ALMANAHUL OȘTIRII '87

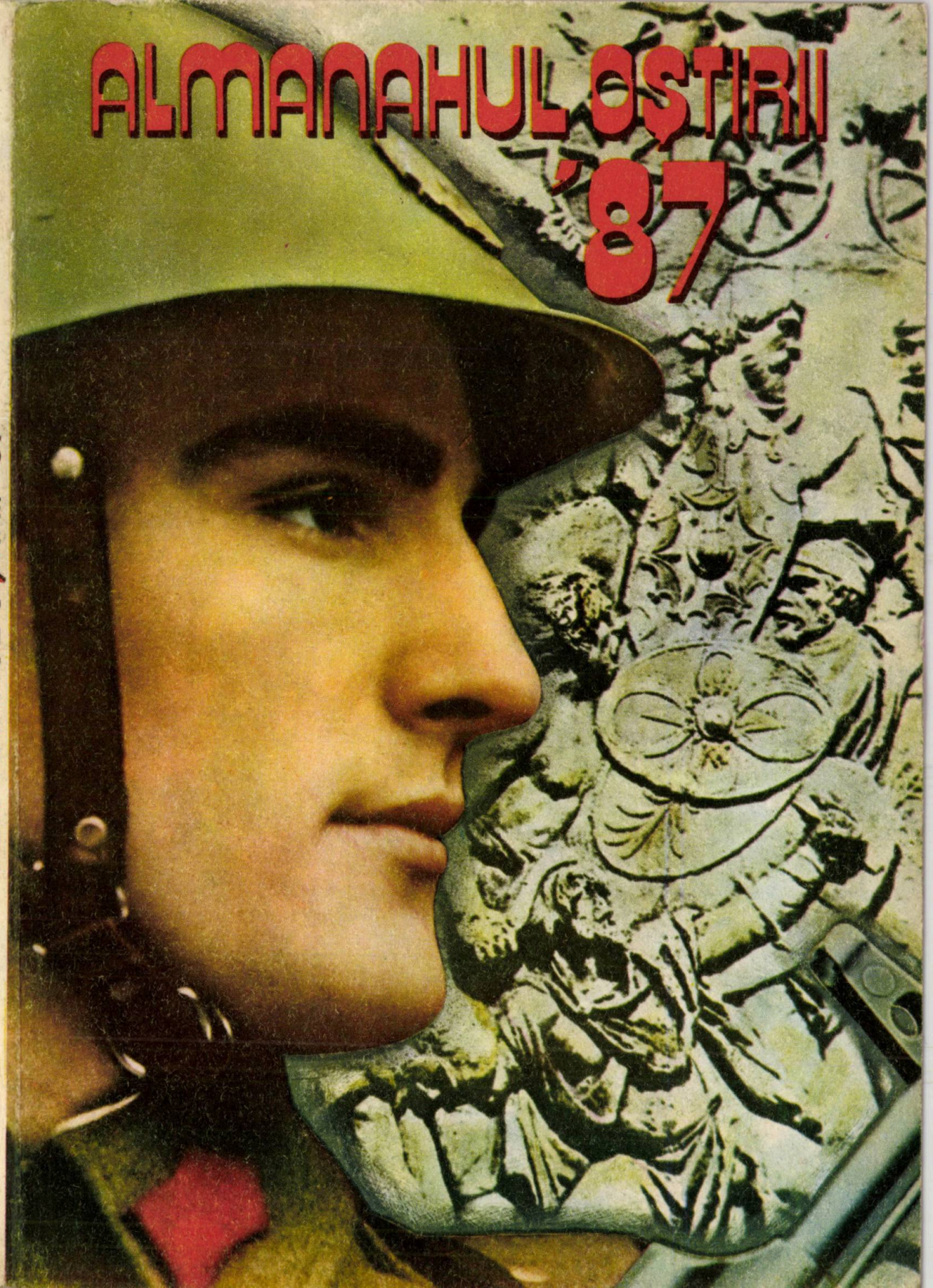

ALMANAHUL OȘTIRII '87

ONOR!

Soldat mă știu și fiu acestei patrii,
Lîngă pămîntul din străbuni păstrat
Cu-o palmă pe unealtă — pentru muncă
Și-n alta arma — pentru apărat.

Soldat mă știu din Sarmizegetusă
Și mai departe — din stejari stejar;
Mi-am vrut întruna liniștea-mplinirii
Dar mi-a fost dat și focul legendar.

Am izbîndit cu Mircea la Rovine
Și i-am durat lui Ștefan Podu-Nalt
Iar cu Mihai, prin paloș și virtute,
De la Călugăreni, urcînd un prag de zori,
Am prins pe chip asprit de bătălie
Sărutul cozînzenelor surori.

Am tot suit prin flamuri și columnă
Aliniat în flancuri ostășești
Și mi-a fost vatră și tărie glia
Pămînt sfințit de Tudori și Bălcești.

Soldat mă știu partidului și țării
Cu inima de strajă-n Tricolor,
Prin fapta mea, din frontul cutezării
Dau Comandantului suprem — Onor!

Colonel ADRIAN MIERLUȘCĂ

PCR
ROMÂNIA
CONGRESUL
IX
AL PCR
CEAUȘESCU - PACE
CEAUȘESCU - PCR
CONGRESUL
XIII
AL PCR

MUZEUL PRESEI SEVER BOCU
JIMBOLIA

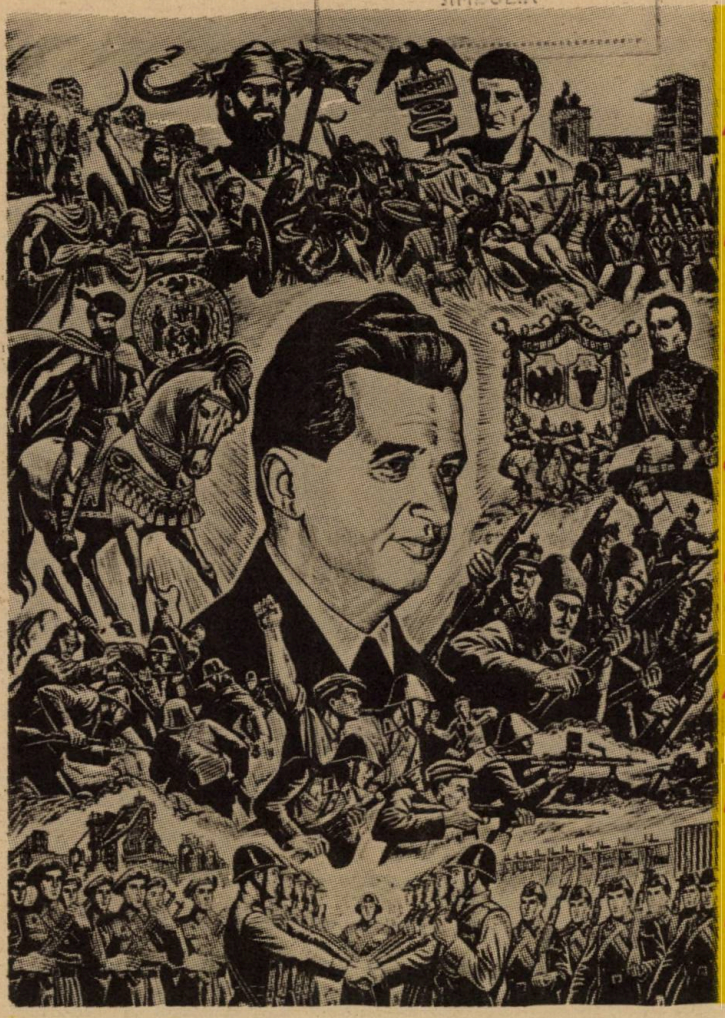

APĂRAREA PATRIEI – CAUZĂ ŞI OPERĂ A ÎNTREGULUI POPOR

„Comandantul suprem" (alegorie de Albin Stănescu)

Un popor care se apără, un popor ce-şi apără patria, libertatea şi demnitatea, ctitoriile prezente şi aspiraţiile viitoare, moştenirea lăsată de înaintaşi nu poate fi înfrînt de nici un vrăjmaş! Experienţa istorică a dovedit-o cu prisosinţă.

Iar dacă noi, românii, vieţuim de milenii în spaţiul sacru şi inviolabil atît de scump nouă, pe neasemuit de frumoasele plaiuri de pe cele două părţi ale Carpaţilor, de la Dunăre şi Marea Neagră; iar strămoşii noştri cei mai îndepărtaţi, geto-dacii, numiţi de părintele istoriei, Herodot *„cei mai viteji şi cei mai drepţi dintre traci"*, s-au împotrivit, cum consemnează istoricii antici, încă de acum 2500 de ani unui imperiu colos, cel persan, apărîndu-şi glia; şi dacă tot ei, formînd un front comun de lupta pe tot teritoriul dac s-au războit, la început de mileniu unu, cu alt mare imperiu al timpurilor, cel roman, condus de vestiţi împăraţi, şi nu atît soarta bătăliilor — gestul viteazului rege Decebal rămîne ca un simbol al neîngenunchierii —, ci convieţuirea îndelungată a decis ceea ce avea să se întîmple: formarea poporului român; iar daca mai apoi, prin veacuri, am rezistat ca popor şi ţară, la poarta furtunilor istoriei, împotriva invaziilor de pretutindeni şi poftelor expansioniste ale unor mari imperii pe care mersul istoriei le-a destrămat, aşa cum se năruie orice alcătuire nedreaptă; *toate aceste fapte făuritoare de istorie dovedesc că prezenţa noastră, aici şi acum, în patria română, la sfîrşit de veac XX, neclintiţi de nimeni şi de nimic, că ridicarea la luptă a întregului popor – o atare poziţie, o atare atitudine în faţa istoriei – înseamnă permanenţă, dăinuire, verticalitate.*

Așa s-au pornit la luptă, împreună cu poporul, nevoiți fiind, și voievozii Gelu, Glad sau Menumorut; așa au purtat bătăliile împotriva invadatorilor și Basarab I Întemeietorul, ori Mircea și Ștefan ai căror viteji ce formau „oastea cea mare" au ținut piept vrăjmașului care jinduia la bogățiile și frumusețile țării. Și încă mulți alți domnitori și voievozi; de fapt toți cei cărora li s-au încredințat destinele acestui popor demn și viteaz s-au bizuit în lupta împotriva dușmanilor țării pe poporul înarmat. Căci românii n-au urmărit niciînd scopuri cuceritoare, ci războaiele ce-au fost nevoiți să le poarte au fost războaie drepte, de apărare a țării. De aceea, la ele participau toți cei în stare să poarte o armă, tineri sau vîrstnici: pentru că își ocroteau gospodăria, copiii, viața. *„Mai bine să ne mănînce cîinii pămîntului decît pre alte locuri streine să izidim"*, îi scria în 1657 Gheorghe Ștefan, domnitorul Țării Românești Moldova, lui Constantin Șerban, domnul Țării Românești Muntenia, exprimînd credința și voința unui întreg popor.

În epoca modernă, noțiunea de luptă armată a întregului popor este consacrată de scrierile unor minți luminate și în numeroase documente oficiale. Tudor Vladimirescu, de exemplu, numea oastea revoluționară *„adunarea norodului"* și tot el făcea apel la locuitori *„cît sînteți vrednici de a purta arme împotriva vrăjmașului țării"*. În documentele revoluției de la 1848 se arăta ca *„Națiunea română cere înarmarea poporului sau garda națională spre apărarea țării dinlăuntru și din afară"*, iar marele patriot revoluționar Nicolae Bălcescu, sintetizînd tradiția înaintașilor, spunea că *„tot românul se naște cu datoria de a fi soldat și de a apăra patria la vreme de nevoie"*. Întru apărarea țării și dobîndirea independenței s-au ridicat la luptă și românii de la 1877—1878, ca și părinții sau bunicii noștri în războiul de reîntregire din 1916—1918. Faptele lor glorioase de arme, jertfele pe altarul patriei rămîn înscrise pentru nemurire în cartea de aur a neamului românesc. Așa cum vor rămîne pentru totdeauna în memoria noastră și a urmașilor zilele fierbinți ale revoluției române din August 1944, organizată și condusă de partidul comunist, cînd întreaga armată, întreaga națiune, într-o supremă și unică voință, au declanșat lupta împotriva cotropitorilor, dînd crîncene bătălii pentru eliberarea țării de sub dominația nazistă și, apoi, mai departe, alături de celelalte forțe ale coaliției antihitleriste, pentru eliberarea altor popoare europene, pînă la victoria finală din mai 1945. La acest război de eliberare a participat iarăși întregul popor român: pe cîmpul de luptă sau pe ogoare, în uzine, sub lozinca lansată de Partidul Comunist Român *„Totul pentru front, totul pentru victorie!"* S-a dovedit, astfel încă o dată, că un popor care-și apără țara, libertatea, nu poate fi învins. Revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din August 1944, marcînd începutul unei ere noi în dezvoltarea societății românești **„a deschis — cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — calea împlinirii năzuințelor de dreptate și libertate ale poporului român, a cuceririi depline a independenței și suveranității naționale, a afirmării României ca națiune liberă și demnă în rîndul națiunilor lumii"**.

Pe temeiul unor asemenea rădăcini istorice, după 23 August 1944, în perioada revoluției și construcției socialiste, conceptul de luptă a întregului popor pentru apărarea patriei s-a cristalizat și mai mult, devenind principiul de bază al doctrinei militare românești contemporane — strălucit fundamentată de secretarul general al partidului nostru, președintele republicii, comandantul suprem al forțelor armate, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Actuala doctrină militară națională, elaborată în epoca cea mai bogată în înfăptuiri, cea de după Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, de cînd la cîrma destinelor noastre, prin voința întregului popor, a fost ales tovarășul Nicolae Ceaușescu, este o doctrină oficială, de stat, care stă la baza instruirii și pregătirii întregului popor, a întregului potențial al țării pentru apărarea patriei , în caz de nevoie. **„Apărarea patriei socialiste** — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — **este o îndatorire a fiecărui cetățean; în condițiile de azi, în cazul unui război, nu numai armata, ci toți cetățenii trebuie să fie gata de a lupta pentru apărarea libertății, suveranității și integrității patriei. Noi apreciem că un război antiimperialist, un război de apărare nu poate fi decît un război popular și că victoria se va obține nu numai pe frontul de luptă, ci prin lupta generală a întregului popor"**.

Pentru aceasta a fost pus în aplicare un ansamblu de măsuri menite să asigure pregătirea populației, a economiei și a teritoriului național pentru o eventuală confruntare armată; s-a creat un sistem armonios al apărării naționale în cadrul căruia, împreună cu forțele armate, care au rol preponderent, sînt cuprinse și se instruiesc temeinic, prin forme specifice, celelalte componente: gărzile patriotice, detașamentele de pregătire a tineretului pentru apărarea patriei, formațiunile de apărare civilă, cele sanitare etc.; s-a creat o industrie națională de apărare care asigură înzestrarea cu mijloace de luptă moderne necesare; au fost elaborate acte normative care statuează și reglementează toate raporturile ce se nasc din această deosebit de importantă instituție a apărării țării.

Un adevăr fundamental, o cerință legică izvorîtă din caracterul unitar al vastei opere de construcție-apărare ce se desfășoară în patria noastră este conducerea acestei opere de către partid — centrul vital al națiunii. Este deosebit de importantă sublinierea făcută de tovarășul Nicolae Ceaușescu că în țara noastră, **numai Partidul Comunist Român, guvernul, comandamentul suprem național, numai acestea pot da ordine armatei noastre și numai aceste ordine pot fi executate în Republica Socialistă România.**

Iubitori ai păcii — pentru că am cunoscut prețul războiului și am îndurat atîtea de-a lungul istoriei —, în fruntea popoarelor care luptă pentru salvgardarea ei — datorită demersurilor și acțiunilor politicii externe a partidului și statului nostru, inițiativelor și propunerilor făcute prin glasul cel mai autorizat, al președintelui țării —, noi, românii, sîntem conștienți că în situația actuală internațională, pentru a ne apăra pașnica operă constructivă la care cu toții participăm, pentru a ne apăra patria, independența și suveranitatea ei, pentru a fi liberi și stăpîni pe destinele noastre, trebuie să ne pregătim permanent să facem față cu succes oricărei situații. Cauza și opera poporului — apărarea patriei socialiste — este indispensabil legată de cauza și opera construirii socialismului și comunismului în România și constituie în zilele noastre o necesitate obiectivă.

Colonel ION JIANU

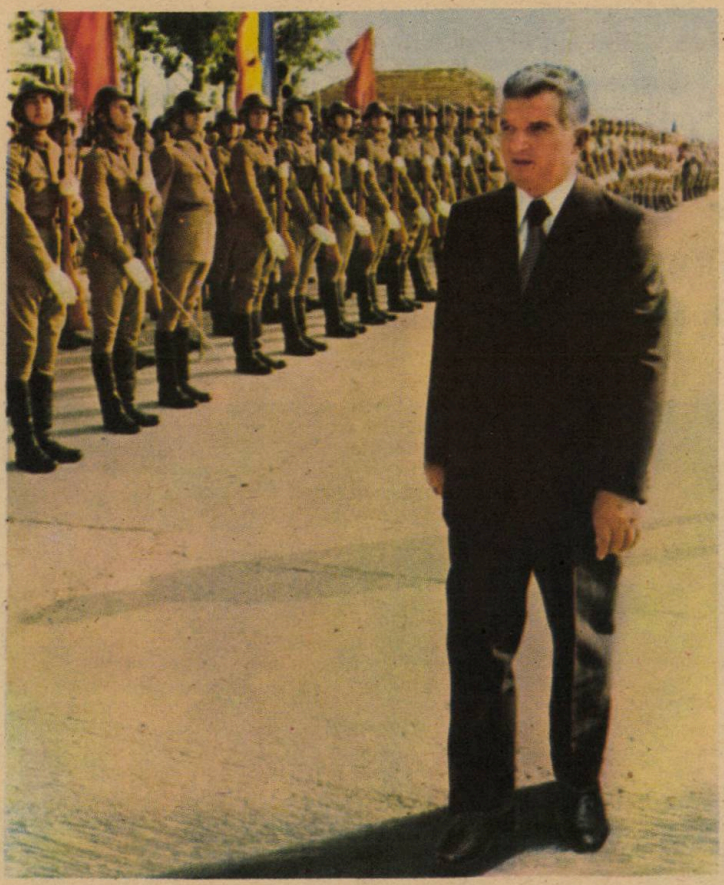

Îți admir arta și știința cu care stăpînești armele, în neostoita sete de pace, dar și gata de jertfa supremă cînd hotarele României noastre socialiste ar fi încălcate. Îți admir disciplina și bunul tău simț, modestia cu care săvîrșești fapte de seamă în instruirea militară și în muncă, dragostea ta de adevăr și frumos, estetica ținutei tale militare, morala care combustionează necontenit conștiința ta socialistă, patriotismul tău rostit și interiorizat.

Toate acestea mă fac să te simt mereu cu mine și cu ai mei, om al casei, al străzii, al orașului, al țării cărora le aparțin – să mă cred un alter ego al tău, să mă știu și eu ostaș, în hainele mele civile, poet totdeauna sub drapel într-o armată organică, armonioasă, ce cuprinde întreg poporul român. Am fost leat amîndoi și lăsați împreună la vatră dar rămînînd cu sufletul ostășesc pînă ce vom deveni veterani; salutăm, muncim, cîntăm și visăm sincronizați cu obiceiuri similare și răspundem amîndoi deodată: prezent! Cînd sîntem strigați la apel, totuși, tu ești cel care mă mîndrește și în care, identificînd virtuțile poporului meu, încerc să i le descifrez cu dragoste și îndatorire – mă străduiesc să i le cînt din adîncul ființei mele; cu tot ce am mai de preț în vocația mea și să-ți rămîn mereu îndatorat cu cuvinte frumos inspirate.

Te văd și astăzi și te văd și mîine, proiectat pe cerul valah, fulger de lumină și desfășurare de steag în locuri de pace și de muncă nobilă, creatoare, mereu la datorie cu dăruire totală și inima mare cît țara. Tocmai de aceea te simt cu mine pretutindenea, ostașule al neamului meu, și am credința că venim din veacuri împreună, trecînd prin postulatul prezentului către viitorul de aur al acestei țări cu numele tulburător de adevărat și frumos **Republica Socialistă România.**

AL ANDRIȚOIU

TE SIMT CU MINE PRETUTINDENEA

Te simt cu mine pretutindenea, ostașule al neamului meu, și am credința că venim din veacuri împreună, atît de apropiați încît ne contopim în aceeași ființă ca două melodii gemene într-un cîntec unic și mare. Și totuși, tu ești cel care mă mîndrește și în care, identificînd virtuțile poporului meu, încerc să le descifrez cu dragoste și cinstire.

Te văd astfel, fulger de lumină și desfășurare de steag, la Rovine și la Podul Înalt, la Griviția și la Mărășești, la Oarba de Mureș, la Debreținul pustei și pe zăpezile Tatrei, același și totuși totdeauna reprimenit și reîntrupat după tiparele veacului pe care-l veghezi și-i dai slavă. Ești așa cum te-a visat partidul la ieșirea lui din ilegalitate și așa cum te dorește partidul nostru la împlinirile lui socialiste de azi, avîndu-l ca model de voință și ținută comunistă pe cel mai iubit fiu al plaiului strămoșesc, pe comandantul nostru suprem, tovarășul **Nicolae Ceaușescu.**

Mereu la datorie, cu dăruirea totală și inima mare cît țara, te autodepășești desăvîrșindu-te în cunoștințele tale militare, politice și civice, stînd în post ca o statuie vie ridicată pe soclul imens al patriei și mi-ești drag pentru că ești atît de omenesc în solemnitatea alurei tale militare.

TOVARĂŞUL NICOLAE CEAUŞESCU A ÎNMÎNAT ÎNALTE DISTINCŢII

echipei de fotbal „Steaua" a Clubului Sportiv al Armatei, precum şi unor cadre din conducerea clubului

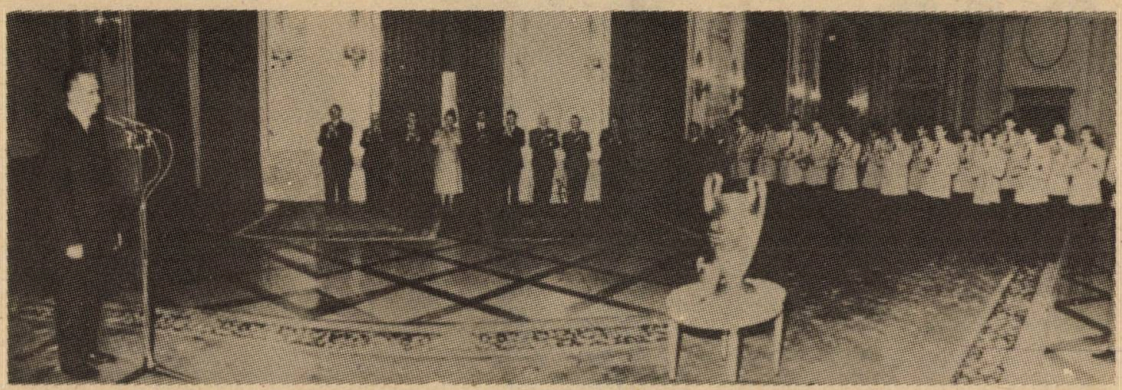

18 mai 1986. **Înaltă prețuire dată de secretarul general al partidului, președintele republicii, comandantul nostru suprem, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, prestigiosului club militar, echipei de fotbal STEAUA, cîștigătoarea Cupei Campionilor Europeni, ediția 1986**

NOI, toate armele, la datorie!

BĂRBAȚI CU ȚARA DE-O FIINȚĂ

Privit din perspectiva timpului, a timpului trecut și viitor, un titlu de frunte cucerit consecutiv pentru a patra oară de un regiment mecanizat are dimensiuni de forță, de dăruire comunistă, de abnegație și dragoste de țară. Un simplu gest în care încape o întreagă filozofie: aflîndu-ne mai multă vreme în unitate, nu am văzut o dată pe cineva să se uite la ceas, nu am simțit pe nimeni cu gîndul la plecare. Viața tuturor, munca tuturor, de la soldat la ofițer, sînt aici, în unitatea care, la mijloc de octombrie, arată ca o floare, strălucește ca o clipă de senin, ca un triumf al toamnei. Dovadă că omul sfințește locul. Și printre acești oameni se află și ofițerul Anton Drăgan, secretarul biroului organizației de bază de partid dintr-o subunitate care deține titlul de frunte de opt cicluri de instrucție consecutiv. *„Unitatea noastră este mîndria noastră,* spune el simplu. *Și dacă impresionează ceva la noi cu adevărat, atunci aceasta este sudura de gînd și faptă care unește militarii. Sînt convins că orice împlinire este croită din visele și cutezanțele oamenilor...“*

Sigur, s-ar putea scrie și despre alte unități de frunte la fel. Cea despre care vorbim nu constituie o excepție. Dar odată atașați de acești comuniști împătimiți lucrului bine făcut, ambițioși, cu inițiativă și spirit realist, avem certitudinea că ne găsim în vîltoarea vieții ostășești. Și simțul datoriei ne îndeamnă să consemnăm sentimentele, faptele adunate în cununa de realizări cu care militarii întîmpină Ziua Armatei.

„În muncă, în viață, totul e să vrei. Dacă nu izbutești, înseamnă că n-ai dorit îndeajuns!“ ne sugerează o idee demnă de reținut locotenent-colonelul Dorin Apostol, comandant de subunitate. Dorință transformată în faptă. Printr-o luptă continuă cu tine însuți. Iată un stil de muncă revoluționar, dinamic, ancorat în viață și în inimă. *„Care sînt dorințele și care sînt faptele batalionului pe care îl comandați?“. „Năzuința noastră, ca un corolar al modului exemplar în care înfăptuim cerințele Directivei comandantului suprem, a fost să obținem un nou titlu de subunitate de frunte, adică să ne situăm pe aliniamentul de unde poți privi cu fruntea sus. Acum, dacă am izbutit a șaptea performanță în serie, înseamnă că nu mai există loc să dăm înapoi. Nici peste un an, nici peste zece...“* Scopuri clare, bine definite. Activitate pe măsură.

Maior C. ISTRATE

(continuare în pag. 16)

NOI, toate armele, la datorie!

Cu inima vibrînd fierbinte,
Cu toată dragostea ce-avem
Slăvim pe-al țării preşedinte
Şi-al nostru comandant suprem.

Cum am jurat, la datorie,
Noi, toate armele, sîntem.
Trăiască suverana Românie
Şi-al nostru comandant suprem!

Hotărîre, forţă, disciplină — un singur gînd, o singură voinţă! Trec prin faţa tribunelor ostaşii temerari ai patriei străbune (Aspecte de la marea paradă militară — 23 August 1984)

ARMATA REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA – SCUT DE NĂDEJDE AL LIBERTĂŢII ŞI INDEPENDENŢEI PATRIEI

„Participarea la activitatea de dezvoltare economică și socială reprezintă o parte inseparabilă a pregătirii de luptă și politice, a ridicării capacității de apărare a armatei noastre. Ambele domenii trebuie considerate ca o activitate unică, pe două direcții, dar inseparabile, că una o condiționează pe cealaltă — și numai lucrînd bine, atît în pregătirea de luptă cît și în realizarea obiectivelor de dezvoltare economică și socială, armata noastră își va face pe deplin datoria față de popor și patrie!"

NICOLAE CEAUȘESCU

„SEMNĂTURI" OSTĂȘEȘTI ÎN COLUMNA MĂREȚELOR CTITORII ALE EPOCII NICOLAE CEAUȘESCU

Indisolubila unitate construcție-apărare

În concepția Partidului Comunist Român, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, unitatea operei construcție-apărare circumscrie deplin corelația dialectică dintre nivelul dezvoltării în ansamblu a societății noastre și întărirea puterii militare a țării. Cu cît țara va fi mai puternică din punct de vedere economic, cu atît vor crește hotărîrea și fermitatea întregului popor, a oștirii sale de a apăra tot ceea ce s-a înfăptuit, de a apăra patria, independența, suveranitatea și integritatea sa teritorială.

Participarea activă a armatei la mărețele ctitorii ale epocii ce poartă numele strălucitului ei arhitect și vizionar revoluționar se înscrie nu numai într-o înaltă îndatorire patriotică, ci și într-o garanție sigură că eroicele tradiții de muncă și luptă revoluționară au, prin vreme, tărie și continuitate spre binele și propășirea patriei noastre socialiste. Oștirea țării este înainte de toate prin faptele ei, parte inseparabilă a poporului, forța sa înarmată, o înaltă școală de educație patriotică, comunistă, prin muncă și pentru muncă a tineretului, participantă activă la înfăptuirea grandiosului program prefigurat de istoricele hotărîri ale Congresului al XIII-lea al partidului pentru noul cincinal 1986—1990.

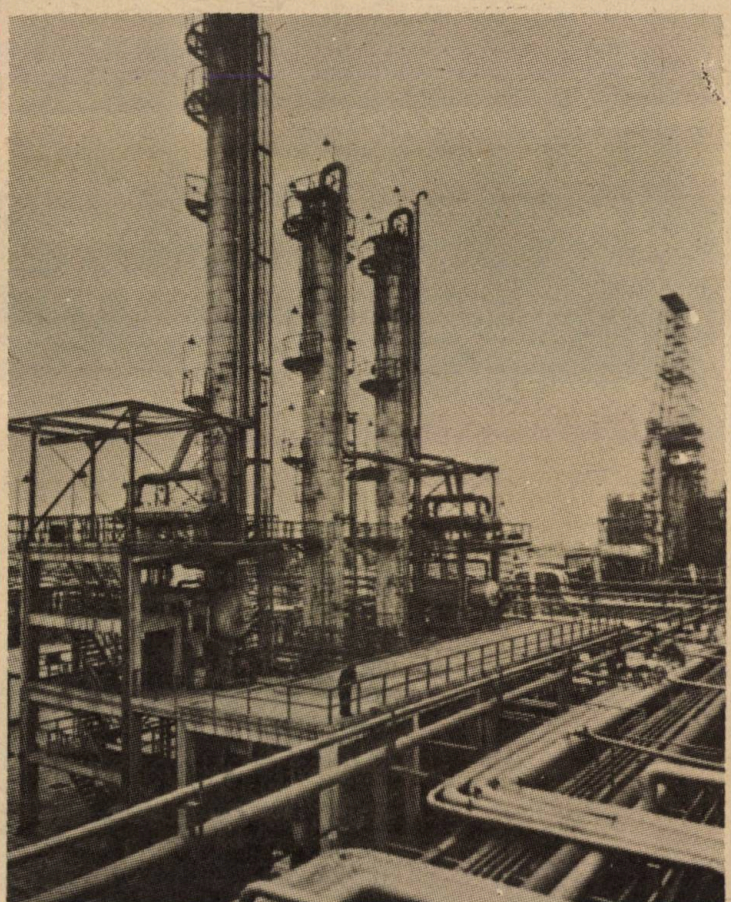

„Semnături" ostășești la temelia marilor obiective

Îndeplinindu-și cu cinste misunea încredințată de partid, de comandantul nostru suprem, tovarășul Nicolae Ceaușescu, armata este prezentă pe toate șantierele economiei naționale.

„Semnăturile" ostășești sînt înscrise la loc de cinste în temelia unor mari obiective economice cum sînt: Sistemul energetic și de navigație Porțile de Fier, complexele hidrotehnice de pe Argeș și Lotru, Rîul Mare-Retezat, Cerna-Motru-Tismana și Clăbucet;

...Termocentralele de la Rovinari, Işalnița, Turceni, Rogojelu și Govora, fabrica de strunguri din Arad, de aluminiu Slatina, Întreprinderea de mașini grele București și de alumină Tulcea, Uzinele Electroputere și OLTCIT-Craiova, Institutul de fizică atomică, Combinatul de celuloză și hîrtie Brăila;

...Combinatele industriale de la Tîrgoviște, Galați, Balș și Pitești, combinatele petrochimice și chimice de la Rîmnicu Vîlcea, Turnu Măgurele, Midia-Năvodari, Brazi, Pitești, Valea Călugărească, Întreprinderea de fire sintetice de la Săvinești, fabrica de medicamente din Iași și de anvelope „Danubiana" din București;

...Fabrica de avioane Băneasa, Teatrul Național și Hotelul Intercontinental din București, Aeroportul Internațional Otopeni, constelația de stațiuni: Neptun, Saturn, Jupiter și Venus.

NOI, toate armele, la datorie!

Participare dinamică a oștirii la dezvoltarea economică a țării în EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU

● *Participarea în mod sistematic a armatei la lucrări în economia națională a început la indicația tovarășului Nicolae Ceaușescu în anul 1965, cînd, aproximativ două companii cu tehnică de geniu, împreună cu formații de muncitori civili, au inaugurat șantierele de construcție a complexelor turistice de pe litoralul Mării Negre, în zona Mangaliei;*

● *Anul 1967 a marcat înființarea primelor unități militare pentru irigații; în 1968 cînd armata a primit sarcini pentru a participa la lucrări de îmbunătățiri funciare s-au constituit detașamente de irigații.*

Eroic efort de muncă al oștirii pentru propășirea patriei

● În perioada 1966—1975, militarii armatei noastre au participat la realizarea și dezvoltarea a peste 400 obiective economice din care: 18 capacități energetice; 36 platforme chimice; 66 obiective ale industriei construcțiilor de mașini.

La acestea se mai adaugă 7 capacități siderurgice, Academia „Ștefan Gheorghiu", Politehnica din București și Institutul de Fizică Atomică, numeroase construcții social-culturale (5100 apartamente construite în urma cutremurului din martie 1977, Teatrul Național, Hotelul Intercontinental și altele).

În aceeași perioadă, armata a participat la extracția de petrol în zonele Țicleni, Găești și Bolintin, la amenajarea pentru irigații a 262 000 hectare.

În cincinalul 1976—1980:

— ostașii în salopete au desfășurat activitate productivă în 182 obiective economice;

— au fost amenajate pentru irigații 401 330 hectare;

Valoarea lucrărilor prestate în perioada 1976—1980 în economia națională de militarii constructori a fost de aproape 21 miliarde lei.

În cincinalul 1981—1985:

— ostașii au muncit cu dăruire și abnegație în peste 120 obiective economice printre care: 16 hidro-

centrale, 17 termocentrale, 31 cariere decopertări de cărbune, 26 schele petroliere, 6 şantiere navale, 8 întreprinderi de producţie specială;

— în perioada 1981—1985, armata a excavat şi transportat cu mijloace proprii peste 11 milioane mc masă minieră din carierele Peşteana Nord şi Valea Mînăstirii;

— au fost amenajate pentru irigaţii circa 600 000 hectare. Valoarea lucrărilor prestate în cincinalul 1981—1985 în economia naţională de militarii constructori a fost de peste 43 miliarde lei.

Sarcini majore pentru oştirea ţării în cel de-al VIII-lea cincinal

— armata va participa la construirea noului canal Bucureşti-Dunăre şi a altor canale magistrale.

— armata va participa activ la realizarea planului de împăduriri şi a altor importante obiective economice;

— vor fi amenajate pentru irigaţii 1 500 000 ha (300 000 ha în fiecare an);

— participarea militarilor petrolişti la extracţia de ţiţei se estimează în acest cincinal la 2,2 milioane tone, din care circa 584 000 în anul 1986.

● Militarii au participat cu abnegaţie şi spirit revoluţionar şi la construcţia liniilor noi de cale ferată Deva-Brad, Vîlcele-Rîmnicu Vîlcea, Alba Iulia-Zlatna, Bucureşti-centură, Tg. Cărbuneşti-Albeni, Băbeni-Alunu; Tg. Jiu-Amaradia, Gura Motrului-Rogojelu-Bîrseşti, a clădirilor de călători din gările Constanţa, Braşov, Predeal, Craiova şi a triajelor Palas, Ploieşti, Bucureşti, Barboşi, Ciulniţa, Videle, Oradea;

● Liniile de cale ferată nou construite de tinerii oştaşi ai ţării între anii 1965—1986 reprezintă 3 293 km, sau lungimea unei garnituri de 164 650 de vagoane convenţionale. Liniile modernizate realizate în aceeaşi perioadă au o lungime de 513 150 vagoane convenţionale;

● În perioada ultimilor 20 de ani, militarii au realizat lucrări de construcţii, linii noi, modernizări (refacţii) linii, construcţii poduri provizorii, electrificare linii în valoare de 1,86 miliarde lei, cu un indice anual de plan de 111,19 la sută;

● Construcţia de poduri căi ferate este o altă specialitate de bază cu tradiţie a militarilor feroviari. În perioada 1965—1986 ei au construit 2258 metri liniari poduri provizorii, aceasta însemnînd lungimea unei garnituri de peste 114 vagoane convenţionale;

● Valoarea săpăturilor, umpluturilor de deblee şi ramblee efectuate de militari se ridică la 10 155 000 mc, iar a materialelor manipulate la 38 364 000 tone, ceea ce reprezintă o garnitură de tren formată din 192 820 vagoane de 20 tone.

CANALUL DUNĂRE-MAREA-NEAGRĂ

operă monumentală a întregului popor român, nouă magistrală albastră a traficului internaţional între Europa şi celelalte continente ale lumii

Magistrala Albastră

În date...

● În cadrul Plenarei din 18—19 iunie 1973, din iniţiativa tovarăşului Nicolae Ceauşescu, Comitetul Central al Partidului Comunist Român a adoptat Hotărîrea cu privire la realizarea Complexului hidrotehnic şi de transport Dunăre-Marea Neagră, cel mai mare

obiectiv economic şi de investiţii din istoria multimilenară a patriei. Canalul Dunăre-Marea Neagră, la a cărui realizare armata şi-a adus o importantă contribuţie, a fost dat în funcţiune la 26 mai 1984, după opt ani de muncă eroică; grandios monument de artă inginerească românească ce cuprinde mii de proiecte şi peste 33 500 devize şi detalii de execuţie, rod al muncii laborioase a specialiştilor din peste 35 de institute de cercetare şi proiectare;

● canalul este un complex de navigaţie cu funcţionalităţi multiple; este încadrat în clasa a VI-a de canale şi permite navigaţia în dublu sens, scurtînd întîlnirea Dunării cu Marea Neagră cu 400 km;

● legătura canalului cu Dunărea şi Marea Neagră se face prin două ecluze gemene, cu lungimea utilă a

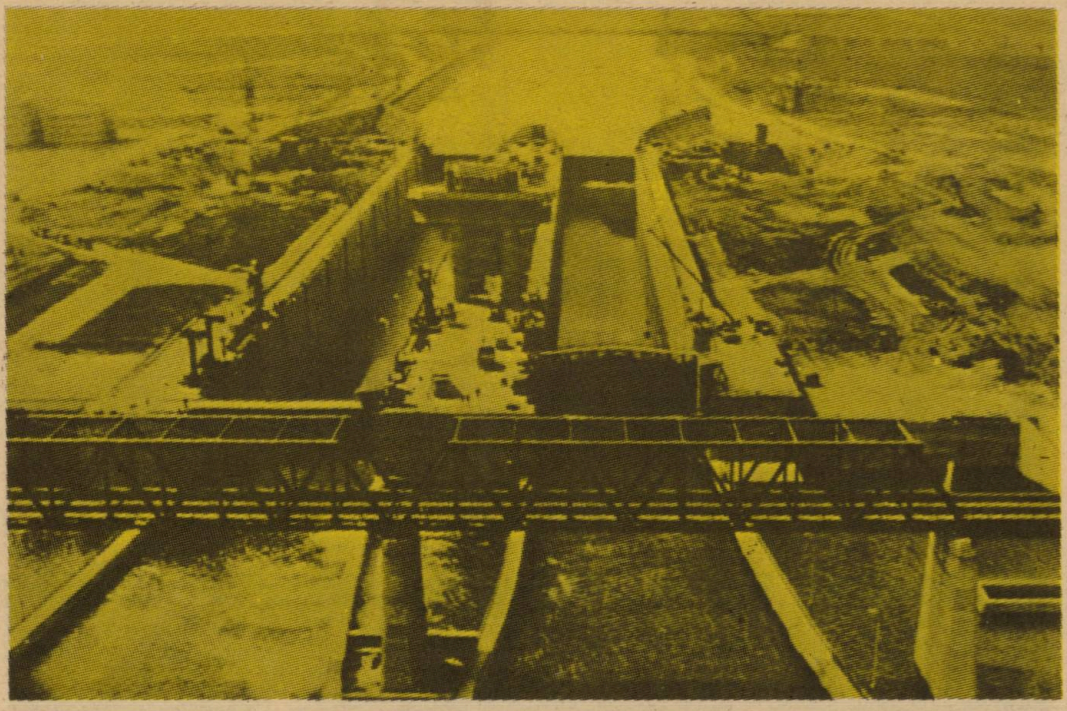

sasurilor de 310 m, lăţimea de 25 m şi cu o adîncime la prag de 7,5 m;

● Între Marea Neagră şi Dunăre pot naviga şi nave fluvio-marine pînă la 5 000 tdw;

● **Canalul Dunăre-Marea Neagră** construit numai pe teritoriul ţării noastre constituie **o apă naţională a României.**

Şi cifre...

● Canal navigabil cu o lungime de 64,2 km, adîncime de 7 m şi o lăţime de 70—90 m, cu 3 porturi fluviale (Cernavodă, Basarabi şi Medgidia) şi unul fluvial şi maritim (Constanţa Sud-Agigea);

● asigură navigaţia în dublu sens a convoaielor de nave cu o capacitate de pînă la 18 000 tone (ceea ce permite rularea unui trafic anual de circa 80 milioane tone);

● pe traseul canalului sînt 36 poduri (cu o lungime de peste 3 650 m) dintre care 11, prin gradul de complexitate al execuţiei, sînt adevărate opere de artă;

● pentru realizarea canalului au fost excavaţi 300 milioane mc pămînt şi apă (echivalentul a 120 piramide Keops), s-au turnat peste 3,6 milioane mc de beton, s-au fabricat şi montat peste 11 000 tone tabliere metalice pentru poduri, 20 000 tone echipamente hidromecanice şi peste 15 000 tone alte confecţii şi piese metalice.

● Armata a fost angajată în executarea unor lucrări complexe de excavaţii, taluzări, apărări, consolidări, dînd un impresionant examen de conştiinţă, de muncă, de bărbăţie şi devotament faţă de ţară;

● Eforturile militarilor la construcţia canalului, în kilometri, tone sau metri cubi au fost materializate în 42 km canal realizat integral, 20 km participare, 82 milioane metri cubi excavaţii, 102 milioane tone transporturi, 5,5 milioane metri cubi protecţie de mal, 3,2 milioane metri cubi anrocamente din piatră brută, 2 milioane metri cubi turnări betoane în ziduri de sprijin, 500 km drumuri tehnologice, participarea la construcţia a 50 km cale ferată;

● În taluzele de protecţie a malurilor au fost introduşi peste 150 000 000 bolovani a 50 kg fiecare, iar lungimea coloanei de autobasculante de 16 tone care au transportat cele 102 milioane tone a depăşit 60 000 km;

● Canalul are în cronica lui eroică multe nume de ostaşi, multă, foarte multă muncă într-un anume fel anonimă. Este munca zecilor de mii de tineri militari constructori şi a altor mii de cadre, care au trudit pe tronsoanele uriaşei construcţii, fiecare dintre ei lăsînd o urmă care va dura etern, căci magistrala albastră va dăinui — aşa cum arată tovarăşul Nicolae Ceauşescu — cît timp va dăinui planeta noastră.

TRANSFĂGĂRĂŞANUL

■ Grandioasă epopee a confruntării între om şi natură la care militarii armatei României socialiste, îndeosebi genieştii, şi-au adus o importantă contribuţie; ctitorie finalizată în anul sărbătoririi celei de-a XXX-a aniversări a eliberării patriei;

■ **20 septembrie 1974** — inaugurarea acestui monumental drum alpin de către preşedintele României socialiste, tovarăşul Nicolae Ceauşescu.

■ **Transfăgărăşanul** — arteră vitală în trupul ţării, însemn trainic al forţei economiei României, cale alpină rutieră realizată după 2200 de zile de muncă eroică; cea mai înaltă comunicaţie şi la propriu şi la figurat din ţară, cu unele porţiuni situate la peste 2000 de metri altitudine;

■ în limbaj rutier, doar patru iniţiale D.N. 7 C;

■ drum modernizat alpin care atinge cea mai mare altitudine, 2045 m, lung de 91,5 km, cu un tunel rutier în lungime de 887 m, avînd cota de intrare, în judeţul Argeş, de 2025 m şi cea de ieşire, în judeţul Sibiu, de 2040 m;

■ drum alpin care a necesitat executarea, în condiţii deosebit de grele a peste 3,8 milioane mc de săpături (din care mai mult de jumătate în stîncă), a peste 290 000 mc de zidărie, a peste 830 de lucrări transversale, a 27 de viaducte şi poduri;

■ drum alpin care are, pe întreg traseul, lăţimea părţii carosabile de 6 m, 54 km de parapeţi şi peste 800 de curbe.

Transfăgărăşanul — lupta aprigă a omului cu muntele în care el, OMUL, a investit un munte de efort, sacrificii şi chiar, pentru totdeauna, fiinţa sa; drum care va vorbi peste secole de munca, dîrzenia şi capacitatea creatoare a poporului român, a bravilor săi apărători de glie.

Monumentale edificii ale energeticii româneşti

PORŢILE DE FIER I

■ Construcţia celei mai mari şi mai impunătoare dintre cele 70 de hidrocentrale înălţate în anii socialismului, „Complexul hidroenergetic şi de navigaţie Porţile de Fier I", în colaborare cu R.S.F. Iugoslavia, a durat 10 ani, cerînd un uriaş volum de lucrări executate de peste 10 000 de constructori, în rîndul cărora s-au aflat şi ostaşii armatei noastre;

■ „Cetatea luminii" produce 10 milioane kw/h fiecare turbină avînd 178 MW.

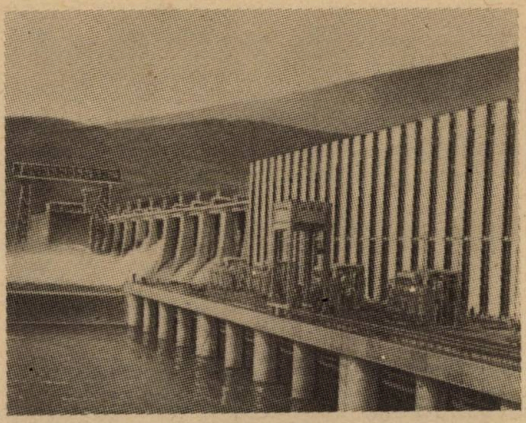

PORŢILE DE FIER II

■ Colos energetic dat în funcţiune în cincinalul 1981—1985, pentru realizarea căruia au fost excavaţi, pe uscat şi sub apele Dunării, peste 13 milioane mc de balast şi marnă şi au fost turnaţi peste 2 milioane mc de beton;

■ EPOPEEA ENERGETICĂ continuă prin alte 40 de hidrocentrale în execuţie pe Dunăre, Olt, Siret, Rîul Mare, Someş, Cerna, Argeş şi Buzău, obiective la realizarea cărora militarii îşi aduc şi vor aduce o importantă contribuţie.

METROUL BUCUREŞTEAN

■ Drum subteran al Capitalei României construit la iniţiativa preşedintelui ţării, realizare ce ridică tehnicienilor şi inginerilor constructori români, aflaţi la prima construcţie de acest gen, probleme deosebite, în condiţiile în care metroul are un traseu paralel, iar în unele locuri îl şi intersectează, cu rîul ce brăzdează Bucureştiul, Dîmboviţa;

■ cuprinde trei magistrale din care pînă în prezent sînt date în funcţiune prima şi bună parte din cea de-a doua: Magistrala I, lungă de 25,1 km cu 16 staţii şi 2 depouri; Magistrala II, lungă de 19 km cu 13 staţii şi un depou; Magistrala III, lungă de 11,5 km cu 9 staţii şi un depou;

■ la drumul de fier subteran, militarii au montat pînă acum 35,1 km linii.

Maior GHEORGHE ŞOANĂ

BĂRBAŢI CU ŢARA DE-O FIINŢĂ

(urmare din pag. 7)

S-ar putea scrie multe pagini frumoase despre subunitate. Despre felul în care, alături de comandant, căpitanii Ion Cristea şi Gelu Marcoci, locotenenţii-majori Costică Savu şi Miron Ghiţă, locotenenţii Dinu Siretean şi Nicolae Fătu organizează procesul de instrucţie şi educaţie, despre întreţinerea şi exploatarea în perfecte condiţii a tehnicii din înzestrare, despre întărirea, pe toate căile, a ordinii şi disciplinei militare. În subunitate sînt aplicate metodele care şi-au dovedit eficienţa şi care asigură instrucţiei un pronunţat caracter practic-aplicativ: instrucţia pe ateliere, în flux continuu, pe timp de zi şi de noapte; la şcoala de gradaţi militarii sînt rulaţi de timpuriu la comanda grupei şi prin toate funcţiile (lunetist, puşcaş-mitralior, trăgător la aruncătorul de grenade etc.); la exerciţiile tactice, terenul este mereu schimbat pentru evitarea şablonismului.

...Aplicaţie cu efectuarea pe jos a unui marş de 100 de kilometri. Se stîrneşte vijelia. Nisipul seceră văzduhul, intră în ochi, în gură, sub haine. Militarii luptă cu nisipul, cu oboseala, cu raniţa şi armamentul... din ce în ce mai grele, cu bocancul care roade.

Locurile pe unde mărşăluiesc amintesc de fapte istorice legendare. În minutele dintr-o pauză locotenentul-major Mircea Preda povesteşte o întîmplare eroică din timpul războiului, petrecută pe colina din zare. Militarii intră în coloană cu alt suflet, păşesc viguros, iar la capătul celor 100 de kilometri execută în timp record lucrări genistice rezistente şi perfect mascate. În timp ce argila mai adaugă un rînd de tălpi bocancilor iar ploaia şi vîntul îşi fac de cap...

Rînd pe rînd toate subunităţile au primit în această aplicaţie tactică aprecierea maximă, cadrele dovedind capacitate de organizare, gîndire creatoare în situaţii complexe, o bună stăpînire a regulamentelor. Luarea hotărîrii a constituit pentru locotenentul-major Anghel Dinulescu, care acţiona în cooperare cu o subunitate de gărzi patriotice, momentul cheie al aplicaţiei, asigurîndu-i reuşita. Cum s-a întîmplat dealtfel şi cu locotenentul-major Vasile Neagoe, aflat pe o înălţime dominantă, care a făcut să eşueze atacul prin surprindere al „inamicului" în flancul drept al subunităţii. Dacă acţiunile s-au desfăşurat şnur, este şi meritul mecanicilor conductori, plutonierii Gabriel Mitroi, Doru State, Andrei Crişan ş.a., specialişti clasa a II-a. Ei au demonstrat că nu există nici vreme, nici teren care să zăgăzuiască înaintarea TAB-urilor. *„Prin muncă,* apreciază locotenent-colonelul Dorin Apostol, *se dezvăluie firea omului şi tot prin muncă se poate împodobi cu asemenea calităţi ca: ordinea, disciplina, răspunderea, tenacitatea."* Este exact ceea ce se poate spune şi despre sergenţii Constantin Burghelea, Ion Stănilă, Florin Stancu, despre soldaţii Adrian Drăgan, Ştefan Albu, Marin Tatu sau despre orice alt ostaş din unitate. Pentru că ei, ostaşii, au fost cei care într-o seară tîrzie, deşi abia întorşi din poligon, s-au înarmat cu lopeţi, căngi şi găleţi şi au început lupta aprigă cu flăcările mistuitoare izbucnite la baza furajeră a unui C.A.P. Acţionînd cu îndrăzneală şi operativitate, ei au reuşit să localizeze incendiul şi să limiteze pagubele. Pentru că ei, ostaşii, la vremea taberei de schi, au urcat, pînă la unul, printr-o zăpadă de peste un metru, la cota 1800 metri. Şi aceasta nu pentru că muntele exista, parafrazînd cuvintele unui celebru alpinist, ci pentru a fi în măsură să acţioneze, ca buni luptători, în orice condiţii. Pentru că ei, ostaşii, aceştia şi toţi ceilalţi, şi-au adus şi îşi aduc contribuţia lor de muncă şi veghe pe toate marile şantiere ale ţării: Canalele navigabile Dunăre-Marea Neagră şi Poarta Albă-Midia-Năvodari, metroul bucureştean, Transfăgărăşanul, Uzinele Oltcit, Hidrocentralele Porţile de Fier şi Lotru, Combinatele siderurgice de la Galaţi şi Călăraşi, platformele chimice de la Piteşti şi Midia-Năvodari, Termocentrala de la Turceni, Şantierele navale din Tulcea şi Mangalia, Combinatul petrochimic Azomureş şi multe alte cetăţi ale industriei şi culturii. Lucrînd în echipe mixte, militarii participă, de asemenea, împreună cu sondorii, cu minerii, la sporirea zilnică a producţiei de ţiţei şi de cărbune a ţării, muncesc pe şantierele de irigaţii cu inima plină de bucurie, ştiind că apa înseamnă bogăţia de mîine a ogorului. Aceste lucrări solicită din plin competenţa tehnică şi organizatorică a ofiţerilor. De altfel, cadrele militare participă la întreaga viaţă social-politică şi culturală a garnizoanei. Ofiţerul Nicolae Rotaru este deputat în consiliul popular, căpitanul Alexandru Coman şi locotenenţii-majori Valeriu Chirilă, Vasile Badea iau parte activă la formarea pentru muncă şi viaţă a tinerilor din detaşamentele de pregătire pentru apărarea patriei. Ofiţerii Matei Gavrilă, Ghiţă Ardeleanu, Iancu Pandele organizează diferite activităţi politico-educative şi cultural-artistice pe plan local, sînt prezenţi la înfrumuseţarea localităţii, fac parte din comitetul de părinţi sau de locatari.

O unitate ca multe altele, puternică prin fiii ei, prin spiritul competitiv proaspăt. Militari mai tineri, militari mai vîrstnici îşi fac datoria într-un colectiv ostăşesc model, întîmpinînd Ziua Armatei Republicii Socialiste România în viguroasa cadenţă a noii calităţi, cu inima fierbinte, conştienţi de noblеţea misiunii ce o au ca apărători şi constructori de ev nou.

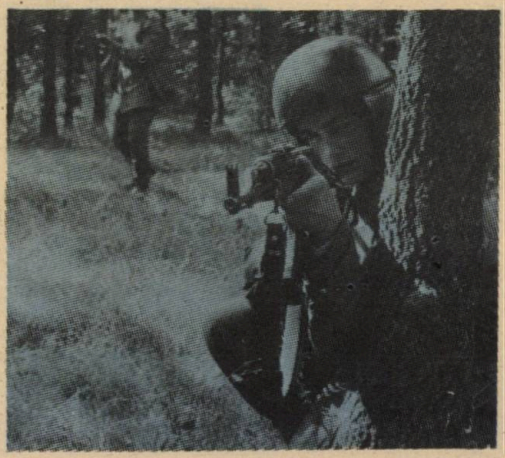

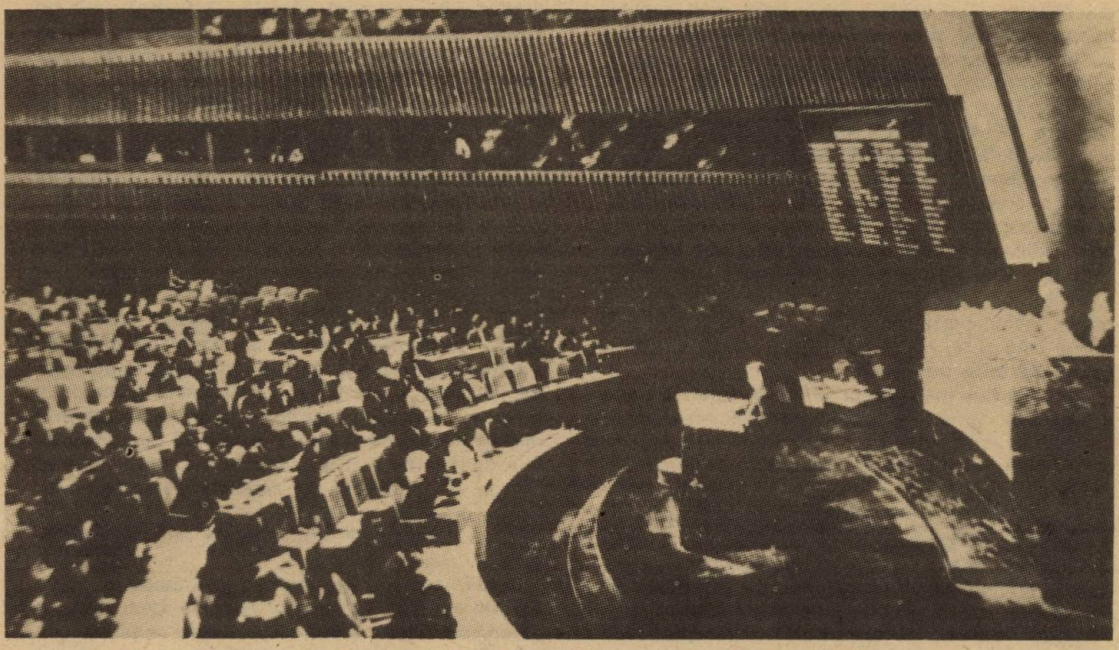

ROMÂNIA - CEAUȘESCU

- Țară a Păcii
- Erou al Păcii

„Sîntem hotăriți ca, în spiritul hotărîrilor Congresului al XIII-lea, al politicii noastre generale externe — care s-a dovedit că răspunde intereselor națiunii noastre și ale tuturor popoarelor lumii — să acționăm și în viitor, cu toată fermitatea, în direcția dezvoltării relațiilor cu toate țările socialiste, cu țările în curs de dezvoltare, precum și cu țările capitaliste dezvoltate, cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire socială, sîntem hotăriți să facem totul pentru a contribui la triumful rațiunii, la dezarmare, la pace, la asigurarea viitorului liber și independent al națiunii noastre, al tuturor națiunilor lumii!"

NICOLAE CEAUȘESCU

Am așezat drept frontispiciu al acestor rînduri cuvintele gloriosului nostru conducător, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cu neabătuta convingere că ele exprimă cu cea mai mare claritate esența politicii externe a partidului și statului, direcțiile ei fundamentale de acțiune. Și, deopotrivă, angajarea noastră plenară în marele efort al umanității pentru salvgardarea păcii și vieții pe atît de frumoasa Planetă Albastră ce ne-a hărăzit-o natura iar omul și-a făcut-o prin geniul său creator vatră, de viață și muncă, din păcate însă pîndită în prezent de grave pericole ce o pot transforma în orice clipă într-un pustiu radioactiv, cu aspect selenar. Concluziile, aprecierile și angajamentul solemn cuprinse în aceste cuvinte ale președintelui Nicolae Ceaușescu au, în acest an, o semnificație cu totul și cu totul deosebită. Printr-o fericită și simbolică coincidență în *1986 — Anul Internațional al Păcii* — am celebrat șase decenii și jumătate, cît măsoară în respect și durată pe columna unor eroice lupte și victorii, vîrsta Partidului Comunist Român. Partidul care de la făurirea sa a înscris pe stindardul ce a reunit tot ceea ce avea și are mai înaintat, patriotic și revoluționar ființa acestui popor multimilenar, idealul cel mai nobil al oamenilor și națiunilor — *Progresul, Independența* și *Pacea.* Ideal care, în cele patru decenii ce s-au derulat în procesul revoluției socialiste și mai cu seamă în cele peste două decenii de cînd Congresul al IX-lea a împlinit vrerea noastră a tuturor, vrerea istoriei, alegîndu-l în fruntea partidului și a poporului pe tovară-

şul Nicolae Ceauşescu, Eroul între eroii acestui neam, patriotul şi revoluţionarul înflăcărat dăruit cu întreaga fiinţă numai şi numai binelui naţiunii sale şi al întregii omeniri, a devenit faptă trainică ce va dăinui prin vremi şi peste vremi. Marea Cartă a *EPOCII NICOLAE CEAUŞESCU* înscrie în strălucitele sale capitole tot ce am durat pentru noi şi umanitate. Pentru că ducînd la noi acasă o politică constructivă prin datul ei fundamental, socialismul, ne manifestăm la scară planetară, de pe poziţiile aceluiaşi dat, ca un factor de nădejde al păcii, independenţei şi progresului omenirii. Aceasta în virtutea realităţii inexorabile potrivit căreia făcînd parte din lume şi din frămîntările ei nu ne este şi nu ne poate fi străin nimic din ceea ce se petrece pe Terra.

Este meritul inestimabil al tovarăşului Nicolae Ceauşescu de a fi elaborat şi fundamentat, pornind de la extraordinara complexitate a actualelor condiţii internaţionale ale sfîrşitului de mileniu — poate cel mai dramatic timp din existenţa omenirii —, un program conceptual şi practic, realist şi cuprinzător, temerar şi înţelept, capabil să călăuzească nu numai destinul românesc pe plan internaţional, ci să slujească întregii omeniri prin oferirea de soluţii general acceptabile pentru spinoasele probleme cu care este confruntată. Program mereu şi mereu potenţat şi îmbogăţit cu noi şi noi iniţiative, cum sînt cele cuprinse în documentele Congresului al XIII-lea, în opera teoretică a secretarului general al partidului, în tezaurul căreia s-a înscris cu strălucire magistrala cuvîntare rostită cu prilejul aniversării a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român, precum şi ampla cuvîntare rostită de la înalta tribună a Congresului al III-lea al oamenilor muncii, cînd, dînd glas voinţei întregului popor român, a chemat clasa muncitoare, oamenii muncii, popoarele din întreaga lume să-şi unească eforturile şi să-şi intensifice acţiunile pentru eliminarea primejdiei unei catastrofe nucleare, pentru stăvilirea cursei înarmărilor, în primul rînd a înarmărilor nucleare, pentru obţinerea unor progrese reale pe calea dezarmării şi păcii.

Niciodată ca astăzi nu s-a vorbit despre România, despre poporul nostru, despre ceea ce întreprindem pe plan intern şi internaţional, niciodată nu s-a vorbit despre un conducător al românilor — şi în general despre un om de stat — în termenii atît de elogioşi în care se vorbeşte în prezent despre indisolubila şi simbolica entitate *ROMÂNIA-CEAUŞESCU*. Şi aceasta pentru că România, avîndu-l în frunte pe preşedintele Nicolae Ceauşescu, şi-a dobîndit aleasa stimă şi înalta preţuire în conştiinţa lumii tocmai prin ceea ce gîndeşte, prin ceea ce înfăptuieşte arhitectul şi constructorul de geniu al întregii noastre politici.

Politică avînd sorgintea în concepţia partidului nostru, a tovarăşului Nicolae Ceauşescu, potrivit căreia socialismul, independenţa şi pacea sînt de nedespărţit. În această concepţie *independenţa* înseamnă legitima afirmare a dreptului nostru la propria istorie, la devenire progresistă, de sine stătătoare şi, deopotrivă, la istoria omenirii *Egalitatea* înseamnă aceleaşi drepturi şi aceleaşi îndatoriri pentru toate statele, indiferent de dezvoltare economică, de potenţial militar, de mărime geografică, de orînduire socială. *Dreptatea*, atît de proprie socialismului, înseamnă ridicarea justiţiei internaţionale la rangul de principiu imuabil, însă nu doar ca un deziderat propagandistic, cum mai este profesată de anumite cercuri, ci în acea viziune echitabilă care obligă toate ţările la efort conjugat pentru edificarea unei noi ordini politice şi economice internaţionale, pentru lichidarea prăpastiei dintre ţările sărace şi cele bogate adîncită încă mereu şi mereu de o politică neocolonialistă, spoliatoare. *Democratizarea* vieţii internaţionale înseamnă să se asigure nu numai în cadrul Naţiunilor Unite, ci în toate forurile negociatoare, bi şi multilaterale, participarea absolut a tuturor statelor interesate, luarea în consideraţie a opţiunilor şi experienţelor naţionale, a intereselor fiecăruia şi ale tuturor pe temeiul respectului reciproc. Obiective tangibile în primul rînd prin dialog, pentru că *Dialogul* înseamnă responsabilitate dominată de disponibilitatea părţilor de a se ajunge la înţelegeri de care să beneficieze întreaga omenire, el constituind acea stare obiectiv necesară rezolvării problematicii atît de complicate a zilelor noastre.

Dintre toate dezideratele contemporaneităţii, cărora România, tovarăşul Nicolae Ceauşescu li se consacră cu deplină şi profundă angajare, determinant este, aşa cum relevă secretarul general al partidului, **„de a face totul pentru a asigura existenţa omenirii, pentru a salva viaţa pe Pămînt!"**. O impune momentul de cumpănă în care ne aflăm. Cursa înarmărilor, îndeosebi a celor nucleare, posibilitatea ca chiar în mod accidental să se declanşeze o catastrofă cu urmări letale pentru umanitate, intensificarea unor conflicte militare, cronicizarea altora mai vechi, recurgerea tot mai des la folosirea forţei în sterile încercări de a soluţiona probleme litigioase între state, agravarea crizei economice la care concură jaful neocolonialist practicat fără rezerve şi ridicat la rangul de politică de stat de capitalul financiar — iată numai cîteva dintre elementele ce pun problema nu dacă va avea sau nu loc un război, ci aceea că un nou război mondial ar arde în vîlvătăile sale întreaga planetă. Mai cu seamă în actualele condiţii cînd în arsenalele nucleare s-au acumulat circa 60 000 de încărcături cu o capacitate distructivă de peste 20 000 megatone, echivalentă cu de peste 6 000 de ori magnitudinea explozivilor utilizaţi în cel de-al doilea război mondial, în condiţiile în care armele nucleare pot semăna distrugerea pretutindeni pe Terra, în care efectele radiaţiilor nu cunosc şi nu pot cunoaşte graniţe, nu pot face deosebire între orînduiri şi ideologii din clipa în care energia nucleară a fost scăpată de sub control. Este deci un imperativ stringent de a păşi pe singura cale pentru salvarea omenirii de la catastrofa nucleară, de la pieire, *distrugerea totală a armelor nucleare*. Această cerinţă o postulează România, preşedintele Nicolae Ceauşescu, în programul nostru complex de dezarmare, cerinţă pe care o propune lumii drept prioritatea priorităţilor. Şi atunci cînd cheamă la eliminarea cît mai grabnică din Europa a rachetelor nucleare cu rază medie de acţiune, a tuturor armelor atomice — pe continentul nostru aflîndu-se dislocate sau fiindu-i rezervate pentru dis-

trugerea obiectivelor din țările europene circa jumătate din mijloacele nucleare ale celor două principale puteri ce dețin în jur de 98 la sută din totalul acestor mijloace — cînd propune crearea unor zone denuclearizate în Balcani și sprijină realizarea unor asemenea zone în alte regiuni ale Europei și ale lumii; cînd cere încetarea imediată a oricăror experiențe cu armele nucleare; și atunci cînd susține activ programul de dezarmare avansat de U.R.S.S., propunerile constructive formulate de alte state, inclusiv de S.U.A.; cînd solicită să fie oprită militarizarea Cosmosului, pentru că de oriunde ar veni moartea atomică este la fel de irațională și monstruoasă; cînd apelează la U.R.S.S. și S.U.A. de a ajunge la o înțelegere pentru oprirea înarmărilor și atunci cînd consideră că la negocierile de sub egida O.N.U. privind dezarmarea trebuie să se manifeste întreaga răspundere de către toate statele în trecerea la tratative concrete, care să depășească stadiul declarațiilor de bune intenții, în vederea dezarmării, în primul rînd a dezarmării nucleare.

Desigur, *dezarmarea în concepția României, a președintelui său este un concept larg, impune un demers intens pe multiple planuri* cum sînt: oprirea sporirii cheltuielilor militare și reducerea acestora pînă în anul 1990 cu 25—30 la sută și pînă în anul 2000 cu 50 la sută, proces care ar trebui să înceapă cu statele ce dețin cel mai mare potențial militar; reducerea treptată a efectivelor militare și a armamentelor clasice; retragerea tuturor trupelor străine în limitele frontierelor naționale, demobilizarea lor și desființarea bazelor militare străine de pe teritoriul altor state; reducerea activității militare a blocurilor existente în Europa — Tratatul de la Varșovia și N.A.T.O. — pentru a se crea condițiile desființării concomitente a acestor alianțe; renunțarea la manevrele militare, în special a celor multinaționale, în apropierea frontierelor altor state; notificarea manevrelor militare și a deplasărilor de trupe de anvergură; realizarea dezarmării în sfera armelor chimice, bacteriologice, a tuturor mijloacelor de distrugere în masă. România nu numai că a avansat un asemenea program dar oferă și pilduitorul exemplu prin hotărîrea de a reduce cu 5 la sută efectivele, armamentele și cheltuielile militare încă în acest an.

Salvgardarea vieții și păcii necesită, de asemenea, *înfăptuirea securității europene,* capitol de referință al politicii externe românești, căruia de-a lungul anilor, începînd cu organizarea, desfășurarea Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa și semnarea Actului final de la Helsinki, a reuniunilor următoare ale acestui moment unic în istoria continentului, inclusiv la realizarea la Conferința de la Stockholm a unor acorduri și la convocarea actualei reuniuni general-europene de la Viena. România, tovarășul Nicolae Ceaușescu i-au consacrat importante resurse de energie și dinamism — afirmîndu-și rolul de pionierat.

Pace înseamnă, deopotrivă, *soluționarea pe cale politică, prin tratative, a diferendelor și conflictelor dintre state, abolirea forței sub toate aspectele ei.* Printre inițiativele de mare prestigiu ale României — pornind de la indicațiile personale ale tovarășului Nicolae Ceaușescu — le constituie adoptarea de către cea de-a 40-a sesiune jubiliară a Adunării Generale a O.N.U. a *Apelului Solemn* către statele aflate în conflict de a renunța fără întîrziere la acțiunile militare și a trece la rezolvarea diferendelor pe calea tratativelor, ca și a *Angajamentului* tuturor statelor membre ale O.N.U. de a se abține de la folosirea forței și amenințării cu forța, de la orice intervenție în treburile interne ale altor state. Pe această linie constructivă se înscrie și *Apelul Congresului al III-lea al oamenilor muncii din R.S. România* pentru dezarmare nucleară și generală, pentru pace.

Pace înseamnă, totodată, *instaurarea unei noi ordini economice internaționale,* programul românesc, inițiat de președintele Nicolae Ceaușescu, sintetizînd restructurarea relațiilor economice internaționale pentru ca progresul să devină un bun al tuturor țărilor, să fie lichidată subdezvoltarea, să fie asigurată dezvoltarea armonioasă a economiei mondiale. Deoarece prin progresul economic și social al fiecărui popor poate fi creat climatul de destindere, de colaborare, poate fi salvată pacea.

Pacea, în concepția României socialiste, a ilustrului său președinte, **înseamnă respectul neabătut al principiilor independenței și suveranității naționale, deplinei egalități în drepturi, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc, renunțării la utilizarea forței și amenințării cu forța, al dreptului inalienabil al fiecărui popor la dezvoltarea de sine stătătoare conform intereselor sale; coexistenței pașnice între state cu orînduiri sociale diferite.** România a așezat statornic la temelia relațiilor sale cu toate statele aceste principii și le promovează consecvent ca norme fundamentale ale raporturilor internaționale.

În toate acestea vedem, noi și toți prietenii noștri, esența a ceea ce în anii de după Congresul al IX-lea al partidului a devenit esența **DOCTRINEI CEAUȘESCU.** După cum, toate acestea au dăltuit cu majuscule de aur în conștiința umanității acea entitate de nezdruncinat **ROMÂNIA—CEAUȘESCU—PACE,** ne-au propulsat la scara întregii planete drept **Țară a Păcii,** iar pe proeminentul nostru președinte drept **Erou al Păcii.**

Calea spre un asemenea loc și rol de mare cinste în lumea contemporană nu ne-a fost lesnicioasă. A necesitat mereu și mereu noi inițiative, afirmarea și reiterarea pozițiilor principiale pe care ne situăm consecvent — așa cum am făcut-o și o facem în 1986, prin cuvîntările tovarășului Nicolae Ceaușescu, prin *Declarația-Apel a Frontului Democrației și Unității Socialiste, Declarația Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România cu privire la Anul Internațional al Păcii, apelurile* și *chemările* altor organizații de masă și obștești pentru înlăturarea primejdiei nucleare, pentru apărarea viitorului pașnic al întregii omeniri.

A necesitat, de-a lungul a peste 21 de ani, un dialog viu, de uriașă anvergură, deschis spre toate orizonturile Pămîntului, o amploare fără precedent a relațiilor noastre internaționale.

Avem în prezent *legături diplomatice, economice și tehnico-științifice cu circa 150 de state* față de numai 27 în 1947 și 67 în 1965.

Istoricele itinerare de pace și prietenie ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, în țări din Europa, Africa, Asia, America Latină și America de Nord, în general cele peste *450 de întîlniri la nivel înalt ale șefului statului nostru cu șefi de stat și guvern de pe toate continentele,* cele *22 de tratate de prietenie, colaborare și asistență mutuală sau tratate de prietenie si colaborare,* cele aproape *150 de Declarații Solemne și Declarații Comune* și alte circa *800 de documente interstatale* semnate cu prilejul dialogului la nivel înalt au deschis noi și vaste perspective politicii externe a partidului și statului nostru, înscriindu-se, totodată, ca substanțiale contribuții la cauza dezarmării, securității, la apărarea dreptului vital al popoarelor la pace în libertate și independență.

După cum ne-a propulsat și ne propulsează în conștiința umanității ca un reazem de nădejde al păcii și progresului principialitatea cu care militām ca știința, această importantă forță a dezvoltării, să slujească numai și numai cauzele nobile ale omenirii, să nu se întreprindă nimic care să ducă la deturnarea științei în scopuri ostile omului. Demers desfășurat permanent, cu probitate și persistență de oamenii de știință din țara noastră în cadrul Comitetului național român *„Oamenii de știință și pacea"*, condus de tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu, personalitate de seamă a vieții politice, savant de renume mondial.

Chiar numai în lumina acestor succinte considerații avem clar conturate sursele înaltului prestigiu, ale alesei prețuiri de care se bucură pe întregul glob politica externă românească, ecoul peren în conștiința lumii a indisolubilei entități **ROMÂNIA—CEAUȘESCU,** țara noastră fiind apreciată ca Țară a Păcii, iar președintele **NICOLAE CEAUȘESCU — EROU AL PĂCII.**

În această apreciere, în elogiul atîtor și atîtor șefi de stat și guvern, personalități marcante ale vieții internaționale, în interesul profund manifestat față de liniile directoare ale **DOCTRINEI CEAUȘESCU** — cum este numit peste hotare conceptul nostru de politică externă — cuprinse în *opera social-politică a președintelui României* — operă editată într-un mare număr de țări de pe toate continentele în peste *150 de titluri* și în *21 de limbi,* între care toate limbile de circulație internațională, ca o recunoaștere a contribuției inestimabile la tezaurul mondial al gîndirii revoluționare, progresiste puse în slujba omului, a progresului și a păcii sale — aflăm tot atîtea expresii elocvente ale prestigiului strălucitului nostru conducător — prestigiului României socialiste.

Cu deplină încredere în capacitatea popoarelor, a forțelor înaintate de pretutindeni, care acționînd unite pot determina triumful unei politici noi pe plan mondial, România socialistă, ilustrul bărbat de stat din fruntea sa, acționează neabătut, în spiritul hotărîrilor Congresului al XIII-lea, pentru pacea poporului nostru și a întregii lumi. Potențînd prin concepția și activitatea noastră practică în planul relațiilor internaționale efortul consacrat realizării generoaselor obiective ale **Anului Internațional al Păcii,** pe care-l dorim transformat în Anii Internaționali ai Păcii, considerînd că acest an trebuie, așa cum subliniază președintele Nicolae Ceaușescu, **„să determine acțiuni și înțelegeri concrete, reale în direcția opririi cursei înarmărilor, a dezarmării și asigurării păcii! Numai așa se va răspunde însemnătății acestui An, voinței popoarelor!"**

M. MĂGUREANU

- *Tot ce e în legătură cu pacea interesează în cel mai înalt grad România.*
- *Vrem să fim prietenii tuturor națiunilor, fără excepție, dar în treburile noastre interne nu primim ca stăpîn decît pe noi înșine.*
- *Cred că egalitatea cea mai perfectă trebuie să existe între națiuni.*
- *Să nu amestecăm chestiunile. Consider ca o imposibilitate directoriul marilor puteri. Desigur, statele mari, prin importanța și tradiția lor joacă un rol politic care ocupă un mare loc în Europa. Dar a asocia cîteva puteri, chiar foarte mari, pentru a conduce soarta celorlalte națiuni este, după părerea mea, o imposibilitate.*
- *Există o putere care stă mai presus de forță și aceasta este conștiința solidarității umane.*
- *Eu nu fac o alegere între gloanțele ce s-ar putea îndrepta spre țara noastră.*
- *Dacă toată lumea vrea pace, atunci soluția e simplă: să facem frontul unic al păcii.*
- *Poate că în lume nu e încă pace, însă omenirea merge în întîmpinarea ei. Pacea este în realitate un fenomen în mișcare. Ea este ceva viu care se înfăptuiește treptat. Pacea nu este nici odihnă, nici delăsare. Pacea este numai un scop, o direcție!*
- *Niciodată nu vom renunța la cea mai mică părticică din dreptul pe care l-am dobîndit de pe urma suferințelor care au reprezentat pentru noi marele război și niciodată nu vom accepta ca cineva să dispună de soarta noastră în afară de noi înșine și să ne impună hotărîri la care noi nu am fi consimțit.*
- *Ar însemna să nu cunoaștem românii, dacă nu ne-am da seama că, dacă ei au fost întotdeauna gata să dea comunității internaționale contribuțiunea lor, oricare ar fi sacrificiile care ni s-au cerut, ei fac azi o dogmă din egalitatea în drept și în demnitate.*
- *Pentru a împiedica războiul ca fenomen social, trebuie să începem prin a-l desființa ca instituție legală. Spre acest prim ideal trebuie să tindă noile legi internaționale despre pace.*
- *Soarta omului este să trăiască și să moară. Ocupația lui trebuie să fie munca și nu distrugerea prin provocarea războiului.*

(Nicolae Titulescu și strategia păcii)

„Maria" şi „Îngrijorare", **fotografii artistice, încununate cu numeroasę premii, la diferite saloane şi expoziţii interne şi internaţionale.** Autor: locotenent-colonel ing. GHEORGHE RIZEANU

Legământul solemn

Suprema mărturie de credinţă

Prin jurămînt noi am rostit, lucid,
Suprema mărturie de credinţă
În patrie -n popor şi în partid
Iar crezul nostru-nseamnă biruinţă.

Iar crezul nostru-nseamnă neclintire
Şi luminată stemă, cum ne-o vrem,
Înseamnă patos, flacără, iubire
Pentru al oastei comandant suprem!

Iar crezul nostru — limpede chemare
Înseamnă pace şi înseamnă zbor.
E ţara liberă între hotare
Şi-n comunism se-nalţă-n viitor!

SORIN DOCEA

1

1. O mare de inimi tinereşti vibrînd la unison sub Tricolor
2—3. „Ne mîndrim cu voi, dragii noştri ostaşi!"

2

3

NOI, toate armele, la datorie!

O MISIUNE MAI PUŢIN OBIŞNUITĂ

...pe care o întregesc din notele comandorului aviator Gheorghe Borcescu, încredinţate mie împreună cu o sumă de documente inedite ţinînd de istoricul aviaţiei româneşti.

Este 21 martie 1934, ora 17,30.

Cazinoul Flotilei de hidroaviaţie de pe lacul Siutghiol. Zi incertă meteorologic. Căpitanul aviator Borcescu asistase la pregătirea hidroavionului „Savoia —Marchetti S-55", pe care voia să-l încerce a doua zi. Hidroavion cu care, în 1938, în echipaj cu generalul Vasile Henţescu, locotenentul mecanic Dumitru Georgescu şi maistrul Aurelian Novac a executat raidul Constanţa—Istanbul—Atena—Bengazi— Tripoli —Constanţa. Hidroavion nou, modern, bicocă, bimotor, cu motoarele în tandem şi elici cu patru pale, totul într-o nacelă suspendată deasupra aripei, confortabil, cu mare autonomie de zbor, la bordul căruia Umberto Maddalena a traversat Alpii spre extremul nord scandinav, atingînd „Pămîntul de Nord-Est", dincolo de Svalbaard, într-o misiune de salvare a echipajului de pe dirijabilul „Italia", comandant de Nobile. Misiune de salvare internaţională cu care prilej locotenentul pilot Lundborg, suedez, pilotul sovietic Ciuknowski şi spărgătorul de gheaţă „Krassin" şi-au adus contribuţii esenţiale.

Mulţumit de control, mulţumit de dotarea hidroscalei, de ordinea care domneşte la debarcader, căpitanul Borcescu urcă treptele cazinoului, să-şi acorde o clipă de răgaz. Şi, ca întotdeauna cînd îşi doreşte liniştea, telefonistul:

— Domnule căpitan, de zece minute vă caută domnul comandor Constantinescu de la Comandamentul marinei militare. Urgent!

Comandorul Constantinescu-Cocioc. Oricum, hidroaviaţia lucrează pentru marină.

— Ordonaţi!

Căpitanul aviator ascultă siderat cererea marinarului. Un puştan, copilul unui bulgar, jucîndu-se cu o lotcă, sau pescuind guvizi pe lîngă mal, a fost luat de vînt şi dus spre largul capului Caliacra. Alarma a fost dată de la Mangalia. Singura navă românească în mare este distrugătorul „Mărăşeşti", aflat în largul Sulinei. I s-a dat ordin să plece spre sud cu toată viteza, dar, în cel mai bun caz, nu va ajunge în zonă decît spre orele 23. Nu s-ar putea să decoleze un hidroavion?

Căpitanul rămas „cel mai vechi" la hidroscală, comandanţii fiind plecaţi la Galaţi şi Sulina, hotărăşte pe loc. Raportează telegrafic:

— Decolez în 30 de minute. Trec peste Comandamentul marinei. Dacă descopăr lotca, amerizez indiferent de starea mării. Probabil nu voi mai putea decola. Ordonaţi distrugătorului „Mărăşeşti" să mă caute. Am onoarea să vă salut!

— Alarmă!

Sînt înşfăcaţi maistrul escadrilei, Petrescu Dumitru şi cel italian, în garanţia căruia sînt hidro-urile, Hugo Chelloni. Debarcader, şalupa de serviciu, viteză, se ajunge la hidroscala de la Palazu Mare. În şalupă se face prelucrarea. Un pui de bulgar. Un pui de om. Ce-o fi pe sufletelul lui, acolo în bătaia valurilor? Vine şi noaptea. Caporalul Comănescu, mecanicul hidroului tocmai husează motoarele. La loc comanda! „S—55" Nr. I torpilor este invadat de personalul de la

hidroscală. Se aduc alimente, o barcă pneumatică de salvare, apă, biscuiți. Echipajul la bord. Decolare. Turaj mic să se acomodeze privirile cu peisajul marin. Se trece la verticala Comandamentului marinei.

Căpitanul Borcescu este silit să zboare la 300 de metri.

Deasupra se string mase compacte de nori. Plafon 400.

Se scrutează marea acoperită de tivul alb al berbecilor. Deci, vînt. Marea cenușiu-oțelie, infinită, deasupra căreia plutește amalgamul de griuri care prevestesc înserarea.

Nici o lotcă în vedere.

Căpitanul virează spre larg. Încep să se vadă flăcăruile de la eșapament. Marea pustie. Nu există legătură radio aer-sol. Cade amurgul echinocțial. Sumbru. Torturat de vîntul care se simte la manșă. Nimic. În afară de gustul leșiuit al disperării. Căpitanul se gîndește la copiii lui. Apoi la cel din barcă. Singur în pustietatea gemîndă a mării. Noaptea. Abia revine la Mangalia. Amerizare limită pe lacul sinuos. Pilotează hidroul spre malul la care acostează lume. Cei de la căpitănia portului. Și... părinții. El, Demirov-Gheorghiev venea către Mangalia cu căruța. La un punct pescăresc a stat să răsufle caii. Nevastă-sa a scos traista cu mîncare. Hristu, flăcăiașul de 12 ani, s-a dus la lotcile trase pe mal. Erau și alți copii. Ca să-l sperie, copiii pescarilor au dat lotca la apă. Pe urmă a fost treaba vîntului s-o ducă la larg. Tatăl și mama au privit cu disperare cum se pierde Hristu. Cu disperare i-au auzit strigătele de ajutor. Au gonit la Mangalia să ceară ajutor. Comandamentul marinei a alarmat un distrugător și un hidroavion. Iată distrugătorul. Undeva în larg, antenele incandescente ale proiectoarelor palpîind întunericul. „Mărășești" a ajuns în zonă. Caută marinărește.

Căpitanul Borcescu își dă seama că numai o cercetare pornită de la estimarea obiectivă, matematică a datelor poate duce la succes. Direcția și viteza vîntului. Punctul exact de unde a plecat lotca în derivă. Cîte ore au trecut de la plecarea în derivă. Cîte pînă mîine la ora 6 cînd hidroavionul va fi în larg. Iată, trasează pe hartă careul de cercetat. Își calculează elementele de zbor. Chelloni doarme la hidro, ca mîine, „prima dell'alba", să încălzească motoarele. Figura tragică, resemnată a mamei lui Hristu îl obsedează pe căpitan.

22 martie, „prima dell'alba", deci la mijitul zorilor. Încercarea motoarelor. O bujie dă rateuri. Se schimbă. Se decolează de pe loc. Se iese în larg. Ore de căutare disperată. Ochii arși de soarele reflectat în mare. Torturați de monotonia berbecilor rulați de hulă. Imagini false. Zeci de lotci în văile valurilor. Luciul albastru al mării și pustiul. Larg, coastă, larg, coastă, drum compas 70°, viraj, cu minute de plumb și mereu marea pustie — „Mărășești" rămas undeva dincolo de orizontul vizibil și de la capăt.

Ultimul viraj spre larg. Abia îl amorsează. Atunci i se pare că vede undeva în tribord o pată neagră dispărută brusc între valuri. Schimbă virajul. Pică ușor spre acel punct acum invizibil. Schimb de priviri cu maistru! Petrescu. Speranța. Emoția.

Iată lotca!

Nimic decît marea și lotca. Lotca și atît. Ba nu. Iată și copilul. Viraj. Lotca plină cu apă. Copilul în apă. Copilul scoate apa. Se vede că scoate apa. Vîntul din față. Amerizaj dincolo de orice indicație regulamentară. Se obturează turelele. Se amarează totul; oameni și obiecte. Bubuitul cumplit al valurilor în cocile metalice. Baroase lichide izbind hidroavionul, saltul din creastă în creastă pe pinteni, vibrația puternică a manșei-volan, a tabloului de bord, apoi tangajul pe hulă, apoi manevra prudentă de abordare a bărcii și...

Hristu, cu căciula îndesată pe ochi, cu sumanul ud, fără nici un semn că vede hidroavionul venit la o cange de lotcă, scoate ritmic apa cu ghiordelul. Ritmic. Se pleacă înainte. Umple ghiordelul. Îl deșartă peste bord. Umple ghiordelul. Îl deșartă. Umple ghiordelul... Nu vede bandula bătută de Chelloni. Umple ghiordelul. Viața lui este ghiordelul. Nu are lopeți. Nu are apă de băut. Nu are decît ghiordelul. Umple și deșartă ghiordelul.

O nouă manevră cu motoarele urlînd. Abordaj direct.

Hristu nu vede hidroavionul.

Hristu umple și deșartă ghiordelul.

Chelloni îl smulge din lotcă. Este dezbrăcat, frecat cu rom în lipsă de alcool, înfofolit în huse, amarat ca un balot.

Abia cînd se trag motoarele în plin, cînd valurile luate perpendicular răzbubuie sinistru în cutia de rezonanță a cocii, cînd pulberea lichidă acoperă hublourile, abia atunci Hristu G. Demirov se înspăimîntă de moarte.

A doua zi după echinocțiul de primăvară.

Hidroscala Siutghiol.

Hidroavionul „S—55" nr. I se întoarce din misiune.

Distrugătorul „Mărășești" pune prova pe Sulina. Este ora 11. Și comentariul tîrgului:

„Ce oameni curajoși!"

RADU THEODORU

Gînduri despre ostașii țării

...Îmi place să mă uit azi la dumneata, tovarășe soldat, bine hrănit, îmbrăcat bine, încălțat călduros, voios. Azi nu mai ești nici deșcă și nici răcan; ești tovarășul, fratele, semenul nostru respectat.

TUDOR ARGHEZI

Ne mîndrim astăzi cu cei ce continuă tradițiile acelor bărbați nemuritori care și-au ridicat brațul pentru ca țara să nu stea în genunchi în fața nimănui. Ne mîndrim cu oștirea noastră temeinic instruită, profund atașată politicii partidului. Sîntem convinși că toți cei care au cinstea să poarte uniforma armatei române, de la soldat la general, sînt gata oricînd, la ordinul patriei, să-i apere integritatea și suveranitatea.

MARIN PREDA

Ostașule! Privirea-ți arde/ Te uiți atent, fără-un cuvînt./ Și-n ochii tăi țintind departe/ E-o santinelă fără moarte,/ E-nflăcăratul jurămînt.

CICERONE THEODORESCU

Și marmura, și piatra, și aurul sînt supuse legilor risipirii; brînduțele răsar, strălucesc și se usucă, păsările care cîntă pe monumente migrează, îmbătrînesc și pier, dar ceea ce nu are moarte e fapta; ea trece din generație în generație, pînă ce urcă la aura supremă a legendei. Soldații noștri adormiți în Tatra, sub orga tunurilor și mitralierelor, sînt pururi vii...

EUSEBIU CAMILAR

Plutonierul paraşutist Ramiro Nicolau, un temerar între temerari.

Biografia plutonierului Ramiro Nicolau, paraşutist militar clasa I, poate fi expediată în trei rînduri, dar poate constitui, la fel de bine, o excelentă sursă de inspiraţie pentru un romancier. Are 29 de ani şi a efectuat peste 1150 de lansări din înaltul cerului.

În anul 1977 sare de vreo 50 de ori din turnul de paraşutare de la Complexul sportiv „23 August" din Bucureşti şi cîştigă patru concursuri de aterizare la punct fix. Cei 86 de metri pînă la sol îi parcurge vibrînd ca o strună de vioară. Botezul aerului, primul salt din avion, îl primeşte la Aeroclubul „Aurel Vlaicu", unde obţine şi *Brevetul de paraşutist*. Amănuntele pe care şi le aminteşte sînt în perfectă consonanţă cu starea de spirit a acelor clipe unice, cu alchimia sufletească a fiecărui salt în parte. *„Cîte lansări, tot atîtea experienţe inedite, tot atîtea acte irepetabile* – ne precizează el. *Pentru că mereu altele sînt trăirile umane, alţii sînt parametrii fizici ai zborului, ai atmosferei, ai terenului, altfel se apropie pămîntul în cădere liberă, alta e plutirea în balans uşor, altul şocul aterizării..."*

Paraşutismul reprezintă pasiunea lui numărul 1, nopţile nedormite cînd îi înfloresc în imaginaţie mii de cupole de mătase legănîndu-se în azur. Nu stă o clipă locului. Adunate, sînt sute şi sute de ore petrecute în baza de paraşutaj de la sol, unde este îndrumat îndeaproape de un temerar al văzduhului, locotenent-colonelul Drăgan Gogan, paraşutist militar clasa I, avînd în palmares peste 2 200 de salturi, executate ziua şi noaptea, pe pămînt sau pe apă. Începînd cu anul

1980, plutonierul Ramiro Nicolau face parte din lotul naţional de paraşutism. În unitate execută şi salturi de omologare, operaţiuni de mare răspundere şi curaj, consolidîndu-şi treptat măiestria.

Pe firmament apar şi primele succese. La campionatul naţional de paraşutism din anul 1981 se clasează pe *locul 3 din o sută de concurenţi* (proba de aterizare la punct fix). În acelaşi an participă la campionatul de paraşutism al ţărilor socialiste desfăşurat la Vilnius (U.R.S.S.) şi ocupă un loc fruntaş cu echipa. Confruntat cu rigorile marilor concursuri, conştientizează şi mai bine rolul pregătirii multilaterale în paraşutismul de performanţă. Sub conducerea antrenorilor îşi perfecţionează pînă la reflex mişcările impuse în acrobaţia aeriană. Plasa elastică, exerciţiile fizice, halterele, luptele, gimnastica, atletismul, schiul, înotul,

practicate după un program strict, fac, cu siguranță, viața mai ușoară sub cupola parașutei. În acest efort uriaș sînt angajați și colegii săi dintre care amintim pe sergenții-majori Gicu Vădean, Florian Ioniță, Sevastian Burdulea și Marian Panait. În 1983 obține *locul I la campionatul național, proba de aterizare la punct fix*, și *locul 3 la proba de acrobație aeriană*, pentru ca *în anul 1985 să urce pe podiumul cel mai înalt la proba de acrobație aeriană*. Iar tînăra Asociație sportivă a armatei „Șoimii", al cărei membru este, ocupă, la ediția din 1985 a campionatului național de parașutism și la „Cupa României", *locul 2 la parașutarea în grup de la 1 000 de metri*.

La salturile sportive acrobatice un parașutist trebuie să execute, în circa 7 secunde de cădere liberă, 6 figuri complicate: 4 viraje la 360 de grade și 2 lupinguri. Și nu oricum, ci perfect, dacă se poate și într-un timp cît mai scurt. În acest interval parașutistul străbate în aer o lungime de 400 de metri la o viteză de 50 de metri pe secundă! Sînt clipele trăite cu cea mai mare intensitate. În vreme ce arbitrii urmăresc jos, pe monitor întreaga evoluție acrobatică, au posibilitatea să revadă o imagine sau alta, s-o deruleze cu încetinitorul, astfel că nici o imprecizie nu scapă ochiului lor versat. La cele 4 salturi, care îi aduc locul I la acrobație în 1985, plutonierul Ramiro Nicolau înregistrează... zero secunde penalizare. Îmi spune că *„experiența și antrenamentul continuu îi permit să simtă fileul de aer ca pe ceva material, pe care se sprijină, pentru a-și executa exercițiul ca gimnaștii la sol"*.

Plutonierul Ramiro Nicolau are 72 de kilograme, o înălțime de 1,68 m, ochii căprui și o mustață blondă, cît un vrăbioi. Colegii îl strigă cu nume de alint: Mirel. Ce nu poate el să-mi povestească sînt bucuriile pe care le trăiește la două sau la patru mii de metri înălțime, setea de zbor în lumina dintîi a soarelui, starea de euforie ce îl cuprinde cînd cupola se deschide ca o imensă floare pe cerul albastru, deasupra unei lumi de basm.

Maior
CONSTANTIN IRIMIA

Noi, toate armele, la datorie!

ÎN MIEZ de noapte

E miezul nopții. De o jumătate de oră, soldații Dănuț Pălănceanu și Vasile Clită au predat postul de santinelă schimbului următor. Afară bate vîntul, soldatul Pălănceanu se apropie de fereastră și caută cu privirea în noapte. Gîndurile îl poartă către cei dragi, un zîmbet firav i se așterne pe buze. Deodată surîsul îi îngheață. În cartier, la o sută de metri — o locuință învăluită de flăcări. Intuiește pericolul și îl trage pe soldatul Clită după el cu o singură vorbă: „Arde"! Se rostogolesc pe scări. Îl anunță pe comandantul gărzii, sergentul-major Gheorghe Anuța, de izbucnirea incendiului. Acesta rămîne să constituie subunitatea de intervenție și ei aleargă cu sufletul la gură către clădirea aprinsă. Aici o bătrînă bocește și arată cu mîna către miezul focului: „Acolo se găsește un copil!" Fără să șovăie cei doi soldați se apropie de intrare. Focul pîrjolește totul în jur. Aerul fierbinte este irespirabil. Ostașii forțează ușa cu umerii, dar aceasta, înțepenită, nici nu se clintește. Lemnăria arsă se frînge și blochează accesul în casă. Soldatul Dănuț Pălănceanu întrezărește o altă soluție. Se urcă pe acoperiș, înaintează cu prudență și caută gura podului.

Focul se extinde rapid asupra unei bucătării care se află lîngă o magazie. Soldatul Vasile Clită se strecoară în bucătărie, ia în spate butelia plină cu gaz, fumul și flăcările îl orbesc, se îneacă, abia găsește ușa, dar reușește să îndepărteze butelia de flăcările primejdioase. Simte gustul funinginei, fața îl ustură, ochii îi lăcrimează abundent, se șterge cu mîneca și privirea îi alunecă asupra firelor electrice. Într-o clipită îl străbate un gînd: curentul trebuie întrerupt imediat. Dănuț se află undeva pe acoperișul casei, chiar în locul de racordare la rețeaua electrică. Își amintește că are baioneta la centură, trage cu sete aer în piept și se repede la stîlpul de la colțul casei, îl înșfacă în brațe, se cațără, alunecă; e vlăguit, dar nu are voie să piardă o secundă. Știe că soldatului Pălănceanu, înconjurat de flacări, îi este și mai greu. Cu orice preț trebuie să-l ferească de sutele de volți care pîndesc în vîltoarea incandescentă. Își desprinde baioneta și retează cu băgare de seamă firele. Din vîrful stîlpului îl vede pe soldatul Pălănceanu. Tocmai se agață de o grindă... care cedează și prietenul său se prăbușește în gol, odată cu o porțiune de tavan. Soldatul Clită se lasă fulgerător pe stîlp. Aschiile îi sfîșie palmele, dar nu mai simte nimic. Fuge către casă și se urcă pe acoperiș. Cîteva mîini se întind spre el cu găleți pline cu apă. În acest moment, suflul unei explozii rade flăcările din rădăcină. Un butoi cu motorină, aflat în magazie, a sărit în aer. Limbile de foc renasc tot mai viu și mai amenințător.

Pe soldatul Dănuț Pălănceanu zgomotul asurzitor al exploziei îl surprinde într-una din camere unde caută pe dibuite puiul de om. O durere vie îi străpunge-coșul pieptului. Ca prin vis, aude bătrîna tînguindu-se: „Acolo e o fetiță, salvați-o!" Se tîrăște din cauza tavanului dărîmat, își face loc printre bîrnele aprinse. În ochi îl înțeapă mii de ace. Un singur gînd îl îndîrjește: să găsească fetița. Parcă zărește ceva... da, e acolo, ghemuită într-un colț de pat. Brațele ei tremurînde se încolăcesc în jurul gîtului, soldatul Dănuț Pălănceanu o strînge la piept și înaintează anevoie, dogorit de flăcări, către o fereastră. Sare prin geam și duce fetița cît mai departe de vîlvătaia ucigătoare.

S-a întîmplat în zona Băneasa, București, pe strada Marinarilor nr. 112 într-o noapte de martie, cînd doi soldați uteciști au dat proba de curaj și omenie, așa cum ar fi făcut-o oricare ostaș al armatei noastre.

C. TÎRZII

Daciada

Daciada, această grandioasă mişcare sportivă născută din iniţiativa tovarăşului Nicolae Ceauşescu, secretarul general al partidului nostru, preşedintele României socialiste, se înscrie în amplul proces în care formarea omului nou – armonios clădit fizic şi spiritual – este un obiectiv major şi al dezvoltării şi înfloririi sportului românesc. Această mare competiţie, întrecere naţională sportivă fără precedent, care alimentează şi stimulează permanent energiile marilor întreceri de masă ca şi a celor de performanţă cunoaşte în Epoca Nicolae Ceauşescu cel mai strălucit cîmp de afirmare al valorilor, de exprimare a lor pe tărîm naţional şi internaţional.

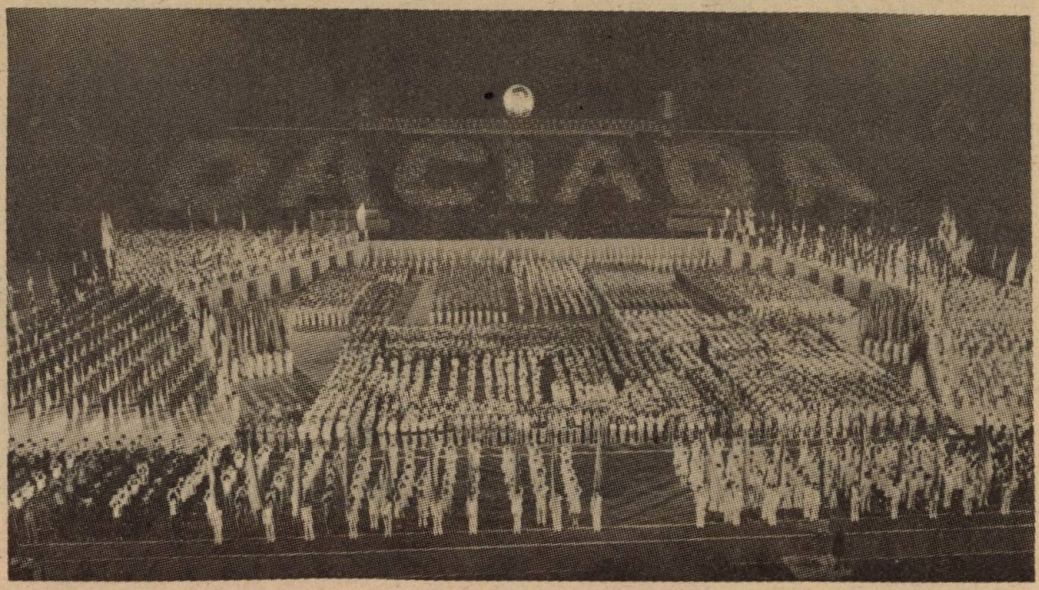

Călirea fizică — element esenţial în procesul multilateral de pregătire a militarilor pentru apărarea patriei

DIN FILMOTECA NOASTRĂ

Ostaşi şi... viitori ostaşi

„Cel mai iubit dintre pămînteni"

Foto: V. ULIERU

Ipostaze ale perfecționării măiestriei ostășești

Foto: I. MARINOF

Noi, toate armele, la datorie!

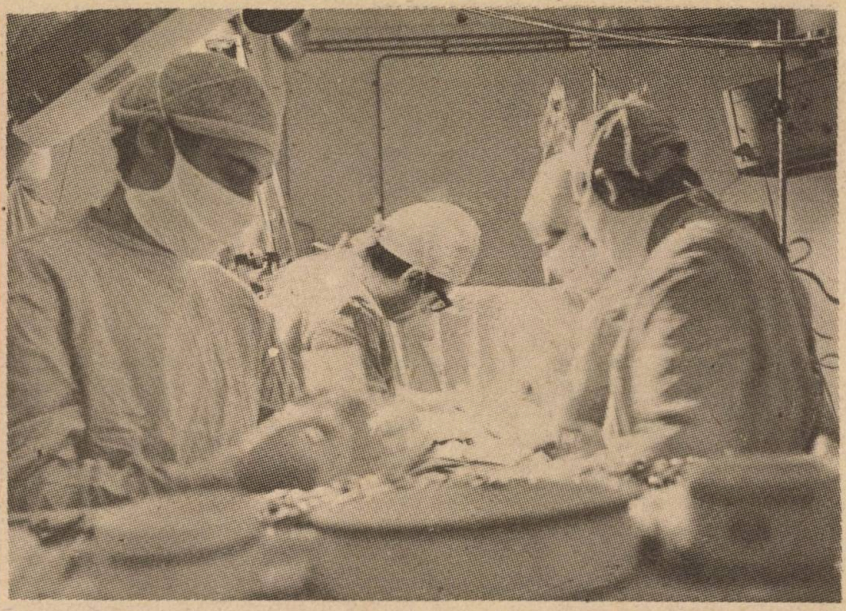

CLAR de inimă

Ce se spune în „DEX" despre inimă: *organ intern musculos central al aparatului circulator, care are rolul de a asigura circulația sîngelui în organism.* Exact, departe de orice fior poetic. Sînt însă zeci de expresii neaoșe ce învăluie, prin sugestie, împătimitele spații ale inimii în mister: *a rîde inima în cineva; a-și călca pe inimă; cu inima haină; inimă albastră; a-și lua inima în dinți; a rupe inima tîrgului; inimă rea; a i se face inima cît un purice; pe inima goală; a avea inima deschisă...* A avea inima deschisă înseamnă a fi cinstit. În chirurgia cardiovasculară semnificația se schimbă radical, se disciplinează pînă la austeritate, pînă la sensul ei frust.

Îmbrac înfrigurat halatul sterilizat, iau boneta, masca de tifon, galoșii de pînză. În sala de operație cineva îmi spune să stau cuminte într-un colț. Pe jos — un desiș de cabluri, conducte și furtunuri colorate. De teamă să nu le agăț, devin statuie și fac ochii mari. Dacă aș participa la o expediție pe Lună, emoțiile n-ar fi mai mari. Aparatura modernă concentrată aici, reflexele ei excitante, lumina ca o spumă argintie, instrumentarul specializat, frecvența cardiacă sonorizată de monitor, gravitatea ritualului îmi dau chiar această senzație stranie: de călătorie cosmică. Numai că planeta spre care zburăm are nume de om, este chiar OMUL culcat pe masa de operație. Alte monitoare clipesc molcom, codificînd în limbajul cifrelor și sinusoidelor viața bolnavei aflate dincolo de starea de veghe. Acum, femeia, Eleonora C., nu știe nimic, nu simte nimic. A trecut hotarul conștienței cu încredere în medicul chirurg, contînd pe toți cei 8—10 oameni în alb care se mișcă în păienjenișul de plastic și nichel ca într-un balet fantastic. Echipa operatorie lucrează în aceeași formulă ca și la prima intervenție de la care se împlinesc exact zece ani. Cele aproape o mie de operații pe cord deschis efectuate în Secția de chirurgie cardiovasculară de la Spitalul Militar Central din București încununează zece ani de muncă, de voință și biruință la limită. Îmi revin în minte cuvintele colonelului dr. Vasile Cândea: *„Fiecare operație pe cord deschis este o premieră pentru că nu există doi bolnavi identici...".* Aparatele sofisticate, instrumentele ultraspecializate nu pot suplini experiența, calitățile umane și profesionale ale echipei. De aceea notez cu respect cuvintele cuiva: fiecare operație pe cord deschis reprezintă

o tentativă de cucerire a Everestului pe o nouă variantă!

În cele patru, cinci sau şase ore de neant nici o geană de lumină, nici un vis, nici o amintire, fie şi confuză, nu rămîne în memoria celui operat. Acest segment de timp nu-i mai aparţine. Însă numai aşa poate fi stăpînit mecanismul durerii. La acest lucru veghează locotenent-colonelul dr. Alexandru Popa, anestezistul secţiei, ajutat de surorile medicale Angela Caracota şi Cristina Necea. Metoda, *anestezie prin acupunctură*, foloseşte tehnicile şi aparatura concepute de prof. dr. George Litarczek, şef de clinică la Spitalul Fundeni. În chirurgia cardiacă această metodă a fost aplicată prima dată în ţară la Spitalul Militar Central din Bucureşti. Pentru un cardiochirurg este un act de mare curaj să renunţe la metodele clasice. Avantajele sînt însă categorice: se face apel la o cantitate infimă de medicamente (diazepam, scopolamină); se asigură bolnavului

Gînduri despre ostaşii ţării

Cunoscînd ostaşii armatei populare am cunoscut încă o nobilă şi vibrantă dimensiune a patriotismului naţiunii noastre socialiste.

DRAGOŞ VICOL

Viaţa aspră, dar atît de însufleţită a aparatorilor patriei m-a atras, irezistibil, întotdeauna. Am trăit momente de neuitat în aplicaţiile de iarnă şi de vară fierbinte, în cazărmi, pe aerodromuri, pe nave legănate de valuri. Sînt fericit că mi-am cîştigat prietenia atîtor infanterişti, marinari, aviatori, tanchişti...

NICOLAE MĂRGEANU

o mai bună stabilitate hemodinamică,. o analgezie prelungită; electroacupunctura este salvatoare în cazul unor persoane cu alergie la diferite medicamente. Şi colonelul dr. Cândea povesteşte de un caz extrem, cînd unui pacient i s-au blocat funcţiile vitale înainte de începerea operaţiei. Cu mari eforturi a putut fi salvat, dar s-a renunţat la operaţie, datorită reacţiei la anestezice. Pragul de vîrstă în aplicarea electroacupuncturii a fost coborît, cu rezultate remarcabile, pînă la cinci ani.

Eleonora C. are 29 de ani, este frumoasă şi gravă în somnul ei abisal. Protejată de cearşafuri bleu, candidata la această călătorie insolită nu are în contact cu aerul pe care îl respirăm decît o porţiune din piept, lată cît un fermoar. Înainte de a păşi în sală mi-a spus: *„Vreau să trăiesc şi să am copii. Fără această operaţie nu se poate nici una, nici alta..."*. Doctorul Cândea îmi precizează boala, o maladie gravă, se pare că există şi o particularitate anatomică, îmi vorbeşte de cazuri pe care nu le-a întîlnit în literatura de specialitate: *„Impresia este inedită, aşa cum un fenomen natural necunoscut ţi-ar reteza privirea. Trebuie sînge rece, o decizie rapidă, justă"*.

Inima, *organul simbolic al vieţii*, considerat intangibil chiar de medici. Au trecut însă mai bine de 25 de ani de la prima intervenţie chirurgicală pe cord deschis efectuată unui copil de doi ani, cu *tetralogie Fallot*, de profesorul american Lilehei. De atunci au fost continuu perfecţionate tehnicile operatorii şi metodele de circulaţie extracorporală. Inima, asemănată de tratatele medicale cu o *pompă* în greutate de 270 g. Ritmul în care se contractă diferă de la specie la specie, de la starea de repaus la cea de solicitare. Pulsul la om are o frecvenţă de 60—70 de bătăi pe minut, la sportivul în plină competiţie — 140, la elefant — 25, la cal — 40, la şoarece — 600, la pasăre — 800. Cu fiecare bătaie cordul „trage" şi „respinge" 50—70 cm^3 de sînge, adică 7 000 de litri pe zi. Într-o viaţă normală cele trei miliarde de bătăi, care menţin între parametri precişi de presiune şi viteză circulaţia sîngelui în peste 150 000 km de vene, artere şi capilare, reprezintă echivalentul unui travaliu capabil să urce un tren cu 15 vagoane pe vîrful unui munte de 5 000 m!

Liniştea pare tulburată numai de lumina fluorescentă. Doctorul Cândea intră în sala de operaţie cu modestie şi discreţie. Pulsul sonorizat al bolnavei piuie ritmic. Timpanul tuturor este racordat la acest metronom. El este strigătul vieţii care curge în trupul bolnavei înţepat de ace şi sonde. Prin racorduri urcă şi coboară soluţii de culoarea şofranului, lichide incolore. Colonelul dr. Vasile Cândea porneşte camera de televiziune cu circuit închis (fiecare operaţie poate fi urmărită în direct într-o încăpere apropiată), ia bisturiul şi rosteşte calm: „Începem!"

O incizie scurtă şi apăsată îndepărtează pielea care a împrumutat culoarea iodului. Dedesubt e osul alb şi lat. Sora şefă pregăteşte fierăstrăul electric, o jucărie la prima vedere. Zumzetul lui gîdilă plăcut urechile. Cînd începe să despice sternul, mi se pune o ceaţă pe ochi. Prim-operatorul secţionează osul în lungimea lui cu o viteză incredibilă. Gata, secundul, căpitanul dr. Gheorghe Dumitraşcu, tamponează cu tifon, apoi trage cu putere coastele. Deschide toracele aşa cum ai întinde o armonică şi-l blochează cu *depărtătorul autostatic*. Totul sîngerează, e o pierdere *în pînză*. Secundul cauterizează şi execută ligaturi. Sora şefă strigă: *„Perete!"*, o soră branşează aspiratorul la reţea şi conducta minusculă înghite ultima picătură de sînge, face o curăţenie exemplară. Cearşafurile albastre (pentru a linişti ochiul impresionat de violenţa roşului) sînt stropite. Halatele imaculate — aşijderea. Centrul de greutate oscilează acum deasupra pericardului, învelişul membranos al inimii, seiful fără uşă care urmează să fie „spart" de bisturiu. Doctorul Cândea îl prinde cu delicateţe, trage de el în sus şi-l crestează iute. Mai încearcă el vreo emoţie? Vorba dulce, cumpănită, nu-l trădează. Mă apropii mai mult. Este o clipă ameninţătoare ca o veşnicie. Oamenii aceştia sînt obişnuiţi cu veşnicia. Eu, nu... Bisturiu. Aspirator. Electrocauter. Nailon. Catgut. Tensiunea arterială a bolnavei scade. Privirea neliniştită a doctorului Popa. Sora medicală citeşte: 20... 53... 19... 54... Cifrele explodează în auz. Toaca electronică a pulsului se dezechilibrează un moment. Am impresia că mă scufund într-un nisip fluid...

Aşadar, aceasta este inima vie a unui om! Nu seamănă cu nimic ştiut. Nu are nici culoarea roşie (cum mi-o imaginam!?), nici forma aceea simetrică din scrisorile îndrăgostiţilor. Este mai degrabă urîtă, ca o vînătă coaptă. Şi nici măcar nu bate delicat. În pulsaţiile ei se simte furie, încrîncenare, o învolburare turbată. Zici că acuşi sare din piept. Iar doctorul Cândea trebuie s-o amăgească, s-o îmblînzească, să strecoare cu mii de tertipuri foarfeca lungă şi curbă sau penseta printre cutele mişcătoare, să nu pişte nici o cîtime. Sînt manevre care cer răbdare, ştiinţă, talent, dexteritate în ceaţa purpurie unde vîrful bisturiului taie. Şi inima se repede mai departe la instrumente ca un crab cu o sută de picioare, ca o cîrtiţă care nu mai nimereşte muşuroiul. Abia acum văd fruntea chirurgului lac de sudoare, comentariu mut al bătăliei pentru viaţă...

Uneori o zi din viaţa unui om poate fi mai încăpătoare decît o viaţă de om. Colonelul dr. Vasile Cândea, şeful Secţiei de chirurgie cardiovasculară din Spitalul Militar Central, a adunat multe asemenea zile. Teleormănean fiind, urmează liceul la Turnu Măgurele iar facultatea în Bu-

cureşti. Ca medic de unitate la grăniceri, răspunde o perioadă de sănătatea militarilor de la pichetele din Delta Dunării. Din 1961 pînă în 1972 practică chirurgia generală. Susţine doctoratul, realizînd primele limfografii cervicale din ţară, apoi pregăteşte pentru tipar, împreună cu dr. Al. Bucur, „Sistemul limfatic în şoc". Colaborează la cunoscuta monografie „Şocul", premiată de Academia R.S.România, tradusă în mai multe limbi, este coautor la alte tratate: „Insuficienţa cardiacă", „Sistemul arterial aortic" etc. Atras de chirurgia cardiovasculară, se specializează la Spitalul Clinic Fundeni sub îndrumarea prof. dr. doc. Ioan Pop D. Popa şi în 1976 obţine, prin examen, primariatul şi conducerea actualei secţii, dotate tehnic la cel mai înalt nivel. Abordează chirurgia în bolile de sînge şi ajunge să deţină una dintre cele mai reprezentative cazuistici pe plan naţional şi european în splenectomie, efectuînd peste 500 de operaţii cu reuşită de sută la sută! În chirurgia cardiacă operează toată gama afecţiunilor cunoscute. Cu o singură echipă. Un colectiv de ofiţeri medici tineri, profesionişti de clasă: locotenent-colonelul dr. Alexandru Popa, maiorul dr. Ion Ţintoiu, maiorul dr. Cristian Apriotesei, căpitanul dr. Gheorghe Dumitraşcu, sora şefă Rodica Poreceanu. Doctorul Cândea desfăşoară şi o bogată activitate de cercetare. Sînt bine apreciate soluţiile sale în endocardita bacteriană, procedeele noi de protecţie miocardică ş.a. Este membru al mai multor societăţi internaţionale. Profesorul Marius Barnard, alături de care a operat, notează: *„Apreciez răspunderea şi devotamentul pentru tot ceea ce face echipa operatorie de sub conducerea dr. Vasile Cândea. De la medici la surori, cu toţii depun un mare volum de muncă pentru ca bolnavii operaţi să fie recuperaţi cît mai grabnic..."*. Are o figură blîndă şi o ironie fină. E un om împlinit, dar nu lipsit de nelinişti. Pentru că sînt şi zile cînd, oricît ar forţa, nu se poate şi atunci lasă jos bisturiul cu lacrimi în ochi.

Această echipă de aur este pregătită să îmbrace halatele sterilizate la orice oră din zi sau din noapte. Tonusul responsabilităţii morale şi sociale fiind totdeauna în punctul maxim. Pacienţii operaţi pe cord deschis se situează, ca limite de vîrstă, între 2 şi 65 de ani. În chirurgia vasculară pragul de sus a depăşit 80 de ani. Stau de vorbă cu Gabriel B. La 12 ani a suportat o intervenţie prin care i s-au corijat patru defecte grave. Acum puştiul joacă fotbal şi merge pe bicicletă. Un alt tînăr îmi spune că trece Dunărea înot, altul că practică alpinismul. Inimile amîndurora au trecut prin mîna doctorului Cândea. La scepticismul meu doctorii îmi pun în faţă rezultatele controlului medical. Într-adevăr, sînt sănătoşi, apţi de exerciţii fizice. Ştefan A., de 60 de ani, are copii şi trăieşte de multă vreme datorită chirurgiei vasculare care a dărîmat frontieră după frontieră: 75 la sută din sistemul său arterial este numai din plastic...

Stau ca vrăjit şi privesc la dialogul în deplin consens dintre mîinile celor trei oameni: doctorul Cândea, doctorul Dumitraşcu şi sora şefă Rodica Poreceanu. Despre sora şefă se spune că este una dintre cele mai bune instrumentariste în operaţiile pe cord deschis. O recomandă performanţele. A şi operat, mîna a doua, cu doctorul Cândea pentru realizarea filmului „Protezarea valvulară mitrală", premiul II în „Cîntarea României" (1983) şi premiul I acordat de ACIN. Ea găseşte într-o clipită dintr-o sută de instrumente orînduite savant pe cel potrivit. Ea ştie (dar asta nu-i suficient) mai corect ea intuieşte şi înlesneşte mişcarea următoare a celor doi chirurgi, reducînd la zero timpii morţi.

Vocea doctorului Cândea e la fel de catifelată: *„Şnur pe cava superioară... Şnur pe cava inferioară... Bursă pentru canularea venei... Dublă bursă pentru canularea aortei..."* Limbaj încifrat, însă atît de familiar echipei, încît mă simt stingherit. În venă şi în aortă se practică, de fapt, orificii pentru instalarea *canulelor* de perfuzie în vederea conectării bolnavei la maşina cord-pulmon artificial prin care se realizează circulaţia extracorporală. Se verifică să nu fie nici o bulă de aer pe conductele din plastic transparent. Un mililitru din aerul nostru indispensabil înseamnă moarte dacă pătrunde în circuitul sanguin. Maiorul dr. Ion Ţintoiu devine personaj principal: *„Am pornit perfuzia!"*, anunţă el sec. Şi rămîne numai ochi şi urechi în faţa pupitrului cu zeci de butoane, ecrane şi furtunuri al maşinii cord-pulmon artificial, al *pompei* cum o alintă bolnavii. Cu un burduf diform plin cu sînge. Este asistat de tehnicienii Dumitru Pârîu şi Marin Alexandru care ştiu ce au de făcut şi cu ochii legaţi. Flacăra vieţii va fi alimentată vreme de un ceas (uneori mai mult) de la acest dispecerat. Tehnică modernă. Dar ea nu poate ceda? (Uite ce întrebare!) Şi totuşi... aflu că ipoteza s-a luat în calcul, existînd un mijloc de acţionare manuală. Inima şi pompa funcţionează deocamdată în paralel. Treptat se produce şi hipotermia organismului, 28 de grade C: la atît a scăzut temperatura corporală a Eleonorei C. Nu tremură însă, nu simte că fiecare fibră traversează o oră glaciară. Doctorul Cândea strangulează cu o pensă solidă aorta chiar deasupra cordului. *„Clampat aorta!"*, anunţă el. Din acest moment sîngele nu mai circulă prin inimă. În arterele coronare pătrunde o soluţie cardioplegică (ser rece glucozat) pregătită de doctorul Popa. Inima se răceşte pînă la 15—17 grade C. Peste ea se mai toarnă ser fiziologic îngheţat. Şi abia-abia îmi dau seama că nu mai bate. Viaţa înseamnă mişcare, or inima este acum inertă, se odihneşte. Parcă ar îngîna: *„Un bob zăbavă!"* Colonelul dr. Cândea ţine inima bolnavei în palme. O întoarce pe o parte şi pe alta. Oftează. Poate îşi aduce aminte de prima inimă aşezată în talerul speranţei cu zece ani în urmă: se numea Rodica Toma. O goleşte de sînge cu aspiratoarele de recuperare şi începe să repare. Taie, înlocuieşte, coase. Uneori substituie o valvă, alteori două, trei. Cît e nevoie pentru ca „motorul" vieţii să nu se mai poticnească. O valvă cu leziuni *fibro-sclero-calcare* e ca o supapă înţepenită, o barieră coborîtă sau ridicată exact cît nu trebuie. Se discută despre *„poziţionarea protezei valvulare"*, despre *„spălarea ei cu ser heparinat cu antibiotice"*, despre *„fixarea la orificiul mitral"* şi *„controlul etanşeităţii suturilor"*. Prin saloane pacienţii se laudă pe urmă: *„Eu sînt dublu protezat!" „Eu – triplu!"*

Din mîinile doctorului Cândea, mîini de virtuoz, iese o inimă care lucrează în piept fără prea multe mofturi. Acum e gata. Aşteaptă lansarea pe valurile vieţii. Se declampează cavele. Şuvoiul de sînge cald inundă iarăşi cămăruţele golite de aer pentru evitarea emboliei gazoase. În sfîrşit, doctorul Cândea declampează aorta. E un moment dramatic: bate sau nu bate?! Balanţa înclină nefast. Căpitanul dr. Dumitraşcu ia paletele pentru defibrilare şi prinde inima între ele. Contact. Un minitrăznet, un şoc electric de 20—30 de waţi pe secundă. Pe monitor steluţele luminoase intră în hora vieţii. Doctorul Ţintoiu urmăreşte în continuare tensiunea, presiunea venoasă centrală, pulsul, diureza, presiunea medie sîngerîndă, dezechilibrele electrolitice etc., etc. şi le corelează cu dèbitele pompei. Ieşirea din *by-pass*-ul cardio-pulmonar (încetarea circulaţiei extracorporale) se realizează cu infinite precauţiuni. În pieptul încă deschis al pacientei bate o inimă nouă pentru o viaţă nouă. Învaţă să bată. La început anemic, haotic, apoi tot mai convingător. Urmează, la terapie intensivă, 24 de ore de speranţă. Aici, surorile medicale Margareta Pavel, Mariana Popa, Adela Marinca, Marinela Bosînceanu se întrec în a-şi dovedi devotamentul faţă de bolnavi. Stau cu privirea pe flacoanele de perfuzie, pe injectomat şi catetere. Dau alarma cînd urina virează spre roşu sau negru, cînd lichidele drenate depăşesc cota.

Ochii doctorului Cândea sînt aburiţi. Respiră adînc, îşi îndreaptă spatele chinuit de efort, dar se mişcă vioi, glumeşte. Parcă a onorat o invitaţie la cel mai frumos vals din lume iar acum savurează acele clipe tulburătoare.

Maior
CONSTANTIN STRUNĂ

NOI, toate armele, la datorie!

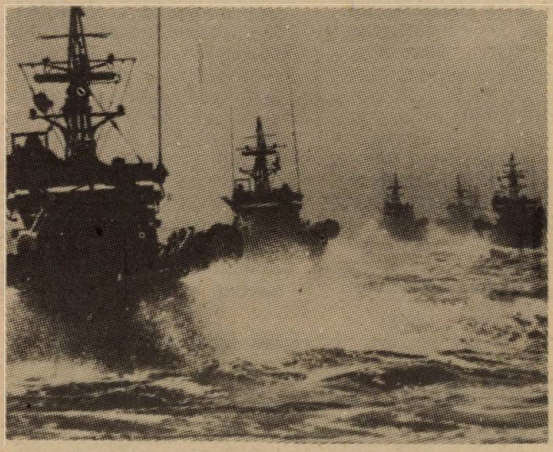

Gînduri despre ostaşii ţării

Un gînd de adîncă preţuire pentru armata ţării, pentru toţi cei aflaţi la datorie, pentru toţi cei care, în caz de nevoie, vor şti să apere, fie şi cu preţul vieţii, România socialistă, liniştea şi viaţa.

VIRGIL CARIANOPOL

Îi întîlnesc pretutindeni: mărşăluind spre cîmpul de instrucţie, în sălile de spectacole, în muzee şi expoziţii, la marile serbări populare. Şi-mi place să-i însoţesc cu privirile, să le admir uniformele îngrijite, ţinuta demnă şi respectuoasă, feţele surîzătoare.

HARALAMB ZINCĂ

NOI, toate armele, la datorie!

MAREA CRUDĂ ŞI VEDETELE DE PATRULARE GRĂNICEREŞTI

Domnul Bernd Scheele din R.F. Germania a venit să-şi petreacă concediul de vară pe coasta Mării Negre, în România, staţiunea Venus, împreună cu familia. Cu domnul Bernd Scheele au venit, ca de obicei, foarte multe familii vest-germane.

Locotenentul-major Ionel Huştea, comandantul V.P.29 şi echipajul său îşi executa şi în această vară programul impus de rigorile serviciului în marina grănicerească, aşa cum şi-l executau toţi comandanţii de vedete de patrulare, navele şi echipajele lor.

Semnatarul acestor rînduri, zgîlţîit bine de valuri mai spre primăvară, la bordul cuterului „Hai-Hui 2", fusese interceptat în mare de V.P.24 de la bordul căreia un căpitan de rangul II, cu obrazul tăiat adînc de riduri, îl întrebase încotro navigă, ce documente posedă şi ce nevoi are. Comandantul de pe V.P.24 nu ştiuse atunci ce reconfortant este pentru cel aflat pe o ambarcaţie cu vele, pe furtună, cînd vîntul ţiuie în sarturi şi valurile încalecă bordul, să vadă răsărind din apele înspumate comanda metalică şi silueta de oţel a vedetei de patrulare grănicereşti, să urmărească manevra acesteia, perfect marinărească, în vîntul velierului său şi să audă un glas bărbătesc care stăpîneşte zgomotul elementelor dezlănţuite, fie chiar cu ajutorul microfonului. Deci întîlnisem în mare V.P.24, V.P.26, V.P.27; mi se oferise ajutor, prezenţa navelor militare (ca şi a elicopterelor) îmi dăduse o perfectă stare de siguranţă şi comandantul lui V.P.24, căpitanul de rangul II Constantin Moisuc, îmi povestise întîmplarea aceea din largul Vămii Vechi, în decembrie 1965, cînd comanda V.P.12, şi se aşternuse o furtună de N.E: cum se aştern furtunile de N.E. în Marea Neagră.

Cu valuri înspumate bubuind în coca de metal. Cu vîntul chiuind nebun în suprastructuri. Cînd îţi înţepenesc mîinile pe timonă. Cînd valurile se luptă să te înghită.

În ziua de 5 august 1979, domnul Bernd Scheele îşi ia soţia şi copilul, se urcă pe hidrobicicletă şi iese să se plimbe în faţa staţiunii Venus. Ca el, se plimbă cu hidrobicicletele alţi 25 de turişti şi vilegiaturişti germani, mame cu copii, sau numai copii.

Desigur, se depăşeşte linia balizelor.

Brusc, ca la Marea Neagră şi nu numai la ea, se întăreşte vîntul de la uscat. Hidrobicicletele sînt purtate spre larg. Marea se montează. Hidrobicicletei domnului Scheele i se fisurează un flotor care ia apă. Bernd Scheele sare în apă. Urcă flotorul pe umăr. Încearcă să asigure astfel echilibrul hidrobicicletei pe care se aflau soţia şi copilul lui. Unul din cei trei copii de pe altă hidrobicicletă cade în apă. Îl susţin doar cele două perne de aer prinse pe braţele prea fragede ca să lupte cu marea.

Tragedia îşi fîlfîie aripa peste cei care nu mai văd coasta. Atunci intervine V.P.29, vedeta de patrulare grănicerească comandată de locotenentul-major Ionel Huştea. Vedeta trece de la o hidrobicicletă la alta. Copii sleiţi de emoţie şi frig. Mame cu groaza de a-şi vedea copiii înecîndu-se sub ochii lor. Bernd Scheele epuizat de efortul de a suplini flotorul. Vedeta grănicerească nr.29, cu echipajul la posturi — marinari români la datoria lor umanitară — copii şi femei şi bărbaţi veniţi de departe care

Pe hotarele de apă ale ţării, în continuă veghe, marinarii-grăniceri

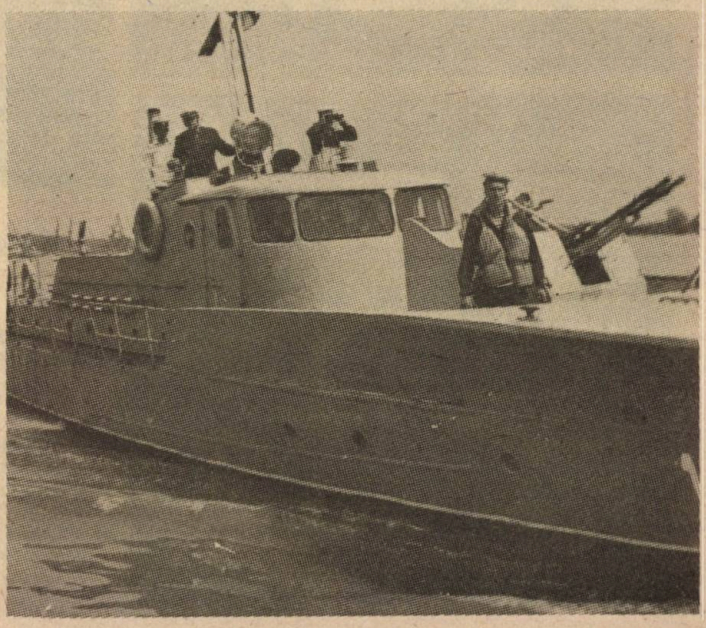

cer apă, cărora li se dau haine călduroase și mîncare caldă, care scapă de coșmar la bordul auster al navei de luptă.

— Nava a ieșit în mare la orele 15,00, îmi spune secretarul comitetului de partid al unității. La ora 18,00 acțiunea s-a terminat. Vedeta a salvat oamenii.

Domnul Bernd Scheele împreună cu soția sa și copilul s-au prezentat la vedetă înainte de a se întoarce în patrie. Au înmînat salvatorilor o foarte caldă scrisoare de mulțumire, însoțită de o... atenție în mărci vest-germane. S-a reținut scrisoarea. S-au restituit mărcile.

Datoria ostășească și omenia nu se plătesc! Recunoștința este singura floare care se poate oferi vedetei de patrulare grănicerești care poartă pe bordajul elansat numărul de ordine 29.

Domnul Bernd Scheele și ai săi s-au întors la cele zilnice, ca și ceilalți 25 de „naufragiați". Probabil că nu vor uita multă vreme apariția lui V.P.29 și omenia cu care au fost primiți la bord.

Locotenentul-major Ionel Hușteа și echipajul său își execută cotidian misiunile grănicerești în marea teritorială.

Căpitanul de rangul II Constantin Moisuc, botoșeneanul cu 22 de ani de serviciu pe mare, rămîne dator cu povestea nopții aceleia cumplite la 8 mile marine în largul punctului Vama Veche; iar semnatarul acestor rînduri cu acel gînd greu de exprimat, născut o dată cu apariția navelor grănicerești din apele înspumate ale mării, cu forme zvelte, conținînd duritatea oțelului și a armelor, nave care poartă înscris pe borduri, cu mari litere albe, inițialele V.P.

Vedete de patrulare!

RADU THEODORU

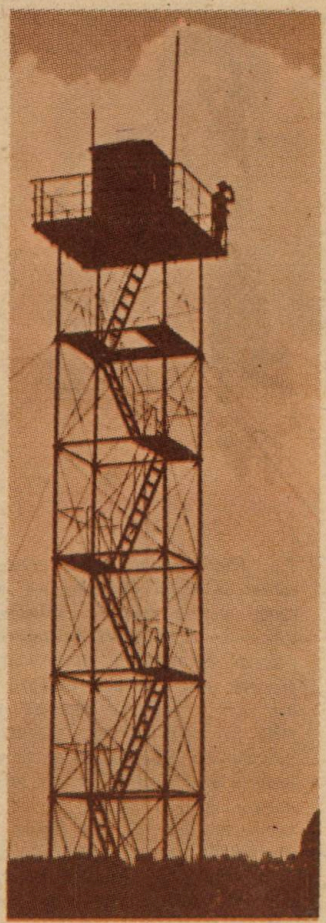

Înaltul nivel de pregătire a armatei noastre este cea mai bună chezășie a liniștei țării. Braț înarmat al poporului – forțele noastre armate constituie scut puternic de apărare al României socialiste.

Acad. ELIE CARAFOLI

Gînduri despre ostașii țării

Prin întregul destin al istoriei noastre, armata română a avut spiritualitatea și demnitatea de a fi o armată de apărare a patriei iar nu de jignire a altor popoare. Floarea țării a înflorit din sufletele soldaților căzuți pentru nobilul ideal de independență.

NICHITA STĂNESCU

NICOLAE DAN FRUNTELATĂ

Patrie mamă

Miroase-a iarbă cosită și-a vară trecînd
verde în dunga privirii
pămîntul meu primenit cu Dunăre
stă în anotimpul iubirii
sat după sat, grăniceri peste veac
tot ce-a fost, tot ce e, ce rămîne
legat prin destin și prin sînge legat
de cuvintele limbii române
din Valahia Mică, la Mara de sus
de la obcine peste Măcin
patrie-mamă, grai al vieților noastre
ca un soare de veghe, deplin
miroase-a iarbă cosită și-a vară trecînd
respiră-n cuvînt poezie
în cuvîntul prin care îmi ești și îți sînt
veșnicit de iubiri, veșnicie.

Poem în August

Eu, fiul vostru, scriu această carte
către o clipă în care — ați fost plecați
către visele voastre înflorind în tranșee
ca niște trandafiri însîngerați
pentru că fiecare poiană a acestei țări,
fiecare rîu, fiecare cuvînt
are urma tălpilor voastre și-a rănilor voastre
părinții mei soldați, soldatul meu pămînt
pentru că libertatea se învață murind
numai așa putea să ne rămînă
numai așa o stemă de la Careii Mari
vorbește azi cu noi limba română
Eu, fiul vostru, scriu această carte
e august și e liniște în munți
părinții mei soldați, cîți mai sînt încă
mărșăluiesc prin amintiri, cărunți.

A fi

O, leagă-mă-n cuvinte
nici peste un veac nu mă voi putea dezlega
strînge verbele să-mi taie carnea,
otrava substantivelor rare
în sînge să picure-ncet
fă-mă prizonier la Capul Bunei Speranțe
dezertor din tăcere, poet
vinovat de-a fi prezis cîteodată
mișcarea planetelor, oarbă și grea
războaie ce huruie încă departe
dar începute în inima mea
vinovat de-nîmplări, vinovat de iubiri
care tulbură calmul zilelor mers
vînător stînd la pîndă pentru ținte pierdute
ucigaș cu un vers
O, dar leagă-mă din nou în cuvinte
funii dulci între care se poate muri
nu poți ști fericirea acestei pedepse
care-nseamnă a fi peste toate, a fi.

Sătului meu

Bălăcița, Bălăcița
sînt legat într-o cîmpie
ca o barcă la mal verde
mirosind a veșnicie
ca un cal de piatră-n iarba
îmbrăcîndu-l în răcoare
nerostitul care crește
într-o liniște prea mare
ca un greiere prea singur
să se-ncumete-a striga
amintirile din urmă
și copilăria mea
ca o casă văruită
cu iubirea mea dintîi
urma visului săpată
pe un colț de căpătîi
ca doi oameni așteptînd
doi bătrîni, la drum de seară
să se-toarcă mult plecatul
de cu primăvară, vară
Bălăcița, Bălăcița
nume vechi și veche rană
într-o lacrimă numit
de-o domniță brîncoveană
la o lacrimă legat
barcă singură-n cîmpie
la mal verde și curat
mirosind a veșnicie

NICHITA STĂNESCU

Comandantul

El a însemnat istoria armatei
cu morții ei și-nvingătorii ei.
El este gîndul și noblețea tatei
cea de bărbat ales din trei.

La vorbă poate nu întotdeauna
E priceput să pună-o floare.
Dar n-a precupețit la tîmpla ei nici una
din tonele de sare.

E aspru, da, să fie aspru
ca piatra grea din care facem ziduri
cu largi ferestre către-un cer albastru
fără de nori și fără riduri.

E dur, ei da, să fie dur!
O, dacă munții ar fi moi
Orice meteorit impur
trecînd prin ei, ar da în noi.

N-au murit în zadar

N-au murit la Plevna în zadar
străbunii din legende și povești;
o dovedesc prea clar
cuvintele: Sunt, Ești.

N-au murit în zadar
părinții părinților noștri la Mărășești;
o dovedește prea clar
vorba care-o zic azi: Sunt, Ești.

În Tatra n-au murit în zadar
părinții noștrii cei tineri, cerești.
Iată-ne rostind cu mîndrie și clar:
Sunt, Ești.

„Am simțit nevoia să aduc un omagiu ostașilor patriei"

„— Ați făcut armata?
— Da.
— La ce armă?
— La artilerie. Mărturisesc chiar că examenul de sublocotenent l-am luat cu notă maximă. La început, am avut o mare sfială, ba chiar dorința de a mă „învîrti", într-un fel sau altul, de a mă „fofila", ca soldat neinstruit. În clipa în care însă am depus jurămîntul militar și am primit pentru prima oară în viața mea în îngrijire o pușcă, brusc am avut sentimentul că m-am maturizat, că am devenit bărbat. Nu este bărbat cel care nu face armata. Nu-ți poți apăra țara la nevoie dacă nu știi să ții în mînă o armă. Experiența armatei este la fel de necesară ca experiența primului sărut în adolescență".

(Fragment dintr-un interviu acordat de poetul Nichita Stănescu revistei „Viața militară", noiembrie 1969. În fotografie: în dialog cu căpitanul –, pe atunci redactor la revista noastră – poetul și scriitorul Ion Lotreanu).

AFIRMARE PRESTIGIOASĂ ÎN AMPLA MANIFESTARE EDUCATIVĂ A OȘTIRII

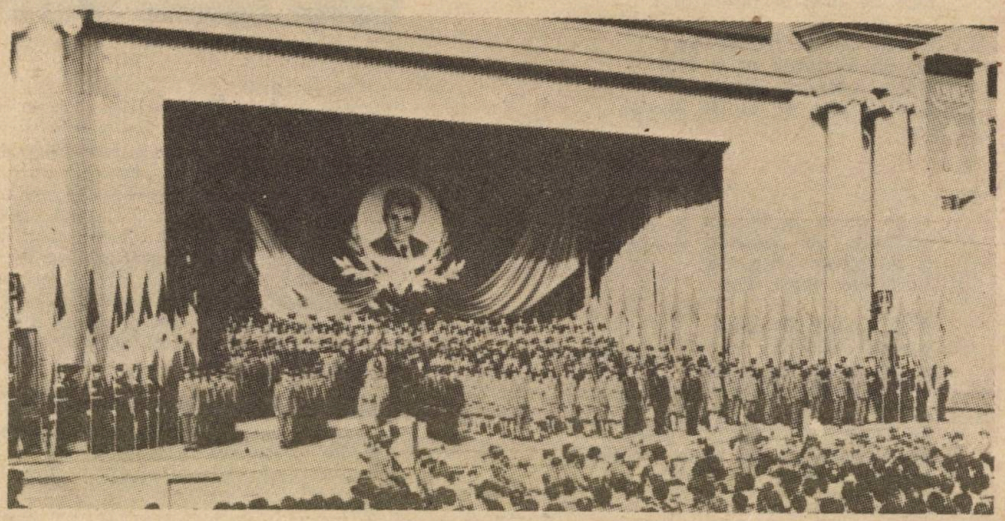

1

Întreaga activitate educativă și cultural-artistică din armată este circumscrisă Festivalului Național „Cîntarea României", manifestare cultural-educativă de amploare fără precedent în istoria spiritualității noastre, care sintetizează în chip magistral forța de creație a unui popor ce își făurește un viitor luminos. Izvorît din strălucita inițiativă a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, festivalul a reușit ca, pe parcursul celor cinci ediții desfășurate pînă în prezent, să mobilizeze și să valorifice inepuizabilele energii creatoare ale maselor largi de oameni ai muncii. Astfel, alături de nepieritoarele valori ale minunatului nostru folclor și ale muzicii culte, clasice, au fost realizate lucrări care slăvesc timpul nou românesc, prin forța și dăruirea celor ce își creează, în spiritul bogatelor noastre tradiții, o cultură nouă, înfloritoare.

La marea reușită a „Cîntării României" au contribuit și contribuie cu prisosință și militarii armatei noastre, care, cu multă pasiune și dăruire, dau un plus de frumusețe și vigoare acestei frumoase întreceri spirituale. Fie că e vorba de formații corale, de orchestre, fanfare, montaje literare, teatru, dansuri, muzică populară, ușoară, de cameră, brigăzi artistice, pictură, filme, artă fotografică, artă populară,

2

creații tehnice, invenții și inovații etc., creatori și interpreți de diferite genuri, artiști amatori în uniformă ostășească, și-au manifestat întotdeauna entuziasmul, dragostea și atașamentul față de patrie și de partid.

Obținînd numeroase titluri de laureat, diplome și locuri fruntașe, artiștii militari - amatori sau profesioniști - s-au impus prin nivelul ridicat al interpretării și prin abordarea unor genuri artistice specifice în marele concert educativ al națiunii noastre, contribuind la creșterea calitativă a manifestărilor la care participă.

Ca urmare a multiplelor acțiuni spre care a fost îndreptată atenția tuturor factorilor responsabili față de activitatea educativă și cultural-artistică s-a accentuat caracterul de masă al participării militarilor la Festivalul Național „Cîntarea României", numărul formațiilor artistice ajungînd în ediția a V-a la 8 959 față de 5 596 în ediția a IV-a, al interpreților individuali la 13 083 față de 9 093, iar al creatorilor amatori la 5 005 față de 3 638. Pe parcursul întregii ediții, colectivele artistice ostășești au prezentat peste 60 000 de spectacole și au realizat 13 471 de creații artistice.

Creșterea calitativă a mișcării artistice de amatori din armată este pusă în evidență și de cele 565 de premii și titluri de laureat față de numai 282 în ediția precedentă. Ce a însemnat Festivalul Național „Cîntarea României" pentru dezvoltarea mișcării artistice de amatori din armată, înțelegem mai ușor amintindu-ne că în prima ediție nu s-au obținut decît 31 de premii.

Pornind de la sarcinile rezultate din hotărîrile Congresului al XIII-lea al partidului și indicațiile date de tovarășul Nicolae Ceaușescu în magistrala cuvîntare rostită la convocarea-bilanț din decembrie 1985, în noua ediție a festivalului (cea de a VI-a, în a cărei etapă de masă ne aflăm încă de la 1 octombrie 1985) se va acționa în continuare pentru ca manifestările organizate să asigure, în toate unitățile, instituțiile militare și casele armatei, dezvoltarea nivelului de cultură, de cunoștințe al militarilor, punînd în centrul întregii activități de educație patriotică dragostea față de patrie, popor și partid, față de comandantul nostru suprem, hotărîrea fermă de apărare a cuceririlor socialismului, de apărare a patriei, de întărire a independenței și suveranității României socialiste.

I.P.

1. Formațiile artistice ale armatei — profesioniste sau de amatori — își aduc o contribuție însemnată la realizarea de ample manifestări artistice
2. Tablou coregrafic inspirat din universul vieții ostășești
3. Concert vocal-simfonic sub cupola Ateneului Român. Protagoniști: artiștii militari

3

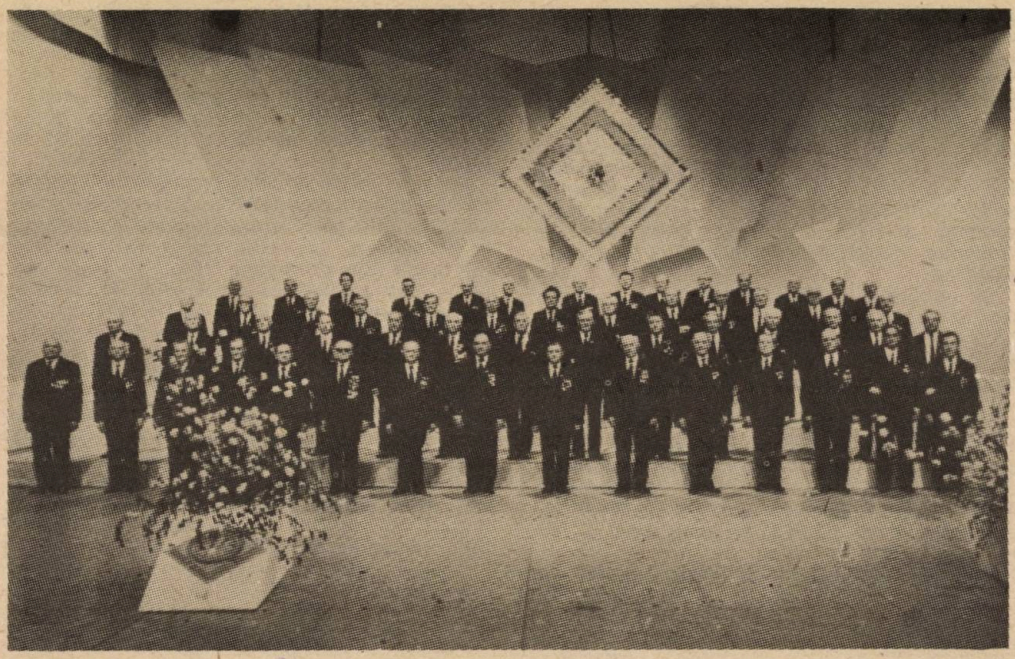

Cu inima veşnic tînără, veterani ai războiului antifascist participă şi ei, sub diferite forme, la activitatea cultural- artistică din armată (În foto: corul veteranilor de la o casă a armatei)

Pe scenă — brigada artistică

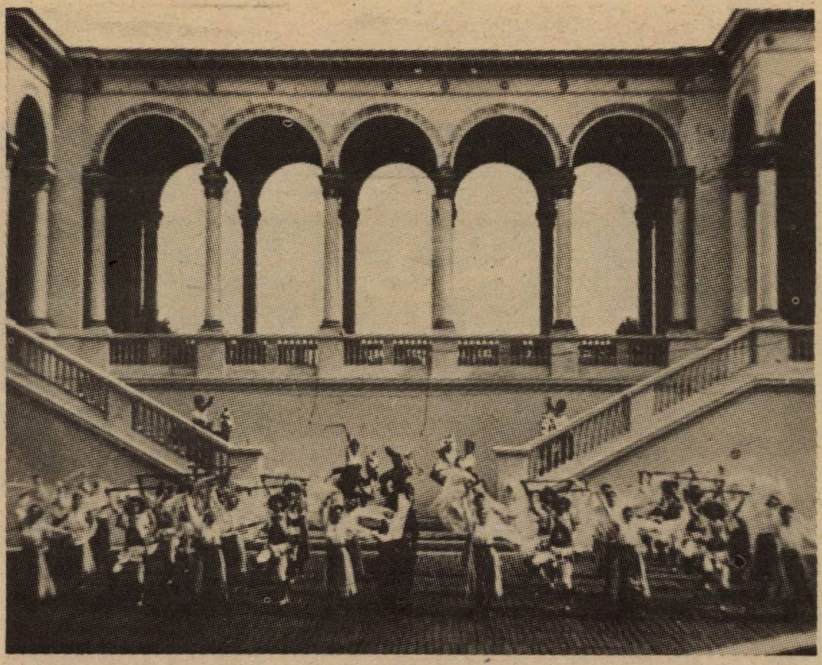

Neasemuitul nostru tezaur folcloric este valorificat cu măiestrie de către toate formațiile de dansuri din armată

● TINEREȚE, GRAȚIE, OPTIMISM ●

Toate genurile artistice sînt prezente în repertoriile artiștilor profesioniști și amatori din armată

TINEREȚEA FĂRĂ BĂTRÎNEȚE A UNUI FESTIVAL

Prezențe ostășești în Festivalul Național „CÎNTAREA ROMÂNIEI"

FILE DIN TRADIȚIA CONCURSURILOR DE CÎNTECE OSTĂȘEȘTI

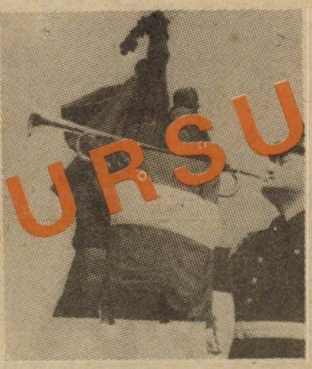

Sîntem unul dintre popoarele care se poate mîndri cu o foarte veche și frumoasă tradiție a cîntecului revoluționar, cu deosebire a celui ostășesc.

Anonime ori creații ale unor compozitori cunoscuți, cîntecele ostășești scrise în decursul vremii, constituie o inestimabilă zestre spirituală ce îmbogățește continuu tezaurul cîntecului nostru patriotic și revoluționar. Documente vechi și mai noi dovedesc faptul că armata nu numai că a preluat, păstrat și promovat creația cîntecului patriotic ostășesc, dar a și contribuit la dezvoltarea ei prin diverse modalități: festivaluri, concursuri, publicații, etc., organizate în armată sau la care a contribuit și armata.

Printre primele concursuri oficiale naționale ce au avut loc în România se înscrie și cel pentru crearea Imnului de Stat al Principatelor Unite, concurs organizat din inițiativa și dispoziția Domnitorului Alexandru Ioan Cuza, în anul 1861. Se pare că necesitatea creării unui imn național unic pentru ambele Principate s-a impus încă din primul an al Unirii (1859) cînd, cu prilejul solemnităților oficiale, prezența Domnitorului era marcată prin intonarea Horei Unirii sau a unor marșuri ocazionale. La concurs au participat 13 compozitori și deși în urma examinării creațiilor nu a fost selectat Imnul Național, dintre piesele prezentate au fost reținute trei lucrări ce aveau să constituie de atunci încoace baza repertoriului oficial interpretat cu diferite prilejuri, așa cum reiese și din *Ordinul de zi pe toată oastea nr. 20 din 22 ianuarie 1862:*

Comisia însărcinată cu esaminarea hymnelor recomandă Ministerului spre a se adopta în armata Română:

I-iu. Marș triumfal spre primirea Steagului și a Mării Sale Prințului Domnitor compus de D. Eduard Hübs, capelmaisteru Regimentului al II-lea de linie.

II-lea. Zorile cu Rugăciunea: compuse de D. Iosif Ialovici, capelmaisteru Regimentului al 5-lea de Linie.

III-lea. Marșul destinat la primirea oricărui șef în drept, compus de D. Pascu Purcărea, fost capelmaister.

Subscrisul p'd-o parte ordonă adoptarea lor, iar pe de alta exprimă a sa mulțumire autorilor.

Ministru de Resbel
Col. I. Ghica

În prima parte a secolului XX, conducerea muzicilor militare a inițiat, în mai multe rînduri, concursuri de creație. Acestea însă au privit exclusiv creația de fanfară, din cadrul căreia mare parte avea caracter ostășesc.

Avîntul fără precedent cunoscut de cultura și arta noastră, după 23 August 1944, a cuprins în mod firesc și armata, conducerea acesteia inițiind și organizînd, în perioada de după 1950, o seamă de acțiuni de o deosebită amploare, în cadrul cărora un accent deosebit l-a ocupat promovarea cîntecului ostășesc specific noilor

condiții de instruire, de viață, și muncă ale militarilor. În acest context, alături de atît de binecunoscutele și apreciatele concursuri ale formațiilor artistice ostășești, de popularizarea prin toate mijloacele puse la îndemînă de tehnica modernă (radio, televiziune, disc, tipărituri) a creației muzicale corale, între anii 1961—1967 au fost organizate de către Consiliul Politic Superior al Armatei, prin revista „Viața militară", mai multe concursuri de creație artistică (4). Unele dintre acestea, organizate numai în cadrul armatei, priveau mai multe genuri artistice: literatură, dramaturgie, cîntece ostășești, pictură, în timp ce altele priveau numai creația muzicală, — respectiv cîntecul ostășesc, unul dintre ele (cel din 1964) cuprinzînd și o secțiune de marșuri pentru fanfară.

Paralel cu aceste străduințe de stimulare a creației artistice, în toată perioada de pînă în jurul anului 1970, în cadrul armatei, sub semnul unor efervescente și cuprinzătoare acțiuni politico-educative și cultural-artistice, au fost organizate sistematic concursuri și festivaluri ale formațiilor artistice din unități și case ale armatei, manifestări ce au determinat o considerabilă sporire a numărului formațiilor și echipelor artistice, la ridicarea continuă a nivelului artistic-interpretativ al artiștilor amatori militari. În același timp, antrenarea largă a corurilor ostășești în concursurile corale televizate „Cîntare patriei" au determinat o creștere importantă a activității de învățare a cîntecelor patriotice și ostășești în armată, proliferarea formațiilor corale și, în același timp, larga lor diversificare, creșterea exigențelor artistice

1

interpretative. Fapt ce a avut repercusiuni evidente asupra cerințelor repertoriale sporite de cîntece ostășești, și a nivelului de interpretare a acestora.

Asemenea acumulări cantitative și calitative din cadrul întregii mișcări artistice ostășești au condus în mod firesc la promovarea unor modalități mai eficiente de dezvoltare a potențialului cultural-artistic, la stimularea și mai accentuată a acestuia în raport cu noile cerințe ale dezvoltării generale a patriei noastre. Una dintre aceste forme, menite a dezvolta cu prioritate creația muzicală destinată ostașilor este Festivalul cîntecului ostășesc *„Te apăr și te cînt, patria mea!"*, inițiat de Ministerul Apărării Naționale în anul 1972 și sprijinit activ de Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor, Uniunea Scriitorilor, Radioteleviziune și alte instituții cultural-artistice de stat. Drept urmare a unei largi cuprinderi tematice și de diversificare a genurilor (muzică patriotică, marșuri și piese de muzică ușoară), antrenării unui număr mare de creatori — compozitori și poeți — membri sau nemembri ai uniunilor de creație, unei organizări impecabile, precum și unei ample popularizări a manifestărilor și creațiilor prin radio, televiziune, presă, disc etc., festivalul s-a impus încă de la început ca una dintre cele mai frumoase și mult așteptate sărbători ale cîntecului patriotic românesc, ca o amplă acțiune cultural-artistică.

Cu prilejul fiecărei ediții a festivalului au avut loc întîlniri ale conducerii Ministerului Apărării Naționale cu compozitorii și poeții, organizîndu-se în același timp, numeroase vizite ale acestora în unități militare, instituții de cultură și învățămînt ale armatei.

Organizat din doi în doi ani în cadrul generos al Festivalului Național

(continuare în pag. 47)

2

La reușita acestei sărbători a cîntecului ostășesc își aduc contribuția cei mai valoroși soliști și ansambluri artistice. În foto: 1) Corul Școlii militare de muzică 2) Corul Regimentului de gardă 3) Ansamblul artistic „Doina" al armatei, formație ce dă strălucire inegalabilă celor mai pretențioase creații muzicale

3

CÎNTECELE OSTAȘILOR, CÎNTECELE PATRIEI

La aproape cincisprezece ani de existență, Festivalul cîntecului ostășesc „Te apăr și te cînt, patria mea!", organizat de armata noastră cu admirabilă minuțiozitate, cunoaște o permanentă ascensiune de la o ediție la alta. Care este secretul tinereții fără bătrîneță a acestui concurs? În primul rînd atragerea interesului creatorilor prin forme multiple (întîlniri, vizionări de filme, vizite în unități),astfel, încît, în lunile ce preced încheierea concursului, în perioada lui de „gestație", compozitorii și poeții sînt cuprinși într-un adevărat laborator de creație. În al doilea rînd, prin grija de a mobiliza alături de veteranii genului noile generații de tineri creatori. Este drept că această întinerire este mai puțin observabilă în cazul autorilor de versuri. În sfîrșit, un ultim argument, dar care poate fi și primul în ordinea importanței: modul exemplar, ținuta artistică ireproșabilă în care sînt prezentate în concurs cîntecele și marșurile de către formațiile militare profesioniste și de amatori, care reușesc să transforme această manifestare într-o adevărată sărbătoare a cîntecului coral românesc. Cine se poate lua la întrecere - în materie de interpretare și execuție artistică - în genul cîntecului patriotic-revoluționar, cu această formidabilă echipă (ca să mă exprim în termeni sportivi), întotdeauna bine antrenată, decisă să învingă, animată de autentică disciplină artistică care este Ansamblul artistic „Doina" al armatei? Care formație corală de amatori se poate lua la întrecere cu corul marinarilor „Albatrosul"? Desigur că și acest aspect este unul dintre focarele de atracție ale Festivalului cîntecului ostășesc: fiecare compozitor își dorește (și așa e firesc) ca lucrarea sa să fie bine studiată, expresiv interpretată (nu numai „executată"), cîntată din tot sufletul (nu numai „citită"); a-și asculta cîntecul prezentat fără reproș, așa cum au făcut-o formațiile militare la toate edițiile festivalului, iată una din satisfacțiile care încununează munca creatorilor - indiferent dacă au luat sau nu vreun premiu. Iar dacă melodiile lor înfloresc pe buzele ostașilor, în cazarmă, pe cîmpul de instrucție, bucuria noastră,a creatorilor,este fără margini.

LAURENȚIU PROFETA

Corina Chiriac

Angela Similea

Soliști ai Festivalului cîntecului ostășesc „Te apăr și te cînt, patria mea!"

Cornel Constantiniu

Veronica Ionescu

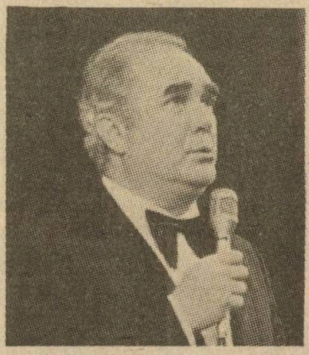

Valentin Teodorian

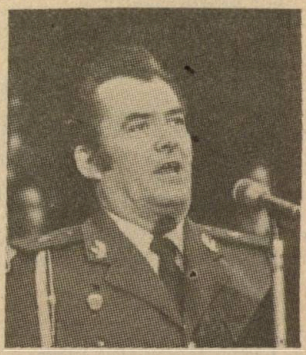

Ion Bogza

(urmare din pag. 45)

„Cîntarea României", concursul a ajuns în acest an (1986) la cea de a opta ediție. Mereu îmbogățit și înfrumusețat, de la o ediție la alta, festivalul a reușit acumularea, pînă în prezent, a unui număr impresionant de cîntece patriotice, marșuri ostășești și lucrări de muzică ușoară, de o mare varietate tematică și realizate la un înalt nivel calitativ, creații ce au intrat în repertoriul permanent al formațiilor artistice ostășești și al altor formații și interpreți amatori și profesioniști, îmbogățind în mod substanțial zestrea cîntecului nostru patriotic, revoluționar și ostășesc.

Cîteva date și cifre statistice, spicuite din cuprinsul celor șapte ediții, desfășurate pînă în prezent, credem că vor reuși să satisfacă într-o anumită măsură curiozitatea cititorilor:

● au fost primite la concursurile de pînă acum nu mai puțin de 3.009 creații, cel mai mare număr fiind înregistrat la cea de a doua ediție (1974) — 510;

● din totalul acestor creații au fost reținute, în cadrul primei etape de selecție a celor șapte ediții 461 de lucrări (416 în cadrul concursului și 45 hors concurs), lucrări ce au fost prezentate în concerte publice, bucurîndu-se de interpretarea celor mai prestigioase formații corale și artistice ostășești, a unor soliști ai Operei Române, a orchestrei de estradă a Radioteleviziunii și a celor mai buni soliști de muzică ușoară;

● au fost distinse cu premii acordate de Ministerul Apărării Naționale, precum și cu premii speciale oferite de unele instituții centrale, 174 de cîntece, dintre care: 63 coruri patriotice, 56 marșuri ostășești, 55 piese de muzică ușoară;

● toate lucrările prezentate în concerte publice (din concurs și hors concurs) au fost transmise prin radio și televiziune și tipărite în cele 7 volume de cîntece „Te apăr și te cînt, patria mea", precum și în alte publicații militare: revistele „Viața militară", „Îndrumătorul cultural-artistic din armată", ziarele „Apărarea patriei" și „La datorie" ș.a.;

● mare parte dintre aceste cîntece au fost imprimate pe discuri de către „Electrecord", unele dintre ele constituind suportul muzical și chiar subiectul unor filme;

● cele 461 de creații lansate de festival poartă semnătura a peste 160 de compozitori și 120 de poeți din toate generațiile de creatori, profesioniști și amatori, de pe întreg cuprinsul țării (unii dintre ei înscriindu-se cu mai multe lucrări).

Nenumărați compozitori și poeți, în frunte cu Ioan D. Chirescu, Dumitru D. Botez, Gheorghe Dumitrescu, Vasile Popovici, Achim Stoia, Gheorghe Bazavan, Radu Paladi, Laurențiu Profeta, Filaret Barbu, Alexandru Pașcanu, Sergiu Eremia, Viorel Doboș, Constantin Romașcanu, Henry Mălineanu, Aurel Giroveanu, Florentin Delmar, George Grigoriu, Temistocle Popa, Ion Cristinoiu, Florin Bogardo, Marius Țeicu, Eugen Frunză, Ion Horea, Flavia Buref, Dan Mutașcu, Adrian Mierlușcă, Jean Gheliuc ș.a. și-au adus o valoroasă contribuție la realizarea unor cîntece cît mai frumoase.

Corul marinarilor „Albatrosul" își impresionează întotdeauna auditoriul prin calitatea interpretării și disciplina scenică

Iată și unele reflecții și păreri personale ale unor creatori privind Festivalul cîntecului ostășesc „Te apăr și te cînt, patria mea!":

ION DUMITRESCU: Președinte de onoare al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor, președintele juriului primelor ediții: *„Armata, care știe să le facă pe toate bine și cu rost, a organizat o acțiune largă, de masă, care a impresionat un mare număr de muzicieni și autori de versuri – participanți entuziaști – cu lucrări valoroase la concurs".*

IOAN D. CHIRESCU: „Marele premiu al festivalului obținut spune că datoria nu cunoaște vîrste. Sînt și eu soldat. Deși la o vîrstă înaintată, nu am trecut în rezervă. Vorba bine scrisă e miezul bun al cîntecului".

NICULAE CĂLINOIU: Președintele Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor, președintele juriului celor mai recente ediții: *„Impunîndu-se încă de la început ca o aleasă acțiune educativă și bucurîndu-se de un prestigiu necontestat, festivalul ocupă un loc distinct în calendarul manifestărilor periodice ce dau relief și culoare peisajului nostru cultural-artistic".*

VASILE POPOVICI: „Nu le-aș dori (cîntecelor, n.n.) drept calități decît una singură, pe care o consider definitorie: să meargă la sufletul omului".

VIOREL COSMA: „Cînd ai atins opt ediții se poate spune că, atunci cînd e vorba de cîntec și poezie, armata nu se joacă".

GEORGE LESNEA: „Poeții mari ai țării au scris în toate vremurile mult despre armată. Cîntecul patriotic are o mare audiență în rîndurile marelui public. A înălțat în toate timpurile inimile poporului. Să dăm cîntecului nostru ostășesc mai mult naturalul lui fior liric".

HARALAMBIE ȚUGUI: „Noi, poeții, sîntem datori să scriem astfel încît versurile să inspire muzica. Doresc ca acest concurs să fie al inimilor noastre".

Deschisă prin tradiționala întîlnire organizată de conducerea Ministerului Apărării Naționale, în colaborare cu Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor și Uniunea Scriitorilor, la începutul acestui an și circumscrisă amplelor manifestări politico-educative desfășurate în armată în cinstea celei de-a 65-a aniversări a făuririi Partidului Comunist Român, cea de-a VIII-a ediție a Festivalului cîntecului ostășesc **„Te apăr și te cînt, patria mea!"** se constituie ca o importantă acțiune politică și cultural-educativă menită să realizeze o bogată creație de cîntece patriotice, marșuri și melodii de muzică ușoară, lucrări cu un vibrant mesaj educativ, străbătute de o mare bogăție de idei, profunzime și forță artistică, demne de menirea armatei — înaltă școală de pregătire politico-educativă și culturală a tinerei generații, participantă activă la viața social-politică a țării.

În cadrul climatului deosebit de fertil creat de partid artei românești contemporane, urmare a indemnurilor și chemărilor adresate de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, creatorilor de artă de a contribui activ, prin operele lor, la educarea socialistă a maselor, la formarea constructorilor conștienți, fermi ai socialismului și comunismului, care au avut un puternic ecou în rîndurile compozitorilor și poeților, precum și datorită diverselor acțiuni întreprinse de conducerea Ministerului Apărării Naționale, în cadrul etapei de creație a actualei ediții a festivalului au fost trimise un număr de 410 lucrări. Dintre acestea au fost selectate pentru etapa finală a concursului 66 de lucrări muzicale (marșuri, cîntece patriotice și piese de muzică ușoară) cu tematică patriotică și ostășească, aparținînd unui însemnat număr de compozitori și poeți, mare parte dintre ei participanți și laureați și ai edițiilor anterioare.

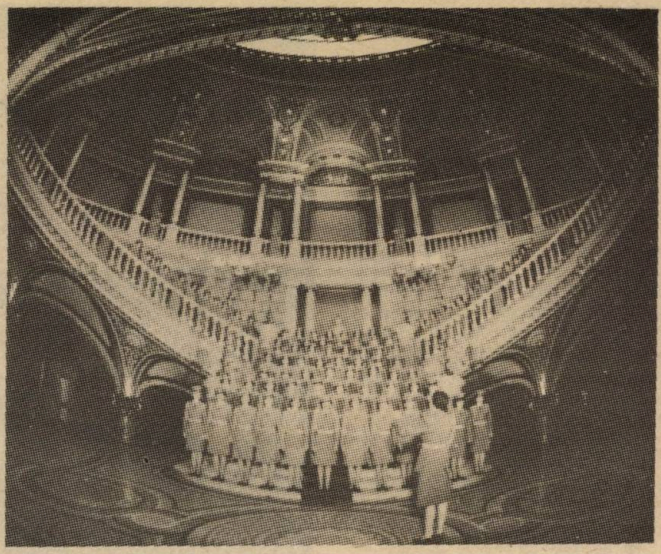

O formație mult aplaudată: Corul de ofițeri-femei al Casei Centrale a Armatei

Aflate într-un stadiu superior de pregătire și interpretare, cu concursul unor formații artistice de înalt prestigiu (Ansamblul artistic „Doina" al armatei. Muzica reprezentativă a armatei, corul Școlii militare de muzică, corurile ostășești ale Regimentului de gardă, corul „Albatrosul" și corul de ofițeri-femei al Casei Centrale a Armatei, a unor soliști ai Operei Române, precum și a orchestrei de estradă a Radioteleviziunii române și a multor cunoscuți și apreciați soliști de muzică ușoară), lucrările urmează a fi prezentate publicului în cadrul concertelor ce vor fi susținute în luna octombrie a.c. Creațiile premiate de juriu (prezidat de Nicolae Călinoiu, președintele Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor), precum și altele care vor întruni aprecieri, vor fi difuzate la radio și t.v., imprimate pe discuri, vor apărea în publicațiile militare, îmbogățind zestrea cîntecului nostru ostășesc.

Iubitorii muzicii ostășești așteaptă cu îndreptățită speranță de la noua ediție a Festivalului cîntecului ostășesc cîntece cît mai melodioase, inspirate, energice și mobilizatoare, cu un profund mesaj patriotic-revoluționar, cîntece care să pătrundă adînc în inimile militarilor și care să-i însoțească în frumoasa lor viață și activitate ostășească de bravi constructori și apărători ai României socialiste.

Locotenent-colonel
ION PELEARCĂ

Și acum — cu cîntec, înainte, marș! „Brav ostaș la datorie, vreme rea sau bună fie..."

2500 de ani

de la prima atestare documentară a luptei dacilor pentru independenţă

„cei mai viteji şi mai drepţi dintre traci"

Intrarea geto-dacilor — **„cei mai viteji şi mai drepţi dintre traci"** — în istoria militară universală şi totodată în conştiinţa lumii, s-a făcut în urma desfăşurării primului conflict militar petrecut pe teritoriul patriei noastre menţionat pentru prima dată de părintele istoriei, Herodot. Aşa cum rezultă din relatarea scriitorului din Halicarnass, geţii au fost din plin implicaţi în acest important eveniment militar petrecut la Dunărea de Jos în anul 514 î.e.n., dată în general acceptată în istoriografia românească şi străină.

Angajarea geto-dacilor din teritoriul dintre Dunăre şi mare în conflictul dintre sciţi şi perşi este elocventă pentru gradul înalt de civilizaţie, organizare politică, socială şi economică la care ajunsese la acea dată societatea din spaţiul carpato-—danubiano—pontic. Izvoarele scrise şi descoperirile arheologice ni-i înfăţişează pe geto-daci chiar de la începutul istoriei lor constituiţi în importante formaţiuni politice de tipul uniunilor de triburi, avînd în fruntea lor şefi destoinici, pe care sursele antice nu se sfiesc să-i intituleze regi (basilei) ca pe conducătorii marilor regate greco-macedonene şi mai apoi elenistice.

O astfel de importantă formaţiune politică getică exista desigur şi în teritoriul dintre Dunăre şi Marea Neagră la data cînd Darius a iniţiat expediţia „de pedepsire" împotriva sciţilor din nordul Mării Negre. Rezultatele cercetărilor arheologice atestă cu pregnanţă existenţa pe teritoriul actualei Dobrogea a unor complexe culturale foarte bine definite, cea de la Dobrina-Ravna în sud şi Tariverde-Beidaud în nord, ambele de evidentă factură traco-getică, îndeaproape înrudite prin ceramică şi inventar cu grupul cultural geto-dac de la nord de Dunăre Ferigile-Bîrseşti şi care conturează, pe planul organizării politice a geto-dacilor din aceste teritorii, existenţa a două formaţiuni politice înglobînd triburi sau uniuni de triburi getice. Apare clar că aceste două formaţiuni politice geto-dace sînt cele care au depus o rezistenţă acerbă înaintării enormului corp expediţionar persan în drumul său spre nordul gurilor Dunării. Evenimentele prilejuite de această rezistenţă au surprins întreaga lume contemporană şi Herodot se face interpretul actelor de vitejie şi eroism de care au dat dovadă geto-dacii în confruntarea cu perşii. Această surpriză a fost cu atît mai mare cu cît toate triburile tracice întîlnite de Darius în marşul său de-a lungul ţărmului de vest al Mării Negre „se închinau unul după altul fără luptă". Or, vizibilul contrast între această lipsă de rezistenţă şi luptele duse de geţi împotriva perşilor constituie, înainte de toate, un indiciu clar al atitudinii hotărîte a unei forme politice de organizare — aşa cum erau formaţiunile politice getice — în faţa unui agresor, indiferent ce forţe ar fi angajat.

Conflictul geto-persan din anul 514 î.e.n. dovedeşte vitejia şi eroismul în luptă al poporului geto-dac, calităţi moral volitive care îi va jalona întreaga lui istorie trecînd ca o flacără

Tipuri de ostaşi geto-daci; arme folosite în lupte; o parte dintre uneltele lor; în prim plan, reconstituirea cu materiale originale a unei vetre folosite de strămoşii noştri daci (Muzeul Militar Central)

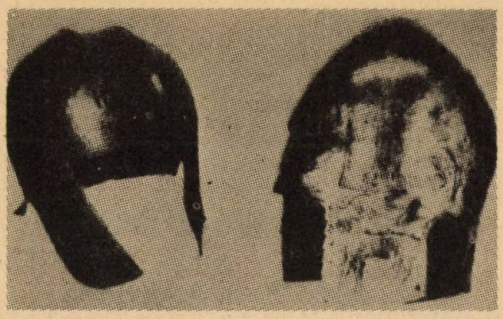

Coifuri geto-dacice descoperite la Gostavăţ (bronz, sec. V-IV î.e.n., în stînga) şi la Peretu (argint, sec. IV î.e.n., în dreapta)

vie între însuşirile cele mai alese ale poporului român. „/.../ **încă cu mult înainte** — subliniază tovarăşul Nicolae Ceauşescu — **populaţia geto-dacă, o parte a marelui neam al tracilor, a avut o organizare înaintată, lucru demonstrat de altfel şi în cursul războaielor cu perşii conduşi de Darius. /.../ În aceste împrejurări s-au dovedit forţa şi dezvoltarea populaţiei de pe aceste meleaguri din epoca respectivă".**

Scopurile economice ale „giganticei expediţii" plănuită şi întreprinsă de „Marele Rege" se împleteau evident cu cele de ordin militar şi politic, urmărind pe de o parte transformarea Mării Negre într-un lac persan şi interceptarea căilor comerciale nord-pontice între Asia şi Europa, implicit înglobarea oraşelor greceşti nord şi vest pontice, iar pe de alta asigurarea frontierelor nordice ale imperiului, în primul rînd împotriva ameninţătoarei forţe scitice în perspectiva abordării decisive a principalei probleme politice persane, războiul cu polisurile greceşti continentale.

Planul campaniei conceput de Darius rezultă din însăşi desfăşurarea evenimentelor. După traversarea Strîmtorilor şi executarea unui marş de-a lungul ţărmului de vest al Mării Negre, care trebuia să ducă la supunerea triburilor trace — în primul rînd a puternicului trib al odrysilor — şi a tuturor polisurilor greceşti, imensul corp expediţionar persan — izvoarele îl apreciază la 700 000 de oameni pe uscat şi 600 de corăbii care însoţeau efectivele pedestre împărţite în trei coloane — urma să atingă Dunărea maritimă care, odată trecută pe pontoanele dinainte asigurate de flotă, îşi dezvolta ofensiva, mai departe, în stepele nord pontice pînă la contactul, pe care Darius îl intenţiona decisiv, cu principalele forţe scitice.

Rezistenţa geţilor la înaintarea armatei persane a început imediat ce aceasta a trecut la nord de Munţii Balcani prin Aitos-Provadia; totodată geţii au depus rezistenţe succesive în timpul marşului armatei persane, luptele desfăşurîndu-se atît în sudul Dobrogei cît şi în nordul ţinutului dintre Dunăre şi Mare. S-a afirmat pe bună dreptate, încă mai de mult, că în sudul Dobrogei, pe teritoriul formaţiunii identificată în cadrul complexului Dobrina-Ravna, s-a desfăşurat una dintre cele mai crîncene bătălii dintre geţi şi perşi.

Descoperirile arheologice confirmă faptele istorice. Este vorba, printre altele, de descoperirea la Medgidia a unei piese unice, o sabie — emblemă în formă de pumnal — akinakes. Modalităţile de realizare a acestei piese, faptul că ea a fost turnată odată cu teaca, că este ornamentată numai pe o faţă şi are două piroane în scopul fixării în lemn sau în piatră duce inevitabil spre ipoteza, deja formulată, că în sudul Dobrogei în zona Medgidia această piesă împodobea un monument triumfal ridicat în cinstea unui şef get local căzut în lupta împotriva perşilor. Descoperirea vine să ateste, o dată mai mult, organizarea politică înaintată a societăţii geto-dace de pe actualul teritoriu al Dobrogei, stratificarea ei socială şi forţa economică de care dispunea.

O a doua rezistenţă importantă a geto-dacilor trebuie să fi avut loc în nordul Dobrogei acolo unde — aşa cum arătam mai sus — a fost identificat arheologic complexul cultural Tariverde-Beidaud, de evidentă factură getică. Realităţile arheologice confirmă pe deplin eroica luptă a geto-dacilor împotriva invadatorilor străini, adăugînd chiar elemente noi informaţiilor oferite de „părintele istoriei". Se poate presupune astfel că în faţa inamicului comun, cele două formaţiuni politice getice îşi vor fi unit forţele, lucru care l-a determinat pe Herodot să vorbească despre geţi ca despre o singură entitate politică, care a depus o singură rezistenţă.

Darius, care avea fără îndoială informaţii foarte amănunţite atît despre grecii din Tracia cît şi despre triburile trace propriu-zise a primit desigur ştiri şi despre geţi mai ales că aceştia, ca popor distinct, locuiau compact — aşa cum atestă în numeroase rînduri mai multe izvoare antice — întregul teritoriu între Munţii Haemus (Balcani), Dunăre şi Marea Neagră. Este greu de spus dacă armata persană se va fi aşteptat sau nu la vreo rezistenţă dar este cert că îndîrjirea şi bărbăţia cu care i s-au opus geto-dacii îl va fi impresionat într-atît pe Darius încît a luat măsura includerii unor contingente getice în armata sa. Integrarea acestor contingente getice îi oferea lui Darius, avînd în vedere atît tactica cît şi forţa combativă a acestora, să contracareze cu succes tactica de luptă scitică.

Tactica folosită de geţi în confruntarea cu armata persană este uşor de întrevăzut avînd în vedere modalităţile de luptă ale geţilor, descrise cu circa 85 de ani mai tîrziu de către Thucydide. *„Geţii şi locuitorii de prin acele părţi sînt vecini cu sciţii, au acelaşi port şi sînt toţi arcaşi călări".* Apare din capul locului evident că atacurile fulgerătoare succesive asupra unor părţi din colosalul corp expediţionar, hărţuirea continuă executată asupra forţelor persane au constituit principalele modalităţi de luptă ale geţilor în această confruntare.

Scopul declarat al expediţiei spre gurile Dunării şi în nordul Mării Negre „pedepsirea sciţilor" apare cu totul colateral în contextul scopurilor politice majore ale imperiului persan în Peninsula Balcanică. Dacă atragerea unor triburi trace la cauza persană în conflictul declanşat cu lumea greacă a fost o realitate politică şi militară, nu mai puţin evident este faptul că lumea getică a rămas departe de aceste decisive confruntări, consolidîndu-se din punct de vedere politic şi economic şi păstrîndu-şi totodată, pînă la constituirea statului trac al odrysilor, o absolută independenţă. Chiar după închegarea primului stat al lumii trace care, conform informaţiilor date de Thucydide avea ca frontieră nordică Dunărea, formaţiunile politice getice deţineau, foarte probabil, în cadrul lui, o însemnată autonomie politică. Această realitate este confirmată de Sofocles, care la mijlocul secolului V î.e.n., vorbind despre geţi, aminteşte pe un rege al lor, Charnabon, şi evident că referirea nu se face la geţii nord-dunăreni ci la cei mai apropiaţi lumii greceşti, cei dintre Dunăre, Marea Neagră şi Munţii Balcani. Este de la sine înţeles că în timpul conflictului cu perşii formaţiunile politice getice sud-dunărene deţineau o independenţă politică ce n-a putut fi eliminată nici de urmările confruntării cu imperiul ahemenid şi cu atît mai puţin într-o perioadă imediat următoare retragerii, dealtminteri dezastruoasă, din expediţia scitică.

Confruntarea dintre formaţiunile statale getice şi armata persană constituie astfel prin relatarea lui Herodot prima menţiune într-un izvor scris a unui conflict armat în care geţii au fost direct angajaţi împotriva unei mari puteri expansioniste. Faptele de arme ale geţilor în timpul acestor lupte — din păcate rămase necunoscute în amănuntele lor — deschid astfel seria unor interesante dar constante relatări în izvoarele greceşti şi romane, reliefînd trăsăturile lor morale de excepţie care-şi aveau fundamentul într-o înaltă spiritualitate şi originală concepţie despre viaţă şi desfăşurarea proceselor ei.

M. ZAHARIADE

Sîntem aici de mii de ani

DECEBALUS „PER SCORILO"

Potrivit ştampilei aflată pe un celebru vas descoperit la Sarmizegetusa („Decebalus", „Per Scorilo"), Decebal era fiul regelui Scorilo, mort în anul 69, care lăsase tronul fratelui său Duras-Diurpaneus. Copil la data aceea, Decebal ar fi avut, după poetul Marţial şi istoricul Dio Cassius, un frate mai mic, Diegis (care se va evidenţia ca diplomat cu ocazia încheierii tratatului daco-roman din anul 89) şi o soră. Unele scene ale Columnei (CXLV şi LXXV) şi bustul aflat la Muzeul Ermitaj (Leningrad) ne redau portretul său de maturitate: un bărbat de înălţime mijlocie, atletic, cu ţinută maiestuoasă, figură dîrză cu pomeţi proeminenţi, arcade puternice, frunte înaltă, faţă suptă, încadrată de o barbă scurtă dar bogată. Aşa arăta, probabil, în anii 102–106 e.n. La începutul domniei, cu 20 de ani mai devreme, va fi fost un tînăr energic, plin de vitalitate, a cărui inteligenţă era pe potriva vitejiei şi priceperii sale militare.

Ca prinţ moştenitor şi nepot al regelui Duras, Decebal s-a putut afirma în calitate de comandant de oaste în anul 82 e.n., cînd geto-dacii au reluat contraofensiva la sud de Dunăre, încercînd să elibereze fostele teritorii ale statului lor dintre fluviu, Marea Neagră şi Munţii Haemus (Balcani), obligîndu-l pe împăratul Domiţian (81–96 e.n.) să aducă în provincia Moesia noi trupe din Germania. A condus apoi campania din iarna anilor 85/86 avînd acelaşi obiectiv – refacerea stăpînirii lui Burebista. Cu această ocazie, tratatele existente cu Roma au fost unilateral denunţate de către daci, care au trecut prin surprindere Dunărea, pe gheaţă, prin mai multe puncte, atacînd garnizoanele romane. Descriind campania, istoricul got Iordanes nota că *„începură să devasteze malul Dunării, stăpînit de mult de Imperiul roman, nimicind armatele şi pe comandanţii lor. În fruntea acestei provincii era pe atunci Oppius Sabinus, iar domnia la goţi* (geţi – n.n.) *o avea Dorpaneus; dîndu-se lupta, romanii au fost învinşi, lui Oppius Sabinus i-au tăiat capul"*. Întreg sistemul defensiv roman sud-dunărean a fost dezorganizat, numeroase „castre şi oraşe" arse încît, după Tacitus *„erau puse în cumpănă taberele întărite ale legiunilor şi însăşi stăpînirea noastră"* de către oştile dacilor care, băteau la porţile Balcanilor.

Domiţian a fost nevoit să recurgă la toate resursele imperiului pentru a salva situaţia. Sosit la Naissus (Niş) pentru a supraveghea personal operaţiile militare, el a introdus în luptă înseşi gărzile pretoriene, numindu-l pe Cornelius Fuscus, prefectul pretoriului, comandant al întregii armate de la Dunăre. După respingerea cu mare greutate a călărimii dace peste fluviul îngheţat, în scopul întăririi capacităţii de apărare, provincia recucerită a fost împărţită în două: Moesia Superioară şi Inferioară, celor 4 legiuni deja existente adăugîn-

Una dintre aprigele lupte purtate de oastea dacă împotriva oastei romane (scenă de pe Columna Traiană de la Roma)

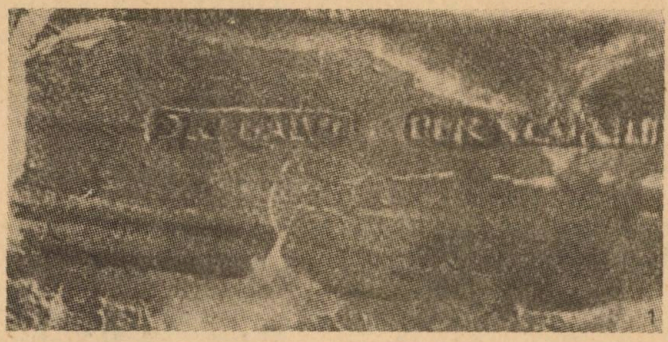

1900 ani

1. Fragment dintr-un vas dacic de ceramică purtînd celebra inscripție „Decebalus per Scorilo"

2. Suliţaş dac
3. Nobil dac
4. Luptători daci
5. Nobili daci
6. Arcaş dac

du-li-se noi unități aduse din celelalte provincii. De aici, din aceste două puternice baze de supraveghere și atac, Domițian intenționa să declanșeze viitoarea ofensivă împotriva teritoriului Daciei propriu-zise.

În situația în care romanii urmăreau să mute teatrul de acțiuni militare la nord de Dunăre, în fața iminentei lor ofensive se impuneau, pentru conducătorii daci: organizarea apărării teritoriului potrivit unei concepții strategice realiste, lichidarea oricăror manifestări de insubordonare ale căpeteniilor locale, completarea sistemului defensiv prin mobilizarea eforturilor întregului popor, întărirea disciplinei, creșterea calitativă a nivelului de pregătire a oastei, încheierea unui sistem operativ de alianțe etc. Toate acestea nu puteau fi realizate într-un timp scurt decît sub conducerea unui rege tînăr, energic, iubit de ostași pentru vitejia sa, apreciat de sfat ca iscusit comandant și abil diplomat. Este rațiunea pentru care, după Dio Cassius, unchiul său, bătrînul *„Duras care avea domnia mai înainte o oferi de bună voie lui Decebal, regele dacilor, pentru că era priceput în ale războiului și iscusit la faptă știind cînd să năvălească și cînd să se retragă la timp, meșter a întinde curse, viteaz în luptă, știind a se folosi cu dibăcie de o victorie și a scăpa cu bine dintr-o înfrîngere, pentru care lucru el a fost mult timp pentru romani un potrivnic de temut"*. Cu ridicarea sa în fruntea poporului și a statului geto-dac, în vara anului 86 e.n. începea, după același Dio Cassius *„cel mai mare război de atunci pentru romani"*, războiul *„împotriva dacilor"*, care se va încheia abia în anul 106 e.n., după campaniile victorioase (101–102, 105–106) la nord de Dunăre ale împăratului Nerva Traian (98–117 e.n.).

Îndelungata rezistență dacică a intrat – potrivit expresiei istoricului Vasile Pârvan – în conștiința poporului român, moștenitor al celor mai înalte virtuți ale dacilor și al însemnatelor realizări materiale și spirituale ale celor două civilizații, traco-dacă și romană, ca *„un imn de iubire cum rar le-a fost dat popoarelor să-l adreseze patriei lor în primejdie"*.

MIHAI DRAGU

Sus: Decebal luptînd (pictură de Valentin Tănase)

Meșteri neîntrecuți, dacii își făureau armele pe care le foloseau cu iscusință în lupte (jos; pictură de H. Crețulescu, din pinacoteca Muzeului Militar Central)

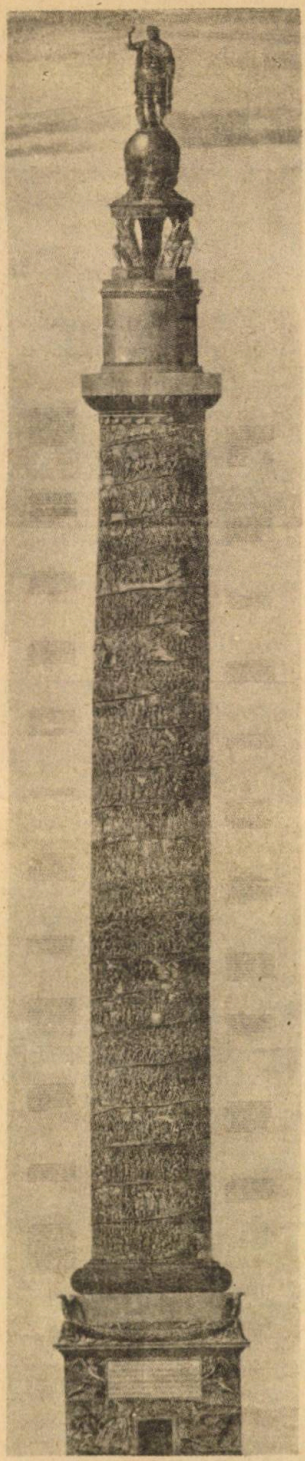

Columna lui Traian, așa cum arăta inițial, cu statuia împăratului în vîrf

Pașii călătorului descins de pe plaiuri mioritice în capitala Italiei, sora noastră de „ginte latină", se îndreaptă și astăzi, atrași de o forță irezistibilă, pe cărarea bătătorită de atîția și atîția înaintași, pe urmele, proaspete încă, ale oierului iubitor de adevăr și istorie, badea Cîrțan. Ajuns în fața monumentului care domină Forum-ul zis al „lui Traian", privirea sa se oprește, inevitabil, asupra modestei inscripții pusă în anul 113, la terminarea lucrărilor, pe soclul Columnei care patru ani mai tîrziu devenea mormînt al marelui împărat: *„Senatul și poporul roman împăratului Caesar, fiul divinului Nerva, Nerva Traianus Augustus, învingătorul germanilor, învingătorul dacilor, mare pontif, învestit pentru a XVII-a oară cu putere de tribun, salutat pentru a VI-a oară ca învingător, consul pentru a VI-a oară, părinte al patriei, pentru a arăta înălțimea muntelui și a locului excavat prin eforturi atît de mari".*

Scopul declarat al ridicării construcției îi provoacă un zîmbet nostalgic, încărcat de înțelegere pentru că, spre deosebire de miile de turiști din toate colțurile lumii care vizitează anual Roma, el, călătorul de la Istru, cunoaște adevărul. Îl știe din bătrîni, așa cum a fost transmis, din generație în generație, în colindele, cîntecele de vitejie, basmele și legendele, așa cum s-au înscris în cronicile poporului său, împletite într-un unic poem epic al măreției dacilor „nemuritori" pentru care supremul sacrificiu era suprema bucurie — dovadă a dragostei de țară.

Milioane de metri cubi excavați într-adevăr cu mari eforturi, șaua care lega colina Capitolină de Quirinal — dispărută împreună cu toate clădirile ei, totul, pentru a face loc unui vast ansamblu arhitectonic, dominat de statuia învingătorului Traian de la înălțimea celor 39,83 metri ai coloanei de piatră. O muncă de Sisif pentru a marca — în concepția romană — încheierea unei trude de peste un sfert de mileniu.

Inițiată după desființarea Macedoniei (171—168 î.e.n.), ofensiva împotriva tracilor, seminția „cea mai numeroasă" — potrivit părerii „părintelui istoriei", Herodot — după aceea „a inzilor", părea a se fi încheiat, în sfîrșit, în urma a două decenii de lupte cu sorți schimbători, (86 e.n.—106 e.n.), purtate de imperiu cu *„cei mai viteji și mai drepți dintre traci"*, geto-dacii care *„vorbesc aceeași limbă"* (Strabo), *„poporul nemuritorilor"* pe care Dio Cassius îi considera *„superiori aproape tuturor popoarelor și aproape egali cu grecii"*, deci cu purtătorii unei civilizații mult mai vechi, superioară celei romane.

UN MONUMENT AL ÎNVINGĂTORULUI GLORIFICÎND MĂREȚIA ÎNVINSULUI

Complexul arhitectonic ridicat cu sudoarea a mii de sclavi, sute de meșteri și zeci de artiști, după planurile și sub conducerea vestitului Apollodor din Damasc era menit așadar să amintească generațiilor viitoare triumful scump plătit al anului 106, victoria considerată de lumea romană decisivă deși, dincolo de hotarul vremelnic implantat în trupul bastionului tracic nord-dunărean și întărit printr-un vast sistem de fortificații, stindardul libertății dace fusese deja preluat din ruinele Sarmizegetusei de statele succesoare, ale Daciei Libere. Columna, cu cele 155 de scene ale sale, comemora în fapt nu definitiva supunere a unui popor, ci succesele, greu obținute, ale oștilor divului Traian, în campaniile duse în anii 101—102 și 105—106 împotriva energicului rege Decebal pe care, înșiși adversarii, cunoscîndu-l ca *„potrivnic de temut"* îl admirau apreciindu-l drept *„priceput în ale războiului și iscusit la faptă, știind cînd să năvălească și cînd să se*

retragă la timp, meşter în a întinde curse, viteaz în luptă, ştiind a se folosi cu dibăcie de o victorie şi a scăpa cu bine dintr-o înfrîngere" (Dio Cassius). Copleşitoarelor armate romane (peste 150 000 de luptători) el le-a opus inteligenţa, abilitatea diplomatică, geniul militar al unui mare strateg al lumii antice, vitejia şi setea de libertate a agricultorilor, păstorilor şi meşteşugarilor daci, braţul înarmat al unui întreg popor conştient de dreptatea cauzei sale. A organizat apărarea hotarului ţării pe întreaga linie a Dunării şi puţin a rămas ca viguroasa contraofensivă declanşată în Dobrogea să îi asigure victoria prin întoarcerea flancului drept al frontului roman şi distrugerea bazelor imperiale din Moesia. Învins nu atît de romani, cît de timpul nefavorabil, a organizat şi condus apoi apărarea pămîntului ţării, transformînd fiecare înălţime în fortăreaţă şi orice trecătoare în capcană astfel că — notează Dio Cassius — duşmanul, *„trecînd prin multe primejdii"*, s-a văzut nevoit să ia cu asalt *„cu pericole, munte după munte"*. Comatii săi au intrat în moarte şi legendă apărînd cu eroism zidurile cetăţilor Orăştiei. Îndurînd chinurile foametei şi setei, bărbaţi — tineri şi bătrîni — femei, copii au egalat faptele de vitejie ale eroilor troieni, apărînd capitala spiritualităţii traco-dace, sacra Sarmizegetusa. *„Numai puterea îngenunchie pe Deceba!!"* — afirma Dio Cassius exprimînd mai curînd o dorinţă decît realitatea, pentru că, pe fiul regelui Scorilo nimeni nu l-a putut vreodată îngenunchia, nici măcar moartea. El a rămas nemuritor — un simbol peste veacuri!

Luptînd pas cu pas, Decebal s-a retras cu resturile oştirii prin munţi, la Ranisstorum unde a fost surprins în momentul în care se pregătea să reorganizeze rezistenţa. Descoperit de avangarda unui detaşament de urmărire, condusă de Tiberius Claudius Maximus — eveniment redat de stela funerară de la Grammeni-Philippi (în Macedonia) — el a respins clemenţa oferită. Sub privirile înspăimîntate ale soldaţilor romani, regele dac, imitat de numeroase căpetenii şi-a curmat viaţa retezîndu-şi gîtul cu sica tradiţională. Mîna sa dreaptă şi capul, luate ca trofeu, au fost expuse pe scările Gemoniae de la Roma pentru ca dovada victoriei să şteargă spaima cetăţenilor Oraşului Etern. O parte a tezaurului dacic, însumînd 165 tone de aur şi 331 tone de argint, a refăcut finanţele sleite ale imperiului, permiţîndu-i lui Traian să ofere plebei înfometate şi nemulţumite 123 de zile de belşug şi sărbătoare, iar capitalei sale — vestitul Forum care-i poartă numele. Coloniştii „ex toto orbe Romano" au invadat pămînturile „Eldorado-ului" dacic şi 40 000 sau 50 000 de soldaţi au fost afectaţi noii provincii pentru a îi veghea liniştea; sute de castre au fost ridicate pentru a păstra noua cucerire făcînd din ea pavăza imperiului. Dar niciuna dintre măsurile luate nu a reuşit să stingă setea de libertate a dacilor sau să umbrească amintirea intratului în legendă Decebal, regele devenit simbol al neatîrnării şi dragostei de glie, eroul care a preferat moartea umilinţei înfrîngerii.

Grupaţi în cete de haiduci („latrones" — Iotri), comatii daci au continuat să lupte pentru libertate menţinînd, prin repetate atacuri asupra oficialităţilor militare şi civile romane, nesiguranţa în provincia Dacia, obligîndu-i pe împăraţi să aducă noi trupe, să extindă procesul de împămîntenire a veteranilor şi să procedeze la dese reorganizări administrativ-teritoriale. Măsurilor luate de autorităţile imperiale li s-a răspuns prin puternice răscoale conjugate cu atacurile dacilor liberi care au pus în repetate rînduri (117, 143, 156—157, 167, 170, 183—184, 236, 242, 245—247, 248—251, 253, 257—259, 271) sub semnul întrebării stăpînirea romană, nu numai la nord de Dunăre, dar şi în Moesia. Dincolo de zidurile oraşelor, viguros renăscute din înfrîngere, continua să se întindă, atotstăpînitoare, lumea dacă, o lume a satului — aşa cum ne-o înfăţişează rezultatele săpăturilor arheologice — a comunităţilor de agricultori, meşteri specializaţi şi păstori, în care coloniştii s-au putut încadra treptat şi cu greutate. Împămîntenirea s-a produs îndeosebi în rîndul celor ce-şi cîştigau traiul cu puterea braţelor şi sudoarea frunţii, interesaţi ca şi stăpînii de drept ai pămîntului în organizarea apărării comune a vieţii paşnice împotriva atacurilor neamurilor migratoare. Solidaritatea s-a închegat în timp deci, îndeosebi în rîndul celor mulţi care constituiau masa producătorilor direcţi ai bunurilor materiale şi care s-au ridicat nu o dată împreună şi împotriva duşmanului intern comun — fiscul imperial. Elocvente sînt, pentru atitudinea agricultorilor, meşteşugarilor, sclavilor veniţi sau aduşi în provincia romană Dacia, şi integraţi în lumea satului dac, relatările autorilor latini reflectînd o realitate proprie momentului retragerii aureliene din anul 275 şi secolelor imediat următoare. *„Într-un glas se roagă ţăranii romani* — nota cu uimire Salvianus — *să-i lase a trăi cu barbarii"*. Încercînd să explice fenomenul, Paulus Orosius şi Priscus din Panion descopereau că *„se află romani care voiesc să trăiască mai bine săraci dar liberi între barbari, decît să susţină între romani greutatea dărilor"*, pentru că, *„cei ce rămîn"* erau siguri că îşi pot duce *„traiul în linişte, fiecare bucurîndu-se de tot ce are, nesupărat şi neasuprit"*.

Armata şi administraţia romană s-au repliat strategic în Valea Dunării, bastionul nordic al imperiului devenind, în sud-estul Europei, spaţiul tracic nord-balcanic; masele de producători romani însă au rămas pe loc, integrîndu-se în cele din urmă armonios în societatea populaţiei autohtone la a cărei înflorire a civilizaţiei şi-au adus o însemnată contribuţie prin cunoştinţele tehnice şi bagajul spiritual propriu lumii mediteraneene din care proveneau. Privită în această perspectivă istorică **„victoria romanilor a deschis** — potrivit aprecierii marelui gînditor şi om politic al lumii contemporane, preşedintele Republicii Socialiste România, secretarul general al Partidului Comunist Român, comandantul nostru suprem, tovarăşul Nicolae Ceauşescu — **o perioadă lungă de convieţuire în care s-a accentuat împletirea civilizaţiei dace şi romane. După cum atestă scrierile vremurilor respective, cercetările arheologice, datele ştiinţifice, în această perioadă s-a realizat simbioza daco-romană şi a început formarea unui nou popor bazat pe cele mai înalte virtuţi ale dacilor şi romanilor. Aşa s-a născut poporul român."**

În vatra vechii Dacii, poporul care a sintetizat cele mai înalte virtuţi şi valori ale civilizaţiilor traco-dacă şi romană, şi-a apărat statornic, în faţa vicisitudinilor istoriei, dreptul la existenţă liberă şi unitară, perpetuînd peste secole amintirea dîrzeniei şi neînduplecatei mîndrii de neam a regelui erou Decebal, şi a spiritului de sacrificiu al ostaşilor săi nemuritori într-adevăr prin destoinicia faptelor lor de arme şi neostoita dragoste de glie. Înfruntînd adesea legiunile Romei şi apoi ale noii Rome, Bizanţul, oamenii din Carpaţi, de la „Marea ospitalieră" şi din Valea Dunării au dat lumii primului mileniu al erei noastre conducători care prin geniul lor politic şi militar s-au dovedit demni urmaşi ai regelui erou. De la Regalianus care se considera scobortor din stîrpea lui Decebal, la Decius, Maximin Thrax, Justin sau Justinian, pretendenţi sau purtători ai purpurei imperiale i-au urmat exemplul, văzînd în el un simbol al luptei împotriva cotropirii, un îndemn la rezistenţă în calea încălcătorilor de hotare, un exemplu de gospodar viteaz şi vrednic al ţării. Şi, în mod inevitabil, la perpetuarea amintirii ultimului mare rege al seminţiei trace, dacul Decebal, ale cărui fapte urmăşii le-au împodobit cu aură de legendă, o însemnată contribuţie şi-a adus-o însuşi monumentul triumfal al adversarului său — Columna —, ale cărei imagini vor povesti întotdeauna generaţiilor care vin despre faptele de arme, vitejia, dîrzenia şi spiritul de sacrificiu al înaintaşilor. Glorificîndu-se pe sine, ca învingător de moment, Traian l-a glorificat în acelaşi timp pe marele învins, învingător prin moarte, eroul-simbol al unui popor care a ştiut să înfrunte timpul durîndu-şi pentru eternitate istoria — ca trecut, prezent şi viitor — în vatra străbună.

Locotenent-major
MIRCEA DOGARU

600 de ani de la urcarea pe tronul Țării Românești Muntenia a lui MIRCEA CEL MARE

În fresca votivă de la Cozia, Mircea vodă cel Mare ni se înfățișează ca un bărbat înalt în strai de cavaler: încălțăminte roșie brodată cu aur, după moda veacului XIV; mantie-pelerină încopciată elegant și artistic pe umăr; sabie scurtă în cingătoare de aur; chip dîrz, demn, luminos; pe cap, coroană bizantină, înaltă, împărătească. Totul în concordanță cu titlul: *„Io Mircea, mare voievod și singur stăpînitor, domn a toată țara Ungrovlahiei și a părților de peste munți, încă și spre părțile tătărești și herțeg al Amlașului și Făgărașului și Domn al Banatului Severinului și de amîndouă părțile peste toată Podunavia, pînă la Marea cea Mare. Și singur stăpînitor al cetății Dîrstor"*.

Marele Mircea Voievod (reproducere după o frescă)

Așa ni se înfățișează și după mai bine de o jumătate de mileniu, Mircea I voievod în ctitoria sa, împodobit și cu coroană în cinci colțuri, încoronat. Așa ni-l descrie, în cadență de vers alexandrin, și poetul Grigore Alexandrescu:

„Este el, cum îl arată sabia lui și armura,
Cavaler de al credinței sau al Tibrului stăpîn
Traian, cinste a Romei ce se luptă cu natura?
Uriaș e al Daciei, sau e Mircea cel Bătrîn?"

Documentele și cronica arată că, în acea vreme de început de stat organizat, încolțeau făgăduitor semnele prosperității: ogoarele dădeau rod tot mai bogat, turmele sporeau din an în an, vînatul cădea adesea sub săgeată și sub buzdugan, iar prisecarii storceau mierea în putini și-o porneau spre Sibiu, Brașov ori Giurgiu, împreună cu bulzurile mari de ceară plăcut mirositoare, ca să aducă de acolo multe arme, piei bine lucrate, stofe trainice. Voievodul încheia tratate comerciale cu orașele din Țara Românească Transilvania, din Țara Românească Moldova, din Ungaria și Polonia, cu genovezii care-și urcau corăbiile pe Dunăre pînă la Giurgiu și Turnu Severin să încarce grîne, sare, miere ori ceară.

În acel veac, în largul lumii europene se pritoceau fapte de vrajbă mare: feudalii francezi și englezi se sfădeau între dînșii într-un nesfîrșit război de o sută de ani. Dar tocmai atunci dinspre miazăzi se răsturna peste popoarele Europei tăvălugul înșîngerat al puterii otomane. Cum zice Eminescu:

...„flamura cea verde se înalță an cu an,
Neam cu neam urmîndu-i zborul și sultan după sultan
Astfel țară după țară drum de glorie-i deschid...
Pîn-în Dunăre ajunge furtunosul Baiazid"...

Serbia și țaratele bulgare cădeau, bucată cu bucată, sub robia otomană, după bătălia de la Cîmpia Mierlei. Sultanul Baiazid Ildîrîm ambiționa să subjuge tot continentul. De aici adevărul metaforei eminesciene: voia *„ca*

Împăratul Traian și Mircea cel Mare (medalie emisă cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la reintegrarea Dobrogei în viața românească)

din pristolul de la Roma să dea calului ovăz".

Această năvală a impus poporului român un lung, crîncen și istovitor război, vreme de aproape trei decenii. Mircea cel Mare a fost cel dintîi voievod român care a înfruntat trufia otomană, dînd *„război mare, cît se întuneca de nu se vedea văzduhul de mulțimea săgeților"*, cum scrie cronicarul. Acolo, „la Rovine în cîmpii", în 17 mai 1395, *...„așa se vărsă sînge mult cît era văile crunte", „Și mai pierdu Baiazid oastea lui cu totul"*.

În lupta de la Rovine, românii au folosit nu numai arma și dibăcia ostășească, nu numai îndrăzneala tactică și strategică, nu numai vitejia, ci și tot ce le

oferea teritoriul ca mijloc de apărare: dealurile şi văile, mlaştinile şi „rîul, ramul", cum zice Eminescu. Adică tot ce poate duce la biruinţa unui duşman de zece ori mai puternic.

Peste un an, la Nicopol, Mircea voievod, în strălucită alianţă cu regele Sigismund de Luxemburg şi cu falnicii cavaleri ai Apusului, orînduind o adevărată cruciadă se afla iar faţă în faţă cu armia lui Baiazid. Victoria ar fi fost a aliaţilor creştini dacă ambiţiosul duce de Burgundia n-ar fi pornit necugetat la atac, ca nu cumva voievodul român să-l lipsească de cinstea şi avantajele unei victorii, de care singur se socotea vrednic. A sfidat cu uşurătate de cuget puterea de luptă a spahiilor otomani şi s-a năpustit orbeşte, nechibzuit. Splendizii cavaleri burgunzi s-au poticnit în cursa gropilor de lup, ca nişte momîi în armură de fier, iar spahii i-au strivit în copitele cailor ori i-au luat prizonieri. Atacul burgunzilor a hotărît soarta cruciadei de la Nicopol din 1396.

Ci Mircea voievod n-a deznădăjduit cum deznădăjduiseră falnicii cavaleri ai Apusului. Şi aşa, după cum Basarab unise sub a lui oblăduire toate cnezatele şi voievodatele dintre Carpaţi şi Dunăre, în faţa primejdiei tătăreşti, tot aşa Mircea rîvnea să strîngă rîndurile celor de aceleaşi grai şi de aceeaşi lege, ameninţaţi de cea mai mare primejdie: invazia otomană. Şi, în următorii patru ani, Mircea a înfrînt două atacuri otomane. Astfel Ţara Românească Muntenia s-a ridicat prin Mircea şi poporul său la rangul înalt de scut al Europei împotriva invaziei otomane. A înţeles voievodul român că sînt bune aliaţele cu cavalerii apuseni, vestiţi în războaie, dar că numai o unire a popoarelor de la Dunăre şi îndeosebi o unire a voievozilor din Ţările Române Moldova, Transilvania şi Muntenia putea zăgăzui năvala otomană. De aceea l-a ajutat pe Alexandru să urce în scaunul domnesc de la Suceava şi, aşa cum arată documentele, a făcut chiar o vizită în cetatea voievodului frate pe care istoria avea să-l numească „Bunul". Ca şi toţi sfetnicii săi, ca şi românii din Transilvania ori Moldova, Mircea urmărea ca pentru liniştea lor şi a Europei să întîrzie, să slăbească şi chiar să doboare impetuoasa, puternica năvală turcească. Ştiau că asta-i mai uşor de împlinit dacă, în prealabil, aţîţau dezbinările din familia sultanului, dacă întreţeau disensiunile din lăuntrul Imperiului otoman. Împrejurări propice s-au ivit după 1402, cînd Baiazid Ildîrîm a fost înfrînt de Timur Lenk, în bătălia de la Ankara şi luat prizonier: cei doi fii – Soliman şi Musa – au deschis între ei lupta pentru putere. Mircea l-a susţinut pe cel de-al doilea; iar cînd acesta a fost înfrînt a încurajat pe Bedr-ed-Din, un răzvrătit, sectant religios. După lupte prelungite, Soliman a zdrobit răzvrătirea; totuşi a fost bine, că Mircea s-a bucurat de cîţiva ani buni de linişte. În acei ani, pe drept cuvînt, lumea apuseană îl socotea pe voievodul român, cum formula Leunclavius *„dintre creştini, principele cel mai puternic şi mai viteaz"*. Stăpînea ţara de la Banatul Severinului pînă la ţărmul mării şi pînă la Nistru.

Monede bătute în vremea marelui voievod

Suveran deplin liber în ţara lui, urzea planuri mari de luptă comună anti-otomană. Dar cînd sultan a ajuns al treilea pretendent, Mahomed, acesta şi-a năpustit spahii şi acîngiii pe Dunăre, prădînd fără milă şi robind *„feciori mîndri ca soarele şi fete drăgălaşe ca trandafirii"*.

Comandant de oşti viteaz, diplomat iscusit, cunoscînd mentalitatea şi interesele principilor din Europa, Mircea cel Mare a ajuns la convingerea că, pentru a feri ţara şi poporul de robie, mai potrivit era să plătească tribut, pe temeiul căruia să i se recunoască autonomia, adică sultanul să nu se amestece în treburile dinlăuntru ale domniei, să nu ţină soldaţi pe pămîntul ţării, să nu zidească moschei la nord de Dunăre. Era înţeleaptă politica lui Mircea de apărare, de conservare a unei cît mai mari libertăţi naţionale. Pe baza celor stabilite între voievodul de la Tîrgovişte şi sultan au funcţionat raporturile dintre români şi puterea suzerană pînă la fanarioţi.

Ţările Române, aşa cum scriau şi cronicarii, au fost „închinate" nu cucerite de puterea otomană. Ele au avut un statut aparte care le-a permis să-şi păstreze şi să-şi dezvolte fiinţa naţională. Aşa, acum şase secole, Mircea cel Mare a intrat în istorie ca unul dintre voievozii cei viteji şi luminoşi. Nu întîmplător Eminescu l-a ales ca pe un model de înţelepciune, iscusinţă ostăşească şi politică, dîrzenie eroică şi putere de previziune. Versurile închinate lui i-au însufleţit şi luminat cu aură nepieritoare personalitatea, făcîndu-l să crească în conştiinţa tuturor românilor, ca un stîlp de maximă rezistenţă şi frumuseţe la marea zidire a istoriei poporului român. Cuvintele pe care Eminescu le-a pus pe buzele lui Mircea voievod sînt testamentare pentru oricare dintre noi.

„Eu? Îmi apăr sărăcia şi nevoile
şi neamul
Şi de-aceea tot ce mişcă-n ţara
asta, rîul, ramul
Mi-e prieten numai mie, iară
ţie duşman este,
Duşmănit vei fi de toate, făr-a
prinde chiar de veste;
N-avem oşti, dară iubirea de
moşie e un zid
Care nu se-nfioreză de-a ta
faimă, Baiazid!"

Asemeni lui Basarab I şi Bogdan, lui Iancu Corvin şi Ştefan cel Mare, Mircea cel Mare a fost, este şi va fi pentru istoria noastră un *„descălecător de ţară, dătător de legi şi datini"*; adică unul dintre cei şapte stîlpi ai dreptăţii, înţelepciunii, vitejiei şi veşniciei româneşti.

Sîntem aici de mii de ani

DUMITRU ALMAŞ

DRACULA
între legendă și adevăr

1. Pornind de la un roman de senzație...

În urmă cu nouă decenii, în 1897, apărea în Anglia un roman care a făcut imediat senzație și s-a bucurat ulterior, de-a lungul anilor, de o glorie pe care puține cărți din lume au avut-o: *Dracula*, de Abraham (Bram) Stoker (pînă în 1971 a cunoscut 85 de ediții). Cartea a avut la apariție, dar și după aceea, un succes senzațional datorită subiectului, asupra căruia autorul se documentase destul de serios înainte: vampirismul, mai exact spus povestea unui conte secui cunoscut pentru setea de sînge și ororile pricinuite de el. Apropierea făcută numaidecît de către toți cititorii între personajul lui Stoker și personajul real cu acest nume — domnitorul român Vlad Țepeș, supranumit Dracula (după numele tatălui său) au dus repede la o reputație nedorită și — mai ales — inexactă pentru cunoscuta figură a istoriei noastre.

Dar să vedem care este țesătura intrigilor romanului și firul său epic, așa cum le regăsim redate de profesorul Radu Ștefan Ciobanu într-o carte consacrată domnitorului nostru, „Pe urmele lui Vlad Țepeș" (Editura Sport-Turism, 1979): *„...În Transilvania, la reședința contelui Dracula, castelul ruinat de la Pasul Bîrgăului, sosește tînărul avocat Jonathan Harker, trimis al unui birou de notariat britanic pentru a încheia cu Dracula contractul de cumpărare a unor noi proprietăți în Anglia. Situația nou creată i s-a părut bizară lui Harker: a început să noteze într-un jurnal, ceea ce a văzut și a auzit între zidurile aflate în apropierea trecătorii dintre Moldova și Transilvania. Odată cu prezența în Transilvania a personajului său, avocatul englez Bram Stoker a folosit procedeul literar al istorisirii imaginarului jurnal al lui Jonathan Harker și, în același timp, comentarea lui. Repede a fost dezvăluită adevărata înfățișare a lui Dracula: era un vampir setos de sînge și de putere. El urmărea cucerirea imediată a două tinere și frumoase femei, iar, în perspectivă, subjugarea Angliei. Intențiile nu i-au reușit. S-a format un comitet anti-Dracula în care a fost atras și renumitul savant olandez Van Helsing din Amsterdam, filozof și metafizician, unul din cei mai avansați oameni de știință ai timpului. Groaza și tensiunea luptei împotriva lui Dracula cresc pînă la punctul culminant al ultimelor pagini ale cărții. În aventura sa fantastică Dracula a fost purtat de Bram Stoker în Anglia și Europa occidentală. Urmărit, s-a retras în castelul din Pasul Bîrgăului. Ajuns de membrii comitetului anti-Dracula, vampirul a căutat să se apere, folosindu-se de o șatră de țigani din apropiere. Cartea are un happy-end: Dracula a fost înfrînt de urmăritori, lumea fiind salvată astfel de un monstru..."*.

2 ...ajungînd la autorul lui...

Cine era, așadar, Bram Stoker și de unde și pînă unde apetitul lui pentru un asemenea subiect? De ce Dracula și nu un alt nume? Iată primele întrebări pe care orice cititor de bun simț și le pune imediat ce sfîrșește cartea aceasta de senzație care a dus peste mări și țări o tristă și neplăcută faimă pentru Vlad Țepeș.

Fire bolnăvicioasă, irlandezul Bram Stoker (1847—1912) a încercat mai întîi, copil fiind, să studieze matematica, apoi s-a orientat către teatru, reușind ca în 1878 să se apropie și să rămînă pînă la sfîrșitul vieții (ca director de scenă) de Henry Irving, proprietar al societății dramatice Lyceum. Tot cam din această perioadă Bram Stoker începe să studieze cu pasiune vampirismul și pseudo-științele oculte și se înscrie în societatea Golden Dawn, care avea asemenea preocupări. Astfel, în acest context, îi vine și ideea de a scrie un roman și începe să se documenteze. Mai întîi a căutat să afle amănunte despre personajul cu numele Dracula, apoi despre vampiri în general. Prin intermediul profesorului Arminius Vambery de la Universitatea din Budapesta a putut citi *Povestirile germane despre Vlad Țepeș Dracula* (care aveau o anume circulație în Europa acelei vremi), apoi a parcurs o serie de fragmente traduse în germană ale *Cosmografiei* lui Sebastian Münster, ca și povestirile hinduse despre vampiri, *Arabian nights* (editate de sir Richard Burton și în engleză). Toate acestea i-au dat o idee generală atît despre vampiri, cît și despre Dracula — evident o idee denaturată. Cît privește cadrul geografic în care avea să-și plaseze acțiunea, locurile prin care avea să-și plimbe personajul viitorului său roman lui Bram Stoker nu i-a fost deloc greu; a citit și studiat mai multe atlase geografice și s-a oprit în mod special asupra Transilvaniei deoarece asupra ei se țesuse în secolul al XIX-lea legenda existenței vampirilor.

3 ...și de aici la un mit care bîntuie încă literatura și cinematografia lumii

Imediat după apariție, romanul lui Bram Stoker a fost dramatizat iar piesa — purtînd titlul *Dracula sau cel ce n-a pierit* — care dura la reprezentație nici mai mult nici mai puțin decît patru ore, a fost numaidecît urmată de altele, atît în Ir-

landa, în Anglia cît şi în alte ţări, pentru ca „apogeul" succesului să fie atins în perioada dintre cele două războaie mondiale, în 1927, cu piesa *Dracula*, de Hamilton Deana, preluată de aproape toate teatrele de pe Broadway. Subiect de senzaţie, *Dracula* a intrat foarte repede şi în lumea peliculei. Regizori de toate mărimile şi orientările au găsit în el cheia unui succes fără precedent. Pînă azi s-au turnat peste 450 de filme, dintre care se cuvin a fi reţinute ca „piese" de referinţă pentru acest subiect: *Nosferatu* sau *Simfonia groazei* în regia lui Friederich Murnau (1922) şi *Groaza de Dracula*, de regizorul englez Terence Fischer (1958).

Pe de altă parte sînt de amintit şi filmele care au ironizat vampirismul şi chiar personajul, constituindu-se în adevărate parodii, nelipsite nici ele de succes, cum ar fi: *Sîngele lui Dracula* (1957), *Billy the Kid îl întîlneşte pe Dracula* (1965), *Curajoşii ucigaşi de vampiri*, de Roman Polanski (1967) şi încă multe altele cu acest subiect cunoscut acum din America şi pînă în Japonia, din Europa şi pînă în Ţara de Foc.

4. Este Dracula un nume misterios?

Ce ascunde, de fapt, numele de *Dracula?*

El apare în documente încă din secolul al XV-lea şi se leagă de existenţa tatălui lui Vlad Ţepeş, pe care hrisoavele îl numesc Vlad Dracul (cum este menţionat şi în actele cancelariei regale de la Budapesta în două rînduri: la 6 februarie 1452 şi la 17 decembrie 1456). Numele s-a extins în posteritate şi asupra fiului şi a făcut „cariera" literară şi cinematografică extraordinară de care am amintit. Care să fie explicaţia? Să-i dăm din nou cuvîntul profesorului Radu Ştefan Ciobanu. *„Tatălui lui Vlad Ţepeş* — zice el în cartea din care am mai citat — *i s-a spus Dracul, nu în sens peiorativ, ci numai ca o referire la medalionul Ordinului Dragonului pe care-l purta permanent pe piept. Determinarea poreclei de simbolul dragonului este indiscutabilă dacă se ţine cont de faptul că în limba latină DRACO înseamnă balaur, iar în slavonă termenul DRAKU, are acelaşi înţeles. De la Vlad Dracul, numele de Dracul s-a extins şi asupra urmaşilor săi, Vlad Ţepeş şi Radu cel Frumos".* Să mai adăugăm la aceste precizări încă una: numele de *Dracula* era foarte răspîndit în popor, dar mai ales peste hotarele ţării — ceea ce, se pare, îl determină pe domnitor ca la cea de a doua lui urcare pe tron să semneze actele oficiale, hrisoavele şi celelalte documente eliberate din cancelaria lui cu patronimicul *Dracula...*

Dar noul nume sub care semnează domnitorul începe să fie interpretat şi altfel, mai ales de către duşmani: ca simbol al răului şi întunericului. Denaturarea pare a se fi produs prin anii 1459—1460 cînd între Vlad Ţepeş şi patriciatul oraşelor din sudul Transilvaniei au loc mai multe conflicte, transilvănenii ridicînd un rival, pe Dan „cel Tînăr" — în actele căruia apare pentru prima oară numele de Dracula asociat cu acela de rău, precum în scrisoarea din 5 aprilie 1459, în care citim: *„...şi venit-au judeţii şi pîrgarii din Braşov, şi oameni buni şi bătrîni din Ţara Bîrsei, care mi s-au plîns, cu inima însîngerată de cele ce a făcut Dracula vrăjmaşul nostru cum el n-a ţinut credinţa stăpînului nostru craiului* (şi) *s-a dat la turci. Acest lucru l-a făcut cu adevărat învăţat de Dracul".*

Loviţi în interesele lor comerciale, saşii din Transilvania au dus o campanie sistematică de defăimare a domnitorului Vlad Ţepeş, iar cînd acesta a ajuns să fie închis de Matei Corvin (în noiembrie 1462) curtea regală din Budapesta a preluat ideile defăimătoare ale saşilor şi le-a răspîndit pe o arie geografică mai largă; astfel numele de Dracula, în sens de diavol, a devenit repede cunoscut în toată Europa.

Cine studiază „prezenţa" numelui domnitorului în documentele epocii constată că pînă în a doua jumătate a secolului al XVI-lea, cînd s-a impus numele de Ţepeş, la noi a fost o adevărată şi îndelungată „luptă" între termenii de Drăcea, Dracea, Draculea, Dracula şi Ţepeş. Impunerea celui din urmă se datorează asprimii pedepselor ordonate de el.

5. Un personaj pentru folclorul lumii medievale: Dracula

Faptele voievodului român şi întîmplările legate de el au avut, încă din timpul propriei vieţi, un puternic ecou în conştiinţa lumii. Creatori anonimi din Europa, din Asia anterioară şi chiar din Africa de Nord s-au grăbit să-i imortalizeze evenimentele. Astfel, au apărut numeroase scrieri literare şi istorice care (potrivit aceluiaşi Radu Ştefan Ciobanu, pe care l-am citat mai înainte) pot fi grupate în mai multe categorii, după proveniența şi atitudinea autorilor lor: *povestiri româneşti, povestiri slavone, cronici bizantine, povestiri germane,* unele fragmente din *Cronica* lui Antonio Bonfini, din *Cronica* lui Ioan de Thuroczi, fragmente din *Cosmografia* lui Sebastian Münster, pasaje din *Cronicile turceşti.* Desigur, fiecare dintre ele sînt fie favorabile lui Vlad Ţepeş (precum cele româneşti şi cele slavone), fie, dimpotrivă, nefavorabile (precum cele germane), după atitudinea autorilor lor, după simpatia ori antipatia purtată voievodului nostru. De altfel Vlad Ţepeş s-a bucurat, dacă se poate spune aşa, de o mare atenţie şi din partea unor scriitori străini ca Filippo Buonaccorsi Callimachus, Adam Mickiewicz, Victor Hugo ş.a.

6. Vlad Ţepeş în conştiinţa istorică şi literară românească

Cercetarea, analiza, motivarea, lămurirea, judecata epocii lui Vlad Ţepeş şi a domniei acestuia au constituit încă de la începuturile epocii moderne preocupări importante pentru istoriografii români. Dintre cei care au studiat îndeaproape perioada domniei şi s-au pronunţat ca istorici asupra figurii voievodului îi amintim pe Ion Budai-Deleanu, Gheorghe Şincai, Dionisie Fotino, Mihail Kogălniceanu, Aaron Florian, August Treboniu Laurian, B.P. Hasdeu, A.D. Xenopol, I. Bogdan, Nicolae Iorga, Ilie Minea, C.C. Giurescu, Barbu T. Cîmpina, Ştefan Andreescu, Nicolae Stoicescu, Radu Ştefan Ciobanu şi alţii.

Pe plan literar şi cinematografic figura lui Vlad Ţepeş i-a inspirat mai de curînd pe Marin Sorescu (în piesele *Răceala* şi *A treia ţeapă)* şi pe Doru Năstase (în filmul *Vlad Ţepeş).*

7. Dincolo de mit şi legendă: adevărul istoric

Vlad Ţepeş a fost domn al Ţării Româneşti în anii 1456—1462 şi în 1476. Porecla de Ţepeş îi venea de la pedeapsa pe care o dădea deopotrivă făcătorilor de rele ca şi celor ce tulburau liniştea ţării. Fiu al lui Vlad Dracul, el s-a distins ca un remarcabil comandant militar, fiind adeptul unei domnii autoritare şi înfrîngînd tendinţele anarhice ale marii boierimi. A fost primul domn român care a recrutat în mod sistematic ţărani în oastea ţării. În 1459 a declanşat o mare ofensivă antiotomană, refuzînd să plătească haraciul şi — în urma unor campanii fulgerătoare din iarna anilor 1461—1462 — a nimicit garnizoanele turceşti de la Dunăre. Între aprilie şi noiembrie 1462 a dus un război împotriva unei mari armate otomane conduse de sultanul Mahomed al II-lea, care invadase ţara. Înfrînt în cele din urmă, Vlad Ţepeş s-a refugiat în Transilvania unde, în urma unor uneltiri ale negustorilor saşi, este arestat şi închis de către Matei Corvin. În 1476, cu

sprijinul lui Ştefan cel Mare, revine pe scaunul Ţării Româneşti, dar pentru scurt timp fiindcă este omorît de boieri în împrejurări rămase neclare pentru istorie.

Din perspectiva timpului, domnia lui Vlad Ţepeş se remarcă drept o perioadă de prosperitate. Voievodul s-a îngrijit de întărirea Ţării Româneşti Muntenia şi protejarea comerţului; a înălţat cetăţi şi a întărit oraşele, a format o armată de elită şi a încercat să pună capăt certurilor dintre taberele boiereşti.

Iubitor de neam şi de ţară, drept şi necruţător cu duşmanii şi cu cei ce tulburau rînduielile domniei, cu toţi făcătorii de rele, el aplica pedepse aspre — de unde i s-a tras şi porecla cu care a rămas în memoria vremii. Nu este mai puţin adevărat, însă, că atît contemporanii cît mai ales posteritatea i-au hiperbolizat cruzimea. De aceea au perfectă dreptate Constantin C. Giurescu şi Dinu Giurescu atunci cînd afirmă în *„Istoria românilor din cele mai vechi timpuri pînă azi"* (Editura Albatros, 1971): *„S-a exagerat cruzimea acestui voievod care e prezentat de unii istorici ca un bolnav, un sadic; de fapt, schingiuirile şi execuţiile pe care le-a ordonat el nu erau pornite dintr-un capriciu maladiv, ci aveau întotdeauna o raţiune, foarte adesea o raţiune de stat. Ele serveau ca exemplu şi asigurau ordinea; de altfel nu erau mai numeroase sau mai crude ca acelea ale atîtor alţi stăpînitori contemporani din Europa: aşa erau vremurile".*

Din exagerările de care vorbesc cei doi istorici s-a putut naşte prin veacuri legenda care, ca orice legendă, atribuie personajului real (care a fost, cum am văzut, una din figurile importante ale istoriei noastre naţionale, cu reale şi remarcabile merite în gospodărirea ţării) trăsături fantastice, lipsite de temeinicie, adesea denaturante.

8. Locuri, cetăţi şi monumente legate de numele lui Vlad Ţepeş-Dracula

Mai multe oraşe, cetăţi şi monumente existente şi azi — locuri pentru posibile pelerinaje turistice — evocă figura voievodului intrat în istorie şi în legendă: *Bucureşti* (una din cetăţile lui de scaun), *Mănăstirea Snagov* (unde a fost înmormîntat în taină de sfetnici credincioşi), *Cetatea Poienari* din Argeş (un adevărat cuib al vulturilor, unde îşi avea una din reşedinţe), oraşul *Tîrgovişte* (a doua lui cetate de scaun, martora asprelor pedepse date nelegiuiţilor), apoi *Braşovul, Sighişoara* şi *Sibiul* (oraşe cînd prietene, cînd duşmane ale voievodului; la Sighişoara s-a bătut cea dintîi monedă purtînd însemnul Ordinului Dragonului, ce strălucea pe pieptul lui Vlad Dracul, tatăl lui Ţepeş), *Pasul Bîrgăului* din apropierea Bistriţei (unde se mai păstrează ruinele unui castel, menţionat şi de Bram Stoker, în care se presupune că ar fi locuit vremelnic voievodul) şi altele.

Pe drumul de istorie şi de legendă călătorul contemporan are, între altele, prilejul de a cunoaşte monumente de mare importanţă, dar şi de a străbate locuri de mare frumuseţe şi pitoresc cu care a fost binecuvîntat pămîntul românesc.

FLORENTIN POPESCU

Respectînd adevărul istoric, cineaştii români au evocat în filmul „Vlad Ţepeş" personalitatea domnitorului român, aşa cum a rămas în conştiinţa poporului nostru: iubitor de neam şi ţară, iscusit comandant de oşti, drept şi viteaz, necruţător cu duşmanii şi călcătorii de legi

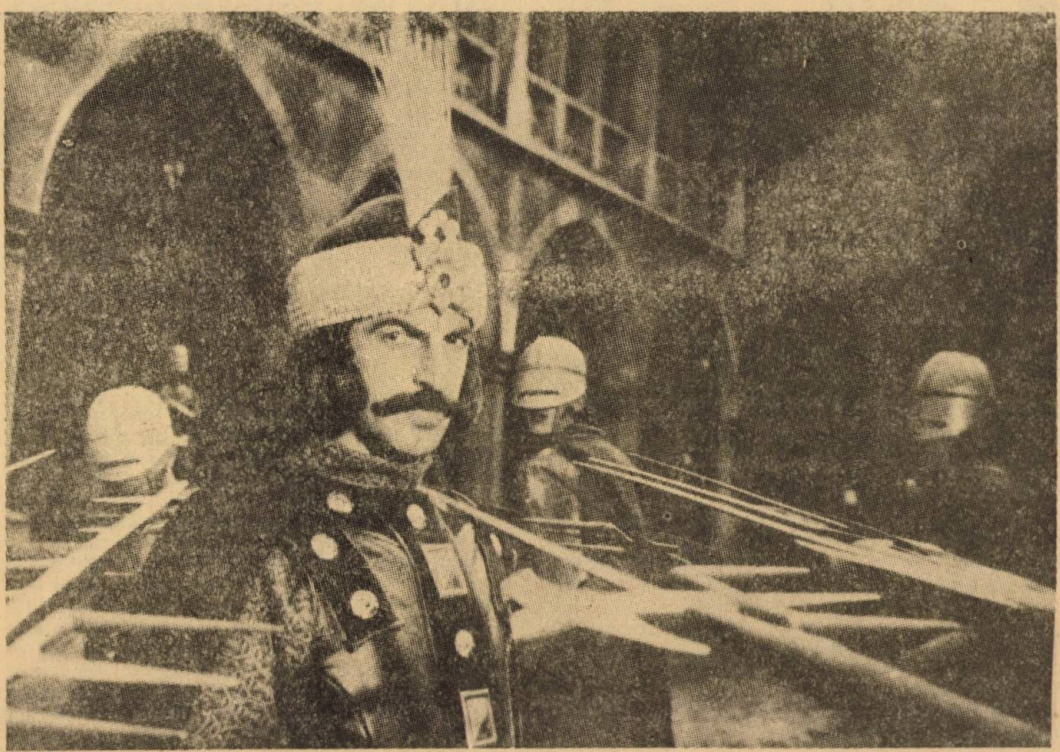

Domnia și faptele lui MIHAI VITEAZUL

Suirea pe tronul Țării Românești, în anul 1593, a viteazului voievod Mihai, dar mai ales faptele lui de vitejie (ridicarea împotriva Imperiului otoman și prima unire a celor trei Țări Române) au avut imediat un puternic răsunet în conștiința popoarelor vecine, îndeosebi a celor de la sud de Dunăre, subjugate de otomani.

Revolta lui Mihai Viteazul — în care creatorii populari (și nu numai ei) au văzut imediat cel dintîi semn al unor vremuri noi, prevestitoare de libertate — a devenit, cum era firesc, subiectul a numeroase opere literare, voievodul fiind considerat un simbol al vitejiei și al dorinței de libertate, al ridicării împotriva împilărilor. Astfel, în creații anonime bulgărești și grecești, dar și ungurești, figura și faptele marelui bărbat român sînt conturate în puternice linii de lumină, cu o mare capacitate de sugestie, poeții remarcînd, între alte calități ale lui Mihai, virtuțile sale ostășești, omenia, modestia, popularitatea.

În folclorul bulgar s-au răspîndit nu mai puțin de trei tipuri de balade și cîntece referitoare la voievodul român. În cel dintîi intră texte care-l reprezintă pe Mihai Viteazul ca fruntaș al răsculaților din „Kara-Vlașca" și „Cara-Bogdana"... O a doua categorie (reprezentată, de fapt, de o singură baladă) include un text în care accentul cade pe figura eroului în ipostaza de eliberator al creștinilor la sud de Dunăre. În fine, în a treia grupă ar fi de citat o baladă în care viteazul voievod e văzut de creatorul anonim în apropiere de Alba Iulia, în mijlocul soldaților, unde, în timp ce joacă hora e atins și ucis de un glonț rătăcit.

Trebuie remarcat din capul locului că toate baladele bulgărești, indiferent de categoria în care le includem, încep cu aminti-

Cîteva dintre lucrările apărute peste hotare în care sînt elogiate uimitoarele fapte de arme ale voievodului român unificator

rea ridicării la lupta antiotomană a lui Mihai (desigur, foarte impresionantă pentru creatorul anonim):

S-a răsculat Țara Vlășească
Țara Vlășească și Bogdăneasca
Mi le-a răsculat Mihai Voievodul...

Dincolo de țesătura lor epică baladele bulgărești sînt interesante și pentru viziunea autorilor care-l văd pe Mihai drept dezrobitor al creștinilor de la sud de Dunăre, el conducînd oștile celor trei țări române unite:

Ca să-și dezrobească surorile și frații
Să dezrobească Alba-Bulgarie.

Într-una din balade turcii, speriați de iureșul sfîrnit împotriva lor de viteazul valah, îi trimit pe Marcu Crăișorul să-l omoare pe Mihai, dar el nu poate s-o facă și atunci se roagă:

Doamne, Dumnezeule! Ce s-a făcut acum?
Frate la frate să-și bea sîngele.
Fă, Doamne, ca eu primul să cad (să mor)
Și apoi facă-se voia Ta!

Auzindu-l, divinitatea îi îndeplinește dorința:

O pușcă bubuie și acesta (Marcu, n.n.) *se prăbușește.*

Cît privește relațiile neînfricatului conducător de oști valah cu soldații lui, aflăm că e un om popular, modest, că împarte cu ai săi, deopotrivă, și bucuriile și necazurile:

Sub steag Voievodul Mihai
Cîntec cîntă, toată oastea-l ascultă
Horă joacă, tot pămîntul se cutremură

Dar în timp ce el se veselește, orașul Alba Iulia se jeluiește:

Din trei părți oștile l-au înconjurat
Dintr-o parte oastea nemțească
Din cealaltă negrii tătari
Dintr-a treia parte Turcii anadoleni.
Pe cîmp sînt corturi lîngă corturi
În mijlocul acestora steag verde
Sub steag Mihai Voievodul.
Pușcă bubuie din orașul Budim
Și-l lovește pe Voievodul Mihai.

Faptele lui Mihai Viteazul au avut un puternic ecou și *în folclorul grecesc*, cum o dovedește, între altele, și o baladă culeasă în satul Crusevo din Macedonia și publicată de Teodor Burada în „Convorbiri literare", în 1891, baladă din care aflăm:

Mihai-Beiul ni s-a pornit să se ducă să se bată
la Evanghelia din Vlahia și Cru-

cea din Constantinopole
În frunte merge Crucea, în urmă Evanghelia
Iar Mihai-Beiul, între ele, ca soarele, ca luna.
Acolo unde se duse și poposi în livezile cele verzi
Așează steaguri roșii pe corturile verzi
Și s-au apucat de luptă, de pustia de zăngăneală
Sentinela strigă, sentinela spune,
Încetează bătălia, Mihai, pustia de zăngăneală
Să numărăm oștirea noastră, să numărăm oastea,
Numără Turcii de trei ori, le lipsesc trei mii,
Numără și puii de Vlahi, le lipsesc trei inși
Păcat de asemenea copii, păcat de asemenea viteji.

vechi ungurești despre români" (București, 1927) consemnează două poeme care conțin cîte un pasaj referitor la lupta de la Călugăreni, din care-l vom cita — în traducere liberă — pe primul (în care voievodul le vorbește soldaților unguri din oastea lui):
„Mihai Vodă îmbărbătă pe ungurii săi, ca să fie viteji și să-l urmeze pe dînsul, care bucuros își primejduiește capul înainte cu dînșii, numai să nu aibă teamă de dușmanii făloși și să facă ce vor vedea la el, căci e mai bine să cadă cu toții cu arma în mînă decît să le zornăie lanțurile în țările de peste mare. Așadar să dăm năvală cu curaj asupra pașei — grăi Domnitorul — și de veți lupta bine, vom fi învingători".

Dar figura lui Mihai Viteazul,

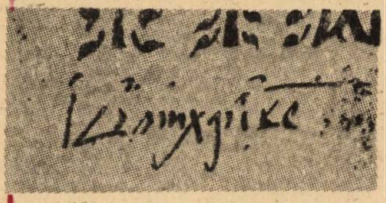

Documente de epocă purtînd semnătura domnitorului român

Despre existența unui alt cîntec grecesc lăudînd faptele lui Mihai Viteazul aflăm din *„Catalogul manuscriselor grecești de pe Muntele Athos"* (vol. I, Cambridge, 1895, pag. 125). Textul cîntecului datează din secolul al XVIII-lea, a fost găsit la mănăstirea Simopetra și în el se vorbește cu veneratie de voievod:
„O, duce și Principe a toată Transilvania
Mihai Vodă Domn al Ungrovlahiei".

În final, poetul anonim nu șovăie să spună:
Ai cîștigat o glorie nepieritoare în veci
Și un nume nemuritor pentru luptele tale glorioase.

Gloria lui Mihai Viteazul în luptele contra otomanilor s-a bucurat de ecouri literare și *în folclorul unguresc.* Astfel, A. Veress în lucrarea *„Cîntece istorice* eroicele lui încrîncenări cu oștile otomane, mult mai numeroase și superioare în ce privește tehnica militară, au constituit teme importante nu numai pentru creația folclorică din zona Balcanilor, ci și pentru cea cultă.

Bunăoară, doi scriitori greci — Vistiernicul Stavrinos și Gh. Palamed — au scris, fiecare, cîte un lung poem în care relatează evenimentele nu fără emoție și har poetic:
Acolo să vezi ce înfrîngere suferă Turcii
— zice Stavrinos —
Și ce pot face niște oi în mijlocul lupilor
iar confratele său într-ale creației notează:
Precum cînd oile sînt în turmă
Și pasc sărmanele într-o livadă
Și lupii le surprind, de îndată ele se împrăștie
Tot astfel au pățit și Turcii în lupta aceea (cu Mihai, n.n.)

Aici este, desigur, vorba despre lupta de la Călugăreni, unde turcii au suferit dezastrul cunoscut.

Vorbind despre sfîrșitul voievodului cei doi poeți se diferențiază. La Gh. Palamed (probabil inspirat de baladele bulgărești) Mihai moare împușcat, pe cînd la Stavrinos el este străpuns de suliță și sabie — prilej pentru a-i inspira autorului o comparație sugestivă:

...Și unul dintre ei (soldați, n.n.)
îl străpunge cu sulița în coastă
Și îl nimerește în inimă.
Altul lovindu-l cu sabia, îi taie capul
Frumosul său corp se rostogolește ca un copac
Astfel l-au omorît prin surprindere
Fără să se întîmple sabie, în mîna sa ageră.

În folclorul românesc imaginea lui Mihai Viteazul a fost eternizată prin balade publicate în cunoscutele culegeri ale lui Vasile Alecsandri (1866), Simion Florea Marian (1873) și G. Dem. Teodorescu (1885) și prin numeroase scrieri în proză sau versuri dramatice.

Despre viața și faptele de vitejie ale voievodului s-a relatat în multe cronici (precum cea a unui logofăt din ramura Buzeștilor, a lui Constantin Căpitanul Filipescu sau a lui Miron Costin). S-au elaborat biografii de către Dimitrie Bolintineanu, Petre Ispirescu ș.a. De asemenea, faptele sale au fost consemnate în toate istoriile românilor (de la Nicolae Bălcescu și pînă la cele mai noi lucrări).

Deși toate acestea din urmă ies, practic, din sfera beletristicii propriu-zise, totuși, ele demonstrează, încă o dată, gloria de care s-a bucurat și se bucură în posteritate cel dintîi unificator al românilor.

„Temut de adversari, adorat de creștinii subjugați care vedeau în luptele purtate de Mihai împotriva turcilor prilejul de a reveni și ei la o viață liberă — scria în 1935 Al. Iordan, unul dintre remarcabilii cercetători ai epocii în care a trăit voievodul român — *acestia toți* (este vorba de cronicari, de poeți și de creatori anonimi, n.n.) *au lăsat posterității amintirea marelui erou, ale cărui fapte le-au preamărit în cîntecele lor".*

P. FLORENTIN

Viteaza noastră armată a consfinţit independenţa patriei pe cîmpurile de luptă în războiul din 1877—1878 („Biruinţa" — gravură de Bogdan Stihi)

EVENIMENTELE *din* 1877-1878

30 mai. „Gazeta Transilvaniei" din Braşov publică un protest împotriva măsurilor luate de autorităţile ungare relative la desfiinţarea comitetelor formate în numeroase localităţi transilvane în vederea strîngerii de fonduri şi ofrande destinate armatei române şi îngrijirii răniţilor, cu atît mai mult cu cît **„Causa ostaşului român e o causă generală română. Victoria lui e a întregii naţiuni, fie aceea risipită în oricare parte a lumii"**.

10 iunie. Cea dintîi ambulanţă a Societăţii Crucii Roşii Române, organizată în Bucureşti pentru a veni în ajutorul îngrijirii răniţilor, pleacă spre frontul de la sudul Dunării, între numeroasele trăsuri care o alcătuiau distingîndu-se cea pe care stătea scris: „Doamnele române din Transilvania".

25 iunie. Se aprobă deschiderea unui credit extraordinar de 106 900 lei pe exerciţiul 1877

22 iulie. Răspunzînd la telegrama primită, domnitorul României asigură pe marele duce Nicolae că a luat toate măsurile **„pentru concentrarea a vreo 30 000 de oameni ca să luăm într-o silinţă comuna Plevna, cu corpurile angajate în jurul acestei poziţiuni, care e un pericol permanent pentru armata imperială"**.

23 iulie. În urma hotărîrii Marelui Cartier General Român de a trece armata peste Dunăre, aceasta a fost reorganizată în Armata de operaţie şi Armata de observaţie.

10 august. Unităţi ale armatei române din Divizia 4 primesc „botezul focului" în faţa Plevnei.

12 august. Ziarul „Românul" reproduce o relatare a unui corespondent francez, care nota cu vădită admiraţie: **„Soldaţii sînt plini de avînt. Frumoasa ţinută a regimentelor române a pus în mirare pe ofiţerii ruşi"**.

CRONICĂ EROICĂ

9 mai. Încununare a năzuinţelor de veacuri ale poporului român, Adunarea Deputaţilor proclamă la Bucureşti Independenţa de stat deplină a României. Cu acest prilej, ministrul de externe al ţării, Mihail Kogălniceanu, declara cu legitimă mîndrie: **„Suntem independenţi; suntem naţiune de sine stătătoare [...] suntem o naţiune liberă şi independentă"**. În urma declarării Independenţei de stat a României, Adunarea Deputaţilor votează o moţiune, prin care **„se ia act că rezbelul între România şi Turcia"**, că **„ruperea legăturilor noastre cu Poarta şi independenţa absolută a României au primit consacrarea lor oficială**.

10 mai. Printr-un înalt ordin, şeful statului şi al armatei se adresează ofiţerilor, subofiţerilor, caporalilor şi soldaţilor pentru ca **„în momentele grele prin care trece ţara"** să-şi aducă aminte **„că sunteţi urmaşii eroilor de la Rovine şi de la Călugăreni"** şi să fie la înălţimea speranţei pe care ţara şi-o pune în armata ei: **„Patria, cu recunoştinţă** — se arăta în ordin— **va înscrie numele bravilor ei apărători pe frontispiciul edificiului independenţei române"**. Adunarea Deputaţilor, în unanimitate, anulează plata tributului către Imperiul otoman, în valoare de 914 000 lei, afectînd suma respectivă cheltuielilor necesitate pentru **„întreţinerea armatei pe anul curent"**.

17 mai. Ziarul „Românul" reproduce o telegramă primită din Viena privitoare la declaraţia a 300 de români aflaţi în capitala Imperiului habsburgic prin care îşi manifestă solidaritatea cu lupta dreaptă şi nobilă a poporului român, urînd **„glorie şi izbîndă armatei sale"**.

„pentru cumpărarea, de la guvernul sîrb, a 5 000 de corturi individuale, contractarea altor 5 000 de corturi individuale şi a 100 corturi ofiţereşti".

16 iulie. Conform înţelegerii intervenite între comandamentele rus şi român, o brigadă din Divizia 4 infanterie trece Dunărea, preluînd de la armata rusă paza cetăţii Nicopol. **„Pentru prima oară, după uriaşele lupte din vremurile de vitejie şi de mîndră viaţă naţională ale românilor** — nota un martor ocular —, **steagul lor se înfiinţa iarăşi peste Dunăre şi fîlfîia acolo unde victorios îl purtase braţul tare al lui Mihai"**.

17 iulie. La sediul Marelui Cartier General de la Poiana are loc solemnitatea distribuirii drapelelor de luptă unui mare număr de regimente de dorobanţi şi de artilerie, ostaşii lor fiind îndemnaţi a-şi da **„viaţa pentru a-l apăra şi a-l păstra, făcîndu-l pururea să fîlfîie peste toate obstacolele ce le va învinge vitejia voastră"**.

19 iulie., Marele duce Nicolae, comandantul suprem al armatelor ruse, adresează domnitorului României o telegramă, în care îi cere cu insistenţă ca armata română să treacă Dunărea **„pentru înlesnirea mişcărilor mele"**, căci **„turcii, adunînd cele mai mari mase de trupe la Plevna, ne zdrobesc"**.

16 august. La Cartierul general al armatei ruse de la Gorni Studen, în prezenţa ţarului Alexandru al II-lea, marelui duce Nicolae şi al domnitorului României, se discută reglementarea raporturilor de cooperare între cele două armate, domnitorului Carol al României încredinţîndu-i-se comanda supremă a tuturor forţelor române şi ruse de pe frontul Plevnei.

27 august. Primul atac românesc în direcţia redutei Griviţa 1 a început la orele 15, ostaşii români punînd stăpînire pe redanul otoman cu preţul a trei ofiţeri răniţi, 16 soldaţi morţi şi 113 răniţi.

30 august. Începe cea de-a treia bătălie de la Plevna, una dintre cele mai mari bătălii ale războiului. După o eroică încleştare, trupele române ocupă puternica redută Griviţa 1. Cad în luptă 9 ofiţeri — maiorul George Şonţu, căpitanii Nicolae Valter Mărăcineanu, Leon Caracalia, Alexandru Panu, locotenentul Chivu Stănescu, sublocotenenţii Vasile Horcea, Constantin Ulescu, Alexandru Iarca şi Nicolae Nancovici — şi aproape 800 de soldaţi.

3 septembrie. Ziarul „România liberă" elogiază, într-un mişcător articol, faptele de arme ale ostaşilor români în luptele de la Plevna **„Înscrieţi români în cartea nemuririi** — se arată, între altele, în articol — **pe eroii morţi la Griviţa, căci aceşti eroi sunt fraţi ai noştri,**

sunt fii ai României. S-au luptat ca niște lei copiii Carpaților! [...] Vitejii de la Griviţa au inscris cu sîngele lor o frumoasă pagină de istorie".

6 septembrie. Cinci baterii române deschid foc asupra pozițiilor otomane de la reduta Griviţa 2; urmează asaltul trupelor române, care, copleşite de inamic, sînt nevoite să se retragă.

25 septembrie. Ziarul „Resboiul" publică o ştire preluată din ziarul „Daily News", în care se elogiază vitejia dovedită de trupele române în luptele din zona Plevna: **„Românii înaintează [...] spre a doua redută de la Plevna cu o răbdare şi o dibăcie care merită lăudată".**

12 octombrie. Trupele române şi ruse — aproximativ 18 000 de militari — atacă pozițiile otomane de la Gorni Dubnik, garnizoana otomană fiind nevoită să capituleze; peste 3 500 de militari inamici sînt scoşi din luptă, restul trupelor otomane căzînd în prizonierat.

7 noiembrie. Încep luptele pentru cucerirea cetății Rahova, obiectiv de mare importanță în sistemul de apărare al trupelor otomane de pe frontul de la sudul Dunării. Rolul determinant în cucerirea cetății Rahova l-au avut trupele române, însuşi marele duce Nicolae apreciind că **„Izbinda de la Rahova aparține întreagă armatei române".** Aici au căzut eroic maiorii Dimitrie Giurescu şi Constantin Ene, locotenenții Pavel Bordeanu şi Nicolae Radovici şi 148 de soldați.

9 noiembrie. Trupele române desăvîrşesc cucerirea Rahovei.

15 noiembrie. La Bucureşti începe să apară ziarul „Dorobanțul", care, în articolul de fond al primului său număr, scria: **„Alaltăieri s-au împlinit trei luni de cînd oştirea română urmăreşte cu vitejie pe dușmanul românimii şi al creştinătății. Lumea întreagă, cînd vrăjmaşii noştri văzind-o că se luptă cu vitejia strămoşească, o admiră şi începură să respecte țara noastră, de care pînă acum nu prea ținea seama, şi s-o proclame vrednică de a fi de sine stătătoare".**

28 noiembrie. Trupele române cuceresc puternicele redute de la Opanez, Osman paşa, rănit, predîndu-se, după cum menționează tradiția istorică, **„în mîinile junei şi bravei armate române".**

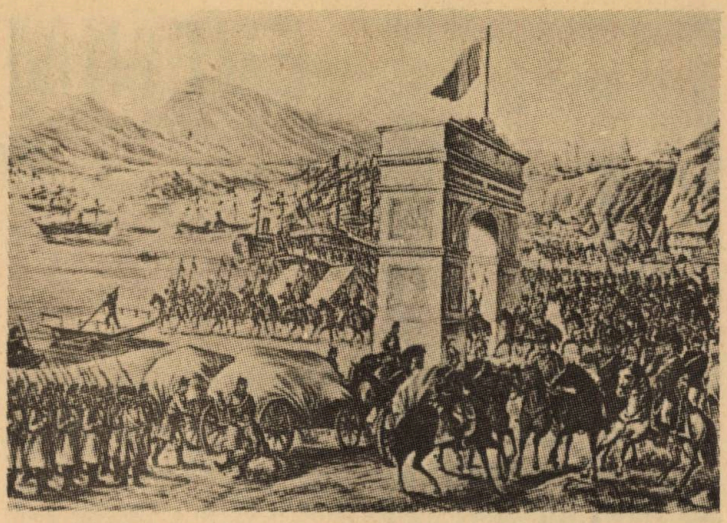

Marea victorie a armatei române (alegorie)
Bateria „Mircea", instalată la Calafat, a asigurat trecerea Dunării de către trupele române spre cîmpurile de bătălie antiotomane
Luptă la baionetă — Plevna 1877 (desen de epocă)

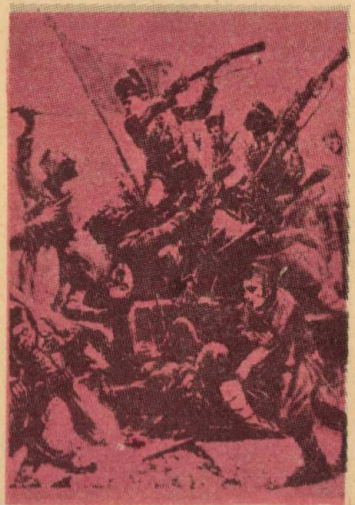

1 decembrie. Numeroase ziare române publică articole prin care se relevă marele entuziasm al întregii populații la aflarea veştei căderii Plevnei, elogiind vitejia şi spiritul de sacrificiu al trupelor române.

12 ianuarie 1878. După un energic atac, trupele române ocupă localitatea Smîrdan, punct important al sistemului de apărare al Vidinului, inamicul lăsînd pe cîmpul de bătaie 400 de morți şi o mare cantitate de muniții.

15 ianuarie 1878. Artileria română de pe ambele maluri ale Dunării începe bombardarea masivă a cetății Vidin, **„vulturul românesc, care şi-a desfăşurat aripile la Griviţa, odihnindu-şi acum zborul pe feciorelnicele ziduri ale Vidinului",** după cum se menționa într-un ordin de zi.

19 februarie 1878. La San Stefano se încheie tratatul de pace între Rusia şi Imperiul otoman, fără participarea statelor balcanice interesate, inclusiv România. Prin acest tratat, României, Serbiei şi Muntenegrului li s-au recunoscut independența, iar Bulgariei, autonomia.

1 iunie—1 iulie 1878. La Berlin se desfăşoară lucrările Congresului internațional convocat în vederea revizuirii tratatului de la San Stefano. Prin tratatul de la Berlin, se recunoaşte independența României şi drepturile acesteia asupra străvechiului pămînt românesc al Dobrogei; județele din sudul Basarabiei, retrocedate Moldovei prin Tratatul de la Paris din 1856, au fost din nou încorporate Imperiului țarist.

Dr. DORINA N. RUSU

FETE ÎN UNIFORMĂ

Anotimp

Vîntul îmi încălzește cuvintele
și adoarme în părul bălai
al gîndului,
în palma pămîntului
a izbucnit pădurea
cu flori de iubire tînără.
Eu - fata ostaș,
contemporană cu visul îndrăzneț,
miros pîinea caldă
din grîul proaspăt al dragostei
și primesc sfaturi
de la istorie. Caut
să înțeleg clipa
în care se simte cît
de sublim și drept
urcă lumina patriei
lîngă care am rostit
jurămîntul tinereții noastre.

Locotenent
OTILIA BÎLTAC

1. „La datorie" (pictură de Valentin Tănase)
2. Un zîmbet și o invitație la zbor pentru călătorii Companiei TAROM
3. Tinerețe, gingășie, dar și măiestrie ostășească (alegorie de Albin Stănescu)

a

UN MANUSCRIS AL LUI JEAN BART

Eugeniu P. Botez, născut la 28 ianuarie 1874, fiul generalului Panait Botez, a fost timp îndelungat ostaș-marinar, ajungînd pînă la gradul de comandor. După cum se cunoaște, sub pseudonimul Jean Bart a scris povestiri, schițe, nuvele, romanul „Europolis" (primul de acest gen din țara noastră) a căror acțiune se derulează în mediul atît de apropiat scriitorului. Eminentul critic George Călinescu, în a sa *Istorie a literaturii române de la origini pînă astăzi*, îi caracterizează astfel scrierile: *„adevărata originalitate a ușoarelor însemnări din* Jurnalul de bord *al lui Jean Bart (Eugeniu P. Botez) este de a divulga într-o operă literară terminologia marinărească cu acea savuroasă erudiție ce amintește* Nautica *lui Boldi" (...)*. Nuvelele sale sînt *„amintiri ușor rectificate ale unui scriitor sentimental, care arată pretutindeni simpatie pentru sălbăticiuni, oameni și animale"*. A servit o vreme pe bricul „Mircea" I, apoi pe nave fluviale, a făcut parte din Comisiunea Europeană a Dunării, iar în ultimii ani ai vieții (a murit în 1936) a funcționat ca inspector general în Ministerul Sănătății.

Cu puțin timp înainte de a muri a început să redacteze un fel de jurnal, care cuprinde însemnări lapidare asupra cărora scriitorul nu a mai revenit, privitoare la bricul „Mircea" I: data lansării la apă, componența primului echipaj, rearmarea navei, călătoriile efectuate de aceasta și alte evenimente colaterale din perioada 1882-1929. Manuscrisul - redactat lapidar, cu creionul -, încredințat redacției de către colaboratorul nostru C. Crăciunoiu, este, credem, inedit și constituie numai o parte dintr-o lucrare amplă, pentru care autorul aduna materialul necesar, mai mult ca sigur un istoric al acestei nave atît de îndrăgite, intrată de mult în istoria marinei române. Unele informații sînt expediate într-o singură frază și se referă la cîte un an întreg: *„1884 - Mic voiaj pe coastele Asiei Mici în M. Neagră"; „1891 - Voiaj în arhipelag"*. Descoperim însă și notații interesante. Astfel aflăm că în 1884 bricul „Mircea" a luat parte la unele acțiuni întreprinse de Comisiunea Europeană Dunăreană și la festivitățile legate de dezvelirea monumentului eroilor francezi din Constanta... *„În 1895 - mai notează Jean Bart - Comandant Coandă Ion. La 29 martie pleacă cu* Elisabeta (altă navă românească, n.n.) *spre Kiel. Din dorința sultanului Turciei au trebuit să navigheze* (autorii nu se află la bordul bricului) *separat în apele turcești, la interval de 8 zile. La 21 iulie Mircea e la Brest. La întoarcere o echipă de români marinari se distinge prin ajutorul dat la un incendiu în oraș. La 5 septembrie sosit în Constanța. La 15 septembrie Regele Carol, cu ocazia inaugurării podului de la Cernavodă visitează pe Mircea." „La 21 iunie 1905 -*

În fotografii: a) scriitorul în uniformă de comandor b) Jean Bart în mijlocul echipajului de pe bricul „Mircea" c) ofițeri români de pe bricul **Mircea**, printre care se află și Jean Bart, vizitînd piramidele din Egipt, d) Prima navă-școală „Mircea" e) fotocopie după manuscrisul amintit.

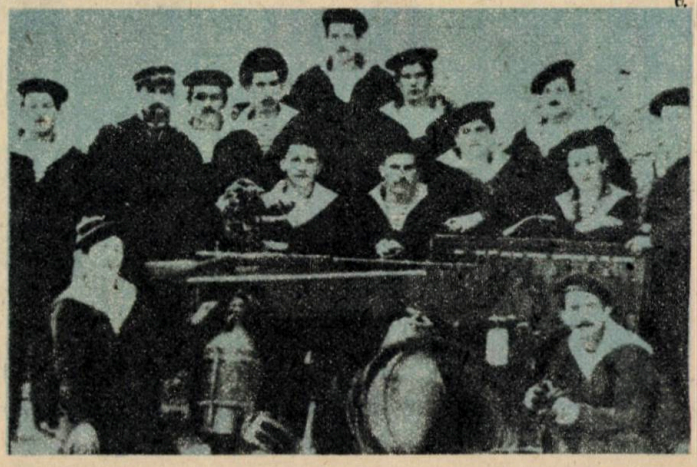

b.

visita neașteptată a lui Potemkin (vas rusesc al cărui echipaj răsculat a primit încuviințarea guvernului român de atunci de a se refugia în țara noastră, n.n.) *care pleacă reapărînd la 24 iunie cînd se predă românilor. La 28 iunie Potemkin e luat la remorca unor nave rusești"; „Mari serbări pentru aniversarea marei furtuni prin care a trecut Mircea la 1888 – au luat parte mulți foști ofițeri și soldați de pe atunci".* Jurnalul se întrerupe brusc cu consemnarea „1929–1930"...

Cercetările ulterioare ar putea aduce noi și interesante informații în legătură cu preocupările literare ale fostului comandor de marină Jean Bart.

J. GH.

c

d

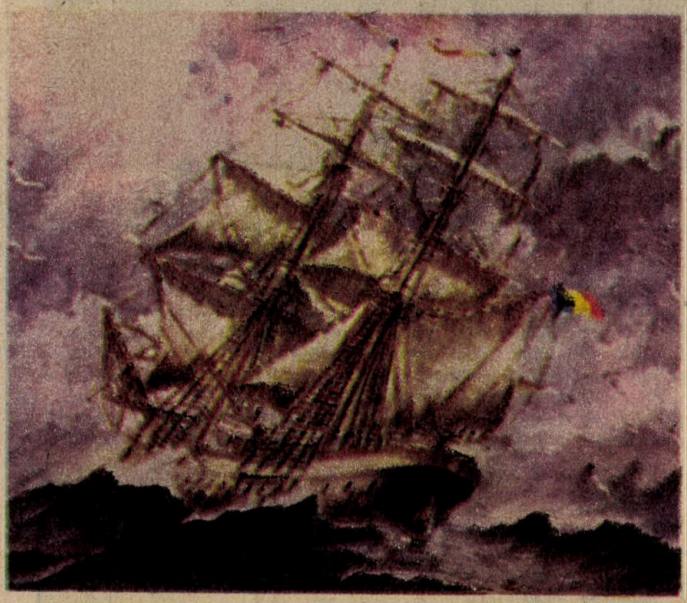

e

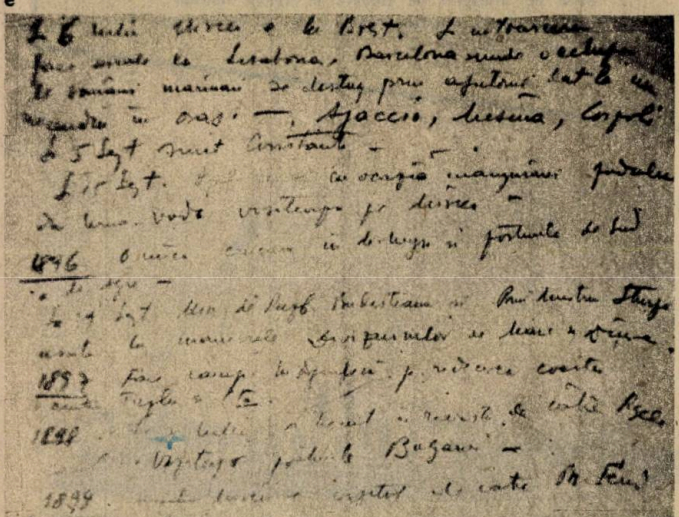

NAVE

Principalele limbi romanice au cuvinte asemănătoare pentru a desemna construcția plutitoare mai mare ca barca și avînd destinația să transporte mărfuri, materiale, oameni etc. sau să îndeplinească alte servicii pe apă. Această construcție este denumită NAVIS în latină, NAVE în franceză și italiană, la fel în spaniolă, NAVĂ în română. Cuvîntul – împreună cu sufixe, prefixe, cuvinte sau părți de cuvinte – stă la originea a o sumedenie de alți termeni: naufragia, naufragiu, naufragiat, naupatie, nautic, nautofon, naval, navalist, naviga, navigabil, nenavigabil, navigabilitate, navigator, navigație, naviplan, navisferă, navomodel, navomodelism, navomodelist ș.a.

În funcție de zona de navigație navele pot fi oceanice, arctice, maritime, de cursă lungă, fluviale, costiere (de cabotaj, cabotiere, întrucît acționează în apropierea coastei).

Misiunile – pașnice sau belicoase – determină clasificarea navelor în nave civile și nave militare.

Navele comerciale fie transportă mărfuri, materiale sau pasageri, fie exploatează resurse ale Oceanului planetar, fie au alte destinații, extraordinar de diverse: cazare personal (n. bază sau pontoane), aprovizionare cu diferite lichide (tancuri de apă, de combustibil etc.), ajutorarea navelor și echipajelor aflate în pericol sau în dificultate (n. de salvare), cercetarea mediului acvatic (n. hidrografice, n. oceanografice), remorcări de nave (remorchere), asigurare medicală (n. spital, n. de carantină), instruire și

Căpitan de rangul III
ILIE BLEJOI

(continuare în pag. 222)

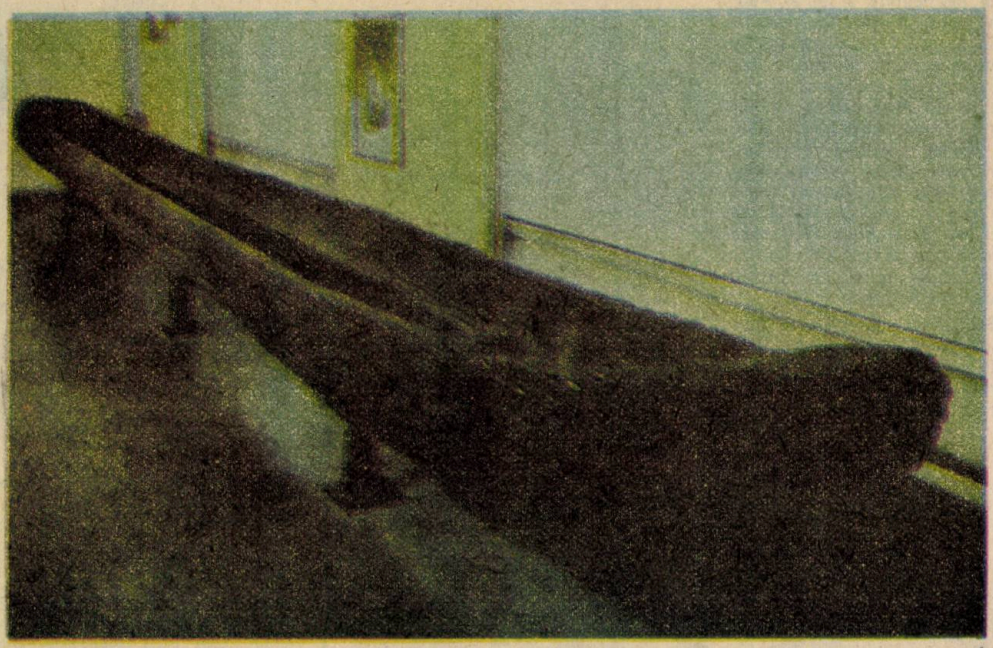

1

Dunărea, rîurile navigabile și Marea Neagră au favorizat dezvoltarea mijloacelor de navigație și a îndeletnicirilor marinărești ale locuitorilor din spațiul carpato-danubiano-pontic. Izvoarele istorice atestă că geto-dacii erau navigatori îndrăzneți, buni cunoscători ai acestei meserii, știind să folosească cu pricepere mijloacele lor plutitoare pentru menținerea legăturilor și a schimburilor comerciale.

Pe calea apelor, strămoșii noștri ajungeau ușor în cele mai îndepărtate colțuri ale Daciei, folosind monoxile, apoi luntre și ambarcațiuni cu vele.

Prima atestare documentară privind existența la Dunăre a numeroase mijloace de transport pe apă o datorăm „părintelui istoriei", Herodot. De la el aflăm că Darius, regele perșilor, în expediția sa din anul 514 î.e.n. împotriva geților dobrogeni, a folosit cca. 600 corăbii și ambarcațiuni pentru trecerea pe malul stîng al Dunării a celor 100 000 luptători.

O sută șaptezeci și nouă de ani mai tîrziu, Alexandru Mace-

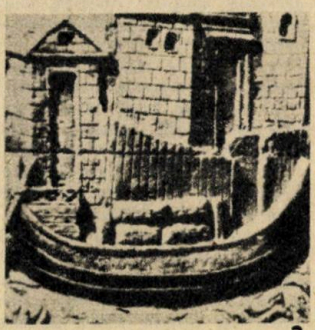

2

3

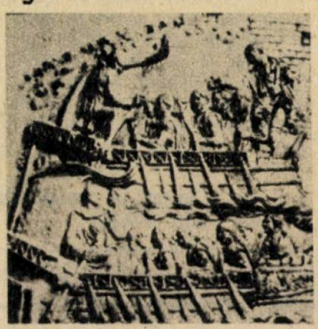

1. Monoxilă, una dintre cele mai vechi ambarcațiuni folosite de strămoșii noștri
2. Navă de transport pe Dunăre în epoca romană
3. Nave de luptă romane (reproducere de pe Columna Traiană)
4. Canoniera „Fulgerul"

4

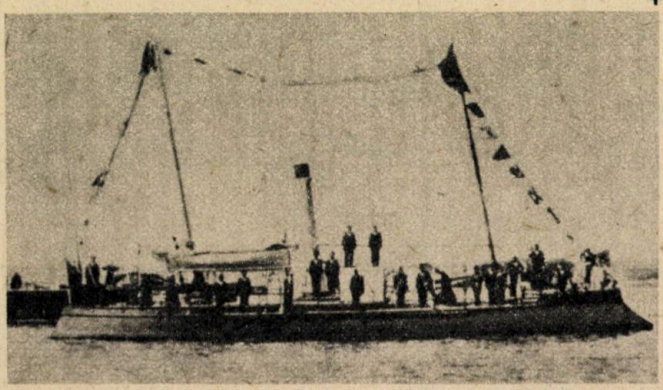

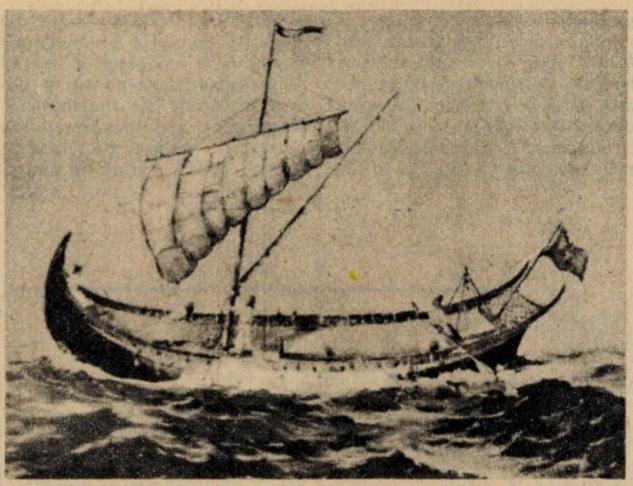

Pinzar moldovenesc (pictură de Valentin Donici)

turi moldovenești — au străbătut apele multor mări. La Mănăstirea Zografu, de la Muntele Athos, se află un turn-far, construit prin grija domnitorului, pe a cărui piatră de temelie este dăltuită următoarea inscripție „IO ȘTEFAN VOIEVOD CU MILA LUI DUMNEZEU, DOMN AL ȚĂRII MOLDOVEI, FIUL LUI BOGDAN VOIEVOD, AM ZIDIT ACEST TURN PENTRU CORĂBII ÎN ANUL 6983" (1475).

Expansiunea puterii otomane, pierderea cetăților-porturi de la gurile Dunării și de la Marea Neagră, precum și încorporarea Dobrogei în Imperiul otoman au constituit grele lovituri pentru navigația românească...

Prima navă românească navigînd sub pavilion național în Marea Neagră — reluînd astfel, după secole, cursele spre Levant — este corabia „Mariţa".

don, în campania sa dusă contra daco-geților, va rechiziționa de la localnici — după informația transmisă de Ptolemaios, prin Strabon, și de Arianus — un număr mare de ambarcațiuni, cu care într-o singură noapte va reuși să-și transporte întreaga oaste în cîmpia munteană.

Cîteva veacuri mai tîrziu, împărații „Cetății eterne" vor cunoaște îndeaproape aptitudinile marinărești ale poporului dac. Metopele Columnei lui Traian — adevărate documente săpate în piatră — redau cu fidelitate aspecte ale confruntărilor duse pe apă și uscat dintre cele două armate.

Perioada posterioară războaielor daco-romane va cunoaște o spectaculoasă dezvoltare a comunicațiilor pe apă și îmbunătățirea mijloacelor de navigație existente pe rîurile interioare, Dunăre și mare. O dovadă — existența flotilei de corăbii a lui Mircea cel Mare, la sfîrșitul sec. XIV. Strălucit diplomat, strateg și cîrmuitor de țară, pe lîngă celelalte mari merite ale sale, Mircea cel Mare l-a avut și pe acela de organizator al flotei noastre comerciale și militare. Mai tîrziu, în timpul bătăliei de la Nicopol (septembrie 1396), alături de flota Veneției erau prezente și corăbiile Țării Românești Muntenia. Aportul acestora la transportarea trupelor proprii și a materialelor de luptă, precum și a cavalerilor cruciați, a fost deosebit de însemnat.

Vestitele pînzare ale lui Ștefan cel Mare — nave cu excelente calități nautice, demonstrînd iscusința constructorilor din șantierele navale ale cetăților-por-

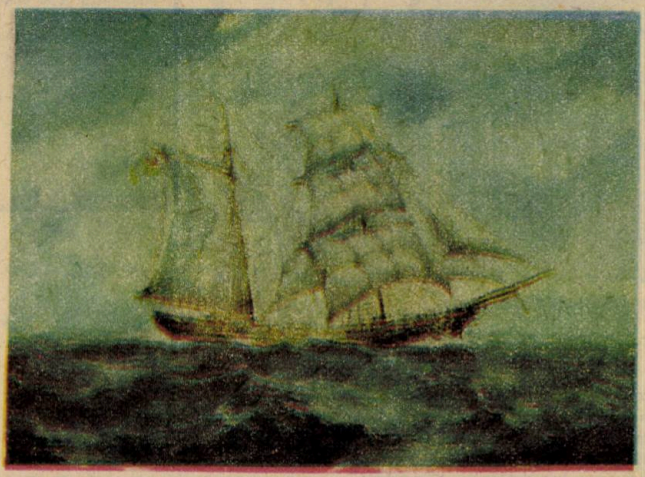

Prima navă-școală „Mircea"

Mortier cu servanți din bateria „Perseverența" — 1877 (diorama)

Cu ocazia lansării navei la apă în anul 1833, în portul Giurgiu, Cezar Bolliac va scrie poezia „La cea dintîi corabie românească".

După înfăptuirea statului național român modern, prin unirea Țării Românești Moldova cu Țara Românească Muntenia s-a constituit și Marina Militară națională, care în anul 1864 va primi pe Dunăre primul vas militar cu propulsie mecanică numit, nu întîmplător, „România".

Obținerea independenței naționale în anul 1877 va deschide o nouă filă în istoria dezvoltării marinei. Reorganizarea marinei militare, înființarea școlilor cu specific marinăresc, intrarea în serviciu (1882) a primei nave-școală, bricul „Mircea", realizarea amenajărilor portuare, constituirea în 1890 a Serviciului de Navigație Fluvială (N.F.R.), iar în 1895 a Serviciului Maritim Român (S.M.R.), dotarea atît a marinei militare, cît și a celei comerciale cu nave noi etc. — sînt doar cîteva din măsurile luate de statul român pentru dezvoltarea marinei sale.

Cele două războaie mondiale, pe lîngă distrugerile imense aduse economiei țării, vor cauza mari pierderi și în parcul de nave comerciale. Spre exemplu, din toată flota comercială a țării (care număra zeci de vase la începerea celui de-al doilea război mondial), România va rămîne cu un singur cargou, și anume „Ardealul". Dar asemenea păsării Phoenix, marina noastră va renaște ca și în alte dăți. Datorită politicii înțelepte a partidului și statului nostru, personal a tovarășului Nicolae Ceaușescu, în timii douăzeci de ani marina noastră cunoaște o impetuoasă dezvoltare. Astăzi, pe mările și oceanele lumii, tricolorul țării este purtat de cca 245 de vase moderne, care în marea lor majoritate sînt construite în întregime pe șantierele patriei.

Marina militară dispune de nave capabile să-și îndeplinească misiunile în cele mai grele condiții de luptă. România se numără printre puținele țări din lume care, în afara unei rețele de învățămînt marinăresc de toate gradele, are și un institut cu facultăți unde sînt pregătiți specialiști pentru marina militară, comercială și de pescuit oceanic. Pentru formarea deprinderilor practice ale tinerelor cadre, institutul dispune de două nave-școală: cunoscutul bric cu artimon „Mircea" (urmașul velierului intrat în serviciu la sfîrșitul secolului trecut) și nava-școală „Neptun".

Magistrala transdobrogeană — Canalul Dunăre-Marea Neagră — prin porturile și șantierele sale va duce în curînd la schimbări radicale ale vieții din regiune. Evoluția în decursul mileniilor a navigației în spațiul carpato-danubiano-pontic și dovezi materiale ale îndeletnicirii strămoșilor mai îndepărtați sau apropiați, legate de meseria apelor, pot fi văzute în cadrul Muzeului Marinei Române din Constanța. Aici sînt păstrate, cu grijă, documente și relicve istorice care dovedesc că dintotdeauna noi am fost pe acest pămînt numit România și am navigat pe aceste ape românești.

Căpitan de rangul II
VALENTIN DONICI

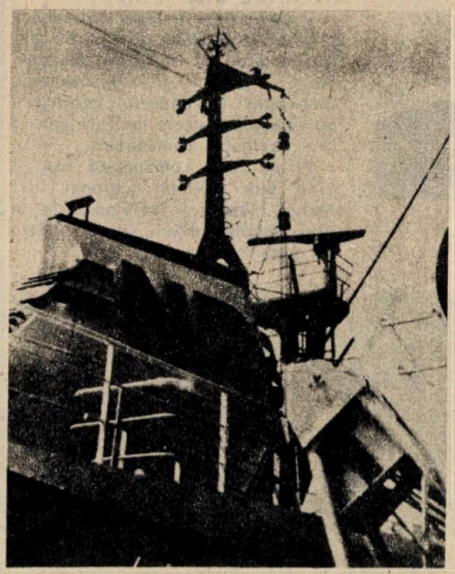

Suprastructură de cargou

HRISOV, CA UN IZVOR. Cită limpezime și frumusețe păstrează încă acel domnesc *„Hrisov pentru corăbiile Țării ce sunt a umbla pe Dunăre"*, scris aici în „Bucuresci la anii 1793 noembre 23". *Deci „ca să se poată căra și aduce mărfile prin înlesnire, pe apa Dunărei, de la unu locu la altulu... am cugetat cu multă rîvnă să pricinuim această facere de bine Țărei... ca să poată Valahia a face și a avea bolozane, șăici, caice și de toate vasele pe apa Dunărei"*. Așa că s-a făcut rost *„cîte unu vasu pentru trebuința fiesce-căruia județu"* și toate, au fost date spătăriei mari, *„sub obläduirea căria este și paza tuturor marginilor țărei"*. De asemenea, la fiecare vas, prin poruncă domnească, s-au orînduit *căpitan „credincios și vrednic"*, reiz turc, veteran sau elchegiu, precum și marinari — *„șăicari și ghimigii, cîți vor trebui după mărimea vasului"*. Din acel noiembrie 1793 au trecut aproape două veacuri, în care multe s-au isprăvit, dar bruma uitării nu a acoperit hrisovul de odinioară, care se ivește, iată, din străfunduri de vreme așa, ca un izvor de-a pururi susurînd!

ARGONAUT

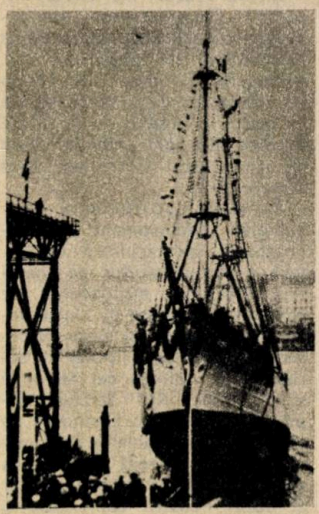

Lansarea la apă

AICI, „culoarea cîntă iar lutul se preface în statui"

STUDIOUL DE ARTE PLASTICE AL ARMATEI

Bucurîndu-se de aportul unor artişti deosebit de înzestraţi, Studioul de arte plastice al armatei, înfiinţat în anul 1945, a dat la iveală mii de lucrări de sculptură, pictură sau grafică, toate avînd ca sursă de inspiraţie universul vieţii ostăşeşti, neasemuitele frumuseţi ale patriei, tumultul marilor şantiere ale socialismului, istoria multimilenară a armatei şi poporului român.

PICTURĂ — GRAFICĂ

„Ostaş român în aplicaţie" (grafică de Ion Pandele)

CALEIDOSCOP

Primul vapor militar

Mare solemnitate în portul Giurgiu, la 2 august 1864. Se face botezul primei noastre nave moderne de război, care va primi numele „România". Diligenţele au adus de la Bucureşti oaspeţi de seamă, în frunte cu generalul Manu, ministrul de rezbel. Întregul oraş străluceşte sub fîlfîirea drapelelor tricolore. Muzica militară cîntă şi mulţimea adunată în port admiră frumosul vapor care se

leagănă pe valuri. În numele Domnitorului Cuza, generalul Manu spune: „Mergi, acum, scumpă „Românie", mergi pe apele Dunăriului; străbate-i undele care încing ţara de la un capăt la altul şi spune tuturor că de azi patria şi-a adăugat o nouă părticică, prin tine, care eşti primul nostru vapor de război...".

Vaporul „România" avea o lungime de 35 de metri şi era înarmat cu două tunuri.

Primele imagini

Un artist francez — Auguste Raffet — a trecut prin ţara noastră în anul 1837 şi a realizat mai multe desene pe care le-a publicat mai tîrziu în presa franceză. Desenele

sînt datate şi înfăţişează aspecte din viaţa ostăşească bucureşteană. La 16 iulie 1837 Raffet a lucrat două dintre aceste desene: defilarea unui batalion de infanterie şi o

CALEIDOSCOP

horă ostășească, la o petrecere dată de domnitorul Alexandru Ghica, în grădina Scufa de pe Podul de Pămînt (Calea Plevnei de

azi). Acestea sînt primele imagini cu dată certă din activitatea ostășească de la noi, din secolul trecut.

Primele calendare militare

Printre sutele de calendare apărute în țara noastră în secolul trecut, se numără și trei care au avut profil militar: „Almanah

militar cu calendar", „Calendarul războiului" și „Calendarul armatei", toate apărute în București, primul în anul 1865, al doilea în 1880 și ultimul în 1890. „Calendarul răz-

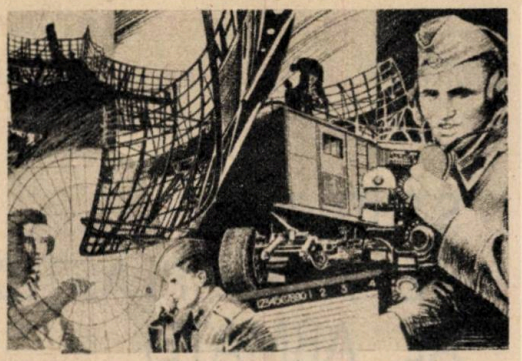

„De veghe" (grafică de Valentin Țanase)

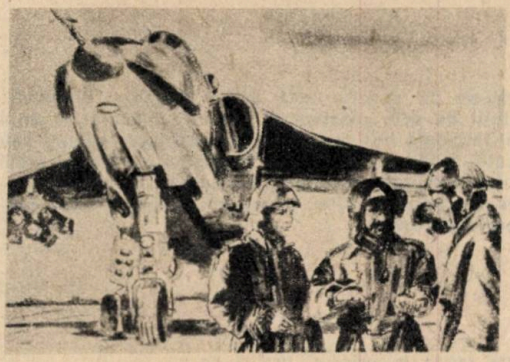

„Întoarcere din misiune" (Studiu de locotenent-colonel Gheorghe Ionță)

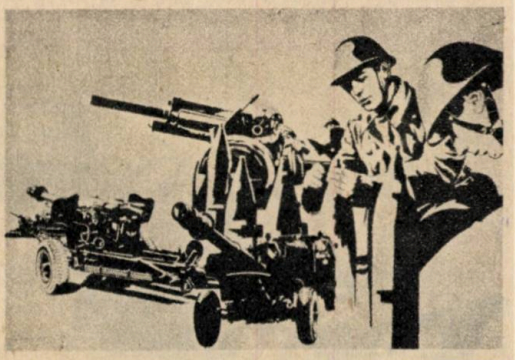

„Grija pentru armamentul din dotare" (grafică de Ion Pandele)

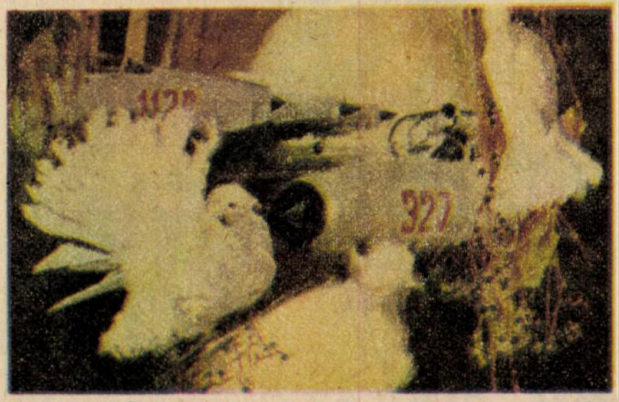

„Gata de zbor" (pictură de Ion Țarălungă)

STUDIOUL DE ARTE PLASTICE

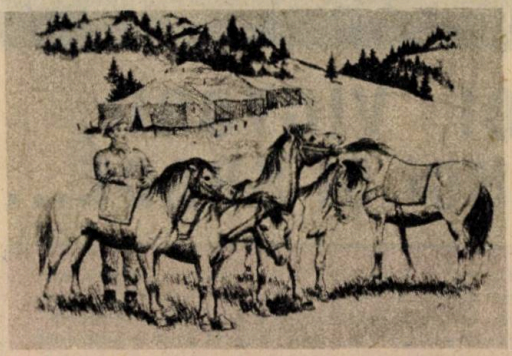

„Prietenii vînătorilor de munte" (grafică de Albin Stănescu)

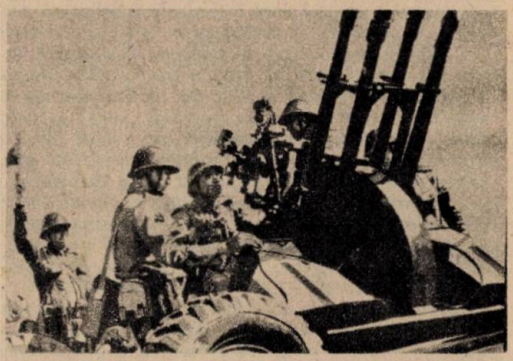

„În aplicație" (desen de Victor Dima)

SCULPTURĂ

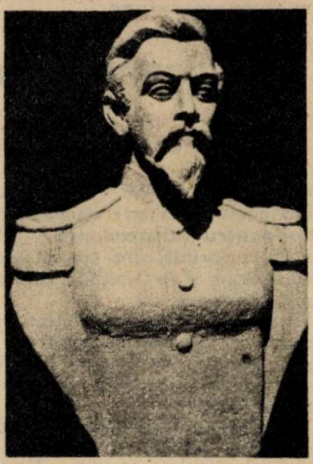

„Zamolxes" (gips patinat de Pavel Mercea)
„Generalul-maior Panait Donici" (gips de maior Th. Zamfirescu)

Realizate în maniere diferite, purtînd o reală încărcătură emoțională, dar și mesaje pline de lumină, lucrările impodobesc incintele instituțiilor de cultură și învățămînt din armată, cazărmile, sînt prezente în numeroase alte locuri din țară.

Prin măiestria artiștilor studioului „culoarea cîntă iar lutul se preface în statui", **așa cum scria cîndva poetul Nicolae Dumbravă, și cum vă puteți convinge privind reproducerile publicate de noi în acest almanah.**

(continuare în pag. 112)

STUDIOUL DE ARTE PLASTICE

caleidoscop

boiului" avea 80 de pagini, în format de buzunar, și conținea, în afară de partea calendaristică propriu zisă, cîteva articole referitoare la războiul din 1877—1878, frumos ilustrate cu gravuri reprezentînd scene de lupte. „România — se afirma într-unul dintre aceste articole — s-a aruncat în acest război făcîndu-se admirată prin bravura fiilor săi". Mai substanțial — dublu ca format și număr de pagini —, „Calendarul armatei" pe anul 1890 publica, printre altele, o cronologie a evenimentelor care au precedat declanșarea războiului cu Poarta oto-

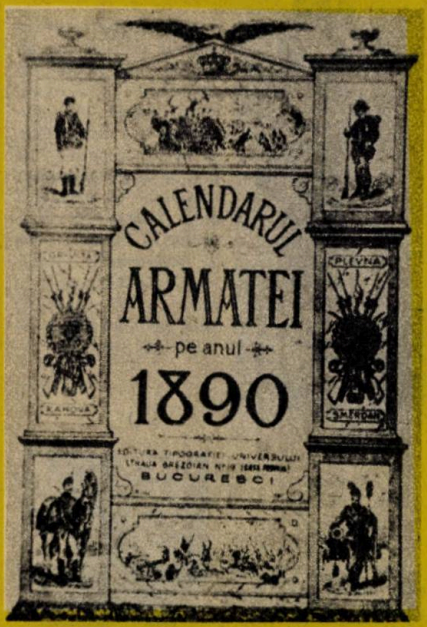

mană, precum și principalele episoade din luptele care au dus la victoria armatei române. Pe una dintre paginile acestui calendar întîlnim o frumoasă poezie a colonelului Candiano-Popescu — „Sentinela păzind steagul" (1877—1878), din care reproducem trei strofe:

Simt fiori trecînd prin mine
Și pe gînduri mă pornesc
Cînd mă uit cu drag la tine
Steag războinic românesc.

Vor pieri ades vlăstare
Sub al morții crud topor
Dar copaciul stă-n picioare
Cînd e trunchiul un popor

Sîntem viță românească,
Noi prin voi vrem să trăim
Și chiar slava strămoșească
De pomană n-o primim.

În alte pagini sînt tipărite biografiile — însoțite de portrete în peniță — ale unor mari comandanți și ale eroilor din Războiul de independență.

CALEIDOSCOP

În perioada 1890—1916 au mai apărut: „Almanahul ostașului", „Almanahul militar", „Almanahul aviatorilor", „Calendarul maritim", „Calendarul amicul soldatului" — toate acestea aflîndu-se în colecțiile Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România și la Muzeul Militar Central.

ION MUNTEANU

La sfîrșitul secolului trecut, un salt cu parașuta (construită rudimentar, cu o foarte mică marjă de siguranță), era considerat, pe bună dreptate, un act de mare cutezanță rezervat, în exclusivitate, bărbaților. Germana K. Paulus a vrut să demonstreze contrariul. A avut curaj și noroc și a reușit un salt spectaculos de la 1 000 de metri!

Una dintre cele mai rare fotografii executate în timpul primului război mondial: saltul în gol al unui aviator german după ce aparatul său a fost lovit în plin. De notat că, în 1915, cînd a fost înregistrată imaginea, piloții nu aveau parașute.

O superfortăreață zburătoare făcînd explozie în timpul executării unui raid aerian.

Ostașul român, erou de film

EROI, VICTORII, LĂNCI ȘI SPADE...

Pînă a ajunge la o viziune artistică modernă, analitică, asupra istoriei, filmul cu mari desfășurări de trupe a parcurs un drum lung. Născut în epoca „marelui mut", el s-a simțit obligat, pentru a-și cuceri un public larg, să pună la bătaie tot arsenalul și tehnica proaspăt descoperite – spade, tunuri, tancuri, obuze –, dar din toată încleștarea zgomotoasă dintre armatele de pe ecran, nu răzbăteau în sală decît sunetele unui pian dezacordat... Gigantice decoruri reconstituite la Cinecitta sau la Hollywood, un Babilon sau un Ninive asediate, or spectaculoase bătălii ca în Cabiria lui Pastrone sau Intoleranța lui Griffith, cu mii de figuranți „uciși" pe cîmpul de luptă – erau imagini impresionante dar... mute. Deci, nevoia de exagerare a gestului, a suferinței exteriorizate patetic, a uralelor mimate excesiv, așa, ca să poată răzbate la public ceva din marile dureri pe care le aduc cu ele, de cînd lumea, războaiele. Purtate și pe ecran, cînd cu ghioaga, cînd cu laserul, de la războiul cavernelor la fantasticul (dar, vai, cît de posibil!) război al stelelor... Pentru că iată, cu timpul și cu istoria cinematografului, pînă și un „science-fiction", cum i se spune, modern, în care luptătorii cosmici mînuiesc spade-laser luminoase, silențioase, poate deveni un film actual. Descriind o istorie pe cît de fantastică la prima vedere (ca Ultimul țărm al lui Kramer sau Odiseea... lui Kubrik), pe atît de posibilă aventură distrugătoare a omenirii.

O generoasă tradiție: FILMUL PATRIOTIC

Vocația pentru film istoric-patriotic s-a afirmat chiar de la prima noastră realizare cinematografică datînd din 1912 — **Războiul pentru independență** — film care evoca, în imagini inspirate, surprinzătoare pentru acea vreme, evenimentul de la 1877, luptele și jertfele prin care statul nostru modern își obținea neatîrnarea.

Prima reconstituire românească se filma în condiții rudimentare, dar cu entuziasmul unor mari actori patrioți și regizori de teatru, conduși de Grigore Brezeanu, fără experiența filmului, cu trei ani înaintea faimoasei epopei americane *Nașterea unei națiuni* de Griffith.

Războiul pentru independență a stîrnit un puternic ecou patriotic în sufletele românilor de pretutindeni pentru că a rulat cu succes imens *„dincoace și dincolo de Carpați, pregătind spiritele pentru Unirea cea mare"* — cum anunțau cu mîndrie ziarele vremii. Episoade ale gloriosului război pentru obținerea independenței de stat erau reconstituite pe ecran cu ajutorul a 80 000 de ostași și ofițeri ai armatei noastre ce asigurau desfășurarea scenelor de luptă, autenticitatea secvențelor de front. Evenimentele erau prea apropiate (se împlineau doar 25 de ani de la celebrele victorii de la Grivița și Smîrdan imortalizate în picturile „tînărului" Nicolae Grigorescu — picturi ce inspiraseră cadrele filmate) pentru ca documentul să nu prevaleze în film asupra ficțiunii. Mulți dintre foștii combatanți trăiau încă, ei se revedeau în vîltoarea luptelor, reconstituirile trebuiau deci să aibă girul documentului și al iconografiei vremii, la care se adăuga și o literatură devenită bun cultural de largă circulație, precum ciclul de versuri patriotice închinate de Vasile Alecsandri bravilor dorobanți. *„Toți dorobanți, toți căciulari, români de viță veche..."*

Ostașul român, erou de film

Din ele s-au inspirat autorii primului nostru film-document și totodată primul film de ficțiune — cînd au creat portretele-simbol ale lui Peneș Curcanul, ale junei Rodica „*purtînd cofița cu apă rece*" spre a alina durerile răniților din tranșee. Tablouri vivante, care alegorice, ca la o mare sărbătoare populară — așa și era această primă filmare a unei mari victorii a „*falnicei armii române*", cum o cîntau poeții — toate își dădeau mîna spre a crea acel suflu sincer, vibrant, ce avea să facă din primul film istoric românesc și un document interesant al spiritului entuziast al epocii. Entuziasmul unor mari autori precum: Constantin Nottara, Aristide Demetriade, Aurel Athanasescu, Ion Brezeanu, Aristizza Romanescu, Maria Ciucurescu, Agepsina Macri — dintre care unii interpreți acceptaseră roluri mici sau chiar figurație, pentru a nu lipsi de la acest măreț „*gest patriotic și cultural*", cum a fost socotit. Gest urmat și de alte încercări mai izbutite artistic sau mai puțin, dar toate dovedind interesul pentru filmul istoric al unor personalități ale vremii. În 1914, scriitorul Emil Gîrleanu aduce pe ecran, împreună cu un grup de actori ai „Naționalului" craiovean, faimoasa legendă a Cetății Neamțului. După război se realizează mai multe evocări. Cu toate stîngăciile începuturilor, a naivităților de filmare, aceste imagini ne transmit și astăzi ceva din vibrația unei vocații naționale: cea a filmului istoric — și a unei reveniri, în timp, la chipul eroului-ostaș.

„PENTRU PATRIE" ȘI MARILE EPOPEI ÎN IMAGINI

Nobila tradiție a filmului patriotic e preluată cu succes în anii noștri, ani în care se pun bazele epopeii cinematografice moderne cu **Dacii** și apoi cu **Columna.** Mai tîrziu, Sergiu Nicola-

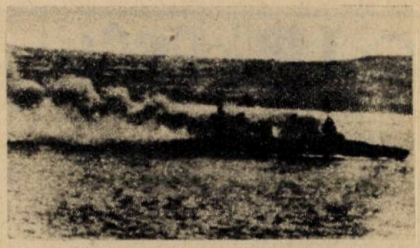

Agonia unei nave (18 martie 1916)

Curiozități

● *Sennaherib, rege al Asiriei (705—681 î.e.n.) a suferit o înfrîngere din cauza șoarecilor, mai precis a șoarecilor de cîmp din Egipt. Se spune că șoarecii au ros, în timpul nopții, toate corzile arcurilor și toate curelele scuturilor soldaților săi, punîndu-i în imposibilitatea de a lupta.*

● *În apropiere de o tabără militară, aflată în împrejurimile orașului Sydney, își aveau cuiburile stoluri de cotofene. Cu timpul, păsările s-au deprins să imite cu atîta meșteșug sunetul goarnei, încît au produs o adevărată dezorganizare în viața taberei. Cînd se așteptau mai puțin, soldații erau chemați la masă sau auzeau cu uimire sunînd alarma. Pînă la urmă, goarna a trebuit să fie înlocuită de cimpoiul scoțian.*

● *Cine nu știe că gîștele de pe Capitoliu au fost acelea care au salvat Roma de la invazie sigură? Acest omăgiu o determinat pe șefii unei firme americane (Truck Equipment Incorporated) să achiziționeze un număr de gîște „de serviciu", le-au școlarizat și le-au dat nume de Georgia, Rosie, Endi, Sandy și Slim. Rezultatul? Gîștele păzesc cu strășnicie sediul firmei. Niciunui hoț nu i-a reușit vreo spargere.*

● *În Canada, mușteie din genul „Drosophila" sînt folosite pe aeroporturi pentru a depista arme sau droguri. În acest fel, v canadieni au pus în practică cercetările geneticianului japonez Nikuchi care a reușit să obțină muște din specia amintită — musculițele de oțet —, extrem de sensibile la mirosurile emanate de asemenea obiecte sau substanțe.*

● *Alexandru Macedon este primul care a legiferat raderea bărbii în țara sa. Motivul? Într-o bătălie cu perșii, unul dintre detașamentele sale a suferit pierderi considerabile deoarece cei atacați îi apucau pe potrivnici de barbă și îi doborau foarte ușor.*

● *Revolverul a fost fabricat în anul 1837 de un tînăr american, Samuel Colt, care încă din copilărie dovedise o pasiune pentru armele de foc. Numele său este cunoscut astăzi prin revolverul tip* **Colt.**

● *Pixul a fost inventat acum 63 de ani. Inițial, invenția n-a interesat pe nimeni, fiind considerată inutilă. În timpul celui de-al doilea război mondial, aviatorii se plîngeau că la calculele pe care le făceau în timpul zborului nu puteau folosi stilourile obișnuite, deoarece, din cauza diferențelor de presiune, cerneala era aruncată afară. Atunci s-au cercetat arhivele, birourilor de brevete și desconsideratul creion cu pastă a cucerit, în scurt timp, lumea*

Culese de R. DUMITRU

CALEIDOSCOP

O cursă de pomină

În primăvara anului 1896 a fost organizată prima cursă pedestră de mari proporţii din ţara noastră. Iniţiativa a avut-o Cercul Militar din Bucureşti, care a reuşit să atragă în competiţie cîteva sute de candidaţi: ostaşi, studenţi, funcţionari, meşteşugari. Cel mai tînăr înscris a fost un elev din Piteşti, în vîrstă de 19 ani, iar cel mai

bătrîn, un pensionar din Călăraşi, în vîrstă de 78 de ani. Duminică 12 mai 1896 s-a dat plecarea din Bucureşti. Erau prezenţi la start 334 de concurenţi (din mai mult de o mie înscrişi). Mulţi dintre concurenţi au abandonat cursa după primii kilometri; alţii pe la jumătatea drumului spre Piteşti, unde au căzut frînţi de oboseală. „Da ce-aveţi maică, de alergaţi aşa?" – îi întrebau ţăranii pe cei căzuţi, ieşindu-le înainte cu donicele cu apă. „Erau, printre alergători, tot felul de oameni – ne spun ziarele timpului – unii desculţi, alţii cu cisme, cei mai mulţi cu opinci luate ina dins pentru acest drum; unii aveau umbrele ca să se apere de bătaia soarelui..." La terminarea acestei curse Bucureşti-Piteşti şi înapoi (218 km) primul sosit a fost sergentul-major Ilie Gheorghe (în fotografie), care acoperise întreaga distanţă în 42 de ore; al doilea sosit: Secară Ion, în 45 de ore, iar al treilea – de necrezut – pensionarul Stan Alexe, în vîrstă de 68 de ani.

După terminarea marii întreceri, cîştigătorul, Ilie Gheorghe, a declarat ziariştilor: „Am luptat numai şi numai pentru onoarea de militar şi, în special, de vînător" (făcea parte din unităţile de vînători).

Vivandierele

Vivandierele au apărut pentru prima dată în armata franceză, în secolul al XVII-lea şi s-au menţinut pînă în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Ele însoţeau trupele în deplasare, la manevre şi în campanii, ţinînd

escu realizează **Pro Patria** (Pentru patrie), cu acelaşi ţel artistic în a descrie sufletul şi suflul colectiv — cel al armatei române, acţionînd ca un singur om în războiul pentru obţinerea independenţei — o replică modernă, de înaltă profesionalitate, la *Războiul...* pionierului celei de a şaptea arte la noi, Grigore Brezeanu. Aceeaşi tipologie populară — sute de oameni proveniţi din diverse medii, fiecare individualizat prin cîteva tuşe energice: gornistul (Emil Hossu) care moare în braţele surorii lui (Ileana Popovici), o fetişcană îmbrăcată în haină militară, care va prelua goarna şi va suna atacul; Peneş Curcanul (interpretat simplu şi emoţionant, cu căldura şi hazul cunoscut al actorului Sebastian Papaiani); bunele surori de caritate îngrijind răniţii, cîţiva generali cunoscuţi, comandanţi, îmbărbătîndu-şi ostaşii — un tablou uman multicolor, avînd ca dominantă dragostea de ţară. Puterea de sacrificiu. O pagină glorioasă din vasta galerie istorică începută tot de Sergiu Nicolaescu şi Titus Popovici cu **Dacii.** Cei pe care i-ai crede pogoriţi parcă din legendă, ca şi **Burebista** (alt film portret datorat de astă dată lui Mihnea Gheorghiu şi Gheorghe Vitanidis, protagonist George Constantin), dacă existenţa lor pe acest pămînt şi bogata civilizaţie găsită de romani în Dacia n-ar fi atestată de istorici cu peste două mii de ani în urmă. În **Dacii** şi **Columna** (ultimul în regia lui Mircea Drăgan) aduce, alături de detaliul bătăliilor dintre daci şi romani (refăcute cu exactitate pornind de la imaginile dăltuite în piatră pe Columna lui Traian), memorabilele scene ale serbărilor închinate lui Dionysos, în care apar şi numeroase portrete în acţiune ale unor căpetenii consemnate de istorie: Decebal (Amza Pellea) alături de marele preot (Emanoil Petruţ) sau împăratul Traian

(Amedeo Nazzari). Într-o viziune unitară, şi **Dacii** şi continuarea, **Columna** (scenariul Titus Popovici, regia Mircea Drăgan) recompun, cu un puternic simţ dramatic, furtunoasa pagină de formare a unui mare popor, poporul român. De aici respect pentru imaginea celor două armate duşmane în crîncenă înfruntare; nimic minimalizat în favoarea unora din ele — forţa tragică cu care sînt zugrăviţi ostaşii lui Decebal, de o vitejie legendară, *„învinşi dar nesupuşi"* — cum sună cronica lui Dio Cassius — de către legiunile romane, superioare numeric, cu armament „modern" (ca în scena antologică a dărîmării zidurilor cetăţilor dace cu faimoasele berbece romane). O concepţie ştiinţifică a stat la baza acestei ample viziuni artistice. Mai liber ca fantezie, ca ficţiune artistică pentru o perioadă istorică anterioară *Dacilor*, cea a formării primului stat dac centralizat a fost, cum am mai amintit, **Burebista.**

Un mare salt în istorie... şi ajungem la portretul cinematografic. Acelaşi scenarist — Mihnea Gheorghiu şi acelaşi regizor — Gheorghe Vitanidis — au adus pe ecran şi chipul lui Dimitrie Cantemir (strălucit interpretat de Alexandru Repan), urmat de filmul de aventuri, din aceeaşi perioadă, **Muşchetarul român.** Tablou de epocă viu colorat, straie de muşchetari porniţi într-o acţiune pe cît de temerară pe atît de eroică, nerv, fantezie, umor şi un rol-minune pentru simpaticul muşchetar cu capă şi spadă: Jurie Darie.

Ostaşul român, erou de film

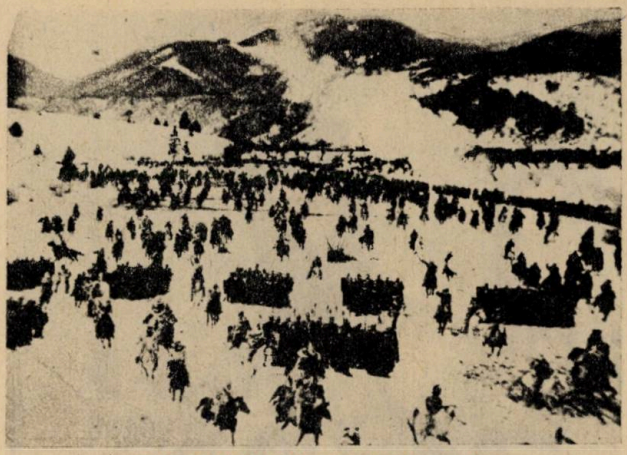

CU MIHAI VODĂ LA ALBA IULIA

Cînd armele zăngăne, muzele tac. Vechiul dicton nu pare potrivit „muze-ului" nostru cinematografic. Unde se pot găsi de toate, de la platoşele şi zalele oştenilor lui **Mihai Viteazul**, la puşca mitralieră sau tunurile antiaeriene ce apără **Porţile albastre ale oraşului**. Şi am numit două filme, foarte diferite ca gen şi scriitură cinematografică, avînd ca numitor comun un erou — i-aş zice eroul colectiv. Ostaşul român reprezentat de miile de viteji ai domnitorului care a intrat în Alba Iulia, ca voievod al celor trei Ţări Române, împlinind visul străvechi de unire: Mihai Viteazul. Desigur, mai ales lui, grandiosului vizionar şi luptător al neamului, diplomat înţelept şi mare om politic al vremii, cinematograful românesc i-a dedicat portretul scris de Titus Popovici, regizat de Sergiu Nicolaescu şi interpretat memorabil de Amza Pellea. A urmat şi un al doilea, într-o altă concepţie, mai eseistică faţă de eveniment, **Buzduganul cu trei peceţi**, scris de Eugen Mandric, regizat de Constantin Vaeni şi strălucit interpretat, cu un fel de nelinişte modernă, de Victor Rebengiuc. Totodată, foarte dinamic realizat era în ambele filme şi portretul colectivităţii care apărea în planul secund, îndeosebi în secvenţa antologică a încoronării lui Mihai la Alba Iulia (film realizat în regia lui Sergiu Nicolaescu). Aparatul descria, în cadre largi, mulţimea înflăcărată de oşteni şi tîrgoveţi, ţărani ovaţionînd pe cel ce realizase prima mare unire.

VARA CEA MAI FIERBINTE

Grupul cel mai mare de filme care au antrenat condeiele scenaristice, forţele regizorale, actoriceşti şi operatoriceşti cele mai multe şi mai diverse ca stil, îl constituie, desigur, grupul filmelor închinate istoricului eveniment de la 23 August 1944. Revoluţia socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă, care a deschis României drumul spre marile prefaceri de astăzi, a inspirat pagini cinematografice antologice. De la **Valurile Dunării** (debutul scenaristic al lui Titus Popovici şi Francisc Munteanu, regia de Liviu Ciulei) la **Ziua Z**, cea mai recentă evocare a pregătirii şi desfăşurării insurecţiei organizată şi condusă de Partidul Comunist Român (film scris de Ioan Grigorescu şi adus în imagine de Sergiu Nicolaescu), cinematografia naţională se poate mîndri cu reuşite emoţionante. Lor li se adaugă o nouă filă istorică, reconstituită cinematografic tot de Sergiu Nicolaescu, după o partitură scenaristică a lui Titus Popovici, **Noi, cei din linia întîi**, imaginea jertfelor eroicei armate române care a luptat pentru înfrîngerea definitivă a fascismului, pînă la victoria finală. Dar lupta eroică în cel de-al doilea război mondial s-a dus deopotrivă pe front ca şi în spatele frontului. Personajul din filmul **La patru paşi de infinit** (filmul lui Francisc Munteanu) este un ofiţer în civil (Silviu Stănculescu) care, rănit în urma unei acţiuni

Ostaşul român, erou de film

CALEIDOSCOP

un fel de mici bufete — cum le-am spune astăzi — în care vindeau ostaşilor alimente şi băuturi. Pe vremea lui Cuza, vivandierele au apărut şi în armata română. În „Monitorul oastei", din 19 august 1864, se află publicat Înaltul ordin de zi nr. 1048, semnat de Domnitorul Cuza, care hotărăşte: „Se aprobă ca fiecare corp de armată să aibă cîte o vivandieră. Leafa şi întreţinerea ei va fi din masa generală de întreţinere a corpului". *Uniformele vivandierelor erau diferite, fiecare armă avînd modelul său. Toate însă purtau şorţuri şi pălării.*

I.M.

Cine a inventat submarinul?

Firește că nu se poate răspunde la întrebare dînd numele unui singur om. Ca în numeroase alte domenii şi în cel al construcţiilor navale — în cazul de faţă al submersibilelor — nenumăraţi inventatori şi constructori şi-au adus contribuţia, de cele mai multe ori anonimă sau uitată cu timpul. Investigarea atentă a documentelor poate oferi surprize dintre cele mai plăcute. Iată ce se poate citi, de exemplu, în ziarul englez „The Daily Telegraph" *din 25 ianuarie 1882:* „După cîte ştim, numeroasele experimente făcute în direcţiunea aceasta (a realizării unui submarin — n.n.) n-au condus la nici un rezultat practic; se pare însă că un tînăr inginer român numit Traian Teodorescu, după o lungă stăruinţă, ar fi izbutit să învingă greutăţile şi dificultăţile care doborîseră atîţia inventatori. De cîtva timp acest domn a supus la aprecierea unei comisii tehnice, constituită de guvernul român, modelul vasului său submarin". *Ziarul scrie în continuare cum funcţionează „vaporul-peşte" şi perspectivele pe care le are, amintind şi de cartea lui Jules Verne intitulată „20 000 de leghe sub mări".*

Mitralioara de la 1877

Printre armele cu repetiţie cunoscute în Europa în deceniul al optulea al secolului trecut, se află şi mitraliera „Cristophe-Montigny", fabricată la Bruxelles în anul 1874. Una dintre aceste mitraliere a fost folosită de trupele române în războiul de independenţă. Presa a consemnat-o sub denumirea de „Mitralioara de la 1877", fiind prima şi singura armă cu repetiţie din dotaţia armatei

caleidoscop

noastre de atunci. Locotenentul Petre Ştefănescu, din Batalionul 2 Vînători, a lăsat o descriere amănunţită a acestei arme, din care extragem următoarele: „ţeava armei era formată dintr-un tub lung de 900 mm şi gros de 150 mm. În tub se aflau 37 de ţevi mai mici. Mecanismul de aprindere avea 37 de percutoare şi 37 de arcuri spirale, grupate într-un butoiaş de bronz. Întregul ansamblu era montat pe un afet de tun, pe două roate, tras de un atelaj cu trei cai. Mitralioara era deservită de cinci ostaşi, comandaţi de locotenentul Ciupagea".

Indiferent de rezultatele obţinute cu această armă, ea reprezintă o pagină interesantă din istoria Batalionului 2 Vînători şi o armamentului oastei române.

I.M.

Arme cu ţeavă curbă

Despre existenţa unor arme cu ţeava curbă s-a mai scris, dar foarte puţini le-au văzut sau au luat cunoştinţă de eficacitatea lor. Documentele de arhivă demonstrează că, într-adevăr, s-au făcut experienţe cu astfel

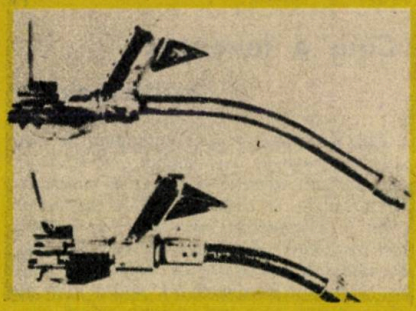

de arme şi chiar au intrat în înzestrarea unor unităţi germane. Existau trei tipuri de arme cu ţeavă curbă realizate de hitlerişti în timpul celui de-al doilea război mondial şi făceau parte, ca şi rachetele V1 şi V2, din arsenalele secrete cu care Hitler spera să schimbe soarta războiului în favoarea sa. La prima vedere ar părea arme de mică importanţă dar pentru realizatorii lor, nu. Ele erau menite a acoperi unghiul mort de tragere al mitralierelor instalate pe avioane. De asemenea se preconiza folosirea lor şi în luptele de stradă, trăgătorul putîndu-şi alege şi fixa ţinta printr-un vizor special instalat la unele modele. Pînă la urmă, dintr-o serie de modele încercate în poligoane speciale, s-au reţinut doar două: un pistol mitralieră, pentru luptele de stradă şi, ca atare, prevăzut cu vizorul amintit, şi un altul împotriva tancurilor. Se pare că s-a renunţat la montarea lor şi pe avioane, scopul principal pentru care fuseseră concepute. Nu deţinem date asupra rezultatelor obţinute, dar bănuim că mare ispravă n-au făcut de vreme ce din totalul de circa 20 000 cîte se preconiza a fi fabricate s-au realizat doar 4—500. În fotografiez pistoale mitralieră cu ţeavă curbă şi vizor.

GH. LUCIAN

de sabotare a maşinii de război germane e adăpostit în podul unei case cîteva zile de o fetişcană. El va reuşi, prin intermediul tinerei, să reia legătura cu comandamentul ce pregătea insurecţia. O poveste de dragoste sfîrşită dramatic — eroul moare dar fata îi va prelua misiunea patriotică. E şi cel mai bun film al lui Francisc Munteanu — regizorul cel mai pasionat şi consecvent cu evocarea acestei pagini din istoria ţării (**Tereza şi diavolii**, în care Ion Dichiseanu era conducătorul unui mic grup de comando pe frontul antihitlerist, sau **Pistruiatul** (serial de televiziune), prietenia dintre un copil orfan şi un locotenent, jucat cu căldură de Sergiu Nicolaescu — sau **Detaşamentul Concordia** (tot un militar ajută la organizarea unui sabotaj într-o regiune petroliferă ce alimenta frontul hitlerist).

Personajul din această perioadă descris de Francisc Munteanu are cam aceleaşi trăsături morale: curaj, disciplină, iniţiativă.

Ostaşul român, erou de film

umanism, în mai toate filmele sale, indiferent ce actor l-ar interpreta. Dar el are şi cîteva calităţi în plus care-l particularizează faţă de alţi eroi ai filmului Eliberării şi anume: firesc, simplitate, discreteţe, umor. Şi o anume autoironie care îl salvează de patetism rigid, chiar şi în cele mai dramatice situaţii. În **Alexandra şi infernul** — ecranizare de Iulian Mihu a romanului unui scriitor dedicat evocării vieţii ostăşeşti — Laurenţiu Fulga (care a şi trăit această viaţă, încă din tranşeele războiului antihitlerist) — eroul e o femeie. Dar toată odiseea traversării frontului în căutarea iubitului aduce în prim-plan acelaşi erou emblematic de care aminteam. Şi anume, eroismul ostaşului român. Iulian Mihu e regizorul care, cu mulţi ani în urmă, debutase (împreună cu Manole Marcus) cu un film cutremurător, evocînd episoade din primul război mondial: **Viaţa nu iartă.** Accentul dramatic era pus atunci pe consecinţele nefaste ale războiului, pe drama celor întorşi acasă cu sufletele ori trupurile mutilate. Un puternic pamflet antirăzboinic în favoarea păcii şi a umanismului luminat, inspirat din literatura lui Alexandru Sahia. Şi tot o sursă literară generoasă, **Pădurea spînzuraţilor** de Liviu Rebreanu, şi aceeaşi dramatică perioadă istorică, războiul din 1916, a stat la baza operei de mare profunzime şi umanitate regizată de Liviu Ciulei. În rolul ofiţerului român Bologa (în care indentificăm pe fratele romancierului) ce preferă să fie spînzurat decît să tragă în fraţii săi, Victor Rebengiuc. Genul filmului evocare a unei întîmplări reale, „filmul document" — să-l numim — e strălucit reprezentat de **Pe aici nu se trece,** dedicat de Titus Popovici şi Doru Năstase eroilor de la Păuliş — elevii unei şcoli militare — dintre care mulţi jertfindu-şi viaţa, jertfindu-se pînă la ultimul om, au apărat poziţia incredinţată. Şi o altă evocare-monument (fără a avea ceva rigid monumental în ea) este cea realizată de Virgil Calotescu în cinstea eroilor de la Moisei: **Ultima frontieră a morţii.** Un sat întreg devine erou sub conducerea ofiţerului comunist (fostul învăţător al satului) interpretat cu umanitatea şi simplitatea caldă a celui care a fost un mare actor de film, Emanoil Petruţ. În acelaşi film despre Moisei, un rol de compoziţie realizat admirabil de Florin Piersic. Şi o interpretă de mare clasă artistică (din păcate rar întîlnită în filmele noastre) Mariana Mihuţ — jucînd un fel de „ostaş fără uniformă" — partizană, ducînd un joc dublu, extrem de periculos, pentru a încerca să distragă atenţia hitleriştilor (unul din ei, figurat cu subtilitate de Ion Dichiseanu).

STEJAR, EXTREMĂ URGENŢĂ

Un semnal care a marcat începutul Insurecţiei — **„Stejar, extremă urgenţă"** — a devenit şi titlul filmului prin intermediul unui dramatic episod din activitatea extrem de interesantă a unui agent de contrainformaţii — interpretat de Constantin Diplan (actor aflat la început de drum artistic) într-o competiţie a inteligenţei, perspicacităţii, curajului, cu inamicul său — ofiţerul hitlerist — susţinut cu multă subtilitate şi forţă de Ion Caramitru. În rolul unei tinere violoniste evreice urmărite de Gestapo, strălucită, Irina Petrescu.

Un alt trio actoricesc de zile mari, într-o altă acţiune de spionaj-contraspionaj avînd ca fundal geografia, frumoasa natură a Deltei, iarna, dar ca fond istoria, cîteva luni înainte de **Ziua Z** — susţinea filmul lui Sergiu Nicolaescu, după un foarte bun scenariu al lui Bujor Nedelcovici: **Întîlnirea.** Cei trei, în riscantul joc

Ostaşul român, erou de film

CALEIDOSCOP

Călare, 3550 Km

Un ofiţer român, căpitanul de infanterie N. Păun, este trimis la Paris, în anul 1911, pentru a se specializa în cartografie. Dornic să cucerească admiraţia lumii sportive, acest cutezător se hotărăşte să parcurgă călare drumul pînă în capitala Franţei. Obţine aprobarea şi începe călătoria. Din procesul verbal încheiat de reprezentanţii Ministerului de Război aflăm amănuntele plecării: „Căpitanul N. Păun, din infanterie, a pornit în ziua de 24 aprilie 1911, ora 7 dimineaţa, călare, spre Paris, pe iapa Nonnius, în etate de 9 ani, jumătate sînge, de proveniență din Rădăuţi. Greutatea purtată: 59 de kg căiăreţul şi 22 de kg şaua cu coburii plini cu

cele necesare şi cu o pătură de lînă deasupra — total 81 de kg. Iapa este însoţită de o mînză, de 2 ani, care poartă pe spate un impachetaj cu două samare pline cu bagajele ofiţerului (între acestea fiind şi un aparat fotografic şi 8 potcoave de oţel) — total 38 de kg. Mînza merge alături de iapă, legată cu o coardă lungă de 2 metri".

Un grup de ofiţeri, camarazi de regiment, l-au însoţit pe căpitanul Păun pînă la Titu, apoi acesta şi-a continuat drumul singur. Ruta aleasă a fost: Bucureşti-Piteşti-Craiova-Orşova, apoi prin Ungaria, Tirol, Innsbruck, Elveţia, Franţa. La 15 iunie ajunsese la Berna, iar la Paris, la 23 iunie. Întreaga cursă, măsurată cu exactitate pe hartă, însumează 3 550 de km, iar timpul consumat — 58 de zile, deci o medie de 62 de km pe zi. Record absolut la vremea aceea pentru o astfel de demonstraţie sportivă.

Fotografia alăturată *îl înfăţişează pe ofiţerul Păun, cu cei doi cai ai săi, într-o trecătoare de pe muntele San Gotthard.*

I.M.

Cu Saint-Exupéry de la Bucureşti la Brăila

Celebrul scriitor şi aviator Antoine de Saint-Exupéry ne-a vizitat ţara în luna mai a anului 1936, cu care prilej ţine o remarcabilă conferinţă sub cupola Ateneului Român. Oaspetele francez este invitat apoi să facă o

caleidoscop

călătorie la Brăila, unde ajunge pe calea aerului. De aici, o şalupă şi apoi o lotcă pescărească îl vor plimba prin locurile pline de frumuseţe ale Bălţii Brăilei. Ospitalieri, ca toţi românii, oamenii acestor locuri îi oferă o celebră masă pescărească de la care nu a lipsit mămăliga cu saramură şi vinul de Sarica şi Niculiţel. La întoarcere, în aceeaşi seară, pe aeroportul Băneasa, avea să declare: „Mi-aţi oferit clipe de basm, o poveste cum nu credeam că voi avea şansa să o aflu. Mi-aţi făcut un dar pe cît de neaşteptat pe atît de minunat. Sînt fericit!"

I. MANU

Serviciúl militar la romani

Vechea Romă nu întreţinea o armată permanentă. La origine, războaiele nu porneau decît la începutul primăverii şi se încheiau toamna; în timpul iernii cetăţenii rămîneau acasă şi se proceda în fiecare an la o nouă mobilizare. Mai tîrziu, lărgirea teatrelor de operaţii, sporirea efectivelor implicate în lupte au obligat pe romani să menţină armata pe picior de război în tot timpul anului. Toţi cetăţenii erau obligaţi să presteze serviciul militar, în cadrul unor limite de vîrstă. În ziua fixată pentru recrutare, cei mobilizabili se adunau la Capitoliu; aici 24 de tribuni militari, desemnaţi în prealabil, erau repartizaţi în patru legiuni, care urmau să constituie efectivul normal al unei recrutări. Jurămîntul (sacramentum) era depus în faţa comandantului şi constituia fundamentul juridic al condiţiei soldatului, o legătură personală, de natură religioasă, între soldat şi şeful său. Dacă în timpul campaniei comandantul se schimba, trebuia să se procedeze la o nouă prestare a jurămîntului. Pe lîngă aceasta jurămîntul conferea ostaşului dreptul de a se servi de armele sale împotriva duşmanului.

Sensul jurămîntului unui soldat, care, în liniile generale s-a păstrat pînă astăzi, era „să execute ordinele comandantului sub care va trebui să lupte împotriva oricărui duşman, să nu părăsească steagul, să nu săvîrşească nici o acţiune contrară legii". Nerespectarea acestui jurămînt atrăgea după sine pedeapsa cu moartea.

Maior EUGEN PELIN

Pentru realizarea acestei imagini — un glonţ străbătînd o portocală, cu viteza de 355 m/secundă — s-a folosit un aparat special; expunerea: 1/100 000 dintr-o secundă

de-a tatonarea reciprocă: unul din ei era agent fascist, dar care? colonelul (Sergiu Nicolaescu) sau pictorul pacifist (Ovidiu Iuliu Moldovan) sau femeia de care se îndrăgostesc amîndoi şi care dă amîndorura speranţe (Ioana Pavelescu). Condus cu abilitate, tensionare impecabilă, filmul desfăşura un adevărat suspense psihologic şi poliţist — pînă la dramaticul deznodămînt din ultima secvenţă.

Tot un film cu partizani ne propunea şi pelicula **Punga cu libelule** de Manole Marcus. „Frumoasa nadă", paravan al acţiunii ilegale, conspirative, era jucată de Eniko Szilaghi.

„DECOLĂRI" SUCCESIVE

Sigur că cel mai spectaculos domeniu militar din timp de pace e aviaţia. „Şoimii" au atras dintotdeauna interesul aparatului de filmat, începînd cu **Vultur 101**, cu lupingurile sale spectaculoase, pînă la mai recentul **Zbor periculos**, datorat „aviatorului" Vladimir Găitan, condus de la sol, de regizorul Francisc Munteanu. Antrenant, plăcut, bine filmat, dar... de ce oare se atinge greu înălţimea artistică chiar şi la atari altitudini filmate? Mă gîndesc la mai vechiul **Paraşutiştii,** cu un fermecător — şi tînăr — Florin Piersic — care şi-a luat cu ocazia turnării acestui film şi un brevet de paraşutist — sau **Destinaţia Mahmudia** — alt aviator, altă dilemă profesional-sentimentală, alt orgoliu uşor sancţionat de autorii filmului; scenaristul-aviator, maiorul pe atunci Doru Davidovici şi regizorul Alexandru Boiangiu.

Cu Decolarea mai veche îşi luase zborul spre film Timotei Ursu. Personajul său, un tînăr şi talentat pilot (Emil Hossu) îşi face ucenicia pe un avion sanitar care nu-l atrage. Ar da bir cu fugiţii dacă... dacă n-ar fi un pilot mai vîrstnic (Liviu Ciulei) care-i aminteşte datoria (şi focul meseriei). O fată care... Un prieten care... Şi aşa mai departe. O prospeţime a privirii, o promisiune onorată cu vremea. Temerarii marinari îşi au şi ei cîţiva demni reprezentanţi în filmul românesc. Puţini dar unii memorabili: Ştefan Iordache în **Bună seara, Irina** de Tudor Mărăscu. Film tandru, film mai mult poetic despre soarta acelui Ulisse modern plecat în misiune pe mare, pe care Penelopa nu mai vrea să-l aştepte, deşi îl iubeşte, se iubesc, dar orgoliul, necomunicarea... Un adevărat lup de mare, nici el înţeles de consoartă, cu o problemă mai dificilă — un caz de conştiinţă marinărească ce-l macină pe fostul comandant al unei nave avariate — intră în memoria noastră cinefilă, graţie dramatismului interpretării lui Gheorghe Cozorici, în filmul scris de Ioan Grigorescu şi povestit în imagini de Nicu Stan: **Un echipaj pentru Singapore. Şapte zile** sau mai degrabă singurătatea alergătorului de cursă lungă aş subintitula admirabilul portret al unui ofiţer ce descoperă în zilele noastre o reţea de răufăcători şi de spionaj economic — erou jucat de Mircea Albulescu în filmul psihologic semnat de Mircea Veroiu. Aceeaşi acţiune primejdioasă şi secretă, menită unei izolări — uneori de săptămîni în şir — pentru a da de urmele unor elemente periculoase pentru societatea noastră — întreprinde şi un alt personaj-detectiv căruia îi dă viaţă Sergiu Nicolaescu în **Accident** ca şi în **Viraj periculos.** Relaţia omului legii cu tînărul delincvent (George Mihăiţă), pe care încearcă să-l salveze în ultimă clipă, să-l recupereze pentru societate, dă finalului din **Accident** un dramatism deosebit. O umanitate specifică mentalităţii omului zilelor noastre — indiferent că poartă haină militară sau civilă. În registrul parodic, un „policier" spiritual, **Şantaj** de Geo Saizescu, după cartea Rodicăi Ojog-Braşoveanu, impune un cuplu amuzant a la Sherlock Holmes şi doctor Watson, interpretat cu nerv de Ileana Stana Ionescu şi de Sebastian Papaiani. Viaţa tînărului recrut, stagiul lui în armată schiţată liric, cu un anume firesc şi umor într-un film de început al lui Şerban Creangă, **Căldura** (protagonist Vladimir Găitan) şi tot într-un debut — cel al lui Lucian Mardare cu **Fata Morgana.**

Şi cam atît. Puţin, cred, pentru o sursă atît de bogată a unei realităţi ce ar putea oferi şi cinematografiei motive generoase de inspiraţie. Aşteptăm acele filme pasionante, inspirate dintr-o activitate pe cît de pasionantă pentru cei ce-o împlinesc, pe atît de utilă nouă, tuturor. Patriei socialiste.

ALICE MĂNOIU

ADRIAN MIERLUȘCĂ

Gînd pentru pace

Voi, oamenii buni ai pămîntului dac,
înfrățit cu Cetatea eternă prin lupte,
rostiți cuvîntul pace ca pe un imn al iubirilor,
pentru că numai în pace iubirile toate își află sublimul.

Luptați, oameni buni, pentru pace, ca pentru propria viață,
cum mama se luptă ca pruncul să vadă lumina,
pentru că numai în grădinile păcii florile își primenesc frumusețea
și în livezile ei merii dau fruct după floare.

Gîndiți, oameni buni, pentru pace,
cu flacăra cea mai nobilă ce vă poartă ființa
spre culmile împlinirii, aici lîngă vatra străbună,
pentru că numai în pace flacăra gîndului naște zborul în aripi.

Visați, oameni buni, pentru pace,
în clipele lungi ale nopții și-n zori
cînd roua de liniști se-așterne pe suflet,
pentru că numai în pace visările voastre sînt păsări măiestre.

Trăiți, oameni buni, pentru pace,
intens, pătimaș, liniștit, cum vi-i firea,
pentru că numai în pace trăirile tuturor vîrstelor
nasc bucurii între două speranțe sau doruri.

În necuprinsa dragoste de țară

Cuvinte pentru voi, străjuitori,
Oameni de gînd, de suflet și de faptă,
Ceasul de liniști din amurg și-n zori,
Largul visării voastre îl așteaptă;

Despre fîntîna dorului din dor,
Zidită lîngă vatra părintească
Și despre pîinea rumenită-n test,
Menită pe cei buni să-i omenească;

Despre alintul vorbei sau din gest
Cum știe să mîngîie doar o mamă,
Cînd pragul depărtării e înalt
Și timpul amintirilor recheamă;

Despre sărutu-n orele tîrzii,
Cu gust de frag sălbatec între ele
Și despre ochii fără de egal,
Purtînd și taine și cărări de stele;

Despre surîsul pruncului, curat,
Cum perlele de rouă de pe floare
Și despre felul unic de-al privi,
Cînd pasul lui dintîi e-o sărbătoare;

Despre zidiri și doină și pămînt
Înmiresmat cu orice primăvară,
La toate-acestea străjă voi sînteți
În necuprinsa dragoste de Țară.

Cînd rostim...

Cînd rostim cuvîntul Patrie
gîndul se îmbracă în frumusețea destinului
iar inima își sărbătorește încoronarea.

Cînd rostim cuvîntul Patrie
în rotundul privirii Decebal se adună la sfat
cu întîiul bărbat al Republicii.

Cînd rostim cuvîntul Patrie
simțim mireasma de grîu din Cîmpia Română
înainte și cînd el devine o pîine de toate zilele.

Cînd rostim cuvîntul Patrie
pe buzele arse de setea iubirii
se așterne mărgăritarul din roua chemării lui Manole spre Ana.

Cînd rostim cuvîntul Patrie
pe cărările dorului, sufletul se preschimbă în imn
iar frumoasele cosînzene în flăcări de vatră străbună.

Cînd rostim cuvîntul Patrie
soldatul din noi se aliniază lîngă Drapel
și în flancul său de onoare e tot ce înseamnă acasă.

Cînd rostim cuvîntul Patrie
cu sîngele nostru înnobilăm culorile steagului Tricolor
și prin truda de țară ne regăsim în lumina lui sacră.

NICOLAE
BOGHIAN

Nesfîrșite păduri

Arome curate
curg dinspre Obcina Mare,
ramuri albastre tivesc orizontul
spre nord,
stejarii și brazii își stivuie
fructele la picioare,
munți și cîmpii se-ntîlnesc
într-un dulce acord.
Apoi se face liniște
sub geana de tihnă a iernii
peste copilărie
se-aud crescînd nervuri,
privirile ei ajung la răspîntii
de stele
și ning apoi odihna și pacea
în nesfîrșite păduri.

Potcoavele luminii

Un colb aprins se ridica
în urma roților căruței,
treceam prin valurile calme
de grîne galbene, curate
și printre lanuri mari de in.
Foșneau semințe cîntătoare,
livezi cu nuci albăstreau cîmpul,
departe luneca prisaca
abia văzută printre tei.
Caii porneau să lenevească
și eu am tras grăbit din hățuri
apoi mult timp am stat s-ascult
cum toacă roțile pe osii
pe cînd potcoavele luminii
se subțiau înspre apus.

Nufăr constelînd pe un rîu

Cosmos de iarbă a fost la-nceput,
chiciură ruptă dintr-un pocal
mă năsteam unduindu-ți pletele ude,
epiderma nisipului te cuprindea, egal.
Roua luminii cădea tutelară
aerul crud adăpa zei cuminți,
sînii tăi în aroma trezită
păreau dune mișcătoare, fierbinți.
Nu era spaimă și de aceea
greierii-ți cîntau o dantelă suavă,
îmboboceau, strănutînd, diamantele
sub a surîsului tău arhitravă.
Cosmos de iarbă a fost la-nceput
fremătînd sfîșiat peste trupul tău viu
ce naviga sub fiorul atingerii
ca un nufăr constelînd pe un rîu.

Adaug

Adaug fapta mea acestor zile
viu colorate, adaug
zilelor viața mea. Adaug numele
meu numelor acestor oameni, acestor
profunde înaintări spre lumină. Inima o adaug
acestor inimi aplecătoare în taină
ca niște sălcii, trupul întreg
mi-l adaug acestei lupte care începe
cu fiece pas ori secundă.
În ample procesiuni de ierburi, de pietre și
de izvoare, în care ochiul se pierde spre
o vedere de lucruri nemaivăzute,
adaug limpede ochiul meu sclipitor
la vederea imensă care mă-mprejmuie.
Adaug sîngele meu, toată
încrederea lui de a umple
pînă la margine vasul, adaug
forma inimii mele și forma palmei mele
acestei fapte care încet
se adaugă formelor patriei.

VASILE PREDA

Neîntîmplare

Or eu nu aveam niciodată
sufletul pregătit, auzea greu
carnea mea de pămînt, sîngele
meu de aer. Cerul se spărgea
deodată în păsări albe
orbindu-mă cît
să treci tu pe sub vaer.
Or eu nu bănuiam că tocmai
atunci treceai tu. Aveam mîna
ocupată c-o stea, cu
un măr, inima
ațipită-ntre două bătăi,
tîmpla
surpată spre adevăr. Or tu
chiar în clipa aceea treceai, ca
o taină jurată, ca
un șarpe proscris; rămînea
doar o umbră cu care mă
legam la ochi,
să văd cît mai bine
prin vis.

Cîntec senin

Mă gîndesc la tine frumos, ca
la o corabie care vine
din Indii; cu partea luminoasă
a inimii mă gîndesc, cu
flamura tinereții pe munți. Mă
gîndesc la tine cu gîndul
din copilărie, cu gîndul
cu care-îmi gîndeam mama, cu
acel gînd vechi care îți ține
capul sus sub ploaia
de raze. Mă gîndesc la tine ca
la un vis fraged, ca la un mugur
de suflet, ca la
un clinchet de rouă. Cînd
îți ating polenul buzelor se înalță
pe cer luna nouă. Zic
despre tine cu versul de sărbătoare,
cu vioara mea de miere, cu crengi
de somn înflorit îți bat
gleznele și cu genele mele. Plîngi?!

Îndrăgostit

„Mă, tu ești îndrăgostit, zise
banca pe care ședeam, ești
mai ușor ca o pană". „Mă,
tu ești îndrăgostit", zise o
pasăre trecînd
prin mine în zbor. „Mă, tu
ești îndrăgostit!" zise stiloul
cu care scriam întorcîndu-și ochiul
peniței spre mine. „Nu
te mai recunosc!" îmi spuse buletinul
meu de identitate, dezertîndu-mi
din buzunar. Era
dimineață, pentru că
o femeie-și usca visele la
balcon, era seară pentru că un
bărbat bătea coasa pe nicovala
lunii, era
amiază, copilul bătea mingea
de zidul razei de soare. „Bună
ziua!" zisei trecătorului
care trecea. „Mă, tu ești
îndrăgostit!" răspunse trecătorul
trecînd.

IOAN
ȚEPELEA

Santinela

Poartă
noaptea pe umeri
ca pe o insomnie,
dimineața ca pe
o floare înrourată, amiaza
ca pe un snop
de raze, amurgul...
Poartă în ochii deschiși
grădina cu visele
patriei, visele
fiecăruia dintre noi,
învesmîntate în liniște.
La fruntarii de dragoste
el ne apără
frumusețea.

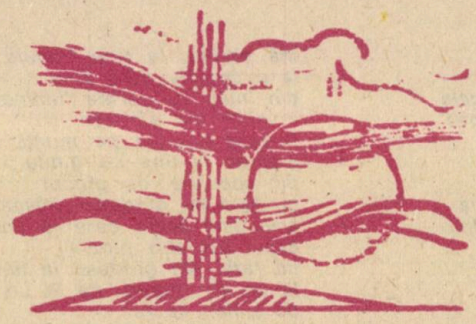

Constelație

Țara aceasta este o țară de jertfe
o constelație ca alte constelații
alcătuită din stele
comete și meteoriți
faclie galactică încinsă cu sînge
incandescent
scurs din trupul oștenilor lui Dromichaites
Burebista sau Decebal...
o constelație a jertfelor numite
Tapae, Sarmizegetusa, Posada, Rovine,
Podul Înalt, Călugăreni, Plevna, Mărășești, Carei
și cîte încă
locuri-rană, locuri-lacrimi, locuri-sînge
locuri sfinte...
Țara aceasta este o țară de jertfe
cu munci pașnice și rosturi statornice;
celor ce-au rîvnit-o li s-a spus:
Pe aici nu se trece!

Copleșitoarele clipe

Copleșitoarele clipe ale acestei amiezi
dezmierdată cu irizări de baladă
mă inundă
străbuna cărare se definește
prin timpul cetății adie vîntul
din crîngul de dor
ne vin și ne pleacă părinții
iarba și frunza se naște-n adînc
stîrnită de puterea din oase
unde e casa și locul
pămîntului meu
mă inundă copleșitoarele clipe
ale acestei amiezi.

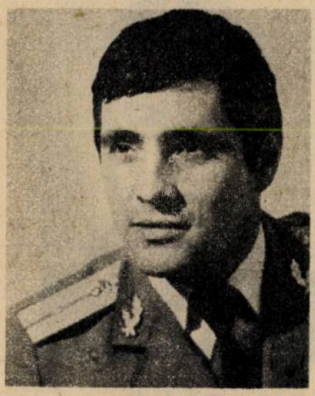

LIVIU
VIȘAN

Consemn

Am în pază constelația cuvintelor
mlădioase ca răchita
și troienite de preumblare prin lumina poemului,
de la Ienăchiță la Nichita.

Și mă viseză dulcele lor cu aripi
înhămate la trecerea peste lume a carului mare -
am în pază
constelația vocalelor necăzătoare.

Elegie

Atît cît se leagănă valul de iarbă,
tăcerea din suflet cînd prinde să fiarbă
și cînd peste noapte, de murele coapte,
strachină veche, luna se umple cu lapte,
turma agale de dor se prăvale,
prin fluier să treacă fior de migdale,
ca să se prefacă laptele dulceață,
din lună să curgă iar în dimineață -
altfel cum m-arată tremurul căldurii,
cu firul de iarbă lung în colțul gurii.

Veghe

Adie un miros și mă argintă,
cum stau de veghe-n noaptea înstelată,
ca o iubire limpede de fată
mi se-nfășoară brațele pe flintă.

Adie un miros de iarbă verde -
dorința bradului de-a-și trece mîna
prin dulcele ce bîntuie țărîna
în sînge ca o rugă mi se pierde.

Adie un miros de frunză deasă
și mă cuprinde-n inimă deodată
dorința bradului, cea mai curată,
să dăinuie-n șindrila de pe casă.

VALERIU PRICINĂ

A vorbi despre patrie

A vorbi despre patrie nu este lucru ușor
prea tînăr, poetul s-ar putea rătăci
prin înșelătoare livezi necunoscute
ori, prea încrezător să uite s-ar putea
că drumul cel mai drept
luat la rost e de răspîntii undeva.
Cuvîntul patrie, însuși e cu mult mai încăpător
decît cuprinderea puterii noastre de-al rosti,
căci el găsește-ntotdeauna-ntr-o ființă
și pietrelor și stelelor și mărilor un loc.
A vorbi despre patrie nu este lucru ușor -
cu aripi înmuiate-ntr-o prea explozivă miere,
vesel, poetul s-ar putea trezi, fără de veste,
mult prea sus și-acolo, sorbit
de-o nebuloasă de petale,
să ungă, s-ar putea, pistoanele de bronz
ale țărînii cu untdelemnul otrăvit
al unui cîntec surd.

A vorbi despre patrie nu este lucru ușor
cînd osteneala alunecă, adesea,
din cuvînt în mișcare
și, astfel, cuvîntul, rămas cu mult prea puțină
suferință în miez, se sparge
atins de prima săgeată de aer.
A vorbi despre patrie nu este lucru ușor -
O, timpurii buze rostind, uneori, mult
prea grave cuvinte... Dar căutați,
adîncă-nvățătură-i căutarea,
din anotimpul gîndului curat izvorăște
geaman cu lumina.
Rîul vieții fără de bătrînețe
și al tinereții fără de moarte - el este
acela care pentru noi, aici, spală
tot ceea ce cuvintele lăsa-vor veșnic
dincolo și dincoace de adevăr... Pentru că
a vorbi despre patrie nu este lucru ușor.

Invitație în alb

Te-aș lua, iubito, la plimbare
prin orașul argintat și gol,
copleșit de-un viscol ca la pol
și pîndit de-o lungă hibernare.
Numai noi mai sîntem, poate, vii -
ne-a salvat un nesfîrșit sărut
cu un veac în urmă început
și păzit de-o ceată de copii.
Vino, deci, mă vei afla în piață -
voi fi zeul cuvîntînd ninsori
vom fi aclamați cu dalbe flori
și, pe veci, încoronați cu gheață.
Nu te opri în dreptul vreunei stele
culcușită fals pe caldarîm -
eu te chem pe celălalt tărîm
la adresa viscolelor mele.
Mai bogat cu mult, cu mult mai tineri,
ne-om juca, iubito, doar atît
cît să tragem viața din urît.
Vom da foc ninsorii într-o vineri.

Pelerin către cuvinte

Eu sînt un pelerin către cuvinte,
de mii de ani cetatea le-o zăresc,
și am pornit, cîndva, s-o cuceresc,
zăbava însă-n veac, mi-i ia-nainte.
Din datul dat eu pelerinul sînt
și-n caravană duc atîtea vieți,
papirusuri, hrisoave și peceți,
mumii de sare, idoli de pămînt,
suluri din piele moale de vițel,
bătute-n aur - tomurile grele
hronici cu semne bune, semne rele,
mătăsuri cu mici strofe de rondel...
Ca pe o arcă luai din fiecare -
haraci de preț și vamă totodată,
pe cît cetatea-mi stă îndepărtată
pe-atît chemat, mai viu, de ea în zare...
Dar, poate, drumul singur îmi ajunge -
trecut de netrecutul spre cetate
nu simpla vanitate de a-i bate
la porțile de patimi și de sînge.

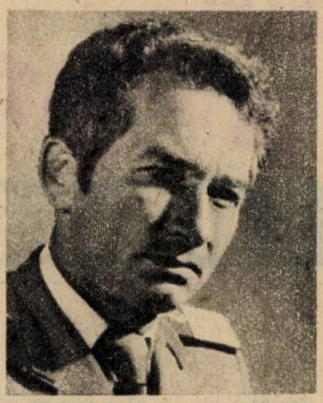

MARIUS C. NICA

Patria

Patria e o imensă cîmpie,
unde roadele sînt tot mai pure;
de-aceea lîngă fiece spic
descalecă un voievod
din neîntinata pădure.
Patria e o mirabilă grădină
pe care în inimă
o culeg și o ar,
iar brațele-mi urcă în nemurire
ca niște pietre,
aici, la hotar.
Și rămîne Patria
un neam de voievozi
pe veci mioritica noastră văpaie
continuînd să însemne peren;
Decebal, Mircea, Ștefan, Bălcescu Nicolae.
Nearcuiți în vremuri de nemoarte
pe frontispiciul ISTORIEI
scriind marea și eterna
noastră carte.

Neatîrnare

Pe masa mea - trei dalii roșii -
de purpură-i culoarea lor;
pe zare descinzînd strămoșii
cutează-n mine munți și dor.

Îi văd cum urcă în cavale
sub roua bravilor Carpați
sădind în timp Neatîrnarea,
străbunii mei, viteji bărbați.

O, cîte jertfe n-am plătit,
e scris în cronici și-n bazalt,
adîncul nostru sînt stejarii
ce stau pe culme, în înalt.

Pe masa mea - trei dalii roșii -
crescute-n lutul părintesc;
prin ele îmi vorbesc strămoșii,
prin ele stelele-mi vorbesc.

Frescă

Privesc ostașul României
cum stă de veghe neclintit
străjer în poarta veșniciei,
de frunza codrului doinit.
Făptura lui se întrupează
din zarea miilor de ani
iar firea-i dreaptă și vitează
urcă din daci și din romani.
Columnele îi poartă slava
din vreme-n vreme, pînă azi,
îl cîntă zarea carpatină
cu orga ei de munți și brazi.
Privesc ostașul României -
stejar sub faldul nemuririi,
istoria pe zări îl scrie
ca simbol veșnic al Unirii.

Argos

Sublima chemare
despică amurgul,
ca niște săbii
sînt ochii în nesomn,
undele lacului -
labirint către cer
și marmura clipei
pătrunde-n mister.
Înserarea pogoară
peste nostalgia primului diamant
cu aripi de nuferi
ne-nvăluie pescărușii
sculptați în înalt.
Sublima chemare
pătrunde-n zarea nomadă
pe luciul apei
trestia nopții dansează
la ceas de hîrtie
ca-ntr-o mirifică și eternă
baladă.

Și ei au fost ostași

ÎI RECUNOAȘTEȚI?

Din galeria marilor actori români care au îmbrăcat, pentru un timp, tunica ostășească am ales doar cîțiva, din diferite generații, ale căror chipuri le reproducem aici, invitîndu-vă pe dvs. să îi identificați. Pentru a vă veni în ajutor redăm și cîteva date din prodigioasa lor activitate. În caz că doriți a vă verifica răspunsurile, citiți la pagina 238 a almanahului nostru nota intitulată Precizare.

Vă mai rugăm să rețineți, neapărat, că numele actorilor-ostași au fost trecute pe „afiș" în ordine strict alfabetică și nu după gradele avute, vechime în stagiu, număr de roluri interpretate etc. Singurul criteriu care ne-a determinat să-i „distribuim" sub același generic (cu regretul că nu i-am putut cuprinde pe toți) a fost (și rămîne) talentul lor de excepție

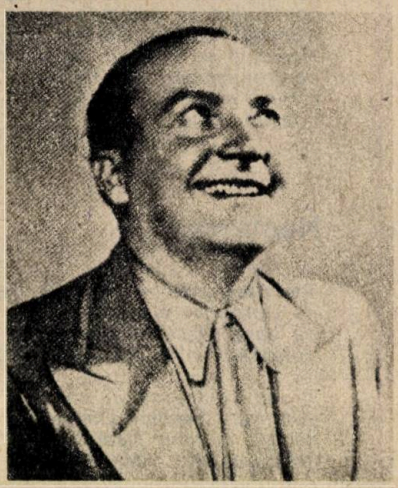

1. Ne pare rău că nu putem să vă oferim o fotografie de pe vremea cînd (mai exact, în 1921) era elev la Școala pregătitoare de ofițeri de rezervă de infanterie din Roman... După stagiu, cunoscutul actor de mai tîrziu, a făcut parte din Regimentul „Ștefan cel Mare" din Iași, cu gradul de sublocotenent. Tot timpul cît a fost militar s-a preocupat și de organizarea unor spectacole, pe care le-a regizat și în care a fost „cap de afiș". După intrarea în viața civilă a devenit repede unul dintre cei mai îndrăgiți actori comico-dramatici (vezi: *Dicționarul actorului de film*, Editura Științifică, 1971), profesor de conservator, rector, militant pe tărîm obștesc. L-ați văzut în numeroase piese de teatru sau în filme: „O scrisoare pierdută", „Telegrame", „Pădurea spînzuraților", „O poveste ca în basme"... Dacă vă reamintim și o replică a sa dintr-o celebră piesă a lui I.L. Caragiale sîntem aproape siguri că nu va mai fi nevoie să vă verificați răspunsul: „Eu cu cine votez?"

2. *„Filip cel Bun", „Actorul și sălbaticii", „Mere roșii", „Profetul, aurul și ardelenii", „Buletin de București" și „Buletin de Bolintin", iată numai cîteva titluri de filme în care a apărut simpaticul și talentatul actor din fotografie (autor al scenariului cinematografic „Piciu", interpret de excepție al rolului lui Brînzovenescu din „O scrisoare pierdută").*

Într-un interviu consemnat recent de colaboratoarea revistei noastre, Cristina Bălteanu, și-a formulat astfel răspunsul la întrebarea „Cum v-ați descurcat ca soldat în viață și pe ecran?": „Am jucat tot felul de soldați, toți simpatici. Numai „jucîndu-mi" propria-mi armată m-am descurcat mai greu. Făcînd școala de ofițeri la București am continuat să joc la Teatrul Bulandra. La miezul nopții ajungeam la unitate stors de oboseală. Colegii mei dormeau de la 9... Dimineața, însă, la 5, suna deșteptarea, eram toți în picioare și începeam o nouă zi de armată adevărată, nu jucărie". Și mai departe: „După cum o spuneți, îmi dau seama că vă amintiți, totuși cu plăcere de acea perioadă". „Așa-i! Eram tînăr și ferice". Să mai precizăm, oare, că e vorba de ostașul (real) din fotografie ?!

ÎI RECUNOAȘTEȚI ?

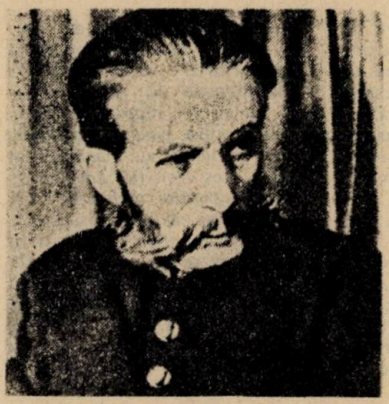

3. A interpretat cu strălucire, timp de 53 de ani, zeci de roluri memorabile, mai cu seamă de compoziție, în tot atîtea piese din repertoriul național și universal: „Veste bună" de M. Ștefănescu, „Suflete tari" de Camil Petrescu, „Cetatea de foc" de M. Davidoglu, „Azilul de noapte" de Maxim Gorki, „Regele Lear", „Richard al III-lea" și „Hamlet" de W. Shakespeare s.a. L-a cunoscut pe marele dramaturg I.L. Caragiale, la sfatul căruia (Vezi: *Prezențe militare în știința și cultura românească*, Editura Militară, 1982) se va înscrie la Conservatorul din București, clasa altui mare actor român, C. Nottara. Și-a satisfăcut stagiul militar la vînători de munte. În timpul primului război mondial a fost repartizat, mai întîi (cu gradul de sublocotenent) la Regimentul 16 infanterie din București și apoi la un Detașament de mitraliere moto, cu care a luat parte la luptele de pe frontul din Moldova. Și el a fost un entuziast animator al mișcării artistice din armată. Demobilizat, se dedică activității teatrale și obștești — a organizat și condus primul sindicat al actorilor din teatrele nesubvenționate de stat, a fost membru fondator al Asociației oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale din România etc. —, a colaborat, cu articole de specialitate, în presa vremii; eminent profesor de conservator, calitate în care a împărtășit din vasta sa experiență zecilor de generații de elevi pe care le-a instruit cu dăruire și pasiune.

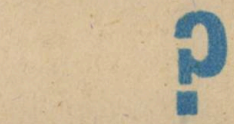

4. *Dialog între maiorul Ioan Luca, reporter, și fostul soldat t.r. din fotografie – actor și caricaturist – protagonist al filmelor „Primăvara bobocilor", „Singur de cart", „Acțiunea Zuzuc", „Piciu", „Muntele", „Pentru Patrie", „Ciocolata cu alune" ș.a.:*

— Ce ți-au adus evoluțiile pe scena... cîmpului de instrucție?

— *Satisfacții necunoscut de mari pentru un fost neinstruit ca mine. Am făcut de toate: și instrucție de front, și tactică, și trageri; în poligon am tras foarte bine – cîte emoții, da, emoții, mai ceva ca pe scenă, m-au cutreierat pînă ce, lungit la pămînt, am țintit și am auzit rafala pistolului mitralieră.*

— Dar cele care te-au însoțit cu artiștii amatori din armată?

— *Am realizat împreună cîteva spectacole. Am avut bucuria de a vedea poezia primită cu multă receptivitate de către spectatorii și interpreții în uniformă ca mine.*

— Ce datorezi experienței trăite pe „scena" ostășiei?

— *Am cîștigat disciplina, pentru acum, pentru mai tîrziu. Apoi, cred că în alte împrejurări n-aș fi izbutit să-mi fac atîția prieteni (...) Așa m-am convins că dincolo de această disciplină, dincolo de „drepți", „ordonați", „să trăiți", „am înțeles", în armată găsești omul, omul adevărat care știe să iubească, să muncească și să glumească din toată inima. Și încă ceva. O să rîdeți, nu-i așa?! Pe onoarea mea de t.r.-ist cu vechime, fasole mai fainâ ca aici, gătită la „cazan", n-am mîncat în viața mea!*

Curiozități

În Anglia circulă următoarea butadă: „Dacă vrei să traversezi o stradă fără să fii în pericol de a fi accidentat, lasă-te acompaniat de un ... cîine. Nici un englez nu va îndrăzni să lovească acest animal".

Autorul primei cabine de avion catapultabilă a fost inventatorul român Anastasie Dragomir. Invenția are o importanță deosebită pentru aviația reactivă, întrucît reprezintă singurul mijloc de salvare a piloților sau echipajului în caz de avarie în zbor a acestor avioane.

? ÎI RECUNOAȘTEȚI

5. Și în cazul de față se pare că nu va fi nevoie de mare efort pentru a vă da seama pe cine vă propunem spre... identificare. Excelentul interpret al Crăișorului Horea sau al haiducului Pantelimon (l-am mai admirat în filmele „Dincolo de pod", în serialul ardelenilor poposiți, de mult, în Vestul sălbatic, în „Semnul șarpelui", în numeroase alte filme și piese de teatru; iubitor de versuri și, fără îndoială, excelent recitator). Prezent și el în paginile revistei „Viața militară" cu un interviu, din care extragem o secvență — relatare a actorului din timpul turnării exterioarelor de la filmul „Horea": *„Cînd s-a filmat scena execuției au venit, cu sutele, sătenii din împrejurimi și, în ziua respectivă, cînd am apărut cu țundra pe umeri au îngenuncheat și și-au scos căciulile, aducînd un omagiu tulburător memoriei Crăișorului Horea, al cărui martiriu a făcut legende grele".* Fost și el ostaș, cum se poate vedea din fotografie, își aduce aminte cu plăcere de zilele cînd a îmbrăcat haina ostășească, de oamenii pe care i-a cunoscut și care i-au rămas, peste ani, în memorie.

6. În anul 1889 s-a înscris voluntar în armată și a făcut parte din Regimentul 1 geniu din București. A fost avansat caporal, apoi sergent, iar în 1902 i s-a acordat gradul de plutonier. Demonstrează reale calități de actor comic și regizor, organizînd în unitate și diferite garnizoane spectacole ce au avut un răsunet deosebit nu numai în rîndul militarilor. Cu îngăduința comandantului, se înscrie la Conservatorul de muzică și artă dramatică din București, clasa lui Nottara:

„M-am dus la maestrul Nottara și l-am întrebat dacă pot veni îmbrăcat militărește la școală. Maestrul mi-a spus că pot veni îmbrăcat și turcește, dar numai să vin. Colonelul Hârjeu a dat ordin să se facă de urgență formalitățile, și astfel am ajuns plutonier în Regimentul 1 geniu (...) Cînd făceam pe ofițerul de serviciu, scoteam pianul în curte, chemat de soldați, și-i ardeam niște cîntări în lege". Își întrerupe studiile din lipsă de mijloace materiale. În 1905 demisionează din armată pentru a se dedica în întregime teatrului. Curînd „s-a impus publicului de toate categoriile, atît în țară cît și de peste hotare printr-un talent interpretativ cu totul ieșit din comun".

În 1919 a înființat și condus vestita companie de revistă „Cărăbuș". În timpul războiului de reîntregire a luat parte la luptele de pe Valea Prahovei. A prezentat spectacole în fața răniților din spitale și chiar în fața luptătorilor din liniile avansate ale frontului din Moldova. A încercat să impulsioneze cea de a șaptea artă la noi, realizînd și un film în al cărui titlu îi întîlnim numele. De asemenea, un teatru din București îi poartă, astăzi, numele. În orașul natal, Vaslui, i s-a înălțat un monument.

Amintindu-și de viața petrecută în ostășie, marele actor povestește (vezi: Ioan Massof, monografia ce i-a dedicat):

„Eu, cum știam multe anecdote de ale lui Speranță, am început să trec drept actoraș al companiei, iar mai tîrziu am dramatizat aceste anecdote, astfel că organizam mici spectacole. Cum începusem să mă duc la Teatrul Național, am văzut „Curcanii" lui Ventura, piesă pe care am jucat-o apoi, cu mare succes, la regiment. Și astfel am organizat primul teatru ostășesc". Autorul cărții amintite scrie că actorul la care ne referim a întocmit chiar un jurnal ce avea un capitol intitulat „Armata", din care redăm un fragment de pe vremea cînd fusese repartizat la fortul Popești:

„– Bă, ăla cu nasu mare, bagă capul înăuntru! Tănase se retrăgea cît putea, dar alinierea nu era perfectă.

– Mă? n-auzi?

– Aud, don' sergent!

– Nu se vede.

– Poftiți acuma! – și Tănase se retrăgea pentru ca să se scuze:

– Am capul mare, domn' sergent!...

– Ce-mi pasă mie dacă-mi strici alinierea. Stai mai pe spate, dă-l dracului de cap!"...

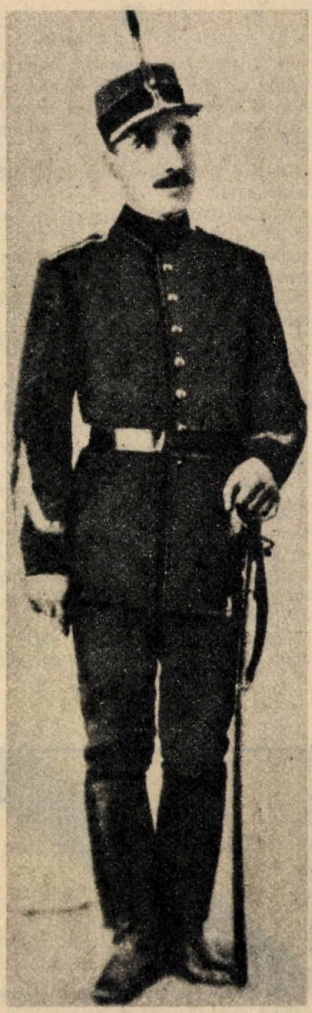

DANA OPRIŢĂ

Floarea de cactus

Singurătatea ei
multiplicată-n petale –
ironia unui gest de adio
în plină iubire.
Uimirea ei –
naivă încredere în sine
printre spinii blajini.

Şi cîtă viaţă trăieşte
nemărginita floare de-o zi.

Infinit –
cuvînt nepămîntean –
oare cît chin a îndurat
cel care te-a rostit
întîia oară?

Un strop de ploaie

Un timp mi-am spus
că n-ai dreptate
şi că întregu-ţi trup
e doar o amăgire –
gîndea cu voce tare
un strop de ploaie,
căzînd ca o părere
peste aer.
Şi-acuma ce mai zici?
îi spuse vîntul,
izbindu-l cu durere
de pămîntul
ce tresări
sub zgomotul de ape.

Mnemotehnică

Iar norii grei au început să plîngă.
Îţi aminteşti?
Mă iubeai,
şi chipul mi se desfăcea în bucăţi,
tăiat de gratiile ploii.
Pe drum –
noi doi şi restul lumii-nfricoşate
de-atîta fericire
ce se-nălţa din ochii tăi la stele.
Îţi aminteşti?
Eram iubita ta
şi te-amăgeam cu vorbe în care nu credeam,
întoarse apoi asupră-mi
şi uitate,
blestem ciudat şi tristă soartă
pe care nici un zeu
nu ştie s-o desfacă.

Îţi aminteşti?
Eram o pasăre ce te-nsoţea în zbor
o umbră ce-ţi întuneca visarea
eram iubita ta
şi mă iubeai
cum nimeni n-a iubit cîndva
uitarea.

FRAŢII VORNICELU

sau concert pentru două viori

Totul începe ca într-o poveste, cu o vioară minusculă, pe care căpitanul medic Constantin Vornicelu o cumpără pentru fiul său, Dan Claudiu, în vîrstă de... patru ani. Aşa a fost să fie: cu mult înaintea alfabetului Dan Claudiu Vornicelu învaţă notele muzicale. Recitalul pregătit cu Filarmonica din Bacău (dirijor Ovidiu Bălan) îl propulsează în atenţia iubitorilor muzicii. La turneele din Moldova, micuţul violonist este pus în dificultate cînd i se cer autografe: mai are încă un an pînă să înceapă şcoala! Cîteva luni mai tîrziu este prezent la Festivalul muzicii de cameră organizat la Braşov. Ascultîndu-l, marele violonist Ştefan Ruha exclamă: *„În sufletul acestui copil încape toată muzica lumii. E un fenomen de necrezut..."* ● Vara anului 1980. Dan Claudiu interpretează rolul lui George Enescu în filmul *„Sătească"*, jucînd pe micul ecran, cu aerul său visător, propria copilărie. La Festivalul filmelor de televiziune (Praga) pelicula este distinsă cu înaltul trofeu *„Creanga de aur"*. Direcţia renumitei fabrici de instrumente muzicale din Reghin se oferă să-i construiască o vioară specială, iar cunoscutul lutier Roman Boianciuc îşi pune semnătura pe cutia de rezonanţă ● Concursul naţional de interpretare instrumentală „Ciprian Porumbescu" (Suceava): la doar şase ani, Dan Claudiu Vornicelu cucereşte *premiul special al juriului*. Urmează, consecutiv, *premiul întîi şi marele premiu „Lira de aur"*. Consacrarea este deplină, fiind şi cel mai tînăr interpret care intră în posesia laurilor. În anul 1982 participă la Concursul internaţional de interpretare „Wieniawski" (Polonia) unde i se acordă *premiul special*. Doi ani mai tîrziu obţine *premiul I absolut* la concursul „Kocian" (Cehoslovacia). Şi iată, cînd Dan Claudiu se găseşte în plină ascensiune, Cristian, fratele său mai mic, obţine menţiune apoi premiul II la concursul „Ciprian Porumbescu"! ● Din recitalurile şi concertele susţinute de Dan Claudiu Vornicelu cu filarmonicile din Bucureşti, Braşov, Craiova, Arad, Bacău, Botoşani etc. se desprind cu claritate profunzimea gîndirii sale artistice, prospeţimea, virtuozitatea. El cîntă cu o lejeritate jucăuşă şi o discreţie mărturisită Enescu, Mozart, Vivaldi, Bach, Popovici, Bruch, Ciortea, Telemann, Filip, Paganini, Bartholdy, Symanowski... Este oare o simplă întîmplare că Enescu a cîntat „Dublu" de Bach cu Mihai Constantinescu iar acesta cîntă partitura la Ateneu cu Dan Claudiu Vornicelu?! ● În anul 1985 renumita violonistă Lola Bobescu (Belgia) îl ascultă interpretînd „Concertul în la major nr. 5" de Mozart şi spune: *„La acest copil totul este îngrijorător de înţelept, tenta lui uimeşte prin discernămînt şi un vibrato încîntător..."* Cînd îi înmînează *premiul revistei „Săptămîna"* pe anul 1985, scriitorul Eugen Barbu menţionează că *este pentru prima dată în 15 ani cînd atenţia juriului se îndreaptă spre un copil, dar un copil minune!* ● Dan Claudiu Vornicelu este acum elev în clasa a VI-a a Liceului de artă „George Enescu" din Capitală. Amîndoi fraţii îşi pregătesc lecţiile într-o cameră tapisată cu afişe de la cele peste 25 de concerte simfonice, recitaluri şi concursuri la care au urcat pe scenă în minunatele lor fracuri albe ● Teatrul „Nottara" organizează spectacolul omagial de poezie „Primele iubiri" dedicat lui Nicolae Labiş. Pe fondul muzical al fraţilor Vornicelu recită mari actori ai scenei româneşti... În vîrstă de 83 de ani, violonistul Vasile Filip îl ascultă cu emoţie pe Dan Claudiu şi-i adresează o scrisoare în care îşi exprimă bucuria de a fi cunoscut şi care începe aşa: *„Dragului meu coleg, mai tînăr în vîrstă cu o jumătate de clipă..."*

Maior C. HUŞANU

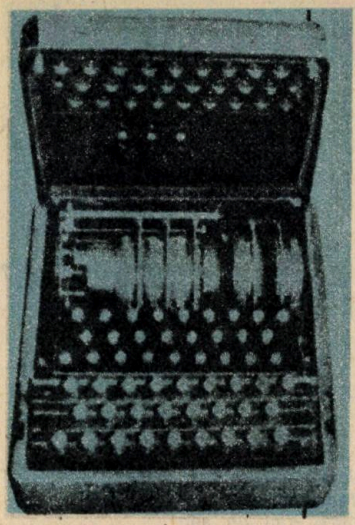

„ENIGMA" și alte ENIGME

Dr. FLORIN CONSTANTINIU

„Spargerea" mașinii germane de cifrat „Enigma" a fost, desigur, una dintre cele mai de seamă realizări în lupta împotriva Reichului nazist, care a dat lui Winston Churchill, ceea ce el numea *„my most secret weapon"* (arma mea cea mai secretă). Asupra împrejurărilor în care s-a izbutit această performanță remarcabilă a războiului secret s-a scris mult, astfel că cititorul român este bine informat și nu este în intenția noastră de a-i mai relata ceea ce el știe. Ceea ce dorim însă să subliniem este că în marginea revelațiilor despre „spargerea" codului german s-au născut legende (ca de pildă aceea că Winston Churchill ar fi preferat să nu avertizeze populația orașului Coventry de iminentul atac aerian german și să nu ia măsurile necesare pentru a o proteja, decît să-l lase pe inamic să înțeleagă că este în măsură să-i cunoască în prealabil planurile), ori s-au făcut evaluări incorecte asupra factorilor care au decis victoria asupra Wehrmachtului: prin exagerarea succeselor dobîndite grație descifrării codurilor germane s-a creat impresia în rîndul marelui public că Wehrmachtul ar fi fost un adversar lesne de înfrînt, de vreme ce planurile sale de luptă erau cunoscute dinainte. O astfel de imagine este falsă și ea umbrește giganticul efort care a fost necesar pentru a răpune una dintre cele mai puternice mașini de război create de-a lungul istoriei. Înfrîngerea Germaniei hitleriste și zdrobirea instrumentului ei militar — Wehrmachtul — au necesitat mobilizarea unor ample resurse umane și materiale ale coaliției antihitleriste, care a avut în fața sa un adversar nu mai puțin dibaci în desfășurarea războiului secret.

Un cercetător britanic, James Rusbridger (fost colaborator al serviciului secret de informații al Marii Britanii) a publicat de curînd (*„Encounter"*, 1985/5) un studiu despre succese ale spionajului german: *„În euforia victoriei* — scrie el — *și cu trecerea timpului se uită adesea că germanii și-au avut partea lor în loviturile date de serviciile de spionaj, tot atît de dramatice și cu consecințe tot atît de ample ca și cele puse la cale de Aliați"*. Faptele și datele prezentate de cercetătorul britanic dovedesc fără putință de tăgadă că Wehrmachtul nu a fost un colos de lut, ușor de doborît, ci unul de oțel, utilizînd toate mijloacele pentru a realiza obiectivele sale de expansiune și înrobire.

Printre episoadele dezvăluite de James Rusbridger se numără capturarea de către germani a unor cifruri și planuri britanice în împrejurări care ridică semne de întrebare, după cum tot semne de întrebare apar — cum se va vedea — în privința reacției celor mai înalți factori de decizie britanici — inclusiv Winston Churchill — față de pierderea unor documente pe cît de confidențiale pe atît de importante.

Astfel, în anul 1940, în largul coastelor germane a fost capturat submarinul britanic *HMS Seal*, cu un întreg set de cifruri ale marinei engleze. Este cel puțin straniu că, în ciuda faptului că deși echipajul a dispus de o oră, între ieșirea silită la suprafață a submarinului și predare, nimeni nu a întreprins nimic pentru a distruge aceste cifruri atît de importante pentru inamic.

Mai straniu este episodul capturării vasului cu aburi (steamer) comercial *Automedon* de către vasul german *Atlantis*, în largul insulelor Nicobar (Golful Bengal) la 11 noiembrie 1940. La bordul lui *Automedon* se aflau nu numai cifruri ale marinei de război și ale celei comerciale, care să fie utilizate de la 1 ianuarie 1941 și alte documente secrete, ci și minutele dezbaterilor cabinetului

de război din 8 august 1940 și raportul șefilor de stat major privind măsurile de apărare ale Singaporelui și ale altor posesiuni din Extremul Orient în eventualitatea unui atac japonez, destinate mareșalului aerului Sir Robert Brooke-Popham, comandantul șef al forțelor britanice din Extremul Orient. În aceste documente se arăta că Marea Britanie nu va fi în măsură să apere un șir de puncte de însemnătate strategică din Extremul Orient, precum Hong Kong, Singapore etc. întrucît nu dispunea de efectivele necesare. La 12 decembrie 1940, atașatul naval al Japoniei la Berlin, căpitanul Yokoi a fost informat asupra conținutului documentelor capturate la bordul lui *Automedon* și, la rîndul său, el a transmis informațiile la Tokio. Este interesant de menționat că raportul său — evident, cifrat — a fost interceptat de serviciul secret american care nu l-a putut descifra însă decît la 19 august 1945!

Pentru Înaltul Comandament japonez, cunoașterea stării de pregătire militară a posesiunilor britanice din Extremul Orient era esențială în vederea declanșării războiului din Oceanul Pacific. Este semnificativ, din acest punct de vedere, că, după cucerirea Singaporelui de către forțele japoneze (15 februarie 1942), căpitanul Rogge, comandantul *Atlantis*-ului care capturase vasul *Automedon* a primit o spadă de samurai, distincție care a mai fost primită doar de Göring și Rommel, ceea ce pune în lumină prețul pus de Înaltul Comandament japonez pe informațiile cuprinse în documentele transmise de germani.

Dacă decizia japoneză este lesne de înțeles, rămîne în schimb de neînțeles hotărîrea lui Churchill și a Cabinetului de război britanic de a nu comunica nici mareșalului Brooke-Popham, nici lui Sir Shenton Thomas, guvernatorul Singaporelui, pierderea prețioaselor documente care aveau să-i expună loviturilor armatei japoneze. Inexplicabilă tăcere, care avea să aibă consecințe dintre cele mai grave pentru apărarea Singaporelui.

La peste patru decenii de la desfășurarea evenimentelor, misterul continuă să înconjoare acest episod, cu atît mai greu de lămurit cu cît dacă în arhivele germane se găseau, în 1945, documentele capturate pe *Automedon*, autoritățile britanice refuză să admită pierderea lor! James Rusbridger a cerut, în 1983, primului ministru Margaret Thatcher să ordone o anchetă, dar după o așteptare de... șapte luni, ministerul de externe i-a comunicat că este „nepotrivit" să cunoască acest episod. Să recunoaștem că la enigma conduitei lui Churchill se adaugă enigma deciziei Foreign-Office-ului ca și a disparității din arhivele britanice a surselor privînd pierderea documentelor secrete de pe *Automedon*.

O situație similară a fost creată prin capturarea unui alt *steamer*, de astă dată australian — *Nankin* — la 10 mai 1942 de către nava germană *Thor*. Și de astă dată, la bordul vasului capturat se aflau documente confidențiale de cel mai mare interes: rapoarte recapitulative din perioada 21 martie—20 aprilie 1942, întocmite de Centrul de operații combinate de informații (*Combined Operations Intelligence Centre*, prescurtat C.O.I.C.) cu sediul la Wellington (Noua Zeelandă) și destinate comandantului șef al flotei de est, cu reședința la Colombo. Aceste rapoarte recapitulative cuprindeau date despre teatrul de operații, deplasarea vaselor aliate, informații privind alte sectoare, ca de exemplu Marea Britanie, informații privind economia și forțele militare japoneze și estimări asupra mișcărilor probabile ale vaselor japoneze din Oceanul Pacific și Indian. O parte din aceste informații proveneau din descifrarea de către americani a mesajelor japoneze transmise într-un cifru deosebit de complicat, numit de flota militară a S.U.A., JN—25. Documentele capturate la bordul lui *Nankin* dovedeau în chip limpede că Aliații erau în măsură să citească textele japoneze transmise în cifrul JN—25. Dacă germanii ar fi remis de îndată aliaților lor japonezi documentele capturate, aceștia, conștienți că cifrul lor fusese „spart" de adversar, ar fi putut lua măsuri de protecție, care ar fi putut influența deznodămîntul bătăliei de la Midway (3—5 iunie 1942), punctul de cotitură al războiului din Oceanul Pacific. Primul contact între atașatul naval german la Tokio, amiralul Paul Wenneker, și autoritățile de resort ale țării gazdă a avut loc la 29 august 1942, deci la aproape trei luni de la bătălia de la Midway. Japonezii au fost uimiți cînd au constatat că cifrul lor, care li se părea invulnerabil, fusese pătruns de către Aliați, în măsură să le cunoască astfel planurile și dispozițiile. Ei s-au grăbit să ia măsurile de rigoare pentru a asigura securitatea transmisiunilor lor. Printre aceste măsuri s-a aflat și procurarea a 500 de mașini germane de cifrat „Enigma" al căror sistem de cifrare era deja cunoscut de englezi, dar germanii — și ei siguri de invulnerabilitatea sistemului lor — nu voiau să ia în considerație mărturii incontestabile ale succesului serviciului britanic de informații.

Dacă importul de 500 de mașini „Enigma" nu putea asigura secretul comunicațiilor militare japoneze, alte măsuri ale Înaltului Comandament nipon s-au dovedit eficace. Schimbări în semnalele de chemare, reducerea traficului radio etc. au secat sursa de informații de care dispuneau pînă atunci americanii. După opinia întemeiată a lui James Rusbridger, măsurile de precauție ale japonezilor *„au afectat rezultatul a cel puțin trei mari confruntări navale în Pacific: bătălia de la Capul Speranței (11-12 octombrie); Santa Cruz (26 octombrie) și Guadalcanal (13-15 noiembrie), care s-au încheiat toate cu pierderi neașteptat de mari pentru flota S.U.A."*

Ceea ce conferă un caracter straniu acestui episod al războiului secret este că nici autoritățile militare britanice, nici cele australiene nu au dat nici un fel de informații aliaților americani, incapabili să înțeleagă de ce nu mai erau în măsură să-și procure, ca mai înainte, informațiile atît de prețioase prin citirea mesajelor japoneze. Au preferat englezii și australienii (ceea ce e mai puțin probabil) să provoace, prin tăcerea lor, pierderi ridicate forțelor americane din Oceanul Pacific, decît să-și mărturisească gravul eșec suferit? Sau există alte explicații?

Misterul este sporit de alte două fapte: dispariția din jurnalul amiralului Paul Wenneker a perioadei 1 iunie—31 octombrie 1942, adică tocmai a însemnărilor din zilele cînd el s-a ocupat de documentele capturate pe steamerul *Nankin* și refuzul autorităților britanice (în speță al *Foreign-Office*-ului) de a permite accesul la mesajele trimise din Tokio de amiralul german și descifrate de englezi. Cînd James Rusbridger a solicitat aprobarea pentru a vedea mesajele amiralului Paul Wenneker din lunile iulie-august 1942, Sir Geoffrey Howe, ministrul de externe al Marii Britanii (aceste mesaje sînt păstrate în arhivele *Foreign Office*-ului) l-a refuzat categoric și i-a spus că aceste mesaje nu vor fi puse niciodată la dispoziția publicului.

Dacă mecanismele „Enigmei" germane au fost în cele din urmă cunoscute, se pare că obstacole de neîntrecut se ridică înaintea celor care încearcă să dezlege enigmele comportării autorităților britanice față de capturarea

documentelor secrete de la bordul vaselor *Automedon* și *Nankin*. În ambele cazuri se poate admite că avem de-a face cu încercarea de a ascunde o gravă neglijență, aceea a transportării unor documente strict confidențiale, fără a se fi luat măsurile necesare de securitate. Dacă dorința de a ascunde gravitatea unor astfel de neglijențe prin distrugerea sau ascunderea urmelor lor documentare este pînă la un punct de înțeles, rămîne însă de neînțeles de ce factorii britanici de răspundere — inclusiv Winston Churchill — nu au luat măsuri, cînd documentele au intrat în posesia inamicului, pentru a înlătura sau diminua efectele, anunțînd, în primul caz, pe comandantul șef din Extremul Orient și guvernator, iar în al doilea caz, pe americani, de cele întîmplate. Iată întrebări care își așteaptă răspunsul și ei nu va putea fi dat decît atunci cînd sursele certe, astăzi inaccesibile, sau altele, a căror existență nici nu este bănuită, vor oferi date care să facă lumină în aceste enigme.

Ceea ce se desprinde însă cu limpezime din cele două episoade ale războiului secret relatate de James Rusbridger este că și Înaltul Comandament german — iar prin el și cel japonez — au dispus, în anumite perioade și pe anumite teatre de luptă, de informații secrete, smulse Aliaților, în măsură să le permită organizarea unor acțiuni militare cu grave consecințe pentru adversarii lor.

Pînă acum, serviciile secrete ale Germaniei hitleriste erau creditate cu o singură reușită importantă: Operația *Cicero* (Elyesa Bazna, valetul ambasadorului britanic la Ankara devenit agent al serviciului secret german); apoi, grație unui serviciu de ascultare calificat de specialiști drept „gigantic", instalat în Olanda, germanii au putut intercepta, în ianuarie 1944, o convorbire telefonică între președintele F.D. Roosevelt și primul ministru W. Churchill, care punea în lumină însemnătatea acordată de cei doi conducători apropiatei debarcări.

Față de rezultatele atît de modeste în comparație cu succesele agenților secreți ai U.R.S.S., Marii Britanii și S.U.A. s-a putut crea impresia că forța de șoc a Wehrmachtului nu a fost dublată și de acțiunea corespunzătoare a serviciilor secrete de informații și că, deci, înainte de a pierde războiul pe teatrele de luptă terestru, aerian și naval, Reich-ul nazist ar fi fost înfrînt în sfera invizibilă a războiului secret. Oricît de însemnată ar fi lupta în acest din urmă domeniu — nimeni nu-i poate tăgădui funcția — este tot atît de incontestabil că zdrobirea Germaniei hitleriste a fost rezultatul acțiunii unei serii de factori care au asociat resursele umane și materiale ale coaliției antihitleriste cu voința de libertate a popoarelor. În cadrul acestei coaliții, poporul nostru, care a găsit în Partidul Comunist Român un conducător energic și curajos, a adus o contribuție de preț scurtării războiului prin actul revoluționar de la 23 August 1944 cu cel puțin 200 de zile și angajînd efective care au plasat România pe al patrulea loc — după U.R.S.S., S.U.A. și Marea Britanie — în coaliția antihitleristă. Reich-ul hitlerist s-a prăbușit sub loviturile popoarelor hotărîte să-și apere independența și nu ale unor abili agenți secreți. Germania hitleristă a încercat să înrobească om și națiune, iar oamenii și națiunile s-au apărat, unindu-și eforturile și nimicind astfel fascismul, flagelul teribil care a declanșat un devastator război. Amintirea acestei conflagrații mondiale cheamă popoarele să vegheze ca pacea, independența și securitatea lor să nu mai poată fi puse în primejdie de nici o forță tentată să le aservească. Istoria ne învață că numai prin frontul comun al popoarelor, agresiunea și expansiunea pot fi stăvilite și anihilate.

Curiozități

„Războinicii incași se iveau brusc — de parcă ieșeau din pămînt — pe cîmpul de luptă și tot așa de fulgerător și de misterios dispăreau" — spun legendele peruane. De unde veneau însă și unde se mistuiau și, în genere, cît de mult credit se poate acorda acestei afirmații? se întrebau specialiștii. În iulie 1972, însă, lîngă orașul peruan Cuzco, s-a făcut o descoperire senzațională. Printre ruinele străvechii localități Saxahuaman, aflată la 3 500 m altitudine, a fost găsit un mare tunel care o lega de Valea Cuzco. Iar în jurul celebrului oraș Cuzco, pe care chiar indienii îl considerau un „miracol", există o întreagă rețea subterană — un labirint — care făcea legătura între oraș și o cetate aflată la trei km depărtare. Arheologii au mai explorat apoi și un al doilea tunel, cu o lungime de circa doi km, care ducea și el în Valea Cuzco. El a fost numit de specialiști „tunelul cu 100 de uși", întrucît avea 100 de luminatoare de o parte și de alta a culoarului principal.

Desen care prefigurează străbunica motocicletelor de astăzi

Pe planșetele proiectanților — noi tipuri de nave interplanetare

Scriitori și compozitori, dramaturgi și poeți, pictori și sculptori au fost, nu o dată, oaspeți ai ostașilor patriei socialiste. Infanteriști și marinari, aviatori și tanchiști, grăniceri și artileriști, pontonieri și transmisioniști — militari din toate armele, de toate gradele —, aflați la posturile datoriei, i-au întîmpinat cu dragoste și căldură, împărtășindu-le gîndurile și preocupările, așa cum, la rîndul lor, au făcut-o, cu aceeași dragoste și căldură, creatorii de frumos. Un fructuos dialog. Dar și o dovadă în plus a transformărilor petrecute în armata noastră, în anii socialismului, armată care, odată cu însușirea măiestriei ostășești, și-a înscris la loc de frunte o temeinică pregătire politico-educativă, însușirea

OASPEȚI DRAGI

valorilor culturii și artei. Iar întîlnirile cu oamenii de cultură și artă oferă încă un prilej de îmbogățire spirituală. Pentru creatori o experiență în plus, care a fost sau va fi materializată în vibrante opere dedicate ostașului român — ostaș și cetățean — apărător de glie și iubitor de frumos.

Dintre numeroasele manifestări organizate în unități militare, școli sau case ale armatei — șezători, seri culturale, concerte, spectacole, vizite etc — la reușita cărora și-au adus contribuția toți cei ce iubesc oștirea, fotoreporterii noștri au surprins pe peliculă o seamă de imagini pe care vi le înfățișăm în aceste pagini.

ÎN MIJLOCUL OSTAȘILOR

„În istoria noastră, soldații azi erau țărani și culegeau porumbul și secerau grîul, și mîine își apărau satele, pîinea și copiii. Așa erau pe vremea lui Ștefan cel Mare, dincolo de el și dincoace de el. Pădurile, la nevoie, au devenit armate de soldați. Și ele au luptat împotriva cotropitorilor, scrie în cronici. Și iarba a devenit o armată. Și apa. Și cum rîul și ramul sînt eterne, am putea vorbi despre existența la noi a unei invincibile armate, armata română eternă" (Gînduri ale scriitorului D.R. Popescu, președintele Uniunii Scriitorilor, despre armata patriei)

„Glorie de-apururi ție, armată română, care ai stat de veghe secole întregi, întru apărarea dreptelor noastre hotare, și care astăzi ești scutul puternic de apărare a independenței și suveranității noastre naționale, armată română, glorie ție" (Fragment dintr-un eseu scris de Victor Eftimiu în 1970, în urma unei întîlniri cu militari ai armatei noastre)

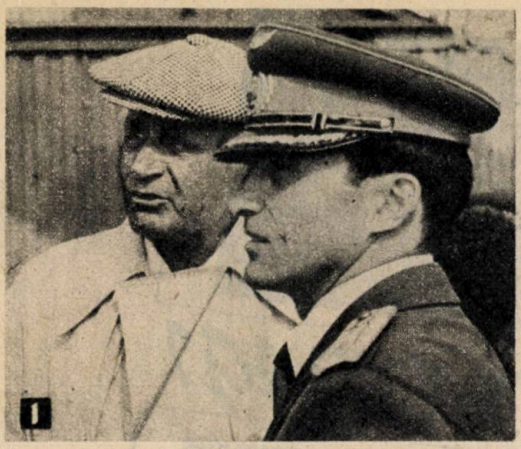

1. Cunoscutul scriitor Radu Tudoran, fost ofițer de aviație, într-o discuție de specialitate cu pilotul și scriitorul, locotenent-colonelul Doru Davidovici 2) Regretatul Dragoș Vicol, poet și prozator, fost redactor la „Viața militară", autorul volumelor „Dinamica", „Drumuri ostășești", „Poeme sub drapel" ș.a., în documentare 3) Poeții Viorel Cozma și Dan Fruntelată, acesta din urmă familiarizat deja cu problemele ostășiei, deoarece, un timp, ne-a fost coleg, în uniformă, la redacția revistei „Viața militară" 4) Poetul și prozatorul Eugen Frunză răspunzînd (credem) la o întrebare pusă de ostași: „Maestre, cînd ne veți mai dedica un volum asemănător celor intitulate „Dintr-un post de observație" sau „Oameni și cărți"? 5) Gestul sculptorului Ion Vlasiu parcă ar vrea să sublinieze cuvintele adresate poetului Ion Brad: „Iată un loc ideal pentru amplasarea unui monument dedicat ostașului român"

Dan Tărchilă, Ion Potopin, Vasile Băran și Haralamb Zincă la o demonstrație de strategie, la care, după cît se pare, cel mai interesat este H.Z., autor al atîtor cărți cu situații complicate și cu eroi militari în măsură... să limpezească lucrurile

1

1. Un documentat scenarist și regizor de filme cu ostași s-a dovedit a fi și Francisc Munteanu

2. Autorul „Vulturului", prozatorul Radu Theodoru

3. Un cuartet de creatori, poeți și compozitori (de la stînga la dreapta): Coman Șova, Dan Mutașcu, Zaharia Popescu și părintele cîntecului „Trecea fanfara militară" (și el, pe vremuri, militar) Temistocle Popa

4. Oare ce cîntece va mai dărui ostașilor compozitorul Ion Cristinoiu?

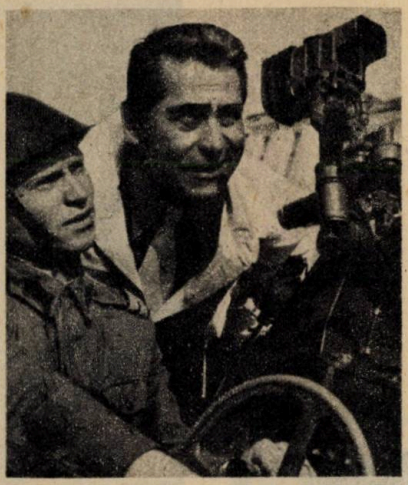

2

3

4

Și un rapsod printre militari — Tudor Gheorghe

ARTA UNUI FOTO-REPORTER

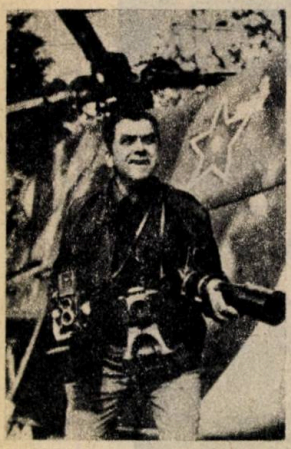

De aproape patru decenii străbate țara în lung și lat, purtînd cu sine nelipsita-i valiză în care sînt rînduite, cu meticulozitatea ce-l caracterizează, acele obiecte fermecate — aparate, filtre, obiective, filme — ce prefac luminile și umbrele în imagini fotografice. Și nu în imagini obișnuite, ci în adevărate lucrări de artă. Pentru că Iulian Marinof, colegul nostru, este un artist autentic. Un îndrăgostit de frumos, care pe lîngă talentul cu care este înzestrat, adaugă iscusință profesională, intuiție, perseverență, grija pentru lucru făcut temeinic. Un maestru, pentru care arta fotografică nu mai are multe taine. Ochiul lui știe să privească altfel decît ai noștri. Amănuntul care nouă ne scapă, pentru el poate deveni un subiect ce se transformă, prin măiestrie, într-o excelentă imagine. Pentru Iulian Marinof lumina este penelul prin intermediul căruia pictorul pune culoarea acolo unde trebuie, iar pelicula — șevaletul. Imaginile sale — captate dintr-un unghi știut numai de el — stăruie pe retină și vibrează. Iar Iulian ne-a făcut să vibrăm — și ne face — cu fiecare instantaneu, cu fiecare reportaj. Semnătura lui însoțește zeci de mii de imagini tipărite — în primul rînd în revista „Viața militară" —, în numeroase alte publicații românești și străine, premiate în multe și prestigioase expoziții de la noi și de pe alte meridiane.

Și puțini sînt acei care cunosc atît de bine ca el pe ostașii patriei, cărora le-a dedicat atîtea și atîtea poeme „scrise" cu lumină. Cu ei și pentru ei, pentru cei care vor veni după ei, a întocmit o adevărată cronică în imagini a oștirii socialiste. Căci l-a însoțit pe cîmpurile de instrucție, a urcat pe navele lor de luptă, în carlinga avioanelor, în turelele tancurilor. Prietenderni în toate anotimpurile, l-au încîntat, desigur, și apusul soarelui, marea, munții, tainele unduitoare ale brazilor încărcați de zăpadă, dar cel mai mult i-au rămas apropiați oamenii. Ostașii. Poate de aceea fotografiile lui Marinof degajă atîta căldură și prospețime. Poate de aceea arta lui Marinof a adunat cu timpul atîtea carate.

J. GH.

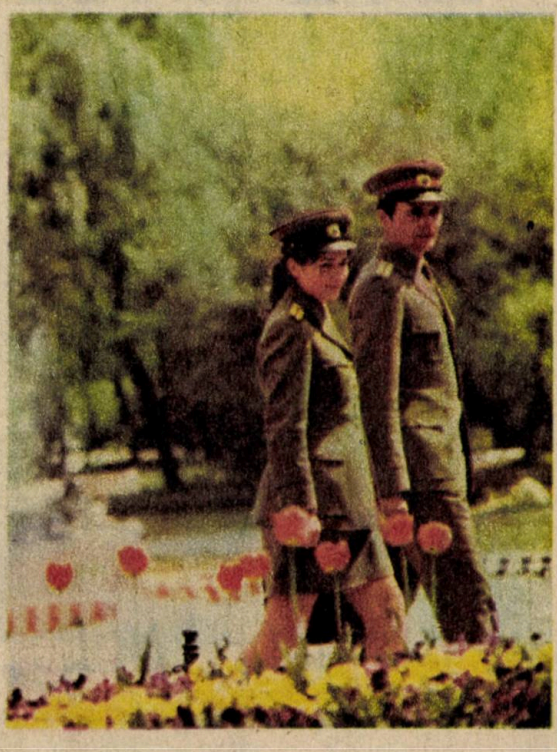

Premiere cinema

● Primele filme cu tematică militară au fost realizate în anul 1896 de Méliès în Franța (*„Regimentul”*, *„Eliberarea localnicilor”*, *„Mari manevre”* — scurte pelicule improvizate) și de Oskar Mester în Germania (filmarea unei parăzi autentice, pelicula intitulîndu-se *„Întoarcerea trupelor de la manevrele de primăvară”*).

● Prima filmare a unor scene subacvatice a fost realizată de Méliès în 1898 cînd, pentru filmul *„Explozia cuirasatului «Maine» în rada Havanei”*, regizorul interpune între aparatul de luat vederi și macheta navei un acvarium populat cu plante și vietăți marine.

● Primul corespondent cinematografic de război din lume se consideră a fi englezul Joseph Rosenthal devenit celebru prin promptitudinea cu care se deplasa în orice punct al globului unde izbucneau tulburări. Astfel el a filmat aspecte din războiul anglo-bur, răscoala boxerilor din China, războiul ruso-nipon din 1904 etc.

● O primă incontestabilă dovadă a ecoului politic pe care cinematograful l-a avut încă de la apariția sa în viața publică ni-l oferă filmul francez *„Catastrofa Petropavlovskului”*, realizat în 1904 de Lucien Nonguet, cu aspecte din războiul ruso-japonez. La difuzarea filmului, realizatorii au folosit un insert scris în 6 limbi, pentru ca, în funcție de publicul căruia i se adresa, proiecția să se încheie cu lozinca „Trăiască Rusia” sau, dimpotrivă, cu „Trăiască Japonia”.

● Ideea utilizării cinematografului în instrucția militară a apărut pentru prima dată în România. În articolul lui C.D. Parepa, intitulat *„Aplicațiunile cinematografului în armată”*, apărut în 1898, se menționează că acesta *„poate servi de înregistrator al tuturor operațiunilor militare mari care au nevoie a fi revăzute... sau, în fine, de a reaminti unele succese și inovațiuni în arta militară care nu pot fi lăsate posterității prin mijloacele de care azi dispunem”*.

● Primele filmări aeriene s-au realizat în toamna anului 1913 pentru filmul belgian *„Blestemat fie războiul”*, regizat de Alfred Machin.

● Primul Serviciu Cinematografic Militar din lume a fost creat în Germania în anul 1914. Cooptat în arsenalul strategiei propagandistice prusace, cinematograful a invadat practic cîmpul de luptă, fiind folosite 500 de aparate de proiecție pe frontul de vest și peste 300 pe cel de est.

● Mobilizat în 1914 în calitate de corespondent de front pentru casa producătoare „Pathé”, Alfred Machin a brevetat primul aparat de filmare sincronă cu o mitralieră.

● Odată cu izbucnirea primului război mondial, s-a declanșat și o criză acută de materie primă pentru cinematografie. În loc de peliculă, fabricile de celuloid produceau explozibil, tone întregi de film virgin fiind topite și transformate peste noapte în dinamită!

● Revista *„Cinema”* din 1 septembrie 1925 își informează cititorii: *„De curînd a fost inventată la Paris așa-zisa «mitralieră-cinema» pentru exercițiile de tragere ale aviației. Să vedem ce este această invenție: S-a construit o mitralieră de aceleași dimensiuni și greutate ca acelea adevărate cu singura diferență că locul pe unde se vizează punctul ochit posedă o lentilă, iar în interior în loc să se ruleze o bandă cu gloanțe, se rulează o peliculă neimpresionată. Este ușor de priceput restul: ochitorul vizează avionul advers și învîrtește manivela, înregistrînd astfel pe film atîtea imagini ale avionului cîte gloanțe ar trage o mitralieră adevărată”*.

● Primul cinematograf aerian a apărut în Anglia în 1926. La bordul unuia dintre avioanele companiei aeriene *„Imperial Airways”* s-a proiectat în timpul zborului filmul *„Lumea pierdută”*, realizat după celebrul roman al lui Conan Doyle.

● Primele hărți cu situații tactice animate au apărut în anul 1927 în filmul lui Leo Lasko *„Războiul mondial”*.

VIOREL BREZEANU

Coincidențe stranii

După izbucnirea celui de-al doilea război mondial, în multe dintre țările beligerante a fost interzisă apariția cuvintelor încrucișate în publicații. Războiul crease psihoza spionomaniei care a avut consecințe pînă și în domeniul crucișologiei: specialiștii erau de părere că prin intermediul cuvintelor încrucișate se pot transmite informații cifrate...

Debarcarea atît de așteptată a aliaților în Franța urma să devină în curînd o realitate. Pregătirile se aflau în plină desfășurare. Criptonimele referitoare la această operațiune făceau parte din secretele de război cele mai bine păzite. Planul de debarcare avea denumirea codificată „Operațiunea Overlord”. Sprijinul logistic al marinei necesar acestei operațiuni era codificat sub denumirea de „Neptune”. Pentru debarcarea trupelor anglo-americane, fuseseră alese două plăji în Normandia, codificate sub denumirea de „Omaha” și „Utah”. Porturile artificiale care urmau să fie construite în vederea debarcării primiseră denumirea de „Mulberry”.

Pe neașteptate serviciile de securitate ale aliaților au intrat în stare de alertă și au început să supravegheze redacția ziarului „Daily Telegraph”. Pe data de 3 mai 1944, „Daily Telegraph” publicase un joc de cuvinte încrucișate în care, între altele, figura și cuvîntul „Utah”. Pe data de 25 mai, un alt joc conținea cuvîntul „Omaha”. Pe 26 mai, apărea, într-un alt careu, cuvîntul „Neptune”.

Asta era prea mult chiar pentru flegmaticii englezi. S-a hotărît anihilarea spionului. Cu toată filarea strînsă a autorului careurilor amintite, pe data de 31 mai, s-a mai tipărit un joc, care conținea cuvîntul „Mulberry”, iar pe 2 iunie, deci cu patru zile înaintea debarcării, în jocul din cotidianul „Daily Telegraph” figura criptonimul principal al debarcării, „Overlord”.

În ziua aceea de iunie, Leonard Sidney Dave, directorul unei școli din Leatherhead, întorcîndu-se acasă de la o plimbare cu cîinele, a fost foarte mirat cînd s-a văzut acostat de doi agenți ai serviciului de contrainformații. Cercetările intense, care au durat multă vreme, au dovedit însă totala nevinovăție a acestui pașnic cetățean britanic, pasionat compunător de cuvinte încrucișate. S-a constatat că nu cunoștea nici o persoană care să fi fost la curent cu criptonimele și datele invaziei. Termenii inserați de el în jocurile de cuvinte încrucișate ajunseseră acolo din întîmplare, datorită necesității de încrucișare. Nici specialiștilor nu le-a venit să creadă, dar fusese pur și simplu un joc al coincidențelor.

VASILE MATEI

NICOLAE DUMBRAVĂ

De dragoste

Dragoste lunară, țară,
lut și păsări, măr domnesc,
arbori ce nu pot să moară,
râuri ce se despletesc,
de din Vale de Rovine,
din Posada sau Vaslui
anonimi venim spre tine
și rămînem în statui.
Sus, pe Omul, azi îți bate
ora-n care circumscrii
cor din mîndrele stindarde,
cor de August și vecii.
Timpului meu timp, îți ară
zările-ți din care cresc
râuri ce nu pot să moară,
lut și păsări, măr domnesc.

Dragoste lunară, țară,
arbori care curg firesc.

Carnet de front

Nu mai știm de e joi sau vineri.
Păduri zbuciumate păduri.
Ne lepădăm de anii cei tineri
și umblăm prin destine maturi.
Ora se închide și iar se deschide.
Incineratele spații par cîmpii de bazalt.
Pietrele devin dintr-odată balade lichide
apele împietresc într-un strigăt înalt.
Și totuși, comanda din inimi, comanda
de-a fi gata prin linii să treci.
Cînd s-a pornit peste Criș canonada
eram în pluton douăzeci, douăzeci...
După asalt am rămas numai trei.
Șaptesprezece căzură în timp ce cu sîrg se luptară.
I-am luat pe suflet, și pînă sus, la Carei,
i-am plîns cu lutul acesta de țară —
peste vîrste căzuse o noapte amară, amară...

Grăniceri

Pe soldații aceștia nu poți să-i îndoi;
am aflat că au suflet populat de eroi.
Jurați veșniciilor tricolore și roșii,
vorbesc noapte de noapte, prin somn, cu strămoșii.
Dimineața cînd ies din străbuni în afară
se spală pe față cu albastru de țară
și-n patrulare, fie pe tărmuri, fie în munții merei
iau și iubirile toate cu ei —
și nu le dau la magazie în primire,
nici cînd trec în rezervă, după luni de oștire
căci își zic cu privirea ușor tremurată
să n-avem nevoie de ele vreodată.
Încolo, ce să vă mai spun? Priviți-i bine
Seamănă leit cu această mulțime
care toarnă oțelul, care crește secara
și care poartă spre cîntece țara.

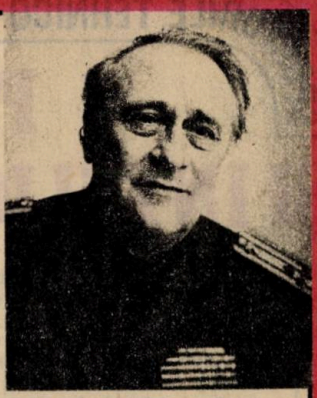

NICOLAE TĂUTU

TRIPTIC OSTĂȘESC

În tanc

Uzina mea de foc, apărătoare,
urcă drumul ca o linie a vieții,
bărbatul-brață, e un oțel mai tare
doar l-a născut cuptorul tinereții.

O, țara mea, a demnității hartă,
Să știi că veghea-n posturi nu ne-apasă;
să-ți apărăm a fericirii soartă
în tanc schimba-vom fiecare casă.

În carlingă

Cînd se întorc cocorii iar din sud
se-ntîlnesc cu piloții-nții oară
o clipă inimile în văzduh s-aud
și din adîncuri le răspunde-o țară.

Cunosc cocorii c-au ajuns la noi
după-ndrăzneala șoimilor de-oțel
ce-au biruit și înălțimi și sloi
pe aripe cu jarul de oțel.

În cart

Cînt eroismul simplu
al omului de la timonă
trecînd prin vîltoarea mării;
și rîndurile curg solemne
în al hîrtiei chenar
ca dungile albastre
niuri paralele
de pe o bluză aspră de marinar

Iubirea mea, pămîntul românesc *

Mi-e fruntea grea de-atîtea oseminte
ce sprijină al patriei cald pămînt
pe visul lor mi-am ridicat fierbinte
grădinile din fiece cuvînt.

Cînd înfloreau garoafe în vocale
să-mpodobească-al țării tînăr mers
am scuturat pe-naltele-i spirale
livezile din fiecare vers.

Tu, casa mea, cu largi ferești deschise,
cu doinele ce amurgeau în prag,
ți-am adunat pe-altare mari de vise
cîntările din fiecare steag.

Ți-am strîns pe corzi culoare din culoare,
ți-am strîns pe umeri trainic curcubeu
și poate lîngă orgile solare
vei auzi, șoptit, și viersul meu.

Iar pe mormînt, cînd am să plec în moarte,
sădiți-mi brazi ce nu se veștejesc
să pot cînta prin cetini, mai departe,
iubirea mea: pămîntul românesc.

* Este ultima poezie a poetului, scrisă în anul 1972, pe care compozitorul Florin Begardo a realizat o foarte frumoasă melodie distinsă cu premiul I la Festivalul cîntecului ostășesc „Te apăr și te cînt, patria mea!", prima ediție.

SPORTURILE TEHNICO-APLICATIVE

PASIUNE, CUTEZANȚĂ ȘI INTELIGENȚĂ TEHNICĂ

Componentă inseparabilă a activității de educare patriotică și revoluționară, pentru muncă și viață, a tinerei generații, pregătirea tineretului pentru apărarea patriei valorifică din plin valențele educative și formative ce decurg în mod direct din concepția partidului nostru, genial fundamentată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, privind apărarea patriei de către întregul popor. Pregătirea tineretului pentru apărarea patriei – activitate integrată organic în sistemul național de apărare – se desfășoară pe baza unui vast program de instruire și educare a tinerilor, în cadrul căruia, alături de însușirea și aprofundarea operelor tovarășului Nicolae Ceaușescu, a prevederilor Congresului al XIII-lea, a celorlalte documente de partid, și de perfecționarea continuă a pregătirii militare generale, un loc de mare însemnătate îl ocupă pregătirea tehnico-aplicativă de specialitate. Sporturile tehnico-aplicative – pe care le prezentăm succint în rîndurile de față – oferă tinerilor largi posibilități de afirmare a talentului și măiestriei, aducîndu-și o contribuție însemnată la formarea și modelarea trăsăturilor de caracter, a personalității lor, punîndu-și amprenta asupra conduitei acestora în dubla ipostază de constructori și apărători. Competițiile anuale organizate de Uniunea Tineretului Comunist, prin Secția de pregătire a tineretului pentru apărarea patriei și sport, cu sprijinul unităților militare și al organelor cu atribuții în mișcarea sportivă – cu faze de masă, județene și finale pe țară – se constituie într-o pledoarie pentru practicarea sporturilor tehnico-aplicative, devenite un adevărat izvor de cutezanță și romantism revoluționar.

BIATLON

BIATLON — sport tehnico-aplicativ de iarnă cuprinzînd două probe: deplasare pe schiuri și tir. Criteriile de apreciere a sportivilor sînt deci reprezentate, pe de o parte, de timpul în care este parcurs pe schiuri traseul cu obstacole (pe o distanță variabilă în raport cu vîrsta concurenților), iar pe de altă parte de punctajul obținut la ședința de tragere cu arma de calibru redus. Practicarea biatlonului solicită o bună pregătirea fizică, rezistență la efort îndelungat, îndemînare, agerime, voință și spirit de întrajutorare. El constituie, prin toate acestea, cît și prin contactul cu relieful variat — traseele biatlonului străbătînd în majoritatea cazurilor zone muntoase împădurite, văi sau dealuri — o probă a măiestriei vînătorilor de munte. Așa se și explică larga popularitate și interesul tot mai crescînd de care se bucură, desfășurîndu-se în cadrul a peste 200 cercuri de profil în care sînt cuprinși peste 5000 de tineri.

DELTA PLANISM

DELTAPLANISM – sport spectaculos, de dată mai recentă, dar răspîndit deja la scară mondială, constînd în efectuarea zborului fără motor cu ajutorul deltaplanului (aparat construit dintr-un schelet ușor din duraluminiu, care susține o voalură de pînză specială în forma literei grecești delta, fără aparatură de bord). Deltaplanul se manevrează prin forța brațelor și solicită intens îndemînarea, forța fizică, curajul și priceperea pilotului în folosirea curenților de aer. Construindu-și singuri aparatele în cadrul a circa 35 de cercuri tehnico-aplicative, iubitorii acestui sport își dezvoltă, de asemenea, imaginația și fantezia creatoare, își lărgesc orizontul de cunoaștere tehnică.

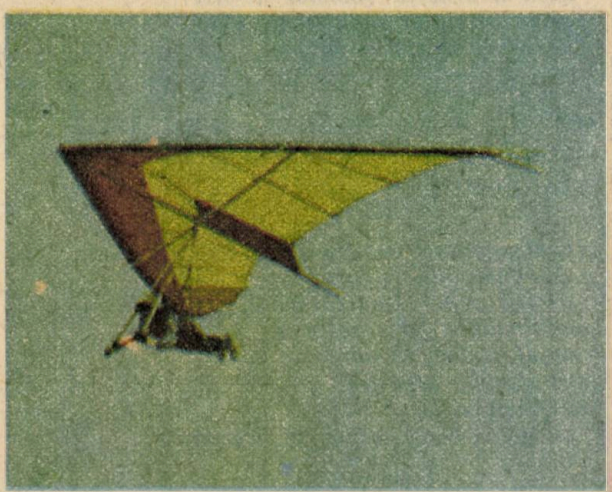

Sporturile tehnico-aplicative

PLANORISM

PLANORISM — sport tehnico-aplicativ al zborului fără motor, cu planorul, prin folosirea curenților de aer. Planoarele sînt dotate cu aparatură de bord complexă și oferă, față de deltaplan, posibilități mai mari de manevră, cu ele putîndu-se efectua adevărate acrobații aeriene. Peste 1400 de tineri se instruiesc în 54 de cercuri de profil și își perfecționează pregătirea în cadrul taberelor de vară unde primesc brevetul de planorist — adevărată opțiune pe drumul practicării zborului cu motor. Tinerii planoriști dobîndesc cunoștințe interesante despre aviație și legile zborului la altitudine, despre meteorologie ș.a.

Practicarea celor două sporturi ale zborului fără motor are și o deosebită importanță economică — aparatele respective fiind utilizate tot mai mult în agricultură și silvicultură la împrăștierea îngrășămintelor și a substanțelor împotriva dăunătorilor, la localizarea unor calamități etc. Dar, înainte de toate, deltaplanismul și planorismul reprezintă o pepinieră din care se recrutează viitorii piloți ai aviației civile și militare, oameni cu caractere tari, capabili să continue frumoasa tradiție a zburătorilor cu tricolor pe aripi.

Karting

KARTING – sport tehnico-aplicativ care contribuie la deprinderea profesiei de conducător auto, practicat de peste 5 300 de tineri, în cadrul a 204 cercuri de profil. Tinerii își dezvoltă prin activitatea de karting atenția, îndrăzneala, curajul, își însușesc cunoștințe de mecanică privind compunerea și funcționarea motorului cu ardere internă și a celorlalte instalații ale kartului (aprindere, frînare etc.)

Curiozități

O colecție de arme de epocă, în valoare de 400 000 de franci, a fost furată de la Muzeul din Perouge, în estul Franței. Hoții au demontat sistemul de alarmă și au sustras 32 de puști, 17 pistoale și o archebuză din secolul al XV-lea, din care nu există decît cinci exemplare în toată Europa. Un amănunt suplimentar: colecția a fost furată, acum, pentru a patra oară!...

Englezul Kenneth Crosby, scufundător pasionat, a găsit — pe fundul fluviului Tamisa — un medalion împodobit cu briliante. Specialiștii care au examinat medalionul au ajuns la concluzia că acesta aparținuse vestitului amiral britanic Nelson, mai exact, că marele comandant al flotei engleze îl purtase ca ornament al pumnalului său. Istoricii afirmă că acest medalion i-a fost dăruit amiralului în 1798, după una dintre victoriile sale navale.

RADIOAMATORISM — sport tehnico-aplicativ foarte îndrăgit, practicat de peste 7000 de tineri înscriși în 268 de cercuri unde se învață transmiterea și recepția semnalelor Morse și se dobîndesc cunoștințele necesare susținerii examenului de radioamator — visul oricărui tînăr pasionat de acest sport. Dobîndirea autorizației de emițător presupune recepționarea unui anumit număr de emisiuni, fapt atestat prin QSL-uri (un fel de cărți poștale transmise reciproc între radioamatori pentru autentificarea legăturilor radio respective). Tinerii radioamatori români de performanță au stabilit legături cu stații din zone foarte îndepărtate, cum ar fi Noua Zeelandă ori Australia.

Uniunea Tineretului Comunist organizează anual întreceri cu finală pe țară (dotată cu „Cupa U.T.C.") la subramurile radioamatorismului (unde scurte, unde ultrascurte, telegrafie sală și radiogoniometrie)

TURISTICĂ ORIENTARE

ORIENTARE TURISTICĂ – sport constînd în depistarea, contra-cronometru, într-o anumită ordine a unor obiective (puncte de control) aflate în teren. El probează spiritul de orientare, agerimea, iuțeala și rezistența fizică. Concurenții folosesc busolă și hartă. Evaluarea rezultatelor se face ținînd seama de numărul obiectivelor descoperite și de timpul realizat. Acest sport se desfășoară în aer liber, în păduri, indiferent de anotimp, ziua și noaptea, mijlocește contactul cu frumusețile patriei și îi pregătește pe tineri în vederea executării cu succes a unor misiuni ca agenți de legătură, călăuze, observatori etc.

Alături de aceste sporturi mai sînt practicate, cu satisfacții și rezultate deosebite, PARAȘUTISM, ZBOR CU MOTOR, JUDO, TIR, MODELISM etc., prin intermediul cărora tinerii își însușesc cunoștințe tehnice de specialitate și își dezvoltă aptitudini indispensabile pregătirii pentru apărarea patriei. Și încă un argument: numeroși sportivi de performanță, care prin rezultatele de excepție obținute în marile concursuri internaționale au contribuit la ridicarea prestigiului țării noastre, și-au început cariera sportivă, în domeniile care i-au consacrat, în cadrul activității tehnico-aplicative organizate de Uniunea Tineretului Comunist.

Locotenent-major

FLOREA BUJOREL

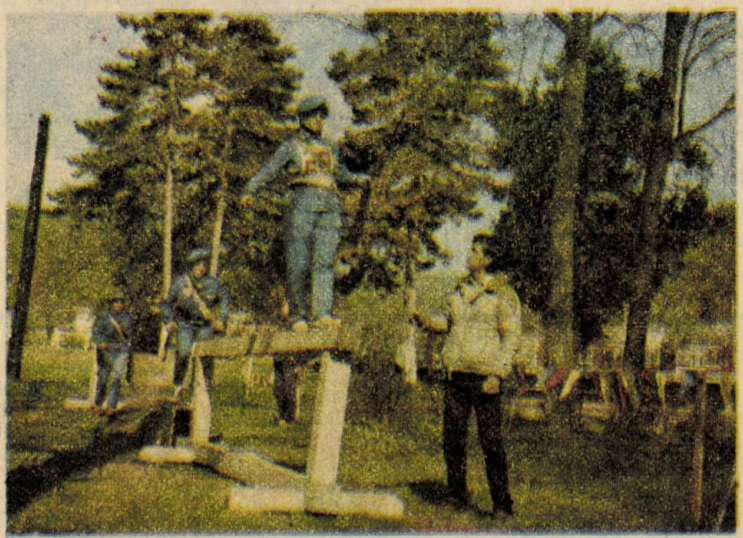

REALIZĂRI ALE INDUSTRIEI AERONAUTICE ROMÂNEȘTI

Elicopterul IAR 330 H

Zborul — fascinantă și eternă aspirație umană — are, în cuprinsul spațiului românesc, început de legendă. El izvorăște din dragoste pentru liniștea cerului și se înalță începînd cu insolita aripă de șindrilă ușoară a Meșterului Manole. Zborul, realitate spectaculoasă, are în istoria lui mondială fundamentale contribuții românești. La începutul secolului (1906), Traian Vuia realizează primul zbor mecanic din lume cu mijloace propriu-de-bord. După numai cîțiva ani (1910), Henri Coandă construiește și pilotează primul avion cu reacție pe care l-a cunoscut omenirea. Aurel Vlaicu, flăcăul din Binținți, își înscrie și el numele în panoplia pionierilor aviației românești și mondiale. Și exemplele de excepție ar putea continua, fiind pe cît de importante pe atît de numeroase. Continuînd linia ascendentă a bogatelor tradiții, aviația românească s-a dezvoltat și continuă să se dezvolte într-un ritm impetuos — îndeosebi în anii de după Congresul al IX-lea al partidului, de cînd întreaga noastră devenire poartă amprenta hotărîtoare a activității revoluționare a tovarășului Nicolae Ceaușescu, activitate care a pus și pune în valoare, la dimensiuni fără precedent, geniul constructiv al poporului. Industria aeronautică românească construiește astăzi aparate sigure și eficiente — ROMBAC, avion modern de transport, elicoptere, aparate ușoare pentru aviația utilitară, aeronavele de luptă cu reacție I.A.R.-93 etc. — capabile să răspundă în cel mai înalt grad exigențelor tehnicii contemporane de vîrf. Aceste remarcabile realizări, înfăptuite din inițiativa și prin grija secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, constituie o îndrăzneață afirmare a potențialului nostru tehnologic, a inteligenței românești.

Zborul are, la români, înaintași iluștri: Vuia, Vlaicu, Coandă, Carafoli, Manicatide... Și, totodată, continuatori pe măsură ai bogatelor tradiții, care poartă cu cinste, spre limpezi înălțimi, culorile patriei. Înmănuncheate în semnul renumit al celor trei cercuri concentrice simbolizînd gloria aripilor românești.

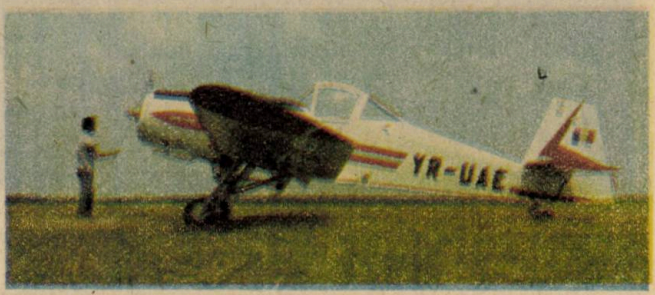

Avion utilitar

Avionul de luptă IAR 93

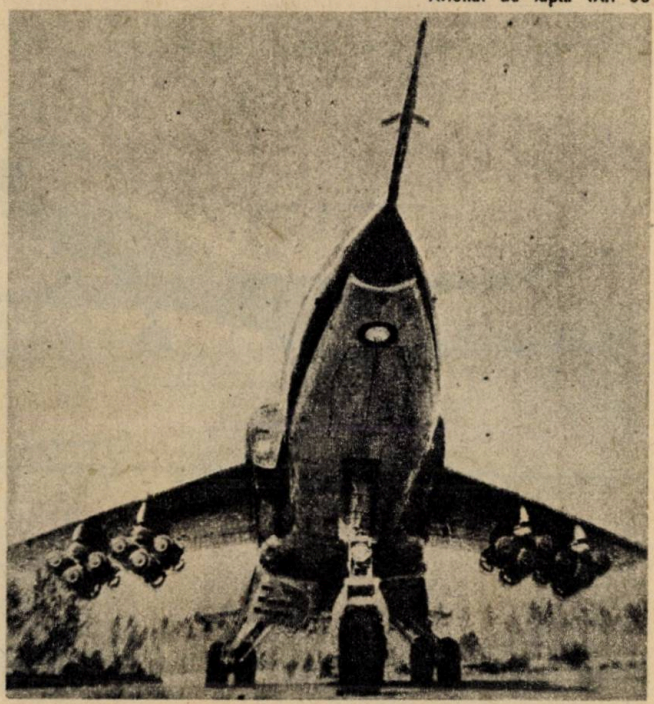

Aparate de zbor moderne, sigure, realizate de harnicii proiectanți, muncitori și ingineri români: elicopterul IAR 316—B și aeronava de pasageri ROMBAC 1—11

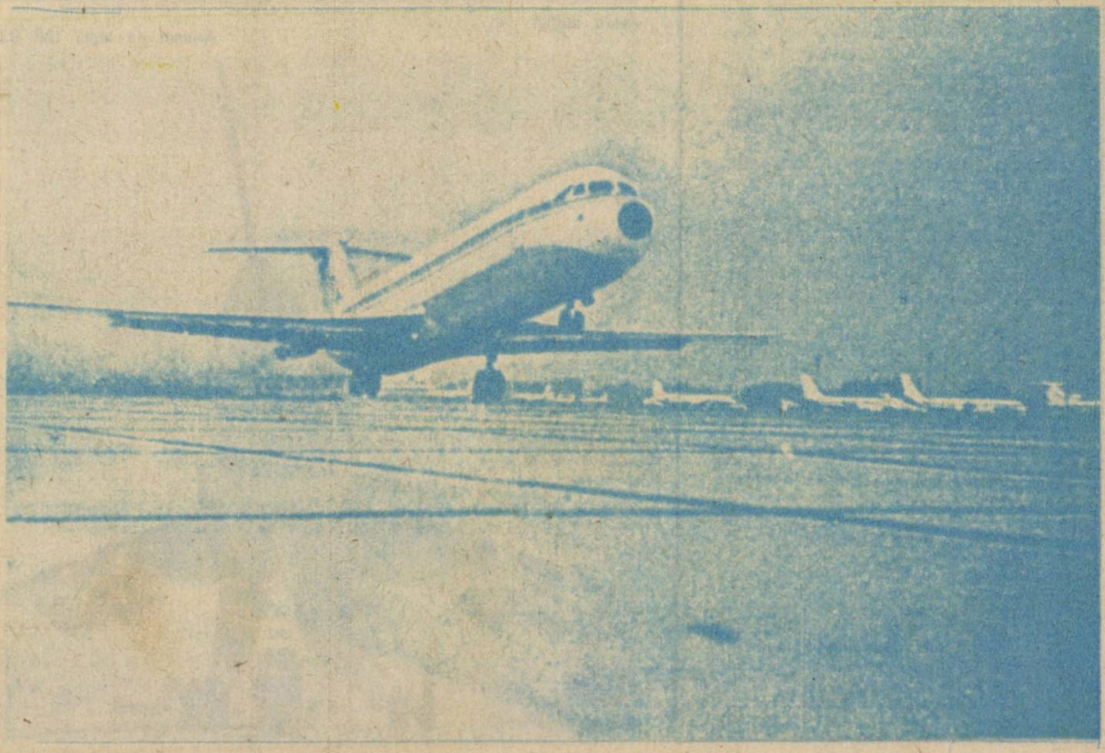

Cinema Caleidoscop

La 1 septembrie 1939, exact în ziua inaugurării primei ediții a Festivalului internațional al filmului de la Cannes, armata lui Hitler invadează Polonia. Războiul a început. Parisul declară stare de asediu. Invitații părăsesc în panică palace-urile. Orășelul se golește. Personalul angajat în organizarea și desfășurarea festivalului este chemat sub arme. Filmul propus pentru vizionare în acea zi, *„1001 de nopți"*, se amînă pentru **10 septembrie**, „dacă împrejurările vor permite": *Precum se știe, împrejurările n-au permis!*

● Un exemplu concludent al politicii de intimidare practicată prin film de Germania hitleristă în anii celui de-al doilea război mondial: în aprilie 1940, ambasadorii germani la Oslo și Copenhaga au invitat concomitent o serie de înalte personalități norvegiene și daneze să asiste la o serată cinematografică unde le-a fost prezentat filmul *„Campania din Polonia"*, documentar care înfățișa cu o cruzime rar întîlnită, făcînd apologia forței brutale, spectacolul tragic al prăbușirii Poloniei sub potopul de obuze și bombe ale Reich-ului.

A doua zi în zori, trupele hitleriste invadau Norvegia și Danemarca.

● Filmul cu partizani a fost inaugurat ca nou gen cinematografic în Uniunea Sovietică în plin război. Astfel, în 1942, Igor Savcenko semnează regia filmului *„Partizani în stepele Ucrainei"*, pentru ca în 1943 să apară: *„Partizana"* de Fr. Ermler, *„Curcubeul"* de Mark Donskoi și *„În numele patriei"* de Vs. Pudovkin și D. Vasiliev.

● Dintre cele mai remarcabile filme documentare realizate în lume în timpul războiului antihitlerist se detașează *„24 de ore de război în U.R.S.S."*. La 13 iunie 1942, într-unul din momentele cele mai grele ale războiului, cînd lumea se aștepta la o nouă năvălire a armatei germane, 240 de operatori se răspîndesc pe nesfîrșita întindere a frontului sovieto-german și în spatele acestuia, consemnînd în imagini o adevărată prelață la *„marea coliziune de la Stalingrad"*.

● Printre victimele cinematografului englez se numără și Leslie Howard. În 1942, el semnase pe genericul filmului „Primul dintre puțini" și o biografie a lui P.J. Mitchell, creatorul avionului „Spitfire", unde interpreta rolul unui personaj care sfîrșea tragic. La rîndu-i, un an mai tîrziu, avea să-și afle moartea printr-o întîmplare absurdă: părăsind Anglia spre frontul din sudul Europei, în momentul îmbarcării pe aeroportul din Londra, fiindcă fuma trabuc și purta pălărie cu boruri late, fusese confundat de către spionii germani cu Winston Churchill. Avionul cu care călătorea actorul avea să fie luat imediat în urmărire și doborît deasupra golfului Biscaya.

● În timpul războiului, filmele pe această temă, produse în toate țările lumii, au fost create pe structura sobră a tragismului situației. Singurii cineaști care au abordat războiul și în registru comic au fost englezii, exploatînd și în aceste împrejurări una dintre trăsăturile esențiale ale națiunii lor: umorul. Comedia muzicală *„Trei marinari"*, 1940, descrie într-un ritm antrenant capturarea unei nave inamice; în *„Mr. Smith, omul din umbră"*, 1941, se prezintă personajul comic al unui agent de spionaj care dejoacă vigilența naziștilor, organizînd evadarea unui grup de prizonieri, iar *„Gîsca o ia din loc"*, 1943, este o acidă satiră la adresa nazismului.

● În S.U.A., marii cineaști ai Hollywoodului au renunțat pentru moment la filmul artistic și s-au angajat să realizeze filme de instrucție militară în sprijinul pregătirii de luptă a trupelor. Astfel, John Ford — care se reangajase în marină ca locotenent-major — a semnat regia filmelor *„Bătălia de la Midway"* și *„Ne îmbarcăm la miezul nopții"*, John Huston — *„Raport asupra Insulelor Aleutine"*, iar Walt Disney a produs filme de învățămînt tehnic și militar precum și filme de propagandă pentru lansarea împrumuturilor de război.

De toate

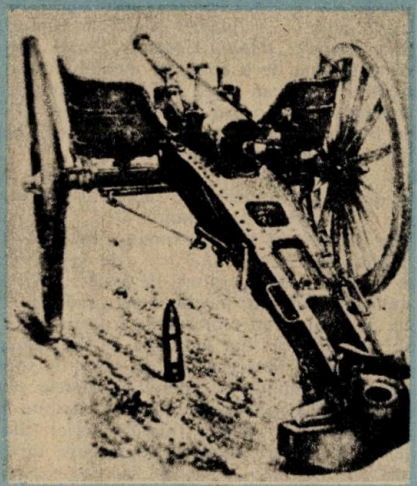

Tun de artilerie construit în 1898 de colonelul român Perticari, model care a fost preluat și de către francezi

Cu prilejul turnării filmului „Serbările galante", realizat în țara noastră, celebrul actor francez Jean Marais a ținut să se fotografieze cu doi dintre componenții lotului nostru de box: Emil Cișmaș și Gh. Anghel

Un porumbel pregătit pentru... observații aeriene. E greu de presupus că experimentul a reușit

● Frank Capra și Anatol Litvak, cu colaborarea lui Raymond Griffith și a lui Joris Ivens au realizat pentru *„U.S. Army Pictorial Service"* seria de filme intitulată *„Pentru ce luptăm"* (1943) compusă din 7 documentare intitulate: *„Preludiul războiului"*, *„Naziștii atacă"*, *„A împărți pentru a stăpîni"*, *„Bătălia Angliei"*, *„Bătălia Rusiei"*, *„Bătălia Chinei"*, *„Statele Unite intră în război"*. Avînd sarcina de a combate mentalitatea tradițională a izolaționismului american și de a-i convinge pe spectatori de necesitatea îmbrăcării uniformei militare, serialul *„Pentru ce luptăm"* a rămas în istoria cinematografiei militare ca una dintre realizările cele mai originale și mai inteligente.

● În timpul războiului, premiile „Oscar" au fost marcate puternic de angajarea celei de-a șaptea arte în efortul forțelor aliate pentru înfrîngerea hitlerismului. Două exemple: în 1941 *„Oscarul"* de interpretare i-a fost înmînat lui Gary Cooper (pentru rolul titular din *„Sergentul York"*) de James Stewart, venit de pe front în uniformă de colonel de aviație. În 1942, Tyrone Power, în uniforma forțelor navale americane, și Alan Ladd, în uniformă de aviator, au reprezentat la festivitatea „Oscarului" pe cei 27 677 de lucrători din industria de film americană aflați la ora aceea sub arme; în același an, în semn de solidaritate cu politica de economie impusă de război, statuetele „Oscarului" erau din ghips și nepoleite cu aur; „Oscarul" atribuit regizorului filmului *„Doamna Miniver"* a fost înmînat soției sale, maiorul William Wyler fiind în acea seară într-o misiune de zbor deasupra Germaniei.

● Mulți dintre actorii americani de film au fost mobilizați și au luptat efectiv pe front. James Stewart, Clark Gable, Wayne Morris, Wallace Beery, Gene Raymond își făceau datoria în unități de aviație. Robert Montgomery, Douglas Fairbanks jr., George O'Brien și Tyrone Power erau mobilizați în marină. Robert Young, Cesar Romero, William Holden, Ronald Reagan, Jackie Coogan, Burgess Meredith, Jeffrey Lynn erau încorporați în armata de uscat.

Laurence Olivier, David Niven și Richard Greene activau în unități ale armatei britanice.

În Franța, Jean Gabin a îmbrăcat uniforma de marinar, Pierre Fresnay pe cea de ofițer de infanterie, iar Gilbert Gil, Bernard Lancret și Jean Pierre Aumont s-au înrolat ca simpli soldați.

● Actorii nemobilizați participau entuziast la mișcările de solidaritate în favoarea efortului de război. Marlene Dietrich cînta, pe front, pentru soldați; Charlie Chaplin, pentru activitatea desfășurată în favoarea aliaților (ca și în primul război, de altfel) va cunoaște îndeosebi în perioada meccarthystă serioase probleme reproșîndu-i-se zelul său în favoarea Uniunii Sovietice. Și Greta Garbo va avea grave neplăceri, dar pentru motive diametral opuse. Invocînd neutralitatea țării sale, „divina" suedeză refuzase categoric să participe la orice manifestație în favoarea aliaților. Această atitudine fusese considerată neamicală și ea va fi cauza determinantă a dizgrației Gretei Garbo și, deci, a dispariției sale din viața artistică după succesul din *„Femeia cu două fețe"*, ultimul său film (1941).

● În monstruoasele campanii naziste de „purificare" a rasei prin exterminare, și cinematografia și-a avut martirii ei. Astfel, în 1944, actorului Kurt Gerron, închis în lagărul de la Theresienstadt, i s-a ordonat să realizeze o peliculă de propagandă, *„Führerul oferă evreilor un oraș"*, pentru această sinistră farsă lagărul fiind pavoazat cu flori, iar pe aleea principală apărînd peste noapte... magazine. După ce s-au încheiat filmările, Gerron a fost expediat la camera de gazare!

● Unul dintre cele mai impresionante filme documentare realizate vreodată este și *„Căderea Berlinului"* de Iuli Raizman, realizat în 1945. Imaginile filmate în timpul și la numai cîteva ceasuri după cucerirea orașului — culminînd cu aceea a sergentului Kantaria înălțînd drapelul sovietic pe clădirea Reichstagului — aveau să devină clasice, fiind reluate în mai toate peliculele de montaj realizate în lume pe acest subiect.

Pe genericul filmului lui Raizman figurau numele a 14 operatori căzuți la datorie în timp ce înregistrau pe peliculă viforul de obuze și sînge al luptelor.

Maior V. BREZEANU

De toate

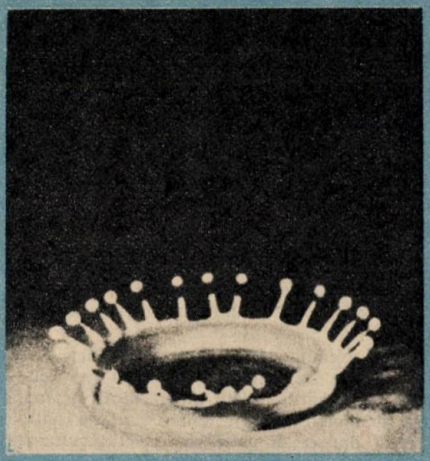

Nu, nu este o coroană princiară, ci fenomenul pe care îl produce o minge de tenis după ce lovește o masă lichidă. Fotografia a fost realizată în 1938; expunerea: 1 100 000 dintr-o secundă

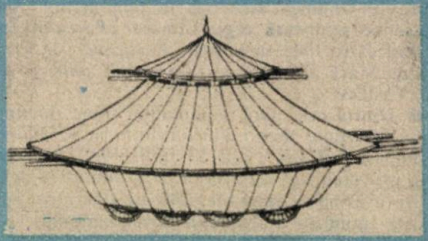

Un ingenios car de luptă imaginat de genialul Leonardo Da Vinci (1482)

Acesta este, după cît se pare, primul blindat greu (șase tone) propulsat de motor, realizat la sfîrșitul secolului trecut

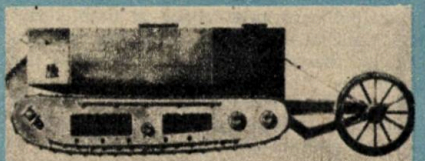

O altă variantă, mai evoluată, din perioada de pionierat a blindatelor — tancul „Little Willie" (1915)

UN EXPONAT ORIGINAL LA MUZEUL MILITAR CENTRAL

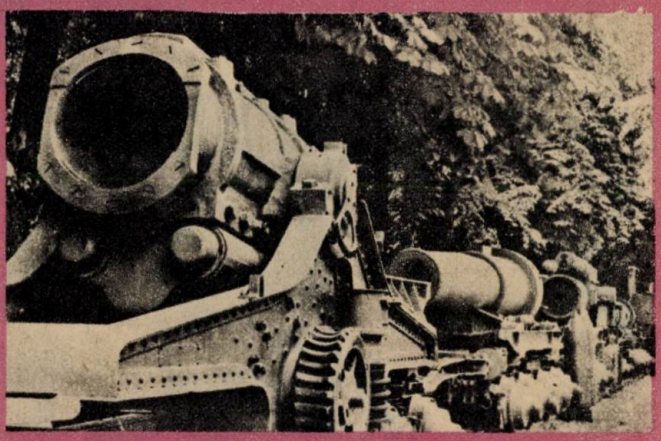

Printre cele mai valoroase piese de artilerie din colecţia Muzeului Militar Central se numără şi două obuziere de mare putere sistem Skoda, de 380 şi respectiv 420 de mm. Unicate în ţara noastră şi chiar şi pe plan mondial — cum este cazul obuzierului de 420 mm — piesele de artilerie mai sus amintite au fost capturate de armata română la sfîrşitul primului război mondial şi au intrat în patrimoniul Muzeului Militar Naţional (vechea denumire a Muzeului Militar Central), după înfiinţarea sa la 18 decembrie 1923.

În seria obuzierelor de mare putere Skoda — calibrul 380 mm — au fost construite doar două exemplare model 1916: „Barbara" şi „Gudrun". Piesa din colecţia muzeului nostru este exemplarul nr. 2 („Gudrun") compus din o trăsură portativă, una port-afet şi două trăsuri port-postament. Fiecare trăsură este prevăzută cu patru perechi de roţi pentru calea ferată, dotate cu cîte un electromotor pe fiecare osie. Prin aplicarea unor bandaje metalice speciale pe roţi ele pot fi transformate în vederea rulării şi pe şosea. În acestă situaţie intră în funcţiune electromotoarele, care primesc curent de la un autocamion-generator. Celălalt obuzier este format numai din trăsura port-ţeavă şi cea port-afet. Ca mod de construcţie trăsurile sînt identice cu cele ale obuzierului de 380 mm. Purtînd numărul şapte şi cunoscîndu-se că pînă la sfîrşitul primului război mondial firma Skoda a fabricat numai opt exemplare, exemplarul din patrimoniul muzeului nostru a fost penultimul obuzier de mare putere fabricat pentru armata austro-ungară.

C. KÖNIG

Tehnică militară

AVIOANE CARE DECOLEAZĂ CU... MACARAUA

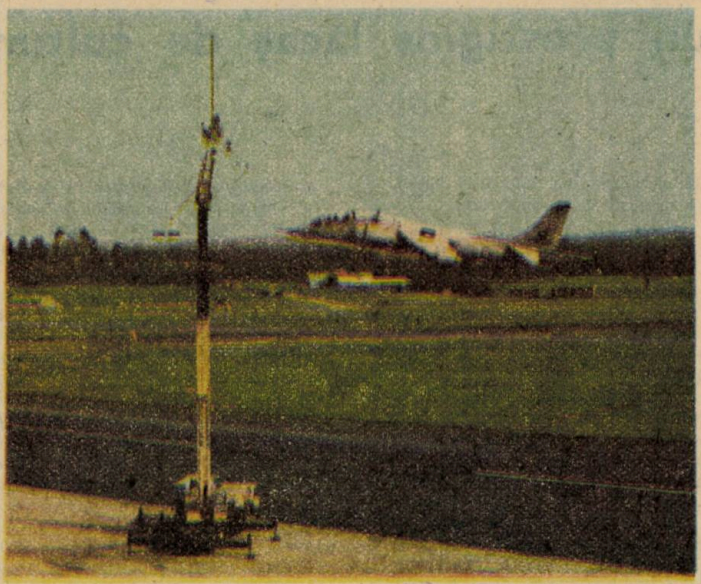

O idee îndrăzneaţă în curs de experimentare: posibilitatea extinderii utilizării avioanelor cu decolare verticală de către orice tip de navă, suficient de mare pentru a-l putea transporta. Ideea constă în a utiliza un braţ de macara telescopică, montată la bordul navei, ce poate fi utilizată atît la lansarea avionului şi scoaterea lui în afara bordului, cît şi la alimentarea acestuia. O consecinţă a aplicării acestei metode ar fi dispariţia portavioanelor (lucru îmbucurător) şi extinderea folosirii avioanelor cu decolare verticală, ceea ce nu va duce, totuşi, la reducerea bugetelor de înarmare.

În imagine: un avion de tipul Harrier ce efectuează manevra de apropiere de braţul robot al macaralei pentru realimentare cu combustibil.

Precursori ai pionierilor —

„CURCĂNAŞII"

Primele încercări de a da şcolarilor noştri o instrucţie premilitară au fost făcute în 1879 din iniţiativa generalului Davila, care a organizat cîteva grupe de copii echipaţi cu arme de lemn, căciuli de dorobanţi şi cu tobe pentru cadenţa marşurilor. Ideea n-a fost susţinută, astfel că, în anii următori, ziarele nu ne mai vorbesc nimic despre „mica armată de mici dorobanţi" care încîntase publicul bucureştean pînă în 1905, cînd o nouă iniţiativă readuce în preocupările educatorilor problema iniţierii şcolarilor pentru apărarea patriei.

„În ziua de 8 mai 1905, s-a văzut cum pe platoul Cotrocenilor, două companii de mici copilaşi, care frecventează cursurile primare rurale, au executat, înaintea unei mari asistenţe civile şi militare, diferite exerciţii de isteţime, îndemînare şi purtare a armelor, storcînd lacrimi de admiraţie din ochii multora ce se aflau de faţă"... – aşa încep descrierile, făcute de ziarele timpului, cu privire la demonstraţia „curcănaşilor" veniţi în Bucureşti din satele judeţului Ilfov, ca să-şi arate măiestria sportivă învăţată odată cu citirea şi cu scrisul limbii române. Cum au luat fiinţă aceste formaţii? Un ofiţer inimos – Ioan Cristescu din Regimentul 4 Ilfov nr. 21 –, iniţiase, în toamna anului 1904, un curs de exerciţii

BIBLIOTECA ARMATEI

un prestigios lăcaş de cultură

O bibliotecă este înainte de toate un monument. O operă de sine. Cu mii de faţete, cu mii de dimensiuni. Este greu de imaginat, de pildă, rolul covîrşitor pe care l-au jucat pentru civilizaţia umană bibliotecile, aceste tezaure uriaşe de idei, de artă, de ştiinţă, în care a avut loc cea mai importantă conservare şi ordonare a spiritualităţii. Biblioteca din Ninive, cea din Alexandria... Imaginaţi-vă ce ar însemna antichitatea fără marii ei învăţaţi (ajunşi la noi numai prin biblioteci), ce ar însemna istoria omenirii fără antichitate. Biblioteca înseamnă istorie

Un monument mai tare decît timpul, ca să parafrazăm un poet latin...

Biblioteca Centrală a Ministerului Apărării Naţionale a luat fiinţă la 25 mai 1860. Prin ordinele de zi *pe toată oastea*, numerele 93 şi 111 date de ministrul de război al domnitorului Alexandru Ioan Cuza se consfinţea actul de naştere al unei instituţii militare care, în îndelungata şi continua ei existenţă, prin activitatea de răspîndire a cărţii, prin acumularea şi păstrarea unor valoroase colecţii, îşi va aduce o preţioasă contribuţie la pregătirea culturală şi militară cît mai amplă şi temeinică a cadrelor armatei române.

Este deosebit de semnificativ faptul că, încă de la începutul domniei sale, Al. Ioan Cuza a unit cele două biblioteci militare ale Principatelor (care fuseseră înfiinţate în 1845 — cea din Ţara Românească Moldova şi 1852 — cea din Ţara Românească Muntenia), în contextul apariţiei în acea perioadă a marilor instituţii culturale naţionale ce vor avea o mare însemnătate în istoria noastră modernă. Este, poate, interesant să cităm aici un fragment din *„Porunca de zi pe Miliţia Moldovei, nr. 122 din 1845"* care înfiinţa biblioteca militară de la Iaşi: *„Luînd în băgare de seamă că oştirea acestui principat este lipsită de scrierile militare pentru slujbă şi că din pricina aceasta atît comandirii, cît şi ofiţerii subalterni se ocupă mai mult în practică cu învăţătura exerciţiilor... am socotit de neapărat a înzestra corpul militar cu toate scrierile trebuitoare spre a se putea aduce învăţătură ofiţerilor şi a rangurilor de jos..."* Cîteva din scrierile acestea trebuincioase *„de neapărat"* şi care pot fi consultate şi astăzi în bibliotecă sînt: *„Istoria pentru începutul românilor în Dakia"*, *„Foaie pentru minte, inimă şi literatură"*, *„Magazinu istoricu pentru Dacia"*, *„Hronica românilor şi a mai multor neamuri"* şi multe alte cărţi de căpătîi ale culturii noastre, dar şi lucrări cu caracter profesional, de mare utilitate militară: *„Regulament ostăşesc pentru Miliţia pămîntească a Prinţipatului Valahiei"* (1831), *„Datoriile ostaşului"* (1844), *„Regiement militar pentru oştirea Moldovei"* (1845) şi altele, cărţi a căror simplă enumerare, pe care din lipsă de

spaţiu nu ne-o putem permite, ar fi lămuritoare pentru importanţa actului cultural al înfiinţării acestor biblioteci.

După 1860 urmează ani fertili, de acumulări, de extindere, biblioteca îşi sporeşte continuu fondul de carte (în 1865 ia fiinţă în Regimentul 2 Linie Craiova şi prima bibliotecă de unitate, pentru ca pînă spre sfîrşitul secolului trecut numărul acestora să ajungă la aproape 100), beneficiază direct de aportul unor mari învăţaţi, este sprijinită sub diferite forme de întreaga oştire. Marile evenimente ale istoriei noastre din această perioadă sînt oglindite bogat în colecţiile sale. Dar adevărata amploare care i-a consolidat prestigiul este dobîndită de Biblioteca Centrală a Ministerului Apărării Naţionale în anii construcţiei socialiste şi cu precădere în **Epoca Nicolae Ceauşescu**.

Astăzi biblioteca dispune de un fond de carte care o situează printre cele mai mari şi mai complete instituţii de acest gen din ţară. Forţînd imaginea, printr-un calcul aproximativ s-ar putea determina la mai bine de 2 kilometri lungimea şirului cărţilor sale puse una lîngă alta (deci a rafturilor!). Anual au loc aici aproximativ 400 000 de operaţii bibliotecare; numai în anul trecut expoziţiile de carte organizate au fost vizionate de peste 50 000 de vizitatori. Competentul colectiv al bibliotecii realizează, pe lîngă operaţiunile curente, numeroase investigaţii şi studii bibliotecare, traduceri şi sinteze documentare, fişe şi referate adnotate etc. Se editează un *„Buletin bibliografic semestrial"*, au fost elaborate *„Bibliografia militară românească"*, *„Îndrumarul bibliotecarului din armată"*, filmul documentar *„Cărţile ostaşilor"* un catalog special privind *„Clasificarea zecimală universală"*, este în curs de desfăşurare laborioasa activitate, de implementare a fondului de carte în cadrul unui sistem informaţional unitar modern (pe calculator) etc.

Cine sînt beneficiarii acestor importante şi complexe servicii ale bibliotecii? În primul rînd cadrele militare. Apoi membrii familiilor acestora. În ultimii ani a sporit însă şi numărul solicitanţilor din alte domenii de activitate: ziarişti, oameni de cultură şi artă, cercetători ştiinţifici şi chiar colective de cercetare, instituţii care apelează în felurite chipuri la patrimoniul de carte al bibliotecii. A crescut în mod constant interesul pentru cartea cu tematică militară, pentru cea social-politică şi de ştiinţă. Un loc important în solicitările cititorilor îl ocupă opera de inestimabilă valoare teoretică şi practică a tovarăşului Nicolae Ceauşescu.

O bibliotecă, o poartă deschisă către lume, către prezent, trecut şi viitor. Pentru că nici un act veritabil nu poate fi conceput în afara cunoaşterii.

Astăzi Biblioteca Centrală a Ministerului Apărării Naţionale ni se relevă ca o instituţie de referinţă a armatei, a vieţii noastre spirituale, pe bună dreptate încununată cu înalta distincţie *„Meritul cultural"* clasa I, cu ocazia împlinirii a 125 de ani de la înfiinţare. O instituţie a noastră, a tuturor celor împătimiţi de cunoaştere.

FLORIN MIRCEA

Cîteva dintre lucrările deosebit de preţioase din tezaurul Bibliotecii Centrale a Ministerului Apărării Naţionale

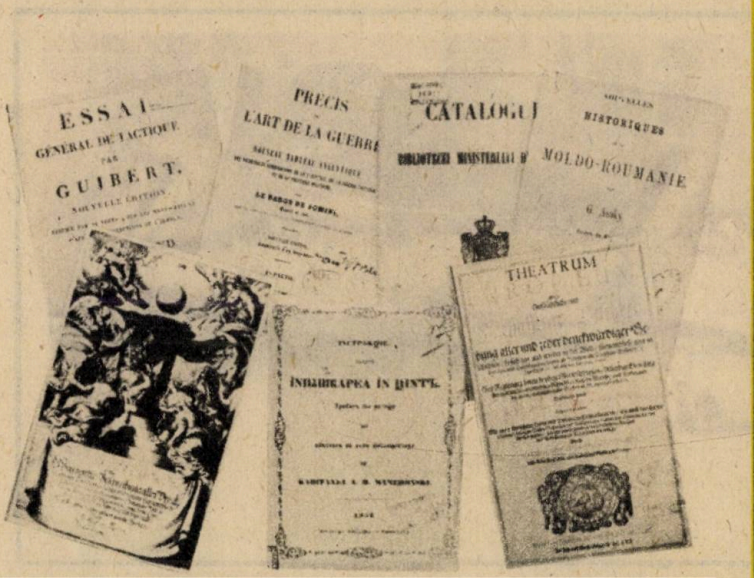

sportive militare, cu copii de şcoală primară, din satele învecinate lacului Greaca, înscrişi voluntar. După şase luni de pregătire acest căpitan „cucerea" Capitala, defilînd în fruntea a două sute de „curcănaşi", spre marea admiraţie a miilor de bucureşteni adunaţi anume pe cîmpul de la Cotroceni pentru a asista la demonstraţie. Erau şcolari în vîrstă de 10–13 ani şi li se dăduse numele de „curcănaşi" după uniforma pe care o purtau – asemănătoare cu a vestiţilor dorobanţi din războiul nostru de independenţă de la 1877. Instrucţia acestor mici ostaşi era făcută – după cum spunea iniţiatorul ei – nu atît pentru cunoaşterea tehnicii militare, cît mai ales „pentru obişnuirea şcolarilor cu exerciţiile fizice, cu îndemînarea şi isteţimea şi, totodată, cu dragostea pentru armata apărătoare de neam şi

Micii curcănaşi, mîndri că exerciţiul lor a reuşit

patrie." Programul zilnic de instrucţie prevedea: mînuirea armelor, alergări, gimnastică, sărituri, canotaj, marşuri, exerciţii simulate de tragere.

MONITORUL OFICIAL din 12 mai 1905 semnala, printr-un comunicat, prezenţa în Capitală a companiei de „curcănaşi", aceasta fiind o recunoaştere oficială a existenţei lor şi, totodată, un îndemn deschis pentru extinderea iniţiativei căpitanului Cristescu.

ION MUNTEANU

STUDIOUL DE ARTE PLASTICE AL ARMATEI

(urmare din pag. 73)

„Evocare istorică" (pictură de Albin Stănescu)

„Pentru patria noastră" (gips patinat de locotenent-colonel Th. Zamfirescu)

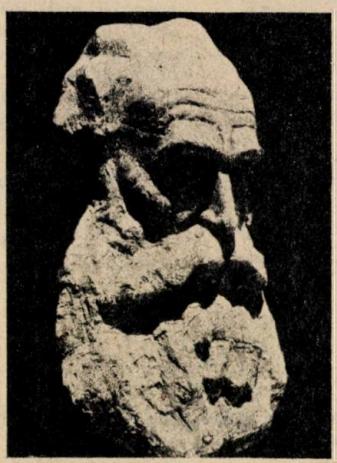

„Bogdan Petriceicu Hașdeu" (gips patinat de locotenent-colonel Th. Zamfirescu)

„Pe aerodrom" (pictură de Ion Țărălungă)

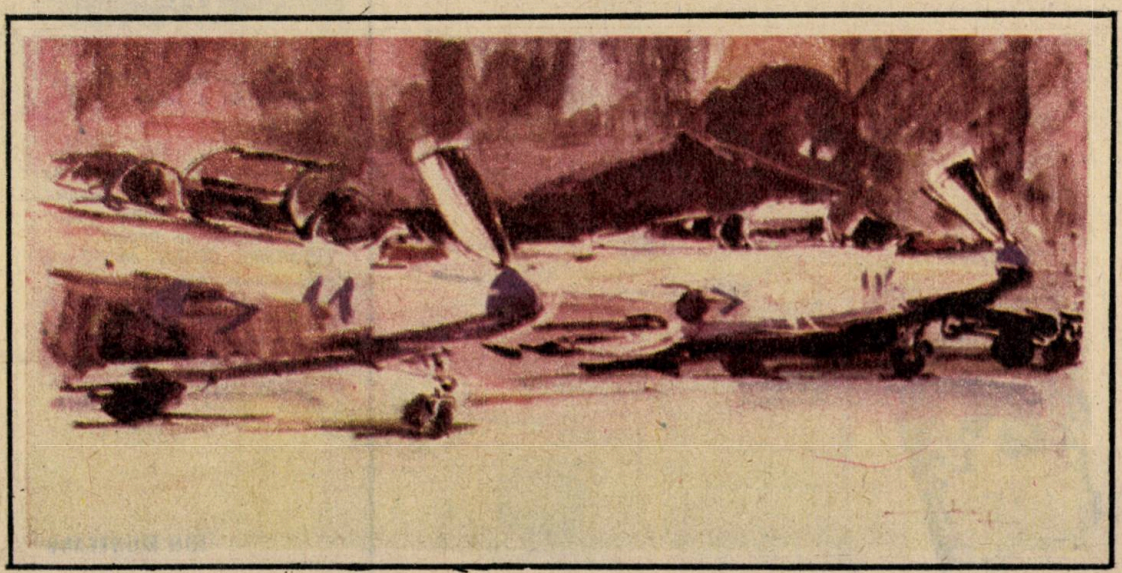

File din cronica eroismului românesc în anii primului război mondial

CU BAIONETA ŞI PATUL ARMEI

Îndreptăţit istoriceşte, ca şi alte popoare, la o viaţă liberă şi demnă în hotarele sale fireşti, poporul român a fost chemat la arme, în vara anului 1916, pentru a-şi înfăptui un ideal milenar — unirea tuturor fiilor săi în cadrul unui singur stat naţional şi independent. Cauza dreaptă pentru care România a intrat în primul război mondial — eliberarea teritoriilor strămoşeşti aflate sub stăpîniri străine şi întregirea naţională —, îmbrăţişată cu înaltă responsabilitate de masele largi populare de pe ambele versante ale Carpaţilor, a generat pe toată durata luptelor impresionante manifestări de vitejie, fapte de eroism individual şi colectiv care au rămas înscrise pentru totdeauna în cartea de aur a neamului românesc.

Moştenire de preţ a veacurilor de lupte ce ni i-au dat pe Mircea cel Mare, pe Ştefan cel Mare sau Mihai Viteazul, vitejia ostăşească a românilor s-a manifestat constant şi în anii războiului de întregire, atît în operaţiile cu caracter ofensiv — impuse, în chip firesc, de scopurile eliberatoare ale campaniei —, cît şi în fazele de apărare a fiecărei palme din pămîntul natal. Nimic nu poate ilustra mai convingător neînfricarea ostaşilor noştri pe cîmpurile de bătălie decît frecventele încleştări corp la corp cu inamicul — deseori superior ca număr —, cînd focul „la gura ţevii", baioneta şi patul armei se dovedeau factori decisivi în asigurarea succesului. Acest procedeu, folosit în cîmpul tactic cu deosebită vigoare şi măiestrie de luptătorii români, s-a impus chiar de la începutul campaniei anului 1916, suplinind în bună măsură atît inferioritatea armatei noastre sub raportul înzestrării cu armament modern cît şi plusul de experienţă de război a inamicului, acumulat în primii doi ani ai conflictului mondial.

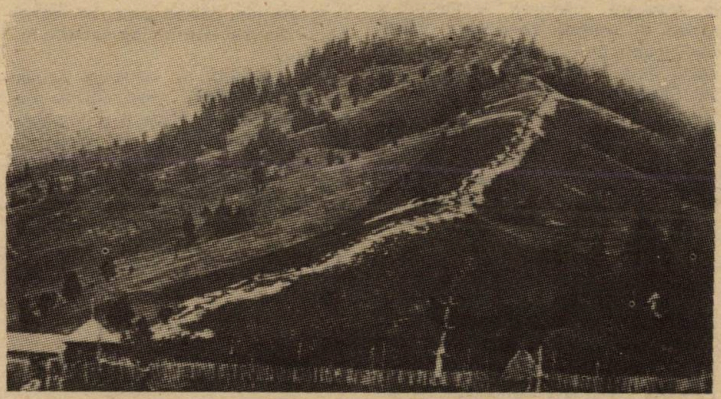

Linie de tranşee pe frontul Oituzului

Contrar celor afirmate în unele lucrări de istorie apărute în străinătate, care minimalizează tăria dispozitivului defensiv al forţelor austro-ungare, ofensiva eliberatoare declanşată de trupele române la jumătatea lunii august 1916 a întîmpinat, pe anumite direcţii de înaintare, o acerbă împotrivire din partea inamicului chiar din primele zile. Astfel, în luptele pentru cucerirea muntelui Alion şi a culmii Ozoina, ostaşii Diviziei 1 infanterie au asaltat poziţiile puternic întărite din faţa Topleţului sub focul necruţător al mitralierelor inamice. După cum consemna un martor ocular, în înflăcărarea celui dintîi atac pe care îl dăduau în acest război, soldaţii Regimentului 57 Mehedinţi smulgeau cu mîinile parii reţelelor de sîrmă ghimpată, în vreme ce camarazii lor din Regimentul 1 vînători asaltau la baionetă tranşeele vrăjmaşe, sub o ploaie de obuze de artilerie. Mulţi au murit agăţaţi printre ghimpii sîrmelor încolăcite, mulţi au fost fulgeraţi de exploziile minelor subterane. În primele ore ale după-amiezii întreaga poziţie era însă cucerită.

Deosebit de înverşunate au fost şi luptele din fîşia de ofensivă a Armatei 2 române, care la sfîrşitul lunii august 1916 primise misiunea să cucerească zona Văii Oltului şi a Văii Homorodului, de la Făgăraş la Mereşti. La forţarea Oltului prin vadul de la Crihalma, unde poziţiile defensive ale inamicului, puternic întărite, au fost atacate de front, a căzut în luptă, lovit în frunte de un

glonț, colonelul Băltăreţu, comandantul Regimentului 22 infanterie. Îndureraţi, dar şi îndîrjiţi de moartea bravului lor şef, ostaşii regimentului au executat un viguros atac la baionetă, au scos pe inamic din poziţie şi l-au silit să se retragă în dezordine pînă dincolo de Dăişoara.

Între 11 şi 15 septembrie 1916, la aripa dreaptă a Armatei de Nord, pe valea Răstoliţei, într-un teren foarte accidentat, cu pante repezi şi păduri, unităţile Diviziei 14 infanterie au dus lupte grele pentru a pune stăpînire pe un important nod de comunicaţii. În sprijinul apărării inamice era folosit un tren blindat, prevăzut cu mai multe mitraliere şi cu un reflector ce lumina cîmpul de tragere pe timpul nopţii. Printr-un impetuos asalt la baionetă, sfidînd duelurilor din epoca romantică, dar cei ce s-au năpustit cu gînduri vrăjmaşe peste crestele Carpaţilor, prin plaiurile Gorjului sau pe valea Oituzului, i-au simţit din plin eficienţa.

În primele zile ale lunii octombrie 1916, inamicul atacă cu forţe superioare poziţiile apărate de Divizia 15 infanterie, încercînd să pătrundă în Moldova prin pasul Oituz. Lupte crîncene se dau în zona satului Hîrja, a dealului şi pădurii Vrînceanu. În prezenţa arhiducelui Carol, moştenitorul coroanei habsburgice, patru regimente austro-ungare pornesc, la orele 8 dimineaţa, în valuri la asalt, reluînd cu obstinaţie atac după atac, pînă către orele 22, sfărîmîndu-se de fiecare dată de eroica rezistenţă a ostaşilor români comandanţi de generalul Eremia Grigorescu. Cu rîndurile rărite de focul nimicitor al artileriei inamice, copleşite de numărul atacatorilor care îşi refăceau efectivele cu forţe proaspete aduse din rezervă, trupele române erau nevoite să părăsească o creastă de dealuri, repliindu-se în ordine pe o alta mai în spate. La scurtă vreme însă, se repezeau la contraatac cu baioneta şi recucereau poziţiile pierdute. Şi acest „joc al morţii" s-a repetat pînă seara pe coamele Manoilă şi Stăneica, pe vîrfurile Saroşa şi Bolovan, pe crestele Leşunţului şi Vrînceanului. După un ultim contraatac la baionetă, pădurea Vrînceanu a rămas în mîinile românilor. Ofensiva inamicului a fost respinsă pe toată linia. Planul invaziei prin pasul Oituzului se prăbuşise definitiv. Divizia 15 infanterie, care îşi cîştigase pe merit gloriosul renume de „diviza de fier", dăltuise în stîncile Carpaţilor deviza dîrzeniei româneşti: **„Pe aici nu se trece!"**

Bătălia pentru trecători continuă însă cu o maximă înverşunare în Carpaţii Meridionali unde inamicul masează forţe din ce în ce mai puternice. La jumătatea lunii octombrie, trupele române de pe Valea Jiului nu numai că rezistă eroic sub presiunea atacurilor germane, dar execută curajoase contraatacuri încununate de succes. La Tîrgu Jiu, o mînă de ostaşi în vîrstă, din miliţii, sprijiniţi de jandarmi şi tineri cercetaşi, de femei, copii şi bătrîni, resping o coloană de bavarezi care încerca să treacă pe podul de peste Jiu pentru a pătrunde în oraş. Pe bună dreptate istoricul C. Kiriţescu avea să scrie, referindu-se la acest episod: *„Dacă lupta de la podul Jiului nu va fi înregistrată în manualele de artă militară ca exemplu de înaltă concepţie strategică sau de iscusită execuţie tactică, ea va rămîne întipărită în sufletele românilor ca o mărturie a puterii pe care a putut să o dea dragostea de vatra stămoşească şi mîndria oltenească".*

Retragerea din toamna şi iarna anului 1916, sub puternica presiune a forţelor inamice, copleşitoare ca efective şi înzestrare, a reprezentat o veritabilă probă de foc a fermităţii şi bărbăţiei româneşti. Cu inimile pline de amărăciune, dar nu şi de descurajare sau desperare, ostaşii români au fost nevoiţi să se retragă spre Moldova, ducînd lupte de apărare pe aliniamente succesive, provocînd prin curajoase riposte ofensive însemnate pierderi inamicului şi obligîndu-l la un ritm foarte scăzut al înaintării, care în ultima fază nu a depăşit 3—4 km în 24 de ore. Pe malul Olteţului, în legendara şarjă de cavalerie de la Robăneşti, a căzut sub focul mitralierelor germane sergentul voluntar George Donici din Regimentul 9 roşiori, în vîrstă de 73 de ani, veteran al războiului din 1877. Îmbrăcase din nou haina de oştean. Călare, cu sabia în teacă, el a pornit la atac agitîndu-şi chipiul în mînă ca pe un drapel pentru a îmbărbăta în luptă pe mai tinerii săi camarazi.

Acelaşi dispreţ faţă de moarte l-au arătat şi călăreţii din Regimentul 2 roşiori care, cu sabia şi lancea, au executat atacul vijelios asupra poziţiilor germane de la Prunaru, în dimineaţa zilei de 15 noiembrie 1916. A fost atunci un gest de sublim sacrificiu sau un act de nechibzuintă bravadă? Poate şi una şi alta, dar mai presus de toate o nesfîrşită dragoste de patrie care i-a înălţat pe fiii acestui pămînt pe culmile nemuririi.

Reorganizată în iarna şi primăvara anului 1917, înzestrată cu material de război modern şi în cantităţi corespunzătoare, cu efectivele bine instruite şi dornice să reia lupta pentru alungarea inamicului din teritoriul naţional cotropit, armata română avea să se acopere de glorie în marile bătălii de la Mărăşti, Mărăşeşti şi Oituz.

Ostaşi români gata de luptă

focul dens al armamentului automat inamic, infanteriştii români de sub comanda locotenent-colonelului Gheräescu au cucerit reduta de pe muntele Sălăşel, au scos pe duşman din poziţia fortificată de la Tomoioaga şi l-au aruncat în dezordine spre Mureş.

Reuşind să realizeze un raport de forţe favorabil în Transilvania, prin aducerea unui mare număr de unităţi de pe alte fronturi, Comandamentul Puterilor Centrale a trecut la contraofensivă, obligînd armata română să se retragă din teritoriile pe care le eliberase în primele săptămîni ale campaniei. În toamna anului 1916, în luptele extrem de îndîrjite duse de forţele noastre pentru apărarea trecătorilor Carpaţilor, iar mai apoi a Olteniei, Munteniei şi Dobrogei, a sporit frecvenţa ciocnirilor directe, corp la corp, în care folosirea grenadei de mînă şi a baionetei a devenit o modalitate obişnuită de tranşare a disputei pe viaţă şi pe moarte pentru fiecare palmă de pămînt românesc. Nu de puţine ori, terminînd cartuşele, ostaşul român apuca puşca de ţeavă şi, transformînd-o într-o temută ghioagă, lovea cu năduf în cei ce încălcaseră moşia străbună. Desigur, acest procedeu nu se încadra cîtuşi de puţin în canoanele artei

Colonel **VASILE ALEXANDRESCU**

(continuare în pag. 130)

UN AVION CU COCARDĂ TRICOLORĂ PE CÎMPIA LIBERTĂȚII

Încununare a aspirațiilor de veacuri ale poporului nostru pentru eliberare națională, rezultat al luptelor duse de cele mai înaintate forțe social-politice ale vremii, Unirea din 1918 a reprezentat o adevărată piatră de hotar în dezvoltarea României moderne. De evenimentele ce au avut loc în anul istoric 1918 se leagă și un episod scris de aviatorii romani.

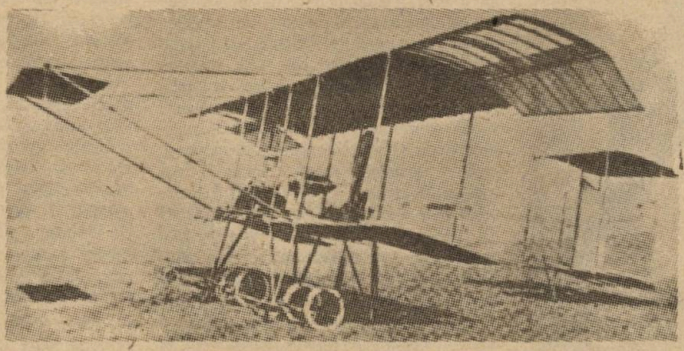

Avion de tip „Farman"

Iată ce publica ziarul „Unirea" din Blaj în ziua de 23 noiembrie 1918: *„Prima solie din Țara Românească ne-a sosit azi la ora 1 d.a... Locotenentul pilot Niculescu din Armata Română și căpitanul Precup, originar din Transilvania, au sosit cu aeroplanul... Dînșii au plecat de la Bacău și au parcurs drumul pînă la Blaj în două ore. Lumea a alergat din toate părțile, aclamînd aeroplanul cu culorile românești. După cîteva virajuri peste oraș, aeroplanul a aterizat pe Cîmpia Libertății. Toată lumea a grăbit într-acolo, prin gheața, zăpada și tină ca să strîngă mîna fraților ce ne-au adus solia mîntuirii... Visul lui Vlaicu și al milioanelor de români s-a izbîndit. Solia de azi e realitate, biruința principiului național peste toate obstacolele de pînă acum. Trăiască vestitorii acestei biruințe!"*

Sosirea avionului cu cocardă tricoloră a adunat pe Cîmpia Libertății o mulțime imensă, care într-un impresionant cortegiu a purtat echipajul în triumf spre orașul pavoazat ca pentru o mare sărbătoare. În acea noapte a avut loc o ședință a Comitetului Național de la Blaj, în care s-a hotărît participarea la marea adunare populară de la Alba Iulia, adunare care, după cum se știe, a avut loc la 1 Decembrie 1918.

În memoriile sale, aviatorul Vasile Niculescu avea să consemneze, după cum reiese din articolul publicat în revista *„Aeronautica Română"* (anul I, 1921—1922, pag. 393) și intitulat „La Blaj": *„Zborul a avut loc în condiții foarte grele, peste Carpați, pe un pui de ger de crăpau pietrele, la înălțimea de 2 600 metri, cu un șubred avion de tip Farman-40, veteran al primului război mondial"*. Se poate citi, în continuare, emoționanta primire ce le-a fost făcută după aterizare: *„Abia mă țineam de avionul ce-mi părea că fuge tras de motor. Oamenii ce se țineau de mînă, formînd lanțuri, trăgeau de montanți; unii țineau pe umeri coada avionului, alții mergînd pe lîngă aceștia, așteptînd să'le ia locul, le așterneau o adevărată cale triumfală... Am ajuns la «Piatra lui Avram Iancu»... Așadar aici a fost impunătoarea adunare de la '48. Aici poporul a cerut energic dreptul la libertate și la stăpînirea propriului lui pămînt, moștenit din moși strămoși"*.

A doua zi, la plecarea avionului, a asistat din nou o mulțime însuflețită, inclusiv delegați veniți de la Alba Iulia. *„La cîțiva pași de avion se formă un cor* — scrie Vasile Niculescu. *Cîntece naționale se ridicau armonioase, vesele în văzduhul luminat – «Pe-al nostru steag e scris unire». Se cînta acum unirea cîștigată. Cîțiva se iscăleau pe pînza avionului. Să-i rog să nu o zgîrie? Nu, din contră, să-i invit să se iscălească mulți, mulți, toți cîți erau acolo. Cîteva creioane treceau din mînă în mînă. Peste puțin timp, aripile inferioare, coada avionului, se arătau pestrițe de sute de scrisuri. Ramas bun, buchete de flori., urale."*

Cine erau cei doi ofițeri care au făcut legătura între Transilvania și România, în acele zile premergătoare Marii Uniri? Vasile Niculescu, posesor al brevetului de pilot nr. 61 din 15 august 1915, a fost unul dintre neînfricații piloți ai faimoasei escadrile Farman 40. El s-a evidențiat în focul marilor bătălii din vara anului 1917. Pentru faptele sale de eroism săvîrșite la Mărășești și Cireșoaia a fost decorat cu ordinul *„Virtutea Aeronautică cu spade și două barete"*. Căpitanul Precup Victor a avut, de asemenea, o activitate deosebită în slujba patriei. Participînd, după 1939, la o acțiune care avea drept scop detronarea lui Carol al II-lea, el a fost judecat și întemnițat la Doftana. În timpul evenimentelor din August 1944, colonelul Precup a primit importante sarcini din partea Partidului Comunist Român.

Zborul celor doi aviatori români constituie un episod deosebit în istoria aviației noastre.

D. BÎSCEANU

MĂRĂȘTI, MĂRĂȘEȘTI, OITUZ

1

Pe firul luptelor necurmate pe care poporul român a fost nevoit să le poarte de-a lungul existenței sale multimilenare împotriva invadatorilor, pentru păstrarea ființei de neam și a integrității teritoriale a vetrei strămoșești, pentru unitate și independență națională, la loc de frunte se înscrie și marea epopee de la Mărăști, Mărășești și Oituz.

Intrată în vîltoarea primului război mondial sub presiunile marilor puteri din ambele tabere militare — Antanta și Puterile Centrale —, România a urmărit unicul scop al desăvîrșirii unității naționale, aspirație și cauză înălțătoare pentru care au militat și s-au jertfit nenumărate generații, necesitate stringentă impusă de însuși mersul înainte al societății românești. Dar drumul pînă la victorie a fost greu și sinuos, plin de jertfe și sacrificii, a presupus eforturi imense care nu puteau fi materializate decît numai de un popor ce era gata să nu precupețească nimic pentru înfăptuirea idealului său național.

Cu toate că apăra singură un front lung de aproape 1 200 km și acționa împotriva a numeroase trupe dușmane — germane, austro-ungare, bulgare și turce — dotate cu armament și tehnică de luptă superioare și posedînd o vastă experiență de război, armata română a opus o rezistență tenace și a luptat cu eroism fără seamăn pentru apărarea trecătorilor Carpaților, pentru apărarea Capitalei, în bătăliile de pe Argeș și Neajlov și pe timpul retragerii spre bariera care s-a dovedit a fi de netrecut de la Focșani, Nămoloasa, Galați.

Condițiile grele pe care le-a traversat România la sfîrșitul anului 1916 și la începutul anului următor nu au avut darul de a descumpăni poporul român, ci, dimpotrivă, făcînd front comun, toți românii, de pe toate plaiurile străbune au ripostat dușmanului invadator sub cele mai diverse forme, iar armata a fost reorganizată și întărită, astfel încît era capabilă să se confrunte și să dobîndească victoria asupra inamicului. Scriind despre „miracolul" renașterii armatei, poetul transilvănean Octavian Goga afirma: *„...oaste nouă mai virtoasă ca cea dintîi, încercată de război, o oaste care e mîndria țării așteaptă cu sete ordinul de înaintare. Niciodată n-a fost în sufletul românesc mai multă încredere și mai multă îndîrjire".*

Declanșată în vara anului 1917, a doua campanie pe frontul român avea să aducă laurii victoriei pentru armata română și încrederea nestrămutată a poporului în idealul său — făurirea statului național unitar român. **„În aceste clipe dramatice pentru soarta țării** — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu —, **forțele patriotice s-au ridicat la luptă, și-au adunat toate puterile și au hotărît să reziste cu orice preț în fața armatelor invadatoare. În acest cadru se înscriu eroicele bătălii de la Mărăști, Mărășești și Oituz, care au dovedit încă o dată că peste voința de fier a poporului ce-și apără dreptul la viață și libertate «nu se poate trece»".**

Luptele pentru alungarea trupelor germano-austro-ungare de pe pămîntul țării au început în dimineața zilei de 11/12 iulie 1917 la Mărăști, în sectorul de front al Armatei 2 române. Veleităților ofensive ale inamicului, bravii oșteni români le-au răspuns printr-o ripostă ofensivă viguroasă, care a surprins pe dușman prin tăria și tenacitatea acțiunilor, acesta a început o retragere generalizată, lăsînd în mîna românilor un mare număr de prizonieri și o importantă cantitate de material de război. Descriind crîncenele încleștări cu dușmanul în bătălia de la Mărăști, marele scriitor Mihail Sadoveanu — în acel timp redactor la ziarul „România" — nota următoarele despre ostașii noștri: *„Nu-i mai opri nimic. De mult așteptaseră ei ora aceasta... A fost o lovitură de trăznet... Zadarnice fură cele din urmă silinți ale inamicului. Veneau amenințătoare ca valurile neoprite regimentele 2 vînători și 4 Argeș",* astfel încît vrăjmașii *„cu răcnete nebune unii începură a fugi spre drumurile de scăpare cu capetele goale, aruncînd armele. Alții înălțau brațele și se constituiau prizonieri în masă, palizi, și tremurînd de groază".*

După lupte dîrze la Poiana Încărcătoarea, dealurile Mănăstioara, Momîia și platoul Mărăștilor, Armata 2 română a efectuat o străpungere adîncă de 20 km și largă de aproape 30 km, eliberînd 30 de localități și punînd într-o situație dificilă întregul front inamic. Comandantul Armatei 2, generalul Alexandru Averescu apreciind modul în care și-au îndeplinit misiunile ostașii români, arăta într-unul din ordinele sale de zi: *„V-ați măsurat cu un dușman care se credea a fi cel mai tare din lume și care nu cunoaște ce este a da înapoi. Cu avîntul vostru uimitor, de la prima izbire l-ați pus în toată puterea cuvîntului pe fugă",* iar ziarul „România" din 23 iulie/5 august, elogiind eroismul ostașilor români, insera în paginile sale următoarele: *„Vitejia românească a depășit faima-i legendară. E unul din cele mai falnice și mai strălucitoare capitole din*

2

istoria neamului", care *„ne-a dat dovada vechilor noastre însuşiri de rezistenţă, prin care în scurgerea veacurilor şi-n mijlocul furtunilor s-a putut menţine întreaga fiinţă a neamului românesc"*.

În situaţia creată prin victoria de la Mărăşti, comandamentul german a fost silit să-şi schimbe planul de acţiune şi să încerce două lovituri convergente spre Adjud, de-a lungul văilor Siretului şi Trotuşului, pentru a prinde ca într-un cleşte armata română care i-a produs înfrîngerea. Punerea în aplicare a acestui plan a dat naştere la alte două bătălii ce s-au desfăşurat simultan: bătălia de la Mărăşeşti şi bătălia de la Oituz.

Bătălia de la Mărăşeşti (24 iulie/6 august—6/19 august) desfăşurată sub deviza **„Nici pe aici nu se trece"**, a oferit ostaşilor români prilejul de a înfrunta şi a învinge pe cel care era numit „spărgătorul de fronturi", feldmareşalul August von Mackensen, trufaşul duşman care afirmase că în două săptămîni va ajunge la Iaşi. Piepturile românilor au fost însă un zid de netrecut de care s-au sfărîmat toate încercările disperate ale inamicului.

Deşi a aruncat în luptă 12 divizii, susţinute de focul a peste 85 de tunuri şi peste 1100 de mitraliere, inamicul nu a reuşit să rupă frontul român apărat de Armata 1 română, comandată de generalul Eremia Grigorescu, şi să-şi atingă scopul strategic al scoaterii României din război şi, ulterior a Rusiei. După 14 zile de lupte grele, timp în care s-a desfăşurat cea mai mare bătălie de pe frontul românesc din tot cursul războiului, ostaşii români au repurtat o strălucită izbîndă, îngenunchind duşmanul şi spulberîndu-i dorinţele de expansiune. Într-un înflăcărat ordin de zi, generalul Eremia Grigorescu îşi exprima admiraţia faţă de eroismul ostaşilor români în lupta pentru apărarea fiinţei naţionale: *„Prin rezistenţa ce aţi opus-o cu piepturile voastre la Mărăşeşti şi Muncelul aţi făcut să se întunece visurile de cucerire uşoară a părţii ce ne-a mai rămas din scumpa noastră ţară. Aţi făcut să reînvie în mintea tuturor amintirea glorioasă a faptelor strămoşilor noştri. Fiţi gata să arătaţi... că românul nu are de dat din pămîntul scump al ţării decît locul de mormînt... Din sîngele vostru se va ridica, curat şi măreţ, o ţară românească a tuturor românilor"*.

Au rămas încrustate pentru vecie în memoria poporului român faptele de eroism ale Regimentului 32 Mircea, ale companiei de mitraliere condusă de căpitanul Grigore Ignat, ale celei ce a fost „eroina de la Jiu", sublocotenentul Ecaterina Teodoroiu şi ale miilor de eroi anonimi care nu au pregetat să aducă jertfa supremă pentru libertatea patriei, pentru făurirea statului naţional unitar român. **„Victoria de la Mărăşeşti** — arată tovarăşul Nicolae Ceauşescu — **a reprezentat o contribuţie importantă la înfrîngerea militarismului german, un moment hotărîtor în lupta pentru eliberarea patriei noastre, pentru înfăptuirea idealului de unitate naţională"**.

Concomitent cu bătălia de la Mărăşeşti s-a desfăşurat şi bătălia de la Oituz. Şi aici, unde a fost lansată pentru prima dată, în toamna anului 1916, deviza **„Pe aici nu se trece"**, tentativa inamicului de a pătrunde în valea Trotuşului s-a izbit de rezistenţa îndîrjită a ostaşilor români; pe înălţimile Cireşoaia, Coşna, Chioşurile (unde a căzut sergentul erou Constantin Muşat), ofiţerii şi soldaţii noştri n-au precupeţit nici un sacrificiu pentru a-şi îndeplini misiunea.

Planul inamic de a scoate România din război a eşuat total, aceasta rămînînd în continuare o entitate distinctă pe arena internaţională. Ca urmare a eforturilor depuse, a biruinţelor şi jertfelor armatei noastre pe cîmpul de bătălie, poporul român şi-a deschis calea spre marile evenimente ale anului 1918, cînd, în împrejurările destrămării marilor imperii, masele populare au hotărît unirea tuturor românilor şi a teritoriilor locuite de ei în cadrul unui singur stat naţional, liber şi independent, împlinind, astfel, un drept şi un ideal pentru care au luptat multe generaţii de înaintaşi.

Mărăşti, Mărăşeşti, Oituz sînt cuvinte cu valoare de simbol în istoria zbuciumată a poporului nostru, care n-a pregetat nici o clipă şi n-a precupeţit niciodată nimic pentru afirmarea sa deplină pe calea dreptăţii şi a progresului, a independenţei şi a suveranităţii naţionale, aducîndu-şi astfel contribuţia proprie la dezvoltarea civilizaţiei universale.

Maior COSTICĂ PRODAN

3

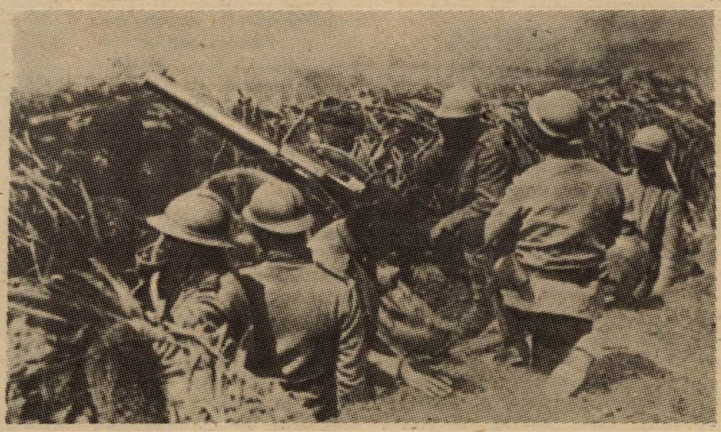

4

1. Monument înălţat în Bucureşti în memoria eroilor români căzuţi pentru reîntregirea neamului

2. Atac impetuos al trupelor române

3. Post de mitralieră gata de a deschide focul împotriva cotropitorilor

4. Ostaşi români de veghe în tranşee

Pagini de epopee

Eroina de la Jiu

ECATERINA TEODOROIU

Toamna anului 1916. Munţii Gorjului. Armata română se afla într-o încleştare dramatică cu forţele Puterilor Centrale. În apropierea frontului, generalul erou Ion Dragalina o întîlneşte pe cea ce a rămas în istorie cu numele de „Eroina de la Jiu". Fără să ţină seama de vecinătatea luptelor şi de frig, o fată slabă îngrijea răniţii dintr-o ambulanţă. La întrebarea generalului, cine este şi ce a îndemnat-o la această acţiune curajoasă, fata a răspuns: *„Sînt infirmieră voluntară, mă numesc Ecaterina Teodoroiu. Ţara este în primejdie... Nu m-a lăsat inima să stau deoparte"*. Ion Dragalina i-a dăruit, în semn de preţuire, una din mantalele sale şi i-a spus: *„Bravo, copila mea! Eşti o adevărată eroină!"* (11/24 octombrie 1916).

Ecaterina Teodoroiu, Cătălina după adevăratul său prenume, se născuse la 14 ianuarie 1894, pe meleagurile gorjene, în casa unor oameni nevoiaşi. Setea de învăţătură şi voinţa ei de neclintit au învins piedicile — obişnuite în acele vremuri — întîmpinate de tinerii săraci, care îşi alegeau drumul învăţăturii. Bursa primită a ajutat-o să se înscrie la o şcoală din Bucureşti, unde a urmat şapte clase de liceu. În august 1916, la decretarea mobilizării, merge la Tîrgu Jiu pentru a îngriji de răniţi, la Spitalul nr. 9 Gimnaziul Tudor Vladimirescu.

Deşi inamicul fusese înfrînt şi respins, în ziua de 14/27 septembrie, o parte din trupele sale, s-au strecurat nevăzute pînă la podul de peste Jiu, la vest de Tîrgu Jiu. Oraşul avea o mare importanţă strategică, prin el făcîndu-se legătura telefonică cu comandamentul şi trupele noastre. Cătălina a fost printre cei care au dat alarma în oraş. A adus muniţii apărătorilor podului şi, după cum preciza în însemnările sale, *„am scăpat viaţa la trei soldaţi, care fiind loviţi şi ameţiţi căzuseră în apa Jiului; i-am scos şi i-am dus la spital"*. După această luptă s-a prezentat la comandantul Regimentului 18, din cadrul Diviziei I şi a cerut să lupte alături de fratele ei, Nicolae. La puţin timp (1/14 noiembrie), Nicolae Teodoroiu a fost rănit mortal de o bombă germană. Cătălina ar fi spus *„La revedere, frate, mi-oi răzbuna eu"*, şi i-a luat arma şi cartuşele. La 4/17 noiembrie compania sa a fost încercuită de inamic, care cerea să-i fie predaţi comandanţii. Cătălina, fără şovăire, a luat arma la ochi şi a doborît trei inamici, iar apoi a reuşit, împreună cu alţi militari români, să scape de încercuire.

În noaptea de 4/17—5/18 noiembrie, Cătălina a fost luată prizonieră, datorită înflăcărării în luptă ea neţinînd seama de prudenţa necesară. A neutralizat sentinela care o escorta, cu ajutorul revolverului ce reuşise să-l păstreze, şi a ajuns în liniile noastre, unde a adus preţioase informaţii despre poziţiile inamice. Deşi rănită în retragere, a dat dovadă de o vitejie legendară şi, cu toată puţinătatea forţelor ei de femeie, a luat parte la un atac la baionetă, ucigînd trei duşmani.

A doua zi, lîngă Filiaşi, Cătălina e rănită de un obuz vrăjmaş, care-i fracturează tibia, coapsa stîngă şi îi atinge umărul. Este transportată de urgenţă la spital şi, o dată cu retragerea din faţa trupelor duşmane, ajunge la Spitalul Liceul Naţional nr. 266 din Iaşi. Deşi nevindecată complet, Cătălina îngrijeşte de ceilalţi răniţi şi nu se desparte de arma sa, pe care o ţine lîngă pat.

După ieşirea din spital, la sfîrşitul lunii ianuarie 1917, se prezintă la Regimentul 43/59 infanterie unde se ocupă de îngrijirea bolnavilor de tifos exantematic.

Pentru faptele sale eroice a fost decorată cu *„Virtutea cercetăşească în aur de război"* şi *„Virtutea militară de război clasa a II-a"*, primind totodată gradul de sublocotenent. George Ranetti, gazetar patriot, scria entuziasmat, în aprilie 1917, în ziarul „România": *„Tu, Caterina, ai intrat de-acum pentru vecie în mîndra horă a zînelor din legendele trecutului glorios al neamului nostru"*.

Sfătuită să renunţe a mai lupta pe front, pentru a-i fi cruţată viaţa, Cătălina şi-a îndeplinit, în continuare, cu multă hotărîre, datoria pe care şi-a asumat-o, cu riscul jertfei supreme.

În ziua de 22 august/4 septembrie, ziua de glorie supremă a Cătălinei, eroina noastră a luat parte la luptele de la Mărăşeşti, pentru recucerirea sectorului Muncelului. Se afla mereu în fruntea ostaşilor, pe care-i îmbărbăta cu cuvintele: *„Înainte băieţi, nu vă lăsaţi, sînteţi cu mine!"* Un snop de mitralieră vrăjmaşă a lovit-o mortal. Ultimele ei cuvinte au fost: *„Înainte! Răzbunaţi-mă"*.

Eroina poporului nostru, călăuzită de cele mai nobile sentimente faţă de ţară, reprezintă o pildă de vitejie legendară, de ales patriotism, de dragoste pentru tovarăşii ei de luptă, cărora le-a îngrijit rănile şi i-a condus în luptă, încununînd cu noi lauri eroicul stindard românesc

MIRCEA SOREANU

Confesiuni

CÎNTECUL „MAMA" S-A ZĂMISLIT ÎN TRANŞEELE MUNCELULUI

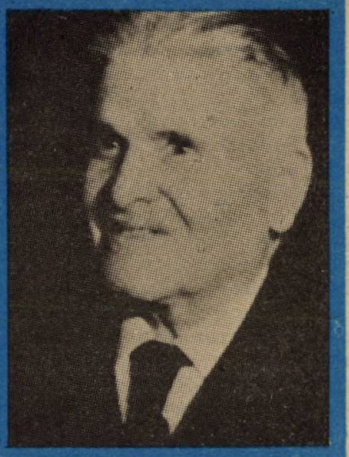

Personalitate proeminentă a muzicii româneşti, Ioan D. Chirescu, prin multilaterala şi însufleţitoarea sa activitate ca profesor, compozitor, dirijor, îndrumător permanent al mişcării noastre artistice, reprezintă o înaltă pildă de dăruire şi muncă neobosită pusă în slujba măreţelor idealuri ale artei. Mergînd pe calea trasată de marii săi înaintaşi (Dumitru G. Kiriac, Gheorghe Cucu, Ion Vidu ş.a.) maestrul şi-a îndreptat întreaga capacitate creatoare spre cîntecul coral de mase, de copii şi de tineret, precum şi spre prelucrarea folclorului, opera sa căpătînd semnificaţii aparte în tezaurul creaţiei noastre corale naţionale. De la colinde, cîntece de leagăn şi lucrări lirice, contemplative, precum: „Cucul", „Lunca mea", „Primăvara ne-a sosit", „Pluguşorul", „Cetinele-cetioară", la cîntece patriotice, marşuri tinereşti, imnuri festive sau eroice, melodii de o profundă inspiraţie şi cu un caracter avîntat, mobilizator ca: „Republică, măreaţă vatră", „Măreţ pămînt al patriei iubite", „Cîntecul partizanilor păcii", „Partid, pavăza mea", „Cîntare României socialiste", „Dobrogea de aur", compozitorul reuşeşte să realizeze o amplă cuprindere a genului coral.

Manifestînd, încă din prima sa perioadă creatoare, o mare apropiere faţă de oastea ţării, din dragostea profundă pentru tinerii aflaţi sub faldurile înaltului tricolor, pentru noua viaţă de ostaş, a dedicat militarilor un însemnat număr de cîntece pe care aceştia le-au îmbrăţişat cu o neasemuită căldură. Creaţii ca: „Vitează armată", „Sub mîndre flamuri", „Cîntec pentru Armata Republicii", şi atît de însufleţitoarea „Nava noastră-i România" (pe versuri de Jean Gheliuc, distinsă cu Marele premiu la prima ediţie a reputatului Festival al cîntecului ostăşesc „Te apăr şi te cînt, patria mea!") au aflat în inimile ostaşilor noştri un profund ecou, însufleţindu-i în nobila lor misiune de apărători ai patriei.

Ca ucenic al maestrului, semnatarul acestor rînduri a avut deosebita şansă şi satisfacţie de a putea consemna unele din gîndurile şi amintirile mai intime privind procesul de creaţie al unora dintre cele mai cunoscute şi mai îndrăgite cîntece ale sale. Însemnarea — care credem că va trezi interesul cititorilor — se referă la originala „poveste" a creării nemuritoarei lucrări „Mama".

Ne facem o frumoasă datorie de a oferi cititorilor interesanta sa mărturisire (consemnată în 1973), însoţită de transcrierea autografă a temelor principale ale cîntecului.

I. PELEARCĂ

Ajunsesem la vîrsta de 27 ani şi încă nu făcusem armata.

Cînd în noaptea de 14 august 1916 s-a sunat mobilizarea, pentru că şi ţara noastră intra în vîrtejul primului război mondial, sentimentul patriotic care mocnea în mine a căpătat o intensitate de necrezut. Mai ales pentru că suferisem o săptămînă de închisoare la Sibiu unde, aflîndu-ne în excursie, după ce trecusem examenul de licenţă, ne-am apucat — cei 31 absolvenţi şi studenţi — să cîntăm cîntece patriotice, inclusiv măreţul „Deşteaptă-te române", tocmai atunci cînd atmosfera era foarte încărcată. Abia în urma intervenţiei pe cale diplomatică între Bucureşti şi Budapesta am fost eliberaţi şi, cu singurul tren care s-a mai îndreptat către ţara noastră, după declanşarea războiului, ne-am putut reîntoarce la căminele noastre.

Imediat ce am primit „ordinul de chemare" m-am prezentat la Cercul de recrutare Constanţa, de care aparţineam, cu dorinţa fierbinte de a mă duce pe front. Cercul de recrutare însă mi-a pus în vedere să mă prezint imediat la Şcoala militară de ofiţeri de infanterie din Botoşani, pentru care mi s-a dat şi foaia de drum reglementară.

Ajuns mai întîi la Bucureşti mi-am luat cîteva lucruri şi am pornit mai departe. Mi s-a părut o veşnicie pînă am ajuns la Botoşani. Acolo m-am prezentat imediat la cazarma Regimentului 37 infanterie, unde funcţiona Şcoala militară de infanterie pentru viitorii ofiţeri. Am fost repartizat la compania a 5-a unde am întîlnit mulţi aminaţi ca şi mine: Emanoil Ciomac, Artur Enăşescu, Alexandru Chiriţescu, Cărpinişeanu etc.

După terminarea Şcolii militare de infanterie, cu gradul de elev plutonier, am fost repartizat la compania a 2-a sanitară, cartiruită în comuna Golăeşti, lîngă Iaşi. Mutat ulterior la Regimentul 2 Romanaţi ne-am deplasat mai tîrziu spre front trecînd prin satele Fîţineşti, Mînăstirea etc. în care rămăseseră numai zidurile caselor, ca mărturie că acolo fuseseră cîndva locuitori. Nu mai exista acum nici o vietate.

Eu am fost dat la compania con-

dusă de fostul căpitan Vasile Ghiţeanu, pe care-l avusesem comandant la Botoşani, unde mă apreciase pentru rîvna cu care mi-am îndeplinit sarcinile ce mi le dădea şi mai cu seamă pentru spectacolele pe care le organizam cu artiştii care se aflau acolo.

Aici, la Măgura Muncelului, eram cruţat de multe obligaţii dar în fiecare zi, dimineaţa, trebuia să-l însoţesc pe comandant care trecea prin faţa tranşeelor duşmane ca să vadă ce se petrece pe acolo. Deşi greul trecuse şi groaznica furtună se potolise, tot mai auzeam şuierînd cîte un glonte pe lîngă urechile noastre, sau vedeam explodînd cîte un obuz care, de multe ori, făcea victime. Iar noi înaintam cu curaj, dar şi cu grijă că puteam cădea oricînd victima unui glonţ sau obuz. Pe cîţi nu i-am văzut răpuşi în faţa noastră sau lîngă noi... pe negîndite.

Bordeiul în care ne adăposteam era destul de solid construit de înaintaşii noştri, cărora le luasem locul şi cînd ajungeam în el ne simţeam mai în siguranţă.

Pe aceste meleaguri, unde totul mirosea încă a praf de puşcă şi erau vizibile urmele vitejilor noştri ostaşi, mi-a căzut în mînă într-o zi „Foaia ostaşului" în care, pe lîngă altele, am citit şi poezia „În repaos", scrisă de inimosul şi bravul învăţător Gheorghe Roiban din Mehedinţi. Atît de mult m-au impresionat versurile înaripate ale acestui poet care, ca şi mine, se gîndea la mama sa pe care o lăsase departe... departe, şi cine ştie unde se mai afla, încît toată fiinţa mea s-a transformat într-o singură şi neîntrecută simţire şi, într-o noapte senină, fără vreun zgomot, nici un piuit de glonţ, s-a înfiripat în mine melodia refrenului.

Dar trebuia completat acest refren cu o introducere şi un final. În atmosfera calmă, netulburată de nimic, au apărut şi acestea ca un recitativ melodic, plin de linişte.

Şi aşa de temeinic s-a-nfipt în simţirea mea această melodie încît n-am putut-o uita şi am purtat-o în mine după demobilizare (13 mai 1918) pe la Iaşi, Fălticeni, prin Craiova şi în Bucureşti pînă cînd, în 1932, tînărul Gheorghe Niculescu, dirijor al corului bărbătesc „Cîntul nostru", m-a rugat să-i dau o compoziţie pentru viitorul său apropiat concert. M-am gîndit îndată la melodia pe care o purtam în mine şi care se zămislise în faţa „Măgurei Muncelului". Am aranjat-o pentru solo şi acompaniament de cor bărbătesc şi i-am dat-o sub numele de „Mama", pentru că despre ea se vorbeşte în poezie şi ea simbolizează patria noastră dragă. A fremătat de emoţie întreaga asistenţă din sală cînd a fost cîntată cu multă căldură şi simţire de către baritonul Constantin Şuţescu, acompaniat cu cea mai mare delicateţe de cor. Aplauzele furtunoase, care nu mai conteneau, au silit ansamblul să repete piesa şi, nepotolindu-se publicul, s-a mai cîntat şi a treia oară. De atunci au trecut mulţi ani, şi această creaţie continuă să mă înduioşeze de cîte ori o ascult.

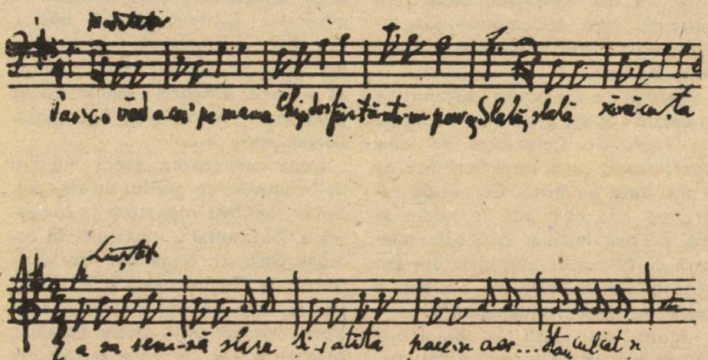

IOAN D. CHIRESCU

Caleidoscop

● *În secolul al XIII-lea, în timpul unui război dintre Birmania şi Thailanda, oştile birmaneze au pătruns pe teritoriul Thailandei şi au asediat cetatea Nan. Asediul prelungindu-se peste măsură, numărul oamenilor care doreau sfîrşitul războiului devenea tot mai mare, atît în rîndul celor asediaţi, cît şi în rîndul asediatorilor. În cele din urmă, la tratativele purtate, s-a luat hotărîrea ca, în loc să mai continue acţiunile militare, cele două armate adverse să se ia la întrecere în a construi fiecare cîte o pagodă înaltă de 12 m, urmînd ca acei ce vor termina cei dintîi construcţia să fie declaraţi învingători, iar adversarii lor să se retragă fără luptă. Din această „bătălie" paşnică învingători au ieşit ostaşii armatei thailandeze, care au reuşit să înalţe pagoda în numai 7 zile, cîştigînd victoria fără vărsare de sînge. Armata birmaneză a respectat cu stricteţe condiţiile stabilite.*

● *Scufundătorii greci care au cercetat fundul golfului Ambrakikos, în Marea Ionică, au descoperit, sub un strat gros de sedimente, cîteva zeci de nave de război. Ele au făcut parte din escadra reginei egiptene Cleopatra, escadră care a fost scufundată în anul 31 î.e.n., în apropierea capului Actium, în timpul marii bătălii care s-a dat între flotilele Cleopatrei şi cele ale împăratului roman Octavianus. În acea încleştare militară au participat peste 400 de nave. Cleopatra şi Marcus Antonius, potrivit istoricilor, au fugit de la locul bătăliei navale, ceea ce, de altfel, a şi provocat dezastrul total al escadrei egiptene. Potrivit relatărilor celor care au descoperit navele scufundate, acestea se păstrează neaşteptat de bine datorită stratului gros de sedimente ce le-a acoperit.*

● *La asediul cetăţii Anevra, Solon a ordonat să se pună plante cu proprietăţi purgative în apa izvorului care alimenta cetatea. În scurt timp apărătorii n-au mai fost în stare să opună rezistenţă!*

TANGOU LA PIAVE

Munţii Alpi. Sfîrşit de octombrie 1917. În aval, Piave şerpuieşte legănîndu-se tumultuos, bolboroseşte înciudurat printre stînci colţuroase, dornic să se despovăreze cît mai grabnic de scursoarea monstrului. Murdar pînă-n gît, Piave visează adîncurile tainice, odihnitoare şi limpezi ale Mării Adriatice. I s-a făcut lehamite de zgomotul infernal al obuzierelor, nu mai poate suporta bătaia brandurilor şi măcinişul bombardierelor. Nici o secundă de pace! Între explozii, prin doline şi lapiezuri latră mitralierele.

O comandă, una singură, şi gurile de foc scuipă fără răgaz vîlvătăi şi nori de plumb, care plutesc învîrtoşaţi şi bezmetici pe deasupra tranşeelor sîngerînde. Şi totuşi se aud vaietele răniţilor şi nechezatul cailor scăpaţi din frîie, răzbat boncăluitul ţapilor dintre steiuri şi ţipătul păsărilor cîntătoare, ţipăt ce urcă în disperare, căutînd braţele ocrotitoare ale Madonei din ceruri.

Tranşeele celor două fronturi sînt postate faţă-n faţă, la zece ori la cel mult douăzeci de paşi unele de altele, sînt uimitor de aproape încît soldaţii din cele două tabere se recunosc între ei, îşi strigă unii altora vorbe de duh, ca oamenii ce nu au nimic de împărţit, iar atunci cînd pot îşi aruncă ţigări, se împrumută cu naţionale şi... nazzionalle. Printre ei circulă într-o limbă şi într-alta, se mişcă fără de sfială, vorbe de ocară şi un blestem imperial.

Aici, la Piave, şi nu în altă parte, e teatrul de operaţii al Regimentului 43 bănăţean, de infanterie, al celor patru „Marsch batallione" şi al companiilor aferente, desfăşurate în dispozitiv, gata de contraatac. Şi, tot în această zonă, la Costanovizza, o localitate montană, se află în poziţie de aşteptare şi compania căpitanului Amos Pop, ofiţer român, băştinaş din valea Almăjului. Soldaţii săi, cu păturile în banduliere, pături în care mişună păduchii, fumează pe rupte „tutun" din frunză uscată de gorun, gîrniţă şi ceroni, trag din trabuce, de parcă ar fuma regale de Ada-Kaleh! Acalmia de dinaintea urgiei!

La cotă, de veghe, în post de santinelă, Ion Domăşneanu, cătană tînără. Se aşează pe un butuc şi netezeşte cu palma pe genunche un petic de hîrtie. Calm, moaie între buzele groase şi crăpate de vînt un capăt de creion chimic. Face haz de necaz scriind celor de acasă, picnişenilor din Valea Sfîrdinului: *„...îs de priveghiu, ca la mort! Mi-s mumă atît de sus încît ajung cu baioneta la cer, iar la prînz, dodă, îmi pun capela după nor!..."*

Cineva, zău, nu se ştie cine anume, dispunînd de timp berechet, a urcat pe tăcute tricolorul românesc în vîrful unui frasin, un copac înalt cît trei plopi la un loc! Se aude. Cum-necum se aude! Maiorul Juhasz e foc şi pară de mînios. E foc şi pară comandantul de batalion. Îi sare întruna pleoapa ochiului drept şi-i tremură sfîrcurile răsucite în sus de la mustaţă! Nu-i vreme de cercetat! Ţipă ca un apucat şi ordonă ca negreşit în doi timpi şi trei mişcări să fie dat jos stindardul „inamic!" Negreşit! E coborît cu grijă de sfîrdineanul Ion Ţolea, care zîmbind mînzeşte îl adună şi-l vîră la loc sigur, în raniţă peste merinde. De această faptă damnabilă (cititorul are libertatea să răsfoiască în minte codul justiţiar de la Viena şi Budapesta) aude pînă şi colonelul Herbert, comandantul Regimentului 43 infanterie, unitate constituită în exclusivitate din români bănăţeni. Aude cu cîteva clipe înainte de ora haş, sortită declanşării contraatacului. Nu dispune nici dumnealui de timp pentru cercetările de rigoare. Privindu-şi ornicul gălbui de la vestă se mulţumeşte să ţină o alocuţiune moralizatoare, vreme în care priveşte încruntat spre liniile inamice. Translatorul traduce: *„Bănăţeni! Ostaşi din imperiu! Aţi juruit credinţă nestrămutată Coroanei. Să nu vă fie milă de acest popor, duşman al monarhiei!..."* Nu se aclamă! Nu se strigă ura! Mulţimea ascultă mută, privind senin spre frontul advers.

Soldatul Luţă Loviţă (în mijloc)

Într-o clipită cerul se înroşeşte, lăcrimează şi plouă cu şrapnele. Potopul de schije sfîrtecă pădurea şi dizlocă piatra, transformînd-o în pulbere. Bate năprasnic artileria! Se zguduie şi se cutremură pămîntul! Carabinele şi mitralierele ţăcăne şi răpăie de zor. Printre bubuituri străbate glasul plin de îmbărbătare al căpitanului Amos Pop.

— Luţă!!! ia taragotul şi trage-i o cîntare! Trage-i să se năruie munţii ăştia de piatră....

— Dom'le căpitan...

— Executarea, soldat...

— 'Nţeles, trăiţi dom'le căpitan...

Soldatul Luţă Loviţă, scurt şi gros, cu faţa măslinie, plină de ţepii unei bărbi nerase, se execută. Lasă din mînă puşca, o aşează pe buza unui parapet, sub ochii fratelui său căprarul Loviţă şi apucă de alăturea taragotul. Iese încet, timorat, cu paşi mărunţi şi nesiguri. Apare întîi gura instrumentului, apoi iese şi el din groapă şi ieşind cîntă în culmea disperării, cîntă „La Paloma" luîndu-se la întrecere cu bateria de tunuri. Sunetele ţîşnesc melodioase, se amplifică vertiginos şi urcă spre înălţimi celeste, cucerind spaţiile dintre fronturi. Inimile prind a se uni. Şrapnelele se răresc, se împuţinează văzînd cu ochii, în final se predau necondiţionat cîntecului. La Paloma — Porumbelul —, celebrul tangou, planează atotbiruitor de la pămînt la cer! Pogoară o tăcere sacramentală! Acum, rapsodul Luţă Loviţă, fără o altă comandă, închide ochii şi zice o suită de doine, de brîuri şi hore bănăţene. Cîntă soldatul Luţă Loviţă din Regimentul 43 infanterie-Caransebeş şi ca el nimeni nu cîntă. La sfîrşit, pentru că există şi un sfîrşit, dinspre tranşeele adverse izbucnesc zeci de mii de aplauze furtunoase, se aclamă necontenit şi se strigă la vecini:

— Bravissimo!... Bravissimo seniore!... Bravissimo fratello!... Bravissimo!... Biss!... Biss!... Biss!...

Pacea a durat vreme de un ceas, ori poate cine ştie? Poate a durat mai mult pînă cînd maiorul Juhasz alarmat de cineva, nu se ştie de cine anume, a reapărut în dispozitivul companiei căpitanului Amos Pop, ordonînd reluarea focului...

NICOLAE DANCIU PETNICEANU

SERVICIILE DE INFORMAȚII ROMÂNEȘTI LA ÎNCEPUTUL ANULUI 1939.

Alarmă asupra agresiunii hitleriste

Mutilarea teritoriului Cehoslovaciei de către statele fascist-revizioniste — Germania hitleristă și Ungaria horthystă — în urma acordurilor de la München (30 septembrie 1938) și Viena (2 noiembrie 1938) a produs o profundă îngrijorare în rîndurile poporului român și ale cercurilor politice conducătoare care vedeau amenințată independența națională și integritatea teritorială a țării. Înțelegînd gravitatea acestui pericol, N. Petrescu-Comnen, ministrul de externe al României, declara că „...dacă Cehoslovacia se va prăbuși acum, va veni rîndul Poloniei iar apoi al României". La rîndul său, Serviciul Secret de Informații Român preciza, într-un studiu consacrat acțiunii bandelor fascist-teroriste horthyste, la începutul lunii noiembrie 1938, împotriva Cehoslovaciei, că după ocuparea și lichidarea independenței naționale a acestui stat antirevizionist prieten, expansiunea statelor fasciste în frunte cu Germania fascistă se va îndrepta spre centrul și sud-estul Europei.

În fața creșterii pericolului iminent al agresiunii statelor fascist-revizioniste împotriva României, Partidul Comunist Român, demonstrîndu-și patriotismul său ardent, a adresat un fierbinte apel poporului român la solidaritate și sprijinirea poporului frate cehoslovac, precum și de a fi pregătit să lupte cu arma în mînă pentru apărarea hotarelor țării în cazul că cotropitorii hitlerișți și horthyști ar îndrăzni să încalce independența națională a țării.

Pentru prevenirea acestui grav pericol și asigurarea mijloacelor necesare apărării neatîrnării și integrității teritoriale a României, cercurile conducătoare românești au procedat la întărirea puterii de rezistență a Armatei române și la pregătirea morală a poporului român pentru respingerea agresorilor fasciști, și la trimiterea, la începutul anului 1939, în capitalele statelor europene antirevizioniste, a o serie de personalități ale vieții politice în misiuni diplomatice.

În fața virulenței activității serviciilor de spionaj naziste împotriva României, s-a indicat serviciilor de informații și contrainformații românești să acționeze cu mai multă fermitate pentru descoperirea și lichidarea acțiunilor puse la cale de acestea contra țării noastre, să informeze operativ conducătorii statului român. Demn de relevat, că toate acțiunile teroriste și de spionaj puse la cale, în anii 1938—1939, de serviciile de spionaj și organizațiile teroriste horthyste împotriva țării noastre s-au încheiat cu un eșec, fiind descoperite la timp de organele de contrainformații românești și negăsind sprijin la populația maghiară din Transilvania.

Pe baza informațiilor obținute prin sursele sale, Secția a II-a din Marele Stat Major al Armatei române a elaborat la începutul anului 1939, lucrarea intitulată *„Expansiunea Germaniei către estul și sud-estul Europei"*, destinată informării cercurilor politice conducătoare românești asupra pregătirilor politico-diplomatice militare și secrete naziste pentru declanșarea agresiunii împotriva țării noastre, acțiune în care urma să fie atrasă și Ungaria horthystă. Ocuparea României, țară bogată în petrol, lemn și cereale și cu poziții strategice deosebit de importante la gurile Dunării, trebuia să constituie „o bază de operații strategico-economică, în vederea desfășurării sigure a celei mai grele etape ale expansiunii hitleriste spre est și spre sud", adică împotriva Uniunii Sovietice.

Pentru prevenirea unei astfel de evoluții a expansiunii celui de-al treilea Reich în această zonă și pentru salvarea independenței naționale și a integrității teritoriale ale României, Secția a II-a de pe lîngă Marele Stat Major al armatei sugera cercurilor conducătoare române întreprinderea neîntîrziată a unor măsuri politico-diplomatice și militare dintre care enumerăm următoarele:

„1. Continuînd să păstreze aceeași atitudine corectă față de toate statele lumii, în contra cărora niciodată nu a conspirat și nu a rîvnit nimic, România să promoveze în politica sa externa aceeași lealitate, aceeași sinceritate și același răsunet al simțămintelor sale de pace și de bună înțelegere.

2. Așa cum România a procedat în trecut, îndeosebi față de Germania, tot astfel și astăzi să i se deschidă posibilități de cea mai largă și mai sinceră colaborare

pe teren economic, fapt care să satisfacă, pe de o parte necesităţile Germaniei şi, pe de altă parte, să ducă la o înflorire a statului român.

3. Dacă însă Germania hitleristă, aşa după cum istoria a înregistat evoluţia sistemelor de expansiune a diferitelor state, va înţelege că expansiunea sa economică înseamnă hegemonie politică în această parte a Europei şi deci stăpînirea ţării noastre, atunci România să pregătească barajul (rezistenţa – n.n.) care să se opună forţei brutale a cotropitorilor".

Trăgînd un semnal de alarmă asupra consecinţelor ce ar decurge pentru pacea şi securitatea popoarelor din sud-estul Europei prin ocuparea militară a României de către naziştii, autorii acestui studiu precizau: „Dacă expansiunea germană are nevoie neapărată de bogăţiile imense ale României, trebuie să facem să înţeleagă lumea întreagă şi în special statele ameninţate că cotropirea astăzi a României şi aşezarea Germaniei la Gurile Dunării înseamnă mîine aşezarea ei la Triest şi imediat apoi stăpînirea Peninsulei Balcanice şi calea deschisă spre Asia".

Posibilitatea unei agresiuni a Germaniei hitleriste în sud-estul Europei către Gurile Dunării era confirmată, la 5 ianuarie 1939, şi de o comunicare din sursă oficială italiană asupra unor noi manevre politice şi militare ale celui de-al treilea Reich, document ce a fost interceptat de serviciile de informaţii româneşti. Din el rezultă că ocuparea sud-estului Europei de către Germania hitleristă constituia o etapă importantă în pregătirea şi declanşarea „acţiunii decisive la est", ceea ce însemna invadarea teritoriului Uniunii Sovietice de către armatele naziste în vederea realizării planului „Drang nach Osten".

Pentru prevenirea expansiunii Germaniei hitleriste în sud-estul Europei către gurile Dunării, acţiune care ar fi însemnat şi ocuparea României, şi pentru salvarea independenţei ei naţionale în faţa acestui pericol iminent, Secţia a II-a de pe lîngă Marele Stat Major al Armatei române considera necesară sporirea vigilenţei din partea tuturor forţelor politice patriotice faţă de uneltirile naziste şi propunea conducătorilor statului român iniţierea a o serie de măsuri. Între acestea se recomanda „să caute să manevreze pentru realizarea «barajului» în vederea apărării hotarelor ţării". Dacă pericolul nu va putea fi înlăturat prin mijloace obişnuite, se sugera ca *„un număr important de personagii de mare suprafaţă din România, să fie trimise în străinătate, în Franţa, Anglia, Italia, Iugoslavia, Turcia şi eventual Polonia, care să dea alarma asupra pericolului german, aşa fel ca să trezească conştiinţa tuturor naţiunilor pentru a ajunge la un front comun".*

Paralel cu aceste măsuri politico-diplomatice pentru bararea expansiunii hitleriste în sud-estul Europei către Gurile Dunării se recomanda factorilor de decizie ai statului român întreprinderea unor acţiuni de natură educativă pentru pregătirea din punct de vedere moral a populaţiei pentru apărarea hotarelor ţării. În acest sens, se arăta: *„Este neapărată nevoie ca în ţară să înceapă imediat o acţiune puternică de dezvoltare a spiritului patriotic, a iubirii de ţară, a formării sufletului pentru sacrificiu, a dezvoltării şi a exaltării spiritului de război (eroismului şi spiritului de sacrificiu – n.n.) şi de încredere a naţiunii române".*

Subliniind necesitatea realizării acestui obiectiv, se menţiona în continuare: *„O acţiune de oţelire a sufletelor, a voinţei de a lupta şi de a învinge, o exaltare a datoriei ce avea de a păstra prin sacrificii şi jertfe patriomoniul naţional etern, existenţa noastra ca stat întreg liber".*

În încheierea acestei lucrări se evidenţiază faptul că ea este produsul activităţii organelor informative româneşti şi că problemele expuse în cuprinsul ei sînt redate în mod obiectiv. Totodată, se preciza că menirea Secţiei a II-a de pe lîngă Marele Stat Major al Armatei române ca şi a altor servicii de informaţii româneşti era de a informa la timp cercurile conducătoare ale ţării, de a preveni orice eventualităţi de surprindere şi de a da alarma asupra pericolului cotropirii patriei de către naziştii, astfel ca factorii de răspundere ai statului român *„preveniţi şi în deplină cunoştinţă de cauză, să avizeze la cele mai eficace mijloace şi să-şi aducă aportul lor salvator faţă de eventualităţile ce se întrevăd".*

Dorind să-şi aducă contribuţia la apărarea hotarelor ţării în faţa unei eventuale agresiuni a statelor fascist-revizioniste, se concluziona: *„În nemarginita dorinţă ca aportul acestui serviciu de informaţii, în asemenea momente, să aducă contribuţia cea mai largă în serviciul ţării, ne permitem să menţinem şi simple păreri care, coroborate cu altele mai competente, să constituie elemente de meditaţie pentru găsirea celei mai bune soluţii în multiplele variante de îndrumare a acţiunilor noastre".*

La rîndul său, organul de Siguranţă din Prefectura Poliţiei Capitalei, îngrijorat de acţiunile complotist-teroriste puse la cale de Garda de Fier, agentura nazismului în România, pentru subminarea rezistenţei poporului român în faţa expansiunii Germaniei hitleriste în sud-estul Europei, consemna într-un studiu de analiză şi sinteză pe anul 1938, că *„organizaţia legionară reprezintă cel mai mare pericol pentru siguranţa statului" român.*

Conştienţi de pericolul grav ce s-ar fi creat pentru independenţa naţională a ţării prin acaparare puterii politice prin forţă de către Garda de Fier, care acţiona ca o grupare de şoc şi rezidenţa de spionaj în solda serviciilor secrete şi poliţieneşti naziste, organele jandarmeriei rurale, poliţiei, siguranţei generale şi Serviciului Secret de Informaţii Român au participat cu energie, alături de Secţia a II-a de pe lîngă Marele Stat Major al Armatei, la reprimarea organizaţiei legionare în anii 1938—1939, acţiune iniţiată de primul-ministru şi ministrul de interne Armand Călinescu şi sprijinită de întregul popor, inclusiv de forţele patriotice şi antifasciste conduse de către P.C.R.

VASILE BOBOCESCU

1

Istoricul evenimentelor

OCUPAREA CAPITALEI CEHOSLOVACE DESCRISĂ DE UN ATAŞAT MILITAR ROMÂN

15 martie 1939. La puţin timp după miezul nopţii (14/15 martie), în urma dramaticei întrevederi desfăşurată la Berlin între Hitler şi preşedintele Cehoslovaciei, Emil Hácha, supus unor presiuni multiple şi concentrice, Cehoslovacia, ţară vecină şi prietenă României, era practic dezagregată ca urmare a incorporării Boemiei şi Moraviei de către Reichul nazist, după ce cu o zi înainte, Cehia, Slovacia şi Ucraina Subcarpatică fuseseră separate de statul cehoslovac, ultimele două proclamîndu-şi imediat „independenţa" (în următoarele două zile, Ucraina Subcarpatică a fost ocupată de Ungaria horthystă). După cîteva ore, la 9 dimineaţa, în urma intrării trupelor germane în Praga, statul naţional cehoslovac îşi înceta existenţa.

Dezagregarea statului cehoslovac a lovit puternic în sistemul de alianţe politico-militare al României, slăbind vizibil capacitatea de rezistenţă a ţării noastre. Mica Înţelegere practic a încetat să mai existe. Posibilităţile de intrare în posesie a cantităţilor de armament comandate uzinelor de armament din Cehoslovacia au fost, de asemenea, anulate.

Ducînd „o politică a demnităţii naţionale" — aşa cum se exprima la 18 martie 1939 George Ivaşcu — România a rămas în permanenţă credincioasă aliatului său, fiind gata să dea ajutor poporului cehoslovac, să se opună cu arma în mînă expansiunii agresorilor naziştii. „Pentru integritatea teritoriului ei, sublinia Armand Călinescu, primul ministru al guvernului — România se va bate; se va bate împotriva oricui cu toate puterile ei şi fără să stea să cîntărească rezultatul luptei... Oricare va fi rezultatul, istoria va înregistra hotărîrea noastră de viaţă independentă şi curajul nostru de a o apăra". În faţa primejdiei, naţiunea română s-a aflat unită, solidară, gata în orice moment să-şi apere pămîntul străbun. Chemînd poporul la unitate, Partidul Comunist Român a editat însufleţitoare manifeste în care putea citi: „Comuniştii vor lupta cu arma în mînă în primele rînduri. Uniţi-vă cu toţii într-un singur front puternic contra lui Hitler şi a aliaţilor săi revizionişti".

În continuare prezentăm raportul special nr. 517 din 20 martie 1939 al ataşatului militar român la Berlin, colonelul Titus Gârbea, în care se face o succintă sinteză a dramaticelor evenimente din martie 1939.

AL. D. DUŢU

Ocuparea militară a Cehoslovaciei este o veche dorinţă a Germaniei hitleriste. Ea nu s-a făcut în octombrie 1938* pentru a nu revolta opinia mondială şi pentru că a crezut că nu va fi nevoie; se credea că noua republică confederativă va cere o uniune oarecare. Aceasta nu s-a produs şi, din contră, în urma manifestărilor antigermane din Polonia, desfiinţarea partidului nazist în Ungaria, schimbarea guvernului în Iugoslavia, au generat sentimentul în Germania că estul şi sud-estul european nu sînt sigure, că nu se poate conta în linişte pe puterile din est şi că libertatea de acţiune ca şi sprijinul aprovizionărilor nu sînt asigurate pentru a se trece la marea problemă a revendicărilor coloniale. Ideea mai veche a „spaţiului vital" îşi face mai persistent drum în presă, radio şi primul obiectiv este cel mai apropiat, cel mai slab şi cel mai puţin rezistent politiceşte.

După 5 martie începe campania de presă din ce în ce mai violentă contra cehilor şi de preamărire a slovacilor. Incidentele şi provocaţiunile au atins punctul culminant la 12 martie — „ziua eroilor germani" — care a fost sărbătorită în Cehoslovacia de minoritatea germană ca şi în Germania.

Trupele au început să fie mişcate pe ascuns încă din noaptea de 10/11 (martie — n.r.). Ofiţerii din Marele Stat Major german au explicat aceste mişcări ca pregătitoare pentru „ziua eroilor" sau pentru parada de la 20 aprilie la care urmau să participe 5 divizii. Aceste explicaţiuni verbale au fost confirmate printr-o notă circulară. În sfîrşit, cu mare reclamă s-a anunţat pentru 15

* *În urma acordului de la München (29 septembrie 1938), Reichul a cotropit regiunea sudetă din Cehoslovacia*

martie paradă imensă la Viena şi în Austria ca să se comemoreze Anschlussul.* Repetat şi prin toate mijloacele s-a căutat să se ascundă aceste mişcări pentru a se evita o intervenţie străină şi un eşec ca acela din 27 mai 1938. Nu s-a pus mare preţ în corpul diplomatic pe aceste explicaţiuni, dar nu s-a crezut că Germania va trece la o soluţie atît de radicală călcîndu-şi angajamentele solemne şi acordurile scrise de la München şi lară corpului diplomatic pentru a interzice orice posibilitate de comunicare a modului cum s-a făcut invazia în Cehoslovacia. În septembrie 1938 a fost permis ataşaţilor militari a străbate zonele de concentrare. Ataşatul militar englez care se afla la Viena a fost invitat să părăsească regiunea. Subsemnatul am putut străbate fără incident zona Leipzig—Dresda, sîmbătă 11 oct.

La 14 martie se află că Slovacia

Populaţia capitalei Cehoslovaciei în dramaticele momente ale intrării trupelor hitleriste de ocupaţie

Viena.** De la Ministerul de Externe german nu s-a putut afla nimic, fiindcă începînd de sîmbătă cei în drept găseau mijlocul să fie absenţi sau să dispară, astfel că demersurile Legaţiei cehoslovace nu puteau fi adresate. Între timp îşi face loc zvonul că puterile apusene nu sunt străine de intenţiunile agresive ale Germaniei şi sunt bucuroase că Germania se preocupă atît de mult de Europa Centrală. Cred că această idee a fost lansată de propaganda germană pentru a zădărnici orice rezistenţă în Cehoslovacia.

Odată cu începerea operaţiunilor s-a făcut comunicarea oficială circu-

s-a proclamat independentă cu sprijinul Germaniei care era gata să invadeze. În această zi s-a hotărît preşedintele Hácha să vină la Berlin cu speranţa ca să facă un aranjament care să preîntîmpine ocupaţia militară. La 2 ore după plecarea din Praga a acestuia, trupele germane invadau Boemia. Am putut vedea primirea ceremonioasă ce se făcea preşedintelui la Berlin în timp ce trupele erau adunate la fruntarii şi chiar ocupaseră cîteva oraşe. Informaţiunile din cercurile cehoslovace arată orele dramatice în care s-a semnat actul de la Berlin. Preşedintele a fost pornit repede înspre Praga din cauza sănătăţii zdruncinate, dar în teritoriul ceh trenul a fost oprit de 4 ori pentru a da timp cancelarului să ajungă înainte la Praga şi să consfinţească o ocupare personală a palatului de la Hradciany unde i s-a ridicat drapelul german. Astfel, în mai puţin de 24 ore de la primirea în gara Berlin a preşedintelui cu muzică, companie de onoare şi drapel, locuinţa sa de la Praga era ocupată şi acelaş drapel care-l onorase în ajun îl umilea (...).

---

* *Anexarea Austriei de catre Germania nazistă (12 martie 1938)*

** *Primul dictat de la Viena (3 noiembrie 1938) prin care Cehoslovacia a fost obligată să cedeze Ungariei un teritoriu de 12 400 km patraţi, cu o populaţie de 1 064 000 de locuitori*

2

Concluzii

1. Din desfăşurarea evenimentelor şi a informaţiilor ce s-au putut căpăta rezultă că, cu toată graba desfăşurării, ocuparea Cehoslovaciei a fost pregătită şi nu este o improvizaţie care a surprins. Pregătirea este pe planul politic internaţional, intern şi în domeniul militar.

2. Am credinţa că această ocupaţie este o opţiune premilitară a unor operaţiuni importante care se pot desfăşura.

În restricţiunile impuse cu privire la deplasarea corpului diplomatic, în noianul de înşelăciuni şi de neadevăruri este foarte greu în situaţia confuză de acum să se facă deducţiuni mai sigure, dar sunt două ipoteze mai probabile de desfăşurare:

— Germania să profite de marea creştere a potenţialului său de război prin ocuparea Cehoslovaciei şi să producă împreună cu Italia conflagraţia, prin formularea revendicărilor lor. Punerea în sistem a noului armament capturat necesită însă cîteva luni (2—3 luni). Linia de operaţie a puterilor totalitare s-ar părea a fi în această ipoteză Mediterana care se consideră regiunea cea mai sensibilă pentru Franţa şi Anglia. Sunt posibile operaţiuni fulgerătoare din Spania şi Marocul Spaniol pentru Gibraltar şi din Libia pentru Suez, după care s-ar ocupa Africa de Nord care este obiectivul principal (este o ipoteză împărtăşită de ataşatul englez);

— A doua ipoteză, Germania să continue consolidarea spre est prin organizarea Europei Centrale şi desvoltarea „spaţiului vital" lăsînd puterilor apusene iniţiativa declarării conflagraţiei (este o ipoteză de care se tem foarte mult cercurile iugoslave ţinînd seama de situaţia grea a ţării lor).

Operațiunea „Bodyguard"

Despre „*Bodyguard*" —numele de cod al operației aliate de înșelare strategică a Înaltului Comandament german — destinată să faciliteze debarcarea în Normandia a forțelor aliate — cunoștințele au fost acumulate treptat. Treptat, adică în măsura în care arhivele de război au devenit accesibile cercetării istorice — în acest domeniu vital al informațiilor și contrainformațiilor —, or „actori" ai diverselor acțiuni secrete din cadrul conflictului mondial au putut vorbi și publica (să răspundă anchetei istoricilor sau să-și tipărească memoriile).

O cantitate impresionantă de informații în cazul operației „*Bodyguard*" a fost furnizată în anii '70 de lucrarea masivă a lui Anthony Cave Brown intitulată „*Bodyguard of Lies*"; s-au alăturat apoi acesteia, prin efortul unor cercetători români interesați în complexitatea acestei operații a serviciilor secrete aliate, date noi privitoare cu deosebire la rolul destinat României în ansamblul ei. Acest interes istoriografic românesc în „*Bodyguard*" își are explicația în faptul că, mai ales în anii din urmă se adîncește cercetarea unuia din „teritoriile" mai puțin străbătute ale evoluției României în anii celui de-al doilea război mondial. Anume, tentativele românești — ale opoziției, ale guvernului antonescian sau ambele — de rupere a legăturilor cu Germania hitleristă și alăturare la coaliția Națiunilor Unite, întreprinse prin canale diplomatice în diverse capitale europene și pe lîngă mari puteri antihitleriste.

Ceea ce se știa pînă de curînd în privința „componenței" românești a operației „*Bodyguard*" era faptul că negocierile trimisului român Barbu Știrbey la Cairo în martie 1944 au fost dezvăluite în mod deliberat în presă de oficialitățile britanice: „*Pentru a alarma conducerea hitleristă și a o determina să-și sporească efectivele din România au fost dezvăluite – prin indiscreții voite în presă – negocierile secrete de la Cairo: corespondentul ziarului „Daily Mail" de la Ankara, Monks, a transmis știrea despre sosirea lui B. Știrbey, anunțînd că el aducea propunerile de armistițiu ale guvernului român; ziarul „Daily Express" a transmis chiar pretinsele condiții de pace*".

•

Misiunea lui Barbu Știrbey la Cairo în primăvara anului 1944 se situa ca un punct culminant al eforturilor instanțelor politice de la București de a negocia cu aliații din coaliția antihitleristă ieșirea României din Axă. Documentația la dispoziție — furnizată de arhivele deschise deja — evidențiază că anterior „momentului" Știrbey din martie 1944 fuseseră stabilite unele contacte cu scopul de a convinge partenerii la discuție ai negociatorilor români de seriozitatea cu care București abordează întreaga problematică a „schimbării de front" a României. Arhivele americane, de exemplu, informează din acest punct de vedere următoarele:

1. La 15 septembrie 1943, Al. Cretzianu a avut o întrevedere la Istanbul cu șeful serviciului secret britanic pentru Orientul Mijlociu în care, acționînd din împuternicirea regelui și a lui I. Maniu, a confirmat faptul „*că România este gata să urmeze instrucțiunile anglo-americane și că va merge atît de departe chiar încît să se revolte* (împotriva germanilor — n.n.), *dacă primește încurajări în acest sens din partea englezilor și americanilor și dacă îi sînt date garanții că problemele de graniță cu Rusia vor fi tratate în chip corespunzător (fair)*".. De notat că această informație a parvenit la Washington, la Departamentul de stat și la Comitetul unificat al șefilor de stat major (J.C.S.) printr-o filieră mai puțin obișnuită, relatată astfel în memorandumul din care am extras citatul de mai sus: „*Reprezentantul O.S.S.* (Serviciul de studii strategice — practic serviciul secret de informații american — n.n.) *la Istanbul la cererea șefului local S.I.S.* („Serviciul secret de informații britanic" — n.n.) *transmite următoarele informații pentru ambasadorul Steinhardt* (ambasadorul american în Turcia — n.n.) *solicitînd să fie luate toate precauțiile în ceea ce privește securitatea lor. Acest lucru s-a cerut datorită faptului că reprezentantul O.S.S. crede că el nu poate oferi cu încredere informația niciunui oficial american local*".

2. La 25 septembrie 1943 reprezentantul O.S.S. la Berna transmite că diplomatul român Raul Bossy, reîntors de la București, a comunicat lui Grigore Gafencu că: „*acorduri complete au fost deja făcute pentru acțiunea plănuită*" de răsturnare a regimului Antonescu. „*Este apreciat de Maniu* — continuă mesajul — *și de către cei care gîndesc ca el că chestiunea trebuie privită de către noi* (aliații — n.n.) *doar din punctul de vedere al necesității militare pentru aliați. Totuși, dacă mai sîntem convinși că a sosit timpul să fie declanșată acțiunea, ei sînt gata să riște*".

3. La 28 octombrie 1943 a sosit la Washington o copie a telegramei ambasadorului britanic din Ankara către Foreign Office (din 2 octombrie 1943). Relatînd convorbirea din ziua precedentă cu atașatul militar român la Ankara, el a informat că la București se dorește colaborarea cu orice forță anglo-americană care intră în Peninsula Balcanică înaintea trupelor sovietice. Acestei forțe aliate occidentale România i-ar pune la dispoziție: 42 vagoane de aur, 20 de vagoane de hîrtie monedă, 400 vagoane de grîu, 300 vagoane de porumb, 22 divizii echipate, rezerve de petrol, echipament militar pentru încă 1 milion de oameni. Atașatul militar român ar fi afirmat că această ofertă este

NOI INFORMAȚII ÎNTR-O PROBLEMĂ ÎNCĂ NEELUCIDATĂ

făcută oficial de Marele Stat Major român.

4. Un memorandum din 8 februarie 1944 al Comitetului unificat al şefilor de stat major (J.C.S.) american relatează propunerea făcută S.O.E.-ului prin viceconsulul român la Istanbul *„din partea unor elemente militare din România care declară că sînt gata să pregătească răsturnarea mareşalului Antonescu prin intermediul unei lovituri de stat efectuată în numele regelui"*. Această propunere a fost făcută în octombrie 1943 cuprinzînd şi *„planuri pentru o revoltă militară în România sprijinită de un grup de generali şi de o largă parte din ofiţerii superiori din armată"*.

5. La 7 februarie 1944, ambasadorul britanic la Lisabona a transmis la Londra că reprezentantul diplomatic român în aceeaşi capitală l-a informat *„că guvernul său este gata imediat să capituleze necondiţionat în faţa celor trei mari puteri aliate cu condiţia ca acestea să garanteze că după alungarea germanilor trupele ruseşti se vor retrage din România. În această eventualitate, un reprezentant militar român va fi trimis, dacă se doreşte, la Lisabona pentru a avea convorbiri cu reprezentanţii aliaţi"*.

Aşadar, în martie 1944, cînd Barbu Ştirbey sosea la Cairo situaţia de ansamblu a relaţiilor României cu Aliaţii se poate prezenta în felul următor:

a) multitudinea contactelor avute de reprezentanţi români — la diverse niveluri şi din variate însărcinări — cu aliaţii occidentali erau de natură să sădească în rîndul acestora opinia că România doreşte sincer o ieşire din Axă şi alinierea la Naţiunile Unite.

b) era nevoie pentru a aşeza ofertele pînă atunci făcute pe o bază fermă şi a stabili cu exactitate împrejurările şi condiţiile „întoarcerii de arme a României" de un reprezentant de calibru, împuternicit al factorilor politici de la Bucureşti. Venirea lui Barbu Ştirbey la Cairo răspundea acestei necesităţi.

În ceea ce priveşte aprecierea „deschiderilor" româneşti către Aliaţi ca serioase sînt revelatoare opiniile Comitetului reunificat al şefilor de stat major american. Astfel, în noiembrie 1943, relativ la propunerea viceconsulului român la Istanbul — poate nu întîmplător numită „ofertă românească de pace" — amiralul Leahy aprecia: *„interesele militare aliate concordă cu punctul de vedere al guvernului britanic că o capitulare necondiţionată a României ar fi de dorit chiar dacă această capitulare va atrage imediat ocuparea României de către Germania; că nici o altă ofertă românească de pace nu va fi luată în considerare de guvernele britanic şi american dacă oferte similare nu sînt adresate şi guvernului sovietic"*. Aşadar însemnătatea militară a „ieşirii din război" a României nu putea fi sub nici un motiv subestimată de forurile militare aliate occidentale de cel mai înalt nivel.

La 17 martie 1944 a avut loc la Cairo prima discuţie a lui Barbu Ştirbey cu reprezentanţii aliaţi (Novikov din partea U.R.S.S., lord Mayne din partea Angliei şi Mac Veagh din partea S.U.A.). Reprezentantul român a declarat că *„regele, opoziţia şi guvernul doresc să efectueze o schimbare de front"*, aşadar totalitatea factorilor politici din România erau gata să „iasă din război" şi să se alăture Naţiunilor Unite. *„El* (Ştirbey) *a declarat că atît la Stockholm cît şi la Madrid, mareşalul Antonescu se află în contact cu Aliaţii. Ştirbey a spus că, deşi el ştie ce gîndeşte mareşalul Antonescu, el reprezintă doar pe Maniu şi nu pe mareşal. El a spus că «precum orice Quisling tot ceea ce vrea Antonescu să facă este să-şi salveze pielea ştiind că războiul este pierdut». El a spus că guvernul dispune de efective mai mari ca opoziţia şi fiindcă se bucură de încrederea germanilor acesta se află într-o poziţie mai bună să declanşeze schimbarea cu pregătiri secrete mai adecvate. Dacă Aliaţii vor acţiune imediată, grupul Maniu e pregătit să făptuiască o lovitură de stat"*. Se vroiau doar asigurări asupra respectării drepturilor teritoriale ale României, asistenţei militare aliate în cazul unui atac armat al Ungariei sau Bulgariei asupra României, că va fi menţinută independenţa ţării şi că i se va garanta statutul de cobeligeranţă. În privinţa drepturilor teritoriale ale României, Ştirbey a arătat că *„România nu are pretenţii la partea din Dobrogea cedată Bulgariei în 1940; că ele acoperă Transilvania; că chestiunea Basarabiei poate să fie eventual decisă printr-un plebiscit"*.

În cazul executării imediate a loviturii de stat *„Ştirbey a spus că sprijin aerian şi debarcare la Constanţa sînt aşteptate ca un sprijin imediat din partea aliaţilor; cînd a fost întrebat cine va executa această operaţie* (de debar-

TRANSMISIUNILE ÎN TRECUT

● În anul 1888 s-a înfiinţat prima „staţiune de porumbei călători din armata română" şi făcea parte din Regimentul 1 geniu. Paralel se folosea, însă, şi telegraful optic inventat de Claude Chappé (1772). Se afirmă că autorul şi-ar fi denumit invenţia tehigraf (scrie repede), dar a cunoscut numeroase alte nume: telegraful aerian, semafor, maşină care scrie la distanţă, semnalizator cu braţe etc. Transmiterea mesajelor se făcea prin aşezarea braţelor mobile într-o anumită poziţie corespunzătoare unei litere sau cifre. Este de la sine înţeles că avea eficienţă numai ziua şi trebuia montat în locuri cît mai vizibile cu putinţă.

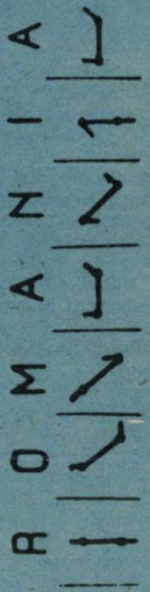

Telegraful Chappé şi cuvîntul ROMÂNIA în „limbajul" aparatului respectiv

care pe coasta pontică românească), *el a răspuns că singurii care au posibilitatea s-o facă sînt neîndoielnic rușii*".

Propunerile lui Ştirbey — serioase — au fost recepționate ca atare la Washington. Departamentul de Stat a solicitat din nou J.C.S.-ului opinia asupra însemnătății militare a ieșirii României din războiul împotriva Națiunilor Unite. La 21 martie 1944, amiralul William D. Leahy a răspuns: „*din punct de vedere militar, retragerea României din Axă și asumarea de către ea a statutului de cobeligeranță cu Aliații ar fi un eveniment ce ar putea să fie de o importanță cardinală în desfășurarea în continuare a războiului*". În continuare Leahy arăta, relativ la condițiile preliminare rezultate din relatarea lui Ştirbey: „*Înțelegerea de către reprezentantul român că Rusia este singura națiune aliată în măsură să acorde asistență României în cazul unui atac al Bulgariei sau Ungariei este corectă, deși se poate găsi util să se suplimenteze ajutorul rusesc prin operații aeriene din partea forțelor aliate în Mediterana. Din punctul de vedere militar al Statelor Unite, condițiile românești sînt deci acceptabile fără rezerve (unobjectionable)*". În încheierea adresei către Departamentul de Stat, Leahy exprima opinia J.C.S.: „*Situația militară în Ucraina sudică și mult mai recent în Ungaria* (care la 19 martie 1944 fusese ocupată de trupele Wehrmachtului — n.n.) *este de asemenea natură încît cu cît poate fi încheiat mai devreme un acord pentru ieșirea României din război cu atît mai mare va fi magnitudinea pierderii pricinuite armatei germane*".

Din relatarea de mai sus se cuvin reținute următoarele:

A) La sosirea lui Barbu Ştirbey la Cairo exista un interes major al Aliaților pentru realizarea unei „ieșiri din război" a României și pentru asumarea de către această țară a statutului de cobeligeranță în cadrul Națiunilor Unite.

B) Propunerile făcut de Ştirbey au fost analizate cu atenție de înalte foruri aliate și avizul lor a fost înaintat imediat: România — devenită cobeligerantă — cu atît mai mare este lovitura aplicată Reichului nazist.

C) Șeful rezidenței O.S.S. la Istanbul solicită mari precauții în manipularea știrilor privind oferta românească de pace întrucît el crede că — așa cum am mai menționat — „*nu poate oferi cu încredere informația nici-unui oficial american local*".

Se mai poate susține atunci că publicitatea făcută de presa și radioul englez misiunii Ştirbey a fost intenționată, ea fiind parte a unui plan mai vast de „înșelare" strategică a germanilor (planul „*Bodyguard*")? Miza „ieșirii" României din război — atît de importantă din punctul de vedere al intereselor militare aliate — oferită cu seriozitate de factori de răspundere de la București, putea oare să fie rapid compromisă de Aliați printr-o „indiscreție voită"? Chiar dacă asemenea „indiscreție voită" ar mai fi „consumat" divizii germane pentru probabila ocupare a României — în cazul în care Berlinul ar fi hotărît aceasta în urma aflării de „misiunea Ştirbey"? Această „indiscreție voită" putea să-i facă pe germani să creadă că debarcarea urma să aibă loc în Balcani și nu în Normandia? Și — fapt crucial — în afară de publicitatea făcută prezenței lui Ştirbey la Cairo, cît de mult din relatările lui în negocierile cu Aliații a fost difuzat prin presă sau radio? În afară de faptul că de la Ankara corespondentul ziarului „*Daily Mail*" a transmis că Ştirbey aducea propunerile de armistițiu ale guvernului român, pe care „*Daily Express*" chiar le detalia, prea multe mass-media anglo-americană n-a făcut cunoscut.

O explicație posibilă — și în același timp o ipoteză fascinantă a cărei verificare necesită minuțioase cercetări documentare în viitor — asupra „*misiunii Ştirbey*" o oferă o carte recentă a specialistului american în activitatea O.S.S. în Europa, Anthony Cave Brown. Informațiile aduse de acest autor în „enigma Ştirbey" — cum vom putea numi pînă la deplina elucidare evenimentele în care a fost antrenată România în a doua partea a lunii martie 1944 — vor putea să constituie piste de cercetare în viitor.

Mai întîi, Anthony Cave Brown aduce o informație esențială în ceea ce privește sondajele de pace ale României, devansînd cu mult oferta făcută de București la Istanbul în septembrie 1943. Astfel, el notează că la sfîrșitul lunii ianuarie 1943, un agent O.S.S. la Lisabona a primit o informație din partea industriașului Max Auschnitt, cu următorul conținut (elaborarea acestei scrisori putea să fi avut loc tot în luna ianuarie 1943): „*Politica lui Antonescu se ghidează după următoarele principii: 1) să fie păstrate frontierele dinainte de 1940; 2) să fie imediat elaborat un program constituțional democratic; 3) să fie introduse în viața publică dreptatea socială și morala creștină; 4) să fie restabilit sistemul legii și libertății; 5) să fie realizată o confederare a Europei centrale și sud-estice; 6) vechea orientare și cooperare cu guvernele democratice din occident să fie restabilită; 7) opunere față de restaurarea regimului habsburgic*".

Departamentul de Stat a comunicat, la 10 martie 1943, lui A. Dulles că „*chestiunea românească*" este „*temporar suspendată*", dar că „*deși nu sîntem gata să intrăm în discuție sîntem interesați în informații privind ceea ce se gîndește la București*"; concomitent se transmitea O.S.S.-ului că „*noi sîntem aliații loiali ai Rusiei și fără a avea acest lucru în minte nu putem întreprinde nimic*".

Suspendarea „*chestiunii românești*" de către O.S.S. — arată Anthony Cave Brown — a făcut ca legăturile cu Bucureștii, între martie și septembrie 1943, să fie menținute de serviciul secret britanic prin reprezentantul său la Istanbul. Venirea lui Al. Cretzianu la Istanbul, în septembrie 1943, și mesajul adus de el au resuscitat interesul americanilor. Dar — continuă Anthony Cave Brown — deși rezultatul imediat al acestui mesaj a fost trimiterea lui de Chastelaine în România, teama că agentura O.S.S. din Turcia este penetrată de serviciile secrete inamice a făcut ca nici un american să nu fie inclus în această misiune pe lîngă guvernul sau opoziția de la București.

Un element important în activitatea serviciilor secrete ale Aliaților occidentali în Turcia a fost, în februarie 1944, defecțiunea a doi agenți germani care operau în Istanbul (Erich Vermehren și soția sa, contesa Elisabeta von Plettenburg). După defecțiunea acestora, alți trei agenți germani au cerut protecția aliaților occidentali. Ei au fost interogați în Anglia și S.U.A.

Informațiile furnizate de agenții germani au determinat investigații „foarte serioase" în rîndurile serviciilor secrete engleze și americane. S-a stabilit că unul din cei mai importanți agenți ai O.S.S.-ului în Turcia — Dogwood (în traducere Singer) — era sub controlul Abwehru-

lui şi că era un element comun în mai multe eşecuri ale operaţiilor serviciilor secrete aliate, între care şi „*misiunea Ştirbey*".

Dogwood făcea parte din reţeaua „*Cereus*" (un gen de cactus american care înfloreşte nocturn), organizată în Turcia de ziaristul Coleman, asistentul şefului O.S.S. în Turcia, Lanning Macfarland. Reţeaua „*Cereus*" — membrii ei erau codificaţi cu nume de flori — avea ca principali membri pe A.V. Walker şi pe Dogwood. Acesta din urmă, un ceh care trăise mulţi ani în Turcia, şi-a desfăşurat activitatea de spionaj sub acoperirea unei companii comerciale, Western Elektrik, întemeiată la Istanbul. Principalul lui asociat şi colaborator a fost locotenent-colonelul von Hatz, ataşatul militar al Ungariei în Turcia, care purta numele de cod Trillium.

Interogatoriile luate lui Dogwood au constatat că acesta înaintase, între iunie 1943 şi februarie 1944, 730 de rapoarte cu informaţii superiorilor săi, provenind de la 58 de agenţi. Aceste informaţii priveau puterea economică, politică şi militară a Germaniei în Europa estică şi centrală, dar — s-a constatat la interogatoriile luate lui Dogwood — doar circa 3 la sută din ele erau realmente valoroase, restul fiind ficţiune sau „intoxicare".

Dogwood a refuzat să-şi dezvăluie sursele de informaţii în cadrul interogatoriilor care i-au fost luate; mai mult, în cursul lor s-a stabilit că von Hatz, principalul său asociat, era şi agent al Abwehrului. Despre Dogwood, ofiţerul care l-a interogat spunea că era un individ „*cu o voinţă puternică, egocentric, un om dominator care nu admitea nici o contrazicere. El avea izbucniri de mînie cînd era contrazis sau autoritatea lui pusă la îndoială... Era masiv interesat în combinaţii politice grandioase, care implicau personalităţi din cel mai înalt eşalon. Convingerea celor care au lucrat cu Dogwood era că el însuşi avea ambiţii politice în perioada postbelica*".

In urma celor constatate, reţeaua Cereus a fost desfiinţată iar Dogwood a dispărut (poate lichidat — notează Anthony Cave Brown). Au existat zvonuri — afirmă autorul american — că Dogwood ar fi fost agent sovietic şi că ar fi fost văzut, după război, undeva în Odessa. Ataşatul militar ungur în Turcia, von Hatz, a fost retras; apoi, după două luni, Budapesta a anunţat că a fost executat, dar a fost identificat ulterior ca aghiotant al unui înalt demnitar din Ungaria, Imre Scatey, pe care Anthony Cave Brown îl consideră — eronat — prim ministru.

Aşadar, conchide Cave Brown, din cauza lui Dogwood „*reţeaua Cereus a fost infiltrata de agenţi germani, unguri şi britanici*".

•

Informaţiile furnizate de cartea lui A. Cave Brown nu sînt suficiente pentru a înjgheba un „scenariu" plauzibil privind eşecul misiunii Ştirbey şi, în ansamblu, eşecul schimbării de front a României în primăvara anului 1944. Deşi aceste informaţii sînt extrem de tentante pentru a ne lansa pe terenul — totdeauna fragil — al supoziţiilor, ele sînt disparate şi fragmentare. Există încă multe lacune de informaţie privind activitatea desfăşurată de reţeaua „*Cereus*" şi de membrii acesteia, Dogwood şi von Hatz. Simpla menţionare a faptului că Dogwood a avut cunoştinţă de misiunea Ştirbey — şi odată cu el, von Hatz, serviciile secrete ungare şi Abwehrul — nu este suficientă pentru a acredita întemeiat acţiunea „*Sîngerului*" drept cauză principală a eşecului ei (mascat, oare, zgomotos de serviciile secrete înşelate printr-o publicitate fără precedent în asemenea cazuri?).

Oricum, informaţiile furnizate de A. Cave Brown adaugă, credem, noi piese esenţiale la dosarul deschis al „*enigmei Ştirbey*". Dosar care cuprinde totalitatea ofertelor de pace făcute aliaţilor de diverse instanţe politice din Bucureşti, începînd din timpul bătăliei de la Stalingrad (noiembrie 1942 — februarie 1943) şi pînă în vara anului 1944. Dosar care a fost plasat doar în conul de interes al istoriografului odată cu declanşarea, la 23 August 1944, a revoluţiei de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă. Atunci, poporul român, sub conducerea partidului său comunist, a ales calea dreaptă şi grea a definirii propriului său viitor prin libera şi hotărîta lui voinţă, fără înjoncţiuni străine de mare putere.

Dr. MIHAIL E. IONESCU

UN EROU DIN DEALUL SPIRII ÎN OŞTIREA LUI AVRAM IANCU

Septembrie 1848. După celebra luptă împotriva armatei otomane care pătrunsese în ţară pentru a înăbuşi revoluţia paşoptistă, sublocotenentul Dincă Bălăşeanu din compania de pompieri s-a retras, împreună cu o parte dintre soldaţi, în tabăra lui Gheorghe Magheru de la Rîureni. La 10 noiembrie 1848, după destinţarea taberei, sublocotenentul Bălăşeanu trece munţii înrolîndu-se voluntar în oastea lui Avram Iancu.

A luptat în legiunea prefectului Axente Sever distingîndu-se în operaţiile din ianuarie-iulie pentru apărarea Munţilor Apuseni asaltaţi de nemeşii maghiari. Conducînd o ceată de 150 de lăncieri, Bălăşeanu participă la luptele de la Coşiar, din zona Blajului. În mai 1849 trece sub comanda directă a lui Avram Iancu. La plecarea din ţinutul Apusenilor, după înăbuşirea revoluţiei de către armatele intervenţioniste, Dincă Bălăşeanu a primit din partea lui Axente Sever un certificat (testimoniu) care evocă participarea sa la revoluţia din 1848 – 1849 şi în Transilvania.

Printre altele, în document se specifică: „fostul ofiţer la compania de pompieri din România a servit cu căldură în castrele (taberele) mele pînă (la) 17 mai 1849... Cum că, cît fu la Iancu se purtă destul de eroeşte, o ştie lumea. Cît fu cu mine se deosebi într-o bătaie ce o avurăm în 5 ianuarie 1849 la Vinţu de Sus, unde fiind dînsul demandat (cerut) în cel dintîi foc, se ţinu cu atîta bărbăţie, cît căzură din vrăjmaşi 40... şi mai mulţi plesuriţi (răniţi); el pierdu 3 feciori, 5 plesuriţi şi căpătă o gloanţă prin bundă (manta). Asemenea se purtă şi la Blaju, la 1 februarie. Exemplu de curaj personal dete la Daia unde mă aflam cu 150 de feciori. Meritele d-lui care le făcu în legiunea mea cu deprindere feciorilor nu le poate cineva preţui, cu cît mai puţin remunera. Ele sînt mai în sine şi vor rămîne monumente eterne în inimile noastre, care le ştim".

Eroul din Dealul Spirii a trăit mai mult timp şi a slujit, în continuare, cu credinţă, oştirea română ieşind la pensie cu gradul de locotenent-colonel.

V. A.

CU BAIONETA ŞI PATUL ARMEI

(urmare din pag. 114)

În operaţia ofensivă din zona Mărăşti, Armata 2 română de sub comanda generalului Alexandru Averescu a obţinut un răsunător succes, silind forţele germane şi austro-ungare să bată în retragere pe o importantă adîncime a frontului. Îmbinînd cu măiestrie focul artileriei cu manevra de forţe şi mijloace, comandanţii diviziilor şi regimentelor române au angajat deseori forţele din prima linie la asalturi impetuoase împotriva poziţiilor fortificate ale inamicului. Prin atacuri la baionetă şi lupte corp la corp au fost cucerite importante obiective ca dealul şi satul Mărăşti, dealul Mănăstioara, Poiana Încărcătoarea etc.

La sfîrşitul lunii iulie şi începutul lui august 1917, eroica rezistenţă a Armatei 1 române, comandată de generalul C. Cristescu, apoi de generalul Eremia Grigorescu, în zona Mărăşeşti, concomitent cu înverşunatele lupte de apărare ale Armatei 2 române în zona Oituz, au dus la prăbuşirea definitivă a planurilor Puterilor Centrale de cucerire a întregului teritoriu al ţării şi de scoatere a României din război.

Dîrzenia ostaşului român în marile bătălii de la porţile Moldovei a intrat în legendă. La 25 iulie 1917, atacaţi continuu de valurile infanteriei germane, soldaţii Regimentului 32 Mircea făceau tot mai greu faţă pe poziţiile ce le apărau între Moara Albă şi Străjescu. Întrebat de comandantul de regiment dacă mai pot rezista şi dacă mai au cartuşe, sublocotenentul Emil Nicolau de la secţia de mitraliere a companiei 1 răspunde în numele ostaşilor săi: *„Cartuşele sînt pe terminate; terminăm cartuşele, luptăm cu grenadele, terminăm grenadele, luptăm cu baioneta, dar din loc nu ne va clinti duşmanul, lăsaţi pe noi!"*. În aceeaşi zi toridă de vară, ostaşii batalionului 3 din rezerva regimentului, în frunte cu maiorul Atanase Ionescu, pornesc într-un iureş de nestăvilit la contraatac, în cămăşi şi fără căştile metalice pe cap, asupra inamicului care, deşi superior la număr, *„bate în plină retragere din faţa fantomelor albe care înaintau cu hotărîre spre ei"*.

La Doaga, Mărăşeşti şi pădurea Răzoare, la Muncelu şi pe dealul Panciu, la Cireşoaia, Coşna şi Oituz, pretutindeni inamicul a simţit tăria braţului oşteanului român, pe care dragostea de patrie l-a făcut de neînfrînt. Curajul şi spiritul său combativ au fost recunoscute chiar şi de adversar. Generalul Kurt von Morgen, comandantul Corpului 1 armată german, scria despre bătălia de la Mărăşeşti: *„Rezistenţa inamicului, în special a românilor, a fost neobişnuit de îndîrjită şi s-a exprimat prin 61 de contraatacuri în timpul celor 14 zile de luptă. Cea mai mare parte au ajuns la lupta cu baioneta."* La rîndul său, generalul Henri Berthelot, şeful Misiunii militare franceze în România, care i-a cunoscut de aproape pe cei ce *„Au înscris Siretul alături de Marna şi Isonzo"*, declara în acele zile fierbinţi ale lui august 1917: *„Soldaţii români lupta admirabil. Ei sînt la înălţimea celor mai viteji apărători. Sînt cei mai buni soldaţi din lume"*.

MONITORUL OASTEI

PRINCIPATELE-UNITE.

OBSERVATORIU MILITAR

MONITORUL OASTEI

PLAR OFICIAL AL TERII ROMÂNESCI.

No. 1. Fevruarie 6. Anul I-iu.

Prima publicaţie militară oficială din ţara noastră a fost *„MONITORUL OASTEI"*, care a apărut la 6 februarie 1860 (pînă în anul 1920). A avut două ediţii diferite: una la Bucureşti şi alta la Iaşi. Ediţia de la Iaşi era „reţipărită dupre ordinul ministrului de rezbel". În articolul redacţional de prezentare, apărut în primul număr, ni se arată care va fi alcătuirea permanentă a publicaţiei: *„MONITORUL OASTEI"* va fi împărţit în: partea oficială, partea neoficială, nuvele (adică noutăţi) străine, studieri asupra diferitelor instituţii şi arme ale oastei, fapte diverse, varietăţi şi publicaţii ministeriale".

Cu un an mai înainte — la 23 iulie 1859 — apăruse la Bucureşti cea dintîi publicaţie ostăşească, neoficială: „Observatorul militar". A avut ca redactor-răspunzător pe locotenentul de artilerie, în demisie, Gr. Lipoianu. Au apărut în total 19 numere — pînă la 3 decembrie 1859. A publicat, cu precădere, ştiri şi articole de teorie militară.

ROMÂNIA
ÎN RĂZBOIUL ANTIHITLERIST

Moment important în istoria poporului nostru, participarea României la războiul antihitlerist a început la 23 August 1944, odată cu declanşarea, sub conducerea partidului comunist, a revoluţiei de eliberare naţională şi socială, antifascistă şi antiimperialistă. Intrarea ţării în războiul antihitlerist a întrunit de la început adeziunea totală şi sprijinul neprecupeţit al întregului popor român, care-şi exprima astfel adevăratele sale crezuri de libertate şi independenţă naţională, voinţa de a fi stăpîn pe propria soartă, de a-şi clădi singur viitorul. Evidenţiind aceste adevăruri, tovarăşul Nicolae Ceauşescu subliniază că **„România a intrat în războiul antihitlerist cu întregul său potenţial uman, militar şi economic, cu toate forţele sale, alături de Uniunea Sovietică, de întreaga coaliţie antifascistă. Poporul român a demonstrat astfel, prin nenumărate fapte de vitejie şi înalt eroism, că aspiraţia sa vitală, ţelul său suprem era lichidarea fascismului — cel mai mare duşman al libertăţii şi independenţei popoarelor, al civilizaţiei umane, asigurarea independenţei patriei, dreptul de dezvoltare liberă“.**

Începută într-un moment în care, aşa cum sublinia la Conferinţa de pace de la Paris, A.I. Vişinski, reprezentantul Uniunii Sovietice, *„nu erau încă evidente perspectivele dezvoltării viitoare a evenimentelor şi cînd soarta Germaniei hitleriste era departe de a fi clară“*, participarea României la războiul antihitlerist a avut o serie de caracteristici ce i-au conferit un grad sporit de originalitate.

Datorită ireproşabilei pregătiri politico-militare asigurată de Partidul Comunist Român întoarcerea armelor pe 267 km, din cei 654 ai aripii de sud a frontului sovieto-german şi declanşarea în întreaga ţară a luptelor împotriva trupelor germane a fost *imediată şi integrală*, chiar din seara zilei de 23 August 1944, fără nici o defecţiune organizatorică sau de execuţie, fapt ce a fost apreciat ca fiind fără precedent în istoria militară universală. Prezenţa armatei române pe frontul antihitlerist a fost, de asemenea, *continuă şi efectivă* de la 23 August 1944 şi pînă la 12 mai 1945, ceea ce nu s-a întîmplat cu armatele altor state aflate în situaţii similare.

La 23 August 1944, întreaga armată română, de la soldat pînă la general, a întors ca un singur om armele împotriva trupelor germane. Toate încercările comandamentului german de a provoca cel puţin o sciziune în rîndurile corpului de cadre al armatei române au eşuat. Consemnînd această realitate, jurnalul de război al Grupului de armată german „Ucraina de sud“ menţiona că: *„Nici un general român nu este dispus să continue lupta de partea Germaniei“*. Semnificativ în acest sens este şi raportul colonelului Nicolae Ivănescu, şeful detaşamentului de legătură al Armatei 3 române pe lîngă Grupul de armate „Ucraina de sud“, care la 27 august 1944 arăta: *„În noaptea de 23 August 1944, către orele 23, am fost rugat să mă prezint la domnul general Friessner /.../ care m-a rugat să fac succesiv legătura cu domnul general Dumitrescu şi cu domnul general Ştefiea, comandanţii armatelor 3 şi 4 române, care au fost întrebaţi prin mine, în prezenţa personală a domnului general Friessner, care îmi formula în limba germană întrebările pe care le transmiteam în limba română celor doi generali şi prin care succesiv i-am întrebat în esenţă dacă vor da ascultare noului regim din România. Ambii au raspuns categoric şi net că vor da tot concursul /.../ ţării şi guvernului“*. Acest lucru a fost confirmat la 3 septembrie, într-un raport către Ministerul de Război şi de generalul de armată Petre Dumitrescu, care în noaptea de 23 spre 24 august 1944, după audierea la radio a proclamaţiei şefului statului român către ţară, a ordonat, la ora 1,30 să înceteze *„Orice subordonare a comandamentelor şi unităţilor române faţă de comandamentele germane“*, precum şi *„lupta şi orice act de agresiune contra forţelor sovietice“*. În aceeaşi noapte, tot pe frontul din Moldova, colonelul Nistor Teodorescu a cerut unităţilor din subordine, la ora 23,30, următoarele: *„Luaţi măsuri pentru a dezarma elementele germane aflate în sectorul dumneavoastră. În cazul că nu se vor supune se va face uz de arme“*. Dispoziţii asemănătoare, care vizau lichidarea rezistenţelor hitleriste şi interzicerea oricăror acţiuni agresive ale inamicului, au fost transmise pe întreg teritoriul naţional.

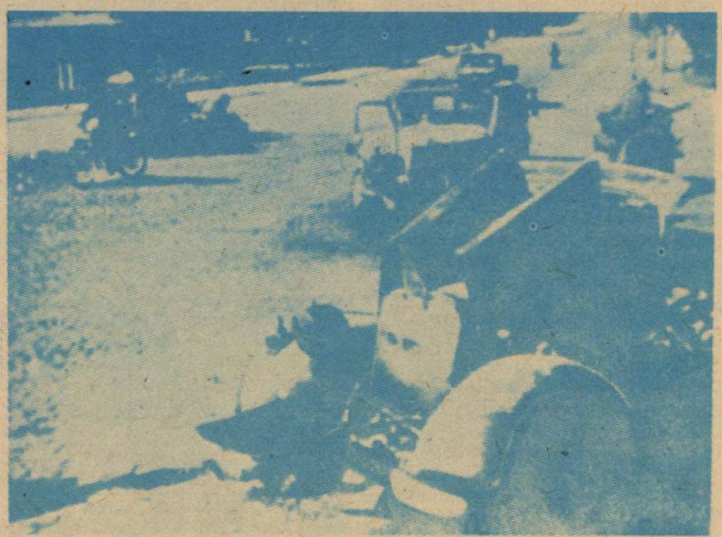

Tehnică de luptă hitleristă distrusă în preajma Capitalei

Prin urmare, întreaga armată română, profund devotată cauzei naționale, a participat activ, din după-amiaza zilei de 23 August 1944, alături de întregul popor român, la lupta pentru eliberarea patriei, pentru asigurarea independenței și suveranității ei. Misiunile și felul în care trebuia să acționeze armata română în lupta *„fără cruțare cu toate armele, împotriva dușmanului de moarte al poporului român, pentru asigurarea viitorului său"* — așa cum se arăta în chemarea adresată țării de Partidul Comunist Român, au fost precizate în directiva operativă emisă în noaptea de 23 August 1944 de noua conducere a Marelui Stat Major.

Elementul fundamental al efortului militar românesc l-a constituit armata (peste 1 100 000 de militari mobilizați) căreia i s-au adăugat formațiunile de luptă patriotice, organizate și instruite de comuniști, batalioanele de luptă regionale, formațiunile de premilitari etc. Înfruntarea militară cu trupele hitleriste a dobîndit caracteristici ale războiului popular, atît ca ridicare la arme a întregului popor cît și în privința formelor de luptă adoptate: ambuscade, baricade, lupte „în focare", acțiuni de hărțuire etc.

Într-un timp foarte scurt, armata română, sprijinită activ de întregul popor, a eliberat întregul teritoriu național aflat atunci sub jurisdicția guvernului român, a provocat numeroase pierderi trupelor hitleriste (circa 60 000 de militari, între care 14 generali și peste 1 400 ofițeri) și a capturat o importantă cantitate de material de război (222 de avioane și 438 de nave maritime și fluviale, însemnate cantități de material de război).

Victoria românească din August 1944 a avut remarcabile consecințe militare și politice în ansamblul celui de-al doilea război mondial, grăbind sfîrșitul acestuia cu circa 200 de zile. Referindu-se la amploarea acestor consecințe, Hans Kiessel aprecia că acestea *„n-au fost mai puțin grave ca cele ale bătăliei de la Stalingrad"*, iar H. Seaton Watson, reputat istoric englez, apreția că *„acțiunea de la 23 August 1944 a fost unul din evenimentele decisive ale celui de-al doilea război mondial. Ea a deschis întreaga Europă sud-estică în fața Armatei Roșii"*.

Obiectivul fundamental imediat al efortului militar românesc după victoria revoluției din august 1944 l-a constituit continuarea luptelor pentru desăvîrșirea eliberării teritoriului național de sub ocupația horthysto-hitleristă și anularea dictatului fascist de la Viena din 30 august 1940 prin care Ungaria horthystă smulsese României 43 492 km pătrați cu 2 667 000 de locuitori, în marea lor majoritate români. Caracterul drept al războiului național de eliberare a făcut ca peste tot să se manifeste unitatea deplină de voință și acțiune între poporul român și armata sa eliberatoare. După ce au blocat încercările inamicului de a-și instala dispozitivul de luptă pe crestele Munților Carpați, cele două armate române, în cooperare cu trupele sovietice sosite în Podișul transilvă-

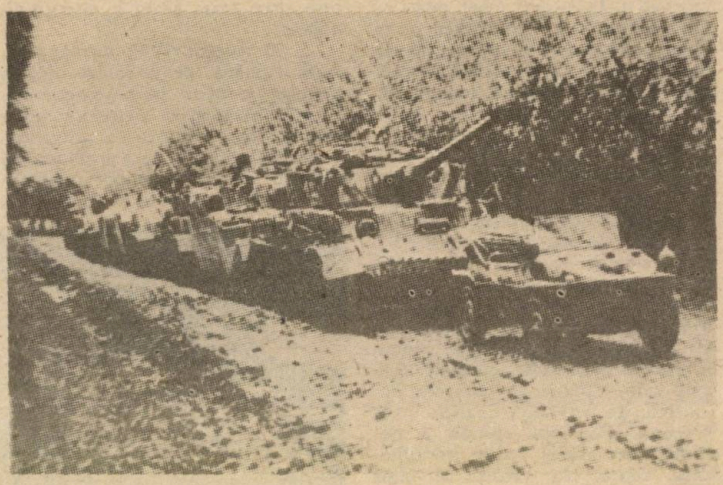

Coloană de tancuri românești în preajma orașului Carei

Un pui de român, cu Tricolorul în mîini, în întîmpinarea trupelor noastre eliberatoare

Dovadă a omeniei, caracteristică dintotdeauna a poporului român: ostașii noștri împărțind hrană populației înfometate a Budapestei

Ostașii români au dus lupte aprige pentru fiecare stradă, pentru fiecare casă din capitala Ungariei

nean, în Banat şi Crişana, prin trecătorile menţinute libere de diviziile române, au eliberat, pînă la 25 octombrie 1944, întregul teritoriu naţional de sub ocupaţia horthysto-hitleristă.

Participarea armatei române la războiul antihitlerist a continuat fără întrerupere pentru eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei şi Austriei, într-un sector de front care s-a înscris pe una din direcţiile strategice importante de pătrundere spre centrul Europei, pînă la victoria epocală din mai 1945.

De la 23 August 1944 şi pînă la 12 mai 1945, armata română a străbătut prin lupte 1 700 km, de la ţărmul Mării Negre pînă în apropiere de Praga, a traversat 20 de masive muntoase, a forţat sau trecut 12 cursuri mari de apă şi a eliberat în total 8 717 localităţi, între care 138 de oraşe, contribuind la eliberarea unei însemnate zone geografice.

Pierderile armatei române în războiul antihitlerist s-au cifrat la aproximativ 170 000 de militari (morţi, răniţi şi dispăruţi), iar cele provocate inamicului la 136 528 (prizonieri şi morţi). Suprafaţa eliberată în Ungaria (unde au luptat 210 000 de militari români) şi Cehoslovacia (248 430 de militari români), adică circa 25—30 la sută din aria însumată a celor două state, evidenţiază faptul că o pătrime din efortul militar strategic al forţelor aliate pe direcţia Oradea (sau Arad) — Budapesta — Brno — Viena, deschisă practic de armată română, a fost depus de forţele militare ale României.

Semnificativ este şi aportul economic românesc la marea victorie, desfăşurat sub înflăcărata deviză lansată de P.C.R. — **„Totul pentru front, totul pentru victorie!"** —, care s-a cifrat la peste 1 000 000 000 de dolari valută 1938, ceea ce echivalează cu de peste 4 ori bugetul României din anul 1938, anul economic antebelic cel mai prosper, sau de peste 4 ori venitul naţional al României în anul 1945.

Comparaţia cu indicatorii realizaţi de alte armate ale statelor coaliţiei antihitleriste în operaţiile desfăşurate scoate în evidenţă, în mod convingător, contribuţia remarcabilă pe care a avut-o armata română în războiul antihitlerist. Un indicator notabil îl constituie *adîncimea pătrunderii în dispozitivul inamic* – 1 700 km, care a fost comparabilă cu cea efectuată de armatele marilor puteri ale Naţiunilor Unite: 2 400 km — armata sovietică; 775 — 1 500 km — forţele aliate occidentale pe frontul de vest; 1 150 km — forţele aliate occidentale pe frontul italian. În ceea ce priveşte *ritmul mediu de înaintare* (6,5 km pe zi), acesta a fost, în multe situaţii, superior celui realizat în alte operaţii ofensive luate ca termen de comparaţie. Sugestive sînt şi *efectivele mobilizate:* peste 1 100 000 de ofiţeri, subofiţeri şi trupă, la 23 August 1944, *sau angajate nemijlocit în lupte* — 538 536 militari —, precum şi *cuantumul pierderilor înregistrate în luptă* (circa 170 000 de militari). Din punctul de

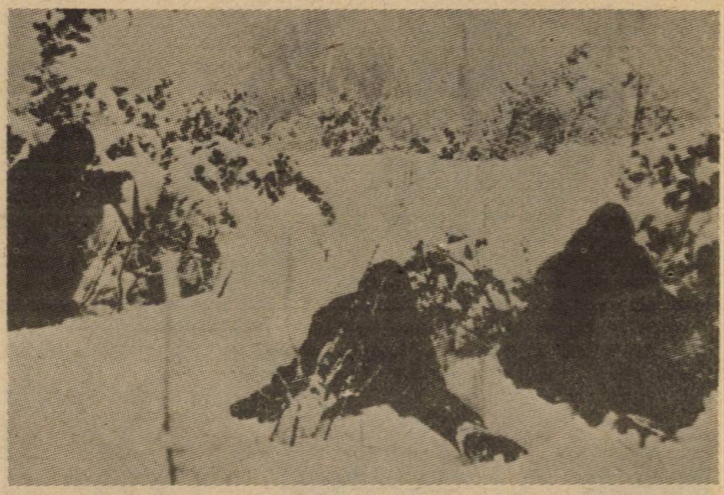

Nesfîrşite lupte a purtat armata română, prin vifore şi ger, pentru alungarea hitleriştilor şi de pe pămîntul Cehoslovaciei

În Ungaria, cele două armate române au acţionat, între 8 octombrie 1944 şi 15 ianuarie 1945, în strînsă cooperare de luptă cu armatele sovietice, în trei zone vitale ale dispozitivului strategic inamic, cu o importantă semnificaţie de ordin operativ strategic: în nord-estul Ungariei, în zona Tisei mijlocii, pe căile de acces spre Budapesta şi în interiorul capitalei ungare. Acţionînd pe un front de 100—120 km, armata română (17 divizii, un corp aerian, două brigăzi de artilerie antiaeriană şi alte unităţi şi formaţiuni, totalizînd peste 210 000 de militari) a pătruns pe teritoriul Ungariei pe o adîncime de 250—300 km, a eliberat 1 237 de localităţi, între care 14 oraşe, a cucerit 3 masive muntoase şi a forţat 4 cursuri mari de apă. Pierderile provocate inamicului s-au ridicat la 30 789 de militari (morţi şi prizonieri), iar cele proprii la 42 700 de militari (morţi, răniţi şi dispăruţi).

În Cehoslovacia, pe parcursul a 146 de zile (între 18 decembrie 1944 şi 12 mai 1945), armatele 1 şi 4 române au acţionat în regiunea muntoasă din estul şi centrul ţării, participînd, alături de trupele sovietice, la reducerea ieşindului pronunţat pe care frontul german îl prezenta în acest spaţiu. Însemnate rezultate strategice au avut în ansamblul operaţiilor militare aliate şi bătăliile de la vest de Hron, din Munţii Fatra Mică, Fatra Mare şi Carpaţii Albi, precum şi cele din Moravia. Forţele române care au acţionat pe teritoriul Cehoslovaciei (17 divizii, un corp aerian şi alte unităţi, totalizînd 248 430 de militari) au desfăşurat într-un sector de front, larg de 50—130 km şi adînc de 400 km, 259 de lupte mai însemnate în cursul cărora au eliberat 1 722 de localităţi, au cucerit 10 masive muntoase mai importante, au forţat 4 cursuri mari de apă. Pentru eliberarea poporului cehoslovac s-au jertfit 66 495 de militari români (morţi, răniţi şi dispăruţi); pierderile provocate inamicului s-au cifrat la 22 803 militari.

În marşul ei eliberator, armata română a ajuns prin lupte grele pînă la capitala Austriei, Viena

Pentru ca generaţiile viitoare să nu mai cunoască ororile războiului şi-au vărsat sîngele, pe frontul antihitlerist, mii de ostaşi ai României

vedere al acestui ultim indicator, media zilnică de circa 600 de militari (morţi, răniţi sau daţi dispăruţi) plasează România pe locul trei în rîndul statelor coaliţiei antihitleriste, după Uniunea Sovietică şi Statele Unite ale Americii. Un alt indicator îl reprezintă *lungimea frontului menţinut de trupele române:* 150—520—1 400 km, adică o medie de 350 km, grăitoare pentru a evidenţia intensitatea efortului militar românesc pe frontul antihitlerist.

O altă caracteristică a efortului militar românesc a constat în faptul că *s-a bazat exclusiv pe propriile resurse ale ţării,* fără nici un sprijin din partea aliaţilor *şi s-a desfăşurat concomitent cu îndeplinirea unor împovărătoare sarcini de armistiţiu.* Susţinerea deplină a efortului de război a devenit în acei ani o sarcină naţională, indiferent de poziţia forţelor politice româneşti în ceea ce priveşte evoluţia politică ulterioară a ţării. În ceea ce priveşte susţinerea la parametri maximi a frontului antihitlerist şi îndeplinirea exemplară a prevederilor Convenţiei de armistiţiu din 12 septembrie 1944, poporul român s-a manifestat unitar.

Contribuţia remarcabilă pe care România a adus-o la înfrîngerea fascismului plasează ţara noastră pe locul patru în rîndul statelor care au participat la zdrobirea Reichului nazist, la obţinerea istoricei victorii de la 9 Mai 1945. Aportul uman şi material al României la înfrîngerea fascismului evidenţiază cu mare putere de convingere adevărul că poporului român i-a fost străin acest funest fenomen politic, că a militat constant şi cu abnegaţie împotriva lui, că a angajat totalitatea resurselor sale pentru obţinerea cît mai grabnică a victoriei finale de la 9 Mai 1945. **„Participarea României, cu întreaga forţă, la războiul împotriva Germaniei naziste, luptele grele purtate de ostaşii români, sacrificiile uriaşe făcute de întregul popor pentru obţinerea victoriei finale asupra fascismului** — relevă tovarăşul Nicolae Ceauşescu — **au demonstrat cu putere hotărîrea poporului român de a lupta pentru zdrobirea fascismului şi lichidarea politicii imperialiste de dominaţie şi asuprire, pentru democraţie, pentru cauza independenţei şi libertăţii popoarelor, a înţelegerii şi colaborării în întreaga lume".**

Maior ALESANDRU DUŢU

DOCUMENTE DE O INCALCULABILĂ VALOARE

Colonelul — regizor și operator — Ion Ostrovschi

Actori și regizori de prestigiu sînt colaboratori permanenți ai Studioului Cinematografic al Armatei (în foto, de la stînga la dreapta: maiorul Viorel Domenico, actorul Gh. Cozorici și colonelul D. Seceleanu, discutînd cîteva detalii ale unui nou film).

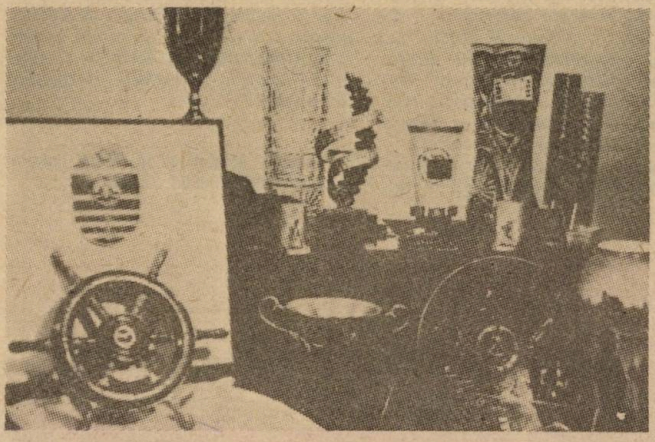

Vitrina cu trofee a studioului

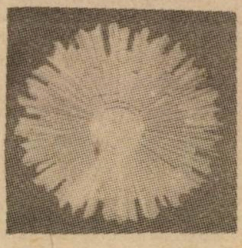

Marele premiu „Soarele de aur", obținut la Festivalul filmului militar de cinema și televiziune de la Versailles

Înființat la 15 noiembrie 1916, Studioul Cinematografic al Armatei se înfățișează astăzi, în cel de-al 70-lea an al existenței sale, ca o instituție cu o bogată experiență și valoroasă tradiție, cu un loc distinct, inconfundabil în peisajul cinematografiei naționale. Filmele de scurt-metraj realizate aici — peste 350 numai în perioada 1965—1986 — constituie un suport trainic în educarea moral-patriotică și în instrucția ostașilor armatei noastre. Totodată, peliculele difuzate în rețeaua națională cinematografică — peste 80 în aceeași perioadă — vizionate de milioane și milioane de spectatori din întreaga țară — contribuie la integrarea armatei în viața social-politică a patriei, la întărirea puternică a unității dintre popor și armată. Dovadă a valorii lor artistice: patru filme documentare au fost distinse cu premiul întîi în Festivalul Național „Cîntarea României", iar cinci au primit premii ale Asociației Cineaștilor din R.S. România.

Filmele produse de cineaștii militari sînt binecunoscute și publicului de peste hotare. Un exemplu concludent îl constituie „260 de zile pentru noua istorie a României" care a rulat în 54 de țări de pe toate continentele. Distincțiile obținute la concursurile și festivalurile internaționale întregesc profilul unei „case de filme" prestigioase: de două ori „Marele premiu al Festivalului internațional al filmului militar" („Asaltul" și „Ascensiunea") și de șase ori Premiul întîi la același festival („Mina a.t. 44", „Conducerea tancului prin vad adînc și pe sub apă", „Metodica învățării deplasării pe schiuri", „Rezerva de aur", „Metodica instrucției alpine", „Baladă pentru independență"); Marele premiu „Soarele de aur" la Festivalul internațional al filmului militar de cinema și televiziune de la Versailles; Premiul întîi la Revista internațională a documentarului cinematografic de la Milano („Armata română în arta plastică"), la care se adaugă alte peste 40 de premii internaționale.

Această producție fructuoasă a prezentului continuă o glorioasă tradiție a filmului militar românesc. Fiindcă în cei 70 de ani de existență, Studioul Cinematografic al Armatei a realizat filme care au intrat definitiv în istoria cinematografiei naționale. Dintre acestea prezentăm cititorilor cîteva dintre cele realizate în primii săi ani de activitate.

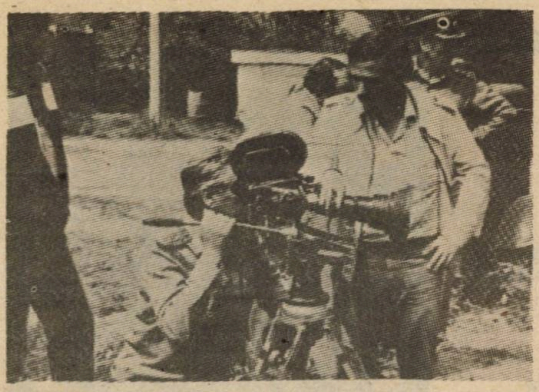

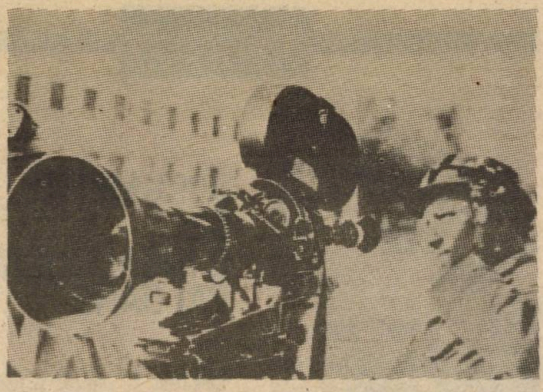

Platourile de filmare ale cineaştilor militari — cîmpurile de instrucţie, sălile de specialitate ale unităţilor noastre, instituţiile de cultură ale armatei, marile şantiere ale socialismului

ÎN JURUL ULTIMELOR LUPTE DE PE FRONTUL ROMÂN

Este primul film documentar de lung metraj realizat în România. Filmul prezenta, în cinci părţi, cca. 2 400 m de peliculă, eroicele bătălii ale ostaşilor români purtate împotriva invadatorilor la Mărăşti, Mărăşeşti şi Oituz.

Autor: Constantin Ivanovici care a fost nu numai operator şi monteur, ba chiar, la premiera filmului, şi proiecţionist!

Informaţii preţioase despre această peliculă întîlnim în „Memoriile" autorului, aflate în manuscris la A.N.F. (Dosar A 2972/ vol. 553, pag. 111—120):

„Conţinutul filmului era următorul: a) reorganizarea armatei române pe toate fronturile în toamna anului 1916 şi iarna anului 1917; aprovizionarea cu materiale de război: artilerie, muniţii şi subzistenţe, cu toate cele necesare unui război; b) scene operative din luptele din iunie-august 1917 de pe frontul român: Mărăşeşti, Mărăşti, Tg. Ocna, Oituz; c) imagini privind dezastrele produse de bombardamente: oraşe distruse, soldaţi răniţi etc.; d) ca parte finală am montat defilarea trupelor victorioase şi decorarea eroilor.

Inserturile aveau o lungime totală de cca 200 metri şi au fost scrise într-un stil poetico-militar de către serviciul de presă din Marele Cartier General.

Premiera filmului a avut loc la 25 septembrie 1917 la Teatrul Naţional din Iaşi în prezenţa guvernului, a altor oficialităţi. Scriitorul Mihail Sadoveanu, directorul Teatrului Naţional, m-a felicitat şi mi-a spus: «mă, ţincule (Constantin Ivanovici avea pe atunci 19 ani) *ai făcut o lucrare grozavă. Vei rămîne în istorie!»".*

Iată cum se comenta într-un prospect conţinutul acestui film şi modul cum el a fost primit de publicul spectator: *„Lupta de la Mărăşeşti e nereconstituibilă, e prea gigantică. Din fericire însă, întreg episodul istoriei mondiale contemporane — Mărăşti, Mărăşeşti — există aşa cum s-a desfăşurat. E un singur document autentic care-l expune în întregime filmul Serviciului Cinematografic al Armatei (..:) La Iaşi, acest film, reprezentat la Teatrul Naţional a fost prilejul unor adevărate manifestaţii naţionale"* (Arhiva M.M.C., dosar 4, corespondenţă referitoare la Serviciul Foto-Cinematografic al Armatei, pag. 553).

După premieră, filmul a rulat în continuare la Iaşi, în sălile „Modern" şi „Făclia Militară", beneficiile realizate fiind depuse, aşa cum îşi informează cititorii ziarul „România", din 18 martie 1918, *„la tezaur pe seama Ministerului de Război pentru a fi destinate jumătate Societăţii «Invalizilor de Război» şi cealaltă jumătate Societăţii «Orfanilor de Război»".*

Cineaştii militari şi-au făcut datoria şi în timpul primului război mondial

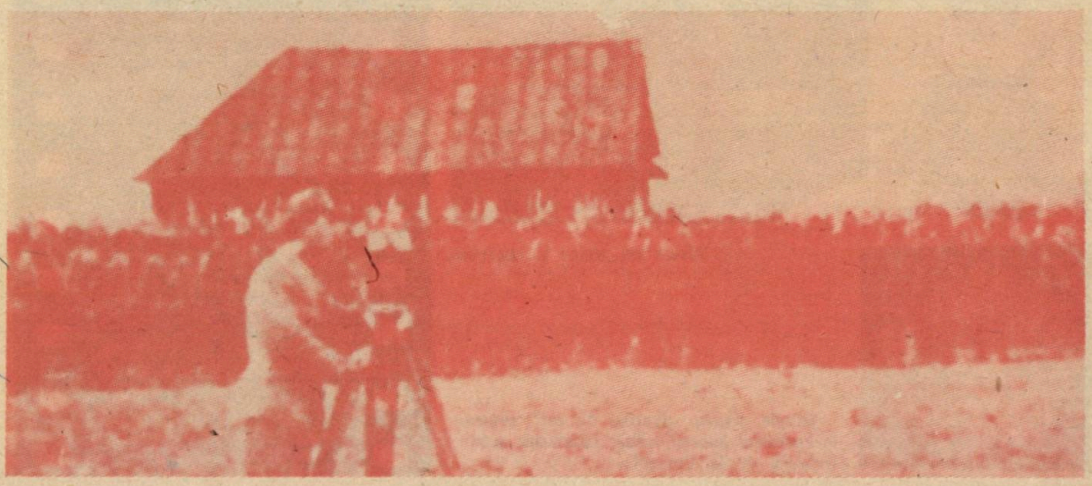

ECATERINA TEODOROIU

În iunie 1921, apare pe ecrane ceea ce ziarele vremii numeau *„un episod în jurul Ecaterinei Teodoroiu.*

Cineastul N. Barbelian

fecioara de la Jiu, înscenat cu concursul Armatei". Era vorba de un film care îmbina episoade reconstituite — rolul Ecaterinei Teodoroiu fiind jucat de Marietta Rareş — cu materiale autentice din actualităţile de război filmate pe front de Serviciul Foto-Cinematografic al Armatei Române.

Filmul a fost realizat în colaborare cu Societatea Mormintelor Eroilor de Război.

Secvenţele de luptă erau reconstituite şi filmate de operatorul N. Barbelian, căruia îi aparţinea de altfel şi regia filmului.

Revista „Cinema" nr. 8 din 15 aprilie 1925, pag. 380, consideră filmul ca fiind prima mare operă cinematografică de după „Războiul Independenţei", creaţie profund patriotică: *„Prelucînd tradiţia reconstituirii fidele a unor momente istorice, acest film aducea o inovaţie faţă de* (filmul) *Independenţa României: intercalarea în textura filmului a unor fragmente de jurnale de actualităţi autentice. Întrucît pelicula era formată în majoritate din scene reconstituite, linia narativă urmînd cu strictеţe succesiunea faptelor istorice, ea poate fi pe bună dreptate considerată film artistic cu tematică istorică şi nu documentar, chiar dacă din subiectul său lipsea factorul anecdotic"* („Contribuţii la istoria cinematografului în România", Editura Academiei R.S.R., 1971, pag. 138).

Datorită probităţii „reconstituirilor", o mare parte din materialul filmat părea atît de autentic, încît un deceniu mai tîrziu regizorul Ion Niculescu-Brună avea să-l preia pentru a-l insera, în chip de „actualităţi de arhivă", ale vremii, în filmul său de ficţiune omonim.

POVESTEA NEAMULUI ROMÂNESC

Primul film documentar de sinteză avînd ca temă evoluţia istorică multimilenară a poporului român a fost realizat de Serviciul Foto-Cinematografic al Armatei Române în anul 1923. Montajul şi imaginea sînt semnate de N. Barbelian pe un scenariu şi cu inserturi scrise de Nicolae Iorga.

Structurat în „şase părţi" şi avînd 2 500 m, filmul — realizat pe baza unor materiale ilustrative (îndeosebi stampe), dar şi cu imagini filmate în timpul primului război mondial — a fost prezentat în premieră la 16 aprilie 1923 la cinema „Teatrul Popular" din Bucureşti.

Cu adresa nr. 39873 din 21 mai 1923 Ministerul de Interne aprobă prezentarea filmului despre „istoria neamului românesc de la naşterea poporului român pînă în zilele noastre" în toate cinematografele din ţară.

DATORIE ŞI SACRIFICIU

În anul 1925, cînd ecranele cinematografelor din Bucureşti erau inundate de filme cu titluri dintre cele mai... comerciale gen „Răsfăţata Parisului", „Prin crimă la avere", „Dama cu milioanele", „Aventuriera în mătase", „Amor şi extravaganţă", „Şcoala cocotelor", „Madona străzilor", „Păcatul maicelor", „Sclavele dragostei", „Răzbunarea amantei" etc., etc., Serviciul Foto-Cinematografic al Armatei Române realizează filmul artistic „Datorie şi sacrificiu".

„Produs al d-lor căpitan Alexandru Dumitrescu (şeful S.F.C.A.R.) *şi N. Barbelian, cu cheltuielile armatei, «Datorie şi sacrificiu» este un film pregătit pentru educaţiunea militară şi patriotică a tineretului şi în special*

Căpitanul-cineast A. Dumitrescu

a soldaţilor români prin evocarea episoadelor eroice şi a spiritului de sacrificiu pentru patrie, din timpul războiului pentru întregirea neamului" („Cinema", 15 ianuarie 1926).

„Frumosul gest al autorităţilor militare superioare este cît se poate de lăudabil şi merită cele mai înalte cuvinte de mulţumire.

Scenariul excelent din punct de vedere naţional, militar şi sentimental este al d-lui căpitan Dumitrescu şi sîntem siguri că această capodoperă de artă românească nu va fi rulată numai în sălile militare de proiecţie şi apoi să rămînă uitată în biblioteca Muzeului Militar, ci va fi dată spre reprezentare cinematografelor din Capitală şi din toată ţara pentru ca publicul românesc să aibă bucuria de a o admira.

Direcţia de scenă o are d-l Ion Şa-

highian care a dirijat cu o mînă de maestru turnarea acestui film.

Partea tehnică este ţinută de cunoscutul operator N. Barbelian, unul dintre iniţiatorii acestui frumos eveniment.

În rolul principal apare d-l G. Vraca (debut cinematografic — n.n.), *cunoscutul artist de la Teatrul Naţional care depune multă sinceritate, suflet, temperament şi mai presus de toate are o excelentă mască"* („Cinema", 1 iulie 1925).

Intriga se axa pe o poveste de dragoste plasată în timpul şi în cadrul războiului din 1916—1918. Doi flăcăi din acelaşi sat îşi dispută dragostea frumoasei Ileana. Rivalitatea lor este întreruptă de sosirea ordinului de mobilizare. Înrolaţi în acelaşi regiment, ei participă la luptele de la Mărăşeşti şi Oituz, prilej pentru realizatori să insereze în acţiune fragmente de actualităţi filmate în timpul respectivelor bătălii.

Ion îşi face datoria pe deplin, în timp ce rivalul său, Ilie, dezertează pentru a fugi în sat s-o revadă pe Ileana. Un glonţ duşman îi curmă însă viaţa, între reţelele de sîrmă ghimpată prin care încerca să se strecoare.

„Şahighian a tratat cu o mînă sigură episoadele de război, reuşind o interesantă şi veridică reconstituire a unor lupte în care a avut de dirijat unităţi întregi (circa 5 000 persoane, „Cinema" 15 iunie 1925), *cu echipament de război, puse la dispoziţie de oficialităţi. Dar mai presus de aceasta, el a redat pregnant atmosfera războiului şi a zonei frontului, cu detalii de o mare veridicitate şi de un realism autentic"* (Jean Mihail: „Filmul românesc de altădată", Editura Meridiane, 1967, pag. 66).

Regretarul actor George Vraca în primul său film.

„Ideea de a reuni vederile autentice luate în timpul groaznicului măcel cu scenele propriu-zise ale filmului, completînd acţiunea fictivă cu documentele reale luate la faţa locului, este una dintre cele mai nimerite... Tablourile cu răniţi şi cu efecte nenorocite ale sălbăticiei războinice ne învaţă să preţuim mai mult timpul binecuvîntat al păcii" („Cinema", nr. 26/1926).

Revista *„Cinema"* din 1 noiembrie 1925 îşi informa cititorii că filmul *„Datorie şi sacrificiu"* este *„cel mai mişcător fragment dramatic din războiul neamului... o înscenare ce rivalizează cu cele mai mari filme"*.

Reprezentaţia de gală şi premiera au avut loc la cinematograful *„Vlaicu"* din Bucureşti, la sfîrşitul lunii decembrie 1925. Filmul a rulat în toată ţara, iar în armată a fost folosit inclusiv în timpul războiului antihitlerist, fiind prezentat ostaşilor aflaţi pe front în Ungaria şi Cehoslovacia (Arhiva M.M.C. Dosar Diverse III, nr. 1373, pag. 4).

Sînt doar patru filme dintre cele peste 170 identificate ca fiind realizate de *Studioul Cinematografic al Armatei* în perioada 1916—1945, unele păstrate în Arhiva Naţională de filme sau în Arhiva Ministerului Apărării Naţionale, altele, din păcate, pierdute. Sînt filme documentare, documentar-artistice, de instrucţie şi jurnale de actualităţi, pe baza cărora se poate reconstitui fidel, în imagini, istoria frămîntată a patriei, lupta poporului şi a armatei sale pentru libertate şi independenţă din ultimele şapte decenii.

Prieten apropiat al cineaştilor şi filmului militar, regizorul Sergiu Nicolaescu subliniază în acest sens: *„Ca cineast, sînt cu toată inima, cu tot sufletul alături de un studio care poate şi trebuie să adune de-a lungul anilor documente de imensă, incalculabilă valoare. Studioului armatei îi revin sarcini poate mai grele decît unei cinematografii: documentele. El trebuie să înregistreze pe peliculă fiecare perioadă, fiecare epocă, fiecare eveniment important prin care trece armata română. Nu pentru noi, cei prezenţi, ci pentru istorie. Sfinţenia cu care cineaştii militari — pe care eu îi consider în primul rînd istorici ai imaginilor — vor aduna aceste materiale, le va aduce sau nu admiraţia urmaşilor"*.

■ **Maior VIOREL DOMENICO**

Caleidoscop

● *Habicht SL 7x50 este un nou binoclu pentru marinari, fabricat de o firmă austriacă, în stare să reziste la şocuri şi în condiţii de umiditate. Prin alegerea unui coeficient mare de mărire şi a unui obiectiv de calitate, imaginea care se formează în ocular este de 7,1 mm în diametru, obiectele pot fi privite chiar în condiţii de furtună, cînd valurile depăşesc cîţiva metri. Lentilele tratate antireflex prin procedeul „Swarotop", garantează reproducerea fidelă a imaginilor, cu un contrast pronunţat chiar în condiţii de lumină crepusculară sau în contralumină.*

● În oraşul german Braunschweige, în anul 1829, a apărut cartea de şah „Secrete, gambituri şi manual". Cu toate ca avea un conţinut neobişnuit, cartea s-a bucurat de o bună apreciere a cititorilor şi numai după doi ani s-a reeditat. Cea de a treia ediţie, completată substanţial, a apărut însă numai în anul 1845, dar nu în Germania, ci în Anglia. În prefaţa acestei ediţii, autorul, în mod ironic, mulţumeşte autorităţilor germane pentru că l-au condamnat la 15 ani închisoare. În felul acesta autorităţile i-au oferit „suficient timp pentru reflecţii şi îmbunătăţirea modestei sale lucrări".

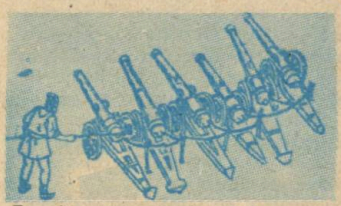

Tunuri multiple din timpul domnitorului Petru Rareş

Proiect de car de luptă din evul mediu

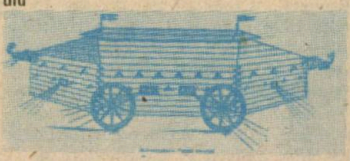

O NOAPTE FATALĂ

OLIMPIAN UNGHEREA

Pigulisem la cazul acela săptămîni de zile, îl știam pe toate fețele, îl cususem, îl descususem, îl măruntisem, îl asamblasem iarăși — piesă cu piesă, filă cu filă, urmărindu-i firul capricios, imprevizibil.

Șeful, colonelul de securitate Andru Zăvoianu, mă chestiona cînd și cînd: „Ce faci, Puiule, cu turiștii ăia, îi mai plimbi sau te plimbă?" N-aștepta răspunsul, mă înfășura în privirile lui iuți, în două ape, schimba vorba și se interesa de alte treburi curente, operative, la zi...

De fapt, nu despre turiști era vorba. Ci despre Vasile Becheru, ghid la un oficiu de turism. Dar colonelul, cînd îmi azvîrlise cazul în brațe, adăugase, așa, într-o doară: „la limpezește tu povestea asta cu turiștii!" Și așa i-a rămas numele în evidențele noastre: cazul „Turiștii".

Vasile Becheru e un tip rotofei, volubil, elegant, abia trecut dincolo de bariera unei jumătăți de veac. Vorbește fluent cîteva limbi străine, are un simț înnăscut al organizării, zîmbește mereu, gesticulează, spune bancuri suculente, știe o groază de lucruri interesante, picante, din toate timpurile, are cunoștințe prin toată țara, e „servus" cu toată lumea. Lucrează la oficiul de turism de peste douăzeci de ani, referințe bune, relații bune.

Firea meticuloasă, spiritul chițibușar, pedanteria și o prea mare iubire de sine l-au adus, însă, pe Vasile Becheru în pragul bătrîneții singur, fără familie, dar cu un cîrd de prieteni în urma lui...

Sub nasul colonelului Zăvoianu a ajuns întîmplător. Adică, odată și odată, tot trebuia să ajungă el acolo, dar întîmplările au și ele rostul lor. O informație colaterală, un semn de întrebare crescut din niște declarații stufoase, rutina profesională te obligă la tot felul de hîrtii, adrese, rapoarte, legături cu alte compartimente, travaliu deopotrivă obositor și necesar. Pentru că din hățișul ăsta a răsărit figura jovială, surîzătoare a lui Vasile Becheru...

Cu vreo trei ani în urmă, boxerului Titi Staicu, aflat într-un turneu oficial prin Canada, i s-a năzărit că ar duce o viață mai prosperă pe alte meleaguri, a părăsit grupul de sportivi români și dus a fost. Lumea — familia, prietenii, colegii — a vorbit fiecare așa și așa, unii l-au regretat, alții nu, rudele au plîns ca după mort. Titi dispăruse în visurile și-n sminteala-lui după glorie și bani. Dispăruse brusc. După cum, la fel de brusc, acum vreo cîteva luni a apărut la frontierele României — slab, jigărit — solicitînd, nu, mai degrabă cerșind îngăduința de a reveni în patrie. Desigur, i s-a permis, omul s-a prezentat autorităților, a făcut declarații, mărturisiri, învățăminte pentru alți chițipirgii de aventuri prin țări străine, mizerii, umilințe, dezamăgiri...

●

Într-una din declarații, Titi Staicu relata că, traversînd piața din fața Marelui bazar din Istanbul, a zărit, la un moment dat un tip cunoscut, un compatriot, coborînd dintr-o limuzină elegantă. „Titi a alergat spre el, a alergat să-i iasă sufletul, zvîcnea un dram de bucurie în ochii lui, îl recunoscuse, l-a strigat de departe: „Dom' Becheru, dom' Becheru!"... Dar grăsunul ăla din București s-a făcut că plouă, a întors numai o clipă capul, l-a privit așa cu parapon, parcă și cu un soi de teamă, și a dispărut numaidecît într-unul din gangurile acelea întortocheate, topindu-se în mulțimea lărmuitoare, nepăsătoare a celebrului bazar. „Mi-am zis, atunci, că fuge lumea de mine ca de un ciumat", scrisese apoi în declarație Titi Staicu și trecuse mai departe la necazurile lui, la sfîșierile lui.

Semnalarea aceea pasageră, cernută prin sita rutinei, a ajuns, din resort în resort, pe biroul colonelului de securitate Andru Zăvoianu. Iar de acolo, în brațele căpitanului Eugen Drăgan, zis Puiu, adică eu. Pentru că întotdeauna un căpitan are deasupra lui un colonel. Asta-i regula jocului. Ehei, dacă aș fi inventat eu jocul!...

Într-adevăr, în perioada respectivă, Vasile Becheru fusese în Turcia, condusese un grup de turiști, lucruri obișnuite, treburi obișnuite, ce să caute el într-o limuzină de lux, străină? Informația boxerului nu se confirmase. Titi Staicu fabulase? Se înșelase? Până una-alta, însă, Vasile Becheru a rămas în atenția noastră...

Și astfel, în comportamentul ghidului, în modul său de viață, în relațiile sale, au fost descoperite, cu acest prilej, unele bizarerii. La urma urmei, fiecare avem ciudățeniile noastre. Dar, cînd cineva se duce la teatru și, înainte de a intra în templul Thaliei, se uită atent în jur, se verifică, se întoarce, măturâ cu ochii trotuarele, ca și cum ar preîntîmpina sau mai degrabă ar depista o eventuală și secretă urmărire, apoi în pauza dintre acte dispare, la fel de circumspect, pripit, ferit, cu priviri grele furișate în stînga și-n dreapta, iar acel cineva se numește Vasile Becheru, despre care Titi Staicu a spus ce a spus, cazi așa, dintr-o-dată, pe gînduri negre și te potopesc cele mai urîte bănuieli: vasăzică, Vasile Becheru, sub zîmbetul lui bonom, sub nonșalanța gesturilor, dincolo de aerul său curtenitor, cumsecade, ascunde alt chip, alte credințe, alte preocupări...

Și, cînd un ofițer de securitate ajunge la concluzia aceasta se cheamă că s-a mai născut un caz. Șeful mi l-a azvîrlit în brațe — „la limpezește tu povestea asta cu turiștii!" — și iată-mă pe urmele lui Becheru.

La capătul cîtorva săptămîni de alergătură, investigații, cercetări, confruntări — tacîm complet pentru orice vînător de spioni — eram edificat: Vasile Becheru era vîrît pînă-n gît într-o afacere de spionaj economic, împotriva României. Primea și transmitea informații secrete de stat. Îl țineam de-acum sub control. Puteam să-l arestez oricînd. Destinatarul informațiilor procurate de Becheru continua să fie, însă, învăluit în mister. Cine era? Cui transmitea Becheru informațiile alea? Cum se realiza legătura? În favoarea cui își trădase patria Vasile Becheru? La întrebările astea trebuie să răspunzi înainte de a aresta un spion...

Vasile Becheru își plimba mai departe grupurile de turiști prin țară, afabil, elegant și plin de bancuri grase, zemoase, care făceau deliciul ascultătorilor efemeri, eu mă perpeleam, așteptînd să facă gestul revelator, să-și plaseze informațiile, să ia legătura cu agentul străin, șeful mă întreba cînd și cînd: „Ce faci, Puiule, cu turiștii ăia, îi mai plimbi sau te plimbă?"...

E ușor să povestești ce și cînd și cum ai prins un spion, e simplu și ușor, totul e simplu, după. După ce ai prins spionul. Uiți, atunci, de toate necazurile, de toate îndoielile, de toate întrebările care ți-au ars zilele, nopțile. Uiți și scrii așa, că ai făcut și tu, acolo, niște investigații niște cercetări, că te-ai ținut pe urmele nu știu cui, ai observat cutare și cutare chestie, că ai analizat, ai comparat, ai prins momentul prielnic și gata, hap!, l-ai agățat pe tip de guler, ancheta, justiția, procesul, condamnarea. Încă o crestătură pe răbojul profesiei. După ce cazul s-a închis, s-a șnuruit, s-a sigilat, și vine așa o vreme cînd vrei să povestești ceva despre munca ta, cînd trebuie să scrii cum a fost, chiar că te întrebi: Oare cum a fost?! Și totul ți se pare firesc, simplu, ușor...

Ce poate fi mai ușor, decît să te plimbi cu un grup de turiști și să-l ai ca ghid pe Vasile Becheru? Era un grup eterogen de turiști străini. Primul popas, cu autocarul, l-am făcut într-un orășel pitoresc, așezat între două ape curgătoare: Motru și Husnița. Orașul Strehaia. Veche cetate de scaun a banilor Olteniei. Am făcut un tur al orașului, apoi am vizitat mănăstirea Strehaia. Îmi amintesc și astăzi glasul inspirat al lui Vasile Becheru, mi-l amintesc aproape cuvînt cu cuvînt, vorbindu-ne despre acest celebru monument al culturii medievale românești:

„Ne aflăm pe lespezile din granit ce au fost, cu cinci veacuri în urmă, temelia bisericii ctitorite de neamul Craioveștilor, spiță de boieri care se pierde în negura istoriei. Mai tîrziu, prin 1645, Matei Basarab ridică, în același loc, mănăstirea Strehaia. După aproape o jumătate de veac, în 1690, un alt ilustru voievod, Constantin Brîncoveanu, îi adaugă faimosul pridvor sprijinit de zece stîlpi. La început, biserica avea, în imediata ei apropiere și Palatul Domnesc, care azi nu se mai păstrează...

În timpul revoluției de la 1821, mănăstirea Strehaia a constituit unul din punctele strategice alese de Tudor Vladimirescu. De altfel, aici a și fost instalată o garnizoană din nouă sute de panduri, condusă de Pavel (Papa) Vladimirescu, fratele domnului Tudor.

Se mai povestește că Matei Basarab se abătea adeseori prin aceste proprietăți domnești, departe de ochii iscoditori și geloși și aprigi ai doamnei sale, lepădîndu-și grijile și povara ocîrmuirii în brațele unei jupînițe focoase și plină de harul iubirii, între atîtea și atîtea haruri cîte a rodit acest pămînt. Noaptea petrecută de voievod sub acoperișul tainic al mănăstirii se chema chiar noaptea voievodului. Oamenii mănăstirii îi ocroteau popasurile și iubirea. Și astăzi încă mai circulă prin aceste locuri legenda că Matei Basarab, unul dintre cei mai bogați voievozi ai românilor, știa să-și răsplătească oamenii de însoțire pe drumul nopții. Noaptea voievodului era noapte de petrecere nu numai pentru Domn, ci și pentru slujitorii săi de taină și credință. Și se mai spune că drumul secret al jupîniței trecea pe lîngă vadul Husniței. Acolo, în dreptul unei sălcii bătrîne-bătrîne, unii zic că salcia aia ar mai trăi încă și azi, o aștepta scutierul domnesc. Se întîlneau la cumpăna de noapte, niciodată mai devreme, niciodată mai tîrziu, jupînița se înfiora sub mantoul lung și negru și pleca însoțită de scutier. Noaptea voievodului putea începe..."

Al dracului Becheru, frumos le mai aducea din cuvînt. Turiștii ăia îl ascultau cu gurile căscate, se uimeau, pipăiau pioși zidurile străvechi și afumate, fotografiau.

Seara, am luat masa la debarcader, așa îi zice unui restaurant așezat pe buza unui lac pitit într-un ochi de pădure, noaptea am dormit la han, mîine aveam să plecăm la Turnu-Severin. În spatele hanului, susura molcom, purtînd în apele lui taine de istorie, rîul Husnița...

Fusesem mai devreme în oraș, dădusem niște telefoane, încropisem un scenariu pentru cumpăna acelei nopți. Știam că va fi o noapte albă. Păi, cum se cheamă altfel noaptea aia, cînd n-ai somn și te-apucă așa, deodată, amocul plimbării?

M-am sculat, am părăsit hanul tiptil, pînă la miezul nopții să tot mai fi fost vreun ceas, și am ieșit în briza nopții, la plimbare. Dinspre dealul Găvanului, răzbăteau arome de căpșunică neagră. Coaptă. Frumoase mai sînt nopțile strehăiene. Mai ales pe malul Husniței. Oare salcia aia bătrînă-bătrînă o fi chiar de pe vremea lui Matei Basarab? Și curios, foarte curios, mi-am îndreptat pașii într-acolo. Salcia își resfiră maiestuoasă pletele deasupra apei, tăcută, singuratică, enigmatică. Nu eram însă unicul curios. Dealtfel, nici nu m-a surprins prea mult silueta bondoacă, rotofeie a lui Vasile Becheru. Ba chiar, ca să fiu sincer pînă la capăt, îl așteptam. Omul a venit, a apărut ca o nălucă, s-a apropiat de salcie, a pipăit, s-a aplecat, a moșmondit ceva acolo la tulpina ei, s-a ridicat și a dispărut iute, cu mersul lui caraghios, parcă rostogolîndu-se. Va să zică, eram deja doi curioși. Trebuia să apară și al treilea. Fără al treilea, nici o poveste n-are miez. Trebuie să se împlinească triunghiul fatidic. Și s-a împlinit. Imediat după miezul nopții, ca și altă dată în nopțile voievozilor, sub coroana protectoare a salciei s-a strecurat o jupiniță, siluetă pripită, aburoasă, alunecînd pe malul apei ca un duh al nopții, adăstînd acolo o clipă cît eternitatea. Numai că scutierul plecase. Dar și timpurile se schimbaseră...

În lumina violentă a lanternelor, s-a despicat brusc, în noapte, chipul tînăr al unei femei, năucă sub impactul surprizei. Era o duduie în adidași, cu bluza răsfrîntă șic pe deasupra blugilor, cu alură ostentativ sportivă și de o frumusețe rece, siderală. Era una din turistele acelea străine, cazate la han. Ne privea buimacă, incapabilă de un gest reflex. Strîngea încă în palme un mic pachet de lîngă tulpina sălciei: semnul trădării lui Vasile Becheru. Femeia aceea străină pîngărise o taină: legea ospitalității. Iar noaptea voievodului — consemn de relații oculte — îi fusese fatală.

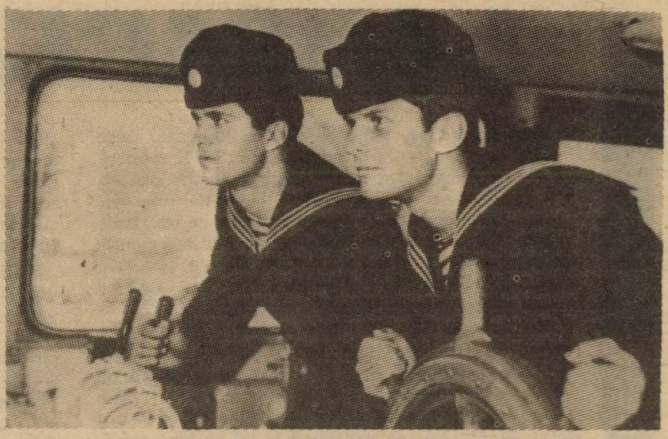

Fotografii: ALEXANDRU CĂLIMINTE

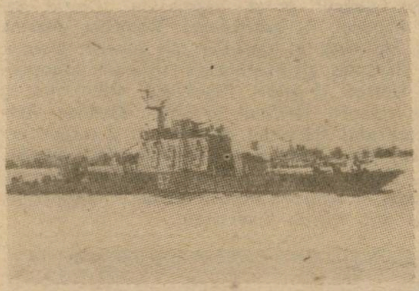

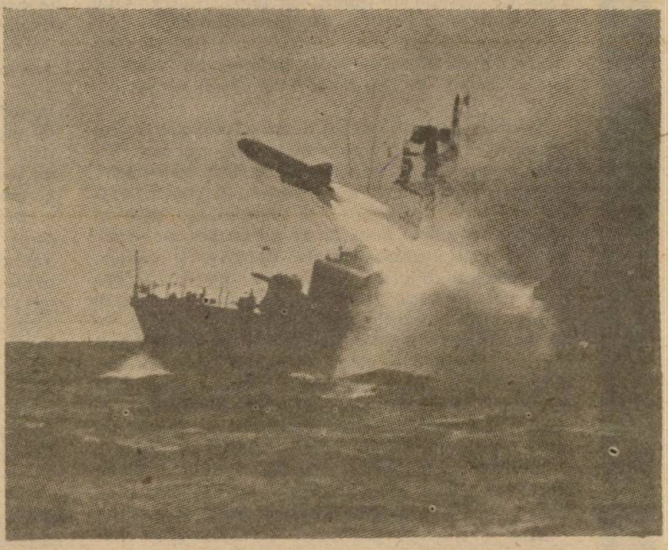

În prima duminică a celei mai frumoase luni din an — luna cu sălcii aromate, cu struguri dulci și pepeni sparți pe genunchi — în prima duminică de august sărbătorim stăpînii apelor, marinarii, cei ce ne lărgesc orizontul, cei ce ne veghează răsăritul lunii, apropierea visului și lunecarea în asfințitul oceanelor. Bucuria mea e să mă simt cu tîmpla lipită de toate corăbiile României plecînd spre țărmuri depărtate sau apropiindu-se de miresmele Dobrogei și Brăilei. În prima duminică din august, un poem cît întreaga țară închinat celor ce stăpînesc inima copilăriei, adică drumul pe mări, drumul spre vis.

FĂNUȘ NEAGU

STĂPÎNII APELOR

LANSAREA NAVEI

Bărci, nave, șăici, bolozane, dumbaze, caice, acicuri, pînzare, bastimente, nave, vapoare, vase etc. sînt mijloace de navigație prezente de-a lungul vremii în apele noastre.

Dar, oare, după ce ele erau construite pe mal, lansarea la apă se desfășura după un anumit ceremonial? Probabil că da, ca și la alte popoare. De fapt, cum judicios constată Romulus Vulcănescu (*„Etnografia"*) și Paul Fauré (*„Viața de toate zilele în Creta lui Minos"*), ceea ce impresionează mai întîi pe cercetător sînt analogia, înrudirea sau chiar identitatea dintre obiceiurile și moravurile diferitelor popoare, care trăiesc în condiții asemănătoare. Multe sînt la număr trăsăturile vieții de toate zilele, ca și obiceiurile de tot felul, bineînțeles cu deosebiri la fel de bine precizate. La cretanii lui Minos, de pildă, o ceremonie deosebită, cu invocări și sacrificii, întovărășea lansarea navei la apă; mitul antic al Ifigeniei, victimă „necesară" la plecarea flotei, ascunde un ritual înlocuit recent de spargerea unei sticle de șampanie.

Normal, simbolul jerbei de șampanie abia se recunoaște în cele de odinioară, cînd popoare bătrîne ca vremea — neamuri de etrusci, sumerieni, egipteni, asirieni etc. — pricepute să construiască mijloace de navigație, le încredințau apei și echipajelor numai după ce se parcurgea un ritual. Participanții intonau cîntece de slavă și imnuri, apoi jertfeau diferite viețuitoare, pentru a „îmbuna" zeul (zeița) mării sau pentru a-i dobîndi „bunăvoința". Vechii greci făceau să gîlgîie pe bordaj sînge de berbec; romanii — sînge de pirați captivi; fenicienii — sînge din jertfa celor mai frumoase dintre sclave. În Europa creștină lichidul de jertfă își păstrează numai culoarea; simbolul sacrificiului devine vinul roșu, răsturnat pe punte din mari burdufuri. Risipă, au zis rafinații — prieteni ai lui Bachus, englezi și olandezi — din urmă cu cinci veacuri. Așa că burduful este înlocuit cu zvelte cupe din argint, golite la bord și azvîrlite în apă, în timp ce gurile de foc salută acest moment, bubuind. Cu vremea, europenii văd că efectul este același dacă vinul este „jertfit" nu în cupe, ci în sticle.

Deci drept simboluri ale sîngelui gîlgîit la jertfele de odinioară, civilizația a impus, de regulă, vinul de soi sau șampania, în cele mai dese cazuri. Dar nu peste tot este același lichidul care simbolizează jertfa. Indienii recurg la lapte de cocos, brazilienii la suc de portocale, iranienii la apă minerală, unii arabi la apă „sfîntă" adusă din Mecca. Uneori, lichidul-simbol este ales în funcție de navă: țiței, la petroliere; suc de ananas, la navele care transportă banane; apă din Oceanul Înghețat, la spărgătoarele de gheață etc.

Iată cum se desfășoară la noi, astăzi, festivitatea de lansare a unei nave, de pildă „Callatis". Participă reprezentanți ai organelor locale de partid și de stat, navaliști, marinari, pionieri, membri din detașamentele de tineret pentru apărarea patriei și din gărzi patriotice, localnici. Persoanele oficiale sînt întîmpinate și invitate la bord.

...Persoanele oficiale coboară de la bord. Lîngă balustrada docului în care se odihnește nava, se aude un glas solemn: *Te numesc „Callatis" și îți urez drum bun*[1]. Imediat este tăiată o panglică tricoloră, sticla de șampanie este lăsată să penduleze spre bordaj, se sparge de el, eșarfa roșie de la prova navei este desfăcută, iar în soare strălucește șirul literelor de culoarea spumei de val: *Callatis*. Sirenele navelor din jur sună prelung, fanfara cîntă, lumea aplaudă, pionierii oferă flori, aparatele de filmat și cele de fotografiat țăcăne, se țin cuvîntări, se transmit felicitări pentru constructori și urări de noi succese.

Callatis! Așadar, ce nume primesc navele? Cuvîntul sau cuvintele rostite cu prilejul lansării navei reprezintă identitatea navei, se înscriu la pupă și, uneori, la pupă, și aparțin noianului de cuvinte referitoare la: *a) localități:* Alba-Iulia, Constanța, Iași, Callatis, Tomis, Turnu-Severin, Galați; *b) rîuri:* Jiul, Oltul, Siretul, Dunărea, Bistrița, Prutul; *c) județe istorice:* Vedea, Prahova; *d) munți:* Caraiman, Bucegi, Carpați; *e) oameni de seamă (eponime):* Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Tudor Vladimirescu, Mihai Bravu; *f) ținuturi istorice:* Transilvania, Dacia, România, Basarabia, Bucovina, Ardealul, Dobrogea, Muntenia, Oltenia; *g) ostași eroi:* Maior Șonțu, Căpitan Dumitrescu, Locotenent-comandor Stihi; *h) victorii ale armatei noastre:* Grivița, Opanez, Mărăști, Mărășești, Rahova, Smîrdan; *i) misiuni sau destinație:* Santinela, Poteraşul, Veghetorul, Sanitara; *j) calități:* Voinicul, Viteazul; *k) personaje legendare sau mitice, alte invenții onomastice:* Zmeul, Noe, Năluca, Cresta, Dris; *l) fenomene ale naturii:* Viforul, Fulgerul, Vîrtejul, Vijelia, Taifunul, Zborul, Briza, Văpaia; *m) obiecte:* Săgeata, Papucul; *n) apartenența:* România, Marina (șlepul Marinei); *o) simboluri ale puterii:* Urania, Titan, Hercules; *p) evenimente naționale:* Independența, Unirea; *r) păsări:* Pescărușul, Rîndunica; *s) animale acvatice:* Delfinul, Bizamul, Meduza, Aterina, Stavridul, Rechinul, Marsuinul; *ș) corpuri cerești:* Luceafărul, Sirius; *t) construcții hidrotehnice:* Ecluza, Digul, Portul; *ț) floră:* Nufărul, Liliacul. Recunoaștem acestora nu atît aspectul taxonomic, cît mai ales marea diversitate.

Numele de navă are nu numai valoare de simbol sau de identitate. Cîteodată, prin el transpare și o normă de convieţuire, așa cum aflăm din „O călătorie pe Dunăre"; scriitorul, Ch.X. Palomas ne încredinţează că, în familia căpitanului Pandelis din Brăila, ivindu-se pe lume o fetiţă, „O botezară cu numele Roza. Atunci împrumutară numele fetiţei și șlepului care trebuia să-i rămînă ca dotă".

O navă — un nume; el va trăi, de regulă, cît trăieşte și nava.

Întîlnirea cu oceanul

Oamenii din echipaj au o vorbă a lor: „marea (oceanul) arată cine eşti". De aceea marinarul bătrîn este atît de respectat. De aceea, consideraţia pentru *nostromo* (numit și *boţman* ori *şef de echipaj*) nu se clatină niciodată, oricîte furtuni s-au năpustit și s-ar năpusti asupra navei. Cînd pacea escalei sau calmul de după furtună se statorniceşte la bord sau după ce marinarii ies din serviciul de cart, în jurul lui nostromo se deapănă crîmpeie de viaţă trăită, se cîntă, se citeşte etc. Dorul se zbenguie prin suflete, nostromo simte și își desface băierile sacului cu amintiri; omul trebuie să fie întreg la bord (cu gîndul, cu fiinţa), iar calcanii — marinarii proaspeţi — trebuie să înveţe mereu de la nostromo, ca în această relatare:

...Vară. Bricul „Mircea" suflete duce și doruri duce, cum spun bătrînii. Parcă-i aud pe elevii-marinari:

— Dincolo de Coloanele lui Hercule se intră în împărăţia Olandezului zburător.

— Și cine trece *întîia oară* dincolo de ele are de-a face cu acest personaj nevăzut, care înalţă valuri și-ţi bufneşte-n nas rafale și pumni de apă...

Vorbe! Dar tradiţia este tradiţie. Cîţiva marinari vîrstnici pregătesc pe îndelete și pe ascuns festivitatea întîlnirii cu oceanul. Și vine ziua cînd oceanul ni-i casă și gazdă la ceremonial.

...Un semnal prin sirena cu aburi și prin staţia de radioamplificare: onorul la general! „Mircea" vibrează; zgomot de paşi grăbiţi. Marinarii se adună pe punte și văd uimiţi elemente de decor inedit: lîngă catarg, un butoi plin ochi cu apă, în babord, cîţiva oameni trag icnit de parîmele unei macarale, iar din afara bordului se zăresc, pe rînd, o coroană, sprîncene albe, ochi bătrîni, barbă de spumă, mantie verde și trident svelt: soseşte Neptun! Îl întîmpină patru marinari, care stau de strajă la scara-pilot, apoi comandantul, care raportează că echipajul navei este adunat. Bătrînul zeu, însoţit de garda sa, păşeşte măreţ spre echipaj, se opreşte, desface un sul și rosteşte rar și răspicat, ca talazurile bubuite de furtună:

– *Dragii mei!*

Străbătînd sute de mile, din adîncurile albastre ale Mării Egee și pînă aici, mă simt nespus de fericit că mă aflu printre voi, la bordul lui „Mircea". Am venit... pentru a săvîrși ritualul străbun, care vă va fi de folos pentru a naviga nestingheriţi pe întinsul nemărginit al apelor.

Aşadar,

Eu, Neptun, zeul, singur stăpînitor al adîncurilor, protector al oamenilor mării și al tuturor vieţuitoarelor din Oceanul Planetar, urmărind cu atenţie sîrguinţa de care daţi dovadă pentru a deveni buni marinari, am hotărît să vă botez. Fie ca acest moment să vă amintească în întreaga voastră viaţă de datoria de a purta cu mîndrie tricolorul românesc la catarg.

Vă doresc BUN CART ÎNAINTE!

Echipajul, ochi și urechi la Neptun.

— Să vină Prîslea! (Fiecare echipaj are un Prîsle).

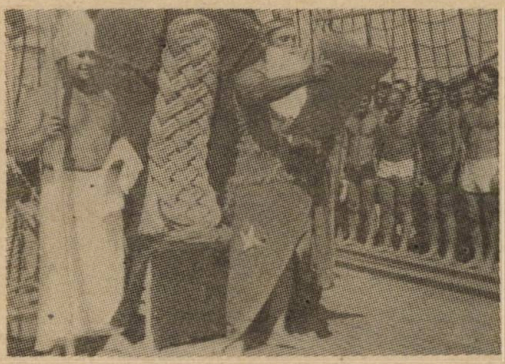

Neptun cere ca acesta să fie bărbierit cu un brici enorm, apoi înmînează „Certificatul de botez". Pe ceilalţi, îi udă din creştet pînă în călcîie cu vîna de apă a furtunului. Rîsete, zîmbete, piepturi dezvelite, primind răcoarea. Acum ospăţul. Bucătarul rîde complice cînd înfăţișează o pîine aburindă. Mîncînd, ucenicii mării dau în miez și de bucăţi de sfoară. Talazuri de hohote. Dar nu se cuvine să lipsească de aici tocmai Bachus; o sticlă trece din om în om, fiecare gîlgîie de cîteva ori, mărul lui Adam le încremeneşte la un moment dat, însă ei se abţin să reacţioneze. Și așa sticla cu... apă de ocean trece pînă la ultimul om și este aruncată apoi în chiote, dincolo de bord. Fiecare-și primeşte certificatul de botez și, împreună cu Neptun, se lasă în voia cîntecelor și a glumelor marinăreşti, mai sărate parcă decît apa din sticla de adineauri.

Sigur, nu există un scenariu strict sau o regie tabu a acestei festivităţi, care depinde, indiscutabil, de marinarii vîrstnici. Am în faţă documentul cu activităţile care s-au desfăşurat, mai demult, timp de o oră la bordul bricului.

09.45: Tot echipajul (exceptînd organizatorii și serviciile de cart) în șort și cu bustul gol. Botezul se va face de către ofiţerii numiţi de comitetul de organizare; 10.00: semnalul cu sirena, pentru întîmpinarea lui Neptun; 10.05: urcarea lui Neptun la bord. Prin staţia de radioamplificare — semnalul ATENŢIUNE; 10.10: cuvîntul lui Neptun; 10.15: bărbierirea simbolică a unui reprezentant din echipaj; 10.20: botezul în butoi al elevului X de către Neptun și ajutorul său — un elev marinar; 10.25: se oferă botezatului, de către bucătar, un pahar din licoarea... oceanului și o plăcintă; 10.30: furtună la... furtun — jerbe de apă din ocean asupra întregului echipaj; 10.45: înmînarea certificatelor de botez.

Trecerea Ecuatorului

Mult mai dinamic și mai bogat este spectacolul la care participă echipajul în zona calmurilor ecuatoriale, cînd navigatorii, după ce au verificat și răsverificat punctul navei, anunţă:

— Sîntem aproape de ecuator!

Începe... teatrul popular marinăresc — un spectacol unic pe scena mării neclintite. Normal, din ramurile vergilor răpăieli asurzitoare de tobă vestesc tunete; plesnitori și artificii, amintind fulgere, prevestesc ploaia cu grindină (boabe de fasole), bine ţintită în creştetul celor de pe punte. Vacarmul încetează doar cînd un bătrîn cu barbă de cîlţi și cu trident s-a lansat într-o interogaţie retorică:

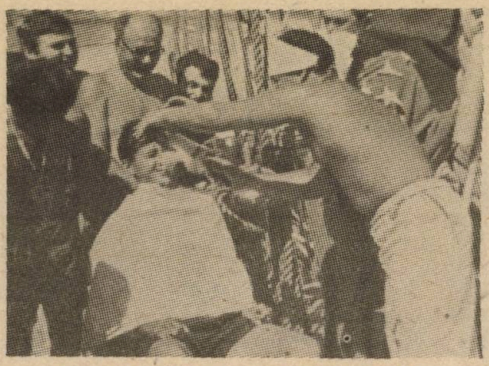

— De unde vii? Unde te duci? Cum te cheamă? Răspunde ofițerul de cart. Intervine rotofeiul Tatăl Ecuator, care trimite un curier-paiață, coborît din arboradă val-vîrtej pe punte. Acesta aduce pentru Piaza-Bună de la bord permisul de liberă intrare în împărăția Tatălui-Ecuator.

Neptun este însoțit de Amfitrita (fiica Oceanului) și un întreg alai: străjeri cu epoleți de parîmă, piei-roșii, popă, astronom cu ditamai instrumentul de măsurat înălțimi la aștri. „După calculele mele, zice, trecem Ecuatorul". În acest moment, asupra alaiului și echipajului se năpustesc șerpi (ai Eumenidei? ai Furiilor?) și o cohortă de draci cu furci lungi în mîini. Vestimentație caraghioasă, strigăte scurte, gesturi grotești. Straja se așază în fața pîlcului de marinari nebotezați și îi apără cu strășnicie, nu care cumva să triumfe asupra lor vreun duh sau altă forță rea din apă. Aspectul nebotezaților: legați cu lanțurile sau saulă de la ancoroturile bărcilor, îmbrăcăminte sumară, piele mînjită cu gudron și presărată cu fulgi. Alte personaje: curier, încălecat acum pe jumătate-cal — jumătate-vultur; morar pîntecos și pudrat, care îi împroașcă pe cei din jur cu făină; Bachus tărcat roș-albastru; bărbier cu brici cît toate zilele, cu pămătuf-bidinea, înmuiată într-un ghiordel de clăbuci; lustragiu cu cremă-funingine; gîde fioros etc.

Forțele oarbe nu răzbesc. Neptun, cu alaiul, înaintează victorios și calm spre mijlocul punții, sub acoperișul pestriț, alcătuit din drapele multicolore ale codului de semnalizare nautică. Bătrînul zeu se așază pe un tron care scîrțîie, iar Cerberul improvizează un discurs: *„Vezi, Zeule, și taci! Pe Vasilică Berbecuț iartă-l pentru chica mițoasă, bine văzută de oițele țărmului* (aluzie la una din ispitele escalei, n.a.). *Și îl ai în fața felinarelor tale pe Georgică Baston, tare grijuliu să-ți hrănească vietățile cînd se înfurie valul. Să vezi ce se ceartă cu el și ce galben e de ciudă!* (aluzie la răul de mare). *Și grăiește-i cambuzierului să nu ne mai pedepsească stomacul cu zeamă de carcalaci, timonierului să nu mai picotească lîngă rozătă* (roza compasului magnetic sau, poate, vreo Rozăcu fustă). *Iar de lonică Santină să nu te sperii; e așa moscolit de la herghelia lui de cai nărăvași* (cai-putere n.a.) *pe care-i aleargă sub punte* (aluzie la un motorist certat cu igiena) *etc.*

Bătrînul își sterge ochii; emoție?! rîs?! Face semn să fie adus primul neinițiat. Acesta este cocoțat pe un tron-cîș, care se clatină (are doar trei picioare). Un drac îi sprijină tronul, bărbierul așpunește fața ucenicului mării (i se mai vede doar vîrful nasului), lustragiul îi dă lustru la picioare cu funingine, gîdele trage scîndura pe care stă tronul, dracul sare în sus, și iată-l pe marinar de-a berbeleacul în bazinul mascat de tendă. Cînd iese, primește atestatul.

Ceremonialul-parodie se repetă cu al doilea, cu al treilea marinar ș.a.m.d. Hohote de veselie, glume... Gata? Neptun citește registrul. Lipsește un marinar! Ceata de draci și de piei roșii pleacă în căutare și scotocește nava „de la măr la chilă", cum a poruncit zeul. Ascunsul este dibuit, adus pe sus, muștruluit mai dihai decît oricare, bărbierul îi săpunește tot capul, lustragiul îi unge picioarele cu cremă și îi pîrlește cîte un fir de păr; marinarul se zbate, este ținut zdravăn, bărbierul îi răstoarnă ghiordelul în cap, gîdele îl aruncă în bazin și îl ține un timp cu capul sub apă. Cînd să ia aer, marinarul se trezește sufocat cu jet de apă. Acum se încaieră dracii, la bord e un vacarm de neînchipuit, „ghiulele" lichide sînt azvîrlite cu nemiluita, pînă cînd intervine Neptun, împăciuitor. Se spală puntea, apoi începe o petrecere de neuitat. Sigur, și în acest spectacol imaginația are un rol de zile mari.

Ziua marinei

Traiul în blîndă comuniune cu apa este izvor nesecat pentru sărbători, ceremonialuri sau ritualuri care celebrează această realitate. Nimic mai firesc, deci, ca în anul 1933, la propunerea Ligii navale române, Ministerul Educației Naționale să instituie pentru localitățile riverane sărbătoarea numită Ziua apelor *„în una din duminicile din a doua jumătate a lunii iunie pentru toate școlile din vecinătatea apelor și cu concursul asociațiilor culturale și artelor"* (*„România maritimă și fluvială", iunie 1933*). Ministrul instrucției, cultelor și artelor, D. Gusti, într-un *„Apel pentru Ziua apelor"* aprecia că activitățile care vor fi organizate trebuie *„să dezvolte virtuțile marinărești"* și *„să cultive bucuria de viață în popor prin sănătatea ce o dau sporturile de apă"*. Program pentru o astfel de zi: excursii pe apă; concursuri de înot; canotaj, lecții speciale; șezători și conferințe publice privind aspecte geografice, istorice, naționale, economice și științifice ale apelor noastre; expoziții, campanii de presă, proiecții de filme și desfaceri de cărți care abordează problemele apelor etc. Se organizează și tabere cu specific marinăresc, numite *jamboree* — termen a cărui etimologie încă nu ne-a fost cu putință să o aflăm. Oricum, destul de multe din activitățile taberei sînt comune celor prilejuite de anuala zi a apelor, pe care, cu timpul, riveranii o subsumează Zilei Marinei, care se desfășoară an de an, la mijloc de august, în porturile maritime și dunărene.

Ziua aceasta era într-o vreme 15 august (la Muzeul Marinei Române sînt documente care atestă că în porturile noastre Ziua Marinei a fost sărbătorită întîia oară în anul 1902, la mijlocul lunii august). Secvențe din festivitățile desfășurate odinioară, așa cum rezultă din revista *„Marea noastră"*, august 1939:

a) Cuvîntare omagială: „În semn de adîncă recunoștință pentru sufletele celor 350 marinari (17 ofițeri, 13 maiștri și subofițeri și 320 sergenți, caporali și soldați) al căror exemplu de sacrificiu constituie o veșnică amintire... am presărat cu flori mormintele lor pe apă... stabilind legăturile între cei care și-au făcut datoria și cei care sunt gata să și-o facă".

b) Citirea listei de eroi marinari căzuți pentru întregirea neamului.

c) Activități marinărești (despre care vom da amănunte mai încolo): școndrul miraculos (azi *purcelul la școndtu*); vînătoare de rațe (azi *hora rațelor*); cavalerii de Malta; nuntă pescărească; surprize marinărești; tigaia miraculoasă; sărituri de

la trambulină; concurs de înot; concurs de bărci cu şi fără vîslă; tras la parîmă; vînătoarea balenei; lupta cu saci pe şcondru; demonstraţie de salvare a unei persoane de la înec etc.

Despre momentele privind cavalerii, nunta, surprizele şi tigaia miraculoasă lipsesc informaţiile scrise, iar bătrînii marinari abia dacă îşi mai aduc aminte sau pun semnul egal între „nunta pescărească" şi „răpirea miresei de către pirat".

În unele porturi, după citirea listei de eroi se scufundă în apă o ancoră făcută din flori, ceea ce îl impresionează pe Jean Bart într-atît încît se simte îndreptăţit să scrie: *„O dată pe an, la Ziua Marinei, se aruncă jerbe, coroane şi ancore de flori în mare şi în Dunăre, pentru cei fără morminte, pierduţi în adîncul apelor". („România maritimă şi fluvială", noiembrie 1931)*

Aceste momente, cum spuneam, aparţin Zilei Marinei de odinioară. Dar astăzi? În porturile unde tradiţia marinărească este puternic consolidată, festivităţile prilejuite de sărbătoarea marinarilor conturează următorul tablou:

...Prima duminică a lunii august. Stîlpii înşiraţi pe faleză şi pe străzi par catarge între care este întins şirul multicolor şi fluturat al pavilioanelor (drapelelor) de semnalizare nautică. Digurile sînt şi ele pavoazate, iar în spaţiul pe care îl delimitează, adică în avanport, navele sînt gătite pentru sărbătoare: alămuri lustruite strașnic încît, privindu-le, crezi că sînt aşchii de soare, suprafeţe proaspăt vopsite, pe punţi echipaje în mare ţinută etc.

O veste răspîndită de difuzoarele prinse ca nişte cercei în vîrful stîlpilor înfipţi împrejurul avanportului:

— Este ora!

Oamenii rămîn neclintiţi şi solemni, la fiecare navă se aud şiflei sunînd prelung, se văd cum urcă tricolorul spre vergă şi *geacul* spre baston, iar dinspre provă şi pupă cum înaintează domol şi uniform, către catarg, şirul multicolor al marelui pavoaz, migălos şi iscusit pregătit, astfel încît să sugereze, deasupra punţii, încă un tricolor.

Echipajele prezintă onorul... Zi de sărbătoare în toate porturile româneşti şi la bordul tuturor navelor, indiferent unde se află ele pe Oceanul Planetar. Zi de sărbătoare şi la case de cultură sau case ale armatei, unde cei prezenţi se întîlnesc cu marinari, cu istoria de ieri şi de azi a flotei noastre.

Aici, în port — să luăm ca exemplu Mangalia — briza flutură pavilioanele, oamenii ascultă cu atenţie Ordinul de zi, prin care se subliniază că echipajele de azi ale navelor militare şi comerciale continuă glorioasele tradiţii marinăreşti şi sînt înflăcărate de un nemărginit devotament faţă de patrie, popor şi partid, îndeplinind cu abnegaţie şi răspundere misiunile încredinţate. Ordinul se mai referă la starea prezentă şi viitoare a marinei noastre, puternică şi modernă.

Ora 10,00. Sosesc oaspeţi de onoare — personalităţi din conducerea partidului, statului şi a marinei, reprezentanţi ai organelor locale de partid şi de stat, ambasadori, ataşaţi militari aero-navali acreditaţi în România, alţi invitaţi. Comandantul marinei militare prezintă persoanei oficiale raportul, aceasta urcă la bordul navei-comandant şi deschide festivităţile propriu-zise:

– *Tovarăşi marinari! Vă felicit cu ocazia Zilei Marinei şi vă urez tuturor noi şi mari succese în viaţă şi în activitate!*

Imediat, fanfara începe Imnul Republicii Socialiste România, cadenţat de salve de artilerie — 21 la număr... Acordurile Imnului de stat mai stăruie cînd pe cer trec avioane, la joasă înălţime; navigatorii văzduhului salută navigatorii apei. În acest timp, pionieri, pe obrajii cărora au înflorit bujorii emoţiei, aduc oaspeţilor de onoare trandafiri şi garoafe.

Talazuri umane freamătă pe diguri, avanportul devine un amfiteatru uriaş, digurile — trepte spre arena lichidă: vuiet de motoare, cîntec prelung de sirene, zvîrcoliri de apă pe bici de petarde explodate. Soseşte zeul mării, purtat de o balenă.

— *Bun sosit la sărbătoare, venerabile Neptun!*

— *Bun găsit, români destoinici! Bun găsit, din nou vă spun!*

Bătrînul, cum îi este obiceiul, va patrona şi în acest an sărbătoarea marinarilor. Garda de onoare a zeului: în aer — elicoptere; pe apă — bărci. Cum e de aşteptat, Neptun poartă sceptru şi face semne prietenesti cu tridentul care potoleşte furtuni şi uragane. Heralzii îl întîmpină, sunînd din trompeţi. Zeul suie pe tron, laudă, răspicat şi rar, pe amfitrioni şi declară deschise jocurile marinăreşti, anunţate prin trîmbiţe şi prin sirenele navelor.

Sosesc vijelios şalupe rapide, purtînd steme şi steaguri ale patriei şi ale partidului, apoi peste o sută de înotători ţîşnesc de pe nava sportivilor şi „scriu" cu trupurile lor, pe luciul apei, simboluri scumpe nouă, tuturor: R.S.R., P.C.R., precum şi marile evenimente ale anului. Valuri de urale şi de aplauze însoţesc retragerea înotătorilor şi in-

trarea platformei alegorice a pionierilor pe arena lichidă. Abia se încheie acest moment și iată plutind formația navelor alegorice: corabia dacică, adusă parcă de pe Columna lui Traian; liburna romană; pînzare din vremea viteazului Mircea și marelui Ștefan; „Mariţa" — prima corabie de comerț după redobîndirea dreptului de navigație în apele internaționale; „România" — primul nostru vapor de război; „Rîndunica" — șalupa torpiloare care în 1877 i-a purtat spre glorie pe eroii de la Măcin; bricul „Mircea" ș.a. Toate aceste mijloace de navigație sînt intrate în istoria marinei noastre, toate semnifică momente exemplare în evoluția marinei române. Fiecărei nave alegorice crainicul portului are grijă să-i prezinte viața, istoricul.

După navele alegorice, soseşte remorcată platforma cu machetele ultimelor noutăți create de modernele șantiere navale românești: cargouri, mineraliere, petroliere etc.

Ultimele platforme care trec remorcate sugerează, prin tot ce se află pe ele, aspecte diverse din viața celor de pe mare: pregătire de luptă și politică, sport, pregătire marinărească etc. Imediat, în arenă își fac apariția ambarcațiuni de canotaj și ambarcațiuni cu vele. Apoi, în prim-plan, ștafeta marinărească: dinspre mare zvîcnesc spre avanport cîteva din cele mai mici bărci numite „pui" și ajung iute la porticul ancorat pe un mic ponton care se clatină; ștafeta este predată, primul marinar care o primește se cațără pe scara de pisică și coboară pe partea cealaltă, sare în apă și înoată spre parîma care se vede pe apă, marcînd linia de sosire. Aplauze pentru cîștigător! Iată acum se zăresc venind bărcile mari. Se înțelege că marinarii sînt într-o strașnică întrecere. Sute de ochi urmăresc cît de vîrtos vîslesc oamenii. În sfîrșit, pe parcursul ultimului cablu al cursei larma susținătorilor atinge apogeul și se stinge în ropote de aplauze pentru merituoșii învingători — cei mai rezistenți, îndîrjiți și antrenați. Între timp, deasupra avanportului vin elicopterele, stau suspendate atîta timp cît din ele sar scafandri autonomi; după ultimul salt, ele dispar dincolo de blocurile înălțate pe umerii falezei.

Astfel ia sfîrșit prima parte a serbării. Urmează jocuri distractive:

Hora rațelor

O barcă soseşte în mijlocul bazinului. De la bordul ei sînt aruncate rațe, după care barca se îndepărtează în mare viteză. Cîteva zeci de marinari vin înotînd spre ele, încercuindu-le și micșorînd cercul încet-încet, iar cînd sînt aproape de ele se năpustesc asupra lor, să le prindă. Este hazlie înfruntarea dintre om (terestru, prin excelență) și vieţuitoarele acvatice — înotătoare de clasă. Urmărirea continuă cîteodată pînă la diguri, unde palmipedele își caută scăpare.

Purcelul la școndru

La una din navele ancorate mai spre centrul bazinului, se montează rapid școndrul — bîrnă rotundă și unsă, scoasă în afara bordului, paralelă cu suprafața apei. De vîrful școndrului este agățat un sac, iar în el purcelul. Pe rînd marinarii pășesc pe bîrnă, dar tare greu le este să ajungă pînă la capăt; fac de obicei cîțiva pași, apoi bat aerul cu brațele, încercînd zadarnic să-și mențină echilibrul. Proba se încheie cînd, în cădere, unul dintre marinari a izbutit să agațe purcelul.

Sărituri de la trambulină

Momentul acesta dă prilej să se afirme îndrăzneala și deprinderile îndelung șlefuite; marinarii se dovedesc înotători strașnici, dar și acrobați de invidiat. Uneori săriturile-model alternează cu sărituri caraghioase.

Cînd risetele încetează, difuzoarele fac să răsune un cîntec domol ca marea unduindă; ochii descoperă venind platforma unei formații artistice marinărești. Cît durează trecerea, se epuizează repertoriul corului și recitalul de versuri. Acum intervine bătrînul Neptun, care este mulțumit, se pare, de cele văzute de-a lungul unei ore și jumătate; își ia rămas bun, urează pace și an rodnic în împliniri, după care, purtat de cumintea lui balenă, însoțit de bărci, de urale și de corul sirenelor, se retrage în împărăția lui, pe care i-a făurit-o legenda. Difuzoarele împrăștie invitația adresată mulțimii de a participa la spectacolul de seară.

Cînd noaptea învelește marea și pămîntul, deodată, la un semnal, în avanport înfloresc ghirlande de lumini — șiraguri alcătuite din mii de becuri care conturează silueta fiecărei nave; sînt pavoazele electrice ale navelor ancorate. Se văd apoi torțe și becuri, în fel de fel de culori, agitate pe suprafața apei; începe carnavalul bărcilor, pe care le vedem înaintînd în convoi pe lîngă nave și înconjurînd avanportul. Spectatorii au pus din vreme stăpînire pe dig și pe faleză, privesc încîntați acest spectacol feeric și înalță curioși privirea cînd pe cer se aud trosnete scurte, urmate imediat de rămurișurile luminoase și multicolore ale artificiilor izbucnite în bezna pe care o și învinge, dar numai pentru cîteva clipe. Iar pe dig se văd pîlpîind roiuri de făclii; începe retragerea cu torțe a marinarilor. Ei trec prin orașul-port, vioi și veseli, aplaudați de mulțime — participantă entuziastă la marea sărbătoare, numită simplu și frumos: ZIUA MARINEI

Căpitan de rangul III ILIE MANOLE

DE PE BĂNCILE LICEULUI MILITAR ÎN PANTEONUL ȘTIINȚEI UNIVERSALE:

HENRI COANDĂ

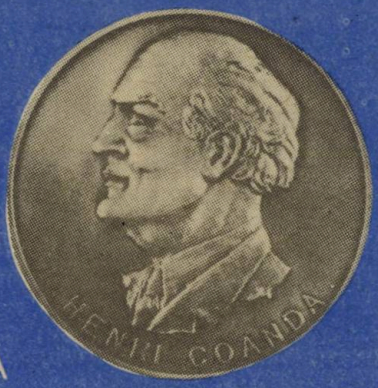

În istoria armatei române, învățământul militar a ocupat, prin rolul pe care l-a avut în ridicarea permanentă a nivelului de pregătire al cadrelor, și, ca urmare, și a organismului militar în ansamblul său, un loc aparte. Instituțiile militare de învățământ s-au transformat cu timpul în adevărate focare de cultură, căutate de un număr tot mai mare de tineri dornici să-și desăvîrșească cultura generală și să-și însușească o temeinică pregătire de specialitate. *Stadiul înalt atins de învățământul militar românesc explică, de altfel, și marele număr de ofițeri care, după absolvire, s-au dedicat diferitelor ramuri ale științelor, devenind specialiști de renume, unii dintre ei chiar deschizători de drum în anumite domenii ca, de pildă, meteorologia, seismologia, astronomia, geodezia, geografia militară* etc. **Între aceștia s-au remarcat, prin activitatea depusă și lucrările lăsate, generalii matematicieni Gheorghe Buicliu, Ștefan Burileanu, Grigore Cantilli, Constantin Coandă, Toma Ghenea, locotenent-colonelul astronom Constantin Căpităneanu, locotenentul astronom, meteorolog și seismolog Ștefan Hepites, generalul chimist și geolog Alexandru Budișteanu, generalii ingineri Constantin Hîrjeu, Gheorghe Negrescu, generalii medici Victor Anastasiu, Mihail Butoianu, Constantin Dimitrescu-Severeanu, generalii istorici Ion Manolescu, Radu Rosetti, Petre Vasiliu-Năsturel, generalii geodezi Constantin Brătianu, Constantin Barozzi, locotenent-colonelul etnograf și folclorist Tudor Pamfilie etc.**

Între absolvenții școlilor militare se detașează însă figura marelui savant Henri Coandă (1886—1972), de al cărui nume se leagă începuturile celei mai spectaculoase cuceriri din zilele noastre — aviația cu reacție.

Absolvent al *Liceului militar* din Iași și al *Școlii militare de artilerie, geniu și marină* din București, viitorul om de știință și-a început activitatea de inventator încă din vremea cînd era sublocotenent de artilerie, în 1907, concepînd și construind o serie de rachete pirotehnice cu scopul de a experimenta propulsia prin reacție a aparatelor de zbor mai grele decît aerul, ca și macheta unui avion propulsat de o rachetă.

Pasiunea pentru cercetarea științifică l-a făcut pe tînărul ofițer de artilerie să părăsească armata pentru a-și desăvîrși studiile. Preocupat de cercetările sale, în 1910, inginerul Henri Coandă a elaborat și ex-

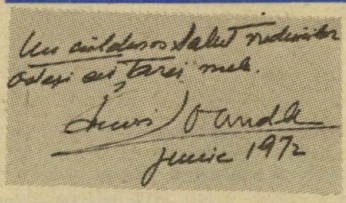

O fotografie rară (de la stînga la dreapta): Henri Coandă, aviatorul Mircea Zorileanu și mecanicul Vasile Ionescu. Cotroceni, 1913

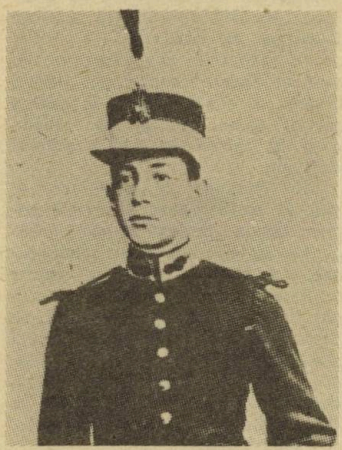

Viitorul savant, elevul plutonier Henri Coandă. Iași 1909

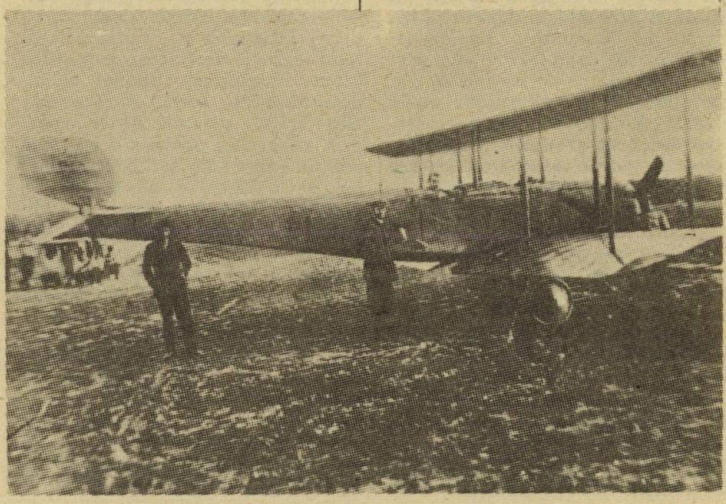

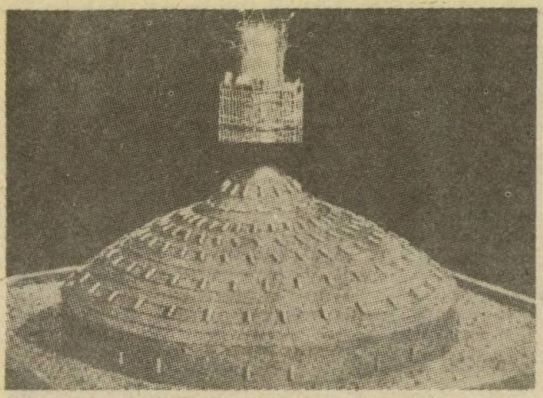

1

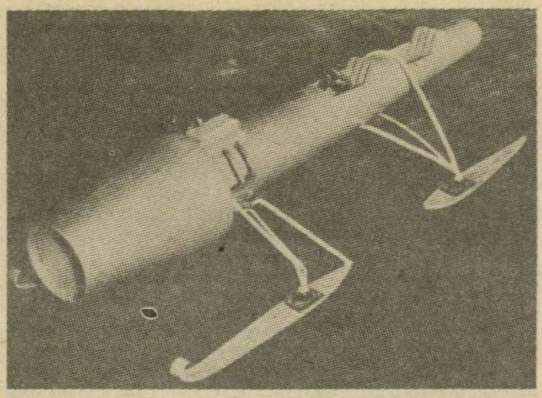

2

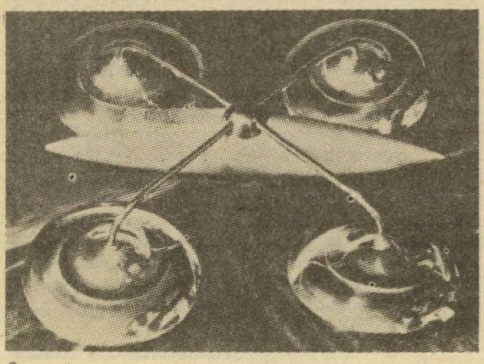

3

Cîteva dintre invenţiile marelui savant român: 1) rezervor oceanic 2) aerosania cu reacţie 3) aerodine lenticulare cuplate la un fuzelaj

perimentat posibilitatea aplicării la avioane a unui motor cu reacţie, în acelaşi an expunînd, în cadrul celui de-al doilea Salon internaţional de aeronautică de la Paris, cel dintîi avion cu reacţie din lume, unanim apreciat de specialiştii, tehnicienii şi oamenii de ştiinţă aflaţi în capitala Franţei. *„Aeroplanul Coandă* — afirma cu acea ocazie directorul revistei „La Technique Aéronautique", George Espitalier — *este unul din rarele aparate în care totul este nou"*, în timp ce André Bié de la Muzeul Aerului din Paris aprecia noul sistem de propulsie al aparatului — un motor aeroreactiv montat în partea anterioară a fuzelajului — *„o adevărată revoluţie atît ca principiu cît şi ca aplicare"*.

Seria invenţiilor în domeniul aeronauticii ale inginerului Henri Coandă abia începea. Ea a continuat cu realizarea, în 1911, la Reims, a celui dintîi avion bimotor cu o singura elice, dar mai ales cu construirea, în cadrul Uzinelor de avioane şi motoare pentru avion „Bristol" din Anglia, al căror director tehnic era, a mai multor tipuri de avioane: bimotorul „Coandă-1911", „Bristol-Coandă 1914", „Bristol Flighter", „Bristol Canard" etc., apreciate în întreaga lume.

Activitatea inginerului Henri Coandă, de la a cărui naştere s-au împlinit, recent, 100 de ani (7 iunie) nu s-a limitat însă numai la aeronautică. Ea a fost mult mai vastă şi mai variată, cuprinzînd numeroase domenii ale ştiinţei. *Astfel, între cele 250 de invenţii care-i poartă semnătura s-au numărat:* aparatul pentru detectarea straturilor lichide subterane, sistemul de hipersustentaţie, trenul de aterizare escamotabil, sistemul de transport prin conducte, aparatul frînă-recul pentru guri de foc, dispozitivul pentru combaterea zgomotului şi a poluării atmosferei, trenul aerodinamic suspendat, automobilul echipat cu un motor cu reacţie, tunul fără recul pentru avioane, aparatul pentru extragerea apei potabile din mare, aparatul pentru folosirea energiei solare, sistemul de proiectare a betoanelor pentru pereţi şi planşeuri etc. Acestora li se alătură brevetarea, în 1934, a unei mari descoperiri: „procedeul şi dispozitivul pentru devierea unui fluid într-un alt fluid", cunoscut şi sub numele de „efectul Coandă", cu o largă aplicabilitate în cele mai variate domenii ale tehnicii, între care şi aşa-numitele „aerodine lenticulare" sau, cum li se mai spune azi, „farfurii zburătoare".

Activitatea prodigioasă depusă de ilustrul om de ştiinţă român a fost unanim apreciată în întreaga lume, o revistă new yorkeză subliniind, pe bună dreptate, că *„inginerul Coandă simbolizează, prin el însuşi, trecutul, prezentul şi viitorul progreselor aeriene"*, numindu-l drept „părintele aviaţiei reactive". Ca o confirmare a meritelor ştiinţifice deosebite, savantul român a fost ales membru titular al Academiei Române şi membru de onoare al Societăţii Regale de Aeronautică din Marea Britanie. Totodată, i s-a acordat, de către Institutul Politehnic din Bucureşti, înaltul titlu de „Doctor honoris causa". La rîndul ei, Organizaţia Naţiunilor Unite pentru Educaţie, Ştiinţă şi Cultură — UNESCO — i-a decernat, în 1960, ordinul „Meritul pentru cercetări ştiinţifice, în grad de comandor". În acelaşi timp, guvernul francez i-a înmînat „Medalia militară a aeronauticii franceze", iar cel american, „Medalia de aur", ca „părinte al aviaţiei cu reacţie".

Prin realizările sale excepţionale, savantul Henri Coandă şi-a înscris numele, în egală măsură, în galeria marilor oameni de ştiinţă români, ca şi în cartea de aur a ştiinţei mondiale.

Prin întreaga sa activitate, el avea să concretizeze afirmaţia potrivit căreia *„românii au dat oameni-rii, mai cu seamă în epoca contemporană, o mulţime de celebrităţi înscrise cu litere majuscule în fondul de cultură şi civilizaţie al epocii, de pe aceste meleaguri pornindu-şi zborul către înălţimi iluştri inventatori, descoperitori, mari oameni de cultură, adevărate genii cu care omenirea se făleşte", între care şi numele savantului Henri Coandă.*

Dr. DORINA N. RUSU

PRIMII COMPOZITORI MILITARI LAUREAȚI AI PREMIILOR INTERNAȚIONALE

Celebrul compozitor român, ofițer al armatei noastre, Iosif Ivanovici

În țara noastră, cea dintîi distincție națională pentru compozitori a fost inițiată în 1911 de George Enescu, premiul de compoziție ce-i va purta numele, acordîndu-se creatorilor români pînă în anul 1945. Pe lista primilor laureați, alături de Dimitrie Cuclin, Ion Nonna Otescu, Alfred Alessandrescu și Ion Bohociu, s-a aflat și un șef de muzică militară: George Fotino (1858—1946). *Rapsodia română pentru fanfară* (orchestră) a muzicianului craiovean s-a bucurat, multă vreme, de succes, imediat după tipărire (în versiune pentru pian), intrînd în circuitul sălilor de concerte. Pentru compozitorii militari, mențiunea la premiul național *George Enescu* dobîndită în 1912 de către George Fotino, a stimulat vizibil pe creatorii din armată care au părăsit obișnuitele forme mici (marșul, valsul, galopul, hora, sîrba, potpuriul), abordînd cu curaj lucrările de mari dimensiuni muzicale.

În absența unui concurs național de creație în secolul XIX, compozitorii militari au participat la întreceri internaționale, reușind să obțină o serie de prestigioase premii. Primul laureat a fost Iosif Ivanovici, autorul binecunoscutului vals *Valurile Dunării*. Cu ocazia Expoziției universale de la Paris din 1889, s-a organizat un concurs pentru realizarea unui *Marș de defilare*, destinat primirii țarului Alexandru al Rusiei care își anunțase participarea la marele eveniment din capitala Franței. Dintre lucrările celor 116 compozitori care au concurat la gloria de laureat al *Expoziției universale*, marșul *Alexandru* al românului Iosif Ivanovici a obținut premiul I. Prezent la festivitățile de la Paris, Iosif Ivanovici a fost invitat să viziteze Rusia. Cercetătorii români afirmă că Iosif Ivanovici ar mai fi obținut încă un premiu internațional și la *Expoziția universală* din 1900. Dar, dacă documentele precise încă lipsesc, în schimb, o medalie de compoziție la Paris a obținut, cu certitudine, compozitorul Mihail Mărgăritescu (1861—1924). Critic muzical prestigios la începutul veacului, compozitor de muzică vocală și ușoară de salon, Mihail Mărgăritescu a deținut între 1905—1916 funcția de inspector al muzicilor armatei, fiind primul capelmaestru român cu gradul de locotenent-colonel. În sfîrșit, în nr. 13 din revista *România Musicală* se anunța, că Nicolae Arginte, șeful muzicii militare a Regimentului 8 Infanterie din Buzău, a fost premiat în 1898 la concursul internațional de compoziție de la Catania (Italia). Deși nu se cunosc prea multe detalii biografice despre acest creator și capelmaestru (s-a născut la 17 august 1855 și a murit în 1925?), totuși, se știe, că a militat în paginile revistei *Muzica* (1909) pentru îmbunătățirea soartei fanfarelor militare.

Distincțiile dobîndite de creatorii militari în secolul trecut se înscriu printre primele premii de compoziție cucerite de muzicienii români pe plan internațional.

EUGEN VICOS

COMPOZITORUL FOLCLORIST COLONELUL EUGEN PAPP

Muzica și-a aflat în rîndurile armatei nu numai compozitori și interpreți profesioniști care au activat în cadrul fanfarelor, ci și creatori amatori, pasionați ai artei sunetelor, proveniți din alte arme (infanterie, cavalerie, artilerie ș.a.). Uneori, cînd talentul și-a spus răspicat cuvîntul, un ofițer de cavalerie (Mihail Mărgăritescu) a ajuns chiar inspector general al muzicilor militare! Se pare că, investigațiile de viitor vor aduce la lumină multe nume noi în circuitul componisticii românești, armata dovedindu-se peste timp un tezaur de autentice talente. Un nume pe nedrept uitat a fost colonelul ardelean Eugen Papp.

„Cele 10 compoziții ale d-lui Colonel Eugen Papp – *remarca ziarul bucureștean* Vremea, *nr. 110 din 1930 prin pana dramaturgului Mircea Ștefănescu, după răsunătorul recital al cîntăreței sibiene Adele Umling-Reissenberger* – au dovedit măiestria tehnică a autorului lor și puritatea înaltei lor inspirații. Discreționea și arta cu care înconjoară elementul popular românesc, coloratura pe care știe să i-o dea pentru a-l face să reiasă, nu ca un element obsedant de artă națională, ci ca un prețios inițiator de artă pur și simplu, fac farmecul și originalitatea acestor compoziții". *Aceleași elogioase aprecieri le-am întîlnit și în cronicile muzicale semnate de Constantin C. Nottara în* Dimineața *din 13.IV.1930 și de prof. George Breazul în* Cuvîntul *din 5.V.1930:* „Concertul sopranei sibiene ne-a prilejuit cunoștința a încă două puternice personalități artistice: compozitorul E. Papp, în domeniul creațiunii și pianistul prof. Franz Xaver Dressler, în domeniul interpretării" – *conchidea George Breazul. Cine a fost Eugen Papp?*

Născut la Sighetul Marmației în 1869, Eugen Papp a început să studieze de timpuriu pianul. Paralel cu Facultatea de drept din Oradea, tînărul muzician a aprofundat atît instrumentele, cît și compoziția. Tot în orașul de pe Criș, a debutat în viața artistică, cercul revistei Familia *a melomanului Iosif Vulcan oferindu-i posibilitatea afirmării. Cariera militară l-a purtat la Viena și Budapesta, unde compozitorul-ofițer s-a familiarizat cu marea artă clasică, participînd la cenaclurile intelectualilor români grupați în societățile* România Jună *și* Petru Maior. *La 29 mai 1934 a murit pe neașteptate, după ce renunțase la cariera militară, spre a se dedica exclusiv muzicii.*

Moștenirea artistică a colonelului Eugen Papp cuprinde în special muzică de cameră și lieduri, întreaga creație fiind bazată pe melosul popular. Prieten cu Gheorghe Dima și Tiberiu Brediceanu, compozitorul-militar a păși consecvent pe aceeași cale de valorificare a folclorului din Transilvania. Pînă și versurile unor lieduri (ca Mara curge prin grădini, Fluer) *le-a scris tot în stil popular. A tipărit mai multe caiete de cîntece pentru voce și pian, pe versuri de M. Eminescu, G. Coșbuc, Șt.O. Iosif, V. Alecsandri, Zaharia Bârsan etc. A cultivat, în special, melosul din Maramureș* (Fîntîna cu trei izvoare, Măi fecior cu păr sucit, Mă dusei pe-o cărărușă), *pe care l-a armonizat și prelucrat cu o surprinzătoare măiestrie și maturitate componistică. Cu ocazia* Săptămînii muzicii românești *(1957) s-a organizat un recital la Cluj, exclusiv din lucrările compozitorului maramureșan.* „Socotim inițiativa direcțiunii Palatului Culturii de a comemora printr-un concert bine pregătit, personalitatea unui compozitor ardelean uitat — *scria ziarul clujean* Făclia *din 12.XII.1957* – o acțiune meritorie care poate constitui un exemplu". *Într-adevăr, muzica colonelului Eugen Papp merită să fie readusă în circuitul vieții noastre artistice.*

VIOREL COSMA

Sublocotenentul Laurențiu Fulga

Un sfert de veac într-o formație de luptă cu un fost infanterist care avusese curiosul obicei să atace în fruntea subunității ținînd în mînă un baston. Nu l-am văzut niciodată în uniformă, dar cînd, la ocazii solemne, mă prezentam generalului în rezervă Fulga — vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor — în uniformă, raportîndu-i că maiorul de atunci îi așteaptă ordinul, oricît de tracasat ar fi fost de multele și încurcateleițe ale treburilor breslei mele atît de orgolioase, se regăsea în postură militară și, amîndoi, începeam să găsim vechiul, lapidarul și esențialul nostru limbaj comun. Mă provocase la o întrecere ciudată și esențială: cartea fundamentală a conștiinței luptătorului român din cel de-al doilea război mondial. Nu despre cărțile lui de gen este vorba în cele ce urmează, cu toate că, adesea, s-a trecut prea ușor peste ele. Este vorba de Laurențiu Fulga cel torturat de demonii întrebărilor fundamentale, traumatizat de o viață interioară dramatică, marcat de experiențe existențiale tragice, adeseori halucinat de întîmplări care se însumau vizibil pe traiectoria unor deznodăminte fatale, împuținînd cu cruzime pe cei apropiați.

Laurențiu Fulga se leagă intim de gesturi social-obștești și strict intime pe care le-am întreprins, avîndu-l alături, cenzurîndu-mi entuziasmul cu rațiunea organizatorică, potențîndu-l cu autoritatea funcției, multiplicîndu-l cu rezervele de idei tactice deținute de el dintr-o experiență dură de viață. Crearea Asociației Scriitorilor din Brașov. Lansarea iahtului „Hai-Hui 2" pe itinerarul fabulos al redescoperirii maturității. Edificarea postului de luptă care este casa de la Grădiștea pe Argeș. Momentele solemne din viața mea familială, apariția cărților lui și a cărților mele, întîlnirea lui cu copiii mei care era o sărbătoare și vai, acele clipe cumplite cînd îl surprindeam bîjbîind cu mîinile întinse sau căutîndu-și prudent drumul în semiobscuritatea dulce a întrebărilor de la Neptun, amenințat de o orbire crudă, blestemul ultim care să-l prăbușească în obsesiile lui ucigătoare.

M-a fascinat devoțiunea cu care se dăruise obștii. Scrupulozitatea. Meticulozitatea militară. Deții ciornele scrisorilor lui către diferite foruri, scrisori pe care i le ceream spre a-mi ușura formalitățile la autorități de toate genurile. Adnota rapid mostra prezentată de mine, apoi, nemulțumit, o rescria de mînă, indica în cîte exemplare se dactilografiază, ce hîrtie, și ce plic se folosește. Confident al gîndurilor legate de munca de ocnaș a prozatorului, martor înțelegător al momentelor de izbucnire, atunci cînd obtuzitatea își scotea capul pătrat în drum, primind ca pe-o purificare de sine și ca o penitență amărăciunea și înfrîngerile confraților, depășind cu mult limitele administrativului, care nu erau decît pretextul exercitării omeniei celei mai cuprinzătoare și adînc înțelegătoare, Laurențiu Fulga devenise acolo, la Uniune, o escală spirituală. Un punct de referință. O bază de alimentare cu statornicie și perseverență.

N-am bănuit niciodată că fostul luptător este măcinat interior de alte maladii decît cele ale întrebărilor fără răspuns. Mă obișnuisem într-un fel să-l consider o permanență a obștii, un alter-ego activ în treburile publice, dispus să-și sacrifice colectivității timpul, atît de nemilos scurt, răpit manuscrisului. Desigur, cum era și firesc, abordam tema noastră obsedantă din puncte de vedere deosebite și cu mijloace situate cîteodată la antipozi. N-a existat nicio-

Scriitorul Laurențiu Fulga (ani îndelungați redactor al revistei „Viața militară", apoi vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor) a luptat cu arma în mînă împotriva hitleriștilor

dată o umbră de îndoială, de suspiciune, de exclusivism, în legătură cu cărţile noastre. Dimpotrivă. Aveam şi unul şi altul sentimentul că ne acoperim reciproc punctele vulnerabile şi că deschidem breşe largi într-un teritoriu cvasi-necunoscut, cucerind cu sînge poziţii pe care le voiam inexpugnabile.

Stabilisem o excelentă cooperare între arme şi nu ştiu dacă, în cazul nostru, aviatorul n-a apelat mai des la sprijinul infanteristului, decît infanteristul la sprijinul aviatorului. Universul de cucerit se arăta dificil, blindat cu conformisme şi teritorii tabu, cu manierisme şi cai de frizã împletiţi din îngustime, din suficienţă şi rutină. Un război de uzură, secătuitor.

Ca în toate războaiele, infanteristul s-a jertfit cel dintîi.

Spitalul.

Face parte din destinul războinicului.

În primele zile l-am văzut optimist. Apoi resemnat. Apoi cînd abia s-a ridicat din patul suferinţei spre a mă îmbrăţişa cu disperată certitudine că o face pentru ultima oară, singura lui grijă au fost copiii mei. Şi desigur, întrebarea cheie: „Ce face domnişoara Voica". Domnişoara Voica pe care o văzuse în scutece sorindu-se în soarele generos al Grădiştei.

Pentru că, în toate acele zile dramatice şi crepusculare, cu demnitate firească şi cu discreţie absolută a trecut peste el şi, ca întotdeauna, s-a interesat neformal, dintr-un sentiment de caldă umanitate, de alţii.

Ce divină seară de poezie ne-a făcut Romulus Vulpescu, sub părul peste care se despletise noaptea aceea de vară, cînd auzisem scîrţîind în cer osiile Carului mare şi cîte grele întrebări nu izvodise Laurenţiu Fulga în lungul drum al laşilor făcut nu mai ştiu cînd, cu confraţi care s-au retras discret în liniştl şi cum, după asemenea retrageri, a celor din generaţia noastră, ne reîntîlneam ca după un atac sîngeros la baionetă sau după o misiune de sacrificiu, cu locuri goale în stînga şi dreapta şi iată că prea devreme a sunat şi clopotul lui.

Să-i fi auzit chemarea încă din dulcile înserări de pe malul mării treierate de briză, cînd se retrăgea în solitudine bîjbîindu-şi drumul?

Oricum, a căzut la postul lui de luptă şi am certitudinea că sfîrşitul n-a făcut decît să-i confirme stilul de viaţă şi oferă şi acel tragic roman „E noapte şi e frig, seniori", roman-previziune; al cărui ultim rînd îl transcriu, luîndu-mi permisiunea generalului să îl interpretez: „între noi amîndoi — neantul"...

Neantul, generale, dacă n-ar fi cărţile semnate Laurenţiu Fulga!

RADU THEODORU

COLONELUL ŞI ETERNITATEA

(fragment)

LAURENŢIU FULGA

...Pe om îl chema Petre Soveja şi avea gradul de colonel. Nu era chiar atît de vîrstnic pe cît vă puteţi imagina. Dimpotrivă, destul de tînăr ca să fie invidiat şi pentru frumuseţea lui bărbătească şi pentru culmea ajunsă în ierarhia militară. Fiindcă favorabile saltului de la un grad la altul îi fuseseră doar propriile sale virtuţi de tactician şi cutezanţă în luptă, o inteligenţă pusă permanent în slujba acelui principiu care cere să cucereşti obiective oricît de grele cu pierderi cît mai puţine. Cel mult se poate spune că obrazul lui părea sculptat în piatră, cu trăsături prea de timpuriu înăsprite, ca ale unuia care a murit întrînsul pentru fiece viaţă de soldat răpusă şi care, nu de puţine ori, a văzut el însuşi moartea cu ochii. Din acelaşi motiv şi privirea lui, dacă avea darul să pătrundă în realitate pînă la simburele cel mai ascuns, nu reuşea în schimb să scape de imaginea parcă lipită de retină a celor care deveniseră umbre. Firească că asta îl răscolea şi îl mistuia, ca şi cum s-ar fi ştiut în fiecare dintre soldaţii şi ofiţerii căzuţi sub comanda sa. De aci şi rigoarea cu care lua hotărîri, spiritul de răspundere pe care, fără excepţie, îl pretindea tuturor.

Şi totuşi, de cîte ori n-ar fi avut el nevoie de prezenţa ipotetică a acelei femei, cel puţin la răstimpuri să-i fie aproape de suflet. Şi de cîte ori nu fusese nevoit să o respingă, fiindcă altfel s-ar fi trădat pe sine! Şi de cîte ori nu visase la această întîlnire cu ea, şi iată, în sfîrşit ora sunînd.

Colonelul Soveja se găsea la postul de observare, pe liziera unei păduri, chiar acolo unde îl prinsese vestea capitulării Germaniei. Se lăsase, deodată, o liniştc incredibilă, aproape de nesuportat pentru nervii încordaţi pînă la paroxism ai unui luptător. Nu era vorba de o linişte pasageră, intermediară între un atac şi altul, încărcată de confuzie şi nepreväzut. Era, dimpotrivă, o linişte definitivă, purificată de orice alarme şi greuri sufleteşti. Colonelul Soveja îi recepta, cel dintîi, noul conţinut, ca pe o eliberare, dar în egală măsură se simţea şi foarte obosit. O oboseală mai puţin fizică, obiectivă, cît una a gîndirii şi a resorturilor intime.

Careva din preajmă-i încercă să-l sustragă acelei stări de reflecţie, oferindu-i o cană cu surogat fierbinte, dar Soveja îl refuză cu un gest mut. Privirea lui sta concentrată asupra panoramei cîmpului de luptă, priveliştea era dintre cele mai neverosimile. Multe peisaje de sfîrşit de bătălie îi fusese dat să înregistreze pînă atunci, dar nici unul atît de deprimant ca acesta de pe urmă. Tunuri răsturnate cu ţevile vizînd într-aiurea, blindate care fumegau încă... Duşmanul plătise scump speranţa că se mai putea salva ceva, singura salvare o aflase în moarte. Astfel, de neexplicat nebunia cu care se agăţase de acel teritoriu ca de un nod gordian al frontului, ca şi presiunea metodică şi acerbă la care-l supuseră ai noştri pentru a-l da peste cap. Încleştarea depăşise dimensiunile obişnuite, sfîrşitul avea ceva de apocalips. Cum să nu trăieşti, atunci, frenezia clipei cu care te descoperi viu la capătul unei experienţe atît de dure.

Ciudat este însă că Soveja îşi gusta triumful mai puţin pentru sine, cît pentru supravieţuitorii acestei ultime bătălii. Pe mulţi nu-i văzuse niciodată la faţă, numele altora îi erau absolut străine. Masă compactă de biografii anonime, dar fiecare exemplară în felul său şi pe care oricînd războiul le-ar fi putut înscrie la capitolul sacrificii. Colonelul Soveja nu-şi făcea nici un merit de a-i fi comandat astfel încît să supravieţuiască războiului, dar era fericit pentru ei,că tot sub comanda lui, acum, la întoarcerea acasă. Ii se acorda un nou credit de viaţă. Justificîndu-i pe supravieţuitori, se justifica de fapt pe sine. Fiindcă avea şi el dreptul la acest nou credit de viaţă, care se întîmpla să echivaleze, pentru el, cu însăşi femeia din vis.

Un timp, făptura femeii se şi constitui din pulberea de lumină de amiază, parcă de-aievea proiectată pe orizont. Era înveşmîntată în aceeaşi rochie de voal albastru, cu transparenţe strălucitoare, cum sta încremenită pe pragul casei la o oră asemeni celei de acum, şi care fusese ora despărţirii lor. Faţa nu i se deosebea în trăsăturile esenţiale, şi nici un semn nu dădea superba fiinţă ireală care l-ar chema sau că ar fi gata să vină către el. Soveja îi zîmbi totuşi cu o sfială de adolescent, şi, oricît de misterioasă comunicarea, numai de el ştiută, gîndi că-i prea mult pentru gradul său de colonel. Dar nu la fel, oare, şi ceilalţi supravieţuitori, indiferent de vîrsta şi gradul lor, tot de ficţiuni erau vizitaţi şi tot cu sfială de adolescenţi le invocau să se preschimbe în certitudini?

Cîteva clipe mai tîrziu, la colonelul Soveja se prezentă medicul regimentului şi-i întinse un plic sigilat. Colonelul Soveja nu manifestă nici o mirare pentru coincidenţa întîmplării, se aştepta la acest act de oarecare solemnitate. Fiindcă nu era un plic în afara istoriei, cu atît mai mult lipsit de semnificaţie. Pe plicul trimis din ţară cu şapte luni în urmă şi nedesfăcut, el însuşi scrisese cu litere mari, nervoase: „A mi se restitui la sfîrşitul războiului", după care-l sigilase şi-l dăduse doctorului spre păstrare. Alternativa ca doctorul să nu aibă, la sfîrşitul războiului, cui restitui scrisoarea, colonelul nu o avusese în vedere. Era de la sine înţeles că doctorul ar fi ştiut ce să facă în astfel de eventualitate, foarte simplu — ce se face obişnuit cu lucrurile rămase de la morţi! Nu asta însă îl tulburase şi-l intrigase pe doctor, ci puterea colonelului Soveja de a nu dori să cunoască conţinutul scrisorii. Faptul părea cu atît mai straniu cu cît era evident că scrisoarea vine de la o femeie: de ce o amîna colonelul Soveja pentru un timp nedeterminat? Motiv suficient ca doctorul să fie convins că Soveja tot va ceda pînă la urmă, chiar şi pariase cu sine asupra duratei de rezistenţă a comandantului la ispită. Dar iată că războiul se terminase şi colonelul Soveja îşi respectase cuvîntul, în schimb doctorul pierduse pariul cu sine. Se aflau acum faţă în faţă, unul — emoţionat de clipa pentru care tremurase vreme de şapte luni încheiate —, celălalt, nerăbdător să i se explice raţiunea acestei decizii!

Colonelul Soveja ezita să deschidă scrisoarea, şi nu din cauza prezenţei doctorului; era în el ca o beţie de miracol pe care tocmai dîrzul războinic nu şi-o putea stăpîni. Ezitarea se dovedi însă cumplită, cînd exact pe clipa de cumpănă, destinul interveni cu brutalitate între el şi destinul femeii ferecat în scrisoare...

Divizia îl chemă la telefon să-i anunţe că pentru el, cel puţin, şi pentru oamenii de sub comanda sa, războiul totuşi continua. Resturi ale unei armate hitleriste hărţuite, dar scăpate din încleştarea frontului de sud, deci nesupuse ordinului general de capitulare, vor încerca să răzbată prin foc, spre o Germanie despre care nu aveau cum şti că încetase să mai existe. Sinucidere curată, desigur, pe care n-o putea justifica decît desperarea ajunsă la punctul limită. Pentru prima oară de cînd se afla în război, colonelul Soveja socoti că istoria este nedreaptă cu el şi cu supravieţuitorii pe care nici nu apucase să-i felicite pentru victorie. Avu însă tăria să-şi ordoneze încă odată fluctuaţiile conştiinţei, iar femeii din vis fu nevoit să-i impună o nouă amînare. Ei bine, parcă mai avea importanţă această amînare de cîteva ceasuri în comparaţie cu integritatea şi luciditatea pe care colonelul Soveja şi le voia, pînă la ultima clipă, la fel de ferme?!

Şi-acum să vă lămuresc despre ce este vorba: despre acea bătălie înscrisă în calendar după ziua de 9 mai 1945, angajată pentru apărarea şoselei Brno —Praga, împotriva unor desperate resturi germane, care au şi fost într-adevăr nimicite acolo, bătălie însă care a necesitat jertfele a 6 ofiţeri, 11 subofiţeri, 104 soldaţi români, în memoria cărora şi-acum stă mărturie pe şoseaua Praga—Brno, într-un întrînd de pădure, o troiţă românească în lemnul căreia au fost săpate aceste cifre de statistică simplă.

În această bătălie, prin urmare, de după anunţarea încetării războiului, cînd nu se mai credea posibil ca oamenii să moară pentru război, a căzut şi colonelul Petre Soveja. Numele femeii din visul său rămînînd necunoscut, doctorul nu a avut cui să remită scrisoarea, cu atît mai mult cu cît nu şi-a îngăduit să-i afle conţinutul, şi scrisoarea a coborît în mormînt odată cu cel căruia îi fusese adresată. Şi nimeni nu va şti vreodată ce taină i-a stat pe suflet colonelului Petre Soveja, la ora la care a trebuit să pătrundă în eternitate.

REMEMBER

Macii roșii de la Păulișș

„Memoria eroilor" (foto locotenent-colonel ing. Gh. Rizeanu), după **Monumentul eroilor din războiul antifascist**, creație a sculptorilor Emil Vitroel, Ion Munteanu și a arhitectului Cristea Miloș).

Eroi din Detaşamentul Păuliş. Şcoala de subofiţeri de rezervă Radna, compania VI puşcaşi: căpitanul Ioan Fătu şi sublocotenentul Gh. Cismaru (sus); elevii sergenţi (de la stînga la dreapta): Lera Slobodan, Gheorghe Dumitru, Constantin Comănescu, Petre Coandă, Petru Motea, Tiberiu Iovi, Nicolae Şerb, Ion Motreanu, Dumitru Mechenici şi Grigore Caşotă

Elevii mei sînt un pic emoţionaţi. Îi înţeleg! Le-am povestit de atîtea ori despre faptele pline de eroism înălţător ale unor flăcăi care, în septembrie 1944, s-au luptat, pe viaţă şi pe moarte, cu un duşman încrîncenat, iar acum, iată, s-a ivit prilejul de a păşi prin acele locuri unde au căzut eroii Detaşamentului Păuliş, din care şi semnatarul acestor rînduri a făcut parte...

Ne oprim în dreptul monumentului care le eternizează memoria. Şi eu şi ei sîntem emoţionaţi. Pentru a-mi ascunde sentimentele ce mă încearcă îmi plimb privirea peste locurile atît de cunoscute mie şi caut cuvintele cele mai potrivite spre a reda, cît de cît, evenimentele petrecute cu mulţi ani în urmă. Pe acest pămînt au căzut oameni pe care i-am cunoscut, care mi-au fost buni prieteni! Cum să redau întregul dramatism al acelor momente? Încep simplu...

...În luptele sîngeroase de acum peste patru decenii împotriva duşmanilor ce încălcaseră hotarele de vest ale patriei şi voiau să ocupe întregul Ardeal, aici a căzut viteazul căpitan Ioan Fătu, comandantul companiei a VI-a puşcaşi, descendent dintr-o veche familie de răzeşi din Bucium - Vrancea. El s-a prăbuşit în iureşul celui de-al cincilea contraatac, după ce a semănat terenul din faţa sa cu trupurile cotropitorilor. Dincolo a căzut bunul şi eminentul Gheorghe Cismaru, din familia unui ceferist bucureştean, în timp ce secera cu puşca mitralieră rîndurile duşmanilor ce încercau să învăluiască plutonul pe care-l comanda. Modestul elev-sergent Grigore Caşotă, din Bălăneşti - Gorj, a căzut şi el eroic chiar lîngă sublocotenentul Cismaru, pe care-l sprijinea în contraatacul împotriva invadatorilor. Alt coleg, Petre Coandă, care ne cucerise cu optimismul său, a fost grav rănit de rafala unei arme automate şi a murit mai tîrziu, la spitalul din Orăştie. La cîţiva paşi mai încolo, elevul Constantin Comănescu, din judeţul Gorj, tăcut şi discret, după ce a doborît patru duşmani ce-i atacaseră adăpostul, a fost răpus fulgerător de schijele unei grenade vrăjmaşe. În crîncena încleştare au mai plătit cu sînge dragostea de ţară maistrul-instructor Dumitru Gherghe, din Dăbuleni, elevul-sergent Tiberiu Iovi, din Vinga - Timiş (a scos din luptă şaptesprezece inamici), prietenul meu sîrb Slobodan Lera, dobrogeanul Dumitru Mechenici, cadetul Petru Motea, elevul-sergent Ion Motreanu, din Băneşti-Gorj (s-a strecurat în poziţia inamică şi, prin manevre rapide şi abile, a distrus un tanc cu tot cu servanţi, fiind apoi doborît de mitalierele duşmane), blîndul şi liniştitul coleg din Gurahonţ - Nicolae Şerb... Aşa au căzut colegii mei din compania a VI-a, la care se adaugă ceilalţi mulţi eroi ai „Detaşamentului Păuliş", al căror sînge a udat ţărîna acestor cîmpii în care grînele-şi şoptesc simfonia de aur împodobită cu roşul macilor aprinşi.

Prof. DUMITRU SUSAN

— fost elev-sergent în compania a VI-a din „Detaşamentul Păuliş"

MAXIME

Disciplina militară asigură unitatea armatei, disciplina socială asigură unitatea naţiunii

I. JITIANU

O bună educaţie este izvorul şi temelia cinstei

PLUTARH

Natura creează puţini oameni bravi, educaţia formează mulţi

VEGETIUS

Mai bine să mori cu arma în mînă decît să nu cîştigi gloria militară şi libertatea strămoşilor lăsată drept moştenire

CAESAR

Faima ruginește dacă nu o cureți prin muncă zi de zi

N. IORGA

Nici un luptător cu minte nu-și disprețuiește dușmanul

J.W. GOETHE

Omul fricos umblă cu gheața în sîn

ANTON PANN

Sfătuieşte-te cu toţi dar rezervă-ţi hotărîrea

W. SHAKESPEARE

Nimic nu este mai greu şi mai important decît să te poţi hotărî repede

NAPOLEON

O POZĂ ŞI PATRU... POZNAŞI

Ziarele din California au dezvăluit că două avioane militare americane „Grumman F-14 Tomcat" s-au tamponat în zbor, după ce se apropiaseră la mai puţin de trei metri spre a permite unuia din piloţi să-şi fotografieze camarazii!

Accidentul nu s-a soldat cu victime, iar cei patru locotenenţi au reuşit să-şi conducă aparatele avariate la baza militară San Diego din California. Daunele produse avioanelor au costat, totuşi, 240 000 de dolari. În plus, din cauza şocului, o rachetă aer-aer „Phoenix" s-a desprins din dispozitiv şi s-a prăbuşit în apele Oceanului Pacific. Ar fi putut să cadă, însă, asupra unei zone locuite. Poznaşii, care au vrut să se amuze „la mare înălţime", au raportat superiorilor că izbirea a vut loc într-un strat dens de nori, unde vizibilitatea fusese foarte slabă. Dar camerele de luat vederi instalate la bord i-au dat de gol: filmele arătau un cer incredibil de senin. S-a mai precizat că piloţii se aflau într-o misiune de acoperire a manevrelor navale din zonă.

După poza-suvenir, s-au ales cu o „amintire regulamentară" nu tocmai senină, ca s-o ţină... minte!

NEÎNTOARCEREA „FIULUI RISIPITOR"...

La Washington s-a anunţat că efectivele militare şi civile ale Pentagonului au atins, anul trecut, cel mai ridicat nivel din ultimul deceniu.

Studiul anual intitulat „Selected Manpower Statistics" relevă că, la 30 septembrie 1985, Departamentul Apărării al Statelor Unite dispunea de 2,15 milioane de persoane în uniformă şi de 1,17 milioane de angajaţi civili. A provocat nu puţină surpriză menţiunea că Pentagonul a reuşit să angajeze, în 1985, încă 42 de mii de persoane, în condiţiile în care S.U.A. erau şi rămîn puternic confruntate cu lipsa locurilor de muncă.

În capitala federală nu se ascunde, însă, faptul că Pentagonul continuă să fie departamentul cel mai pricopsit pe banii publici şi, de departe, fiul cel mai risipitor al Americii...

HAZUL TRECE, NECAZURILE RĂMÎN...

Un cetăţean american din Lewistown, statul Pennsylvania, s-a simţit şocat, aflînd din ziare că firma „Lockheed" încasa peste 600 de dolari pentru fiecare colac de toaletă instalat în avioanele militare pe care le fabrica.

Omul s-a adresat, în glumă, conducerii Pentagonului, oferind un scaun uzat, dar la preţul de 20 de dolari. Spre marea uimire a cetăţeanului, serviciile de intendenţă ale forţelor aeriene ale Statelor Unite i-au răspuns printr-o scrisoare oficială. Documentul sublinia că eşantionul oferit era „prea uzat", dar menţiona că „noi achiziţii vor fi organizate de Agenţia pentru logistică a Departamentului Apărării, prin oferte publice". Destinatarul din Lewistown era invitat să participe la respectivele licitaţii...

Un purtător de cuvînt militar, căpitanul Brad Goforth, a confirmat că „răspunsul este serios, forţele aeriene neavînd obiceiul de a lua lucrurile prea uşor". Numai banii contribuabililor americani sînt luaţi în derîdere!

„LA LOC, VACANŢA!"

Cea mai mare bază aeriană din nordul Suediei, amplasată în regiunea Luleaa, a fost închisă timp de trei săptămîni, pentru ca întregul personal militar să-şi ia concediul de vară!

Comandantul regiunii militare din Suedia septentrională, generalul Bengt Gustafsson, s-a declarat „uluit" de această măsură şi a dat asigurări că „o astfel de situaţie nu se va repeta niciodată".

Se pare că închiderea bazei pentru vacanţă totală a fost motivată prin faptul că, în apropierea Cercului Polar, sezonul estival este pe cît de aşteptat, pe atît de scurt. Cum s-ar zice, de vină a fost numai... vara!

CÎND SOŢUL VĂDUVEI DE RĂZBOI TRĂIEŞTE...

Văduvă de război de peste 40 de ani, Loni B., cetăţeană vest-germană, a aflat că soţul ei, Karl, declarat mort în al doilea război mondial, trăieşte!

Luat prizonier şi deţinut, un timp, în Marea Britanie, Karl B. nu s-a mai întors la căminul conjugal după eliberarea sa. Îndrăgostit de altă femeie, s-a stabilit în altă localitate din R.F.G., unde s-a ascuns atîta vreme. Afacerea a fost descoperită cînd, ajuns la 65 de ani, Karl B. şi-a făcut formele de pensionare. Pentru ordinatoarele administraţiei el era, însă, căzut pe front, în cursul ultimei conflagraţii mondiale şi lăsase în urmă o văduvă de război care primea pensie de aproape patru decenii. Prima soţie este ameninţată de riscul de a restitui pensia respectivă. Bigamul nu riscă nimic, deoarece fapta sa incalificabilă intră sub prevederile prescripţiei...

Situaţia rămîne destul de încurcată. „Văduva de război" nu poate intenta nici măcar „divorţ retroactiv", întrucît, la vremea respectivă, „pîritul" era... mort!

METEOROLOGIA ŞI RĂZBOIUL

Aspectele diferenţiate ale vremii au influenţat din cele mai vechi timpuri pe locuitorii planetei noastre, obligîndu-i să se adapteze condiţiilor mediului natural, deosebit de variat în timp şi spaţiu.

Sînt suficiente dovezi păstrate în documente care atestă că multe evenimente din istoria omenirii s-au petrecut în strînsă interdependenţă cu condiţiile meteorologice locale. Nu o dată furia dezlănţuită a stihiilor naturii a decis soarta unor bătălii, mai cu seamă în perioadele istorice mai vechi. Asprimea, viscolele puternice au constituit pentru unele popoare un veritabil zid de apărare împotriva cotropitorilor, după cum furtunile violente şi uraganele dezlănţuite peste întinsul nemărginit al mărilor şi oceanelor au nimicit adesea flote întregi pornite să cucerească pămînturi străine.

Din noianul de fapte însemnate pe răboju timpului am desprins doar cîteva în care implicaţiile vremii au avut un rol covîrşitor.

TRISTUL SFÎRŞIT AL „INVINCIBILEI ARMADA". În anul 1588, Filip al II-lea, regele Spaniei, pregătise un plan ambiţios de cucerire a Angliei, constituind în acest scop o flotă de război compusă din cca 130 de nave mari, pe care o denumi *Invincibila armada*. Pornind din Cadiz, sub conducerea ducelui de Medina-Sidonia, navele spaniole — ce purtau cu ele 8 000 de marinari şi 19 000 de luptători — sosiră în faţa portului Plymouth, de pe ţărmul sudic al Angliei, pregătindu-se de debarcare. Flota engleză, compusă din 197 de nave, inferioare celor spaniole ca tonaj, dar alcătuită din corăbii mai iuţi şi mai bine înarmate, aflată sub comanda lordului Howard, reuşită cu succes asaltului greoaielor nave spaniole şi, în cele din urmă, uriaşa armada se retrase ancorînd la Calais, fără a fi suferit pierderi prea serioase.

Acum fu rîndul englezilor să atace, cu ambarcaţiuni incendiare încărcate cu pulbere şi catran, distrugînd multe nave spaniole. Spaniolii, pentru a scăpa de pericol, se îndepărtară în grabă spre Marea Nordului sperînd să ajungă, ocolind pe la nord Marea Britanie, în Irlanda, ţară catolică, aliata lui Filip al II-lea. Dar, pe neaşteptate, o puternică furtună se abătu asupra acestei mări, atît de agitate mai tot timpul anului. Flota, sub ploaia dezlănţuită, împrăştiată de furia vînturilor care nu mai contenea, fu împinsă spre stîncile ascuţite din preajma ţărmurilor inospitaliere ale Irlandei. Şi astfel, mai bine de jumătate din navele spaniole îşi găsiră sfîrşitul pe fundul mării ori se sfărîmară de stînci. Zece mii de spanioli au pierit, iar din cea mai mare flotă de război cunoscută pînă atunci, abia 50 de nave aveau să se mai întoarcă. Tristul periplu al *Invincibilei armada* a însemnat, de fapt, sfîrşitul supremaţiei Spaniei ca putere maritimă. Şi poate că toate acestea nu s-ar fi întîmplat dacă ducele de Medina-Sidonia n-ar fi avut nefericita inspiraţie să străbată apele atît de des bîntuite de furtuni ale Mării Nordului. Dar spre sfîrşitul veacului al XVI-lea nu se făceau încă observaţii meteorologice de care să se fi servit comandantul flotei spaniole.

CEAŢA ŞI SOARELE AUSTERLITZULUI. În aprilie 1805, Rusia, Anglia şi Austria alcătuiră o nouă coaliţie — cea de a treia — împotriva Franţei napoleoniene. După un şir de victorii fulgerătoare, armata franceză străbate Europa Centrală şi ocupă Viena, la 12 noiembrie. Schimbînd direcţia de înaintare spre nord, Napoleon Bonaparte, în fruntea armatei franceze, se pregăti să dea bătălia decisivă cu armatele ruseşti şi austriece în apropierea localităţii Austerlitz (azi Slavkov-u-Brna) din sudul colinelor Morave. Armatele coaliţiei, conduse de însişi împăraţii Alexandru I şi Francisc I, ocupau platoul Pratzeń, nu mai înalt de 250 de metri, situat la 5 km vest de Austerlitz, în timp ce francezii se grupaseră pe versantul drept al văii rîului Goldbach (Bassanttrice). În ziua de 2 decembrie vremea era umedă şi rece, iar o ceaţă deasă se lăsase încă din ajun învăluind împrejurimile. Iată însă că spre dimineaţă negura se risipeşte de pe înălţimile platoului, lăsînd liberă vederii amplasarea trupelor ruseşti, dar acoperind încă valea rîului Goldbach, unde francezii se pregătesc de atac. O jumătate de oră mai tîrziu soarele luminează întregul platou făcînd să strălucească cele 90 000 de baionete ale lui Kutuzov ce pornesc spre vale pentru a da piept cu armata franceză. Bătălia a durat pînă aproape de faptul serii şi francezii aveau să cucerească cea mai strălucită izbîndă din lungul şir al victoriilor napoleoniene. Geniul militar al lui Napoleon a intuit că retrăgîndu-şi în ajun armata de pe platou va obliga trupele ruseşti să-l ia în primire, expunîndu-se însă privirii francezilor din vale, pe care, după cum am văzut, prezenţa ceţii avea să-i ocrotească, iar cînd norii s-au risipit, soarele Austerlitzului avea să-şi aducă partea sa de contribuţie la desăvîrşirea cîştigării acestei bătălii.

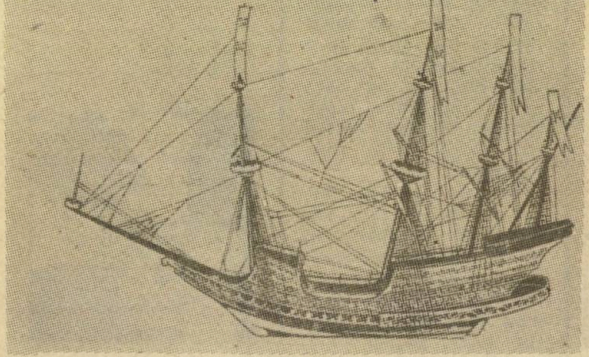

Navă de luptă spaniolă

DACĂ AR FI EXISTAT O REŢEA DE INFORMARE METEOROLOGICĂ. Deşi încă din primele decenii ale secolului al XIX-lea în majoritatea statelor europene se efectuau tot mai numeroase observaţii instrumentale asupra parametrilor ce definesc starea vremii, practic nu se putea vorbi de existenţa unei reţele de staţii meteorologice, care să furnizeze datele necesare nici măcar în cuprinsul aceleiaşi ţări. A trebuit ca un eveniment deosebit să impulsioneze, ba mai mult decît atît, să reclame interesul general pentru realizarea acestui deziderat. Acest eveniment este legat de campania din Crimeea (1854—1856) cînd a avut loc războiul purtat de Rusia împotriva Franţei, Angliei, Turciei şi Sardiniei.

În toamna anului 1854 flota anglo-franceză a început asediul Sevastopolului, principalul port militar al Rusiei la Marea Neagră. La 14 noiembrie, o furtună nemaipomenit de violentă s-a abătut cu toată furia asupra flotei aliate ce staţiona în faţa Balaklavei. Lanţurile groase de oţel ale ancorelor s-au rupt ca sforile sub presiunea vijeliei. Corăbiile au devenit jucăria valurilor şi au început să se ciocnească între ele. Tunurile de oţel au fost smulse din lăcaşele lor distrugînd tot ce întîlneau în cale. Navele de război s-au scufundat unele după altele sau au fost aruncate pe ţărm eşuînd pe bancurile de nisip. În cîteva ore flota engleză a pierdut 32 de vase printre care şi nava „Prinţul Negru", mîndria marinei regale. A pierit, de asemenea, nava amiral a flotei franceze, „Henric al IV-lea", împreună cu alte 26 de nave.

Pentru a elucida cauzele acestei mari catastrofe navale, ministrul de război al Franţei, mareşalul Jean-Baptiste Vaillant, l-a însărcinat pe cunoscutul astronom Urbain Le Verrier, directorul Observatorului astronomic din Paris, care era la curent cu cele mai noi realizări în domeniul meteorologiei. Le Verrier s-a adresat tuturor oamenilor de ştiinţă care făceau observaţi meteorologice în acea vreme. Adunînd datele necesare, el a însemnat apoi pe o hartă a Europei starea timpului cu cîteva zile mai înainte ca furtuna să se fi declanşat pe Marea Neagră. Astfel, Le Verrier a constatat că furtuna a luat naştere tocmai în vestul Mării Mediterane şi după ce a străbătut Italia, Marea Adriatică şi Peninsula Balcanică, după trei zile a pătruns în Marea Neagră. Consecinţele acestei dezlănţuiri a naturii puteau fi, deci, evitate dacă ar fi existat o reţea de informaţii meteorologice.

La 16 februarie 1855, Le Verrier prezintă împăratului Napoleon al III-lea proiectul înfiinţării primei reţele meteorologice pe pămîntul Franţei, a cărei organizare a fost terminată în 1856. Reţeaua a devenit apoi internaţională prin crearea unor reţele similare în Anglia, Prusia, Austria, Italia, Rusia ş.a. În 1860, amiralul şi meteorologul englez Robert Fitz-Roy întocmeşte primele hărţi meteorologice, folosind datele primite din ţările Europei. Începutul de drum fusese făcut!

O SCURTĂ AMELIORARE A VREMII. La 6 iunie 1944 a avut loc pe coastele Normandiei operaţia „Overlord", cea mai vastă acţiune de debarcare cunoscută pînă acum în istorie. Peste 2 700 de nave cu remorci şi 700 nave escortoare, aparţinînd forţelor aliate anglo-americane, cărora li s-au adăugat cca 11 000 de avioane de luptă şi aproximativ 1 000 de planoare, au fost angajate în această operaţiune

ce avea să deschidă cel de al doilea front în Europa împotriva Germaniei hitleriste. După o încleştare dramatică, forţele expediţionare aliate au reuşit să debarce, pînă la sfîrşitul zilei de 6 iunie, cîte o divizie în fiecare dintre cele cinci capete de pod de pe ţărmul Normandiei, în afara celor trei divizii care efectuaseră operaţia de desant aerian. Operaţiunea „Overlord" reuşise! Şi totuşi puţin a trebuit ca data declanşării acestei importante acţiuni să fie din nou amînată. Proiectată iniţial pentru primele zile ale lunii mai, cînd se realiza prima combinaţie prielnică între orarul fluxului şi cel al răsăritului Soarelui, debarcarea a trebuit să fie amînată din considerente de ordin tactic şi strategic. Înaltul comandament aliat, avînd în frunte pe generalul american D. Eisenhower, a hotărît ca operaţiunea să fie declanşată în intervalul 5—7 iunie, cînd se realiza, din nou, un context asemănător cu cel de la începutul lunii precedente. Dar iată că la orele 4 dimineaţa, în cadrul primei şedinţe zilnice a comandamentului aliat cu comisia meteorologică, condusă de colonelul britanic de aviaţie I.M. Stagg, acesta, în urma unei temeinice analize a situaţiei sinoptice, anunţă cel puţin pentru 5 iunie o prognoză a vremii mai mult decît descurajantă. Într-adevăr, un cîmp ciclonic, cu întreaga lui suită de fronturi atmosferice, urma să traverseze zona Mării Mînecii, determinînd o vreme umedă şi rece, cu cerul acoperit de nori cu plafonul foarte jos, din care aveau să cadă ploi abundente, în timp ce rafalele vîntului se preconiza că vor atinge, temporar, 70—80 km pe oră. În asemenea condiţii devenea imposibilă debarcarea deoarece marea montată de vînt deosebit de tare împiedica accesul navelor de debarcare spre plajele normande. În plus, plafonul coborît al norilor făcea practic imposibilă protecţia aeriană. Ţinînd seama de condiţiile meteorologice atît de precare, generalul Eisenhower decide amînarea operaţiei. A doua şedinţă cu comisia meteorologică, ţinută în aceeaşi zi, la orele 21,30, nu lăsa nici o rază de lumină în sumbrul tablou al dimineţii, colonelul Stagg şi colaboratorii săi informînd înaltul comandament aliat că pe coastele nordice ale Franţei, condiţiile meteorologice sînt şi mai puţin prielnice. Tensiunea a sporit şi mai mult deoarece consecinţele inevitabile ale unei noi amînări a debarcării puteau periclita însăşi întreaga operaţiune.

În dimineaţa zilei de cinci iunie, la orele trei şi jumătate, în timp ce vîntul, de proporţiile unui uragan, zgîlţîia din temelii micul cantonament al cartierului general aliat, iar şuvoaiele de ploaie se înteţiră, meteorologii afişară un neaşteptat optimism: prognoza pentru 6 iunie anunţa o vreme mult ameliorată. După datele minuţios prezentate şi analizate de meteorologi, această ameliorare simţitoare a vremii n-avea, însă, să dureze decît cel mult 36 de ore, după care furtuna se va dezlănţui iar. Deşi perspectiva era departe de a fi strălucită, deoarece răgazul destul de scurt nu putea permite debarcarea în condiţii acceptabile decît a primelor valuri de asalt, totuşi, ţinînd seama de consecinţele nefaste ale unei noi amînări, se hotărî lansarea atacului în primele ore ale zilei de 6 iunie. Prognoza meteorologică s-a dovedit a fi excelentă şi astfel scurta perioadă de ameliorare a vremii a permis realizarea cu succes a operaţiunii „Overlord", care a avut o influenţă deosebită la obţinerea victoriei finale de către aliaţi.

IOAN STĂNCESCU
cercetător principal
la Institutul de Meteorologie
şi Hidrologie

PRIMII NOŞTRI AERONAUŢI

La 9 iunie 1874 s-a înălţat deasupra Capitalei primul balon cunoscut la noi. Era balonul „Mihai Bravul", confecţionat la Paris. În prima sa cursă a avut la bord doi cutezători: pe ziaristul Grîgore Ventura şi pe negustorul M. Villemont. În a doua sa cursă, acest uriaş înalt de 25 de metri şi cu diametrul de 14 metri, a transportat trei ofiţeri — maiorii: Constantin Poenaru, Jak Lahovari şi Dem. Demetrescu, plecaţi cu misiunea de a întocmi prima hartă militară aeriană a Bucureştilor. Misiunea fiind îndeplinită cu succes, Ministerul de Război a hotărît înfiinţarea primei secţii de aerostaţie, în cadrul Regimentului 1 Geniu. A fost trimis la Paris locotenentul Ion Gărdescu şi acesta, după o specializare de cîteva luni, s-a înapoiat în ţară aducînd un balon sferic achiziţionat pentru secţia prevăzută. Balonul a fost utilizat începînd din luna iunie 1892. În 1894, secţia de aerostaţie dispunea de primul său balon confecţionat în întregime în ţară. În 1905 şi 1906, locotenenţii Asachi şi Moruzi fac dese ascensiuni cu balonul „România" (în fotografie) — cel mai mare de pînă atunci folosit de armata noastră. În 1912, aerostaţia noastră activa sub forma unei companii, comandată de căpitanul Fotache Ionescu. La sfîrşitul lunii august 1916, compania aceasta avea cinci baloane de cîte 630 mc, care au conlucrat cu artileria, dînd rezultate mulţumitoare din primele operaţiuni.

ION MUNTEANU

ŞCOALA DE AVIAŢIE DE LA COTROCENI

Ministerul de Război a înfiinţat, în luna aprilie 1912, Şcoala de Aviaţie de la Controceni, unde tinerii ofiţeri români învăţau arta zborului. Şcoala era înzestrată cu zece aparate — patru biplane „Farman", cinci monoplane „Bleriot" şi un hidroaeroplan (căruia i se spunea „Raţa"). Avioanele erau de tipul cel mai nou şi atingeau viteze de pînă la 95 de km pe oră, iar patru dintre ele puteau să se înalţe pînă la altitudinea de 500 de metri.

În fotografie: **hangarele în care erau adăpostite aparatele de zbor şi cîţiva dintre ofiţerii primei promoţii a Şcolii.**

Savanți în uniformă

În galeria marilor personalități ale științei, culturii sau artei românești și mondiale se înscriu, la loc de frunte, și numeroși militari români, care fac cinste uniformei armatei noastre și patriei în care s-au născut. Printre aceștia se numără, fără îndoială și Ștefan Odobleja, medic militar, căpitan, pe vremea cînd publica celebra sa lucrare de pionierat în cibernetică *„Psychologie consonantiste"*, **la o editură pariziană, în două volume (1938, 1939), care, așa cum afirmă dr. Mihai Golu în prefața cărții** *Psihologia consonantistă și cibernetica*, *„se adaugă ca o piesă deosebită la dosarul genezei și dezvoltării celei mai influente dintre științele secolului al XX-lea – cibernetica"*.

Ștefan Odobleja (născut la 13 octombrie 1902 în localitatea Valea Hoțului, jud. Mehedinți și decedat la 4 noiembrie 1978 la Drobeta-Turnu Severin) s-a preocupat și de fizică, filozofie, psihologie, drept, teatru, poezie, ziaristică. Despre meritele lui Ștefan Odobleja în fundamentarea și dezvoltarea ciberneticii s-a scris mult în cadrul acțiunilor de redescoperire și reevaluare a moștenirii științifice a marelui savant. În cele ce urmează ne vom referi la unele dintre preocupările sale mai puțin cunoscute în domeniul psihologiei, pedagogiei și sociologiei militare.

Locotenent-colonelul ȘTEFAN ODOBLEJA – PIONIER AL CIBERNETICII, CERCETĂTOR ÎN DOMENIUL PSIHOLOGIEI ȘI PEDAGOGIEI MILITARE

Ca ofițer medic, cu preocupări de cercetare interdisciplinară, Ștefan Odobleja a fost printre cei mai activi colaboratori ai revistei **„Spirit militar modern"**, o revistă de psihologie, pedagogie, sociologie și etică, care în primul număr din ianuarie 1939 publica articolele **„Sufletul ostășesc"** de profesor C. Rădulescu Motru, **„Forța autorității"**, **„Profesor și ofițer"**, **„Psihologia și pedagogia ordinului"** ș.a.

În Nr. 5/6 1939 al aceleiași reviste, după apariția și a celui de al doilea volum din **„Psychologie consonantiste"**, se tipărește o recenzie a lucrării, care este apreciată ca **„o încercare de a expune psihologia printr-o prismă psiho-fizică"**, **„o lucrare realistă cu caracter aplicativ și interesantă"**, iar consonantismul ca **„ultima expresie a fizicismului psihologic și ultima sa formă evolutivă"**, ce încearcă să explice misterul psihicului prin **„consonanțe și disonanțe de unde vibratorii"**. Recenzia se încheie cu speranța că lucrarea lui Odobleja **„nu va scăpa atenției unii celor în drept... ea făcînd proba elocventă a unei puteri de muncă științifică"**. În paginile revistei mai apar și două articole semnate de medic căpitan dr. Șt. Odobleja, intitulate **„Teorie și practică"** și **„Cantitate și calitate"**.

În contextul politic și militar al anului 1939, atunci cînd deasupra Europei se adunau norii grei ai războiului hitlerist, cînd independența și suveranitatea, integritatea teritorială a României erau grav amenințate, Ștefan Odobleja, alături de alte mari personalități române (C. Rădulescu Motru, semnatarul articolului semnalat, era președintele Academiei Române), se simte obligat să sprijine și cu condeiul acțiunea națională de întărire a capacității de apărare și de rezistență armată în fața agresiunii.

Primul articol al savantului abordează teoria și practica, în exclusivitate ca laturi ale învățămîntului militar și ale procesului instructiv-educativ cu toate categoriile de militari. După definirea noțiunilor și cîteva considerații critice asupra concepțiilor absolutizante în privința celor doi termeni, Odobleja pledează pentru **intensificarea teoriei** în pregătirea oștirii. Lecția scrisă (cartea) să se substituie și să se asocieze, „cu incomparabile avantaje", lecției vorbite. Adică, după părerea savantului, **„fiecare școlar-soldat să-și aibă cartea sa"**, să se încurajeze tipărirea de manuale bune pentru elevi, soldați și grade inferioare, să se încurajeze

publicistica militară, termenii tehnici militari să fie adaptaţi limbii române pentru a fi mai bine înţeleşi. Cărţile, manualele să fie **„scrise literar de către oameni cu talent"**, să fie bogat concretizate prin figuri, scheme, tablouri sinoptice etc. Autorul militează şi pentru încurajarea cititului în toată ierarhia militară **„prin exemple, distincţiuni, dirijare, promovare după acest criteriu"**. Pentru ofiţeri şi subofiţeri să se atribuie o notă specială pentru citit şi cultură militară. **„Studiozitatea trebuie să fie o notă atît de preţuită încît ea trebuie să acopere complet toate micile defecte** (lipsuri în pregătire, n.n.) **inerente cititului şi meditării"** spune Ştefan Odobleja. Tot pentru încurajarea studiului propunea să se acorde timpul necesar pentru citit, şi aceasta nu prin sacrificarea altor nevoi ale serviciului ci **„să se suprime unele pierderi de timp inutile sau formale"**, să se constituie biblioteci pentru companii, o bibliotecă a regimentului — **„organizată, clasificată, condusă de un om competent, activă şi deschisă în permanenţă"**, cu cărţi multe şi bune, **„cărţi de specialitate militară — apoi cărţi practice (de ştiinţă aplicată) şi, într-o proporţie cuvenită, cărţi de literatură extrem de selecţionate (istorice, patriotice, eroice, naţionale, morale etc)"**.

În ceea ce îl priveşte pe ofiţer, Odobleja considera că şcoala militară nu epuizează pregătirea teoretică a ofiţerului — **„Ea abia le însăilează"** —, ofiţerul fiind obligat să-şi continuie demersul instructiv-formativ. **„Cu terminarea şcolii nu înseamnă că trebuie terminat cu cartea. Orice profesiune intelectuală** — scria Odobleja — **cere pregătire continuă şi şcoală pe viaţă. Ofiţerul este intelectualul armatei el trebuie să citească mult. În carte stă superioritatea ofiţerului şi prin carte trebuie să se impună el în primul rînd."**

Pentru învăţămîntul militar savantul stabileşte cîteva imperative: **„Mai multă carte, mai puţine ore de program, dar mai mult citit... şi mai multe idei... mai mult realism, mai multă intuire şi demonstraţii practice"**. Şcolile şi unităţile să fie mai bine dotate cu material demonstrativ, chiar procurat cu forţe proprii, **„adunările să fie restrînse la minimum necesar, ordinile ca şi celelalte documente scrise, să fie de o concizie extremă"**, să se facă o mai strînsă legătură între teorie şi practică imediat după însuşirea teoriei. **„Ostaşului nu-i trebuie teorie pentru teorie, teorie-sport sau teorie-jucărie, ci teorie aplicată cu folos în viaţa militară şi la război"**. Pentru ofiţer trebuie să existe cărţi sau regulamente cu planuri de lecturi bine gîndite, cît mai sistematizate şi bine alese, după care el să se orienteze în expunerea lecţiilor şi, desigur, să le amelioreze în timp. Inspecţiile care dau **„tonul şi direcţia întregii activităţi a subordonaţilor"** să procedeze la **„înlocuirea vorbelor prin idei şi a ideilor prin fapte"**.

În pregătirea cadrelor „şcoala ofiţerilor" la unităţi trebuie să devină **„un fel de societate ştiinţifică, de specialitate, o mică academie militară"** în care să nu se repete aceleaşi subiecte, ci să se cerceteze ideile noi, să se dezbată probleme mari, să se facă propuneri de metode noi, să se argumenteze cu norme ale ştiinţei militare şi mai ales cu fapte experimentale. Conferinţele cu cadrele să vizeze cît mai mult originalitatea, contribuţia personală, noutatea, spontaneitatea, să se folosească o bibliografie bogată, iar dezbaterile să se facă disciplinat şi cu competenţă astfel ca întreaga **„şcoală a ofiţerilor să reprezinte un mijloc de emulaţie, un loc de încercare, un sistem de selecţionare"**.

Cea de a doua latură pe care accentuează Odobleja în instrucţia militară este **intensificarea practicii.** Însuşirea tehnici militare, concentrată, fără multă frămîntare sau formalistică pedagogică, trebuie să cuprindă multă practică, **„să arătăm oamenilor cum să facă şi să fie puşi, apoi, să repete pînă cînd ajung să execute cu maximum de precizie şi rapiditate"**. Tot în sfera practicii, spune Odobleja, e nevoie ca fiecărui ostaş să i se insufle pasiunea pentru tehnică, să înveţe să înoate, să escaladeze, să urce dintr-o prăpastie sau să o coboare, să călărească, să pedaleze, să vîslească, să facă un pod, să lovească bine o ţintă terestră, dar şi aeriană etc.

În cel de al doilea articol, urmînd aceeaşi schemă, Ştefan Odobleja defineşte noţiunile de cantitate şi calitate, după care, transpunîndu-le fenomenului militar, le concretizează în consideraţii interesante asupra ofiţerului, subofiţerului şi soldatului...

Iată deci, prin prisma exclusiv a celor două articole, cîteva păreri ale savantului Ştefan Odobleja, în probleme importante ale gîndirii şi practicii militare româneşti interbelice. Desigur, majoritatea acestora vizau schimbări profunde în domeniile abordate, atunci, în epocă, iar multe dintre ele îşi păstrează actualitatea şi în zilele noastre.

Căpitan IOAN VLAD

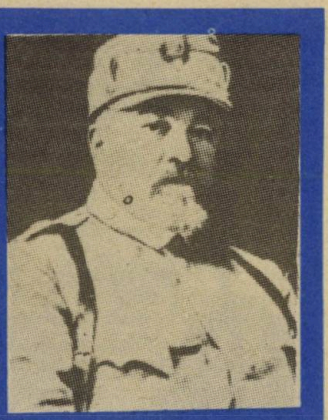

Locotenentul IOAN CANTACUZINO

Savantul bacteriolog de renume mondial s-a născut la 21 XI 1863 şi a decedat la 14 I 1934 în Bucureşti. Contactul cu armata datează din 1885 cînd îşi satisface stagiul militar, cu gradul de sublocotenent, într-o unitate de geniu. După o scurtă perioadă petrecută în Franţa, la studii, se reîntoarce în ţară şi este numit profesor la Facultatea de medicină din Bucureşti, iar în 1908 director al Serviciului sanitar civil. Conform Dicţionarului *„Prezenţe militare..."*, în 1913 este rechemat în armată şi i se acordă gradul de locotenent încredinţîndu-i-se *„sarcina de a iniţia acţiunile de combatere a epidemiilor de febră tifoidă şi holeră asiatică, izbucnite în rîndurile armatei, în care scop organizează carantinele de la Zimnicea şi vaccinează militarii din Corpul IV armată. În timpul campaniei din 1916–1918 este din nou mobilizat... În 1917 a fost numit directorul Serviciului sanitar militar şi civil pe întreaga ţară"*. A fost decorat cu numeroase ordine şi medalii româneşti şi străine. În 1921 a creat Institutul de seruri şi vaccinuri, care-i poartă numele, iar în 1931 Institutul sud-est european de folclor şi medicină. A participat la viaţa culturală şi politică a ţării fiind unul dintre fondatorii revistei *Viaţa Românească*. Tot el a fondat (în 1924) *Revista ştiinţelor medicale*. În 1925 devine membru al Academiei Române şi al mai multor academii de peste hotare.

Locotenentul HORIA HULUBEI

S-a născut la 15 XI 1896, în oraşul Iaşi, a decedat la 23 XI 1972, la Bucureşti. Savant de renume mondial, întemeietorul şcolii româneşti de fizică nucleară, cercetător în domeniul aeronauticii. A fost elev al Şcolii de ofiţeri de infanterie Botoşani, pe care a absolvit-o în 1916, cu gradul de sublocotenent.

„Contactul cu şcoala militară de la Botoşani — va declara marele savant cu prilejul unui interviu acordat publicistului V. Firoiu —, *mi-a trezit curiozitatea care trăieşte în fiecare adolescent animat de prestigiul hainei militare: Cum o fi oare în armată, cum o fi oare la Şcoala militară? erau cele două întebări care mă frămîntau mereu. Trecerea prin tot cortegiul de forme şi contacte cu şcoala însăşi şi cu oamenii ei, cu tovarăşii mei de an şi cu regimul sever al disciplinei militare, fiind vreme de război, nu m-au impresionat prea mult în mod special, pentru că şi noi „civilii" eram preocupaţi de soarta armatei, de soarta ţării... Acolo, pe frontul Moldovei, am cunoscut lupta cu mitraliera şi cu puşca, precum şi rosturile folosirii baionetei, pe cînd nu le aflasem decît teoretic şi numai în perioada de aplicaţii la şcoala militară. La vîrsta studiilor universitare atît de mult visate pe băncile liceului, la vîrsta marilor idealuri, îmi făurisem o viaţă în tranşee şi trăiam emoţia luptătorului stăpînit de o supremă năzuinţă: să-mi apăr patria"...* Viitorul savant a fost trimis, cu gradul de sublocotenent, pe frontul de la Mărăşeşti, unde a primit comanda unui pluton format din rezervişti. *„Nu voi putea uita în tot cursul vieţii mele, recunoaşterile făcute ca infanterist, cu aceşti bravi ostaşi de sub comanda mea, care căutau să mă protejeze în timpul misiunii noastre comune: «ştiţi, noi sîntem mai bătrîni, e păcat de tinereţea dvs... ţara are nevoie mai multă de dvs.»".*

Ţinîndu-se seama de înclinaţiile sale pentru aeronautică (construia aeromodele, a realizat chiar un planor cu care a încercat să zboare), cît şi de rezultatele remarcabile obţinute la învăţătură, (a fost şef de promoţie), la sugestia generalului Berthelot, şeful Misiunii franceze în ţara noastră, a fost trimis la studii de specialitate, mai întîi în Anglia, apoi în Franţa, devenind curînd pilot militar. A îndeplinit cu succes mai multe misiuni împotriva armatei germane, după care a revenit în ţară şi a fost repartizat cu gradul de locotenent, la Grupul II aeronautică Tecuci.

După demobilizare şi-a continuat activitatea ştiinţifică contribuind la dezvoltarea fizicii nucleare în ţara noastră şi în lume. În 1955 a devenit membru al Academiei Române. A mai fost membru corespondent al Academiei de Ştiinţe din Paris şi al Academiei de Ştiinţe din Lisabona. A dus o activitate remarcabilă pe tărîm obştesc

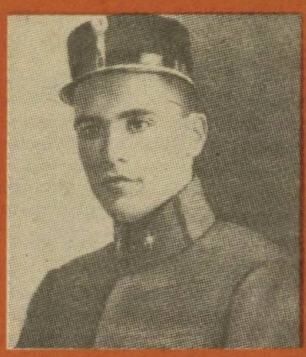

Colonelul (r) C. DAICOVICIU

S-a născut la 1. III. 1898, în comuna Căvăran — azi Constantin Daicoviciu, judeţul Caraş Severin — şi a decedat la 27. V. 1973, la Cluj-Napoca. Istoric şi arheolog de renume mondial. În 1916, încă de pe băncile şcolii, a fost încorporat şi repartizat la Regimentul 43 infanterie din armata austro-ungară, unitate formată numai din români. Urmează cursurile unei şcoli de ofiţeri de rezervă. După absolvire a fost trimis pe frontul din Italia. *„În fruntea batalionului nostru* — avea să declare mai tîrziu savantul — *flutura tricolorul românesc, ca rod al unei iniţiative proprii şi anonime... iar cîntecul pe care-l cîntau ostaşii acestui batalion în timpul marşului era însuşi Marşul lui Mihai Viteazul. Uniformele erau austro-ungare dar inimile, cugetele şi năzuinţele, ca şi graiul şi cîntecele, erau româneşti".* După doi ani revine la Caransebeş... În 1955 ţinîndu-se seama de meritele sale deosebite în domeniul arheologiei şi istoriei a primit titlul de membru titular al Academiei Române. A fost ales (vezi *„Prezenţe militare în ştiinţa şi cultura românească"*, Editura Militară, 1982) membru corespondent al Institutului arheologic din Berlin şi al Societăţii de studii latine din Paris. În 1968, Universitatea din Viena i-a decernat premiul „Gottfried von Herder". În 1969 autorităţile române hotărăsc înaintarea sa de la gradul de maior la gradul de colonel în rezervă... A fost distins cu titlul de Erou al muncii socialiste. A fost deputat în Marea Adunare Naţională şi membru al Consiliului de Stat. A scris numeroase opere ştiinţifice de o certă valoare, multe dintre ele cu privire la formarea poporului român şi a limbii române.

JEAN GHELIUC

MAXIME

Amar cetăţenilor a căror inimă nu bate pentru patrie

DIMITRIE BOLINTINEANU

Patriotismul este dreptul cel mai scump şi cea mai sacră datorie a fiecărui cetăţean

BOGDAN PETRICEICU HASDEU

Artişti plastici în uniformă

ISER

Cînd avea vîrsta de 32 de ani (în 1913), pictorul şi graficianul Iser a îmbrăcat haina militară, fiind concentrat. Avea gradul de soldat şi s-a mîndrit cu această haină, dovadă că a ţinut să aibă şi să dea prietenilor această fotografie pe care o reproducem (aflată astăzi în colecţiile Academiei R.S.R.). Reamintim că Iser a fost membru al Academiei Române şi a primit titlul de Artist al Poporului.

ION JALEA

Academicianul Ion Jalea, care ne-a dăruit remarcabile opere de artă — peste două sute de lucrări de compoziţie şi mai bine de o sută de portrete — s-a întîlnit cu viaţa ostăşească în 1913 cînd a fost încorporat, ca soldat cu termen redus, în cadrul Regimentului 34 infanterie, batalionul de la Babadag. Reintrat în viaţa civilă şi-a reluat activitatea de sculptor pînă cînd evenimentele din 1916 l-au chemat din nou sub drapel. A urcat treptele ierarhiei militare pînă la gradul de locotenent-colonel (r). În august 1917 se afla pe frontul de la Mărăşeşti, în zilele marii ofensive ale armatei române renăscute. În timpul unui intens bombardament inamic, un obuz explodează în preajma sa ucigînd mai mulţi ostaşi. Sculptorul va fi grav rănit rămînînd, de atunci, fără braţul stîng, amputat la spitalul din Galaţi. Cu toate acestea, după demobilizare, a continuat să sculpteze pînă la sfîrşitul vieţii. Şi-a reluat lucrul în atelier *„simultan cu educarea de a trăi cu un singur braţ"*. Multe dintre lucrările sale poartă amprenta anilor de eroism legendar al ostaşilor români. De altfel, cum însuşi sculptorul a mărturisit într-un interviu acordat revistei noastre, chiar şi în timpul luptelor a continuat să sculpteze folosind lutul tranşeelor.

Despre anii petrecuţi la Iaşi, ca elev la şcoala militară, poartă amintiri frumoase: *„Acolo, la Iaşi, mi-a fost oţelită voinţa pe care o consider temeiul cercetării ştiinţifice; cele învăţate la Iaşi, la Liceul militar, m-au călăuzit să ajung pe drumul dezvoltării, să găsesc soluţia prin tenacitate"*.

Caleidoscop

● *La 6 iunie 1944, dincolo de apele Mării Mînecii este pusă în mişcare armata aliată pregătită să debarce în Europa, unde o aşteaptă 57 de divizii germane eşalonate în spatele celor 3 000 de kilometri ai „Zidului Atlanticului", socotit inexpugnabil. La ora 4 dimineaţa, cea mai uriaşă flotă navală şi aeriană concentrată vreodată în lume se îndreaptă către locul ales pentru debarcare — o fişie de 100 de km din coasta Normandiei. Sînt 3 000 de nave special construite pentru această acţiune, 500 de nave de război (crucişătoare, port-avioane, culegătoare de mine, submarine) şi 11 000 de avioane, dintre care 1 000 au la bord paraşutişti. Iar în urma lor, cîteva mii de genişti instalează reţeaua de conducte subacvatice necesare transportului carburanţilor. La apusul soarelui, cînd „cea mai lungă zi" s-a terminat, aliaţii trecuseră de „Zidul Atlanticului" şi debarcaseră în Franţa. Bilanţul bătăliei: 5 000 de morţi, 800 de avioane doborîte, 500 de ambarcaţiuni scufundate — numai din efectivul aliaţilor. Pierderile germane n-au fost anunţate niciodată. În următoarele trei luni au fost aduşi în Europa, pe calea deschisă la 6 iunie, aproape două milioane de ostaşi.*

● *Cetăţeanul Bogumil Kunici din localitatea Kalisz (R.P. Polonă) este posesorul unei originale colecţii de figurine. El are nu mai puţin de 2 000 de soldaţi şi luptători din... plumb, reprezentînd diferite epoci istorice şi, mai ales, din timpul războiului de 30 de ani şi din epoca napoleoneană.*

M.B.

Saşa Pană:

ÎMI AMINTESC

În octombrie 1948 am fost rechemat în cadrele active ale armatei, cu gradul de colonel, adică acel al colegilor de promoţie (dar care nu fuseseră îndepărtaţi în virtutea legilor discriminatorii antonesciene). Am îmbrăcat cu plăcere uniforma militară, pentru că era a armatei republicii, a armatei populare. Am

Colonelul Saşa Pană

părăsit redacţia *Flacărei*, organ al USASZ (adică al Uniunii Sindicatelor de Artişti, Scriitori şi Ziarişti) — bunica *României Literare* de azi, dacă socotim *Gazeta Literară* fiica ei legitimă — şi am trecut la conducerea revistei *Educaţia artistică*. Această revistă ostăşească, după o meteorică transformare în *Lumina*, a devenit *Viaţa militară* de azi. Educaţia artistică se subintitula organ al D.S.P.A., adică al Direcţiei Superioare Politice a Armatei (azi, Consiliul Politic Superior al Armatei).

Cei aproape patru ani cît am conlucrat cu colectivul redacţional al *Educaţiei artistice*, mi-au lăsat o neumbrită, frumoasă amintire. Revista, care apărea lunar (un timp bimestrial), în format de carte (100—200 pagini), publica material dedicat exclusiv echipelor artistice din unităţile militare (echipe a căror activitate o îndrumam şi inspectam). Aşadar conţinutul revistei era: scurte piese de teatru (unu-două tablouri), poezii, monologe (umoristice), cîntece. Toate strîns legate de evenimentele (co-memorări istorice, momentul politic ş.a.) lunii pentru care apărea respectivul număr. Pentru ca echipele să aibă răgaz să le pregătească, să le transforme în spectacole, aceste materiale se tipăreau cu cel puţin o lună anticipat. Şi niciodată această apariţie la timp, nu a fost eludată. În şedinţe stabileam, conform dorinţei fiecăruia, forma în care să scrie (teatru, poezie etc) şi fixam data cînd materialul trebuia adus spre lectură în plenul redacţional şi, eventual, ajutat cu sugestii la îmbunătăţirea lui. Cu plăcere îmi amintesc că întotdeauna acea dată a fost respectată de *toţi*. Chiar şi colaboratorii externi nu ne făceau greutăţi (...) Echipele artistice din ţară se prezentau, la sfîrşit de an... teatral, la un concurs. Nu-mi amintesc dacă se acordau şi premii sau numai satisfacţii morale!

Educaţia artistică conţinea ode, imnuri, poezii antologice, originale sau traduceri. (...) Poeziile erau precedate şi de un sintetic medalion bio-bibliografic al respectivului poet. De altfel şi colectivul redacţional avea poeţii săi: N. Tăutu, S. Sigartău, N. Dumbravă şi alţii absenţi la apelul memoriei. Umorul şi satira (necesar adjuvant educativ) erau prezente prin penele ascuţite ale lui Fred Firea, George Mihalache şi alţii.

Îmi amintesc de acei care m-au ajutat să facem din această tipăritură o revistă cu un nivel artistic, estetic mereu mai ridicat, ştiut fiind că numai atare pagini pot convinge, deci să-şi atingă scopul urmărit. Şi în primul rînd voi aduce aici numele harnicului, plinului de entuziasm căpitan Constantin Ghiban, secretarul de redacţie al revistei. A trecut prea curînd în lumea umbrelor delicatul, chiar timidul Ghiban, doborît de o boală necruţătoare. Numele lui îl asociez şi momentului de reînviere a operetei cu *„Cîntecul munţilor"* pentru al cărui libret, Viorel Doboş scrisese o muzică inspirată. Una din bucuriile scurtei vieţi a lui Ghiban a fost să-şi vadă apărută cartea la care robotise ani mai mulţi (din extrema conştiinciozitate care îl caracteriza), o monografie a vieţii şi operei lui Ciprian Porumbescu, — amîndoi de fel de pe aceleaşi meleaguri.

Prin acei ani, cînd făceam parte din colectivul de îndrumare a Teatrului Armatei, în fruntea lui era un destoinic maior (impunător şi prin statură) pe nume Nicu Răducu. Cîte titluri valoroase au devenit spectacole — cu sălile neîncăpătoare — datorită, în bună parte, şi perseverenţei acestui neobosit animator: *Vînt de libertate, Tarsiţa şi Roşiorul, Pericola*...

Cu melancolia inerentă cînd gîndul călătoreşte spre trecute şi ireversibile vremi, mă revăd conducînd dezbaterile în care pregăteam fiecare viitor caiet al *Educaţiei artistice*. Cei care citeau sau aduceau observaţii erau atunci mai tineri cu o pătrime de veac şi stele încă puţine le străluceau pe umeri. Ei se numeau maiorul Laurenţiu Fulga, căpitanul Nicolae Tăutu, soldatul în termen Ştefan Gheorghiu (care intra în colectivul redacţiei cu aureola de autor premiat al nuvelei *„Roţiţa"*) şi alţii. În colectivul nostru erau şi angajaţi civili, poeţi ca Nicolae Dumbravă, prozatori şi dramaturgi ca Mircea Radina (cu vocea-i şoptită, parcă de departe), Aurel Drăghicescu, Vlaiculescu (...)

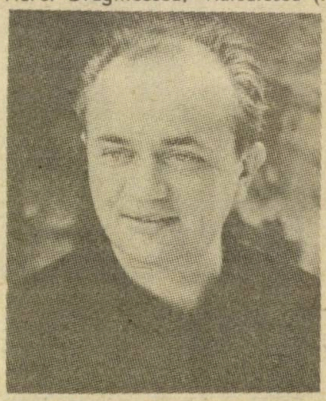

Mircea Radina, poet, prozator şi dramaturg

În 1950 am primit în colectiv un fruntaş în termen al cărui nume abia peste ani urma să devină notoriu. Se numea Alexandru Paşcanu. E actualul profesor la Conservatorul bucureştean, autor, printre altele, al unei rapsodii pe care o ascult cu plăcere, din cînd în cînd la radio. În compunerile pentru revistă era şi textier şi componist. Unele s-au bucurat de un deosebit succes printre ostaşii care le-au văzut interpretate, cum a fost sceneta *„Înainte, spre glumă, marş!"*. Într-o zi din toamna anului 1950, cînd plata drepturilor cuvenite colaboratorilor întîrziase multişor şi bugetele personale se anemiaseră, am găsit în cabinetul meu, pe birou, următorul catren cu explicitul motto:

Căpitanul Constantin Ghiban, pe frontul antihitlerist

„Deşi nu sînt în faţa unei instanţe de judecată, colaboratorii revistei Educaţia artistică *aşteaptă cu înfrigurare să fie... achitaţi.*

Telefoane şi demersuri,
Cereri, semnături, jelanii.
...„E uşor a scrie versuri"...
Dar e greu ca să iei banii!

Nu mi-a fost greu să descopăr pe autor în făptura (măruntă) a fruntaşului — de astă dată şi în epigrame — Alexandru Paşcanu. Pentru ca evocarea anilor de muncă la *Educaţia artistică* să fie mai completă, trebuie să mai aduc neapărat un nume: al locotenent-colonelului Nicolae Constantin, şeful secţiei din care făcea parte şi Biroul Creaţii. Acest om, cu mult tact tovărăşesc şi autentică minte clarvăzătoare, participa la lectura manuscriselor, dacă nu le lua la el spre „puricare". Drag mi-a fost şi mi-a rămas pentru inima sa caldă, pentru sinceritatea ce radia, pentru naturalul exprimării opiniilor sale, solid argumentate şi dovedindu-se — totdeauna, cred — juste (...)

Am fost chemat la conducerea altei instituţii militare, curînd după ce revista îşi schimbase formatul (în cel actual al *Vieţii militare*) şi începea să-şi îmbogăţească sumarul cu cronici literare, muzicale, artistice (teatrale ş.a.) şi cu un interesant material iconografic precum şi cu medalioane de prezentare a scriitorilor români şi străini. Am plecat luînd cu mine amintirea unor ani fructuoşi la ai căror roade am fost sprijinit necondiţionat de o echipă de tovarăşi înzestraţi şi care s-au dăruit din plin muncii de redacţie.

MONUMENTUL TĂCERII

– Povestire ştiinţifico-fantastică –

Femeia care venise în parcul aproape pustiu, deşi nu mai era atît de tînără, arăta o stranie frumuseţe. Nu era grăbită şi nici nu aştepta pe cineva, aşa cum nici atentă nu era la ce se petrece în jurul ei, semn că obişnuia să vină des aici şi cunoştea aceste locuri.

Din cînd în cînd şoptea ceva copilului care alerga înaintea ei rîzînd şi cum trecea aşa, adîncită în gînduri, puteai să-ţi dai seama de la bun început că nu era fericită. Prin nimic nu trăda chipul ei vreo durere. Dimpotrivă: trăsăturile-i blînde erau destinse, nici o grimasă nu le tulbura simetria armonioasă — doar în ochii mari, pentru cine ar fi privit-o cu atenţie, stăruia încă amintirea unei dureri îndepărtate, pe care curgerea timpului nu izbutise s-o şteargă. Ochii aveau o culoare albastră, deschisă, tulburătoare, de parcă rînduri nenumărate de lacrimi ştersese ră ultramarinul lor viu de altădată.

Afară era iarnă, minus 90 de grade, dar în parcul acoperit aleile violet, arborii exotici, lacul cu debarcader şi ştrand se prezentau la fel ca-n timpul celei mai călduroase veri.

Femeia trecu împreună cu copilul podul arcuit peste lac şi se îndreptă spre Monumentul Tăcerii.

— Mamă, strigă copilul, şi ea tresări, mamă, dă-mi voie, te rog, să mă plimb cu căluţii resa.

— Bine, şopti ea! Du-te! Poftim ia cîte fişe doreşti!

Îi întinse o fişă de cont în alb. Privi cum coama părului lui roşu ca focul saltă grăbită printre arbuştii violet care străjuiau aleile şi, apoi, dispare spre hipodromul cu resa dresaţi.

O luă încet spre monument. Un obelisc de marmură galbenă tăiat în patru muchii pe care erau săpate cu litere albastre sute de nume. Deasupra, sculptura închipuia un scut, care se rotea încet în jurul unui ax, cu concavitatea în sus, sprijinind patru stele închipuind cele patru puncte tutelare. De jur împrejur totul era acoperit cu plăci de marmură.

Se aşeză pe o bancă. Ochii ei urmăriră coloanele lungi de nume săpate pe faţetele monumentului, apoi privirile îi coborîră. Rămase un timp aşa, dusă pe gînduri. Apoi deschise geanta şi scoase un pachet de scrisori legate cu grijă...

30 vorel, anul 34 X

Scumpă Ran,

Este un lucru straniu dar, într-adevăr, aşa e — pe scrisoarea ce ţi-o trimit am pus data, dar n-am pus locul pentru că nu ştiu ce să pun: sîntem pretutindeni şi nicăieri.

De aici, planeta noastră se vede exact aşa cum ştii că se vede din cosmos — tu eşti acolo şi atunci totul este în ordine, eşti singurul meu punct de referinţă în acest univers mişcător şi haotic!

Mi-e dor de tine, atît de dor încît aştept în fiecare zi să primesc scrisorile tale, te visez cînd sînt treaz şi cînd dorm! Ran, dacă ai rămas însărcinată, aşa cum îmi scrii, aş vrea să aduci pe lume un băiat! Nu ştiu de ce, dar ţin atît de mult să fie aşa! Aici e o manie dorinţa de a avea un fiu — chiar şi comandantul, colonelul, o înţelege...

Am stat cu tine, Ran, doar două săptămîni. Mi se pare un vis! Aici viaţa este foarte alertă. Totdeauna trebuie să fim gata de ripostă... Am terminat Institutul, cum ştii, ca şef de promoţie. Acum îmi dau seama că am căzut victima propagandei celor care ridicau în slăvi ca merit suprem repartizarea pe front. Niciunul dintre cei care în ultimul an se băteau cu pumnii în piept pe această temă nu luptă acum, au locuri liniştite, „călduţe", la sol, pe cînd noi, cei care i-am crezut... Am fost un naiv, n-are rost să te chinui şi pe tine cu aceste probleme. Am fost repartizat pe escortorul „Scouth", o navă modernă şi puternică. Poate nu ştii ce înseamnă acela escortor — nu mai am timp acum să-ţi explic, sună alarma. Poate data viitoare îţi voi scrie mai mult. Te sărut, Ran, şi, nu uita, ai grijă de tine. Mi-e dor de tine cînd lucrez, cînd lupt (ah, mai ales în acele groaznice clipe), mi-e dor cînd citesc ori cînd mă pregătesc să intru de cart, mi-e dor cînd expir, cînd inspir, mi-e dor, mi-e dor, mi-e dor...

Căpitan Jas Wortshe Olistis Serp Haro Gamma.

Ea nu mai citeşte. Privirile ei fixează undeva, peste arbuştii din faţă, o pată de lumină. Mîna în care ţine scrisoarea tremură.

Într-un tîrziu împătureşte hîrtia, o bagă în plic... Apoi ia din pachet o altă scrisoare...

*

07 narus, anul 34 X

Scumpa mea Ran,

Hotărîsem să-ţi scriu în fiecare zi, dar iată că nu mă pot ţine de cuvînt. Am trecut prin momente deosebit de grele... Sterer Beta a fost ucis ieri în timp ce îndeplinea o misiune. Poate ai citit în ziare.

Îmi scrii că ţi-e groază să pui mîna pe vreo gazetă.

Îţi înţeleg chinul moral. Listele celor dispăruţi însă, ţi-am spus, sînt înguste; numele meu nu are încă loc pe ele. Hei, moartea e grăbită, nu are timp, alege pe cei cu nume scurte!

Te rog să mă ierţi dacă fac glume macabre, dar aici acestea sînt la modă. Rămăsesem data trecută la repartiţia mea. Sînt ofiţer mecanic principal pe escortorul „Scouth". Escortorul este o astronavă destinată apărării convoaielor de atacul torpilelor nucleare, al sateliţilor de asalt şi al avioanelor de vînătoare, transatmosferice ale inamicului. „Scouth" face parte din flota NKY cosmică, este dotat cu cea mai modernă tehnică de luptă, ce să-ţi mai spun... grup energetic de 800 000 K.P., orbită elastică, baterii de tunuri laser, lansatoare... o fortăreaţă invincibilă.

Cu toate acestea izolarea noastră e groaznică, în acest univers tehnicizat relaţiile sînt inexistente. Vorbim în limbajul cibernetic al maşinilor. Deşi inexpugnabili, sîntem veşnic hărţuiţi de inamic fiindcă tocmai invulnerabilitatea noastră îl atîţă. Acest război absurd în care murim şi ne consumăm, eu nu-l înţeleg pe deplin. Ne apărăm şi atacăm, atacăm şi ne apărăm, conform unor ordine pe care noi nu avem dreptul să le contestăm.

Ni se spune că apărăm frumoasa noastră planetă violet, dar ce căutăm aici, în cosmos, nu ni se spune. Ni se spune că trebuie să creăm o centură de apărare strategică, în jurul planetei. Oare ce apărăm? Împotriva cui luptăm? În spatele nostru este neantul. În faţă, Planeta Roz pe care-o ţinem sub observaţie permanentă, precum adversarii pe-a noastră. Închei aici. Soneria sună pentru schimbarea carturilor. Te sărut, Ran! La revedere şi pe curînd!

Jas Worthse Olistis Serp Haro Gamma

E linişte în parc. Nici o frunză nu se mişcă, nici un zgomot nu tulbură adînca tăcere care s-a înstăpînit. Femeia care stă pe bancă şi citeşte culege scrisorile una cîte una, le parcurge, apoi le leagă din nou în plicuri. Din cînd în cînd, în timpul lecturii, fruntea i se luminează pentru o clipă, un surîs fermecător îi alungă tristeţea din ochi...

10 tisir, anul 34 X

Ran dragă!

Poate că războiul se va termina în curînd. Forţele Planetei Roz şi forţele Planetei Violet vor ajunge probabil la o înţelegere care să aducă pacea în sistemul nostru planetar. În caz că voi supravieţui, voi duce cu mine amintirea unor zile pierdute, traumatizante. M-am maturizat, aproape că nu m-ai cunoaşte.

Aici vorbim foarte puţin despre noi înşine, fiindcă chiar grija pentru propria-ţi sănătate poate fi luată drept abandonarea intereselor de serviciu în favoarea intereselor personale. De două zile am rămas fără muniţii. Magaziile sînt goale. De jos, de la sol, ni s-a indicat să ne apărăm prin metoda krüker. Haak Lambda şi Wall Sigma au salvat nava cu propria lor viaţă în acest fel. Am să-ţi spun ce înseamnă metoda krüker. La semnalarea rachetelor duşmane, se execută manevra clasică: nava este orientată astfel încît expune rachetei care vine o suprafaţă cît mai mică de lovire (pupa). La bord se dă alarma neagră şi toată lumea trece la posturi. Un pilot, cel mai experimentat, se îmbarcă într-un avion cosmic de luptă şi decolează cu toată viteza în direcţia armei duşmane. El riscă enorm, pentru că trebuie să se interpună între racheta inamică şi navă. Operatorii de pe sistemele „Chimere" intensifică la maxim bruiajul radioelectronic. Urmează apoi evitarea propriu-zisă a loviturii: racheta inamică se va dirija spre avionul care i-a ieşit în întîmpinare şi, derutată, se va conforma mişcărilor acestuia. Pilotul va căuta să o scoată cît mai departe din zona de acţiune, apoi, în ultimele secunde, acţionînd toate motoarele, părăseşte brusc în unghi de 90 de grade traiectoria lăsînd arma duşmană să treacă înainte şi să se piardă în spaţiu, acolo unde nu mai poate fi periculoasă pentru navă. La ultima misiune de acest gen trebuia să plec eu. Îmbrăcasem deja vesta radioactivă şi-mi pusesem casca dar, văzîndu-mi tulburarea, Wall Sigma s-a oferit să meargă în locul meu. Şi a murit! Wall Sigma a murit! Mişcarea nu i-a reuşit, nu a părăsit traiectoria atît de repede: torpila l-a atins, dar nava a fost salvată... Am văzut clar pe monitoare cum a fost lovit avionul lui — era unul din aparatele „Docile"; fragmente din el ne însoţesc şi acum în zborul nostru pe orbită, ca un reproş amar. E groaznic...

Ieri a explodat escortorul „Parph", socotit a fi cel mai bun după noi. Nu ştim ce misiuni ne mai aşteaptă. Aici este o tristeţe imensă, asemenea nopţii spaţiale. Te rog să mă ierţi acum. Închipuie-ţi că te-am sărutat şi te-am strîns în braţe.

Aveţi grijă... de voi! (Ştii tu ce am vrut să spun!)

Căpitan Jas Wortshe Olistis Serp. Haro Gamma

40 lert, anul 34 X

Scumpă Ran,

Te sărut de mii de ori! Îţi mulţumesc pentru casetele video holografice pe care mi le-ai trimis. Te-am văzut cum pregăteşti mîncarea, cum faci cumpărăturile, cum speli! Filmele au ieşit excelent. Tot echipajul este îndrăgostit de tine. Eşti frumoasă cu părul lung, frumoasă cînd rîzi, cînd te mişti, cînd vorbeşti, frumoasă, frumoasă, frumoasă!

Şi viaţa mea păcătoasă, aici, nu mai este chiar atît de sumbră. A venit aprobarea pentru permisia mea de zece zile — colonelul m-a anunţat oficial. În două zile plec.

Aici este tot la fel cum ştii. Au fost distruse, în ultima luptă, vedetele astrotorpiloare „Atlas" şi „Meteor" ale inamicului. Am consumat în ultimele lupte peste patru mii de lovituri nucleare, dar am primit de curînd o centrală cosmică pentru conducerea focului echipată cu cei mai moderni laseri.

Mi-e groază de fiecare zi! Mi-e silă cînd văd atîta moarte şi distru-

gere oarbă! Abia aştept să te văd. Aici, lîngă stele, Ran, vai, ce mocirlă iubito! Oare pentru asta să fi învăţat noi să zburăm?

Închei aici. Pe curînd! Şi iubeşte-mă aşa cum te iubesc.

Maior Jas Wortshe Olistis Serp Haro Gamma

P.S. Am ajuns un maestru în apărarea krüker. După Haak Lambda şi Wall Sigma sînt cel mai mare erou — am salvat nava de opt ori de o lovitură mortală. Ieri am fost avansat la gradul de maior. Să nu-ţi facă impresia că mă bucur. Am primit vestea cu indiferenţă. Festivitatea a fost simplă. Am ciocnit cu comandantul şi am băut fiecare cîte un pahar de şampanie...

Acelaşi

Scrisorile s-au terminat. Ochii femeii se înceţoşează brusc. Ea culege de pe fundul pachetului un ziar de lux, vechi, tipărit special pentru *„Cartierul Milionarilor"*. Ziarul s-a păstrat foarte bine, deşi este vechi de peste şapte ani, dacă ar fi să citim data de pe el: *„TEXEL"* nr. 48i, 42 lert, anul 34 X (Ediţie specială).

Pe prima pagină a acestuia, LISTA EROILOR:

„...Aseară la orele 24,00 în sectoarele frontului patru au avut loc lupte violente. Duşmanul nu a reuşit să se infiltreze, fiind respins de forţele noastre şi înregistrînd pierderi mari. În cursul luptelor a fost lovit grav escortorul *„Scouth"* din cosmoflota NKY. Au pierit eroic, la datorie, următorii membri ai echipajului:

Norm Tournis Alfa — 21 de ani, colonel, comandor, comandantul astronavei

Larce Ostenheut Beta — 19 ani, maior, şef de stat major de bord

Porthe Olistis Sigma — 18 ani, sergent, ochitor-torpilor

Maws Clens Teta — 17 ani, sergent, bucătar

Arur Pattevs Omega — 18 ani, locotenent, medic specialist chirurg

Kumba Lazave Omega — 19 ani, sublocotenent inginer, translator pentru limbaje cibernetice kobon

Pirre Ordonez Gamma — 20 ani, locotenent, copilot şi ofiţer de stat major de bord

Parter Dubei Teta, 18 ani, sergent, tunar

Reymo Stulde Alfa — 21 ani, maior, inginer locatorist

Vitox A. Omega — 19 ani, maior, copilot şi ofiţer de stat major de bord

Jas Wortshe Olistis Serp Haro Gamma, 19 ani, maior, copilot, ofiţer mecanic principal specialist

*

Umerii femeii se cutremurară de un plîns nestăpînit...

Locotenent IOAN POPA

DE PRIN ARMII ADUNATE

KAKI ŞI NEGRU...

În urma unei decizii a Vaticanului, s-a stabilit ca forţele armate din 29 de ţări să aibă... episcopi proprii.

Noile episcopate ar avea misiunea de a oferi „asistenţă spirituală" atît soldaţilor şi ofiţerilor, cît şi membrilor familiilor lor. Hotărîrea Sfîntului Scaun mai prevede ca episcopii să deschidă, dacă socotesc necesar, seminarii pentru militarii care doresc „să urmeze calea sacerdotală, rămînînd în cadrele armatei".

Numai de n-ar trece eventualii sacerdoţi-militari la miruit cu... patul puştii!

SUBMARIN PE ROŢI!

Autorităţile norvegiene au reuşit să captureze un submarin militar străin, care încălca integritatea teritorială a ţării!

La Oslo s-a menţionat, totuşi, că submersibilul nu a fost dibuit în apele teritoriale ale Norvegiei, ci ascuns într-un... camion gigant. Submarinul, de fabricaţie italiană, fusese expus la un tîrg din Stavanger, după care proprietarii l-au îmbarcat pe un camion uriaş, fără să anunţe şi fără să ceară derogările necesare. Oricum, autorii capturii erau gata să se înece de... uimire.

STOP... SECRET!

Guvernul britanic a hotărît să supună ascultării convorbirile telefonice ale tuturor funcţionarilor din Ministerul Apărării.

Într-o intervenţie în Camera Comunelor, ministrul apărării a precizat că operaţiunea de ascultare va fi efectuată de tehnicieni de transmisie din forţele aeriene şi că ea va viza toate asezămintele Ministerului Apărării, atît cele din Marea Britanie, cît şi din R.F.G. Titularul apărării insulare a adăugat că acţiunea urmăreşte să descurajeze acei funcţionari care obişnuiesc să evoce subiecte secrete la telefon. El a reamintit că există de mai multă vreme obligaţii foarte stricte, care interzic acest gen de conversaţii, dar pe care unii funcţionari nu le respectă.

Altfel spus, la Ministerul britanic al Apărării cine nu ascultă e... ascultat!

APTE PENTRU SERVICIUL... PENITENCIAR

Ministerul britanic al Apărării a hotărît ca fosta bază aeriană de la Lindholme, din nord-estul Angliei, să fie reamenajată şi transformată în... penitenciar.

Noua închisoare va putea primi pînă la 1 000 de deţinuţi, a precizat un purtător de cuvînt. Măsura a fost explicată prin creşterea vertiginoasă a numărului de puşcăriaşi din Marea Britanie. Ca urmare, multe închisori şi aresturi de poliţie sînt supraîncărcate. Potrivit ministrului de interne, o soluţie durabilă nu va putea fi găsită înainte de 1990, cînd vor fi date în folosinţă încă 16 puşcării, cu o capacitate de 11 700 deţinuţi. Pînă atunci, se recurge la reprofilarea unor tabere militare. În afară de baza de la Lindholme, vor fi prefăcute în închisori încă trei foste tabere militare.

N-ar fi rău dacă şi bazelor militare active li s-ar găsi o destinaţie... civică.

TRANŞEELE ŞI.. FEMEILE

Ziarul „The Globe and Mail" din Montreal a publicat cîteva extrase ale unui raport al armatei canadiene privind „condiţia femeii în uniformă".

Autorii apreciază că femeile canadiene nu ar trebui folosite în unităţi combatante, pe linia întîi, în caz de conflict, întrucît „atitudinea protectoare a bărbaţilor faţă de femei şi farmecul acestora din urmă ar putea ameninţa executarea întocmai a ordinelor şi ar mina disciplina"! Raportul avertizează că ţările din NATO „Cu mentalităţi mai conservatoare" ar putea refuza amplasarea unor forţe militare canadiene cuprinzînd şi femei. Se adaugă, în context, că femeile sînt complet excluse din forţele armate ale Greciei, Italiei, Spaniei şi Turciei. Ce-ar rămîne de întreprins pentru Comandamentul militar canadian?

Soluţia e la mintea cocoşului: să fie complet evitate conflictele militare şi interzisă amplasarea trupelor canadiene pe teritorii străine...

ARTILERIŞTII CAM... AERIENI

În regiunea Halmstad, din Suedia, s-a petrecut un neobişnuit incident aerian.

Efectivele de rezervă ale regimentului LV 16 din Göteborg, profilate pe protecţie antiaeriană, au executat un exerciţiu de tragere. Artileriştii rezervişti aveau sarcina de a lovi baloanele zburătoare tractate de un avion civil, tip MU-2. Deşi aparatul se găsea la mare distanţă de lanţul cu baloane, trăgătorii de la sol l-au nimerit în plin, doborîndu-l.

De ce or fi tras tocmai în aparat? S-or fi gîndit, pesemne, că baloanele plesnesc şi singure!

ION JERCAN

SFÎRŞITUL ZEPELINULUI Z-181

După intrarea României în primul război mondial, avioanele şi zepelinele germane atacau Capitala, declarată oraş deschis. Bombardamentele aeriene au ucis femei şi copii provocînd şi mari pagube materiale, sute de clădiri fiind avariate sau incendiate.

Dirijabilul Z-181, cu baza la Timişoara, primise misiunea să bombardeze Bucureştiul prin atacuri de noapte. Echipajul dirijabilului era experimentat în acest fel de atacuri bombardînd, cu cîtva timp mai înainte, Londra. Pe frontul românesc nu a mai ajuns să-şi îndeplinească misiunea pentru că artileriştii români l-au lovit în plin în noaptea de 26/27 septembrie 1916. O revistă românească a publicat impresiile celor care s-au înfruntat în acea noapte: sergentul artilerist Scipione Şerbănescu (care mai tîrziu îşi va zice şi Zepelin), cel care a lovit dirijabilul, şi căpitanul J. Reinstrom, secundul dirijabilului atacator.

„La depozitul de muniţii de la Cotroceni (arăta Scipione Şerbănescu-Zepelin într-un carnet de însemnări), *postul nostru a fost prima formaţie de artilerie antiaeriană. Pîndeam de multă vreme „dihania", dar nu ştiu cum, parcă n-aveam noroc. În noaptea de 26/27 septembrie 1916 făceam de serviciu la tun împreună cu domnul căpitan Vasile Ionescu din Huşi, cu domnul Marin Matei şi sergentul infirmier Bucur Ştefan. Clopotul Mitropoliei anunţă apropierea duşmanului. Mi-am preparat tunul – model Negrei de 75 mm – şi am început să urmăresc jocul reflectoarelor pe*

Scipione Şerbănescu fotografiat, în 1970, lîngă tunul cu care a doborît Zepelinul Z—181

cerul senin. Balonul venea cu luminile stinse şi căutarea lui era foarte grea. La un moment dat l-a prins un reflector de la fortul Căţelu. Imediat a fost prins în raza celorlalte reflectoare şi am văzut că „dihania" se îndrepta glonţ spre noi. Niciodată n-am fost mai liniştit ca atunci cînd l-am ochit. Ştiam că dacă va arunca o singură bombă în curtea depozitului însemna o catastrofă. Am fi zburat cu toţii în aer, ca să vedem mai de aproape pe duşman. Am îndreptat ţeava tunului spre el, pe cînd se afla asupra Gării de Nord. După ce am tras primul foc, am urmărit efectul. Cînd l-a lovit proiectilul meu în burtă a icnit. S-a înălţat un moment, nehotărît, cu botul în aer, gata, gata să scape din crucea reflectoarelor, dar în momentul acela i-am trimis o a doua „salutare" care l-a găurit ceva mai jos. S-a văzut foarte clar cum namila s-a cutremurat. Cînd a văzut că nu e rost să se mai apropie de noi, a fugit ruşinat în direcţia Alexandriei. La 27 septembrie a sosit, la prînz, o escadrilă de avioane cu misiunea precisă să sfărîme cuibul nostru (bateria). Veneau ca la nuntă. Sosind din aceeaşi direcţie, se îndreptară direct spre depozitul de muniţii. I-am primit cu o ploaie de şrapnele atît de deasă şi de apropiată încît nu numai că nu au avut curajul să se apropie de depozitul de muniţii, dar au părăsit Capitala fără să arunce o bombă. Au coborît la Chitila unde au tras cu mitralierele în femeile şi copiii de pe ţarini. La 30 septembrie s-a aflat de la nişte prizonieri că zepelinul lovit de mine s-a prăbuşit la Tîrnovo"...

Agonia acestui pirat aerian a fost relatată chiar de secundul său, căpitanul J. Reinstrom: *„După ce am trecut Dunărea, inginerul de bord a examinat dirijabilul şi a constatat că din două celule se pierduse tot gazul şi că dirijabilul mai prezenta şi în alte părţi pierderi destul de însemnate. Dat fiind faptul că dirijabilul cobora din ce în ce mai mult, am fost nevoiţi să aruncăm peste bord toate obiectele care nu erau indispensabile. Din cauza spargerii celulelor, dirijabilul pierduse 10 000 m³ de gaze. Trebuia să aruncăm mereu obiecte peste bord spre a preîntîmpina prăbuşirea. Am sacrificat pînă şi paraşutele şi începusem să demontăm chiar instalaţiile de radio-telegrafie şi unul dintre motoare. Ştiam că nu vom putea ajunge pînă la Timişoara. Pe la patru dimineaţa, cînd ne aflam la vreo şase kilometri de Tîrnovo, dirijabilul s-a prăbuşit cu mare iuţeală de la o înălţime de 1000 metri. Se prăbuşea aproape vertical, cu vîrful înainte. Cînd s-a lovit de pămînt ne-am pierdut cunoştinţa. Cînd ne-am revenit în fire am ieşit de sub dărîmături şi priveam buimăciţi ceea ce mai rămăsese din frumoasa noastră navă".*

Astfel şi-a încheiat cariera Zepelinul Z-181. Artileria română va mai dobori încă unul la 21 noiembrie 1916, îngropînd echipajul sub rămăşiţele sale în apropierea Timişoarei.

A. VALERIU

Pe scurt

În bătălia de lîngă Delhi, din anul 1398, indienii aveau 120 de elefanţi îmbrăcaţi în zale, de coltii cărora erau legate săbii otrăvite. Tamerlan a risipit această „divizie blindată" a elefanţilor îndreptînd împotriva lor bivoli cu făclii aprinse legate de coarne.

Într-un număr din anul 1885 al Buletinului Societăţii Adriatice de Ştiinţe Naturale din Triest se poate citi o întîmplare interesantă. Acolo se povesteşte păţania unui grup de genişti care, săpînd o galerie în minele din Arsa, au hotărît, la o adîncime de 2 200 m, să facă o spărtură laterală. Explozia a provocat un jet violent în care geniştii au văzut un număr imens de viefuitoare filiforme cu o piele roşiatică, pe care le-au numit „şerpişori". Ele erau de fapt animale amfibii adaptate vieţii subterane, ulterior numite de savanţi „Proteus anguineus". Aceşti Proteus au ochii atrofiaţi şi acoperiţi cu piele. Picioare mieţe îi ajută să iasă din apă. Coada îi propulsează în timp ce înoată. Ei îşi trăiesc în mediul lichid din subteranele carstice prima parte a vieţii, respirînd oxigenul din apă prin bronhii. Ulterior bronhiile lor se metamorfozează — ele devin plămîni care le asigură viaţa pe pămînt.

*Împăratul Napoleon Bonaparte a ridicat un monument la Austerlitz în memoria cînelui „**Moustache**", care a salvat steagul regimentului de gardă.*

*„**Grand Old Irma**" a fost căţeaua airedale-terrier care în cel de al doilea război mondial a salvat 233 de oameni, dezgropindu-i de sub ruinele Londrei bombardate.*

ROMÂNIA ÎN CENTRUL MARII BĂTĂLII A INFORMAȚIILOR (1940—1944)

Dr. GHEORGHE BUZATU

Pentru desfășurarea conflagrației mondiale dintre 1939 și 1945 activitățile purtate pe tărîmul „frontului secret", al spionajului și contraspionajului au avut, în raport cu toate conflictele militare precedente, pe care de altfel le-a depășit în toate privințele, un rol și un loc indiscutabil mai importante. Pe „frontul subteran" ori în „bătălia informațiilor" s-au înrolat atunci, spre deosebire de ostilitățile purtate pe planurile politico-diplomatic, militar și economic, *toate statele* de pe mapamond; vrem să subliniem că *în războiul secret dintre 1939 și 1945 nu au existat neutri*. Războiul a fost nu numai *mondial*, ci și *total*, ceea ce a presupus că a mobilizat integral eforturile și resursele beligeranților. Într-o asemenea situație, acțiunile de pe frontul secret au constituit, indiscutabil, cu mult mai mult decît un divertisment, un angajament, cavaleresc ori nu, între „lorzii" birourilor de spionaj și contraspionaj din marile și micile capitale ale lumii; ele au reprezentat însă *una dintre coordonatele, dintre dimensiunile conflictului general în ansamblu*.

Războiul secret fiind global și total între 1939 și 1945 nu a ocolit, natural, România. Prin pregătirea desăvîrșită, declanșarea și desfășurarea cu succes a revoluției din August 1944, România s-a situat, în unele privințe, în centrul *bătăliei generale a informațiilor*, repurtînd finalmente o victorie de prestigiu: hitleriștii neaflînd nimic despre preparativele forțelor patriotice în vederea doborîrii lui I. Antonescu și abandonării *Axei* fasciste, au fost ținuți consecvent în eșec, evenimentele de la București au constituit pentru ei o surpriză de proporții, Hitler însuși aflînd despre decizia României la cîteva ceasuri după producerea ei și, fapt semnificativ, *nu* prin canalele secrete. Deși avertizați despre iminența cotiturii, Aliații, la rîndul lor, au fost și ei surprinși într-un fel, gestul României fiind așteptat de ei la 26 august 1944, iar toate detaliile acțiunii neputîndu-le pătrunde decît ... după derularea evenimentelor. Sub alt aspect însă, serviciile secrete aliate, îndeosebi cele britanice și americane, au repurtat succese aparte în ceea ce privește *radiografierea* situației României în epoca preinsurecțională și după aceea. Faptul a ținut, înainte de toate, de interesul cu totul deosebit al puterilor Națiunilor Unite de a determina ca țara noastră să abandoneze, cu un ceas mai degrabă, *Axa* fascistă, provocîndu-i, cum s-a și întîmplat după 23 August 1944, mari complicații militare, politico-diplomatice, psihologice, economice etc.

Pentru anii 1939—1941/42, Aliații, preocupați tot mai profund de evenimentele din sud-estul continentului, au ținut sub „supraveghere" evoluția României, față de care au promovat o politică în raport cu interesele și posibilitățile lor, ca și cu realitățile de la București. Studii de specialitate mai recente au evidențiat în ce grad marile capitale aliate ajunseseră a fi „la curent" în privința evoluțiilor românești, situație în care s-a manifestat, mai ales din partea S.U.A., o mai mare înțelegere față de politica cabinetelor de la București ori s-au avansat planuri de acțiune corespunzătoare, precum, în mod special, cel făurit la Londra privitor la scoaterea lui Iuliu Maniu din țară și constituirea unui guvern român „în exil", mai precis în Marea Britanie. Corespondența diplomatică recepționată de *Foreign Office* și *Departamentul de Stat* de la membrii legațiilor lor la București, ca și de la celelalte reprezentanțe de pe continent dovedește o cunoaștere profundă a realităților românești.

În desfășurarea războiului secret, anii 1942—1943 au coincis unei alte etape importante: în disputa cu serviciile de spionaj ale *Axei*, inclusiv în România, „acoperită" de birourile proprii și de nu mai puțin de 11 organisme germane, centralele de informații ale Aliaților au reușit în răstimp să-și activizeze rețelele mai vechi și să implanteze altele noi, să preia — ca pretutindeni pe teatrele de operațiuni — inițiativa, realizînd, în vederea asaltului decisiv din 1943—1944, un acord de cooperare și, totodată, de delimitare a acțiunilor proiectate în zona sud-estului european (26 iulie 1943).

Rapoarte și sinteze

Britanicii au apelat, în perioada de referință, îndeosebi la serviciile *S.O.E.*-ului, care, încă de la retragerea personalului Legației britanice din București, în februarie 1941, lăsase la dispoziția lui Iuliu Maniu un aparat de emisie-recepție. Descoperit în august 1941, aparatul a fost curînd înlocuit cu un altul, ce a funcționat însă fără o eficacitate deosebită. În 1942—1943, S.O.E. și *Foreign Office*-ul s-au preocupat de aplicarea planului „evadării" lui Maniu din România, plan la care s-a renunțat în urma indeciziei liderului național-țărănist, căreia i s-au adăugat la un moment dat calculele politice ale Londrei. Britanicii dispuneau și de rețele de informații, unele în domeniul economiei naționale, cea mai cunoscută, a lui Valeriu Georgescu, „căzînd" în 1942.

În ceea ce-i privește pe americani, activitatea lor în 1942—1943 poate fi apreciată ca sporadică. Nu le-au lipsit, cel puțin din cîte cunoaștem în stadiul actual de documentare, unele informații interesante despre România. Astfel, *O.S.S.*-ul a „capturat" copiile unor documente reflectînd poziția cercurilor politice de la București ori a primit relatări pe teme precise. Din rîndul primelor documente face parte, cu deosebire, scrisoarea adresată de mareșalul Antonescu lui Iuliu Maniu și C.I.C. Brătianu, la 15 februarie 1942, ca răspuns la un memoriu al celor doi politicieni români.

Beneficiind de cele mai diverse „surse" (în 1942—1943, îndeosebi consulul general al S.U.A. la Istanbul, Burton Y. Berry, serviciile de informații polonez și al Franței libere), *O.S.S.*-ul a primit ori a întocmit *sinteze* precum cele intitulate: *Naționalitățile în Bucovina; Bucovina; Transilvania; România și problema Transilvaniei; Diferendul maghiaro-român; România: Activitățile comuniste* ori *C. Davila și relațiile între U.R.S.S.*

și România. Ultima *sinteză* insista asupra întrevederii fostului ministru al României la Washington cu ambasadorul sovietic interimar, M.M. Litvinov, la 1 martie 1943. Fostul diplomat român a exprimat, cu acel prilej, convingerea sa fermă că *„politica externă a României trebuie să tindă înainte de orice către o adoptare prietenească și colaborare cu U.R.S.S."* El a remarcat (și ambasadorul a fost de acord) că *„nenorocirile României au început o dată cu demiterea în 1936 de către regele Carol al II-lea a lui Nicolae Titulescu, care a fost singurul om de stat român în care Sovietele au avut o încredere completă"*

Despre starea de spirit din România, *O.S.S.-ul* recepționa din Alger, de la serviciul de spionaj francez, la 16 iunie 1943, știrea că mareșalul Antonescu continua să creadă în „eficacitatea" cooperării Bucureștilor cu Berlinul, deși poporul era sătul de război, iar cei reveniți de pe front se declarau ostili germanilor. Oamenii politici, Casa regală, ținuți departe de treburile publice, erau ostili războiului și regimului reprezentat de mareșal.

Din informațiile de care dispunem, credem că în 1943 cea mai bună „sursă" a Departamentului de Stat în privința „documentării" asupra situației globale a României a constituit-o consulatul general american din Istanbul, unde titularul, neobositul Burton Y. Berry, cu tenacitate, „colecta" toate știrile demne de interes sosite de la București în Turcia neutră. Raporturile între București și Ankara făceau ca schimburile să fie „normale" chiar și în vreme de război, ca deplasarea persoanelor să se efectueze fără dificultăți anume, nici pentru particulari și nici pentru oficiali, care — bine și abil chestionați — se dovedeau destul de „guralivi" în a-l combate pe mareșal ori în a descrie situația României. În condițiile date, Istanbulul oferea toate avantajele unui „balcon" din care privirile interesate puteau „cerceta" România, ca și toată zona sud-estului european. Burton Berry și-a înțeles menirea și a valorificat la maximum avantajele ivite, ajungînd un foarte bun specialist în problemele românești, motiv pentru care, după cotitura de la 23 August 1944, el va fi trimis în misiune la București de către Departamentul de Stat din Washington. Rapoartele sale din prima parte a anului 1943, toate destinate personal secretarului de stat american, Cordell Hull, abordează probleme distincte și ardente ale României aflată într-un război nedorit de națiune și lipsit de orice șanse. Multe dintre aceste documente sînt veritabile micro-studii, căci diplomatul american știe să fie prudent, să cîntărească valoarea informațiilor (indicînd adesea „izvorul" inspirațiilor sale), să evalueze critic situațiile și șansele unor posibile schimbări politice și militare. Elocventă ni se dezvăluie fie și numai o trecere în revistă a rapoartelor prezentate de Burton Berry lui Cordell Hull în prima parte a anului 1943: *Schimbarea atitudinii opiniei publice românești față de război; Semne de îngrijorare în România; Politica internă românească și politicienii; România și vecinii ei; România: cum este văzută de către turiștii recenți; Situația internă în România, după cum este reflectată în presă și la radio; Semne ale îngrijorării interne în România; Un turist recent descrie condițiile românești; Condițiile politice actuale în România; Un raport asupra condițiilor din România la sfîrșitul lunii martie 1943; Condițiile prezente în România; Armata română; Presa bucureșteană prezintă condițiile interne românești; Fostul ambasador al guvernului de la Vichy la București informează asupra condițiilor românești la sfîrșitul lunii iunie 1943* ori *Situația internă în România*. O serie de telegrame destinate de Berry lui Hull se refereau, de asemenea, la mutațiile sociale, politico-diplomatice sau militare survenite în România. Acestora li se adaugă diverse raporte neintitulate, semnate fie de Burton Berry, fie de Laurence A. Steinhardt, ambasadorul american în capitala Turciei.

Pulsul opiniei publice

Primul dintre rapoartele menționate expediate de Burton Berry la Washington efectua un sondaj al opiniei publice românești, avînd la bază mai multe surse (ataşatul de presă al ambasadei polone la Ankara, un fost avocat român și un agent secret aliat). Se reținea schimbarea radicală a pulsului opiniei publice, cunoscîndu-se — fapt deosebit de semnificativ — că *„poporul român a pierdut definitiv speranța într-o victorie germană"*. În schimb, se aprecia ca fiind *„în creștere rapidă"*, în toată țara, *„sentimentul pro-aliat"* (adică american și englez), preferîndu-se o prezență pe teritoriul românesc a trupelor tuturor celor trei mari puteri ale Națiunilor Unite — U.R.S.S., S.U.A. și Marea Britanie. Printre cauzele certe ale fenomenelor constatate se indicau: succesele Armatei Roșii și cele ale anglo-americanilor în nordul Africii, comportamentul nemților în țară și „realismul" liderilor politici români. În ceea ce-l privea pe mareșal, un alt raport purtînd aceeași dată considera că Antonescu se asociase cu Reichul în 1940—1941 numai cu scopul de „a asigura integritatea țării sale", devenind pe moment și el convins că *Axa* nu va obține victoria. Documentul examinat, supunînd atenției întreaga politică internă românească și pe făuritorii ei, se oprea, de asemenea, asupra lui Mihai Antonescu, Gh. Brătianu, Iuliu Maniu, V.V. Tilea, cît și a legionarilor. Despre Iuliu Maniu, calificat drept „marele lider" al Partidului Național-Țărănist, raportul formula această judecată severă ce surprindea conduita politicianului din trecut și că perspectiva evenimentelor: *„... Este mai mult un om de idei decît un om de acțiune și, ca atare, se poate pune o mică speranță pe ridicarea oricărui grup activat contra guvernului, în vremea războiului, sub conducerea sa"*. Atitudinea opiniei publice față de problemele aflate la ordinea zilei revenea ca subiect central și în raportul lui Burton Berry din 17 februarie 1943: *„...Sentimentul în România este pesimist în ce privește o eventuală victorie germană, iar curentul antigerman se raportează a fi în creștere și devenind tot mai deschis. Pe de altă parte, sentimentul pro-aliat se dezvoltă concomitent cu declinul simțămîntului public față de Axă"*. „Declinul prestigiului german" în România va reveni în atenție și într-un raport din 20 aprilie 1943.

Între organismele de spionaj de la Washington, *Office of War Information (O.W.I.)* ocupa un loc distinct, indeletnicindu-se cu adunarea informațiilor și dirijarea întregii activități de propagandă și contrapropagandă a S.U.A. Oficiul cuprindea mai multe birouri pentru strîngerea și prelucrarea știrilor, precum: *„biroul faptelor și cifrelor"*, *„biroul informațiilor și probleme foarte importante"*, *„biroul informațiilor străine"* sau *„biroul pentru informații militare"*. *O.W.I.* a ținut, am putea spune, în mod natural, sub atenție și România, de unde, ca și *O.S.S.*-ul cu alt prilej, primea la un moment dat un important „colet" cuprinzînd schimbul de scrisori și memorii între C.I.C. Brătianu și Ion Antonescu. Tot din Istanbul se afla, la 28 iulie 1943, că Iuliu Maniu și C.I.C. Brătianu își refăcuseră organizațiile, fără a fi fost „tulburați" de regimul antonescian; nemții erau la curent cu faptele, dar se mulțumeau, deocamdată, să facă presiuni asupra mareșalului Antonescu, altminteri trebuind să ocupe țara. Peste cîteva săptămîni, *O.W.I.* lua act despre activitatea ilegală a Partidului Comunist Român, care s-a intensificat în ultima vreme, ceea ce determinase dictatura să ia „drastice măsuri". În sfîrșit, un raport al centralei (nr. 238 din 27 mai 1943), indicînd drept sursă „un diplomat pro-aliat" (?), prezenta personalitățile politice românești. Regele Mihai, lipsit de pu-

tere, era considerat „doar o jucărie în mîinile mareşalului Antonescu", acesta din urmă fiind onest, dar „un spirit îngust şi prea ambiţios". Mihai Antonescu, cel mai apropiat colaborator al mareşalului, speriat de evoluţia ostilităţilor, inaugurase contacte politice secrete cu Aliaţii şi opoziţia internă. Iuliu Maniu, spre deosebire de C.I.C. Brătianu, avea numeroşi partizani, fiind liderul neoficial al opoziţei. Pentru întregul popor, *„războiul devenise foarte nepopular"*: *„nimeni* — se conchidea — *nu crede azi în victoria finală a Germaniei"*.

În vreme de război, mai cu seamă în cursul conflictului mondial din 1939—1945, o însemnătate particulară o prezintă serviciile de informaţii şi contrainformaţii din cadrul Ministerului de Război *(War Department)* şi Marinei *(Navy Department)*, respectiv *Military Intelligence Division (M.I.D.* cunoscut, de regulă, sub iniţialele *G-2)* şi *Office of Naval Intelligence (O.N.I)*. În cazul ambelor birouri, activitatea de spionaj se desfăşura sub supravegherea ataşaţilor militari şi navali acreditaţi în capitalele în care Departamentul de Stat avea ambasade şi legaţii.

Referitor la *Biroul de spionaj naval (O.N.I.)*, documentele depistate de noi reprezintă, pe de o parte, informaţii receptate la Washington de la „surse" aflate în vecinătatea României, iar, pe de altă parte, sintezele săptămînale prezentate Administraţiei Roosevelt cu regulalitate de la 28 ianuarie 1942. Aşa, de pildă, pentru a insista numai asupra României, la 31 mai 1942 ataşatul naval al S.U.A. la Ankara, bazîndu-se pe ştiri culese din Istanbul, prezenta lui *Navy Department* o notă consacrată relaţiilor internaţionale ale Bucureştilor. Din toate punctele de vedere sintezele săptămînale ale *O.N.I.* prezentau avantaje cu totul remarcabile şi în depozitele lui *F.D. Roosevelt Library* din S.U.A. am putut cerceta toate aceste documente, depistînd informaţiile interesînd România care, sub raport numeric şi calitativ, au sporit periodic între 1942 şi 1944. Fără a intra în detalii, vom reţine că în vara anului 1943 *sintezele O.N.I.* au stăruit asupra faimosului raid întreprins la 1 august de aviaţia S.U.A. asupra zonei petrolifere Ploieşti. Se aprecia, în stadiul preliminar, că pagubele provocate erau considerabile, obiectivul lovit fiind *„o importantă sursă petrolieră a Axei"*, care extrăgea din zona Ploieşti circa 1/3 din cantităţile sale de combustibil lichid. Curînd după aceea, *O.N.I.* a beneficiat de primele rapoarte pe marginea operaţiunilor din 1 august 1943 (denumirea cod: *The Tidal Wave/ Furia Mării)*, indicîndu-se pagubele evaluate în cazul unor societăţi petroliere („Astra Română" 40%, „Vega" 30%, „Columbia" 80% etc.). Cu alt prilej, *O.N.I.* punea la dispoziţia preşedintelui F.D. Roosevelt personal mai multe fotografii executate chiar în cursul raidului ori după aceea de către avioane de recunoaştere ale S.U.A cu baza în Algeria de Nord.

Intensificarea acţiunilor de spionaj

Sub raport cantitativ, cercetările noastre ne-au oferit, comparativ cu *O.N.I.*, mult mai numeroase documente provenind de la *M.I.D.* Aşa cum am menţionat, unele documente ale acestui organism au fost examinate de specialişti români, mai precis rapoartele din 1940—1941 ale ataşatului militar al S.U.A. la Bucureşti, locotenent-colonel J.P. Ratay. Ştirile culese de Ratay în România priveau cele mai diverse aspecte ale ţării aflată în pragul războiului ori după 22 iunie 1941: o alarmă în sensul că, la 15 martie 1941, se vor încheia toate pregătirile militare, după aceea fiind posibilă, potrivit declaraţiei unui general român, mobilizarea generală; detalii despre pregătirile militare ale lui I. Antonescu pentru o campanie alături de Hitler contra U.R.S.S., date despre producţia de petrol şi exporturile în Germania; examenul obiectiv al pierderilor teritoriale suportate de România în vara anului 1940; organizarea armatei române în primăvara anului 1941 ş.a. La 23 iunie 1941, orele 17,10, Ratay expedia din Bucureşti cablograma confidenţială 94 ce anunţa Washingtonul despre evenimentele din ajun: intrarea României în război, alături de Germania hitleristă, împotriva U.R.S.S., prima alarmă aeriană la Bucureşti.

După intervenţia stării de război între România şi S.U.A. în 1941—1942, „punctul de observaţie" esenţial asupra Bucureştiului l-au reprezentat pentru *M.I.D.* colaboratorii săi din Turcia, iar informaţiile obţinute au devenit cu atît mai interesante cu cît serveau la planificarea operaţiunilor militare ale Washingtonului şi, în caz de necesitate, aliaţilor săi din cadrul Naţiunilor Unite. Deducem, aşadar, că natura şi semnificaţia documentelor referitoare la România parvenite faimosului *G-2* au fost în 1942—1943 altele faţă de perioada anterioară.

Ştirile „smulse" despre situaţia militară, politică, economică, financiară, socială ori culturală a României au îngăduit lui *Military Intelligence Division* să-şi făurească o „imagine" nu numai globală , ci şi clară şi mereu actuală graţie periodicităţii şi seriozităţii cu care funcţionau „sursele". Nu încape îndoială că, pentru oficialităţile din Washington, cunoaşterea atitudinii poporului român faţă de regimul antonescian şi de războiul hitlerist era de un real interes. Tocmai de aceea, ataşatul militar în Turcia, apelînd la serviciul omologului său francez fost în misiune la Bucureşti, transmitea lui *G-2* că poporul român era deja *„obosit şi resemnat"* de război, în care fusese implicat fără ca *„el să fi înţeles, cîndva, ceva"*. Tot în ianuarie 1942, un român de origine americană a plecat din Bucureşti, ajungînd la New York peste şase luni; raportul său a fost prezentat lui *M.I.D.*, care, desigur, a reţinut această concluzie: *„Majoritatea românilor se opun războiului cu Rusia."*

Cu un interes lesne explicabil erau aşteptate şi primite la Washington informaţiile militare despre România, ca şi despre oricare dintre statele cu care S.U.A se găseau în război. Adeseori, prin eforturi susţinute ori graţie şansei, agenţii americani obţineau detalii surprinzătoare, precum ştirile privind participarea unor unităţi române la campania din Est — Divizia 4 infanterie şi brigăzile 2 armate şi 2 cavalerie. Tot pe atunci, Legaţia S.U.A din Cairo transmitea *M.I.D.*-ului, după ce coroborase diversele rapoarte recepţionate, documentul intitulat *Order of Battle - Roumanian Army*. Anexa documentului „inventaria" majoritatea diviziilor româneşti, indicînd pentru acestea numărul lor şi localitatea de staţionare, în ţară sau pe front, în acel moment ca, de exemplu, următoarele: Divizia 3 infanterie — Piteşti; Divizia 5 infanterie — Buzău; Divizia 6 infanterie — Focşani; Divizia 7 infanterie — Roman (în momentul transmiterii documentului ajunsă, probabil, în Crimeea); Divizia 21 infanterie — Galaţi; Brigada 2 munte — Braşov; Brigada 1 cavalerie — Craiova ş.a.m.d.

După aproape un an de zile, pe acelaşi canal, *M.I.D.* primea un nou raport: *Order of Battle of the Roumanian Army*, semnat de locotenent-colonelul W.S. Moore. Anexa, ca de obicei, preciza numărul unităţii şi poziţia ei: Divizia 3 infanterie la Piteşti, Divizia 21 infanterie — Galaţi; pentru alte unităţi se indicau localităţile de staţionare sigure ori posibile, de pe frontul de Est, W.S. Moore oferind ştiri şi despre diviziile române nimicite ori serios atinse în cursul războiului.

Un alt raport din Cairo *(Roumanian Battle Order)* releva că generalul N. Macici fusese însărcinat să pregătească forţe speciale cu ajutorul cărora să apere România. Dispunerea forţelor armate ale României a

făcut, în luna mai 1943, obiectul a cel puțin două rapoarte întocmite de ataşatul militar al S.U.A. la Ankara, locotenent-colonelul G.O. Jadwin. Unul dintre acestea apela la formula celor deja cunoscute, iar cel din 14 mai 1943 era mai complet: indica numărul şi locul diviziilor, comandamentele unor armate şi, în primul rînd, inventaria forțele disponibile ale statului român: 15 divizii de infanterie, 3 divizii de infanterie în rezervă, 1 divizie tancuri, 1 divizie de frontieră, 1 divizie de gardă, 1 divizie de fortificații, 2 brigăzi de munte, 2 brigăzi de cavalerie şi un grup de artilerie grea.

În cursul anului 1943, *M.I.D.* a „colectat" o serie de alte rapoarte interesînd situația militară a României: *Informații despre armata română; Armata română* sau *Forțele aeriene române. Ordinea de bătaie.* Ultimul document cuprindea, în anexă, relatarea lui Bill Arthur, inginer de mine, care plecase din România în decembrie 1941, după ce efectuase fotografii ale unor obiective militare (fortificații etc.).

Diverse alte domenii au prezentat interes pentru „observatorii" lui *M.I.D.* din Washington: producția de cauciuc sintentic; pregătirea bugetului pe anul financiar 1943—1944; industria lemnului; importul unor materiale de război; agricultura României; activitatea unor oameni politici din opoziție (Iuliu Maniu, Grigore Gafencu, Al. Vaida-Voievod, dr. N. Lupu, G.G. Mironescu, I. Lugoşianu, M. Popovici, dr. E. Ene ş.a.), ca şi a politicienilor de orientare pro-germană (F. Connert, dr. I. Micescu, Ion Antonescu) ori a unor membri ai guvernului (I. Petrovici, C. Buşilă ş.a.). Revenind la sentimentele opiniei publice, la care s-au referit atîtea dintre documentele secrete examinate de noi, ajungem la persoana lui Jacques Truelle, fostul ministru la Bucureşti al guvernului de la Vichy. Plecat din România spre Alger, acesta, după cum se ştie, a făcut la Istanbul relatări complete despre situația țării unor agenți aliați. Din declarațiile sale reținem aceste precizări retransmise Washingtonului de către observatorii *M.I.D.*-ului la fața locului: *„Cel puțin 90% din populația românească dorește victoria Națiunilor Unite. Germanii sînt detestați, îndeosebi ministrul german von Killinger, care face constant declarații amenințătoare la adresa românilor care sînt pro-britanici sau pro-americani. Sentimentul filofrancez este puternic şi invazia Balcanilor ar fi mult înlesnită prin includerea unor trupe franceze în rîndul forțelor debarcate. Informatorul este sigur că românii nu ar lupta împotriva democrațiilor apusene".*

Amploarea acțiunilor conduse de serviciile secrete ale Aliaților, pregătirile intense în vederea operațiunilor decisive planificate pe vechiul continent pentru anul 1944, preocuparea de a evita unele „conflicte de competență" au impus marilor organisme de informații din Washington, Moscova sau Londra să încheie veritabile acorduri de colaborare ori de precizare a unor angajamente reciproce. Aceste acorduri s-au realizat în etape, mai întîi între anglo-americani, în 1943, iar în 1944 între aceştia şi sovietici. Ele „acopereau" practic întreaga arie a „fortăreței europene" a lui Adolf Hitler, pentru care 1944 se anunța, evident, ca anul asaltului decisiv. În asemenea împrejurări, zona sud-estului european s-a impus în atenția Aliaților sub raporturile strategic, politico-diplomatic, militar şi, nu în ultimul rînd, informațional. O dovadă dintre cele mai concludente în această privință ne-o oferă acordul realizat, la 26 iulie 1943, la Londra, între împuterniciții *S.O.E.*-ului britanic şi ai *O.S.S.*-ului american, acord care, după declasificarea unor fonduri arhivistice din S.U.A., a fost tipărit. Potrivit documentelor de care dispunem, în cazul de față un memorandum al lui William Donovan, „directorul" *O.S.S.-ului, care a supus cazul aterției Comitetului reunit al* şefilor de state majore din Washington (*Joint Chiefs of Staff – J.C.S.*), conducerea *S.O.E.*-ului a solicitat centralei americane *„să facă orice efort pentru a pătrunde în Bulgaria şi România"*. Pînă atunci, agenții *O.S.S.*-ului lucraseră în Iugoslavia (alături de Tito ori de Mihailovici), Grecia şi Albania „sub controlul" *S.O.E.*-ului, situație menționată şi după 26 iulie 1943. Apreciindu-se ca fiind „excelente" contactele *O.S.S.*-ului în România şi Bulgaria, acordul îndrituia pe agenții americani, în coordonare cu oamenii rețelelor deja în funcție ale *S.O.E.*-ului, să-şi creeze organizații proprii de spionaj în cele două țări. Misiunile agenților *O.S.S.*-ului, ca şi ale acelora ai *S.O.E.*, constau îndeosebi în: I) extinderea activității în Balcani, în România şi Ungaria, prin a) crearea de noi rețele; b) stabilirea de legături cu grupările din rezistență; c) crearea de organizații de contraspionaj; II) dezvoltarea unor acțiuni de gherilă şi sabotaje în țările satelite ale Axei; III) să se întrerupă, la momentul indicat de comandamentul aliat, comunicațiile *Axei* în zonă; IV) să realizeze un „program subversiv", exploatîndu-se sentimentele de prietenie ori de teamă ale populației. Pentru ambele organisme aliate de spionaj şi contraspionaj, obiectivul fundamental al acțiunilor lor românea unul singur, excelent surprins de către Donovan: să facă *„anume presiuni subversive care pot conduce aceste țări* (din sud-estul Europei — n.ns.) *să se retragă din război ori, cel puțin, să provoace dificultăți Axei."*

La sfîrşitul anului 1943 a fost „şansa" unui agent britanic („dl. House"?) de a fi avut o întrevedere cu regele Mihai I, regina mamă şi doi dintre colaboratorii apropiați ai suveranului — I. de Mocsony-Styrcea şi Grigore Niculescu-Buzești. House căzuse prizonier de război, fusese internat de naziști vreme de trei ani într-un lagăr din Danemarca şi, prin România, ajunsese în Turcia, unde a devenit expert în problemele românești. În trecăre prin București fusese primit, la 26 noiembrie 1943, de regele Mihai şi colaboratorii săi, cu care s-a întreținut o oră şi 35 de minute. Suveranul şi-a mărturisit, de la început, dorința sinceră *„de a coopera cu Aliații, în interesul României"*, subliniind că sentimentele sale personale au fost permanent pro-aliate. Regele nu şi-a ascuns nemulțumirea față de tratamentul ce i-l rezervase mareşalul Antonescu, lui şi anturajului său, fiindu-i „foarte greu" să suporte condițiile prezente. A planificat, cu cei mai apropiați colaboratori, demiterea „conducătorului", cu care nu putea afla nici o cale de compromis. În două rînduri însă, regele şi cei prezenți la întrevedere cu „dl. House" au insistat asupra faptului că un „puci" ar eşua, rezultînd doar *„ocuparea totală a țării de către nemți"*, în cazul în care trupele aliate erau departe de București. La un moment dat, Mihai a precizat cu fermitate: „Dacă Aliații ar debarca în Balcani, toate s-ar simplifica". Guvernul mareşalului nu reprezenta decît o „minoritate neglijabilă", susținută de nemți, iar după înlăturarea lui Antonescu s-ar constitui un guvern condus de Iuliu Maniu, care ar dirija destinele țării în perioada „de tranziție" inaugurată către o structură democratică pentru care ar decide românii înşişi. Documentul examinat, coroborat cu altele ce au sesizat pe Aliați în ultima parte a anului 1943 despre planurile făurite la București de reprezentanții opoziției anti-antonesciene, pune, pentru perioada de referință, cel mai bine în evidență faptul că forțele patriotice din România, sub conducerea P.C.R., nu mai amînau posibilitatea unor acțiuni concrete în vederea reorientării țării în cel de-al doilea război mondial. Cu toate îndoielile ce-i frămîntau pe cei implicați şi cu toate semnele mari de întrebare în privința consecințelor, *cotitura României* în conflictul general nu mai putea întîrzia prea mult. *Anul 1944 se anunța, din cele mai multe puncte de vedere şi pentru toate părțile angajate în conflict, decisiv.*

DUREREA DE DINȚI

— Schiță —

Către seară a apărut peste lagună un nor negru, fierăstruit în margini, care a înghițit soarele ca pe o bulină. Aerul s-a cutremurat mai întîi, apoi a început să se agite alergînd ușor pe plajă. Mi-am strîns cearșaful, cele cîteva lucruri și m-am îndreptat spre hotel.

Am vrut să citesc ceva, dar n-am reușit. Textul cărții aceleia nu se lăsa pătruns. Iată, mi-am zis, m-am plictisit. Hm! Ce ușor se plictisește omul la mare!

Pe alee am găsit o bancă liberă și m-am așezat să fumez o țigară. Fiul meu, cu un pumn de monezi în buzunare, dispăruse cu cîteva clipe înainte într-o sală de jocuri mecanice și electronice. De-acolo ajungeau pînă la mine strania zgomote, nepămîntene.

Atunci a apărut *acela*. Mărunt, cu fața smeadă, ochi negri, ușor asiatici, păr bogat pe brațe, pe piept, pe picioare. Purta un tricou azuriu, cu un albatros imprimat pe spate, și pantaloni scurți, bej. Un bărbat de vreo cincizeci de ani. A cerut din privire voie să se așeze lîngă mine. I-am răspuns tot din privire.

Nu-mi amintesc dacă era într-adevăr foarte brunet sau doar exagerat de bronzat. La început nu l-am observat prea bine, iar după aceea n-am mai îndrăznit să-l privesc cu luare-aminte. A cerut un foc.

— Dumneavoastră ați scris romanul „Gloria...”? a întrebat el în timp ce se îndrepta după ce-și aprinsese țigara, ridicînd privirea spre mine.

Mărturisesc că m-am descumpănit puțin, cu toate că, de la o vreme, începusem să mă obișnuiesc cu gîndul că mă cunosc mai mulți oameni decît cunosc eu însumi.

— Da, am declarat cu jumătate de gură.

— Interesant, a zis el stăpîn pe sine, așezîndu-și un picior peste celălalt.

Am văzut că avea pe un deget un inel neobișnuit, împletit, dintr-un aur roșu ca jarul. M-am fistichit.

— Nu mi-a ieșit prea bine, inițial eu aș fi vrut de fapt să...

M-am oprit repede, dîndu-mi seama că nu avea nici un rost să mă explic în fața acelui om necunoscut. El mă judecase deja după carte, mă clasase.

— O, nu, eu nu prea mă pricep la literatură. Importanța acestei cărți pentru mine e de altă natură. De o natură cu totul deosebită...

A zîmbit enigmatic și a tras din țigară lung, ca și cum ar fi dorit să se calmeze. Era liniștit însă.

— Vă dor des dinții? m-a întebat privind undeva în largul mării, peste plaja din față.

Nu pricepeam deloc unde vrea să ajungă.

— Rar, am spus totuși. Nu prea-mi amintesc...

— Exact cum am bănuit! a exclamat el lipindu-și o palmă peste genunchi. Dom'le, totul pe lume e supus întîmplării. Noi sîntem fiii întîmplării!...

N-am îndrăznit să-l contrazic. Am considerat însă că am dreptul să-i cer unele lămuriri.

— Sincer să fiu, nu înțeleg ce vreți să spuneți.

— Domnule, a continuat el atunci sentențios, aveți în mine o persoană căreia i-ați făcut un bine enorm. Pot spune că sînteți binefăcătorul meu. Mi-ați schimbat viața...

În acel moment al discuției, recunosc, m-am îndoit de sănătatea mintală a celui cu care vorbeam. Era clar însă că nu aveam de ce să mă tem prea tare.

— Nu-mi dau seama, am murmurat.

— O, nici n-ați avea cum. Dumneavoastră ați fost doar o unealtă a destinului.

— Totuși...

— *Totuși*...

— Am să vă lămuresc cît de cît. *Atît cît îmi este permis*, bineînțeles: „Gloria” dumneavoastră este *o carte terapeutică*...

— Nu înțeleg.

— Știu. O să vă mai dau însă cîteva lămuriri: Un anumit nasai din ea, aparent neînsemnat, provoacă, la lectură încetarea bruscă a durerilor de dinți!...

Mi-a fost imposibil să-mi rețin un gest de mirare. Am privit în jur stînjenit, ca și cum mi-ar fi fost teamă să nu fi auzit discuția noastră și careva dintre cei care pășeau pe alee. Trecătorii își vedeau însă impasibili de calea lor.

— Ciudat, am rostit întorcîndu-mă, observînd cu un sentiment nelămurit că vecinul meu de bancă își pusese între timp pe nas o pereche de ochelari fumurii, cu ramele aproape pătrate.

— Ciudat, mi-a confirmat el în șoaptă.

— Care pasaj? am îndrăznit totuși.

— Un pasaj *anume*. Nu prea mare...

— N-aveți voie să mi-l spuneți?

— Nu.

— Bănuiam, am recunoscut dezamăgit.

— Știți, a încercat el să se scuze, între noi o asemenea dezonspirare este un lucru cu desăvîrșire interzis.

— Care „noi”? nu m-am putut abține.

— Cei care am descoperit, mai mult sau mai puțin întîmplător, un *text terapeutic*. Indiferent pentru ce boală. Totul e să se verifice.

— Se verifică?

— Bineînțeles, a zîmbit înțelegător interlocutorul. Pînă nu se verifică bine textul, nu ți se pot încredința tainele celorlalți. Adică ți se pun la dispoziție textele terapeutice cunoscute.

— Sînt mulți? Multe texte de-astea, terapeutice, vreau să zic.

— Vreo sută patruzeci și șapte. Cunoscute. Texte din cărți scrise în diverse timpuri și limbi, cu diverse subiecte. Ele vindecă tot atîtea boli cunoscute.

Eram siderat. Nu mai simțeam nici vîntul rece care îmi înfiora pielea.

— Formidabil! m-am entuziasmat. Dar asta e o... o...

— Da, da. O taină extrem de importantă. De aceea e păzită cu atîta strășnicie încă din antichitate, cînd s-au găsit primele asemenea texte. Nu-mi cereți să vă spun mai multe. Și așa...

— Bine, dar eu cînd am scris nu m-am gîndit niciodată la chestia asta.

— Ha, ha! Păi tocmai aici e farmecul. Fiți sigur că nici unul din autorii celorlalte texte, oameni celebri sau obscuri, n-au avut această intenție. Unii au murit chiar de bolile pe care scrisul lor le vindeca. Sîntem fiii întîmplării, v-am spus-o doar.

Avea un rîs înnebunitor. Mai curînd un rînjet înfrînat, colorat pe alocuri cu sunete mai agreabile.

— N-aș zice că sîntem chiar fii ai întîmplării, am încercat o diversiune provocatoare.

— Sigur, e doar o părere, s-a apărat el cu abilitate. De altfel eu chiar vroiam să vă rog să mă scuzați. E tîrziu și s-a făcut tare frig. Nu simțiți? Trebuie să mă întorc la sanatoriu.

S-a ridicat tăcut, a privit o clipă cu discreție în jur, apoi mi-a întins mîna.

— Am ținut în mod special să vă cunosc. Mi-a făcut realmente plăcere!

O mînă rece, o piele ca de animal de peșteră, sclipirea incandescentă a inelului roșu de pe deget. S-a îndepărtat cu mers sigur, egal, pierzîndu-se printre cei ce-și continuau plimbarea de seară pe alee.

Am rămas pe bancă o vreme, pradă unei gîndiri fără obiect. Mai corect spus, secătuit de gînduri. Adică fără putința de a le prinde într-o idee. Nici nu știu cînd și cum am ajuns la hotel, am urcat scările, am pătruns în cameră. Băiatul meu sosise mai înainte. Aprinsese veioza de pe noptiera sa și răsfoia un pliant turistic cu nervozitate evidentă.

— Ce-i? L-am întrebat cu teamă. S-a întîmplat ceva?

— Mă doare iarăși măseaua, s-a schimonosit el fără să mă privească. Nu mai ai un algocalmin?

Mai aveam, într-adevăr, două fiole în buzunărașul geamantanului. Am scos una și i-am oferit-o.

Căpitan VASILE PREDA

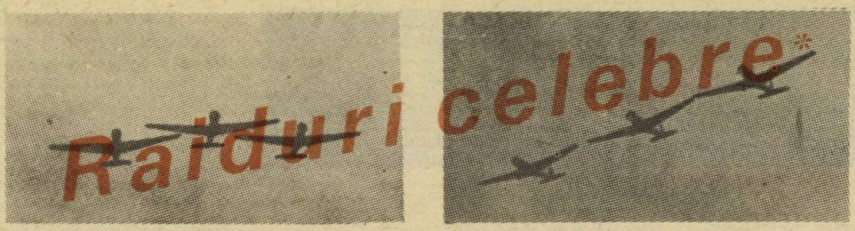

-aripi românești-

În perioada dintre cele două războaie mondiale, aviatorii militari români — asemenea pionierilor aviației românești și mondiale Vlaicu, Vuia, Coandă — au făcut dovada unei excelente pregătiri participînd la numeroase și îndrăznețe raiduri interne și internaționale, în cadrul cărora au obținut o serie de remarcabile succese — recorduri de viteză, înălțime și durată de zbor.

Hartă cu raidul din 1935

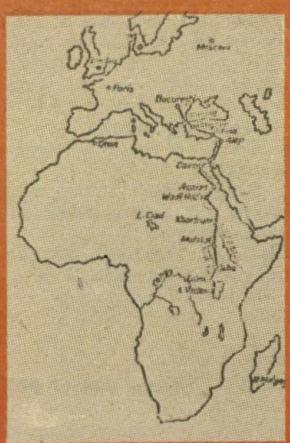

În luna iulie 1920 a fost realizat primul tur aerian al României de către un echipaj militar format din sublocotenentul pilot Ion Gruia și locotenentul observator Constantin Gonta. Echipajul a parcurs 1850 de kilometri în două etape, în 14 ore de zbor, ceea ce a constituit o performanță pentru primii ani postbelici. Plutonierul aviator Alexandru Georgescu, pilotînd un avion *Bréguet-14*, a stabilit, la 27 august 1920, un record național atingînd altitudinea de 6100 de metri, iar la 11 martie 1921 a ajuns la altitudinea de 6500 metri. La 20 aprilie 1921 a fost executat cel de-al doilea raid aerian peste hotare de către căpitanul pilot Petre Vasilescu, cu un avion monoloc de vînătoare *Nieuport*, echipat cu un motor Gnôme-Rhône de 80 CP, pe ruta Tecuci—Varșovia—Lvov—Tecuci, parcurgînd 1950 de kilometri în 18 ore. Pentru stabilirea legăturilor de prietenie între aviatorii români și cehoslovaci, la 1 octombrie 1921, echipajul format din locotenentul pilot Ion Sava și căpitanul Emil Gheorghiu, a executat un raid pe ruta București —Budapesta—Viena —Praga—București, cu un avion *Bréguet-14*. În total a parcurs 2400 kilometri în 20 ore de zbor. Răspunzînd vizitei făcute pe calea aerului de către aviatorii polonezi și cehi, în anul 1925 a fost executat primul raid internațional în formație. Trei avioane de tip *Potez-15* au parcurs ruta București—Lvov—Varșovia—Praga—București. Formația a fost condusă de locotenentul aviator Radu Rusescu. La 20 august 1926, căpitanul aviator Romeo Popescu și căpitanul aviator Gheorghe Bănciulescu au participat la concursul pentru „Cupa Bibescu", disputat între piloții români și francezi, pe ruta București—Paris—București. Echipajul a străbătut, pe un avion *Potez-15*, numit simbolic „Vlaicu", de la București la Paris, distanța de 2300 kilometri în 13 ore și 20 minute, cu o viteză medie de 173 kilometri/h. La înapoiere, în ziua de 12 septembrie 1926, căpitanul Gheorghe Bănciulescu, avînd la bord pe mecanicul Ion Stoica, a încercat să zboare, fără escală, de la Paris la București, cu un avion *Potez-25*. La Raymarov, Cehoslovacia, din cauza ceții prea dese avionul s-a lovit de culmea Hirbun. În acest accident Ion Stoica și-a găsit moartea, iar căpitanul Bănciulescu și-a fracturat ambele picioare, care, ulterior, i-au fost amputate. După vindecare, căpitanul Gheorghe Bănciulescu a făcut dovada unei voințe de fier — deși cu proteze la ambele picioare, și-a reluat antrenamentele de zbor și, începînd din anul 1928, a participat la multe alte competiții aeriene, fiind astfel *primul pilot din lume care a zburat cu proteze la ambele picioare!* În luna august 1927, căpitanul Romeo Popescu a stabilit recordul de înălțime al României, atingînd cu un avion *Gourdou Lesseur* înălțimea de 9 403 (recordul mondial era de 11 700 m). Anul 1928 a însemnat un important progres al aviației noastre prin efectuarea unor raiduri de mare răsunet în afara granițelor țării. Printre acestea au fost efectuate raiduri în Polonia de către căpitanii Ion Albină și Mihai Ștefănescu, locotenentul Mihail Schwartz, maiorul Gheorghe Vasiliu și Cezar Știubei. Și tot în Polonia a executat un raid în

Căpitanul aviator Romeo Popescu

* *Extrase din „Istoria aviației române", Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984.*

formație o escadrilă compusă din cinci avioane militare pilotate de căpitanul Traian Pîclea, locotenenții Nicolae Sendreanu, Constantin Nichifor, Puiu Eugen Pîrvulescu și maistrul Anton Stengher. Ruta raidului a fost: Galați—Iași—Varșovia și retur. În același an, trei avioane de bombardament *Lioré Olivier*, pilotate de căpitan Atanase Rotaru, maior Fătulescu Ion și maior Georgescu Laurențiu, au executat raidul Paris — Lyon — Torino — Zagreb — Belgrad — București, iar locotenent Octav Oculeanu și ing. Mircea Cantacuzino, cu o avionetă *Clem-Deimler*, au efectuat raidul pe ruta Stuttgart—Varșovia—Iași—București. La rîndul său, locotenent Dobriceanu a străbătut distanța Praga—Brașov—București la bordul unei avionete.

În vara anului 1928, echipajul format din căpitan Traian Burduloiu, locotenent Gheorghe Iacobescu și ziaristul Mihai Negru a efectuat un raid în scop propagandistic pe distanța Dessau — Copenhaga — Stockholm — Helsinki — Riga — Varșovia — București — Belgrad — Viena — Praga — Strasbourg — Paris — Roma — Atena — Istanbul, realizînd peste 12 000 km în 80 de ore de zbor. Raidul a fost numit „Raidul capitalelor europene".

Căpitanul aviator Gheorghe Bănciulescu

În cursul lunii august 1928, cinci echipaje românești au participat, cu cinci avioane, la concursul „Micii Antante și Poloniei", pe un itinerar de 3112 km, cucerind două din cele patru premii ale concursului și obținînd „Cupa Poloniei". La acest concurs au participat 22 de echipaje din patru țări: România, Iugoslavia, Cehoslovacia și Polonia. Aviatorii români care au constituit această redutabilă formație au fost: locotenent-colonel Ștefan Protopopescu și locotenent Gogu Ștefănescu, căpitanii Traian Burduloiu, Emanoil Ionescu, Gheorghe Ceaușu, Adrian Caşolteanu, Romeo Popescu, locotenenții Gheorghe Iacobescu, Nae Iliescu și Ștefan Cantemir.

În luna octombrie 1928, căpitan Romeo Popescu a obținut un nou record al României, atingînd, cu un avion *Gourdou*, altitudinea de 10 518 m.

În anul 1928, piloții români au participat la 12 raiduri aeriene în afara granițelor țării, parcurgînd 69 871 km.

Anul 1929 a adus aviatorilor militari locul întîi la un nou „Concurs al Micii Antante și Poloniei". România a participat cu avioane monoloc de vînătoare, pilotate de maior Gheorghe Jienescu, căpitan Traian Pîclea, locotenenții Constantin Tănăsescu, Puiu Eugen-Pîrvulescu și Gogu Ștefănescu. Itinerarul stabilit pentru concurs a fost București — Iași — Varșovia — Praga — Belgrad — București. Din cele 24 de avioane ale celor patru țări participante la concurs, au terminat concursul, aterizînd la București, numai 10 avioane, dintre care 4 erau ale României. Timpul a fost extrem de nefavorabil. Tot în toamna anului 1929, echipajul militar format din maior Traian Burduloiu și căpitan Gheorghe Iacobescu, a cîștigat „Cupa Paris—București", acordată în fiecare an pentru cel mai scurt timp realizat pe această distanță. Zborul a fost executat în 9 ore și 23 minute, reprezentînd un adevărat record în analele acestei competiții.

Anul 1930: Un nou an al performanțelor românești — primul înconjur fără escală al României, efectuat de căpitanii Radu Rusescu și Gh. Iacobescu în 11 ore și 7 minute.

Cea de-a doua performanță: recordul național de durată stabilit de către căpitan Romeo Popescu, la bordul unui avion de pasageri de tip *Farman*, cu timpul de 20 ore și 50 minute.

În sfîrșit, tentativa de record mondial de distanță în linie dreaptă a lui I. Ghica. Decolînd de la Bicester (Anglia) la 9 iunie, I. Ghica a ajuns pînă în Bulgaria, la Peteven, unde a fost nevoit să aterizeze forțat din cauza unei pene de motor. El a acoperit distanța de 2141 km cu o viteză de 143,38 km/oră, performanță ce constituie un valoros record național.

În 1931, echipajul compus din maior Cezar Știubei și locotenent Gheorghe Olteanu a reușit să se clasifice pe locul doi în raliul organizat de „Aeroclubul Român". La acest raliu au participat 34 de concurenți din 8 țări: România, Polonia, Italia, Germania, Franța, Elveția, Cehoslovacia și Belgia. În același an, echipajul format din căpitan Gheorghe Iacobescu și locotenent Alexandru Popișteanu a participat la concursul pentru „Cupa București—Roma", competiție disputată între aviatorii italieni și români. Distanța de la București la Roma a fost străbătută în cinci ore, fără escală.

La 25 iunie 1931, echipajul format din maior Emanoil Ionescu, locotenent Octav Oculeanu și Ion Ghica a parcurs distanța București—Varșovia—București fără escală, în 12 ore și 20 min., cu o viteză medie de 180 km/h. În luna iulie 1931, un raid de peste 3000 km a fost executat în formație cu cinci avioane Potez—15, construite la uzinele I.A.R. Brașov, de echipajele Școlii militare de ofițeri de aviație din București. Formația a fost condusă de comandantul școlii, locotenent-colonel Haralambie Giossanu, avîndu-l ca observator pe căpitan Ion Ionescu-Rîmnic. Celelalte patru avioane au fost pilotate de maior Alexandru Cernescu, locotenenții Nicolae Balotescu, Rudolf Malinovschi și Gheorghe Nicolau, mecanic locotenent Ion Austriacu. Itinerarul raidului a fost: București —Lvov — Varșovia — Gdynia — Bydgoszcz — Poznan — Demblin — Lvov — București.

În luna aprilie 1931, echipajul format din maior Traian Burduloiu, locotenent Radu Beller și George Bibescu a executat un raid de mare distanță pe ruta Paris—Roma—Atena—Alep—Bagdad—Karachi—Alahabad—Calcutta, cu un avion *Fokker* trimotor.

Performanțe remarcabile au fost obținute în anul 1931 și de echipajul format din căpitan Ion Drăgan și locotenent Gheorghe Olteanu care, zburînd cu un avion *Potez-56*, a cîștigat concursul „Cupa anuală Roma —București", parcurgînd distanța în numai 4 ore de zbor.

Anul 1932. O impresie cu totul aparte a produs recordul de salt cu parașuta realizat la 19 mai, la Sacramento, în California. O femeie a sărit cu parașuta de la 7233 m, numele ei fiind Smaranda Brăescu*, Aviația românească a început să depună semnături pe listele recordurilor mondiale. În același an, ing. I. Cociașu (la 2 iulie) stabilește un record internațional de durată pentru avioanele ușoare — 8 ore, 16 minute, 42 secunde — iar la 2 octombrie, Mihail Pantazi și Gh. Grozea stabilesc un record internațional de durată pentru hidroavionul ușor, în 12 ore, 2 minute și 5 secunde.

Recordul mondial de durată pentru hidroavioane a fost realizat în anul 1932 de către căpitanul Mihail Pantazi, în 12 ore și 2 minute de zbor, cu un hidroavion *Messerschmitt-23*, construit la I.C.A.R. Recordul a fost omologat de Federația Aeriană Internațională.

Anii 1933–1935 au adus mari satisfacții locotenent-comandorului Gheorghe Bănciulescu care, pentru

* A se vedea articolul dedicat Smarandei Brăescu

propășirea aviației românești, după o scurtă perioadă de întrerupere, în urma gravului accident suferit în Cehoslovacia, și-a reluat activitatea competițională. Fiind primul pilot din lume care a zburat cu proteze la ambele picioare, a demonstrat lumii întregi virtuțile sale de zburător și cunoscător al artei pilotajului. În luna iulie 1933, însoțit de maistrul mecanic Dimitrie Săndulescu, a realizat un circuit aerian în nouă zile, cu un avion de construcție românească, *S.E.T.-41*, pe ruta București — Barcelona — Madrid — Paris — Londra — Paris — Praga — Viena — Belgrad — București. În total a efectuat 8000 km de zbor. Zborul său a constituit un bun prilej pentru popularizarea în străinătate a tradițiilor aviației române, a stadiului atins de aviația noastră în acei ani. Cîteva luni mai tîrziu, în septembrie 1933, locotenent-comandor Gheorghe Bănciulescu și maistrul mecanic Dimitrie Săndulescu au executat un alt raid. Pilotînd un avion monomotor *Stinson*, de fabricație engleză, temerarul zburător a parcurs traseul Damasc— Rayak—Adana—București.

În luna mai 1934, tot locotenent-comandorul Gheorghe Bănciulescu a executat, cu un avion *S.E.T.-41*, echipat cu un motor *Salmson de 230 CP*, un raid prin cîteva mari orașe din Europa, Asia și Africa, pe ruta: București — Sofia — Istanbul — Alep — Gaza — Cairo — Alexandria — Bengazi — Tripoli — Tunis — Palermo — Roma — Zagreb — Belgrad — București.

Tot în anul 1934, în luna septembrie, împreună cu maistrul mecanic Constantin Oprea, locotenent-comandor Gheorghe Bănciulescu a efectuat, cu un avion *IAR-23*, într-o singură zi, raidul București—Varșovia—București, parcurgînd 2400 km și demonstrînd în același timp bunele performanțe ale avionului românesc fabricat la uzina brașoveană I.A.R. În aceeași lună, neobositul echipaj a efectuat un raid asemănător, tot cu un avion *IAR-23*, de data aceasta pe ruta București—Praga —București. Zborul a fost executat într-o singură zi, cu o viteză medie de 240 km/h.

Federația Aeronautică Internațională a solicitat în anul 1935 condu-

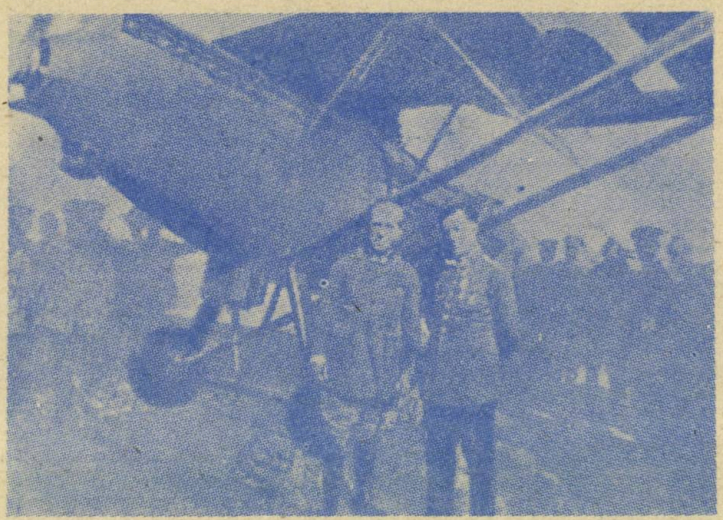

Echipajul format din colonelul Ștefan Protopopescu și locotenentul Gogu Ștefănescu, care a participat la concursul „Micii Antante și Poloniei"

cerii aeronauticii române să permită locotenent-comandorului Gheorghe Bănciulescu să verifice condițiile de zbor pe cîteva rute aeriene din Asia Mică și Africa, pe care nu se zburase niciodată, în vederea stabilirii celor mai optime trasee pentru companiile aeriene franceze de transport.

Aceasta a constituit o recunoaștere pe plan internațional a calităților deosebite dovedite de pilotul militar; într-adevăr, locotenent-comandorul Gheorghe Bănciulescu a fost, sub acest aspect, un deschizător de drumuri aeriene. La 18 martie 1935 a decolat de la Cairo, cu un avion bimotor *Potez-56*, avînd la bord pe George Bibescu. Echipajul a străbătut un lung itinerar (Cairo—Khartoum—El Obeid—El Fasher—Abéchér—N'Djamena— Bangui— Bangassou—Juba—Malakal și apoi prin Atbara la Cairo), care a însumat 13 000 km în 72 ore de zbor; de la Cairo spre Asia Mică, la Rayak—Damasc—Palmir — Gaza —Cairo.

Raidul Aerian București-Entebbe (Lacul Victoria).

Acest raid-sondă a fost efectuat de către aviatoarea Irina Burnaia împreună cu Petre Ivanovici, unul din așii aviației românești interbelice, din dorința de continuare a tradițiilor aviației naționale. Efectuat cu un avion de fabricație românească, tip *IAR-22*, dotat cu un motor de numai 130 CP, fără aparatură radio la bord, fără parașută, acest raid deasupra continentului negru a măsurat 16 000 km și s-a desfășurat peste zone inospitaliere și cu slabe posibilități de asistență tehnică. Plecarea a fost făcută la 3 ianuarie 1935 din București, urmîndu-se traseul: Istanbul — Eschișehir — Adana — Alep — Damasc — Haifa — Cairo — Assuan — Halfa — Atbara — Khartoum — Malakal — Juba — Entebbe. Puterea mică a motorului, aerul rarefiat din cauza căldurii și altitudinii, posibilitățile slabe de alimentare au determinat întreruperea raidului și întoarcerea pe același traseu. În afară de performanța aviatică și sportivă, în cadrul acestui raid a fost pentru prima oară cînd culorile naționale românești s-au oglindit în apele lacului Victoria.

În raidul din *14 aprilie 1935*, spre Capetown. au plecat locotenent-comandorul M. Pantazi, as al zborului acrobatic, locotenent-comandor George Davidescu, excelent specialist în navigația aeriană, și locotenent-comandor Alexandru Cernescu, pilot remarcabil, căpitan pilot Gheorghe Jienescu, pilot de vînătoare, căpitan Gheorghe Olteanu, înzestrat cu aptitudini deosebite, și Anton Stengher, maistru mecanic. Traiectul de zbor al celor 3 avioane a fost următorul: București — Istanbul — Eskis Ehira — Adana — Alep — Cairo — Wadi Halfa — Khartoum — Malakal — Juba — Kisum — Nairobi — Dodoma — Mbeya — Mpika — Broken Hill — Salisbury — Bulawayo — Pietesburg — Johanesburg — Kimberley — Capetown și retur.

Un element de primă însemnătate pentru un raid de o asemenea anvergură, cînd trebuia să fie traversată și zona ecuatorială, îl constituie anotimpul în care urma să fie efectuat, fapt demonstrat și cu ocazia raidurilor de la Malakal și Entebbe. După 11 zile, de cîte 4—9 ore de zbor pe zi, ceea ce însemnă între 750 și 1450 km parcurși, la 25 aprilie 1935 au aterizat cu bine pe aerodromul de la Capetown. După 5 zile de pregătiri, cele 3 avioane au plecat spre țară încheind cu bine lungul raid. Alexandru Cernescu și George Davidescu au declarat: „Pentru noi ostenelile și riscurile acestui raid, reale dar nu extraordinare, au fost cu prisosință răsplătite pe de o parte, prin experiența profesională cîștigată, pe de altă parte prin satisfacția de a

fi dus pe aripile noastre culorile patriei pînă la capătul lumii, peste întregul continent african".

O escadrilă formată din 7 avioane S.E.T., comandată de comandor ing. Gheorghe Negrescu, a întreprins, la 26 septembrie 1935, un raid pe ruta Bucureşti — Istanbul — Ankara —Bucureşti, în cadrul unei vizite de răspuns făcută aviatorilor militari turci.

La 16 iulie 1935, locotenent Alexandru Papană a depăşit recordul naţional de altitudine, atingînd cu avionul IAR—16 înălţimea de 11 631 m. Vechiul record naţional de altitudine, 10 518 m, fusese realizat în anul 1928 de căpitan Romeo Popescu.

La 28 iulie 1935, căpitan Dumitru Săndulescu (pilot) şi Anton Marin (observator) au executat un raid de curtoazie în lugoslavia pe itinerarul Bucureşti—Zemun— Zagreb—Liubliana—Sarajevo— Mostar— Niş—Zemun—Bucureşti, parcurgînd peste 1700 km.

În luna septembrie 1935, o formaţie, de această dată alcătuită din 3 hidroavioane *Savoia-Marchetti S.M.-35*, comandată de comandor Ovidiu Rătescu, aparţinînd hidroscalei de la Mamaia, a executat un

Locotenentul-aviator Alexandru Papană

reuşit raid pe distanţa Constanţa—Istanbul—Atena—Constanţa. La înapoiere, distanţa Atena—Constanţa a fost străbătută fără escală, constituind pentru acea vreme o mare performanţă hidroaviatică.

Tot în 1935 s-au executat două reuşite raiduri aeriene pe distanţa Bucureşti—Tel Aviv, pentru prospectarea noii linii aeriene de pasageri. Primul raid a fost realizat de echipajul format din locotenent Alexandru Papană (pilot) şi căpitan Alexandru Popişteanu (observator), iar al doilea de echipajul format din locotenent Constantin Perju (pilot) şi locotenent-comandor Gheorghe Davidescu (observator).

Tot în anul 1935, căpitan-comandor Constantin Argeşeanu, comandantul Flotilei 1 informaţii, împreună cu locotenent pilot Isaia Popovici, a realizat un raid pe itinerarul laşi—Bucureşti—Istanbul— Eschişehir şi retur, cu un avion *S.E.T.-K-7*.

Echipajul format din locotenent Lazăr Lăzărescu (pilot) şi locotenent Constantin Stoienescu (observator) a efectuat un raid în lugoslavia cu un avion *Potez-25*, aflat în dotarea Flotilei de luptă din Bucureşti, pe itinerarul Bucureşti —Belgrad—Sarajevo —Belgrad —Bucureşti, parcurgînd 1400 km.

În august *1936*, la Los Angeles, Alexandru Papană s-a clasat pe locul I la Campionatul mondial de acrobaţie din S.U.A., iar la 16 decembrie 1936 a cîştigat, la Miami, campionatul celor două Americi. Ca un distins omagiu adus aviatorului român, autorităţile de stat americane l-au invitat să participe la inaugurarea, în aceeaşi zi, a aeroportului de la Miami.

În luna iulie *1937*, echipajul format din locotenenţii Dumitru Deică (pilot) şi Gheorghe Panaitopol (observator) a executat un raid de instrucţie în Polonia, tot cu un avion *Potez-25*, pe itinerarul laşi —Lvov —Demblin—Cernăuţi—laşi, parcurgînd peste 1900 km şi executînd escale în oraşele amintite.

Realizarea unor asemenea raiduri a însemnat o performanţă de mare răsunet pentru aeronautica română, pentru ţara noastră, pe plan internaţional, au contribuit la făurirea tradiţiei aripilor româneşti, ajunse în zilele noastre la un nivel de dezvoltare pe care înaintaşii nici nu-l visau.

Aviatoarea Irina Burnaia şi pilotul Petre Ivanovici, după raidul efectuat deasupra continentului african

Caleidoscop

Într-una din pieţele din capitala Belgiei se află un monument dedicat porumbeilor. În războiul franco-german din 1870—1871, Parisul înconjurat a întreţinut legătura cu lumea exterioară cu ajutorul porumbeilor voiajori. Mulţi dintre ei au fost împuşcaţi. În cinstea porumbeilor „căzuţi la datorie" s-a ridicat această statuie. Ea reprezintă o femeie care ţine în mînă un porumbel. Pe postamentul monumentului se află încrustate cuvintele: „Porumbelul soldat".

*La cel dintîi cinematograf deschis în Bucureşti (în mai 1897, în localul ziarului „L'independance Roumaine"), se anunţa o săptămînă „numai cu filme româneşti, făcute în ţară de domnul Menu, operatorul". Între cele cinci „mari" filme (de cîte 15—30 metri), rulate în săptămîna 28 iulie — 3 august 1897, sînt şi două militare, care se bucură de un deosebit succes: „**Flotila de pe Dunăre**" şi „**Exerciţiile flotilei**". Peliculele nu ni s-au păstrat, dar conţinutul lor ne este cunoscut din ziarele timpului: „măreaţa plutire pe apele Dunării a frumoaselor noastre bastimente militare."*

SUB CUPOLA DE MĂTASE

SMARANDA BRĂESCU

În istoria paraşutismului mondial, numele românceiSmaranda Brăescu se înscrie la loc de frunte, performanţele ei avînd, în epocă, un remarcabil răsunet, comparabil — poate — cu cel de mai tîrziu al gimnastei Nadia Comăneci. Moldoveancă precum marea noastră gimnastă, Smaranda Brăescu s-a născut la 21 mai 1897 în satul Hănţeşti, comuna Buciumeni, judeţul Galaţi, într-o familie de răzeşi. A urmat cursurile şcolii primare într-un sat vecin — Vizureşti — beneficiind de străduaniile unor dascăli devotaţi profesiunii lor, care au ştiut să-i sădească în suflet sentimentul dragostei faţă de patrie, cultul pentru muncă şi perseverenţă. Între 1911—1916 o întîlnim la Bîrlad ca elevă la şcoala profesională din oraş, cursuri pe care, din lipsă de mijloace materiale, este nevoită să le întrerupă...

Pasiunea sa pentru zbor s-a născut într-o zi a anului 1912, cînd deasupra podgoriilor de la Nicoreşti a văzut trecînd în zare un avion (era, după cum va afla mai tîrziu, un „Farman" pilotat de locotenentul Gh. Negrescu, ce executa primul raid Bucureşti—Bîrlad). Îşi va realiza visul abia după terminarea primului război mondial, cînd, învingînd mari dificultăţi materiale, reuşeşte să urmeze cursurile şcolii de paraşutişti din Berlin. Reîntoarsă în ţară, îşi demonstrează măiestria efectuînd între 1928—1930 mai multe salturi cu prilejul mitingurilor aviatice organizate la Băneasa (Bucureşti), Braşov, Cluj, Galaţi, Brăila, Oradea şi Satu Mare, fiind ovaţionată îndelung de către spectatorii prezenţi. Deşi a suferit două accidente grave, după vindecare şi-a reluat antrenamentele. În ziua de 28 octombrie 1931 zboară cu un „Potez 25", pilotat de celebrul aviator Papană, pînă la înălţimea de 6 000 de metri, de unde se aruncă în gol, cucerind astfel titlul de campioană mondială feminină — primul de acest fel dobîndit de un sportiv român. Cu acest prilej este decorată cu „Crucea de aur a Virtuţii aeronautice". Dorind să doboare şi recordul mondial masculin, apelează la sprijinul material al ziarului „Universul", al „Băncii Naţionale a României" şi al „Aeroclubului Român". Strîngînd fondurile necesare, ajunge în Statele Unite. Aici, în localitatea Sacramento de lîngă San Francisco se lansează de la 7 233 metri devenind astfel campioană mondială absolută. Urmînd cursurile unei şcoli de pilotaj din această ţară, la 2 octombrie 1932 i se acordă licenţa de pilot, primul brevet de acest gen acordat în S.U.A. unui european. Este primită în patrie cu onoruri deosebite, presa îi aduce elogii, mulţimea o ovaţionează, din nou, îndelung...

Celebra paraşutistă, aşa cum a apărut în paginile publicaţiei americane „Dakland Tribune", din 20 V 1932

În 1935, sprijinită şi de această dată financiar de unele instituţii române, cumpără un avion monoloc, monomotor, căruia îi pune numele „Aurel Vlaicu" şi cu care efectuează raiduri rămase celebre. Printre altele traversează, în premieră mondială, Marea Mediterană, între Roma şi Tripoli, fără escală...

În anii grei ai războiului antifascist acţionează în cadrul unei escadrile sanitare transportînd răniţi, medicamente, personal medical, pînă în Ziua Victoriei de la 9 Mai 1945, animată de acelaşi sentiment puternic ce i-a călăuzit paşii în tot ce a înfăptuit — slujirea cu abnegaţie a patriei.

Smaranda Brăescu (mijloc) **după stabilirea unui nou record**

NECULAI I. STAICU

ÎNTRE SCOBITORI ŞI GURI DE FOC...

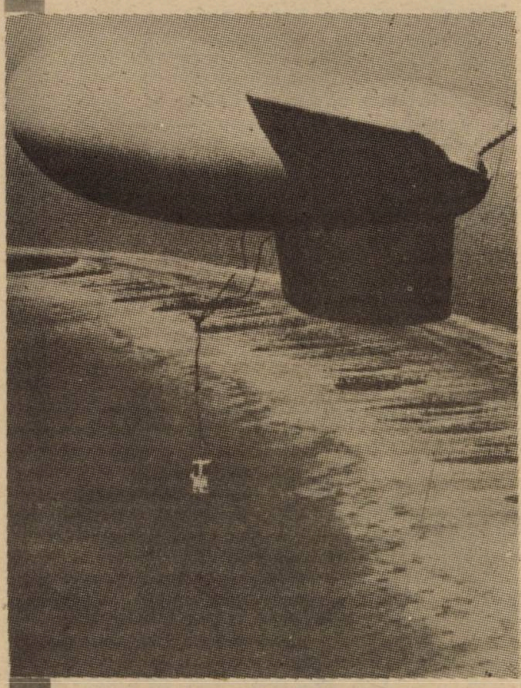

Un balon obişnuit? Nu! O armă redutabilă — nacela lui este, de fapt, o puternică bomba atomică a cărei explozie poate fi declanşată de la distanţă

Cui i-ar fi trecut prin minte că asupra Statelor Unite s-a abătut o primejdie atît de neaşteptată şi de ascuţită precum... scobitorile?

Cu „acele" de lemn sau plastic nu este, totuşi, de glumit, iar avertismentul figurează într-un sobru raport guvernamental reprodus de revista Asociaţiei Medicale Americane şi citat de agenţia France Presse. Autorii documentului atrag atenţia că în Statele Unite peste 8 000 de persoane pe an sînt rănite de... scobitori. Acestea din urmă au provocat chiar trei accidente mortale. Potrivit raportului, dacă scobitorile sînt manipulate anapoda, ele produc răni grave, îndeosebi la ochi şi urechi; cînd sînt înghiţite efectele lor devin şi mai serioase.

Nu s-a precizat ce măsuri vor fi întreprinse, la nivel federal şi local, spre a se curma ori măcar stăvili impactul scobitorilor asupra societăţii americane. Nu a fost nevoie, însă, ca observatorii să scobească prea adînc realităţile pentru a menţiona în gura mare că scobitorile rămîn „simple distracţii" pe lîngă răul teribil al gurilor de foc!

Atentate la purtător

În luna mai a.c., preşedintele Ronald Reagan a semnat o lege care dă frîu liber vînzărilor particulare de puşti, pistoale şi alte arme de foc. Textul de lege trecuse prin Camera Reprezentanţilor şi Senat, care, sub presiunea puternicei Asociaţii naţionale a proprietarilor de arme (N.R.A.), au modificat o dispoziţie adoptată în anul 1968. Traumatizat de asasinarea senatorului Robert Kennedy şi a militantului pentru drepturi civice Martin Luther King, Congresul votase, cu 18 ani în urmă, „Gun Control Act", o lege care înăsprea controlul autorităţilor asupra comercializării „armelor proprietate particulară".

Reducerea acestui control, de altfel nu atît de sever pe cît s-ar fi cuvenit, a provocat nemulţumire şi proteste în rîndul asociaţiilor cetăţeneşti şi chiar al sindicatelor de poliţie, care se tem că proliferarea armelor de foc particulare va da noi proporţii criminalităţii. Adepţii controlului autorizat subliniază că aproximativ 180 de milioane de arme, la o populaţie de 234 milioane, sînt răspîndite pe teritoriul Statelor Unite, unde aproape 19 000 de oameni sînt ucişi, în fiecare an, de gloanţe. Numai la New York au fost înregistrate, anul trecut, circa 1 400 de crime comise cu arme de foc. Nu gurile rele, ci autorităţile federale au dezvăluit că, într-un singur an (1980), au fost asasinaţi 23 000 de americani, iar 650 000 au fost grav răniţi cu gloanţe. Casa Albă a recunoscut că actele criminale lovesc o treime din familiile americane, de unde apare la mintea cocoşului că armele particulare nu apără, ci ameninţă integritatea corporală şi liniştea cetăţenilor. În Statele Unite are loc un asasinat cu gloanţe la 23 de minute!

Liberalizarea comerţului particular cu guri de foc a surprins şi prin faptul că ea a intervenit la numai o lună după concluziile alarmante ale comisiei prezidenţiale însărcinate cu studierea crimei organizate în Statele Unite; desemnată de Casa Albă, comisia a lucrat doi ani, după care a întocmit un raport de 400 de pagini care acuză fără echivoc fenomenul criminalităţii, puternic stimulat de armele de foc şi traficul cu droguri. Şeful comisiei, Irving Kaufman, a declarat presei că factorul dominant al crimei organizate din Statele Unite rămîne faimoasa grupare mafiotă „Cosa Nostra", dar că reţeaua banditismului se ramifică la scară federală. O zgomotoasă carieră fac bandele „Roughrider" („Durii pe motociclete") al căror vîrf de lance îl constituie „Îngerii iadului" şi care operează în peste 50 de oraşe americane.

Raportul comisiei prezidenţiale mai relevă că escrocheriile, abuzurile şi actele de forţă ale acestor grupuri înarmate le aduc dştiguri de

100 miliarde dolari pe an, ceea ce depăşeşte veniturile unor importante ramuri industriale americane, precum producţia de hîrtie, cauciuc sintetic şi pneuri. Activităţile ilicite frustrează fiscul american de 18 miliarde dolari pe an. În plus, manevrele mafiote îi împovărează pe contribuabili cu peste 12 miliarde dolari anual.

Manipularea necontrolată a puştilor şi pistoalelor particulare generează valuri de violenţă şi spaimă, ridicînd la praguri critice starea de nesiguranţă a unor vaste categorii de cetăţeni americani. Ziarul „New York Times" îl citează, în context, pe judecătorul Warren Burger, fost preşedinte al Curţii Supreme, care denunţa „terorismul devenit de rutină în mai toate marile oraşe americane şi care face într-o singură zi mai multe victime decît terorismul internaţional într-un an întreg".

„Forţe de intervenţie" contra drogurilor?

După cum rezultă din raportul comisiei prezidenţiale, proliferarea gurilor de foc se combină cu traficarea stupefiantelor, combaterea lor reprezentînd „o prioritate naţională".

Departe de a fi pusă la îndoială, o asemenea apreciere este confirmată prin date incontestabile. Aproximativ 20 milioane de americani consumă cocaină, iar un număr egal fumează marijuana, tributul drogurilor cifrîndu-se la 110 miliarde dolari pe an! Un studiu invocat de senatoarea Paula Hawkins, din statul Florida, relevă că vistieria americană pierde anual, peste 45 milioane dolari ca urmare a consumului de stupefiante, prin cheltuieli medicale, absenţe de la lucru şi scăderea productivităţii. Pentru economia Statelor Unite, pagubele au fost, în anul 1983, de 60 miliarde dolari din aceleaşi cauze, a precizat revista „Time"!

Socotind această situaţie „o serioasă ameninţare pentru securitatea naţiunii americane", comisia prezidenţială a propus, în esenţă, două măsuri. Prima preconizează ca toţi salariaţii din sectorul public şi din întreprinderile care lucrează pentru stat să fie supuşi unor teste de depistare a consumului de stupefiante, vinovaţii urmînd a suporta diferite sancţiuni, printre care concedierea. A doua propunere susţine ca forţele armate ale Statelor Unite să dea ajutor unităţilor de pază a frontierelor, care nu mai pot face faţă „invaziei aeriene, maritime şi terestre a traficanţilor de droguri".

Sugestia „testării publice" a iscat vii proteste din partea sindicatelor, a Uniunii americane pentru libertăţi civice, precum şi a unor congresmeni, care au calificat măsura ca „vînătoare de vrăjitoare". Preşedintele subcomisiei pentru funcţiile publice a Camerei Reprezentanţilor, Gary Ackerman, a invocat, pe de altă parte, părerea specialiştilor că „testele de depistare a opiumului pot fi pozitive pentru persoanele care au consumat, bunăoară, chifle cu mac". Disputa a luat o turnură neaşteptată şi nu lipsită de ironie chiar în Congres. În cadrul unei audieri în subcomisia amintită, un membru al comisiei prezidenţiale, Rodney Smith, a fost invitat, în prezenţa operatorilor de televiziune, să se supună el însuşi testului preconizat. Surprins, invitatul a protestat sever, calificînd cererea drept „lovitură sub centură" şi „spectacol pentru mass media". La care preşedintele subcomisiei Camerei Reprezentanţilor a răspuns că, prin refuzul său indignat, adeptul testului anti-drog a dovedit cu prisosinţă pericolul unei asemenea metode! Experţii mai susţin că astfel de metode nu rezolvă cauzele adînci, sociale, ale fenomenului, de unde caracterul lor inoperant.

În ceea ce priveşte crearea unor „forţe de intervenţie rapidă" contra stupefiantelor, la Washington s-a arătat că nici militarii americani nu sînt străini de narcomanie. Pentagonul supune personalul militar încă din 1981 la analize obligatorii pentru depistarea pasiunii pentru droguri. Un purtător de cuvînt al Departamentului Apărării a adăugat, totuşi, că proporţia narcomanilor militari americani a scăzut la 9 la sută, anul trecut, faţă de 27 la sută în 1980. Decizia armatei terestre de a lărgi testările asupra celor 12 000 de angajaţi civili a fost, însă, contestată în faţa justiţiei de către Federaţia naţională a salariaţilor. Agenţiile de presă menţionează apoi, că „analizele de laborator efectuate de armata americană au fost incriminate la tribunale pentru superficialitatea lor".

Analiştii cu scaun la cap rămîn unanimi în convingerea că atît criminalitatea, cît şi narcomania nu constituie simple erupţii ale unor porniri instinctive. Mînuitorii gurilor de foc şi ai stupefiantelor profită de slăbiciunile cronice ale organismului social, pe care parazitează, iar violenţa şi cruzimea „pistolarilor particulari", se hrănesc din plasma „societăţii de consum", a unui mod de viaţă tolerant şi neputincios faţă de propriile crize şi sfidări.

Oricum, riscul scobitorilor se frînge complet sub primejdia atît de grea a gurilor de foc...

ION CÂRJE

O mică parte din arsenalul destinat războiului

STRATEGII ŞI MIJLOACE DIN ARSENALUL POLITICII DE FORŢĂ

Deşi întreaga evoluţie a situaţiei internaţionale atestă, fără echivoc, că politica de forţă, războaiele nu duc şi nu pot duce la soluţionarea problemelor litigioase dintre ţări, ci, dimpotrivă, creează mereu şi mereu noi complicaţii, determină înrăutăţirea relaţiilor interstatale, accentuează neîncrederea, deschid noi surse de încordare, strategiile şi mijloacele din arsenalul unei asemenea anacronice politici cunosc o continuă escaladare.

Un diagnostic, chiar şi cel mai lapidar, ne dezvăluie că din multitudinea de factori ce agravează maladia vremii, cei mai primejdioşi se dovedesc a fi iraţionala cursă a înarmărilor, care urmăreşte dobîndirea unui iluzoriu echilibru militar la niveluri tot mai ridicate ale armamentelor şi tehnicii de luptă, precum şi strategiile care generează competiţia înarmărilor şi care se hrănesc cu ea; în acest domeniu orice prioritate este extrem de dificil de stabilit, orice evaluare înglobînd o mare doză de improbabilitate. Pentru că strategiile şi mijloacele din arsenalul politicii de forţă se intercondiţionează într-un asemenea grad încît delimitările sînt de domeniul speculaţiilor. Adevărul este că, fie că diferitele strategii militare impun în panoplia Zeului Marte noi şi noi mijloace de distrugere dintre cele mai abominabile, fie că procesul tehnologic de producere a acestor mijloace, prin deturnarea cuceririlor revoluţiei tehnico-ştiinţifice în scopuri profund inumane, determină noi strategii şi modalităţi de purtare a războiului — are una şi aceeaşi geneză: miza pe politica de forţă. Politică pe care România socialistă, secretarul general al partidului, preşedintele republicii, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, o respinge cu fermitate şi militează neobosit pentru abolirea ei şi a tuturor instrumentelor prin care se exprimă. Propunînd un program complex de dezarmare generală, în centrul căruia se află dezarmarea nucleară, dar care are în vedere toate armele aşa-zis clasice, cu atît mai mult cu cît linia de demarcaţie între armamentele nucleare şi cele convenţionale, între strategiile care iau în consideraţie utilizarea unora sau a altora este tot mai estompată. Cît de veridice sînt temeiurile programului românesc de dezarmare, ale demersului preşedintelui ţării noastre în vederea eradicării politicii de forţă o demonstrează şi referirile din aceste pagini la cele mai actuale strategii şi mijloace din arsenalul unor viziuni şi practici de o extremă periculozitate care pun sub semnul întrebării nu numai pacea, ci însăşi existenţa umanităţii.

„AIRLAND BATTLE-2000"

● Geneză ● Caracteristici ● Ţeluri ● Servituţi

Înainte de a detalia ceea ce reprezintă actuala strategie americană *„Airland Battle-2000"* — ca şi varianta sa *„Follow on Forces Atack"*, aflată deja, după cum afirmă surse autorizate de la cartierul general al N.A.T.O., în uzul aliaţei — se impune o consideraţie de ordin mai general: cît de repede şi de radical pot influenţa în modificarea unei strategii învăţămintele furnizate de confruntările militare ce au avut loc în anii de după cel de-al doilea război mondial? Făcînd abstracţie de modul în care au evoluat concepţiile strategice în urma apariţiei şi dezvoltării armamentelor nucleare şi a noilor categorii de vectori, publicaţia de specialitate *„Armed Forces Journal International"* apreciază că schimbările ce au intervenit în ultimii trei-patru ani în strategia militară a S.U.A., şi care se reflectă într-o formulă specifică şi în planurile N.A.T.O., s-ar datora *„în cea mai mare măsură unor experienţe acumulate în conflictele armate postbelice"*. Mult mai circumspect, comentatorul militar american Drew Middleton sublinia în ziarul *„The Washington Post"* că majoritatea acestor *„războaie locale"* n-au avut *„amploarea care să permită să se tragă concluzii definitorii în vederea propulsării strategiei unei mari puteri, cum sînt Statele Unite ale Americii, pe orbita unor noi opţiuni, mai ales că în cele mai multe din aceste înfruntări cel puţin una dintre părţi nu dispunea nici de potenţialul şi nici de atuurile militare şi politice ale adversarului, iar particularităţile teatrului de acţiuni militare erau cu totul specifice. Într-o atare situaţie orice absolutizări ale unor strategii sau tactici, ale unor sisteme de armament moderne, chiar dintre cele mai sofisticate, sînt premature. Nu trebuie uitat că într-o altă situaţie, oricare dintre aceste strategii şi tactici, oricare dintre sistemele de armament pot fi contracarate de cele ale potenţialului adversar, cu totul şi cu totul de altă talie, capabil de elaborări pe plan strategic, operaţional şi tactic şi în domeniul armamentelor la fel de eficace şi poate şi mai sofisticate. Deci, a considera că prin prisma unor experienţe limitate sau particulare pot fi schimbate radical strategii fundamentale constituie un punct de vedere cel puţin inconsistent"*.

În ceea ce priveşte strategia americană *„Airland Battle-2000"* geneza sa trebuie căutată undeva între aceste puncte de vedere contradictorii.

Pare paradoxal că plasarea strategiei unei mari puteri, cum sînt S.U.A., pe *„o nouă traiectorie"* (*„Newsweek"*) a debutat nu de pe o poziţie oficială, ci printr-o serie de articole apărute în *„Military Review"*. Aparent paradoxal, deoarece practica este de veche sorginte şi se înscrie în politica *„baloanelor de încercare"* care vizează reacţii atît ale cercurilor interne interesate, cît şi ale statelor ce ar putea deveni un potenţial adversar. Faptul că autorii articolelor din amintita revistă nu erau străini de planurile Ministerului Apărării al S.U.A. a fost rapid demonstrat de noile versiuni a două

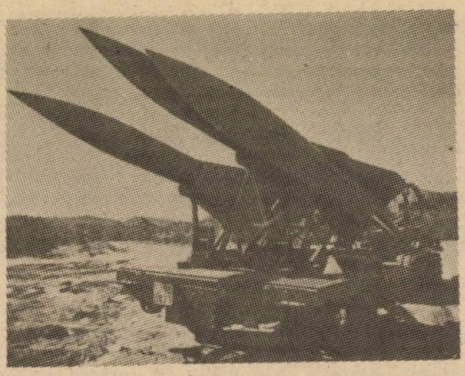

dintre importantele regulamente militare americane *(Field Manuals - FM): FM 100-1 Army* și *FM 100-5 Operation*.

După presa străină — *„International Defence Review"*, *„Defense nationale"*, *„Military Review"*, *„Time"*, *„Le Monde"* etc — în „noile versiuni" cîmpul de luptă este extins mult în adîncimea teritoriului inamic, cuprinzînd *„totalitatea acestuia, dacă este posibil"* (*„Le Monde"*). Ceea ce înseamnă: în primul rînd — amplificarea, din faza inițială a războiului, a operațiilor militare în profunzime, prin angajarea forțelor adversarului din eșalonul doi și rezervă, neutralizarea capacităților lui de comandă și control pentru a-i dejuca planurile și a-i reduce posibilitățile de inițiativă; în al doilea rînd — extinderea bătăliei în timp pînă în momentul în care acțiunile curente, atacarea eșaloanelor din spate, pregătirea logistică și planurile de manevră sînt corelate de o asemenea manieră pentru a aduce la nivelul maxim posibilitatea de a cîștiga bătălia; în al treilea rînd — limita obiectivelor ce urmează a fi atinse în bătălie este împinsă pînă la nivelurile cele mai ridicate ale armatei, ale mijloacelor auxiliare și ale resurselor de atac. Pornind de la aceste trei trăsături ale strategiei *„Airland Battle-2000"*, autorii ei înțeleg cîmpul de luptă modern drept teatrul prin care evantaiul larg de sisteme de armament, o combinație de mijloace aeriene și blindate, și de organizare pentru corpuri de armată și divizii ar putea, după cum scria *„Military Review"*, *„să asigure nu numai cîștigarea primei bătălii, dar și pe ultima"*.

Drept mijloace pentru aplicarea acestei strategii, *„Armed Forces Journal"* indică *„sisteme de luptă cu totul noi, ultrasofisticate, cu o mare capacitate de distrugere, rezistente la contraacțiunile electronice, uriașe cantități de arme antitanc și antiaeriene, un mare număr de avioane de asalt și elicoptere... Bătălia fiind aeroterestră, mijloacele aeriene, nu numai de transport în adîncime, ci și de atac, urmînd a fi predominante."* Scenariul, așa cum îl preconizează *FM 100-5 Operation*, ia în considerație opțiunea nucleară tactică drept un fapt acceptat, în general *„Airland Battle-2000"* reprezentînd o concepție în care se mizează pe un șir de lovituri combinate — cu armament clasic și nuclear — menite să lichideze eșalonul doi al adversarului pentru a-l împiedica să intre în luptă, eșalon considerat mult mai puternic decît primul pentru că se ia în considerație că inamicul nu va plasa pe aliniamentele cele mai înaintate principalele sale forțe pentru a nu le expune loviturilor nucleare tactice. Revista la care ne-am referit, inspirîndu-se din prevederile regulamentului citat, arăta că aplicarea strategiei, căreia i se face atîta reclamă, a stat la baza concepției desfășurării unor ample manevre militare, inclusiv a celor de sub egida N.A.T.O., implicînd *„acțiuni de luptă de o mare intensitate, din aer și de pe pămînt, pentru a șoca, paraliza și copleși inamicul...; o mare viteză a operațiilor pentru a forța adversarul să reacționeze, ceea ce ar conferi corpurilor de armată posibilitatea de a aplica contramăsurile planificate. Deci: acțiuni rapide, o mare capacitate de manevră în adîncimea teritoriului advers, paralizarea centrelor vitale ale inamicului și un deznodămînt imediat obținut în cîmpul operațional nu atît prin uzură și putere de foc, cît prin rapiditate și mobilitate"*.

Nu puțini sînt comentatorii militari occidentali care manifestă scepticism în legătură cu reușita unui asemenea mod de acțiune. Întîi se subliniază că un comandament angajat în anihilarea forțelor cu care se află în contact direct pe aliniamentele înaintate și care se pregătește, concomitent, să acționeze în adîncime are nevoie de informații prompte și exacte asupra dispunerii eșalonului doi al adversarului, tăriei acestuia, situației meteorologice. Or, relevă *„Military Review"*, comandamentele militare operative au la îndemînă facilități limitate și sînt *„dependente de cel mai bun raționament al unui analist în domeniul spionajului electronic, care poate fi indus în eroare de aparențe, de dopaj prin informații false ori se poate înșela printr-o judecată pripită sau unilaterală, ceea ce ar reduce numărul opțiunilor în angajarea forțelor și mijloacelor terestre și aeriene într-un atac decisiv asupra punctelor cheie ale inamicului"*. Nu întîmplător *„Le Monde"* aprecia că *„obținerea informațiilor despre adversar și păstrarea în cel mai strict secret a situației proprii reprezintă regina bătăliilor acestui sfîrșit de secol"*. Serviții sînt considerate și confruntarea forțelor ce acționează în adîncime — care nu vor dispune, din rațiuni de mobilitate de suficiente mijloace de foc, mai ales ale aviației, elicopterelor și blindatelor cu masiva apărare antiaeriană, antitanc și cu mijloacele de contraacțiune electronică ale adversarului, ziarul *„The Washington Post"* atrăgînd atenția, drastic și realist, că *„strategia căreia îi facem atîta reclamă comportă riscul de a arunca corpurile de armată în gura lupului și de a nu mai putea smulge din aceasta decît fărîme însîngerate"*. Apoi uriașele cantități de tehnică de luptă modernă necesare pentru un atac care să penetreze profund adîncimea teritoriului advers și să scoată din luptă obiectivele vizate sînt atît de costisitoare și pierderile preconizate atît de mari *„încît folosirea acestor mijloace poate deveni prohibitivă"* (*„Armed Forces Journal International"*).

Nu încape îndoială că mizînd pe supremație militară, chiar și numai în sfera operațională, strate-

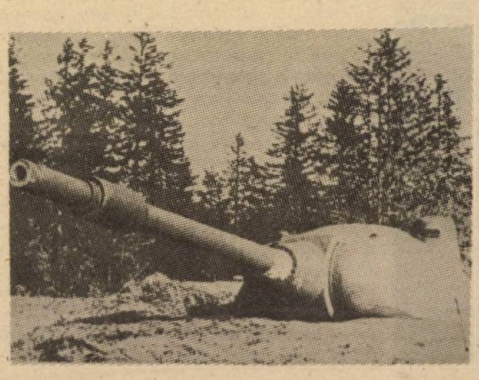

gia *„Airland Battle–2000"* se înscrie în rîndul acelor factori repudiaţi de omenire, factori care concură la menţinerea unui nivel extrem de ridicat, deci foarte periculos, al competiţiei militare, la cantonarea situaţiei internaţionale între parametrii celei mai grave încordări din perioada postbelică.

„FOLLOW ON FORCES ATACK"

sau plasarea N.A.T.O.

între Scylla şi Carybda

În faţa criticilor virulente ale partenerilor din N.A.T.O. la adresa noii strategii americane, critici concludent sintetizate de ziarul vest-german *„General Anzeiger"* potrivit căruia *„nu constituie nici un secret că terenul de aplicare al noilor concepţii americane, care nu exclud recurgerea la armele nucleare, îl constituie Europa, în primul rînd Europa Centrală"*, Pentagonul a îndulcit pastila pentru aliaţii săi. Generalul Bernard Rogers, comandantul-şef al forţelor N.A.T.O., a conceput un plan de acţiune pentru aceste forţe, care a devenit public sub formula *„Follow on Forces Atack" (FOFA)*, ceea ce, după agenţia *„France Presse"*, înseamnă *„atac de ripostă sau lovitura preventivă eşalonată în adîncime"*.

La o primă comparaţie, superficială, între *„Airland Battle–2000"* şi varianta sa atlantică eşti tentat să exclami *„Aceeaşi Mărie cu altă pălărie"*. Pentru că dacă se exceptează faptul că planul N.A.T.O. nu prevede utilizarea combinaţiei arme nucleare—arme convenţionale, ci se rezumă numai la folosirea ultimelor, aparent nu există deosebiri.

Aparent numai, revista britanică *„Survival"* atrăgînd atenţia că între cele două strategii există un şir de deosebiri.

Prima şi cea mai distinctă constă în refuzul cvasitotalităţii ţărilor europene membre ale N.A.T.O. de a lua în consideraţie recurgerea la armamentul nuclear în faza iniţială a unei confruntări militare. Refuz care, deşi nu este totdeauna explicit, din motive politice care *„ţin de faţada coeziunii alianţei atlantice" („Rinascita")*, rămîne totuşi un refuz.

A doua rezidă în faptul că *FOFA* nu renunţă la lichidarea forţelor adversarului din prima linie, *„vest-europenii fiind suspicioşi faţă de orice strategie americană care ar însemna sacrificarea teritoriului lor pentru ca S.U.A. să cîştige timp, ei considerînd că decisivă trebuie să rămînă confruntarea pe aliniamentele cele mai avansate" („Neue Zürcher Zeitung")*. Nu dorim să insistăm asupra acestui punct de vedere potrivit căruia un război pe continentul european ar putea fi limitat geografic, deoarece *„şansele de limitare a operaţiilor în cazul unei crize militare în Europa cu implicarea statelor celor mai puternic înarmate din cele două alianţe militare opuse sînt cu totul şi cu totul iluzorii" („Borba")*.

A treia deosebire, însă nu în ordinea importanţei, este de ordin atît militar, dar mai ales politic. *„Airland Battle–2000"*, după cum arăta *„Defense nationale"*, reprezintă *„O emanaţie a americanilor pentru armata americană, care este o armată naţională, cu regulamente unice, cu comandament şi stat major unice, înzestrată cu arme americane standard, dintre care majoritatea se află deja în dotarea marilor unităţi, compunerea acestor mari unităţi are propriul specific, deci este o strategie naţională, în timp ce FOFA este o strategie de coaliţie, cu toate servituţile ce le implică o asemenea realitate"*. Dintre acestea sînt citate dificultăţile ce grevează organizarea cooperării între mari unităţi aparţinînd armatelor unor ţări diferite, instruite după propriile regulamente, cu propriile comandamente şi state majore, dotate cu armament şi tehnică de luptă nestandardizate, ţări lipsite în prezent, şi probabil încă mulţi ani în viitor, de mijloace similare cu cele americane de lovire în adîncime, tributare S.U.A. în privinţa echipamentelor militare şi a informaţiilor obţinute prin mijloace cosmice. Pe plan politic, înzestrarea masivă a armatelor ţărilor europene din N.A.T.O., de altfel ca şi a S.U.A., cu noile armamente impuse de aplicarea fie a *„Airland Battle–2000"*, fie a *FOFA* ar complica la maximum problemele dezarmării, ar ridica obstacole dintre cele mai greu surmontabile în calea realizării unor acorduri reciproc acceptabile.

Impunînd alianţei atlantice pastila îndulcită a *„unei opţiuni strategice apropiată de cea a Pentagonului, dar mai puţin amară pentru bănuitorii săi aliaţi, S.U.A. — scrie „La Stampa" — nu-i scapă, ci dimpotrivă caută să-i menţină pe aceştia în ochiurile plasei angajării lor la politica intereselor globale americane"*.

Chiar şi numai prin prisma acestor succinte notaţii se degajă realitatea că esenţial pentru descifrarea caracterului celor două strategii este faptul că ambele sînt variaţiuni pe aceeaşi temă a politicii de forţă şi plasează N.A.T.O. între Scylla şi Carybda pentru că sînt generatoare de grave pericole, de neîncredere, insecuritate, alimentînd cursa înarmărilor şi ameninţînd pacea Europei şi a întregii lumi.

„RAPID DEPLOYMENT FORCE"

şi alte forţe

de intervenţie rapidă

„Misterul" de la Twentynine Palms a devenit de cîţiva ani un *„secret à la Polichinelle"*.

Un loc izolat, situat undeva în zonele aride ale deşertului californian, Twentynine Palms figurează doar în nomenclatoarele ce poartă sigla *„Top Secret"* a Pentagonului. Aici este instalată una dintre bazele aflate în *„sistemul de conservare"*, cu întrebuinţări militare multiple. După 1980 numele locului menţionat a pătruns rapid în paginile presei străine. Baza respectivă a devenit perimetrul de dislocare şi instruire a elementelor nucleului a

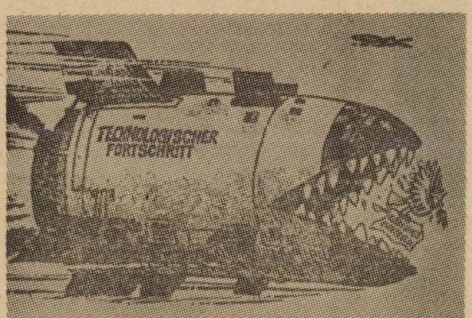

Dezvoltarea tehnologiilor sofisticate, deturnată spre scopuri militare, ameninţă fragilul porumbel al păcii (desen apărut în „Der Spiegel")

ceea ce, cu prudență oficială, autoritățile de la Washington numesc *„Rapid Deployment Force"*; termenul *„Deployment"* (desfășurare) înlocuindu-l pe cel de *„Intervention"* (intervenție), probabil pentru a se evita... confuziile privind țelul unei noi și puternice grupări militare.

La nucleul menționat — Brigada 7 infanterie marină — s-au adăugat între timp Divizia 82 aeropurtată, dislocată la Fort Bragg, Divizia 101 aeromobilă cu baza la Fort Campbell, Divizia 7 infanterie de la Fort Ord, transformată în Divizia 17 și reorganizată după principiile ce sînt proprii forței de intervenție, alte unități. Între acestea se numără detașamentele din *„The Green Berets"*, staționate la Fort Bragg, care după războiul în Indochina fuseseră, cel puțin oficial, trecute la index, ale căror efective au fost sporite de la 3 500 la 7 000 de oameni, grupați în trei categorii distincte: a) forțe speciale ale armatei terestre; b) scafandri de luptă denumiți *„seals"*; c) o unitate a armatei aerului avînd misiunea de a pătrunde în spatele liniilor inamicului pentru acțiuni de sabotaj, ocuparea și menținerea unor puncte strategice pînă la desantarea sau debarcarea grosului trupelor. Datele furnizate de *„Newsweek"* arată că efectivele grupate sub genericul *„Rapid Deployment Force"* ar fi atins deja 100 000—110 000 de militari și că *„se tinde spre ridicarea plafonului lor la circa 250 000"*.

Diviziile și brigăzile respective intră în categoria celor denumite „ușoare", deoarece și-au redus efectivele — unele dintre ele, de la 18 000—15 000 la 12 000—10 000 oameni — și au renunțat la cea mai mare parte a armamentului greu din înzestrare. Care sînt, după agenția *„United Press International"*, caracteristicile principale ale unei astfel de mari unități? O divizie ușoară și cele 12 837 de tone echipament din dotarea sa pot fi transportate în cursul a 478 ieșiri-avion cu aparatele *„C-141 Starlifter"* în patru zile. Pentru a transporta cei 18 468 militari și 29 202 tone echipament ale unei divizii grele ar fi necesare 12 zile. Pentru a realiza „performanța" s-a renunțat la obuzierele de 155 mm în favoarea celor de 105 mm, a fost înjumătățit numărul vehiculelor pe pneuri și șenile și la un batalion n-au rămas decît 54 de tancuri. Divizia ușoară va avea batalioane independente de tancuri, rachete antitanc, va dispune de sprijin tactic prin elicoptere de tip *„Black hawk"*, de unități de geniu, apărare antiaeriană, elicoptere de atac înzestrate cu sisteme electronice *„Chopper"* de dirijare a tirului. Diminuarea tehnicii grele va fi compensată — susțin specialiștii militari americani — printr-o pregătire mult mai riguroasă a luptătorului, prin punerea la dispoziția acestuia a armelor dotate cu dispozitive de cercetare și ochire pe timpul nopții. În ceea ce privește armamentul greu, manevrele „REFORGER" au demonstrat existența în sistemul N.A.T.O. a unei rețele de depozite, denumită „POMCUS", unde tehnica de luptă este conservată și apoi pusă la dispoziția unităților sosite pe calea aerului în zone de concentrare. Aranjamente în acest sens au fost stabilite și cu unele țări din Orientul Mijlociu, iar în Oceanul Indian, la bordul a șapte cargouri de mare tonaj ce navigă în apropierea Golfului Persic, avîndu-și baza în portul de pe insula Diego Garcia, sînt depozitate 35 000 tone benzină, 35 000 tone apă, sute de blindate, tunuri de mare calibru, muniții etc.

Zonele din Europa occidentală, îndeosebi flancurile N.A.T.O., zona centrală, ca și cele din Orientul Mijlociu, unde au avut loc dese exerciții cu participarea unităților din *„Rapid Deployment Force"*, trădează țelurile urmărite prin crearea acestei grupări — intervenții rapide la multe mii și mii de kilometri de frontierele S.U.A.

Crearea și echiparea forței de intervenție rapidă au necesitat unele restructurări în armata americană, alocarea unor importante fonduri în vederea fabricării mijloacelor de luptă necesare, a modernizării unor tipuri de avioane-cargou, cum sînt cele denumite *„C-5 Galaxy"*, capabile să transporte două tancuri grele de 60 tone sau trei elicoptere *„Chinook CH-47"*, pregătirea producerii unui nou aparat-cargo, *„C-141"*, cu un fuzelaj mai lung cu șapte metri decît cel actual.

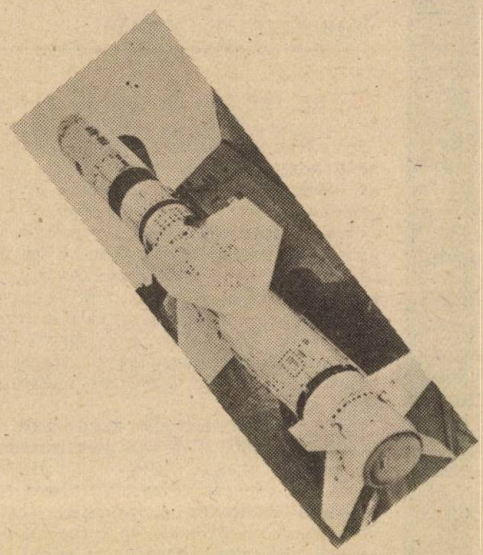

Totul pare perfect pregătit pentru o intervenție rapidă. Revista vest-germană *„Der Spiegel"* făcea însă o remarcă nu lipsită de o reală substanță: *„Pentru demonstrații militare în timp de pace sau pentru intervenții împotriva unor state mici, ce nu dispun de mijloacele de contracarare necesare, sistemul este spectaculos. În caz de criză militară se pune însă întrebarea: adversarul va privi cu brațele încrucișate la marile și vulnerabilele cargouri aeriene care circulă acum nestingherite peste Atlantic și se va preface că nu știe unde sînt amplasate depozitele din sistemul POMCUS pentru a le lovi înainte de a fi descuiată prima ușă de oțel masiv de la aceste adevărate tuneluri subterane?"*. Iar *„United Press International"* se întreba, la rîndul său: vor ajunge forțele principale în 48 de ore în punctul de pe cîmpul de luptă unde acționează o asemenea divizie, acesta fiind timpul maxim cît poate ea supraviețui fără nici un fel de sprijin? Întrebări care pun în relief că din punct de vedere militar *„primatul diviziilor ușoare este precar"* (*„Newsweek"*). În ceea ce privește aspectul politic, acesta este poate cel mai grav pentru că relevă că un asemenea „primat" exprimă de fapt aceeași miză pe forță, pe intervenții, în contradicție cu reținerea, cu primatul rațiunii, al recurgerii la tratative în vederea reglementării pașnice a diferendelor dintre state.

Sub presiunea Pentagonului, N.A.T.O. și-a reorganizat în ultimii doi ani forțele sale de intervenție rapidă. Alianța atlantică dispune în prezent de: 1) Forțele navale din Atlanticul de Nord (*Standing Naval Force Atlantic*), care reunesc 6—7 nave de război din patru țări membre; 2) Forțele „La apel" din bazinul mediteraneean, care, la cererea

comandamentului blocului, pot grupa nave, aviație și infanterie marină din țările membre din zonă (cu excepția Franței și Spaniei care nu fac parte din sistemul militar integrat al pactului), plus din S.U.A., Anglia și R.F.G.; 3) Forțele terestre, destinate mai ales Europei Centrale, de tăria unei divizii, compusă din batalioane din mai multe țări membre, cu statul major la Sekkenheim, în R.F. Germania.

Nu amploarea și capacitatea combativă a acestor formațiuni ale blocului sînt periculoase, ci participarea la ele a multor state membre ale N.A.T.O., care în acest fel se pot trezi angajate în aventuri militare din arsenalul *„politicii faptului împlinit"* atît de *en vogue* în anumite cercuri ale administrației de la Washington, aventuri ce tind să depășească chiar și așa-numita *„zonă de acțiune"* a alianței atlantice. Ceea ce poate avea urmări imprevizibile pentru interesele naționale ale țărilor respective, care sînt departe de a coincide, în toate cazurile, cu interesele globale ale *Leadership*-ului din N.A.T.O.

Sofisticarea panopliei zeului Marte

La întrebarea cum arată astăzi sinistra panoplie a zeului Marte, revista italiană *„Panorama"* furnizează un răspuns pe cît de interesant pe atît de complet: *„Acum cînd am intrat în era războiului electronic se tinde ca orice armă obișnuită să fie transformată în superarmă cu o supercapacitate de distrugere și ucidere"*. Iar săptămînalul britanic *„The Economist"* subliniind că, deoarece practic, ceea ce este numit uzual armament și tehnică militară convențională dobîndește noi caracteristici care le modifică fundamental proprietățile *„armele clasice au devenit arme cvasinucleare"*.

Desigur, cel mai periculos element din panoplia zeului Marte rămîne arma nucleară. Mai cu seamă că în acest domeniu, în ultimii 15 ani, competiția a cunoscut o dementială extindere exponențială.

● De la circa 3 000 de încărcături nucleare strategice s-a ajuns la peste 18 000, după datele furnizate de Anuarul S.I.P.R.I., la care se adaugă cele operaționale și tactice — totalul fiind estimat la 50 000—60 000 încărcături.

● Puterea distructivă a acestor abominabile arsenale înseamnă o capacitate de supraucidere: pentru fiecare european echivalentă cu 72 tone dinamită, iar pentru fiecare locuitor al Terrei, 15 tone (cantitatea de dinamită pentru a ucide un om nu depășește în general, în raport cu arma utilizată, 100—200 grame dinamită).

● Vectorii, mijloacele de transport la țintă a încărcăturilor nucleare de toate tipurile cunosc un proces de proliferare și perfecționare continuă. Bombardierul *„Enola Gay"*, care a lansat bomba de la Hiroshima, a rămas doar o vetustă piesă de muzeu.

● În prezent, rachetele balistice intercontinentale pot atinge în maximum 30 de minute orice punct de pe glob și pot lansa fiecare 10—12 și chiar 14 încărcături nucleare, și ghidate independent, au posibilitatea de a lovi țintele cu o abatere de circa 30 de metri.

● Rachetele cu rază medie de acțiune dislocate în Europa pot atinge obiectivele cu încărcături de la 50 la 300 kilotone echivalent TNT într-un timp ce variază între 1 și 10—14 minute.

● Rachetele de croazieră ce zboară razant cu solul sau cu marea, submarinele cu propulsie nucleară ce navigă la mari adîncimi sînt aproape total silențioase (fiecare dintre acestea din urmă putînd transporta 10—14 rachete cu cîte 8—12 încărcături nucleare).

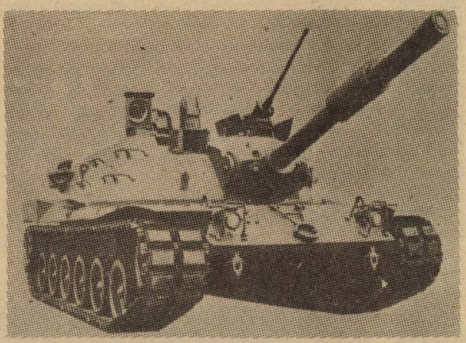

● Bombardierele cu viteze trisonice, cum sînt cele de tipul *„Stealth"*, sînt invizibile, deci încă nu pot fi detectate prin radar.

Armele convenționale existente în lume, după statisticile din 1985, se evaluează la circa ● 124 000 de tancuri ● 35 000 de avioane de luptă ● 40 000 de tunuri de calibru mijlociu și mare ● 15 000 de nave de război ● sute de mii de rachete cu diferite destinații — au devenit, în imensa lor majoritate — în urma implementării electronicii și a altor sisteme de ghidare, *„arme inteligente."* Ele utilizează — așa cum au demonstrat-o conflictele militare postbelice — *„Precision Guided Munitions"* (P.G.M.), muniție ghidată cu precizie, care poate distruge o țintă din prima lovitură, rareori fiind necesară cea de a doua. După cum se exprima *„Le Monde"*, asemenea sisteme *„permit îndeosebi rachetelor să intre pe fereastra adversarului și să ajungă în patul sau fotoliul acestuia"*.

Precizia și capacitatea de distrugere — aceasta din urmă potențată de noi explozivi, a căror putere de suflu, componentă incendiară, forță brizantă penetrantă întrec de multe zeci de ori tot ceea ce a existat în timpul celui de-al doilea război mondial — plasează armamentul convențional într-o postură care, după cum sublinia un studiu al O.N.U., *„estompează în mod periculos linia de demarcație dintre armele clasice și armele nucleare"*.

Primejdia este cu atît mai mare cu cît se tinde spre utilizarea mijloacelor strategice destinate loviri țintelor cu încărcături nucleare, deci cele mai perfecționate dintre sistemele de vectori, în operații cu caracter clasic. Revistele de specialitate străine arată că:

● o rachetă *„Pershing-2"* poate transporta un container cu circa 60 de bombe cu mare putere de distrugere

● o rachetă *„Trident"* (intercontinentală) poate transporta în containere circa 1 700 de bombe sau altă muniție din categoria P.G.M.

Ziarul *„The Daily Telegraph"* releva că *„noile sisteme de ghidare permit ca o bombă-mamă să poată transporta 280 de rachete antitanc, care dispersate deasupra unei concentrări de blindate din adîncimea*

profundă a apărării adversarului își caută fiecare singură țintă în raport cu caracteristicile acesteia".

Adăugăm la cele menționate ● bombele *„MB-1"* și *„MBB-MW"*, aflate în dotarea unor armate occidentale, care au o putere de explozie, după cum nota revista *„Stern"*, echivalentă cu salvele a șase regimente de artilerie ● bombele *„JP-233"* — folosite în conflictul din Malvine (Falkland) de către Marea Britanie, care a implantat în pistele aerodromurilor circa 50—60 de „bombe-fiice" provocînd tot atîtea cratere ● bombele cu fragmentație ● armele incendiare ● armele cu radiație ● armele chimice — extrem de primejdioase în formula binară ● armele biologice ● armele meteorologice. Tabloul actual al panopliei zeului Marte este terifiant.

Situația în acest domeniu, în care știința a fost și continuă să fie deturnată în cele mai inumane scopuri, îngrijorează profund omenirea. Armamentele și tehnica militară atît de perfecționate — care nu sînt totuși lipsite de riscuri, numărul accidentelor, în jur de 2 000, devenite cunoscute în perioada postbelică fiind o dovadă peremptorie în acest sens — reprezintă ca o adevărată *„Sabie a lui Damocles"* deasupra destinelor umanității.

Irațională irosire de resurse, povară tot mai insuportabilă

● Escalada continuă a cursei înarmărilor, miza pe politica de forță determină o continuă sporire a cheltuielilor militare care în 1985 s-au apropiat de nivelul incredibil de 1 000 de miliarde dolari.

● 1 trilion de dolari irosiți irațional pe spirala înarmărilor în timp ce ● 800 pînă la 1 000 de milioane de oameni trăiesc în condiții de sărăcie absolută, neputîndu-și astîmpăra foamea ● 700—800 de milioane de oameni sînt analfabeți ● 2 miliarde de oameni nu beneficiază de apă potabilă ● în țările în curs de dezvoltare în fiecare zi pier de inaniție și boli 45 000—55 000 de copii, ceea ce înseamnă o viață la 1,5—2 secunde.

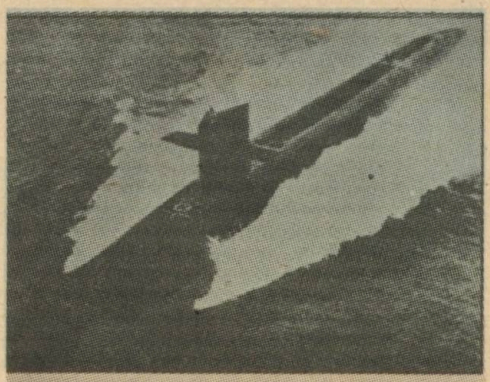

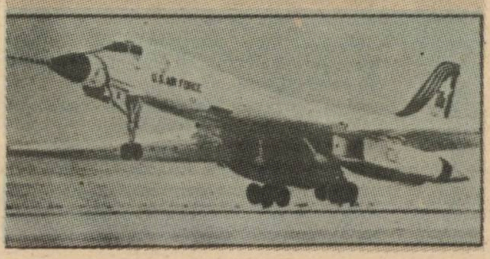

● Costurile armamentelor au devenit fabuloase ● un avion de luptă ultramodern costă cît 1 milion de tone de porumb sau cît construcția și utilarea a 100 de spitale ● un tanc cît 36 de apartamente cu 3 camere ● un portavion cît 15—20 milioane tone grîu ● un distrugător cît electrificarea unor perimetre locuite de 9 milioane de oameni ● un submarin atomic cît construirea a 450 000 locuințe.

● Dacă la nivelul acestui an s-ar reduce, așa cum a propus România, cheltuielile militare cu 50—100 de miliarde dolari, în 2—4 ani ar deveni disponibilă suma de 200 miliarde dolari, cu ajutorul căreia ar putea fi:

● Eradicată definitiv foametea din lume.

● Numai cu 50 de miliarde dolari ar putea fi redate agriculturii 40 de milioane de hectare necesare asigurării hranei pentru 250 milioane oameni.

● Prin diminuarea cu 10 la sută a bugetelor militare se pot construi 100 000 de școli, sau 3 000 de spitale cu 3 milioane de paturi, sau 12 milioane apartamente pentru 50 milioane locuitori.

● Cu 1 miliard de dolari ar putea fi create 57 000 locuri de muncă în industria civilă, sau 75 000 în construcții, sau 71 000 în învățămînt, sau 132 000 în servicii

● Cu 100 miliarde dolari ar putea fi construite 300 de termocentrale de cîte 125 MW fiecare sau 200 de fabrici de cauciuc sintetic.

● O singură rampă de lansare a rachetelor cu rază medie de acțiune și rachetele respective costă cît întreținerea a 370 000 de studenți într-un an.

● Un nou sistem de rachete intercontinentale costă cît construirea a 340 000 de școli.

● Prin renunțarea la utilizarea energiei atomice în scopuri militare și prin încetarea tuturor experiențelor cu armele nucleare ar rămîne disponibile 2 000 tone de materii fisionabile care ar ajunge pentru a alimenta pe întreaga lor durată folosibilă centrale atomoelectrice cu o putere instalată de 100 000 MW sau reactoare supergeneratoare rapide cu o putere instalată de circa 500 000 MW.

● Arsenalele militare irosesc chiar în timp de pace o cantitate de petrol egală cu jumătate din consumul țărilor în curs de dezvoltare.

• • •

Strategii și mijloace din anacronicul arsenal al politicii de forță — date și cifre acuzatoare. Dosarul din care am inserat doar cîteva file este extrem de voluminos și pune în relief cu forța de necontestat a faptelor cît de îndreptățită este cerința României, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, ca încă din *1986, Anul Internațional al Păcii*, să înceapă lichidarea acestui terifiant dosar. Pentru salvgardarea dreptului fundamental al oamenilor și al popoarelor la existență liberă și demnă în pace și independență, pentru asigurarea dezvoltării economice a națiunilor întregului glob, pentru bunăstarea lor materială și spirituală, pentru apărarea vieții și a civilizației pe frumoasa noastră Planetă Albastră!

V. MOLDOVEANU

RĂZBOIUL STELELOR de la A la Z

Ne-ar fi făcut mai multă plăcere să dezvăluim cititorilor performanţele tehnice şi ştiinţifice din culisele acelei poveşti moderne în serial cinematografic ce a fost prezentată şi la noi şi care se intitula „Războiul stelelor", cu eterna luptă dintre bine şi rău, în care învinge binele, cu roboţi umanoizi şi umanizaţi, cu gaguri şi cu o poveste de dragoste, cu calculatoare şi cu trucaje făcute pentru a ne încînta. Dar, ca întotdeauna în viaţă, poveştile de mare popularitate împrumută numele lor şi uneori chiar personaje unor operaţiuni militare de mai amplă sau mai restrînsă anvergură, cu efecte întotdeauna distructive; dragostea dispare din ceea ce era fiinţa umană, iar calculatoarele sînt alimentate cu programe şi scenarii ale unor înfruntări apocaliptice. Din păcate, în acest caz, am trecut de la filmul de ficţiune ştiinţifică la amplificarea fără precedent a cursei înarmărilor, la ceea ce se găseşte în atenţia opiniei publice mondiale de la 23 martie 1983, cînd a fost adusă la cunoştinţa tuturor, ceea ce pentru unii se numeşte „Iniţiativa Apărării Strategice", pentru alţii „Scutul spaţial", pentru presa de pe toate meridianele „Războiul stelelor", pentru marile companii producătoare de armament „PROFIT", cu majuscule şi multe, multe zerouri în urma unor cifre de afaceri, la fel de multe ca şi cele din buzunarul oamenilor muncii din ţările respective, ce vor suporta cheltuielile de sute de miliarde de dolari.

Transferarea cursei înarmărilor în Cosmos poate avea urmări catastrofale asupra întregii omeniri, punînd sub semnul întrebării însăşi existenţa planetei. Presa din ţara noastră a informat opinia publică despre evenimentele şi disputele legate de „Războiul stelelor" pe plan internaţional, exprimînd clar şi fără echivoc politica de pace a partidului şi statului nostru. Iniţiativele de pace ale Republicii Socialiste România la cele mai înalte manifestări şi conferinţe internaţionale, vocea preşedintelui Nicolae Ceauşescu, au un larg ecou şi se bucură de înalte aprecieri în întreaga lume: „Intensificarea măsurilor de militarizare a spaţiului cosmic măreşte considerabil pericolul unei catastrofe nucleare. În general, folosirea abuzivă a Cosmosului, fără nici un control, reprezintă un grav pericol pentru echilibrul ecologic, pentru viaţa omenirii, a planetei noastre.

Spaţiul cosmic nu este proprietatea nici unui stat, ci constituie un bun comun al tuturor statelor şi naţiunilor. De aceea considerăm necesar să se oprească orice acţiune de folosire a spaţiului cosmic în scopuri militare.

În acelaşi timp, se impune o reglementare generală a folosirii Cosmosului de diferite ţări în scopuri paşnice.

Considerăm necesar ca Organizaţia Naţiunilor Unite să-şi asume răspunderea realizării unui tratat internaţional cu privire la spaţiul cosmic. S-ar putea avea în vedere organizarea unei conferinţe mondiale şi, eventual, crearea în cadrul Organizaţiei Naţiunilor Unite a unui organism special pentru apărarea spaţiului cosmic.

Se poate afirma, fără teama de a greşi, că omenirea se află într-un moment hotărîtor pentru destinele sale, pentru viitorul şi existenţa planetei noastre. Pînă nu este prea tîrziu, să acţionăm pentru salvarea omenirii de la catastrofa nucleară, de la distrugere! Să apărăm dreptul suprem al naţiunilor, al oamenilor la existenţă, la libertate şi independenţă, la viaţă şi pace!".

Înainte de a trece la prezentarea alfabetică sumară a terminologiei „Războiului stelelor", să precizăm că marea majoritate a datelor şi detaliilor prezentate sînt preluate din literatura de mare circulaţie, deci de popularizare, că autorii articolelor sînt în primul rînd ziarişti, chiar dacă se pretind experţi, şi că adevăraţii specialişti nu publică rezultatele cercetărilor lor, mai ales cînd acestea sînt militare. Vom considera datele prezentate ca pur informative, multe dintre ele fiind publicate de presa occidentală cu scopuri propagandistice, exagerînd sau minimalizînd, uneori chiar deturnînd atenţia opiniei publice, urmărind linia generală a presei vestice avidă după senzaţional. Am căutat, pe cît posibil, să evităm prezentarea unor astfel de „ştiri" sau „experimente".

Dacă după ce veţi lectura această prezentare veţi fi şocaţi de avîntul şi perfecţionarea uriaşă a mijloacelor de distrugere în masă, gîndiţi-vă la adevărul ce nu trebuie demonstrat că adevăratele secrete militare nu ajung niciodată în presă, iar atunci cînd ajung ele sînt sau depăşite sau urmăresc scopuri politice precise, nu întotdeauna oneste.

Adjunctul optic aeropurtat — AOA. Avion ce zboară la foarte mare înălțime și poate detecta, cu ajutorul unui sistem optic dublat în infraroșu, orice rachetă care se apropie. Inițial, proiectul a fost lansat de către armata terestră americană, dar a fost înglobat în programul „Războiului stelelor". Firma „Boeing" are un contract de 376 milioane dolari pentru a realiza adaptarea unui avion Boeing 767 pentru AOA. Compania a anunțat că un asemenea avion, zburînd la 22 km altitudine, poate „vedea" pe o arie de aproximativ 160 000 kilometri pătrați. Se estimează că 14 asemenea avioane, în zbor continuu (deci minimum 50 în dotare) ar putea acoperi întreg teritoriul Statelor Unite.

Alfa. Proiect de realizare a unui laser chimic de mare putere, ce va putea fi plasat pe orbită. Pe lîngă laserul cu fiorura de hidrogen, „stația de luptă" conține un telescop de ochire și urmărire montat în față și patru rezervoare externe cu heliu criogenic. Rezervoarele sînt stocate în interior și larqate în exterior după plasarea pe orbită. Proiectul prevede ca laserul să poată lovi rachete cu o rază a cărei energie va atinge cinci megawați.

Apărare cu rachete balistice. Sistem defensiv destinat să protejeze o zonă cu rachete strategice intercontinentale (ofensive) contra unui atac al părții adverse. Mulți experți estimează că „scutul spațial" va proteja, în primul rînd, rachetele strategice intercontinentale, mai probabil decît zonele populate, fiind mai ieftin și, mai ales, mai simplu din punct de vedere tehnologic.

Arme antisatelit. ASAT. În prezent, cercetările americane în acest domeniu sînt legate tot de *Războiul stelelor*. O rachetă antisatelit, de mici dimensiuni, a fost testată cu succes, ea fiind lansată de la bordul unui avion purtător *F-15 Eagle*, de la altitudinea de 22 km. O altă variantă de armă antisatelit prevede lansarea de sateliți ce se deplasează independent, pînă ajung în preajma vehiculului spațial ce trebuie distrus, după care explodează (vezi *Mine spațiale*). Uniunea Sovietică a propus un moratoriu asupra interzicerii armelor antisatelit. Statele Unite sînt în plin program de testare a acestor arme și se estimează că cel puțin două escadrile de avioane *F-15* vor fi operaționale cu arme ASAT în 1987.

Armele cu energie cinetică. Așa-zisele *„proiectile inteligente"* sînt lansate cu ajutorul unor dispozitive ce le asigură o viteză inițială ridicată (vezi *Tunul electromagnetic*) și distrug ținta prin impact. Tehnologia este considerată promițătoare și se prevede echiparea unor stații orbitale cu asemenea arme, capabile de un număr ridicat de lovituri. Există însă mari dificultăți tehnice în plasarea și menținerea în stare de luptă în spațiu a sursei de energie necesare. Se estimează că pentru activitatea operațională vor fi necesare cîteva zeci de zboruri ale navetelor, ceea ce este îndoielnic după tragicul accident din luna ianuarie a.c. Prețul de cost este exorbitant, numai cel de întreținere în stare operațională depășind cu mult cifra necesară realizării inițiale a proiectului.

Armele cu raze de particule. O altă componentă a programului *Războiul stelelor*, ce constă în realizarea controlată și direcționată a unor jeturi de atomi și particule subatomice cu viteze apropiate de cea a luminii. Particulele străpung blindajele metalice fără a le perfora și distrug circuitele electronice de la bordul vehiculelor adverse. Un mare dezavantaj este acela că fasciculele de particule se curbează sub acțiunea cîmpului magnetic al Pămîntului, făcînd ochirea precum și urmărirea efectelor loviturii foarte dificile. Dacă nimerește nu lasă urme vizibile. dacă nu nimerește nu se poate constata imediat aceasta, ceea ce lasă ca hazardul să-și spună cuvîntul.

Auxiliare de penetrație. Dispozitive de la bordul unei rachete ce au rolul de a induce în eroare partea adversă și care sînt lansate în timpul zborului. Ele pot fi ogive nucleare false, baloane sau pelicule metalice subțiri.

Calculatoare. Realizarea unor calculatoare mult superioare celor mai evoluate sisteme actuale este esențială în *„dispecerizarea războiului stelelor"*. Ele sînt necesare în urmărirea rachetelor adverse, țintirea și coordonarea fazelor sistemului. Programe cu circa 10 milioane de instrucțiuni trebuie prelucrate practic instantaneu. Pentru comparație să menționăm că ultimele 9 minute ale lansării automate ale unei navete sînt controlate cu ajutorul unui program de „numai" aproximativ 88 000 de instrucțiuni.

Edinburgh. Este prima universitate din afara Statelor Unite care a obținut un contract de cercetare aferent programului spațial. Britanicii vor lucra în domeniul calculatoarelor optice. Acestea utilizează raze de lumină în locul impulsurilor electronice pentru transmiterea informațiilor. Scopul final este acela de a obține viteze de lucru de ordinul a 10^{15} operații pe secundă.

Faza inițială. Primul stadiu în zborul unei rachete. Gazele fierbinți ce sînt eliminate din motor provoacă un puternic semnal în infraroșu, ce poate fi ușor detectat. Această fază, denumită și de propulsie sau ardere, durează 2—5 minute. Nu toată această perioadă este favorabilă atacării rachetelor. Sistemul defensiv ar trebui să determine lansarea rachetelor, să decidă dacă are loc un atac real, să atace rachetele inamice și să repartizeze diverselor arme țintele specifice, ce pot fi de ordinul miilor. Problema cheie care se pune: este sau nu necesară intervenția umană, rachetele putînd fi distruse automat. Succesul în acest stadiu este deosebit de important deoarece ul-

terior racnetele se desfac în sute de obiecte, inclusiv în ţinte false.

Faza postcombustie. Acesta este al doilea stadiu în zborul unei rachete. Durează pînă la 6 minute. Vehiculele de reintrare, de formă conică şi conţinînd ogivele nucleare, sînt dispersate de rachetă şi încep să-şi aleagă traiectoriile către ţinte. Un mare număr de conuri false care arată identic cu vehiculele de reintrare sînt împrăştiate pentru a produce un nor de obiecte în spaţiu şi a induce, astfel, în eroare adversarul.

Faza intermediară. Este cea de a treia fază de zbor a rachetei şi cea mai lungă, circa 20 de minute în cazul rachetelor balistice intercontinentale. Deşi timpul necesar identificării şi urmăririi obiectelor este mare, numărul de corpuri ce trebuie distruse se menţine ridicat.

Faza finală. Este ultima fază din zborul rachetei. Încărcăturile nucleare care au supravieţuit se apropie de ţintă. Apărarea antirachetă din zona finală, care a avut la dispoziţie circa 30 de minute pentru pregătire (timpul de zbor al rachetei), are acum numai cîteva secunde pentru a lupta efectiv. Un avantaj este faptul că se produce o diferenţiere a capetelor nucleare reale de cele false sub acţiunea cîmpului gravitaţional, cele dintîi fiind astfel mai uşor de detectat.

Frontiera înaltă. Grup de extremă dreaptă format în 1981 ca anticameră a *Războiului stelelor*. Ideile grupului au fost respinse de Pentagon, dar l-au influenţat puternic pe preşedintele Reagan. Conceptul *„Frontierei înalte"* prevedea un număr de 432 sateliţi plasaţi în jurul planetei, înarmaţi cu 26 000 proiectile miniaturale şi cu misiunea de a distruge rachete inamice. Grupul a fost fondat de către Daniel Graham, general pensionar, fost director al *Agenţiei de Informaţii a Apărării*.

Gedi. Proiect de perspectivă pentru realizarea unor proiectile uşoare de mare viteză pentru tunurile electromagnetice, care este finanţat din capitolul bugetar aferent noilor concepte.

Hawaii. Locul ales pentru tir în spaţiu cu armele laser. Primul test a avut loc la 19 iunie 1985 şi a eşuat în încercarea de a demonstra că un laser poate lovi un obiect din spaţiu ce se mişcă rapid. Raza laser verde-albăstruie a pornit de pe muntele Haleakala (insula Maui) către naveta „Discovery", aflată la circa 400 kilometri deasupra şi zburînd cu circa 30 000 kilometri pe oră. Laserul trebuia să atingă o oglindă montată special în laterala navetei. Calculatorul de bord al navetei era programat să măsoare distanţele în mile nautice, iar programatorii care au introdus înălţimea muntelui Haleakala au dat valoarea 10 032 picioare. Automat, calculatorul le-a luat drept mile, necunoscînd unitatea de măsură „picioare" şi astfel oglinda a fost orientată pentru o înălţime a sursei de 10 032 mile (circa 19 000 kilometri)!!

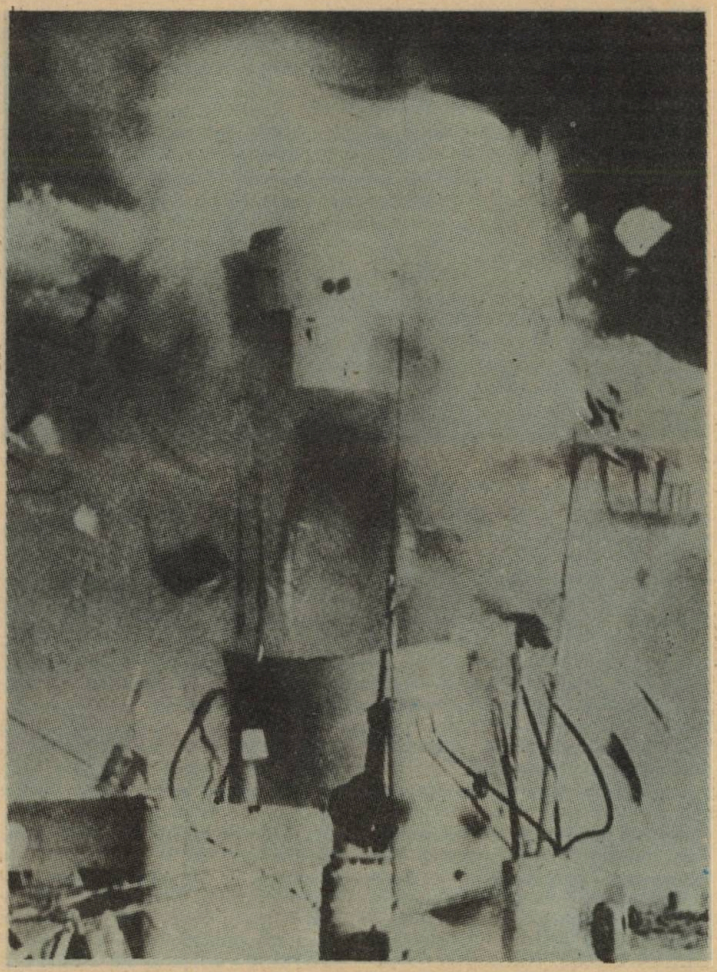

Ţintă lovită şi distrusă cu o rază laser

Două zile mai tîrziu, după corectarea erorii de introducere a datelor, experienţa a reuşit, dar nu putem să nu subliniem rolul erorii banale în cele mai sofisticate sisteme, cu consecinţe care în domeniul războiului modern pot fi fatale nu numai unuia dintre beligeranţi, ci întregii planete.

Intercepţia finală. Experiment al armatei terestre americane de a intercepta o rachetă ce a ajuns în stadiul final al zborului. Primele trei încercări au eşuat. A patra a reuşit. O rachetă lansată de pe atolul Kwajalein din Pacificul de sud-vest a lovit o ogivă ce se apropia la circa 200 de kilometri, explodînd în apropierea acesteia.

Lasere. Considerate elemente centrale ale programului *Iniţiativei Strategice de Apărare*, laserele sînt utilizate datorită proprietăţii fasciculelor generate de a transporta la mare distanţă, cu viteze apropiate de cea a luminii, energii uriaşe. Radiaţiile laser sînt coerente, ceea ce înseamnă că toate undele fasciculului sînt în fază, ele producînd arderea (vaporizarea instantanee) a suprafeţei pe care cad. Puterea necesară este furnizată de surse chimice sau electrice. Laserele chimice utilizează energia produsă prin reacţia a doi combustibili. Mare parte dintre tehnologiile necesare programului spaţial sînt în faze incipiente şi cu toate că în ultimul timp s-au făcut progrese spectaculoase în ceea ce priveşte creşterea puterii surselor, problemele ce trebuie rezolvate sînt încă enorme. Raza trebuie să cadă pe racheta ostilă un timp foarte mic, dar finit, timp în care racheta se deplasează cu o viteză de ordinul zecilor de mii de kilometri pe oră. Un specialist implicat în aceste cercetări a declarat presei că este mult mai uşor să lo-

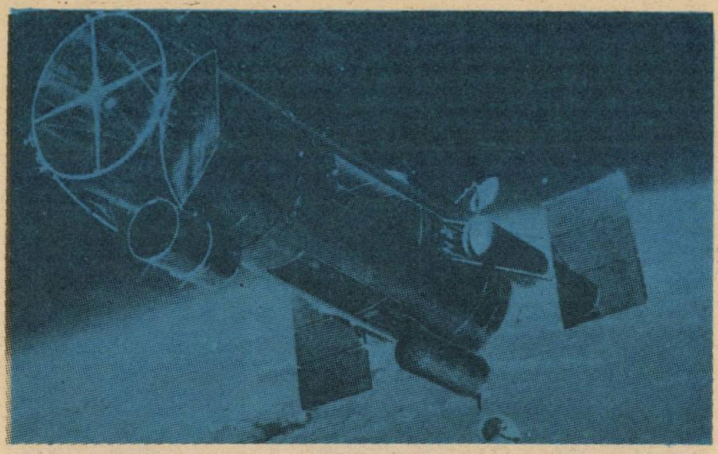

veşti un televizor ce funcţionează la Los Angeles cu o rază laser ce porneşte dintr-un punct de deasupra New York-ului.

Lasere aeropurtate. Un astfel de laser, în stadiul cercetărilor de laborator, a fost instalat la bordul unui avion. Deviza de pe acesta este mai mult decît ironică *„Pace prin lumină"*. Un avion ţintă telecomandat ce a fost lovit în cursul experienţelor este fotografiat pe ecranul unui TV cuplat cu camera de vederi pentru monitorizarea ţintei.

Lasere cu raze X. Acesta este numai un singur aspect nuclear al *Războiului stelelor*, în ciuda afirmaţiilor iniţiatorilor că programul este antinuclear. Energia necesară laserelor cu raze X va fi furnizată, după cum afirmă specialiştii, de către *„o mică explozie nucleară"* şi direcţionată către ţintă. Sistemul are avantajul de a produce mai multe fascicule odată, putînd fi astfel atacate mai multe ţinte concomitent. Un alt avantaj este acela că dispune de o energie uriaşă. Între dezavantaje să subliniem pe acela că arma este şi ea distrusă în explozie şi că razele X sînt puternic absorbite de atmosferă, deci există pericolul infectării, arma trebuind să fie plasată în afara atmosferei terestre.

MAD. Conceptul de Distrugere Mutuală Asigurată (iniţialele în limba engleză însemnînd semnificativ şi „dement"). Conceptul asigură părţile interesate că în cazul unui atac nuclear nici una dintre puterile beligerante (inclusiv întreaga omenire) nu va scăpa de distrugere. Este considerat depăşit de către partizanii *Războiul stelelor*, ce consideră că, după realizarea scutului spaţial, rachetele strategice intercontinentale vor deveni la fel de depăşite ca şi cavaleria.

Mine spaţiale. Pentru a distruge un sistem spaţial dotat cu rachete, poate fi folosit un dispozitiv denumit convenţional *"mină spaţială"*. Cînd ai identificat un satelit potenţial periculos, plasezi lîngă el un satelit propriu, echipat cu o încărcătură distructivă. Cînd vrei să-l distrugi acţionezi asupra propriului satelit. A crede în sistemul acesta este totuşi o greşeală. Contramăsuri de apărare sînt totuşi posibile, şi atacatorul (la fel ca şi atacatul), poate imagina o infinitate de măsuri şi contramăsuri.

Materialele neterestre. Iată unul dintre cele mai îndrăzneţe aspecte ale *Iniţiativei*. Pentru a evita plasarea pe orbită a unor imense cantităţi de metal se prevede utilizarea unora dintre cei circa 2 000 de asteroizi ce se află în imediata apropiere a Pămîntului, avînd diametre cuprinse între 100 şi 200 de metri. Mulţi conţin fier şi nichel în cantităţi apreciabile şi ar putea fi folosiţi la realizarea de blindaje şi scuturi termice cu o cheltuială energetică de numai 1% faţă de cea necesară aducerii materiei necesare de pe Pămînt. O altă componentă utilă ce poate fi obţinută este apa, al cărei preţ de plasare pe orbită actual ajunge la 4 000 dolari kilogramul.

NATO. În principiu, alianţa atlantică a acceptat programul *Iniţiativei strategice*, dar majoritatea ţărilor au respins individual, rînd pe rînd, ofertele SUA de a participa. Totuşi, pentru a asigura firmelor din ţările respective o parte din uriaşele sume alocate de americani, nu s-a interzis acestora implicarea individuală. Este cazul Franţei, Danemarcei, Norvegiei, Greciei şi Canadei.

Naveta spaţială. Programul navetelor joacă un rol esenţial în experimentarea, dezvoltarea şi punerea la punct a elementelor componente ale programului *Războiului stelelor*. În greutate de circa 80 de tone, cu o sarcină de pînă la 30 tone, „autobuzul spaţial" poate atinge o altitudine operaţională de maximum 600 kilometri. Poate fi larg utilizată pentru implantarea în spaţiu a diverse tipuri de arme, cît şi pentru recunoaşterea şi distrugerea ţintelor spaţiale.

Oglinzi. Acestea sînt strîns legate de programul de întrebuinţare extraterestră a fasciculelor laser. Mari oglinzi plasate în spaţiu pot prelua şi orienta către ţintă puternice raze laser trimise de pe sol. Oglinzile trebuie să fie orientabile, controlate cu mare precizie de către calculatoare.

Porcul spinos (PORCOPINE). Numele de cod dat unui dispozitiv mai vechi, rezultat al cercetărilor întreprinse de Forţele Aeriene ale S.U.A. pentru realizarea protecţiei sateliţilor proprii şi atacarea celor adverşi. Aparent constă dintr-un mănunchi de ţevi îndreptate în diverse direcţii ce conţin mici rachete explozive. Poate fi montat pe aproape orice tip de satelit.

Războiul stelelor. Titlul unui serial cinematografic ştiinţifico-fantastic (ce a rulat şi pe ecranele cinematografelor noastre) dat de către presă *Iniţiativei Apărării Strategice (IAS)*. Aşa-numita *IAS* a ocupat şi ocupă primele pagini ale ziarelor încă de la „lansare": discursul televizat al preşedintelui Ronald Reagan la 23 martie 1983 şi adresat unei „lumi nesuspicioase". Scutul spaţial este destinat să facă armele nucleare strategice *„impotente şi demodate"*, conform afirmaţiilor din discurs. Majoritatea oamenilor de ştiinţă au argumentat că o apărare perfectă este imposibilă. Marea dificultate tehnică este aceea de a crea un sistem cu zeci de mii de componente ce trebuie să funcţioneze perfect 200 de secunde, în orice moment în care va fi declanşat. Tragedia navetei „Challenger" a arătat că acest lucru este aproape imposibil. Marea dificultate politică este aceea de a ascunde unei întregi planete amplificarea cursei înarmărilor şi trecerea ei pe un plan calitativ superior. Experienţele iniţiale ce urmau să demonstreze viabilitatea programului au declanşat o adevărată goană după profituri între marile firme şi concerne producătoare de armament şi cele din industriile aferente şi vor antrena o amplificare fără precedent a cursei înarmărilor. Multe din tehnologiile cu denumiri exotice sau de anticipaţie nu există şi trebuie inventate. Pe lîngă informaţiile şi detaliile date publicităţii există şi dezinformări la fel de „bine intenţionate", dar oricare ar fi poleiala din jurul *Războiului Stelelor* ea este aducătoare de moarte.

Sagittar (Săgetătorul). Program ce îşi propune demonstrarea utilităţii tunurilor cu proiectile de foarte mare viteză acţionate electromagnetic în spaţiu, ce trag asupra unor ţinte care evoluează rapid.

Sisteme flotante. Variantă a *Războiului stelelor* în care sistemele de apărare nu sînt plasate pe Pămînt, ci în spaţiu sau în mediul acvatic. Ele sînt implantate şi apoi acţionează la momentul oportun. Submarinele sînt preferate ca purtătoare ale unor astfel de arme. O rază laser porneşte de pe un submarin nuclear şi este reflectată în spaţiu de o oglindă. Se evită astfel plasarea pe orbită şi întreţinerea operaţională îndelungată a unor surse de mare putere şi a combustibililor aferenţi. Suplimentar există şi avantaje legate de mobilitatea şi posibilitatea submarinelor de a rămîne ascunse. Dezavantajele constau în faptul că submarinele au nevoie de un timp mai lung pentru a pregăti tirul şi, deoarece Pămîntul este rotund, ele trebuie să se găsească în apropierea zonelor vizate pentru interceptie.

Sisteme de urmărire. Un complex de sisteme destinate supravegherii, urmăririi pe traiectorie şi achiziţionării de date în timp de pace. Ele coordonează combinaţia de lasere, radare, sateliţi şi senzori destinaţi ghidării armelor ce trebuie să distrugă rachetele.

Surse de putere nucleare. În prezent aproape toate sursele de energie din spaţiu sînt solare, cu puteri ce sînt de ordinul a unul-doi kilowaţi. Se experimentează întrebuinţarea surselor de putere nucleare. Sistemul anticipat „*Thunderbolt*" poate furniza pînă la 40 gigawaţi, cel puţin teoretic, şi este necesar armelor de atac spaţiale. Deocamdată cea mai mare putere instalată este de numai 8 waţi la bordul *Skylab*-ului. Se cere o cotitură în proiectarea reactoarelor, care să permită micşorarea volumului lor suficient de mult pentru a fi plasate pe orbită

Teller Edward. Părintele bombei cu hidrogen americane, consilier privat al preşedintelui Reagan. Se pare că este unul dintre cei care l-au convins pe acesta din urmă să lanseze *Programul războiului stelelor*. Principalul său argument a fost că în acest mod preşedintele ar putea cîştiga un avantaj moral asupra mişcărilor pacifiste, tot mai populare. În concepţia sa, existenţa unui scut spaţial ce ar putea neutraliza toate rachetele inamice ar fi „morală", în timp ce un echilibru al distrugerii mutuale asigurate (vezi *MAD*) ar fi „imoral".

Tunul electromagnetic. Un grup de lansatoare asemănător mitralierelor *Gatling* ca dispunere, ce aruncă proiectile cu o cadenţă rapidă şi viteze iniţiale uriaşe. Un element se compune din două şine şi o armătură care închide circuitul magnetic dintre şine. La activarea cu un curent puternic, armătura este catapultată. Scopul cercetărilor este de a realiza o cadenţă de 60 proiectile pe minut, ce pot ajunge la o distanţă de 1 000 kilometri cu o viteză medie de 30 kilometri pe secundă.

Universităţile. În S.U.A. majoritatea universitarilor sînt împotriva *Războiului stelelor*. Totuşi conducerile cîtorva astfel de instituţii de învăţămînt găsesc sumele oferite de *Pentagon* irezistibile.

CRISTIAN CRĂCIUNOIU

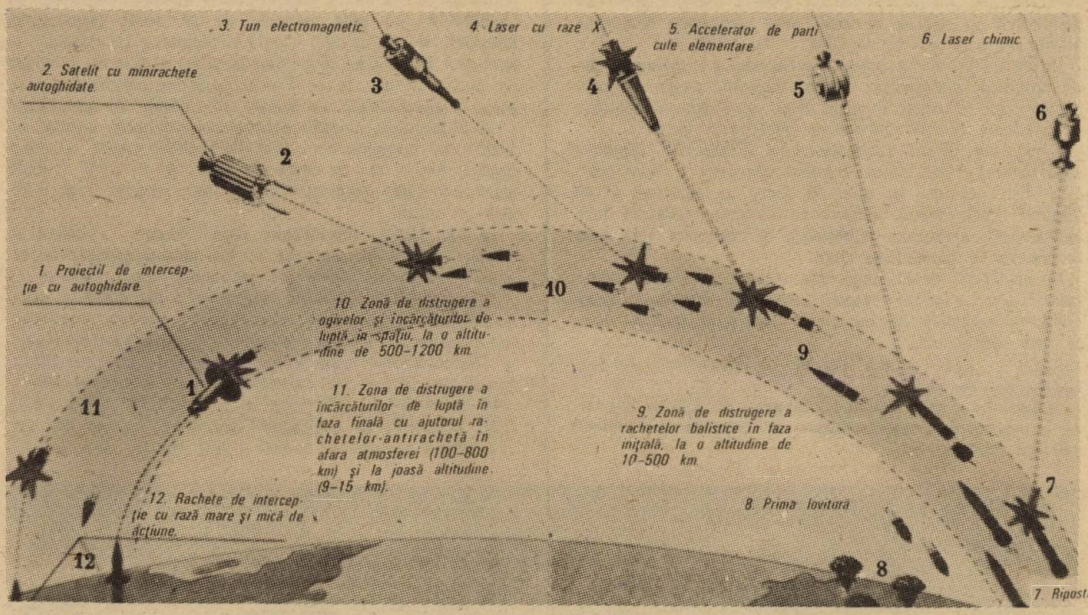

Scenariul primei lovituri

CUM A DISPĂRUT SUBMARINUL THRESHER?

Abisul marin înghite anual sute de nave, distruge mii de vieţi omeneşti. Chiar şi în zilele noastre, cînd mijloacele de navigaţie şi echipamentele au atins un grad foarte ridicat de tehnicitate, iar normele internaţionale impuse pentru asigurarea securităţii vieţii pe mare sînt tot mai severe, numărul catastrofelor pe mare se menţine ridicat.

Cu o istorie relativ scurtă (aproape un secol) în comparaţie cu istoria navigaţiei pe mare, submarinul a plătit şi el tributul în vieţi omeneşti. Peste 5 000 de oameni care au coborît în lumea misterioasă din adîncul mărilor nu s-au mai întors niciodată la suprafaţă, numărul submarinelor care le-au fost morminte fiind de ordinul sutelor.

Una dintre cele mai mari catastrofe din istoria navigaţiei „misterioase" a submarinelor s-a produs la 10 aprilie 1963, cînd submarinul atomic american „THRESHER" cu 129 de oameni la bord a dispărut în adîncuri pentru totdeauna. Să derulăm firul evenimentelor petrecute în acea zi de 10 aprilie 1963, o zi senină cu un cer fără nori, oceanul calm, avîndu-i protagonişti pe „THRESHER" — unul din cele mai moderne submarine atomice ale vremii — şi echipajul său. În această zi, submarinul trebuia să parcurgă marşul de verificare, după o reparaţie curentă rezolvată în Şantierele navale din Portsmouth. În ajun, a executat cîteva imersiuni în zone cu adîncimi mici (260—290 m). Noaptea, s-a deplasat dincolo de limita platformei continentale. La bordul lui „THRESHER", 129 de oameni formau echipajul care asigura încercările: 12 ofiţeri, 96 maiştri şi marinari, la care se adăugau 4 ofiţeri şi 17 specialişti civili de la şantierele din Portsmouth. Submarinul era însoţit de nava de salvare „Skylark", dotată cu clopot de salvare şi aparatură pentru legătura cu submarinele aflate în imersiune. Pe nava de salvare se afla o grupă de scafandri, care puteau să execute lucrări subacvatice pînă la adîncimea de 30 m.

Orele 06.23. Submarinul a trecut la adîncimea periscopică, pentru a-şi determina poziţia înaintea intrării în imersiune la mare adîncime. Din acest moment, el deja depăşise platforma continentală şi ieşise în zona unde adîncimea Oceanului Atlantic trece brusc de la 300 m la 2 400 m.

La ora 07.47, de la bordul submarinului s-a comunicat navei care asigura încercările despre terminarea pregătirilor pentru imersiune. Oceanul, în acest timp, era liniştit. Vizibilitatea — excelentă. Viteza vîntului nu depăşea 3 m/s.

În jurul orei 08.00, comandantul lui „THRESHER", căpitanul John Garvey, a dat ordinul începerii imersiunii la mare adîncime. Patru oameni se aflau în postul de comandă al lui „Skylark": comandantul, ofiţerul cu navigaţia (amîndoi foşti submarinişti), operatorul hidroacustic şi marinarul care nota convorbirile în jurnalul de bord.

La ora 07.54, de la bordul submarinului s-a primit comunicarea: *„Totul este în regulă. Continuăm coborîrea."* După aceea, evenimentele consemnate în jurnalul de bord al navei au fost următoarele:

08.00 — s-au verificat legăturile de transmisiuni cu submarinul din imersiune;

08.02 — submarinul a atins adîncimea de 120 m. S-a trecut la examinarea corpului rezistent, a armăturilor şi a tubulaturii din afara bordului;

08.09 — s-a primit comunicarea că s-a parcurs jumătate din drum pînă la adîncimea stabilită pentru imersiune. Ritmul de imersiune s-a încetinit;

08.24 — s-a luat legătura cu submarinul;

08.35 — submarinul mai are 90 m pînă la adîncimea stabilită;

08.53 — submarinul s-a apropiat de adîncimea limită de imersiune;

09.02 — s-a primit comunicarea că nu s-a produs nici o modificare la corpul rezistent;

09.10 — submarinul nu a răspuns la apel. Neliniştit, ofiţerul cu navigaţia de pe „Skylark" a luat microfonul de la staţia hidroacustică şi a strigat în el: *„La voi totul este în regulă? Răspundeţi..."*

Dar răspunsul nu a venit.

09.12 — De la bordul submarinului s-a primit o comunicare nedesluşită din care s-a reuşit să se înţeleagă că s-au ivit cîteva defecţiuni, că submarinul are o înclinare longitudinală spre pupa şi că submarinişti încearcă să golească tancurile principale de balast. După 2—3 secunde s-a auzit zgomotul aerului care pătrundea la mare presiune în tancuri, zgomot care a continuat 20—30 secunde.

După puţin timp, pe „Skylark" s-a auzit ultima comunicare de pe „THRESHER", din care s-au înţeles doar cuvintele: *„...Adîncimea limită"*. După aceasta, a urmat un huruit neclar, şi ofiţerul cu navigaţia a încercat să-şi amintească unde mai auzise el un zgomot asemănător. Privirea lui a căzut pe peretele comenzii, unde era un cronometru care indica ora 09.17. Watson (aşa se numea ofiţerul cu navigaţia) a caracterizat zgomotul puternic ca un *„trosnet de spargere a compartimentelor corpului rezistent"*, cunoscut lui din experienţa celui de-al doilea război mondial. Totuşi, în acel moment, pe „Skylark" nu s-a înţeles toată tragedia care se produsese.

Comandantul lui „Skylark" a ordonat operatorului hidroacustic să-i întrebe pe cei de pe „THRESHER": *„Mai guvernaţi submarinul?"*. Cînd răspunsul nu a sosit, el însuşi a repetat de trei ori întrebarea. A început să fie neliniştit şi de eventualitatea ca submarinul avariat, în încercarea de a ieşi la suprafaţă, putea lovi nava „Skylark". Timp de o oră şi jumătate, „Skylark" a aşteptat în zadar ieşirea la suprafaţă a submarinului. Tensiunea la bordul navei de salvare creştea şi, la fiecare 15 minute, se emitea cîte un semnal către „THRESHER". Dar nu s-a primit nici un răspuns. 5 minute. 10 minute. 15 minute şi din nou 5 minute... În zadar asculta operatorul zgomotele hidroacustice, în zadar radistul căuta în eter indicativul lui „THRESHER", în zadar oamenii de pe punte încercau să descopere în jur, pe apă, silueta cunoscută a submarinului. În jurul orei 10.00 unul dintre semnalizatori a observat o siluetă de culoare închisă, la 3—4 mile depărtare, asemănătoare cu aceea a submarinului. Cu ajutorul proiectorului de semnalizare şi-al staţiei radio pe UUS, au transmis într-acolo, imediat, întrebări, dar răspunsul nu a sosit. După cîteva minute, silueta a dispărut într-un nor de ceaţă. Ce putea să fie asta? O iluzie optică sau rodul imaginaţiei unor oameni obosiţi? Totul a rămas un mister.

La ora 10.40, comandantul navei „Skylark" a hotărît să treacă la măsuri mai energice: au fost lansate grenade, iar exploziile acestora trebuiau să servească drept semnal lui „THRESHER". Dar şi această măsură nu a dat rezultate. Încredinţîndu-se că legătura cu submarinul era pierdută, comandantul a comunicat statului major printr-o radiogramă următoarele: *„Nu mai avem legătura cu «THRESHER» de la ora 09.17. Fac apelul submarinului din minut în minut în sistemul UQC şi QRB, iar la fiecare 10 minute lansăm semnale hidroacustice. Toate încercările de a descoperi submarinul au fost fără succes. Ultima comunicare primită a fost greu de descifrat. S-a*

putut înțelege din ea că submarinul era la mare adîncime, aproape de adîncimea maximă de imersiune. Coordonatele 41° 43' latitudine nordică și 64°57' longitudine vestică. Continui căutările".

Radiograma de pe „Skylark" a fost înmînată ofițerului de serviciu din statul maior al forțelor submarine (New-London) la ora 13.02. La orele 13.32, despre cele întîmplate a fost informat locțiitorul comandantului forțelor submarine al Flotei din Atlantic a S.U.A., iar cinci minute mai tîrziu s-a transmis semnalul de alarmă pe întreaga flotă.

„Alarmă! Submarinul s-a scufundat" — și în zona de dispariție a submarinului au sosit grupe de nave de căutare și avioane. Spre acea zonă s-a îndreptat și submarinul atomic „Sea Wolf", care efectua o aplicație militară. Comandamentul Forțelor Maritime Militare s-a adresat tuturor navelor de transport care se aflau în zona de căutare cerîndu-le să cerceteze minuțios suprafața apei.

În dimineața zilei de 11 aprilie acțiunea salvatorilor a căpătat un caracter organizat. În componența grupului de salvare-cercetare a intrat și un crucișător, șase vînătoare de submarine de escadră, două submarine atomice, un submarin diesel-electric, trei nave de salvare, nava de cercetare științifică „Atlantis II" care era dotată cu cea mai nouă aparatură electronică.

Au apărut și primele obiecte găsite. Din zona unde a dispărut submarinul au fost culese obiecte de plută și mase plastice, cîteva mînuși de cauciuc pe care submariniștii le folosesc de obicei la lucrul în compartimentul reactorului, sticle și pahare din plastic. Toate obiectele pescuite puteau aparține lui „THRESHER", dar puteau și să nu-i aparțină, deoarece lucruri asemănătoare se foloseau pe unele nave militare și comerciale ale flotei americane. Orele treceau și submarinul nu putea fi descoperit. Adîncimea oceanului în această zonă era așa de mare încît se excludea total ideea ca submarinul avariat să stea pe fundul oceanului în așteptarea ajutorului. De aceea, la ora 10.30, pe 11 aprilie, după 25 de ore și 13 minute de la pierderea legăturii cu submarinul, șeful statului major al F.M.M. ale S.U.A., amiralul Anderson, a făcut o declarație oficială:

„Sînt silit, din păcate, să anunț că submarinul «THRESHER» pe care în decurs de cîtva timp l-am considerat dispărut, în realitate s-a scufundat. Pînă acum el ar fi dat un semn de existență. Cu un profund regret și cu un imens gust amar sînt obligat să declar că submarinul atomic «THRESHER», avînd la bord 129 oameni, a pierit. Căutările submarinului scufundat au constituit o originală «activitate de onoare» a flotei americane și s-au executat în scopul liniștirii opiniei publice, dar și pentru a-i găsi și a stabili cauza pieirii lui".

În scopul găsirii submarinului și stabilirii cauzelor, căutările au fost continuate în perioada anilor 1963—1964 și s-au încheiat cu următoarele rezultate: pe fundul oceanului au fost găsite și fotografiate în mai multe rînduri bucăți ale corpului ușor și ale dispozitivului mobil de protecție a submarinului. S-a stabilit identitatea lor, și submarinul „THRESHER" a fost ridicat de pe fundul oceanului cu ajutorul batiscafului „TRIESTE". Două comisii competente s-au ocupat de anchetarea cauzelor posibile: o comisie a F.M.M. și una a Congresului S.U.A. în problemele energiei atomice. Au fost anchetate persoane care au avut legătură cu submarinul și au fost date următoarele versiuni:

1. Ca urmare a greșelilor echipajului, submarinul a depășit adîncimea de imersiune admisă și a fost strivit de presiune.

2. Distrugerea corpului rezistent la o adîncime apropiată de cea stabilită s-a produs din cauza defecțiunilor de construcție sau de tehnologie.

3. Submarinul a pierdut flotabilitatea din cauza pătrunderii apei în corpul rezistent în urma ruperii armăturii sau a unei conducte.

În afară de aceste versiuni, în presa internațională s-au vehiculat și altele. S-a presupus posibilitatea unui sabotaj sau a unei diversiuni, ba chiar a unui atac militar executat de către „un submarin inamic" necunoscut. Această ultimă ipoteză s-a vehiculat și pentru că printre obiectele găsite la locul scufundării submarinului s-au aflat și bucăți de polietilenă cu o suprafață de aproape 116 cm² folosite în protecția reactorului în caz de incendiu. Totuși specialiștii au refuzat această versiune; la bordul lui „THRESHER" nu existau torpile și ar fi fost *imposibil ca un reactor să explodeze ca o bombă.* Este absurdă versiunea scufundării submarinului din cauza unui atac militar organizat al unui submarin inamic necunoscut. Totodată, „THRESHER" poseda cele mai bune mijloace antisubmarine și nu putea fi lovit în imersiune. Dacă ar fi fost atacat, întrucît submarinul a menținut permanent legătura cu nava de suprafață „Skylark", ar fi comunicat, apoi aceasta din urmă era și ea dotată cu mijloace de descoperire a inamicului...

Era mai argumentată versiunea unei greșeli a echipajului sau neputința lui de a face față rapid și eficace unei eventuale avarii. În timpul manevrelor de exercițiu, echipajul nu a fost suficient antrenat în acest sens. Astfel, de exemplu, membrii echipajului lui „THRESHER" care au rămas pe mal (în număr de trei) au povestit că, în timpul unei avarii simulate, membrilor echipajului le-au trebuit 10 minute pentru a găsi robinetul de unde curgea apa în tancul suplimentar. Chiar comandantul submarinului, căpitanul Garvey — un submarinist cu experiență — fusese trimis pe submarin cu două luni și jumătate înainte de catastrofă, și ultimul lui marș a fost, de fapt, prima lui ieșire în mare în calitate de comandant al unui submarin de tip nou.

O altă cauză presupusă a fost avarierea corpului rezistent la o adîncime apropiată de cea stabilită. Despre calitatea inferioară a materialului de construcție a corpului rezistent și a operațiilor de sudură a vorbit în adunările comisiei amiralul Recover: *„Crăpăturile dintre îmbinările realizate prin sudarea corpului rezistent, realizat din oțel NY80 m-au neliniștit mult. Este trist, dar adevărat, că materialele de construcție ale submarinelor noastre atomice sînt expuse distrugerilor tocmai în locurile sudate. În anul 1959 în Șantierul naval din Mar Island noi am descoperit unele defecte de sudură făcute acolo, la corpul rezistent al unui submarin atomic".*

Conducerea șantierului, neliniștită de situație, a trimis un reprezentant în Șantierul naval de la Portsmouth, unde în acel timp se construia submarinul atomic „THRESHER". Din raportul reprezentantului reieșea că îmbinările sudate de la corpul submarinului nu pericliteză siguranța acestuia.

Majoritatea specialiștilor americani sînt de părere că „THRESHER" s-a scufundat în urma pătrunderii apei în corpul rezistent printr-o conductă avariată sau prin armătura din afara bordului.

La ultima verificare s-au testat prin sondaj conductele (calitatea lor) și s-a stabilit că sudurile cu defecțiuni reprezintă 14% din totalul conductelor sudate.

„Dacă s-ar fi difuzat rezultatele acestor ultime verificări — a afirmat amiralul Recover — *s-ar fi dedus calitatea nesatisfăcătoare a reparațiilor, a sudurilor, calitate ce nu corespundea standardelor. De ce oare submarinul a fost trimis în mare cînd existența rebuturilor era evidentă? De ce nu a fost reverificat și re-reparat dacă analiza finală era așa de descurajantă?"*

La aceste întrebări a răspuns președintele comisiei, viceamiralul Austin: *„Șeful șantierului din Portsmouth și-a recunoscut greșeala în cele din urmă. Singura lui grijă, atunci, era de a respecta termenul de finalizare a operațiunilor de reparații. O defectoscopie ar fi oprit continuarea izolațiilor conductelor și asta ar fi dus la depășirea termenului de reparații. Și dumneavoastră știți ce implică o astfel de întîrziere!!!..."*

După cum se vede, cauzele au fost multiple. Dar ce s-a petrecut în realitate rămîne o taină. Concluzia comisiei nu a putut fi ascunsă presei americane.

„Bilanțul anchetelor repetate privind împrejurările scufundării lui «THRESHER» — scria gazeta americană *New York Times* la 11 ianuarie 1965 — *reprezintă o teribilă acuzare a specialiștilor flotei militare, a incompetenței lor tehnice. Cei 129 oameni ai echipajului au fost victime ale nepăsării celor din șantierele Portsmouth, care știau, cunoșteau lipsurile serioase de pe submarin".*

Căpitan de rangul III
IOAN DAMASCHIN

SPECULAȚIE sau ADEVĂR?

Au trecut mai mult de patruzeci de ani de cînd se presupune că a avut loc așa-numitul „experiment Philadelphia". Multe dintre persoanele care se bănuiește că au fost implicate în această fantastică experiență sînt astăzi decedate; altele, din motive lesne de înțeles — teama, neîncrederea —, păstrează o discreție dezarmantă; orice documente, dacă au existat cîndva, au dispărut și este puțin probabil să mai iasă la iveală. Iată de ce, în condițiile date, este greu de argumentat dacă evenimentul la care ne vom referi în continuare — invizibilitatea — a avut loc. Tot ce se poate afirma, în lipsa unor probe concrete, este că subiectul nu poate fi dat uitării, nu poate fi îngropat... Faptul că marele savant Einstein a progresat pînă într-un anume punct cu teoria sa privind „cîmpul unificat" înseamnă că nu se poate elimina definitiv posibilitatea obținerii invizibilității unor corpuri fizice! Multe alte teorii, la fel de incredibile, au fost confirmate pînă la urmă pe baze profund științifice. De altfel, se știe că, în anumite domenii ale cercetării, sîntem abia la început, multe fenomene stranii abundă în Univers.

În timpul documentării sale pentru cartea „Triunghiul Bermudelor", Charles Berlitz a scos la iveală un eveniment de-a dreptul incredibil, o întîmplare, ca să-i spunem așa, care, în secolul trecut, ar fi fost, probabil, ușor de crezut, dar numai ca o manifestare din domeniul magiei, al vrăjitoriei; presupusul fenomen descoperit de Berlitz se referea, nici mai mult, nici mai puțin, decît la o experiență încununată de succes, privind invizibilitatea, realizată în docurile militare din Philadelphia.

Despre ce este vorba?

După una dintre versiuni, un distrugător al marinei militare americane a fost făcut să dispară temporar, printr-o serie de procedee electromagnetice, și să... reapară în alt loc! Versiuni mai detaliate se referă și la unele efecte nedorite pe care acest experiment le-a avut asupra oamenilor din echipaj, ale cărui tulburări — soldate uneori chiar cu moartea — au făcut ca asemenea încercări să fie abandonate. Pe Charles Berlitz îl interesa, în mod special, posibilitatea ca o schimbare în compoziția moleculară a materiei, indusă cu ajutorul magnetismului intensificat rezonant, să poată face ca un obiect să dispară — ceea ce ar constitui una dintre explicațiile posibile ale unora dintre disparițiile care au avut loc în Triunghiul Bermudelor. Informațiile însă au fost obținute cu greu, autorul fiind nevoit să învingă teama vizibilă a martorilor, inerția oficială, camuflajul, reaua voință etc... Cert este că prin 1943, concomitent cu cercetările efectuate pentru fabricarea bombei atomice, în S.U.A. se studiau intens alte două proiecte care par de domeniul fantasticului. Unul dintre ele se referă la antigravitație, iar celălalt la... invizibilitate.

UN MARTOR (?) SE DESTĂINUIE

1970. Zona din împrejurimile localității Colorado Springs. Ultima parte a verii. Arșița zilei era îmblînzită de nopțile răcoroase, cerul avea transparență de cristal. Doi aviatori, James Davis din Maryland și Allen Huse din Texas, făceau o plimbare prin War Memorial Park, se bucurau de pauza care îi smulgea din rutina activității pe care o desfășurau de cîteva luni de zile la baza Forțelor Aeriene de la Colorado Springs. Deodată, un om destul de ciudat, cu un început de chelie, se apropie de Davis. „Văd că sînteți de la aviație, spuse omul. Cum vă place slujba?" Davis răspunse că totul era O.K., dar că avea cam puțin timp să se deconecteze. Din vorbă-n vorbă, legară o conversație. „Știți, îi spuse necunoscutul, am fost și eu cîndva ofițer în Marina Militară, în timpul războiului, dar mi-au făcut-o. Pînă la urmă m-au pus pe liber. Cică-s nebun". Se bătu ușor cu arătătorul peste tîmplă. „Dar nu sînt, te rog să mă crezi. S-a întîmplat numai din cauza experimentului *aceluia*". Scoase din buzunar o legitimație ieșită din uz, care confirma cele spuse mai înainte. „Ce fel de experiment?" „Invizibilitatea, răspunse omul. A fost atunci cînd încercau să facă o navă să devină invizibilă. Ar fi fost un camuflaj perfect, dacă ar fi reușit. Și a cam reușit. Vreau să spun cu nava. Dar în ceea ce-i privește pe cei de la bord... ei bine, află că nu prea a reușit asupra noastră. N-am suportat efectele cîmpului. Ne-a dat peste cap. N-ar fi trebuit să accept slujba aceea la Philadelphia. Era ceva considerat secret maxim (TOP SECRET). Puteam să dau înapoi, dar m-am încăpățînat. Dacă aș fi avut cea mai mică idee în ce mă bag, aș fi știut eu să le spun pe șleau să se ducă naibii, cu camuflajul lor electronic cu tot. Nu știu exact ce fel de energie foloseau, dar știu că era din belșug. N-am putut-o suporta. Unii vedeau dublu după aceea, alții începeau să rîdă și să se împleticească, de parcă ar fi fost beți. Iar cîțiva au murit. Unii susțin chiar că vazuseră și vorbiseră cu ființe ciudate, necunoscute. Efectele au persistat. Cei care am supraviețuit am fost puși pe liber. Ca dezechilibrați mintali. Pensionați, pur și simplu! Desigur că ne-au izolat cîteva luni, înainte de a ne declara bolnavi de nervi — «ca să vă odihniți» — ne-au spus. Și ca să încerce să ne facă să credem că nu s-a întîmplat niciodată nimic. Cel puțin așa cred. În orice caz ne-au pus să jurăm că vom păstra secretul". Să fie acesta un martor?

MISTERIOASELE EFECTE

Morris K. Jessup, astronom, astrofizician și matematician, a publicat în 1955 o carte intitulată „Problema OZN", în care comenta mai ales sursa de energie utilizată de OZN-uri și făcea un apel pentru continuarea cercetărilor privind cîmpul gravitațional universal. În urma unor conferințe, autorul primi o scrisoare în care, printre altele, i se comunica: „Îndemnul dvs. pentru continuarea cercetărilor privitoare la Teoria Cîmpului Unificat a dr. A. Einstein nu este necesar. Savantul nu și-a întrerupt lucrarea datorită unor dificultăți de ordin matematic, ci din simț umanitar. Cercetările sale mai recente efectuate pentru propria sa edificare (și amuzament) asupra ciclurilor civilizației și progresului uman, comparate cu evoluția generală a caracterului uman, au fost de ajuns ca să-l înspăimînte. Astfel, ni se spune azi că teoria lui este «incompletă». Dr. B. Russel este de părere că este completă. (...) Rezultatele au confirmat-o din punct de vedere matematic și fizic. Totuși, Marina Militară se teme să le folosească. S-a realizat invizibilitatea completă a unei nave de tip distrugător și a echipajului acesteia pe mare (oct. 1943). Cîmpul avea efect în cadrul unei sfere turtită la poli, cam o sută de yarzi de o parte și de cealaltă a navei. Orice persoană din interiorul acelei sfere magnetice își pierdea claritatea, conturul, dar îi putea observa pe cei de la bordul navei ca și cum aceștia ar fi pășit... pe nimic. Cei dinafara sferei nu vedeau absolut nimic, în afară de acea adîncitură în apă lăsată de corpul navei, desigur, cu condiția să se afle destul de aproape, la marginea zonei de efect a cîmpului. Unii din cei de la bord descriau o stare asemănătoare «înghețului», neputința de a se mișca, vorbi și percepe lucrurile din jur, senzații de coșmar, ca deplasarea printr-o materie vîscoasă, încetinindu-le gesturile și deformînd realitatea. Timpul, de asemenea, era sesizat în mod diferit, dacă era sesizabil. Cîteva cazuri de «îngheț» din acesta magnetic au fost rezolvate în timp foarte îndelungat, luînd chiar și șase luni de eforturi, cu aparatură specială extrem de scumpă. Altele puteau fi remediate prin simpla atingere cu mîinile a celor «înghețați» de către persoane care nu suferiseră influența cîmpului. Era ceva obișnuit — scrie misteriosul corespondent — ca în docurile militare din Philadelphia să vezi cum deodată un marinar începe să-și piardă conturul, extremitățile încep să dispară într-un tremur de aer, mai întîi vîrfurile degetelor, nasul, urechile, urmînd dispariția totală din cîmpul vizual. În asemenea cazuri, o mulțime de camarazi se repezeau și-și puneau mîinile pe nefericitul care suporta efectele experienței, reușind adeseori să-l scoată din «înghețul» care-l amenința. Cu timpul, acest procedeu de contact la nivel cutanat nu s-a mai dovedit la fel de eficient. Unul dintre marinarii care luaseră parte la experiență a luat foc în timp ce transporta niște busole pentru ambarcații mai mici, iar un camarad care venise să-l ajute a ars împreună cu el. Altul a părăsit apartamentul în care locuia direct prin perete, spre stupefacția soției și a celor doi copii. Nu a mai apărut niciodată. S-a zvonit și despre o încăierare la localul «Gin Mill» din Philadelphia, încăierare în care marinarii apăreau și dispăreau pe neașteptate, semănînd groaza în rîndul ospătarilor și clienților. Incidentul a fost menționat și în presa locală. Desigur, Marina Militară și-ar fi dorit să aibă lucrurile mai mult sub control. Dar a fost invers. Trebuie să menționez că, într-un fel sau altul, nava experimentală a dispărut din docul ei din Philadelphia și cîteva minute mai tîrziu a apărut în alt doc de-al ei din Norfolk. Apoi a revenit la Philadelphia într-un timp la fel de scurt. Și această întîmplare a fost remarcată de presă (...) Domnule Jessup, sînt sigur că, mînuită corect, această descoperire întîmplătoare a Marinei Militare poate fi calea omului către infinitul cosmic. Poate că, deja, inițiatorii experimentului folosesc această «întîmplare» pentru a construi OZN-urile despre care scrieți dvs. Cu mult respect, Carl Allen".

Trei scrisori a primit Jessup de la același Allen. Și le-ar fi dat uitării dacă, într-o bună zi, amestecat în corespondența Biroului de Cercetări al Marinei (O.N.R.) nu s-ar fi găsit un plic adresat amiralului N. Furth, conținînd un exemplar din cartea lui Jessup, cu multe adnotări făcute de mînă pe marginea paginilor. Adnotările se refereau la dispariții de vase, avioane și oameni petrecute în Triunghiul Bermudelor, la originea furtunilor neașteptate, a norilor ciudați ori a obiectelor căzute din cer. Se menționau, de asemenea, mari construcții submarine, adevărate orașe, în legătură cu două grupuri de ființe, aparent extraterestre, denumite LM-i și SM-i, din care numai LM-ii trebuiau considerați ca prietenoși. Cartea a ajuns, pînă la urmă, la George W. Hoover, ofițerul cu proiecte speciale al O.N.R., care, fiind implicat îndeaproape în *Project Vanguard* — numele codificat pentru eforturile Americii de a lansa primul ei satelit pe orbită terestră — era, în mod firesc, interesat de tot ce avea legătură cu antigravitația. S-au făcut 127 de copii după exemplarul cu adnotări, copii care au circulat o bună bucată de vreme prin cercurile militare din Washington. Pe data de 20 aprilie 1959, Jessup a fost descoperit în mașina lui, parcată într-un parc, nu departe de casă. Se spune că nu era mort, dar că a decedat în drum spre spital ori la spital. Se asfixiase cu ajutorul unui furtun atașat la țeava de eșapament, pe care îl introdusese în mașină printr-un geam abia crăpat. Sînt destui cei care susțin că, de fapt, nu a fost vorba de sinucidere. Charles Berlitz pretinde că a reușit să-l contacteze pe autorul scrisorii. Iată relatarea lui Allen: „Era multă electricitate acolo... Numele navei? Da, era D.E. 173. Vreți să aflați despre marea experiență a lui Einstein? Știți, eu, de fapt, mi-am băgat mîna pînă la cot în acest cîmp unic de forță care curgea, mai bine-zis, se învîrtea în direcție contrară sensului acelor de ceasornic în jurul navei experimentale. Am simțit... forța, izbitura acelei forțe în carnea asta a brațului meu, pe care îl întinsesem în «curgerea» aceea bîzîitoare, care era atît de materială, că-ți venea s-o apuci în mînă și care împingea și vibra. Am văzut cum aerul din jurul navei se rotea ușor, aproape imperceptibil, mai întunecat la culoare decît aerul obișnuit. Am văzut, după cîteva minute, o ceață verzuie ridicîndu-se ca un nor fin. Apoi nava a dispărut cu totul. Și totuși, forma exactă a chilei și a corpului navei rămăsese imprimată în apă, deplasîndu-se un timp paralel cu nava noastră. Să încerc să descriu sunetele pe care cîmpul de forță le producea în timp ce se învîrtea în jurul distrugătorului?... A început ca un fel de bîzîit care s-a intensificat într-un fel de bîzîit-foșnet, crescînd apoi, ca să ajungă la fel ca zgomotul produs de un torent. Era un flux atît de puternic, încît era cît pe ce să mă răstoarne. Și dacă m-aș fi aflat cu tot corpul în interiorul lui, cred că m-ar fi strivit pur și simplu. Cîmpul era delimitat de o «peliculă» de electricitate pură. Din fericire, nu

m-am aflat sub influenţa cîmpului, cînd acesta a căpătat putere — densitate maximă, repet *densitate*, aşa că n-am păţit nimic, doar braţul mi-a fost aruncat cu putere într-o parte. Cum de n-am fost electrocutat în clipa cînd mîna mea goală a atins acea... peliculă, acel «înveliş» electric? Poate pentru că purtam cizme lungi, marinăreşti, de cauciuc, precum şi o vestă de protecţie... Nu ştiu".

Cercetătorii de azi ai O.N.R. încă nu-şi explică ce s-a întîmplat în ziua aceea. Ei spun că respectivul cîmp era „inversat"...

POZIŢIA LUI EINSTEIN

Experimentul Philadelphia îşi are originea într-o teorie ştiinţifică extrem de complicată, pusă la punct de către A. Einstein şi cunoscută sub numele de teoria cîmpului unificat.

Dintr-o scrisoare a lui Allen către Jessup reiese că Einstein a întrevăzut o serie de aplicaţii foarte periculoase ale teoriei sale şi că discutînd aceste temeri ale sale cu prietenul său Bertrand Russel, acesta din urmă a împărtăşit îngrijorarea marelui om de ştiinţă. Investigaţiile făcute în acest sens au avut drept rezultat cîteva concluzii interesante.

1. Einstein a completat, într-adevăr, o versiune a teoriei sale asupra „cîmpului unificat pentru gravitaţie şi electricitate" în perioada 1925—1928, dar aceste lucrări au fost retrase ca „incomplete". Teoria a reapărut abia în 1940, în momentul în care Einstein, pacifist de nezdruncinat, se convinsese că ameninţarea nazistă trebuie distrusă cu orice preţ şi că, în asemenea împrejurări, războiul era justificat din punct de vedere moral. Există dovezi care indică în mod clar că, în 1940, Marina Militară Americană a început să lucreze la proiectul care a ajuns să fie cunoscut sub numele de „Experimentul Philadelphia";

2. Einstein, aşa cum scriu Banesh Hoffman şi Helen Duckas (secretara personală a lui Einstein) în cartea lor „Albert Einstein — creator şi rebel" era un pacifist: „Cînd s-a produs explozia bombei atomice deasupra Hiroshimei... se simţea moralmente obligat să-şi folosească toată influenţa pentru a salva omenirea de orori pe care, în ciuda exemplelor de la Hiroshima şi Nagasaki, nu voia să le înţeleagă". Nu este greu de presupus că aceleaşi sentimente îl stăpîneau şi în privinţa potenţialului mult mai înfricoşător al teoriei sale asupra cîmpului unificat. Se pare că Einstein şi-a distrus o parte din lucrări, arzîndu-le chiar înainte de a muri, nişte hîrtii cuprinzînd calcule privitoare la una dintre cele mai avansate teorii ale sale, sub motivul că lumea nu era pregătită pentru astfel de lucruri şi că o va duce mai bine fără ele;

3. În 1943, Einstein a fost angajat de către Marina Militară a Statelor Unite pentru a fi consultant ştiinţific pentru Serviciul de Cartografie. El a fost angajat „intermitent", din 31 mai 1943 pînă la 30 iunie 1944 printr-un Contract al Serviciilor Speciale ale Departamentului Marinei Militare Washington D.C., în funcţia de consultant ştiinţific. În această perioadă, marele savant îi scrie prietenului său Gustav Buckley că „atîta timp cît durează războiul şi cît lucrez cu Marina Militară, nu vreau să mă ocup de nimic altceva". În august îi scrie din nou: „...relaţiile mele cu Biroul din Washington pentru Cercetare Ştiinţifică al Marinei au devenit tot mai strînse". Otto Nathan, consilierul financiar al lui Einstein la New York, spunea: „Einstein a devenit consultant al Biroului de Cartografie în 1943 şi, din cîte ştiu, şi-a terminat treaba pe la sfîrşitul războiului... Dacă vă interesează mai multe amănunte, vă sugerez să luaţi legătura cu Departamentul Marinei Militare din Washington, întrucît munca lui Einstein nu a avut nici un fel de caracter secret, ei au posibilitatea să vă dea mai multe informaţii, *informaţii pe care noi n-am putut să le obţinem* cînd am pregătit un volum pentru publicare". Se pare că Einstein a fost implicat nu numai în calculele proiectului, ci a şi avut contact cu însuşi *experimentul Philadelphia*. Potrivit unei relatări, cînd prima încercare „a dat greş", persoane oficiale din Marina Militară l-au luat pe Einstein personal la faţa locului, în docuri, într-un fel de confruntare ştiinţifică: „Acum, că aţi văzut ce se întîmplă, spuneţi-ne unde am greşit?" Experimentul a fost probabil reluat sub directa supraveghere a genialului om de ştiinţă;

4. Cît despre teoria cîmpului unificat, este aproape imposibil să fie discutată în termeni obişnuiţi, dar tendinţa generală a acestei teorii este de a explica matematic, prin intermediul unui singur set de ecuaţii (din care, se presupune, poate fi derivată o lege ştiinţifică), interrelaţiile dintre cele trei forţe universale fundamentale: cea electromagnetică, cea gravitaţională şi cea nucleară. Presupunînd că o astfel de teorie ar putea fi completată, ea ar trebui să includă în ecuaţiile ei finale lumina, undele radio, magnetismul natural, razele „X" şi însăşi materia. Ne putem da seama de complexitatea unei astfel de întreprinderi, dacă ţinem seama de faptul că Einstein şi-a petrecut cea mai mare parte a vieţii urmărind acest scop, şi, în anii din urmă, a fost frecvent auzit plîngîndu-se că nu cunoaşte suficientă matematică pentru a putea duce la bun sfîrşit această treabă. Încă în 1916 Einstein explora posibilitatea ca gravitaţia să nu fie o „forţă", pur şi simplu, ci mai degrabă posibilităţile continuum-ului „spaţiu-timp" — forţa care stă la bază şi care controlează toate celelalte forţe din ceea ce considerăm a fi universul nostru. Ba, mergînd şi mai departe, el a avansat ideea că ceea ce noi numim „materie", „substanţă" este în realitate doar un fenomen local, pe care îl prezintă anumite zone de concentraţie extremă a energiei cîmpului. În cuvinte mai simple, el a văzut *materia* ca *produs al energiei*, mai degrabă decît invers şi, procedînd astfel, a îndrăznit să respingă conceptul tradiţional cum că cele două (materia şi energia) ar fi entităţi care coexistă separat. Punctul lui de vedere, premisa lui fundamentală este că gravitaţia poate fi demonstrată matematic ca fiind legată de celelalte forme de energie şi în special de electromagnetism. „Încercînd să tragem o concluzie logică (şi cerînd scuze — scrie Charles Berlitz — pentru simplificarea nepermis de mare) rezultă că: întrucît este demonstrabil că electricitatea se poate obţine cu uşurinţă dintr-un cîmp magnetic (principiul generatorului electric obişnuit) şi că se pot obţine cîmpuri magnetice din cîmpuri electrice (de exemplu electromagneţii industriali), atunci, în mod logic, dacă gravitaţia este legată de acestea două, trebuie să fie posibil să se obţină (ori să se anuleze) un cîmp gravitaţional printr-un anumit fel de interacţiune, fie cu una, fie cu ambele din celelalte două." Din păcate, prea puţini oameni de ştiinţă consideră ca probabilă aplicarea în practică a acestui efect de „cuplare" între forţele electromagnetice şi cele gravitaţionale.

Aceasta este situaţia în mod oficial, deşi există bănuiala că, sub zăvorul teribil al etichetei „strict secret" rămîn ascunse anumite progrese care s-au făcut în acest domeniu. Einstein vedea universul ca pe un tot ordonat şi coerent.

CONTRADICȚII — CIUDĂȚENII

Pentru a afla dacă marina a încercat să utilizeze principiile discutate mai sus în crearea invizibilității ori dacă experimentul ar putea avea ceva comun cu propulsarea OZN-urilor, cercetările ne duc la Arhivele Naționale din Washington DC. Dacă se putea demonstra că „DE 173" (nava experimentală) și „S.S. Andrew Furuseth" (nava de pe care Carl M. Allen urmărise experimentul) au fost în același loc măcar o singură dată, relatarea lui Allen ar putea căpăta un aer de credibilitate. Într-adevăr, în august 1943 „Furuseth" se afla la Philadelphia, iar documentele atestă prezența la bord a lui Carl M. Allen. Cît despre „DE 173", mai bine cunoscut sub numele de escortor-distrugător „U.S.S. Eldridge", arhivele *oficiale* indică o istorie lipsită de evenimente. Lansat la apă pe 25 iulie 1943, avînd comandant pe Charles R. Hamilton, îndeplinește diverse misiuni în Atlantic, apoi în Pacific, pînă la sfîrșitul războiului. În 1951 este vîndut Greciei, în cadrul Programului de Ajutorare Mutuală în scopuri defensive. Într-adevăr, nimic neobișnuit. Și, totuși, cînd s-a încercat obținerea unor copii după jurnalele de bord ale celor două nave, rezultatul cererii a fost surprinzător: jurnalul de bord al lui „Eldridge" pentru perioada dintre lansare și decembrie 1943 era *„dispărut" și, în consecință, nedisponibil;* Jurnalul de bord al lui „Furuseth" *„fusese distrus din dispoziții oficiale"* și deci nu mai există.

Reușind în cele din urmă să găsească jurnalul șefului mecanic de pe „Eldridge", investigatorul constată „erori" și inadvertențe flagrante între datele înscrise în arhivele oficiale și cele din respectivul jurnal. Un fost comandant de navă furnizează informația că s-a întîlnit cu „Eldridge" în *iulie* 1943, în apropierea Bermudelor și că distrugătorul nu avea arborate fanioane de semnalizare și n-a încercat măcar să răspundă la salutul obișnuit în astfel de situații. Comportare ciudată, într-adevăr, dar și mai ciudat este faptul că la acea dată „Eldridge" nu fusese măcar *lansat*, dacă ar fi să ne luăm după arhivele oficiale. Și tot după aceste arhive, era cu o lună mai înainte ca navei să i se desemneze un echipaj. Dar surprize nu se opresc aici. În conformitate cu documentele din arhivele grecești, datele despre „Eldridge" (date luate de la americani) atestă că nava a fost lansată la 25 *iunie*, deci cu o lună mai devreme! Și încă ceva interesant: cînd a fost transferată la Flota Militară a Greciei, nava avea un deplasament de 1 240 tone standard și 1 900 capacitate maximă, adică o discrepanță de aproximativ 380 tone. Conform specialiștilor, aceasta presupune ca de la bordul navei să se fi îndepărtat ceva care să fi avut greutatea respectivă, înainte de a fi fost vîndută grecilor. Să fi fost oare mult controversatul echipament electronic?

Un specialist în radar, care se aflase la fața locului, declara: „Ceea ce cred eu este că pe toate vasele din jur și pe coastă au fost îngrămădite toate tipurile de echipament de observare pentru a vedea ce se întîmplă cînd radioul și radarele de înaltă frecvență erau proiectate prin cîmpul respectiv. Se urmăreau și efectele pe care cîmpul le-ar fi avut asupra luminii în spectrul vizibil. În orice caz știu că se făcuseră o mulțime de cercetări privind absorbția totală și refracția, ceea ce pare a se potrivi cu experimentul de care vorbiți. Un lucru vă pot spune sigur: este foarte improbabil ca orice experiențe de asemenea natură să se fi efectuat la bordul navei după darea ei în exploatare. Absolut nimeni nu și-ar fi asumat riscul de a plasa cîteva sute de tone de echipament electronic din cel mai valoros la îndemîna submarinelor germane care împînzeau Atlanticul".

Un alt martor relatează: „De la bun început, proiectul a avut un caracter defensiv. Ideea inițială pare să fi fost utilizarea unor puternice cîmpuri electromagnetice pentru a devia proiectilele și în special torpilele, producînd un cîmp foarte intens în jurul navei. Mai tîrziu a intrat în studiu și posibilitatea de a produce invizibilitate optică, prin intermediul unui cîmp asemănător, dar de data asta în aer. Se punea problema unei *îndoiri* a luminii de, să zicem, 10%, folosindu-se calcule care se aflau pe niște coli de hîrtie acoperite cu scrisul micuț, spiralat, inconfundabil, al lui Einstein. Mi s-au pus la dispoziție două ore. Nici un minut mai mult. Mi s-a spus că nu va fi *absolut nici o copie*, ci va trebui să fac totul în creion. Cînd am terminat mi s-a spus: «Ai făcut toate aceste calcule pentru intensități la diferite distanțe de travers. Dar despre prova și pupa nu văd nimic». Într-adevăr, nu inclusesem aceste poziții pentru că nu știam exact ce mi se cerea. Și pentru că mi-ar fi luat mult mai mult timp. Mi s-a explicat că trebuia să verific puterea cîmpului și probabilitatea practică de curbare a luminii suficient pentru a produce acest efect de miraj. Una dintre problemele care se puteau ivi era aceea că ionizarea creată de către cîmp tindea să cauzeze o refracție neuniformă a luminii, astfel, în loc de acel scontat efect de miraj, putînd să apară, conform calculelor noastre, o mișcare înainte și înapoi... Era nevoie și de un echipaj special, discret, curajos. În consecință, au fost aleși marinari unul și unul, angajați separat, printre care, o parte, veterani din bătălia de la Murmansk".

Dacă, scrie Berlitz, relatările sînt adevărate și, folosind corect aparatura electronică, se poate crea invizibilitate pe o arie limitată, un timp limitat, care ar fi cel mai probabil loc de desfășurare a unui program de testare rapidă și strict secretă? Obiectivele de uscat sînt imobile și pot fi descoperite și lovite de inamic. Așadar, operația de a face invi-

Echipajul navei cu care se presupune că s-a efectuat experimentul

zibile obiective de acest tip nu se justifică a fi experimentată pe uscat. Nici în aer, dacă ne gîndim la volumul și greutatea echipamentului electronic necesar și la puterea de ridicare, limitată, a avioanelor din anul 1940. Atunci? Opțiunea care împacă toate cerințele este o navă.

Efectele asupra celor de pe „Eldridge" au fost însă atît de puternice — afirmă unii — încît ele constituie motivele pentru care Marina Militară Americană manifestă atîta jenă și teamă de a nu se afla și caută să mențină secretul cu orice preț. În 1976, un raport al Serviciului de informații dădea amănunte despre studii recente făcute de savanți privind efectul forțelor electromagnetice asupra organismului uman: schimbări în funcționarea creierului și a metabolismului, dezorientare, tulburări de comportament, tulburări neurologice și cardiovasculare grave, ameteală, uitare, anxietate și deprimare. Acestea, în cazul radiației unor cîmpuri de joasă frecvență. Dar magnitudinea celor din EP trebuie să fi atins un nivel de energie infinit mai mare. În acest sens, o relatare neașteptată provine de la Patrick Macey — electronist — care dezvăluie întîmplările unei cunoștințe de-a lui, Jim: „Am văzut ceva complet ieșit din comun în timpul războiului. Aveam misiunea să păzesc material audiovizual clasat și, pe la sfîrșitul lui 1945, fiind de serviciu la Washington, am putut vedea o parte dintr-un film pe care îl vizionau o grămadă de ofițeri din cei mai mari. Filmul era despre o experiență pe mare. Eram în timpul serviciului și nu-mi puteam permite să stau jos și să-l urmăresc în întregime, ca toți ceilalți, dar am tras cu ochiul. Nu știam despre ce era vorba în film, pentru că nu avea nici un comentariu scris ori sonor. Film mut. Erau trei nave. La început, două din ele păreau că alimentează cu energie pe cea din centru. Nu știu ce fel de energie. Poate erau unde sonore. N-aveam cum să știu. După un timp, nava din centru, un distrugător, a dispărut încet-încet, într-o ceață transparentă, pînă cînd din tot acel nor se mai putea vedea doar urma — adîncitura pe care coca navei o lăsa în apă. A reapărut încet, la fel cum a dispărut, dintr-o ceață subțire. Se pare că așa s-a terminat filmul. Unii erau de părere că problemele pe care le-a avut echipajul se datorau menținerii prea îndelungate a cîmpului. Cineva a amintit despre un membru al echipajului care a dispărut în timp ce bea într-un bar. Altcineva a spus că băieții nu prea mai erau în toate mințile. Și că s-ar putea să nu mai fie niciodată. I-am auzit pomenind și despre niște marinari care au dispărut definitiv". Cîtă credibilitate merită această destăinuire? A existat (ori există) un asemenea film? Oricum, după sfîrșitul războiului, anumite proiecte abandonate sau întrerupte este posibil să fi fost revăzute pentru clasarea definitivă ori pentru a fi continuate. Probabil că EP a fost unul dintre acestea. Dar acele articole de ziar — primul într-o publicație din Philadelphia, referitor la o încăierare între marinari într-un restaurant — celălalt într-un ziar din zona Norfolk-ului, menționînd apariția neașteptată și apoi dispariția instantanee a unei nave în portul orașului? Enigme!

DISPAR MARTORII?!

Alt aspect al afacerii Philadelphia: mulți dintre cei care au făcut imprudența să afle amănunte despre ea au trăit momente dramatice. O femeie care încercase să-și ducă viața alături de unul dintre marinarii de pe „DE 173" a constatat la partenerul ei simptome curioase; în cele din urmă, acesta a fost internat de către Marina Militară la Bethesda Hospital. Femeia, afectată de această despărțire forțată, a încercat să facă demersuri, dar la scurt timp după aceea a murit într-un banal accident. Apoi, împrejurările misterioase în care și-a pierdut viața dr. Morris Jessup. Continuă să intrige faptul că acestuia nu i s-a făcut autopsia, așa cum se procedează de obicei în cazurile de sinucidere. Unele voci insinuează că el ar fi fost... ajutat să moară. Întrebări provoacă și cazul gazetarului James R. Wolfe: preocupat de EP, ziaristul și-a dedicat cîțiva ani investigațiilor în această direcție, s-a apucat să scrie o carte, dar a dispărut înainte de a o termina. El a spus: „Marele motiv pentru menținerea secretului care învăluie EP nu constă în acuzațiile care s-ar putea aduce marinei, ci în acuzațiile care s-ar putea aduce unei persoane". Atît. Și a dispărut! Enigme, supoziții, întrebări fără răspuns. Totuși ceva s-a întîmplat la Philadelphia în 1943. Ceva care a lăsat urme în amintirea oamenilor, în mass-media, în documente. Întrebat dacă este posibil ca EP să fie veridic, dr. James Motfet, fizician la Universitatea din Toronto, a răspuns ca, la scara cosmică ori astrofizică, asemenea fenomene se întîmplă tot timpul, dar că ele se referă la enorme cantități de energie și corpuri astrofizice mari. Și că este destul de greu să se aducă aceste fenomene la nivelul planetei noastre, în condițiile de acum. Totuși, ce să crezi din relatările altor doi martori descoperiți de Berlitz?! Unul este Victor Sirverman. Acesta, foarte prudent și extrem de... regulamentar, declară că în timpul războiului se afla pe distrugător în momentul experienței și a făcut haz de prezența unui individ cu părul mare, dezordonat, despre care i-a zis unui camarad: „Cred că tipului ăsta ar trebui să i se facă cunoștință cu un frizer". Puțin mai tîrziu, a aflat că „tipul" era Albert Einstein. Al doilea martor, Frederick Tracy, veteran de război, fost membru al echipajului „U.S.S. Antietam, CV-37", a destăinuit că în luna mai 1945 cînd nava lor a fost andocată la Philadelphia pentru demagnetizare, marinarii au protestat, invocînd întîmplările cu „Eldridge". Comandantul Peague a adunat echipajul și-a explicat că va fi o simplă demagnetizare care nu pune în pericol pe cei de la bord. Apoi a dat citire unui document al secretariatului Marinei Militare, prin care se explica marinarilor că, într-adevăr, la 28 octombrie 1943 a avut loc un incident în legătură cu o șalupă de patrulare, care dispăruse în timpul demagnetizării, apăruse la Norfolk și reapăruse în doc după cîteva minute. De la bordul ei lipseau cîțiva marinari, iar ceilalți prezentau tulburări psihice. Ofițerul a avertizat echipajul că orice menționare ori discutare a incidentului în afara navei constituie un act de trădare. Jurnalul de bord al navei „Antietam" conține asemenea referiri: ofițer de serviciu la bord era, în acea zi, comandantul Haywood (care s-a spînzurat în cabină, la sfîrșitul războiului)...

Misterul Experimentului Philadelphia încă nu a fost clarificat. Poate o eventuală explicație a sa zace îngropată adînc în dosarele Departamentului Marinei Militare. Or, poate, așa cum marina susține cu vehemență, nu este decît o legendă. Dar luînd în considerare martorii și informațiile adunate de-a lungul anilor, dacă EP nu a avut loc, atunci în docul militar din Philadelphia ce s-a întîmplat, totuși, în octombrie 1943? Și de ce atîta mare pază și secret?

Traducere și prezentare
RADU ȘUIU

UN TURNEU ARTISTIC DE RĂSUNET MONDIAL

În dimineaţa zilei de 10 iunie 1934, pe cîmpia Otopeni din jurul Capitalei — acolo unde astăzi se află aeroportul internaţional — 18 muzici militare, sub conducerea inspectorului fanfarelor armatei, locotenent-colonelul Egizzio Massini — binecunoscutul dirijor al Operei Române — şi-au început repetiţiile în vederea celui mai răsunător turneu artistic întreprins pînă atunci de o formaţie românească peste hotare. Acest ansamblu sonor mamut, neobişnuit ca proporţii, însuma peste 700 de instrumentişti. Şi totuşi, performanţa nu a constituit-o numărul mare de muzicanţi, ci — aşa cum s-a exprimat presa străină — calitatea interpretării şi dificultatea repertoriului înscris în programele turneului întreprins în Polonia, Cehoslovacia şi Iugoslavia. Dacă vom preciza că întreaga deplasare a uriaşei fanfare s-a realizat fără sprijinul material al statului, numai din încasările concertelor publice organizate de un impresariat particular, vom înţelege mai bine atît actul de curaj al dirijorului Egizzio Massini, cît şi dorinţa muzicanţilor români de a păstra prestigiul armatei şi al artei autohtone.

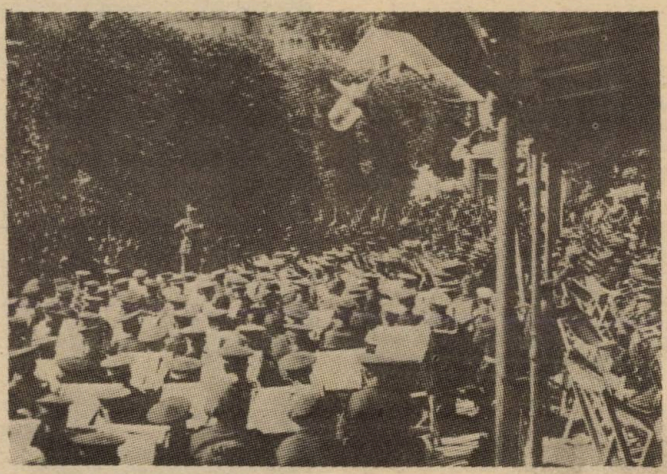

Aspect de la unul dintre marile concerte prezentate peste hotare

După doi ani de la preluarea conducerii inspectoratului (1932), Egizzio Massini a încredinţat unor talentaţi şefi de muzică (Atanasiu Zlatov şi Emanuel Dvořak) aranjarea pentru fanfară a unor partituri de largă audienţă la public: *Poema română* de George Enescu, *Floarea României* de Iosif Paschill şi *Simfonia a V-a* de Beethoven. La acestea s-au mai adăugat piesele intrate deja în circuitul fanfarelor: *Uvertura 1812* de P.I. Ceaicovski, *Poloneza* de Fr. Chopin şi uvertura operei *Tannhäuser* de Richard Wagner. Cu o asemenea carte de vizită nu trebuie să ne mai mire astăzi că la Chrozow Wielki (Polonia) au participat 50 000 de auditori!

Primele concerte au avut loc la Varşovia (30 VI 1934 şi 2 VII 1934), după care au urmat cele de la Lodz, Krakovia şi Katovice. Ploile abundente au dus la suspendarea unor manifestări artistice aşteptate cu interes de un public entuziast şi receptiv. A doua ţară vizitată a fost Cehoslovacia. După cunoscuta staţiune balneară Karlsbad (7 şi 8 VII 1934), uriaşa fanfară militară a concertat la Praga (10 şi 11 VII 1934) şi Brno (12 VII 1934). Se pare că ecoul polonez a fost atît de puternic, încît formaţia s-a reîntors la Chrozow Wielki, răspunzînd unei invitaţii a muncitorilor siderurgişti. În drum spre Iugoslavia, muzicienii noştri s-au oprit la Craiova (23 VII 1934), unde li s-a organizat *„o primire care egala pe cea din străinătate"* (Savel Horceag). În seara zilei de 26 VII 1934 s-a petrecut la Belgrad poate cel mai emoţionant moment al turneului. *„A fost unul dintre rarile momente, impresionante* — scria compozitorul şi dirijorul locotenent Savel Horceag —, *cînd miracolul artei se îmbina cu miracolul firei, spre a vorbi prin glasul eternităţii celuilalt miracol, nelămurit de nimeni: sufletul omenesc!"* După concertul de la Zagreb (28 VII 1934), fanfara noastră s-a oprit la Timişoara (29 VII 1934) spre a demonstra nivelul artistic superior atins de o uriaşă formaţie românească, hrănită din pasiune şi dăruire pentru frumos.

În perspectiva timpului ce a trecut (mai bine de o jumătate de veac), turneul celor 700 de instrumentişti militari a înscris o pagină de referinţă în istoria muzicii, în cultura românească.

VIOREL COSMA

Mic dicționar

SCRIITORI ÎN UNIFORMĂ

În cele ce urmează vă mai prezentăm, sub formă de dicționar, și cîțiva dintre scriitorii mai vechi, oprindu-ne în mod convențional la primul război mondial.

CÎRLOVA, VASILE (4 II 1809, Buzău — 18 IX 1831), poet. Fiu al unor mici boieri buzoieni, scriitorul rămîne orfan de mic și este crescut de rudele familiei, aflate la Tîrgoviște (de aceea și confuzia, existentă multă vreme în istoria literară, privind locul de naștere al lui Cîrlova; s-a crezut că s-ar fi născut la Tîrgoviște și nu la Buzău, cum au dovedit, acum cîteva decenii, documentele). Poetul intră în oștirea națională la 1830 și deține gradul de sublocotenent de cavalerie. A murit de o boală infecțioasă pe cînd se afla în tabăra militară de la Craiova. Deși de la el nu ne-au rămas decît cinci poezii, îl putem considera un deschizător de drumuri în lirica noastră. De altfel, el a fost apreciat și încurajat în epocă de I. Heliade Rădulescu. V. Cîrlova a scris o poezie romantică și patriotică remarcabilă, prefigurînd — chiar înainte de Heliade și Grigore Alexandrescu, noi orizonturi pentru poezia românească. A cîntat gloria strămoșilor *(Ruinurile Tîrgoviștei)*, peisajul și frumusețile țării *(Păstorul întristat, Înserare)*, precum și încrederea în virtuțile ostășești ale românilor *(Rugăciune, Marșul armatei române)*.

DUNKA, TITUS (6 I 1845, Iași — 14 X 1903, Pitești), poet, dramaturg și ziarist. Urmează o parte din studii în orașul natal, dar nu le termină fiindcă se hotărăște să intre în armată destul de timpuriu (1859). Peste trei ani pleacă, împreună cu fratele lui, Neculai

MIHAIL KOGĂLNICEANU

În luna august 1835, tînărul student Mihail Kogălniceanu, aflat la studii în Franța, primește gradul de sublocotenent în armata moldovenească — urmare a prețuirii de care se bucura în fața domnitorului Mihail Sturdza. În noiembrie 1838, cînd se înapoiază în țară, de la studii, este „decretuit" locotenent: *„Noi, Mihail Grigoriu Sturdza, VV Domn al Țării Moldovei... să fie știut că Noi pe Mihail Kogălniceanu, carele ne-au slujit în rang de cornet, pentru rîvna și osîrdia sa ce au arătat în slujba noastră, l-am înaintat, la opt noiembrie a anului una mie opt sute treizeci și opt, în rang de Leitinant"*. Să reamintim că Mihail Kogălniceanu a urcat treptele carierei militare pînă la gradul de colonel.

C. SANDU ALDEA

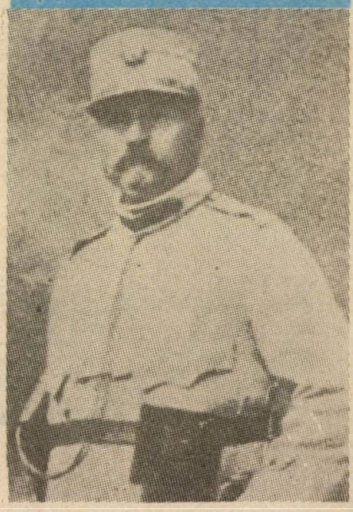

Prozatorul C. Sandu-Aldea a avut cîteva prilejuri să îmbrace haina militară, într-un timp ajungînd chiar locotenent și participînd, cu acest grad, la concentrări. Și momentele pe care le-a trăit în clocotul vieții de ostaș le-a consemnat în multe dintre scrierile sale. În revista *„Luceafărul"*, din martie 1909, bunăoară, ne povestește o întîmplare cu brigadierul Frunză, care i-a răscolit locuința... vrînd să-i găsească o fotografie, pe care s-o aibă ca amintire; întîmplare care l-a emoționat pe scriitor pînă la lacrimi.

I. AL. BRĂTESCU—VOINEŞTI

În volumul *„Scrisori din campanie"*, scriitorul Ion Al. Brătescu-Voineşti povesteşte întîmplări din vremea cînd a fost locotenent de front (1913). *„Un ţăran tînăr, venit pe jos, cale lungă, spre a cere să fie înrolat voluntar, îl roagă pe domnul locotenent să intervină pe lîngă domnul căpitan să fie admis în companie. Şi, luîndu-l ca exemplu, domnul locotenent renunţă să mai ceară colonelului să-l lase la partea sedentară, rămînînd la partea activă".*

EMIL GÎRLEANU

Un tînăr de 14 ani — Emil Gîrleanu — este înscris, în luna august 1892, la Şcoala fiilor de militari din Iaşi. În anul 1899 va obţine gradul de sublocotenent şi va fi primit în Regimentul 13 Ştefan cel Mare. Îl vedem pe Gîrleanu în fotografie, în anul 1905, cînd avea gradul de locotenent.

NICOLAE IORGA

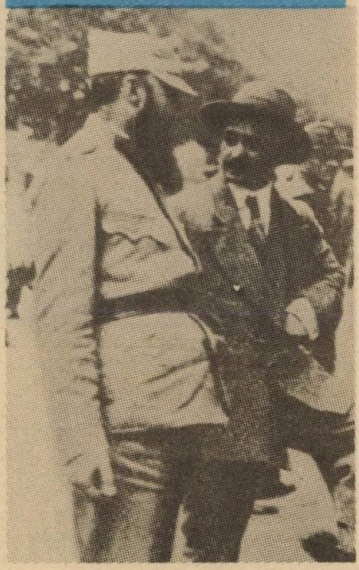

La insistenţele sale, profesorul Nicolae Iorga a primit autorizaţia de a face parte, temporar, dintr-o unitate militară, în aprilie 1913, cu gradul de soldat. În memoriile sale marele nostru istoric scrie că a asistat, în uniformă de ostaş, la şedinţele Camerelor *„în care s-au votat măsurile cerute de împrejurări şi a intervenit pentru îmbunătăţirea vieţii militarilor"*; mai tîrziu s-a deplasat chiar pe front spre a-şi da seama de *„starea reală a luptătorilor"*.

Mic dicţionar

Dunka, în Italia. Urmează două decenii de viaţă agitată: a luptat pentru Garibaldi şi a fost decorat de acesta, a luptat pentru eliberarea Poloniei, apoi în armata franceză şi în războiul franco-prusian (1870—1871), a participat la o campanie militară în Tunisia (1881—1882), iar la 1877 a făcut parte din trupele române cu gradul de căpitan, luptînd în războiul nostru pentru Independenţă. A murit la Piteşti, retras, ca administrator de spital. Ca publicist a colaborat la *Ghimpele*, *Românul* şi *Apărătorul legii*, scriind articole antimonarhice şi a fost editorul ziarului *Înainte*, a treia gazetă socialistă ca vechime din România. A tradus piese din limba italiană, dar de o valoare discutabilă care s-au bucurat, totuşi, de succes la public, pentru ca, mai tîrziu, să scrie el însuşi piesa istorică *Învingător şi învins*, inspirată de lectura *Istoriei românilor* de A.D. Xenopol (care i-a şi prefaţat lucrarea). A mai scris şi alte piese care nu au fost publicate. Au apărut, în schimb, o serie de poezii şi unele fragmente din cartea de amintiri *Furtuna vieţii mele*.

HRISOVERGHI, ALEXANDRU (27 II 1811, Iaşi — 9 III 1837), poet. Se trage dintr-o veche familie moldovenească, existentă în Moldova încă de pe vremea lui Dimitrie Cantemir. A învăţat greceşte la Chişinău şi Iaşi, apoi franţuzeşte la pensionul din Mouton. În oştire a intrat în 1830, dar după doi ani a demisionat, pentru ca mai apoi să revină şi să ajungă pînă la gradul de aghiotant domnesc. A murit de tuberculoză la numai 26 de ani. În timpul vieţii i-a apărut o singură poezie, *Ruinele Cetăţii Neamţului*, care l-a făcut cunoscut ca scriitor. Postum i s-au publicat traducerile din Al. Dumas (*Antony*, dramă, 1837), poeziile (1843), prin grija lui C. Negruzzi şi a lui Kogălniceanu.

PĂRĂEANU, EMANUEL (11 III 1860, Izvoarele-Gorj — 4 XII 1916, Bucu-

Mic dicționar

reşti), descendent al unei familii înstărite, scriitorul urmează studiile la Craiova, apoi pe cele militare la Iaşi. Funcţionează în armată, ca ofiţer, timp de 25 de ani, după care, îmbolnăvindu-se, se retrage cu gradul de căpitan. A publicat multe volume de poezii şi proză, toate la Tîrgu Jiu: *Nicu, Steluţa* (1889), *Umbre şi lumini* (1896), *Cartea săteanului* (1897), *Suflete din popor* (1914). De asemenea, a colaborat la multe dintre publicaţiile vremii. Emanuel Părăeanu a scris poezie erotică şi socială, dovedindu-se a fi un sentimentalist cu multă îndemînare şi un eticist în versificaţie nelipsit de interes, deşi nu se înscrie printre marii noştri poeţi. Proza lui, scrisă din dorinţa de luminare şi ridicare a satelor, cu reale calităţi educative şi moralizatoare, stă sub semnul literaturii progresiste a momentului. Ea a fost reunită în volumul *Cartea săteanului*.

SCROB, CAROL (21 VII 1856, Săbăoani-Neamţ — 17 I 1913, Bucureşti), poet. Absolvent al Liceului Naţional din Iaşi. În 1877 era sublocotenent de infanterie, apoi avansat pînă la gradul de maior. A colaborat cu versuri la diferite reviste ale vremii. În epocă era cunoscut ca autor de versuri galante, de elegii romanţate, omagii lirice etc. Poeziile sale au fost puse adesea pe muzică. Din cele peste cincizeci de asemenea creaţii, poezia care a înfruntat timpul este *Valurile Dunării*, devenită celebră prin muzica altui ostaş-creator, compozitorul I. Ivanovici. Tot el este şi autorul unor prelucrări poetice nelipsite de interes, după Goethe, Heine, Lenau, Fr. Coppée, Sully Prudhomme, Iulia Hasdeu şi Elena Văcărescu.

SKELITTI, NICOLAI (2 VIII 1837, Iaşi — 20 VI 1872, Viena), poet şi traducător. Născut în familia unui militar, Nicolai a mers la Potsdam şi Berlin pentru studii militare, dar s-a întors fără a

NICOLAE DUNĂREANU

Printre participanţii la luptele de la Mărăşeşti, din 1917, s-a aflat şi scriitorul Nicolae Dunăreanu. Avea gradul de soldat. În aceste lupte a fost grav rănit — deci poate fi socotit printre eroii victoriei de la Mărăşeşti. În cărţile sale *„Vremuri cernite"* şi *„Oameni şi fapte"*, scriitorul face multe referiri şi la viaţa militară românească.

MIHAIL SĂULESCU

Un scriitor erou: Mihail Săulescu. A murit în luptele care s-au dat la Predeal, în luna septembrie 1916. Era soldat, într-unul din regimentele angajate în luptă şi s-a aflat, din primele momente, în linia întîi. În amintirea sa a fost înălţat un monument, pe locul unde şi-a dat viaţa, pentru patrie, la Predeal. Se născuse în anul 1888.

CAMIL PETRESCU

A luptat pe fronturile războiului din 1916—1918, ca sublocotenent, înrolat voluntar. A fost rănit grav, rămînînd cu o infirmitate toată viaţa. *Urgia războiului a descris-o în cartea sa „Ultima noapte de dragoste, prima zi de război"*. Într-un interviu publicat în 1933, va spune: „Volumul II al acestei scrieri este jurnalul meu de război, fidel pînă în cele mai mici amănunte...".

ZAHARIA STANCU

Soldatul Zaharia Stancu, în concentrare — iarna anului 1925. Are numai 23 de ani şi este mîndru de haina pe care o poartă.

MIHAIL SADOVEANU

Printre tinerii veniți să-și facă stagiul militar — în ianuarie 1902 — se află și Mihail Sadoveanu. Vrednic și la oștire, nu numai în publicistica literară, după două luni este înaintat la gradul de caporal și pus instructor de recruți. În 1913 va fi locotenent în Regimentul 15 Războieni, iar în 1917 va purta gradul de căpitan, la Iași, în Regimentul 16 Infanterie. Avea atunci și funcția de director al ziarului „*România*", editat de Marele Stat Major al armatei.

PAUL MIHU SADOVEANU

Începînd din luna august 1944, cînd a fost declanșată revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă și pînă la terminarea războiului, în mai 1945, printre combatanți s-au aflat și numeroși scriitori, care au înfruntat primejdiile și asprimile frontului, pentru cîștigarea libertății și independenței patriei. Unul dintre acești scriitori — Paul Mihu Sadoveanu, fiul marelui scriitor Mihail Sadoveanu, a căzut eroic în luptele de la Turda, la 22 septembrie 1944. Acest poet erou a scris volumul „*Ca floarea cîmpului*", apărut postum (în 1945), în Editura Fundațiilor.

ION MUNTEANU

MAXIME

Puterea unei armate nu constă numai în numărul ei, ci în valoarea morală a numărului

S. SCHELETTI

Românii nu au iubit războiul de cuprinderi... Misiunea lor era să apere țara... cele mai multe ale lor războaie au fost defensive în politică, deși ofensive ostășește

NICOLAE BĂLCESCU

Știința seamănă cu comandantul și practica cu soldații

LEONARDO DA VINCI

O, putere morală, tu ești regina armatelor

T.R. BUGEAUD

Mic dicționar

le termina. Intră în armată ca simplu soldat și, în 1869, ajunge colonel și comandant de regiment. N. Skelitti a fost unul dintre cei mai credincioși membri ai *Junimii*, remarcîndu-se ca un poet prin excelență pesimist, toate schimbările sociale rănindu-l adînc. Poemele sale au avut o mare circulație prin preajma anului 1900. A tradus din Goethe, M. Claudius, Uhland, Schiller, Lenau, Heine, Lamartine și alții.

ȘERBĂNESCU THEODOR, (29 XII 1839, Tecuci — 2 VIII 1901, Brăila), poet. Era unul dintre cei optsprezece copii ai boierului Eni Șerbănescu. A făcut școala în orașul natal, apoi la Academia Mihăileană din Iași, și la Școala Militară din același oraș, pe care a terminat-o ca șef de promoție în 1859, primind gradul de sublocotenent de geniu. A fost un unionist convins, iar în 1877 a luptat, ca maior, pe frontul de la Plevna, după care a activat, cu gradul de colonel și comandant de garnizoană, la Bacău, Buzău și Brăila. În 1894 a fost ales membru corespondent al Academiei Române. Theodor Șerbănescu, junimist, apreciat de Titu Maiorescu, a fost unul dintre cei mai citiți poeți ai secolului trecut.

VĂCĂRESCU, THEODOR (17 IV 1842, București — 2 IV, 1913), publicist și memorialist din vestita familie de cărturari a Văcărești-lor. În 1859 se înrolează ca voluntar în armata română și reușește să urce toate scările carierei ajungînd pînă la gradul de general. A fost ales de către Alexandru Ioan Cuza în statul său major, iar mai apoi a deținut postul de prefect de Prahova și a devenit deputat în Camera legislativă a țării (1868), după care, o vreme, a fost mareșal al Curții regale (1873—1882) și ministru plenipotențiar la Bruxelles, Roma și Viena. Om de aleasă cultură, a scris poezie și proză, a practicat publicistica, a participat la înființarea „Ateneului Român", a fost redactor la diferite reviste. Ne-au rămas de la el o

serie de memorii în care sînt prezentate evenimente din intervalul 1859—1900. Theodor Văcărescu a tradus din literatura germană şi franceză şi a publicat o serie de articole de critică literară, fiind apreciat ca unul dintre pionierii comparatismului la noi *(Dicţionarul limbii române de la origini pînă la 1900)*.

VLAD-DELAMARINA, VICTOR (31 VIII 1870, Satu Mic, judeţul Timiş — 15 V 1896, Petroasa Mare, judeţul Timiş), poet. Era fiul unui avocat. A urmat şcoala la Lugoj, la „Sf. Sava", în Bucureşti, la liceele militare din Craiova şi Iaşi şi o şcoală militară superioară din Capitală. A călătorit cu bricul „Mircea" pe Marea Neagră şi Marea Egee, apoi cu crucişătorul „Elisabeta" pe Mediterana şi Adriatica — ambele călătorii fiind descrise în jurnale ilustrate cu desene proprii. Este cunoscut drept creatorul poeziei dialectice, scrisă cu dorinţa de a demonstra marile resurse ale limbajului popular. Creaţiile sale *(Carce in deparce, Al mai tare om din lume* ş.a.) sînt originale nu numai prin limbaj, ci şi prin umorul lor spumos, printr-o frumuseţe care aminteşte de Ion Creangă şi George Coşbuc. Amintirile din copilărie *(Ţucă-l moşu, Calú lui Doancă* ş.a.) conţin şi ele o serie de anecdote, descrieri de personaje, întîmplări cu haz din lumea satului — ceea ce le face savuroase la lectură. Victor Vlad-Delamarina a scris şi teatru (comedii, farse, monologuri). Scriitorul a intrat în istoria literaturii noastre prin originalitatea şi farmecul creaţiei sale, mai ales cînd ne gîndim că ele vedeau lumina tiparului într-o vreme în care majoritatea poeţilor noştri rămăseseră încă sub influenţa lui Eminescu, chiar dacă nu se recunoşteau ca epigoni ai lui

F.P.

ROMÂNIA MILITARĂ

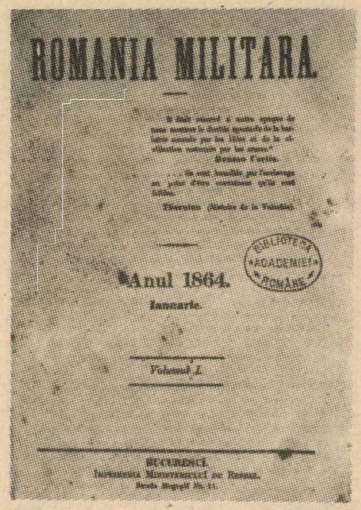
ROMANIA MILITARA

Anul 1864.

Ianuarie.

Volumul I.

BUCUREŞCI

Cuvîntul scump neamului nostru — ROMÂNIA — a fost folosit, de-a lungul anilor, în titlul a numeroase publicaţii militare de mare prestigiu. Începutul l-a făcut revista *„România militară"*, apărută în Bucureşti, în ianuarie 1864, cu scopul *„de a cerceta instituţiile vechi militare ale Patriei; de a întreţine pe oşteanul român cu cunoştinţe militare ce se petrec în lume"*. Au urmat: *„România militară"*, revistă lunară generală (1891); *„România militară"*, tot lunară (1898); buletinul săptămînal *„România militară"* (1898); cotidianul *„România"*, Iaşi, 1917—1919; revista de evocări istorice *„România în timpul războiului 1916–1918"*; revista aviatică *„România aeriană"* (1927); *„România maritimă şi fluvială"* (1931). Fiecare dintre aceste publicaţii şi-a adus contribuţia sa, preţioasă, în susţinerea intereselor armatei române şi la oglindirea marilor ei prefaceri de-a lungul a mai bine de un veac.

„OSTAŞUL"

Printre publicaţiile noastre din secolul trecut s-a aflat şi bisăptămînalul „OSTAŞUL" — jurnal militar redactat de locotenent-colonelul S.P. Scheletti. Din cuvîntul de prezentare: *„De o jumătate de secol, de cînd ţara românească, împinsă fără preget pe calea propăşirii, a izbutit să-şi dea o organizaţie la care alte naţii lucrează de secole întregi, una din instituţiile care cu drept cuvînt face fală oricărui român este armata. Generaţiei de azi i-a fost dat să vadă reînviind gloria armelor strămoşeşti ce de un veac amorţisă sugrumată de ingerinţa fatală. Astăzi însă, vechii străjeri, dorobanţi şi graniceri s-au dezvoltat succesiv, dînd României eroii pe care lumea i-a admirat în glorioasele lupte de la Griviţa, Plevna şi Smîrdan. Unul dintre mijloacele cele mai eficace pentru înlesnirea dezvoltării şi instruirii oricărui militar este crearea unui organ de publicitate. Iată scopul ce-şi propune «OSTAŞUL»"*.

Publicaţia aceasta, avînd format broşură, a apărut de două ori pe lună, pînă la 16 februarie 1883, publicînd studii militare, conferinţe, hărţi militare, informaţii generale, instrucţiuni, decizii ministeriale.

I.M.

OSTAŞUL

JURNAL MILITAR

No. 1. 1 Iulie

PRECUVÂNTARE

De o jumătate de secol, de când țara românească, împinsă fără preget pe calea propășirei, a isbutit să-și dee o organisațiie, la care alte nații a trebuit să lucreze secoli întregi.

Una din instituțiile, care cu drept cuvênt face fală ori cărui român, este armata.

Generației de astăzi i-a fost dat să vază reînviind gloria armelor strămoșești, ce d'un veac amorțisă sugrumata de ingerința fatală.

MUZICIENI MILITARI STRĂINI INSPIRAŢI DIN FOLCLORUL ROMÂNESC

De peste 300 de ani, folclorul românesc a atras atenţia compozitorilor străini, care l-au prelucrat în diverse forme şi genuri muzicale. Puţini ştiu însă că printre creatorii ce s-au aplecat asupra cîntecului nostru popular s-au numărat şi cîţiva muzicieni străini. Poate părea surprinzător faptul că nume celebre ca Franz Lehar şi Carl Michael Ziehrer, maeştri ai valsului şi operetei vieneze, se numără la loc de frunte printre compozitorii-militari inspiraţi din melosul românesc.

Legăturile Ţărilor Române cu muzicienii austrieci îşi aveau o trăinicie artistică încă din sec. XVIII, răsunătorul turneu la Bucureşti (1847—1848), al capelei „regelui valsului" Johann Strauss-fiul avînd darul să îndrepte privirile viitorilor compozitori şi dirijori spre oraşele noastre. Aşa a poposit în Capitala tînărului stat independent România, şeful de muzică militară Carl Michael Ziehrer (1843—1922). Îmbrăcase haina militară în 1864 în pragul războiului germano-danez, dar anii cei mai fructuoşi ai capelmaestrului Regimentului nr. 55 s-au situat între 1870—1873. Turneul artistic la Bucureşti a avut loc între 1 mai — 15 septembrie 1879, serile de concert oferite iubitorilor noştri de muzică la *Grădina Roşca* fiind adevărate triumfuri. În concertul de adio, Carl Michael Ziehrer a fost primit cu flori, focuri bengale şi artificii, iar un poet a tipărit un *Sonet (Artistului Ziehrer* — 31 VIII. 1879). Valsul *Souvenir de Cotroceni*, op. 219, cunoscut şi sub denumirea *Zile fericite (Glückliche Tage)*, s-a tipărit de editorul bucureştean Constantin Gebauer, fiind dedicat colonelului Theodor Văcărescu. Contactul compozitorului cu românii avusese loc, însă, la Viena. În cercul Societăţii *România Jună*, capela lui Carl Michael Ziehrer a lansat la 15 II. 1879, cu ocazia tradiţionalului bal al coloniei române, cadrilul *Steaua României*. Lucrarea s-a tipărit la Viena, întocmai ca polca *Fleur roumaine (Floare românească)* anunţată de revista *Familia* (1890). Se pare că din turneul în România, Ziehrer s-a întors în patrie şi cu ecourile proaspătului vals *Valurile Dunării* al colegului român Iosif Ivanovici, fiindcă reminiscenţe din această partitură au fost identificate de cercetătorul Max Schöncherr în lucrările *Donausagen*, op. 446, şi *Bidermaier-Valzer*, op. 546.

Puţini ştiu că Franz Lehar (1870—1948) a fost, în tinereţe, şef de muzică militară la Regimentul nr. 50 din Braşov. Îşi alcătuise o bună orchestră de salon, susţinînd concerte în sălile *Reduta* şi hotelul *Europa*. De aci se pare că s-a născut dragostea faţă de folclorul românesc şi mai ales faţă de lumea satului nostru. Fiindcă opereta *Dragoste de ţigan* aduce în centrul acţiunii eroii români Ionel Bolescu şi Dragotin. Totuşi, lucrarea în care melosul nostru şi-a aflat o pondere majoră rămîne opereta *Wo die Lerche singt (Acolo, unde cîntă ciocîrlia)*. Într-o scrisoare din 2 IV 1916 adresată directorului trupei lirice bucureştene, Vladimir Maximilian, compozitorul Franz Lehar îşi exprima dorinţa de a participa la premiera operetei sale *Copilul prinţului* la Bucureşti. Din păcate, războiul mondial l-a împiedicat să ajungă la noi în ţară. Primul spectacol cu opereta *Ciocîrlia* (cum au prescurtat-o impresarii şi ziariştii epocii) a avut loc la Teatrul Comunal din Timişoara în montarea trupei lirice Avram Nicolau (23 martie 1922), lucrarea fiind reluată apoi la *Grădina Vox* din Bucureşti de către Ansamblul Teatrului Armatei (1 VI. 1948). Coincidenţă peste timp sau omagiu adus capelmaestrului vienez? Mai degrabă, valorificarea artistică a folclorului românesc de către Franz Lehar, pentru posteritate.

op. 220 RUMÄNISCHE POLKA

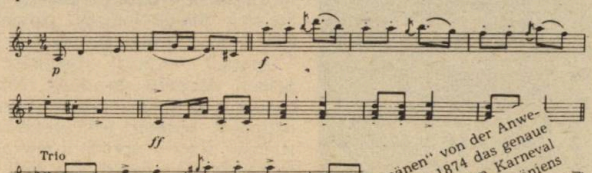

In diesen Jahren zeugten jeden Fasching die Bälle der „Romänen" von der Anwesenheit rumänischer Adeliger in Wien. Ist auch für den Februar 1874 das genaue Datum verlorengegangen, so ist doch die für den „Romänen-Ball" im Karneval 1879 (15. Februar, Grand Hotel) von Ziehrer komponierte Quadrille „Rumäniens Stern" (o. op.) ein Beweis für gegenseitige Sympathien. „Im reichen und gastlichen Hause" des rumänischen Komponisten des Walzers „Pruth-Wellen" (op. 41), Constantin von Buchenthal, „verlebte Ziehrer genußreiche Stunden"; Bande der Freundschaft und Zuneigung offenbart auch Buchenthals op. 42 „Ziehrer-Polka" 1880.

C. VICOS

TEATRUL MUZICAL ROMÂNESC CONTEMPORAN ŞI CREATORI AI ARMATEI

Se încheiase cel de-al doilea război mondial, muzicienii care îmbrăcaseră temporar haina militară se întorseseră la casele lor şi încercau să-şi reia activitatea creatoare. Multe se schimbaseră însă în viaţă noastră socială şi culturală. În Calea 13 Septembrie din Bucureşti avea să-şi deschidă porţile primul Teatru al Armatei din existenţa poporului nostru, instituţie de care aveau să-şi lege numele o serie de valoroşi compozitori, dirijori, scriitori, regizori, coregrafi şi interpreţi. Luase fiinţă în 1947 şi Ansamblul de cîntece şi dansuri al armatei, formaţie unicat în mişcarea artistică postbelică. De apariţia acestor două instituţii şi-au legat numele compozitorii Gheorghe Dumitrescu şi Viorel Doboş, scriitorii Alexandru Kiriţescu, Constantin Ghiban, Laurenţiu Fulga, Nicolae Tăutu, dirijorii Radu Botez, Ion Vanica şi Dinu Stelian, regizorul Emil Bobescu, coregrafii Gheorghe Baciu şi Vladimir Bedea. Pentru prima oară, armata avea să numere în rîndurile sale muzicieni şi scriitori *profesionişti*, atingerea treptelor ierarhice pînă la gradul de general (Dinu Stelian) producîndu-se paralel cu afirmarea maturităţii creatoare.

Teatrul muzical românesc din primul deceniu de după război a cunoscut o surprinzătoare afirmare naţională tocmai prin colaborarea strînsă dintre scriitorii-militari şi compozitorii-militari sau civili. Nu întîmplător, cel mai fecund dramaturg-muzical al epocii socialiste — maestrul Gheorghe Dumitrescu — şi-a descoperit vocaţia pentru genul liric în colaborarea timpurie cu Teatrul Armatei, în timp ce Viorel Doboş a rămas credincios operetei pînă în clipa morţii (1985), pornind tot de pe scena din Dealul Spirii. Ceva mai mult: ambii compozitori au semnat în 1950 muzica operetei *Tarsiţa şi Roşiorul*, reprezentată în decembrie 1950 pe scena Teatrului Armatei!

Numele colonelului Constantin Ghiban, autorul binecunoscutului roman *Cînta la Stupca o vioară*, a rămas legat de libretul piesei româneşti inaugurale: opereta *Cîntecul munţilor* de Viorel Doboş (1945). Era prima lucrare muzicală inspirată din actualitate. Moartea timpurie a lui Constantin Ghiban a privat teatrul muzical autohton de un condei avizat, stăpîn pe meşteşugul scenei. În schimb, colonelul Viorel Doboş a trecut la Ansamblul *Ciocîrlia* (1949—1957, 1964—1968), continuînd să scrie tablouri coregrafice şi balete, iar pentru teatrele de stat, operete şi music-hall-uri. Dramaturgul, colonelul pe atunci, Laurenţiu Fulga — ulterior a avut gradul de general — a oferit scenei româneşti contemporane piesa *Ion Vodă cel Cumplit*, lucrare ce a stat la baza operei cu acelaşi titlu de Gheorghe Dumitrescu. Premiera de la Opera Română sub bagheta fostului inspector al muzicilor armatei, locotenent-colonel Egizzio Massini (12 IV. 1956), a marcat cel mai important eveniment artistic din teatrul muzical din primul sfert de veac de după război. Acelaşi compozitor a scris, în colaborare cu libretistul colonel Nicolae Tăutu, opera *Fata cu garoafe* (1961), inspirată din lupta comuniştilor din ilegalitate.

Din păcate, toţi scriitorii-militari amintiţi în aceste rînduri ne-au părăsit definitiv în plină maturitate a talentului. Au rămas în schimb operele lor, veritabile pietre de temelie ale teatrului liric românesc contemporan.

C.V.

LAUDĂ ARMATEI

În luna aprilie 1834 urcă în scaunul domnesc, în Ţara Românească Muntenia, Alexandru Ghica. La festivitatea respectivă, noul domnitor se adresează mai întîi armatei, căreia-i aduce laude: *„Miliţia Românească este adevărata sprijinire şi podoaba noilor aşezăminturi ale patriii sale... Această oştire, într-o curgire de vreme aşa de scurtă* (fusese reînfiinţată în 1830), *au dobîndit deplina sa formare... şi cer ostaşilor să păstreze simţirile disciplinii, supunerii şi credinţii"*. În acel an 1834 avea să fie introdus, în mod oficial, şi primul steag al oastei române, care va fîlfîi în fruntea tuturor trupelor, ca şi pe catargele navelor româneşti de pe Dunăre sau ieşite în apele internaţionale: *„Să dă, la corăbiile cele neguţătoreşti steag cu faţa galbenă şi roşie, avînd pe dînsul şi stele şi la mijloc pasăre albastră cu un cap, iar la cele ostăşeşti alt steag, cu faţa roşie, albastră şi galbenă, avînd şi acesta stele şi pasăre...". Deci, neîndoielnic, paternitatea drapelului nostru de azi revine domnitorului Alexandru Ghica prin acest început de la 1834.*

I.M.

DIN FOTOTECA NOASTRĂ

O întîlnire dintre mareşalul Averescu şi celebrul Peneş Curcanul, cu prilejul unei parăzi militare

Marele poet Tudor Arghezi înconjurat cu dragoste de militari, iubitori de poezie, care l-au vizitat, nu o dată, la Mărţişor

Profund emoţionaţi, pionierii unei şcoli generale din Capitală ascultă evocările generalului-colonel (r) Emilian Ionescu, veteran din războiul antihitlerist.

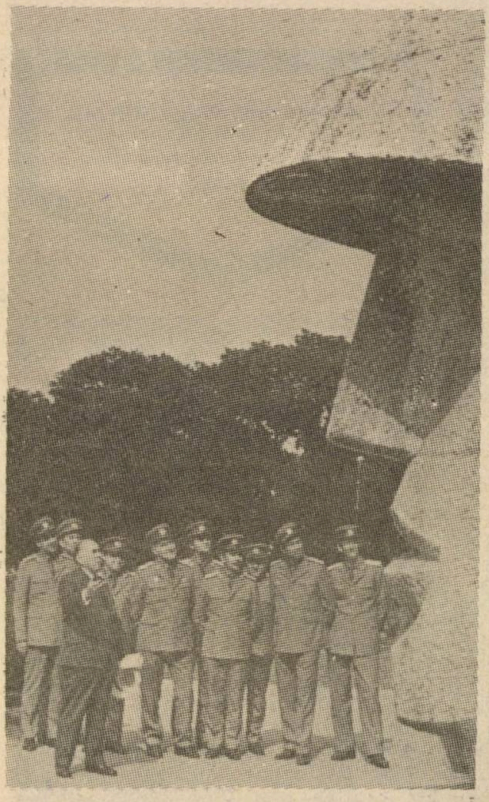

La monumentul ostaşilor români înălţat în municipiul Carei

Celebra noastră gimnastă Nadia Comăneci pe vremea cînd îşi publica „Jurnalul" în paginile revistei „Viaţa militară"

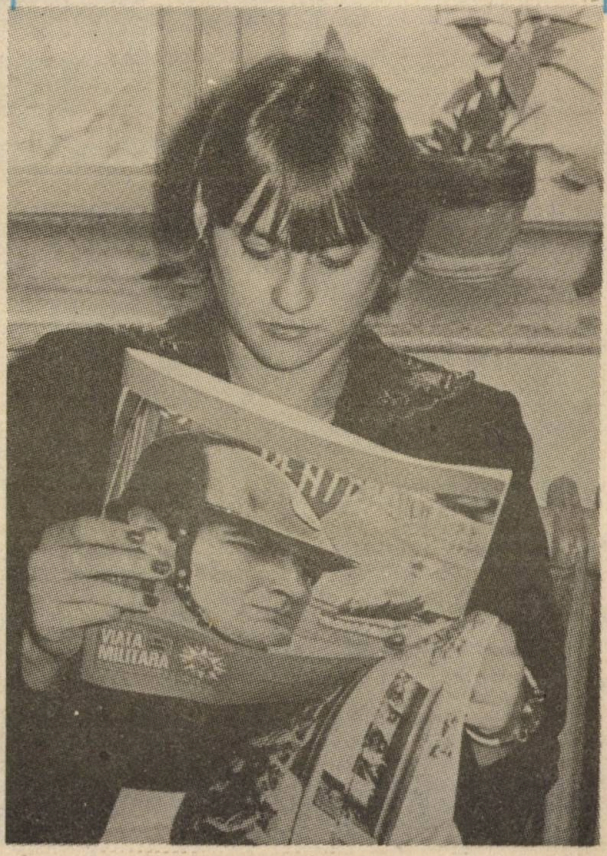

Şahistul sovietic Karpov a acceptat cu plăcere invitaţia de a participa la un simultan organizat în 1985 la Casa Centrală a Armatei...

..Ca şi celebra şahistă română Elisabeta Polihroniade. Învingători? Prietenia prin intermediul sportului

1970. O amintire peste ani: la redacţia revistei noastre (de la stînga la dreapta, rîndul de jos): **Aurel Martin, Haralamb Zincă, Dumitru Rădulescu, Nicolae Tăutu, Dragoş Vicol.** (rîndul de sus): **Adrian Mierluşcă, Mircea Radina, Nicolae Briceag, Ion Căpeţ, Traian Reu, Nicolae Dumbravă, Jean Gheliuc, Ion Lotreanu, Dumitru Ispas, Constantin Şola**

TRAIAN REU

Partid

Flamură de purpură și soare
Prezentă în tihna de-acasă,
Freamăt al pădurii de stejari și de brazi,
Pîine de aur aburind pe o masă;

Luceafăr suit din adîncul gîndirii,
Unic far pe marea dorului meu
Către țărmul iubirii și adevăr,
Spre viitor dorit curcubeu;

Ochiul mereu fermecat de frumos,
Liniște sub grindini și vînt.
Inimă a mea - Partid Comunist,
Plămadă din sîngele acestui pămînt.

Sub Tricolor

Ni-e dat hotarul milenar în pază
Cu dimineți de purpură în el
Și inima ne bate-n piept vitează
Sub glorios, nebiruit drapel.

Ne contopim cu zborul ciocîrliei,
Cu vîrstele Carpaților în soare
Și-n orice clipă plaiul bucuriei
Aduce în priviri doar sărbătoare.

Cît vom trăi sub tricolor și steme
Vom apăra pămîntul legendar
El singurul nepieritor în vreme
Statornicit în piatra de hotar.

Etern

Trandafirii la cumpăna orelor
Tulbură liniștea pietrelor
Și urcă în nesomn
Sărutul etern lăsat
Pe marmurile Carpaților.

Trandafirii și infinitul -
Iubire de frumos
Și nemurire
Din vatra Hobiței.

Triumf

E zarea toată o culoare
Și-o dimineață a puterii
Cînd se înalță peste Putna
Un dulce răsărit de soare
Ce trece prin răcoarea umbrei
Ca un triumf al veșniciei
Purtat de umerii lui Ștefan
Spre nemurirea României.

Lin codrii își apleacă fruntea
Și murmură în grai de frunze
Balada miilor de inimi
Trecute-n fibre de bazalt
Și-atunci săgețile luminii
Împurpurează orizontul
De primăveri azi renăscute
Sub cerul patriei înalt.

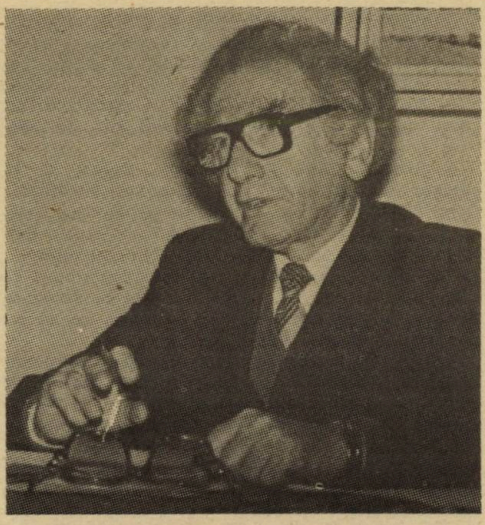

HARALAMB
ZINCĂ

Von Kraus atacă

I. NELINIŞTILE AGENTULUI

Codruţ Anghelini nu mai recurse la stratagema din ajun pentru a intra în clădirea de pe strada Pitagora... Păstră doar căciula şi ochelarii, iar drumul pînă la băcănia „La armeanul vesel" îl făcu la volanul automobilului său, pe urmă o porni pe jos. Cerul curat şi înstelat făgăduia o geruială aspră... Strada era liniştită, golită de zarva copiilor. La ora nouă, aşa cum promisese, sună la uşa apartamentului doamnei Bârsan... Îl întîmpină chiar amfitrioana cu un sincer „Bine aţi venit", îl pofti să-şi scoată paltonul. O urmă apoi în sufragerie unde îl aştepta Ruga Scarlat.

— De data asta sper că nu o să refuzaţi să vă prepar un ceai?... Doamna Bârsan îi zîmbi condescendent.

— Îl voi bea cu plăcere, o asigură Anghelini.

Ruga se odihnea în fotoliu. La intrarea lui Anghelini se ridică plictisit şi strînse parcă dezgustat mîna ofiţerului de dirijare. Dintr-o privire, Anghelini îşi dădu seama de starea ziaristului. „Face alergie cînd mă vede", îşi spuse el cu părere de rău... Aşezat acum în fotoliu, îi vedea mai bine faţa palidă şi obosită, ochii adumbriţi care refuzau să se încrucişeze cu ai lui. O linişte glacială, neprietenoasă, se instaură deîndată între ei. Anghelini se hotărî să-l lase pe ziarist să spargă ghiaţa. Îşi scoase tabacherea, i-o întinse. Acesta refuză să fumeze... După alte cîteva minute de aşteptare, înţelegînd probabil tactica ofiţerului, Scarlat Ruga începu să vorbească rar, vlăguit, de parcă atunci s-ar fi ridicat din pat după o lungă suferinţă.

— Totul s-a petrecut altfel... cu totul altfel decît mă instruise von Kraus la prima întîlnire. I-am adresat omului de la intrare parola... Mi-a răspuns normal, dar a insistat să trec pe la Angela Lehmann. Am intrat. O cunoaşteţi, desigur, pe această domnişoară. M-a întîmpinat cu respect... Am băut cafea şi coniac şi, din una în alta, ajunge să-mi spună că un prieten al meu — Julius von Kraus — doreşte să mă vadă şi că în acest scop ea a pregătit totul... „Ce înseamnă totul?" — am întrebat-o. „O să vă conduc la locul întîlnirii", mi-a răspuns. Am ieşit cu dînsa în spatele clădirii, am traversat o curte, am intrat în alta... Cred că în grădina legaţiei germane. De acolo, am ajuns într-un garaj unde mă aştepta o limuzină...

Tăcu ca şi cum deodată şi-ar fi pierdut şirul gîndurilor. În fine, catadicsi să-i arunce lui Anghelini o privire înnegurată şi acuzatoare.

— În automobil, nu mai ţin minte cum — cred însă, după greaţa avută, că datorită cloroformului —, mi-am pierdut cunoştinţa... Iar cînd mi-am revenit...

— După cît timp? — îl întrerupse Anghelini.

— Nu m-am uitat la ceas... din păcate... Dar trebuie să-mi fi revenit cam după o jumătate de oră... M-am trezit într-un fotoliu iar în faţa mea, în picioare — von Kraus... Aştepta să fac ochi, să prind grai... Mi-a întins un pahar cu apă minerală. Cred că băutura mai conţinea ceva, căci după cîteva înghiţituri m-am simţit din nou foarte bine...

Doamna Bârsan ciocăni la uşă şi intră surîzătoare, vorbindu-le ca unor copii.

— Gata ceiuţul... Cu pişcoturi de casă... făcute de mine...

Puse tava pe măsuţă, îmbiindu-i cu privirea ca pe nişte oaspeţi dragi:

— Serviţi..., serviţi sănătoşi!

— Vă mulţumim mult, zise Anghelini.

— Săru'mîna... adăugă şi Ruga.

Gazda dispăru în direcţia bucătăriei, urmărită de cei doi bărbaţi.

— Aţi izbutit să vă daţi seama unde vă aflaţi? — redeschise Anghelini convorbirea.

— Nu... O casă sau o vilă la marginea Bucureştilor ori, poate, ceva mai departe de oraş... În orice caz în apropierea unui aerodrom, deoarece zgomotul unor avioane răzbea foarte clar în interiorul acelei case...

Fragment din romanul în curs de apariţie la Editura Militară, „Noaptea cea mai lungă".

Ruga tăcu iarăşi, se hotărî să-şi aprindă o ţigară, trase absent din ea.

— Întrevederea n-a ţinut mult... Von Kraus s-a scuzat pentru modul cum a fost învoit să organizeze întrevederea... Nu mi-a explicat de ce. M-a asigurat că viitoarele contacte vor avea loc în afara oricăror peripeţii... Mi-a înmînat un plic. În el, un chestionar...

Ziaristul scoase plicul din buzunarul drept al hainei şi-l întinse ofiţerului.

— Sînt zece întrebări legate de cei trei prizonieri britanici deţinuţi la Jandarmerie...

Anghelini preluă plicul şi-l puse pe masă, lîngă tava cu ceai şi pişcoturi.

— Să servim, propuse el. N-aş vrea s-o jignim pe doamna Bârsan.

Băură ceaiul într-o tăcere deplină, în care vreme Anghelini încercă de două ori, fără succes, să surprindă ochii *Magistrului*. Îi înţelegea starea depresivă... „Omul ăsta nu-i făcut pentru aventuri şi iată, viaţa l-a tîrît într-o aventură, deloc agreabilă..."

Ruga termină de băut ceaiul şi relată în continuare, ţinîndu-şi ochii închişi.

— Mi-a spus că îmi acordă două săptămîni pentru a răspunde la întrebările chestionarului. I-am promis că o să încerc să respect termenul... Înainte de a ne despărţi, m-a tratat cu cafea şi coniac...

— Aţi fost din nou adormit, nu-i aşa? — anticipă Anghelini. Ruga deschise ochii pentru a privi lung către un colţ al încăperii.

— Nu, nu... De data asta, von Kraus m-a prevenit: „Iartă-mă, domnule Ruga, dar o să te scoatem de aici cu ochelari orbi... Nu te supăra — m-a rugat — este pentru prima şi ultima oară cînd te supunem unor asemenea probe... Spune, unde vrei să te lăsăm? Ce-ai zice pe Schitu Măgureanu, la intrarea în Cişmigiu?" Vă daţi seama că tot ce doream era să scap cît mai repede din coşmarul în care fusesem tîrît... Am zis da. Mi-au pus ochelarii orbi, am coborît o scară, cred că am ajuns în garajul subteran al clădirii. Am fost ajutat să urc lîngă şofer... care şofer nu era nimeni altul decît Kraus...

— El în persoană la volan?!

— De ce vă miraţi? — întrebă ziaristul învrednicindu-l pe Anghelini, pentru a doua oară, cu o privire străpungătoare. După cca. 30 minute de mers cu maşina, mi s-a permis să-mi scot ochelarii...

— În ce loc al Bucureştilor vă găseaţi în momentul acela?

— În Piaţa Matache... De acolo pînă la Cişmigiu nu mai e mult... Am coborît în dreptul Liceului Lazăr...

— Maşina în ce direcţie a luat-o?

— La dreapta, pe bulevardul Elisabeta...

— Aţi reţinut cumva marca automobilului?

— Un „Mercedes-Benz" negru...

— Numărul l-aţi văzut?

— Era o maşină cu insemnul armatei germane. Atît ţin minte.

— Interesant..., sublinie Anghelini. Ziceţi că aţi auzit zgomot de avioane... Pînă-n Matache, n-aţi mai reţinut nici un amănunt care ar putea să ne ajute să identificăm, cu aproximaţie, zona unde aţi fost transportat?

— După cinci sau zece minute de la plecare, maşina a oprit la o barieră... manevra un marfar, sînt sigur. După asta, cred că am intrat în Calea Griviţei, căci am auzit şuieratul unor locomotive şi chiar zgomotul unui tren în mers...

— Zgomot de tramvaie aţi auzit?

— Da... Clopotul vatmanului...

— Altceva?

— Nu vă uitaţi în chestionar? — păru ziaristul şocat de indiferenţa lui Arghelini faţă de plic.

— O să-l studiez la birou...

— Atunci, domnule Anghelini, doresc să vă adresez o rugăminte... o rugăminte fierbinte... Ochii lui Scarlat Ruga, aprinşi de o neliniştе lăuntrică, se opriră stăruitori pe faţa interlocutorului. Să mă scoateţi din rahatul ăsta... Nu mai suport... Mi-aţi făgăduit protecţie... Aseară mi-aţi spus că s-ar putea ca cea de-a doua întîlnire cu Kraus să nu mai fie necesară... Vă rog să faceţi aşa, să nu mai fie necesară... Altfel...

Amuţi şi-şi mută privirile întunecate într-o altă direcţie. Anghelini înţelese. Scoase îngîndurat chestionarul din plic, îşi aruncă ochii pe prima întrebare: „Au trecut două luni de la capturarea celor trei agenţi englezi, declaraţi prizonieri. De ce, după atîta timp, cei trei nu sînt internaţi în lagărul de prizonieri de la Timiş? " Împături la loc chestionarul şi-l introduse în plic, suspinînd necăjit. Se uită la *Magistrul*. Ce să-i răspundă? Că vor renunţa la serviciile sale? L-ar fi minţit. A, dacă von Kraus şi-ar fi scos de-a binelea capul... Dar dumnealui nu le oferise decît un indiciu că se aflase din nou în Bucureşti. Şi era foarte posibil ca, la ora aceea, să se fi retras iarăşi, strategic, într-una din ascunzătorile sale din ţară sau de peste hotare... Aşadar, într-o asemenea conjunctură, cînd consemnase primele mişcări — ce-i drept, von Kraus se arăta a fi partizanul unor deschideri şi mişcări spectaculare —, mai putea el, oare, să-şi menţină opinia din ajun? Era clar că nu... Dar la fel de clar era că, în înfruntarea cu adversarul lui direct, structura psihică a *Magistrului* va ceda, desigur, în dauna S.S.I-ului... Pentru a-şi linişti agentul, Anghelini alese o cale socotită de el a fi cea mai adecvată:

— Von Kraus ne acordă două săptămîni pentru a-i oferi răspunsul... timp suficient de meditaţie... de a încerca să dăm de urma lui... de asemenea, pentru a găsi formula cea mai bună de a vă proteja cît mai bine... Aceste două săptămîni vor însemna şi pentru dumneavoastră un prilej de relaxare nervoasă, de reflecţie...

Scarlat Ruga se ridică cu o energie ce n-o manifestase pînă atunci:

— Eu, unul, domnule Anghelini, vă rog să luaţi act de declaraţia mea — la următoarea întîlnire cu von Kraus eu nu mă mai prezint. Şi, cu asta, am terminat...

Atmosfera deveni şi mai grea şi Anghelini înţelese că, dacă ar forţa continuarea discuţiei, raporturile lui cu agentul *Magistrul* s-ar fi înrăutăţit. Se ridică şi i se adresă pe un ton împăciuitor:

— Mîine de dimineaţă, dacă nu chiar în noaptea asta, voi prezenta cererea domnului Eugen Cristescu... Vă asigur că va fi satisfăcută...

II. DEZNODĂMÎNTUL

Codruţ Anghelini se culcă foarte tîrziu, răzbit, în cele din urmă, de oboseală. Adormi greu... mai

greu decît în alte dăţi, cu gîndul la *Magistrul*, la întrebările lui Kraus din chestionar, la Eugen Cristescu cu care apucase să discute cazul lui Scarlat Ruga. Ajunseseră chiar şi la o concluzie: valorosul agent să fie rugat să-şi continue misiunea, să nu evite viitoarea întîlnire cu Kraus, să-i predea acestuia răspunsurile la chestionar... După care, dacă va voi să se refugieze temporar în Portugalia sau în altă parte a lumii, S.S.I-ul îl va ajuta nu numai cu procurarea documentelor de rigoare, ci şi cu bani.

După cîteva ore de somn numai, îl trezi ţîrîitul violent şi interminabil al telefonului. Pradă buimăcelii, Anghelini se îndreptă clătinîndu-se spre aparat.

— Bună dimineaţa, domnule director, sînt eu, Dumitrache...

— Ce-i, Dumitrache? vorbi Anghelini frecîndu-şi cu pumnul ochii somnoroşi. Nu te-ai schimbat încă?

— La ora opt seara mă schimb... ca de obicei...

— Că bine zici, căscă Anghelini.

— Domnule director, v-am trezit... E ora nouă... nouă şi un sfert... Cam de la opt dimineaţa vă caută cu insistenţă o doamnă... Bârsan o cheamă... susţine că vă cunoaşte şi trebuie să vorbească urgent cu dumneavoastră... De trei ori a sunat pînă acum... Voia să-i dau numărul de acasă. Cum să i-l dau fără aprobare?

Buimăceala i se risipi puţin cîte puţin, iar cînd ofiţerul de serviciu mai spuse o dată: „Tot zice că are ceva foarte important să vă comunice", mintea lui Anghelini îşi recăpătă pe deplin limpezimea.

— Doamna Bârsan, zici?

— Da, domnule director... Ce să-i spun, că o să mă cheme din nou...

— N-o să te mai cheme, că o sun eu.

Intră în baie, îşi vîrî capul sub jetul de apă rece al robinetului de la chiuvetă. Înviorat acum, se pomeni asaltat de întrebări. Le ignoră... De ce s-ar încurca în tot felul de supoziţii cînd, peste cîteva minute, doamna Bârsan îi va da toate lămuririle? Căută agenda, o deschise la litera B, formă numărul. Telefonul prezenta ocupat... „Biata femeie, m-o fi căutînd într-una la birou!" — îşi zise şi, dîndu-şi seama că aluneca pe nesimţite într-o stare de nervozitate, îşi aprinse o ţigară. La al doilea apel al său, doamna Bârsan răspunse. Îi recunoscu vocea şi izbucni în plîns.

— Doamne Dumnezeule, bine că v-am găsit!... Veniţi, vă rog, cît se poate de repede aici...

— Dar ce s-a întîmplat?

— Ştiu eu ce să vă spun? — se văicărea femeia bocind stins.

— Încercaţi totuşi, insistă Anghelini. Hai, liniştiţi-vă... vă rog...

— La şapte şi ceva am ieşit să mă duc în piaţă... Era încă întuneric... pe scări la fel... Cînd m-am întors de la piaţă, am văzut uşa de la locuinţa domnului Ruga crăpată... M-am oprit...

Anghelini simţi cum, din pricina încordării nervoase, începe să transpire. O întrerupse.

— Aţi intrat în casă...

— Mai întîi l-am strigat din uşă, povesti ea plîngînd, şi nu mi-a răspuns... Nu mai ştiu de cîte ori am strigat: „Domnule Ruga!... domnule Ruga, sînteţi aici?". Am intrat...

— Şi el?

— Ştiu eu ce să vă spun... Femeia se înecă de astă dată într-un bocet nestăpînit.

— A fugit de-acasă, nu-i aşa? încercă Anghelini să ghicească.

— Nu, nu... Văzînd că nu-mi răspunde, am...

Anghelini auzi o bufnitură, după care pe fir nu se mai auzi nimic. Chemările sale rămaseră fără răspuns. „O fi leşinat! — conchise judecînd după bufnitura captată de receptor foarte distinct. Abandonă telefonul şi începu să se îmbrace în grabă... Înainte de a ieşi din casă, mai încercă o dată să ia legătura cu doamna Bârsan. Aparatul lui se blocase, indiciu concret că doamna Bârsan nu-şi revenise şi nu apucase să pună receptorul în furcă. Cîteva minute mai tîrziu, Anghelini străbătea în viteză cu maşina străzile Capitalei.

Cînd ajunse la etajul trei al clădirii, se opri mai întîi în faţa apartamentului lui Ruga, şovăi o clipă, pe urmă se îndreptă spre uşa celuilalt apartament. Sună, sperînd să o vadă pe doamna Bârsan în prag, întîmpinîndu-l, ca întotdeauna, bucuroasă. Însă vecina ziaristului nu se ivi. Dintr-o pornire spontană Anghelini apăsă clanţa... uşa cedă imediat... Intră fără să ezite. Luminile, în mai toate încăperile, erau aprinse. Pe la ferestre, draperiile de camuflaj nu fuseseră încă date deoparte. Anghelini se repezi în sufragerie, unde ştia că se află instalat telefonul. Primul lucru pe care-l văzu fu receptorul — era pus în furcă, semn concludent că stăpîna casei îşi revenise din leşin şi, probabil, se dusese dincolo, la Ruga. Totuşi, Anghelini strigă: „E cineva pe-aici?". Nu primi nici un răspuns. Casa era pustie. O părăsi ieşind pe palier. Pe scară, nici o mişcare, nici un zgomot. Se furişă în apartamentul lui Ruga, nu înainte de a suna, ca nu cumva apariţia sa bruscă să o sperie pe doamna Bârsan... Străbătu vestibulul, sufrageria şi de acolo zări larg deschisă uşa de la camera de lucru a ziaristului. Rămase locului, mirat că doamna Bârsan nu-i ieşise în întîmpinare. O tăcere grea încătuşa apartamentul. Păşi încet spre încăperea unde, pentru prima oară, stătuse de vorbă cu Scarlat Ruga şi-i prezentase propunerea de a colabora cu S.S.I-ul pe toată durata războiului. „Vă cunosc eu, glumise ziaristul prietenos. Îi cereţi omului un deget, apoi îi înhăţaţi toată mîna". Deodată, tresări speriat. Îl văzu pe Scarlat Ruga într-un fotoliu, adîncit într-un somn adînc, cu capul lăsat pe umărul stîng... La picioare — o carte. Era evident că-i scăpase din mînă în clipa în care adormise sau... La gîndul că în pustietatea apăsătoare a locuinţei va trebui să se apropie de fotoliu şi să constate că inevitabilul se produsese, se înfioră şi se întrebă de ce n-o vedea acolo pe doamna Bârsan. Se opri la un pas de fotoliu. La lumina lampadarului şi a lămpii din tavan cu patru braţe, descoperi ochii mari, sticloşi, ai lui Ruga. Bărbia îi alunecase într-o parte, trăgînd după sine gura...

„Doamne, a murit! îşi spuse Anghelini cu inima strînsă de durere... Iscodi, dezorientat, încăperea. Dăinuia o ordine perfectă. Văzu pe birou telefonul şi dintr-o dată ştiu ce are de făcut. „Numai să-l găsesc..." Picioarele îi deveniră grele, ca de plumb. Făcu un efort să şi le urnească, să ajungă la aparat... Formă un număr.

— Cu domnul chestor Rinderiu, ceru.

— Aşteptaţi, vă rog...

„Poate am noroc, se gîndi răsucindu-se spre fotoliul în care zăcea Ruga. Ai zice că doarme... poate chiar doarme... poate trebuia să-l apuc de umeri şi să-l zgîlţîi..."

— Rinderiu la aparat...

— Bună dimineaţa, Rinderiule... Anghelini te deranjează...

— Judecînd după vocea ta, numai bună nu pare să fie, observă chestorul cu o ironie amicală.

— Rinderiule, am mare nevoie de tine...

— Chiar în momentul ăsta?

— Chiar... Te-aş ruga să laşi totul de o parte, să iei maşina şi să vii urgent...

— Pe strada Pitagora numărul 15?

Anghelini rămase literalmente cu gura căscată şi preţ de cîteva secunde nu fu în stare să articuleze un sunet.

— Codruţ, de ce ai amuţit? Mai eşti pe fir?

— Mai sînt, murmură el înăbuşit. Am auzit bine. ai spus Pitagora 15?

— Da, confirmă chestorul. E vorba de ziaristul Scarlat Ruga de la „Timpul", nu-i aşa?

— De unde ştii? — îşi răsti Anghelini uluirea, gîndindu-se imediat la doamna Bârsan: „S-o fi speriat şi a anunţat poliţia!"

— Am primit un telefon de la un anonim... un bărbat... Ne-a informat textual: *„Agenţi ai Intelligence Service-ului* sînt vinovaţi de moartea ziaristului Scarlat Ruga... Deplasaţi-vă la domiciliul său de pe strada Pitagora nr. 15 şi o să-i găsiţi cadavrul..." Apoi a închis. E adevărat?

— Din păcate, da... Cine şi cum l-a trimis pe Scarlat Ruga pe cealaltă lume rămîne să stabilim...

— De unde vorbeşti?

— Din casa lui Ruga.

— A fost omul vostru?

Anghelini răspunse după o scurtă ezitare:

— Da... De aceea am nevoie de tine şi, mai ales, de discreţia ta...

— Tare mi-e teamă că de discreţie n-o să ai parte, fu de părere chestorul. Cred că tipul de la telefon e dispus să răspîndească ştirea în tot Sărindarul... Eşti singur acolo?

— Singur.

— Să vin cu procuror... cu medicul legist?

— Încă nu... Mai întîi să ne consultăm...

— Bine... se învoi Rinderiu. În zece minute sînt la tine.

Convorbirea cu chestorul Rinderiu îl revigoră pe Anghelini; gîndul că peste puţin timp avea să nu mai fie singur cu cadavrul *Magistrului* sub ochi îi redase sîngele rece, luciditatea. „Aşadar, după telefonul anonim primit de Rinderiu, ipoteza sinuciderii sau a unui atac de cord cade, începu Anghelini să analizeze situaţia. Deci Scarlat a fost ucis... Din ordinul „aliatului"... Numai el obişnuieşte să-şi pună crimele pe seama Intelligence Service-ului... Von Kraus s-a ţinut de cuvînt — a răzbunat moartea prietenului său Amadeus Schmidt, dacă prieten i-a fost..."

Îşi aminti iarăşi de doamna Bârsan. Dar ea unde o fi dispărut? De ce şi-a lăsat casa deschisă? Presupunînd că a plecat prin vecini, era timpul să se arate. Intrigat, ridică receptorul şi o sună, dar în zadar... „N-a venit... Hm, foarte ciudat!... În timp ce vorbeam cu ea a leşinat... În privinţa asta n-am cum să mă înşel... Să se fi rănit în cădere?... Să se fi dus la un post de prim ajutor? Bine, dar de ce şi-a lăsat casa vraişte?... Şi-apoi, ştia că vin. Să-mi fi scris cîteva rînduri..."

Îşi îndreptă privirile spre trupul inert al *Magistrului*... Pentru el totul se sfîrşise: chinuitoarele întrebări, spaimele, insomniile... Gîndul i se întoarse din nou la doamna Bârsan. „Unde să fi dispărut?... şi, mai ales, de ce, cînd ştia că vin? Îşi frămînta Anghelini mintea, în căutarea unor explicaţii. Să plece, să nu încuie uşa?! Poate din pricina emoţiei. Dar a lăsat şi luminile aprinse!"

Se hotărî să mai arunce o privire în locuinţa doamnei Bârsan. Ajungînd în vestibul, i se păru că aude paşi urcînd pe scări. Deschise uşa. Nu se înşelase. Erau paşii lui Rinderiu. Criminalistul urca voiniceşte treptele.

— Hai, omule, că nu mai am mult şi înnebunesc!

Anghelini îi luă bucuros mîna, i-o strînse şi-l trase după el în locuinţa lui Ruga.

Comisarul îşi scoase numai pălăria, punînd-o în cuierul pe care atîrnau paltonul, pălăriile şi căciula ziaristului.

— Unde-i? — întrebă chestorul prefăcîndu-se a nu observa tulburarea colegului de la S.S.I.

— Dincolo, în birou...

Rinderiu, cu mîinile înfundate în buzunarele raglanului său vechi, strîns în talie cu un cordon, se opri în pragul încăperii şi, înainte de a păşi în „cîmpul infracţional", îşi roti prin încăpere ochii, văzu cadavrul, îl cercetă de la distanţă cîteva secunde, apoi se uită la Anghelini.

— Cine l-a descoperit? — întrebă.

— O vecină...

— Şi unde-i dumneaei?

Anghelini se minună el însuşi de calmul cu care-i relata chestorului raporturile S.S.I.-ului cu vecina lui Scarlat, insistînd ceva mai mult asupra ultimei lor convorbiri.

— Înţelegi, trebuia să mă aştepte la ea acasă sau aici...

Rinderiu nu ceru lămuriri în plus, părînd mulţumit cu informaţiile primite, intră în birou şi se opri în dreptul cadavrului lui Ruga.

— Pot să intru şi eu? — întrebă Anghelini.

— Ei, asta-i, sigur că da.

Criminalistul se aplecă şi ridică de la picioarele mortului cartea, reţinu dintr-o privire titlul, după care i-o trecu lui Anghelini, venit din urmă, spunîndu-i:

— Iată ce citea agentul dumitale, cunoscutul ziarist Scarlat Ruga, în momentul morţii.

Anghelini recunoscu imediat coperta cărţii cu titlul „Documentele secrete ale Marelui Stat Major francez". Fusese editată în 1941, în limba română, de către o oficină germană de propagandă în favoarea Reichului.

— Ei, ce zici? — întrebă chestorul aplecîndu-se să cerceteze îndeaproape faţa ca de ceară a defunctului.

Ce să zică? Ar fi avut el multe de zis dar preferă să tacă şi să-l urmărească pe Rinderiu.

— Dragul meu. Chestorul se îndreptă din mijloc, gemînd bătrîneşte, pentru a-l privi cu compătimire pe colegul de la S.S.I.: Scarlat Ruga a murit otrăvit... Acum, spune-mi ce vrei de la mine...

Deşi se aştepta şi la o asemenea concluzie, Anghelini primi vestea ca pe o lovitură de pumnal. Scrîşni de durere, apoi simţi nevoia de a face cîţiva paşi... Se opri lîngă biroul ziaristului şi de acolo i se adresă lui Rinderiu în şoaptă, fără să se întoarcă spre el...

— Aseară m-am întîlnit cu Ruga... Am stat de vorbă mai bine de o oră... Of, Doamne, ce om am pierdut! Tăcu un timp, aşteptînd să-i treacă emoţia care-i înăbuşea vocea. A murit otrăvit zici, poate să însemne că s-a sinucis... spuse, uitînd că eliminase această ipoteză de lucru. Şi mai poate să însemne că a fost otrăvit...

Chestorul se apropie cu tabachera întinsă. Anghelini nu refuză ţigara.

— Dragul meu, îi vorbi Rinderiu cu o mare înţelegere, slobozind fumul de ţigară şi pe nas şi pe gură, îmi pare rău, dar la prima ipoteză trebuie să

renunţi... Ruga a murit otrăvit de o mînă criminală.

Anghelini se răsuci violent spre chestor: mai ţinea în mînă cartea pe care ziaristul o citea în timp ce moartea începuse să-i dea tîrcoale.

— De ce eşti atît de sigur?

— Mergi pe mîna mea de criminalist bătrîn... Sinucigaşul îşi pregăteşte altfel despărţirea de viaţă...

— Atunci sînt obligat să accept ideea că, după ce m-am despărţit de el, Ruga a primit vizita cuiva... că au băut împreună un ceai sau o cafea... (Anghelini o văzu aievea pe doamna Bârsan intrînd în sufragerie cu cele două ceaiuri) ori alte băuturi...

— Dragă Codruţ, eşti foarte surescitat... Da, da, foarte surescitat... O să te rog să mă laşi pe mine să-mi fac meseria. Dacă, bineînţeles, înalte considerente de stat cer tăcere, mie nu-mi rămîne decît să mă supun...

Anghelini se uită lung şi deznădăjduit în ochii prietenoşi ai criminalistului şi spuse:

— Eu sînt cel chemat să iau o hotărîre... Tu ce mă sfătuieşti?

Rinderiu îi mulţumi printr-un zîmbet pentru încrederea ce i-o arăta.

— O fi fost Scarlat Ruga agentul vostru secret, dar prin condeiul său de ziarist aparţine de mult opiniei publice... Cauza morţii lui nu poate fi escamotată... Şi-ţi repet: cred că anonimul care mi-a telefonat va telefona pe rînd tuturor ziarelor. În concluzie, îţi propun să aprobi deschiderea unor cercetări în toată legea...

— Procuror... medic legist... percheziţie, enumeră Anghelini cumpănind asupra deciziei ce trebuia să o ia. Tot tacîmul...

— E calea cea mai bună... întări chestorul cu toată seriozitatea. Am o mare satisfacţie ori de cîte ori ajung să descopăr mîna criminală a „aliatului".

— Fie..., se învoi Anghelini. Consideră că ţi-ai început cercetările şi primul care e solicitat să răspundă la întrebările tale sînt eu... te informez că aseară, între orele 21 şi 22, m-am întîlnit cu Ruga, din considerente tehnice, în apartamentul vecinei, doamna Bârsan, care ne-a servit cu un ceai...

— Ai băut şi tu şi el? — vru Rinderiu să afle.

— Da. Te mai informez că discuţia de la telefon cu doamna Bârsan a fost întreruptă brusc... Am fost sigur că a leşinat. Deplasîndu-mă rapid la locuinţa ei, am găsit-o descuiată. Normal ar fi fost ca ea să fie acasă, să mă aştepte, să-mi explice detaliat cum s-au petrecut lucrurile. Dar ia-o pe doamna Bârsan de unde nu-i... Poftim, n-a apărut nici pînă acum...

— Reţin tot ce mi-ai declarat.

— Ar mai fi ceva... Mai trebuie să ştii că, de cîtva timp, echipe operative l-au urmărit pe Ruga pas cu pas, i-au supravegheat locuinţa. Poate că rapoartele acestor agenţi o să-ţi folosească.

— Desigur... Le voi consulta... Rinderiu veni mai aproape de Anghelini, îl apucă prietenos de braţ şi-i vorbi cu blîndeţe: în sufletul tău îşi croieşte drum un sentiment de vinovăţie, nu-i aşa?

Intuiţia criminalistului îl uimi şi îl privi deodată cu un interes sporit. Dădu afirmativ din cap.

— Ruga şi-a presimţit moartea. Duşmanii erau pe urmele lui. Iar noi aveam nevoie de el ca să ajungem la cei care urmăreau să-l lichideze. Ne-au luat-o înainte... Era în puterea mea să-l retrag din linia întîi... Mă înţelegi?

— Te înţeleg... Acum o să te rog să pleci... să laşi „cîmpul infracţional" în seama mea.

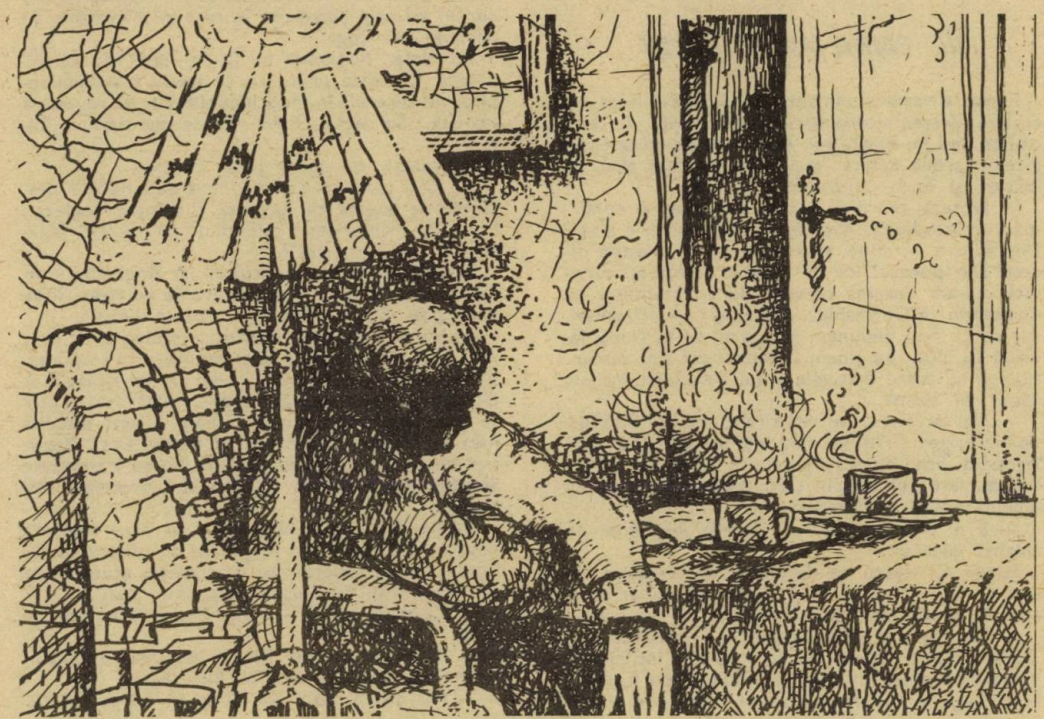

Rinderiu nu-şi duse pînă la capăt gîndul... fu împiedicat de izbucnirea zgomotoasă a telefonului. Anghelini se uită întrebător la criminalist: Răspunzi tu? Răspund eu?

Rinderiu ridică receptorul şi-l duse la ureche, ascultă cît ascultă şi începu să-i arunce priviri lui Anghelini.

— Tu eşti cel căutat.

În prima clipă se miră, dar lucrurile se lămuriră imediat.

— Vorbesc din cabinetul domnului director general, îi comunică Milică. Transmit receptorul...

Anghelini auzi vocea gravă a şefului său întrebîndu-l:

— E adevărat?

— Da, e adevărat... Cum de-ai aflat înainte de a-ţi fi raportat eu?

— Agentul „Licu" de la ziar i-a comunicat lui Milică zvonul care s-a întins în redacţie datorită unui telefon anonim...

— Vin imediat la sediu.

— Ce măsuri ai întreprins?...

— La locul faptei e Rinderiu.

— Atunci, e în regulă. Salută-l din partea mea. Te aştept.

Ochii lui Anghelini măturară încăperea, zăboviră pe chipul ca de ceară al lui Ruga, ca apoi să se oprească din nou în cei ai lui Rinderiu.

— Plec... De-acum înainte, „cîmpul infracţional" îţi aparţine în întregime... Nu uita de doamna Bârsan... O să apară... De cartea asta ai nevoie? — se interesă el.

— Nu... Poţi s-o iei cu tine. Rinderiu îl luă de braţ şi-l conduse pînă la uşă. Şi să nu te mai prind pe aici pînă ce nu-ţi dau eu voie... Ne-am înţeles?

— Îţi mulţumesc, chestore, mai zise Anghelini înainte de a ieşi pe palier.

III. TAINA MAGISTRULUI

Eugen Cristescu rămăsese în picioare, lîngă fereastră. Privea strada bătută de lapoviţă, în timp ce-l asculta pe Anghelini. Acesta nu se ridicase din fotoliu: şedea aplecat asupra unui dosar aflat pe măsuţă şi fuma, susţinînd:

— Ipoteza ta, din păcate, şi-a găsit o confirmare concludentă. Avertismentul german e clar... Deşi a lovit în mine, avertismentul te priveşte direct. Din punctul lor de vedere, nemţii au dreptate. Le-am respins cererea de a-l transfera pe Chastelain în Germania... Prizonieri — prizonieri, dar de ce nu-i depunem în lagărul de la Timiş, laolaltă cu alţii, şi-i ţinem la Bucureşti? Sînt susceptibili şi au toate motivele să fie... Au lovit într-un agent de seamă...

— Mai devreme sau mai tîrziu, tot l-ar fi răpus, opinie Eugen Cristescu fără a-şi lua privirile de la fereastră. Erau cu ochii pe el... îl lucrau de mult... Cu sau fără cei trei în ţară, *Magistrului* i s-ar fi deschis aceaşi perspectivă...

— E o presupunere? — întrebă Anghelini închizînd dosarul.

Eugen Cristescu se desprinse de fereastră, se opri în faţa biroului ca şi cînd ar fi căutat ceva, apoi îl ocoli, mai făcu cîţiva paşi şi se opri.

— Nu, nu e o presupunere, ci o certitudine... Zilele trecute, Mircea Rahău a avut o întîlnire la Viena cu Bentivegny care i-a arătat cîteva fotografii cu Ruga la Ankara şi Istanbul. Toate compromiţătoare pentru *Magistrul* şi pentru noi... Rahău s-a întors de la Viena cu o falcă-n cer şi una-n pămînt... Că el trudeşte să menţină încrederea nemţilor în noi, aşa cum i-a ordonat domnul mareşal, şi noi ce facem? Îi subminăm eforturile.

Şeful S.S.I.-ului îşi reluă locul în fotoliu şi rămase un timp îngîndurat.

— Ce i-ai răspuns lui Rahău? — îi aminti Anghelini că îşi întrerupsese expunerea.

— Ce poţi să răspunzi în asemenea împrejurări? Eugen Cristescu întinse mîna după tabachera lui Anghelini, aflată pe măsuţă. I-am spus că o să cercetez... că niciodată ceea ce ne prezintă aliatul nu trebuie luat ad litteram... Mai susţinea Rahău că încrederea ce ne-o arată nemţii se cuvine răsplătită cu aceeaşi monedă... şi dacă nu vrem să-i trimitem în Germania pe cei trei englezi, să-l trimitem barem pe Chastelain.

Anghelini nu mai putu să facă faţă mîniei ce i se învîrtejise brusc în suflet şi sări indignat:

— Mereu cei trei!... mereu de Chastelain!... Grija pentru ei e uneori mai mare decît pentru agenţii noştri...

Pe şeful S.S.I.-ului izbucnirea adjunctului îl lăsă indiferent: nu se supără, nu-l chemă la ordine, nu-l moraliză... îi vorbi mai departe, liniştit.

— Am avut o întrevedere secretă cu Tiberiu Pantazi.

— Din iniţiativa cui? — se interesă Anghelini care îşi regăsise calmul.

— A mea... După discuţia cu Rahău, mă pocnise o presimţire... flerul ăsta al meu care m-a adus, de fapt, în fruntea Serviciului... Făcînd din cei trei o posibilă monedă de schimb, l-am obligat pe Pantazi să-mi dezvăluie un secret. Ei bine, află că Scarlat Ruga încă din anul 1940 şi-a oferit, liber şi nesilit de nimeni, serviciile *Intelligence Service*-ului... Dintr-o pornire antifascistă... Pantazi era la curent cu cele petrecute în casa lui Neymann, cu nevroza lui Ruga...

Un timp, Anghelini nu fu în stare nici să clipească. Îşi vedea şeful, ştia că acesta îi aştepta replica pe care el, în mod inexplicabil, nu reuşea să i-o dea... Se regăsi cîteva minute mai tîrziu şi bîigui:

— Totuşi, cu noi a jucat cinstit...

— Ar fi jucat pe deplin cinstit dacă ne-ar fi destăinuit la vreme că lucrează şi pentru englezi...

— Tu mărturiseşti „aliatului" că întreţii legături şi cu „inamicul"?

Întrebarea nu era la locul ei, iar Anghelini înţelesese acest adevăr chiar înainte de a-l rosti. Şi de data asta, Eugen Cristescu ripostă liniştit.

— Vorbeşti prostii, Codruţ... înţeleg şi de ce... Ar fi fost de datoria ta să-ţi aminteşti că responsabilităţile mele, ale tale şi chiar ale lui Rahău sînt diferite de cele ale unui agent, chiar dacă acesta se numeşte Scarlat Ruga... Ţi-am relatat discuţia mea cu Pantazi şi dintr-un alt motiv. Dacă *Magistrul* ne-ar fi mărturisit legătura lui cu *Intelligence Service*, poate că am fi ştiut să-l protejăm mai bine...

Cuvintele şefului, sfătoşenia cu care fuseseră rostite, îi amintiră lui Anghelini de observaţia lui Rinderiu: „În sufletul tău îşi croieşte acum drum un sentiment de culpabilitate, nu-i aşa?"

— Ce-ai de gînd? — risipi Eugen Cristescu tăcerea.

— Să-l caut pe von Kraus, răspunse Anghelini suspinînd. Ieri mai era în Bucureşti...

— Nu mai e cazul. De el se va ocupa Tiberiu

Pantazi. Are de plătit o poliță... Mi-a dat cuvîntul că are să i-o plătească...

Anghelini uită pentru un timp de propriile necazuri și în adîncul ochilor lui de un albastru închis se aprinse acel licăr de admirație care i se aprindea ori de cîte ori șeful îl uimea cu imaginația sau cu profunzimea gîndirii... Zise într-un tîrziu:

— Atunci, poate este cazul să-i cer lui Rinderiu să mușamalizeze cercetările?

— Nu, nu..., se împotrivi Eugen Cristescu și, după ce pocni cu palmele brațele fotoliului, se ridică. Lasă-l pe om să-și facă treaba... Un dosar bine lucrat, chiar dacă nu-și va găsi finalitatea în prezentul imediat, mîine s-ar putea să fie de folos urmașilor...

Anghelini se ridică, își luă dosarul și se pregăti să plece...

IV. DOCUMENT

Către
Serviciul special de informații
D-lui director
Codruț Anghelini

SINTEZA

privind circumstanțele morții ziaristului Ruga Scarlat
– Extrase –

(...)*Ruga Scarlat a murit lent în jurul orei 3 dimineața, datorită unei otrăviri cu efect întîrziat. Laboratorul Institutului de medicină legală nu a putut stabili formula otrăvii* (A mă documenta... Cazuistica... Unde și cînd au mai fost semnalate asemenea otrăviri).* *Cercetările în această importantă problemă continuă. S-a putut stabili că moartea a intervenit la circa 6–8 ore de la otrăvire.* (Deci și eu și d-na Bârsan putem fi incluși în cercul bănuiților. Cum eu știu precis că nu l-am omorît, rămîne în discuție doamna Bârsan. Ceea ce ar fi de-a dreptul absurd, dar nu și imposibil.)

Cercetările judiciare nu au reușit să stabilească unde a servit victima masa de prînz (în schimb, știu eu...: Să fi fost Ruga otrăvit în cadrul întîlnirii cu von Kraus? În cazul acesta, neconcordanța cu concluziile celor de I.** este evidentă.) *În resturile de mîncare n-au fost găsite urme ale otrăvii. În certificatul de autopsie (a se vedea Anexa 1) se susține că de la masa de prînz, servită cu aproximație între orele 15 și 16, victima n-a mai mîncat nimic, ci doar a băut o cantitate mai mare de lichide. Nu încape nici un fel de îndoială că otrava i-a fost administrată prin mijlocirea acestor lichide. Alcoolemia este negativă. În schimb, au fost găsite urme de tanin, ceea ce indica prezența ceaiului în organism.* (Ceaiul d-nei Bârsan.)

A fost oare Scarlat Ruga otrăvit între orele 21 și 22, cînd doamna Elvira Bârsan a adus un pahar cu ceai victimei și altul d-lui Codruț Anghelini? Certificatul medico-legal respinge din capul locului o asemenea ipoteză, căci doza de tanin găsit în organismul victimei arată că aceasta a băut o cantitate mult mai mare de ceai decît cea cuprinsă într-un pahar de circa 250 gr.

(...) Cercetîndu-se bucătăria locuinței domnului Scarlat Ruga, s-a constatat că acesta nu ținea în casă ceai. De asemenea, în bucătărie nu s-a găsit nici o urmă care să indice că victima și-ar fi preparat un ceai sau vreo altă băutură... În schimb, în bucătăria din apartamentul d-nei Elvira Bârsan s-au găsit, pe o tavă, două pahare rămase nespălate, cu resturi de ceai... În unul din ele, laboratorul Institutului de medicină legală a determinat urme de otravă...

(...) De pe ambele pahare au fost ridicate amprente digitale. Unele din ele (și pe un pahar și pe celălalt) *aparțin victimei. Altele, probabil, aparțin d-nei E. Bârsan. Pe nici unul din pahare nu au fost găsite amprentele papilare ale d-lui Codruț Anghelini, ceea ce ne-a determinat să emitem ipoteza că, fiindu-i sete, victima a cerut vecinei sale – între cei doi se stabiliseră legături de colaborare – să-i prepare un ceai. Nu eliminăm nici posibilitatea ca d-na Bârsan, ținînd seama de starea de nervozitate a vecinului ei și dorind să-i fie cu ceva de folos, să-l fi întrebat dacă nu vrea să bea peste noapte ceai și victima să n-o fi refuzat...*

Admițînd această ipoteză – vrem sau nu –, ajungem la concluzia că d-na E. Bârsan i-a picurat otrava în ceai. Dar concluzia asta este din capul locului subminată de două amănunte ce trebuie luate în considerație...

— dacă E.B. este autoarea otrăvirii lui S.R., de ce n-a șters urmele acțiunii sale? (A lăsat paharele nespălate, ceea ce denotă că ceaiul a fost servit la o oră tîrzie și femeia a lăsat pentru a doua zi această operație);

— din declarația d-lui Codruț Anghelini rezultă că d-na Bârsan a zărit ușa de la locuința victimei întredeschisă și, intrigată, a intrat și a dat de cadavrul vecinului ei. În consecință, a alarmat S.S.I.-ul a cărui colaboratoare devenise. Toată această comportare, pînă la un punct, contravine logicei infractorului. Dar d-na Bârsan a dispărut și, la două săptămîni de la moartea lui Scarlat Ruga, nu a apărut încă.

Revin asupra ipotezei enunțate: admițînd că d-na Bârsan este autoarea lichidării ziaristului, avem datoria a răspunde la două întrebări:

a) De unde și-a putut procura d-na E. Bârsan o otravă a cărei formulă este necunoscută?

b) Care este mobilul crimei?

Cercetările organului judiciar ar putea să avanseze către o concluzie definitorie, dacă Serviciul special de informații ar lămuri două amănunte ce rezultă din declarațiile agenților Firea Dumitru și Ionescu Mitu. Primul semnalează apariția, după ora 22, a unei mașini aparținînd parcului de automobile al S.S.I.-ului cu nr. B–273, din care a coborît un domn cu căciulă pe cap și ochelari... Acest ins a intrat în bloc, unde a stat circa 20', după care a ieșit și a plecat. (Necunoscutul a luat înfățișarea mea. Concluzie: „aliatul", în paralel cu noi, l-a supravegheat îndeaproape pe Ruga, iar noi n-am descoperit acest lucru. Ba mai mult, a dejucat intențiile noastre. Totuși, insul semnalat de F.D. la cine a fost în vizită: la Ruga sau la d-na Bârsan?)

Al doilea agent semnalează că în dimineața morții lui Ruga, d-na Bârsan a fost văzută ieșind din clădire în jurul orei nouă și îndreptîndu-se spre magazinul „La armeanul vesel", unde o aștepta un taxi cu număr aparținînd parcului de automobile al S.S.I.-ului. (Nu încape nici o îndoială, adversarul a folosit procedeul la care eu am apelat. Pînă și numărul taxiului este identic cu cel care m-a transportat pe mine. Acesta este momentul dispariției d-nei Bârsan. Unde a dus-o taxiul? Să mi se fi substituit cineva! Evident, mă lovesc de o scurgere de informații. Prin ce canal, devreme ce E.C. mi-a dat de înțeles că „aliatul" nu deținea informații despre *Magistrul* din sursă românească? Trebuie să caut... să caut.)

Cercetările continuă.

Chestor, Vasile Rinderiu

* *Parantezele reprezintă comentariile lui Codruț Anghelini scrise cu creionul negru pe marginea albă a documentului.*

** *Institutul de medicină legală.*

RODICA OJOG-BRAŞOVEANU

domnul Parker la start

Cei doi se ţineau de mînă pe sub masă. Aveau în faţa lor cîte o citronadă şi un café-frappé. Barmanul, care ştergea un regiment de pahare, le înregistră automat prezenţa.

„Începători..."

Fata chicoti:

— Uită-te ce caraghios e mustăciosul ăla... Acolo, cu tipa în galben... Ştii, de cîte ori intru într-un local, îmi place să studiez oamenii, să-mi închipui ce fac ei acasă, la ce se gîndesc. Adăugă teribilă: Mă interesează *tipologia*.

Avea nouăsprezece ani, ochi mici extrem de neliniştiţi şi îşi dădea importanţă. Era a doua oară cînd intra într-un restaurant, un restaurant adevărat, nu discotecă, lacto-bar sau cofetărie, însoţită de un băiat. Tînărul o cercetă uşor neliniştit:

— Ai fost în multe... localuri, Adriana?

Fata simţi cum îi bate vîntul în pînze.

— Ei bravo! Nu mai sînt copil. Am fost şi la bar... Au un program fantastic!

Era gata să dea amănunte — muzică, solişti, dansatori —, dar băiatul nu le solicită. Declară cu oarecare amărăciune:

— Ştii... Îmi pare rău pentru tot ce ai făcut fără mine. Nu ştiu dacă mă înţelegi... De pildă, eu regret că n-am fost împreună la Cheile Bicazului, că m-am bucurat singur.

Adriana se simţi emoţionată, dar continuă pe acelaşi ton, de femeie versată:

— Înţeleg, baby, cum să nu!

Era mai mică decît el cu doi ani, dar îl trata cu o superioritate maternă. Se animă brusc şi declară fără legătură:

— Ştii, Dane, m-am răzgîndit! Nu mai vreau un dormitor galben. Nu se asortează cu tenul meu, sînt prea ţigancă.

Se răsfăţa, cerea dezmînţiri.

— Ţie ţi se asortează orice.

Şi era convins. După cum era convins că Adriana este cea mai fermecătoare făptură care a călcat vreodată pe faţa pămîntului.

— Mă gîndesc să fie alb şi pentru că tu eşti blond, covorul şi draperiile vor fi bleu... Nu-i minunat?

Dan dădu de cîteva ori din cap:

— Minunat! Aşa e!

Ochii băiatului erau albaştri şi de pe faţa rotundă încă nu se alungaseră gingăşiile adolescenţei. La patruzeci de ani avea să fie un bărbat şters, peste care privirile alunecă cu indiferenţă; pentru un asemenea ins, trebuie să faci eforturi ca să nu-l ignori. Acum, însă, era drăguţ, agreabil şi înduioşător de proaspăt. Genul de tînăr care, transpirat din cap pînă în picioare de emoţie, solicită părinţilor iubitei permisiunea de a o scoate la plimbare, aceştia acordîndu-i-o cu inima uşoară.

— Sufrageria, urmă Adriana, o vreau neagră. Ştii, pentru contrast. Alb de la un cap la altul ar fi monoton.

— Bineînţeles.

— Biblioteca... Se aplecă brusc înainte şoptind: Mă mai iubeşti?

O expresie de fericire inundă chipul lui Dan.

— Da... În fiecare zi parcă te iubesc şi mai mult... Din ce în ce mai mult.

Adriana dădu din cap mulţumită.

— Aşa e şi normal. Nu concep viaţa în doi fără ca dragostea să nu meargă în crescendo. Decretă: O căsnicie unde iubirea nu e la fel de vie ca în prima zi, e ra-ta-tă!

Fragment din romanul „Violeta din seife", în curs de apariţie.

— Categoric.

Era de acord şi nu avea de unde să ştie că de obicei se întîmplă oleacă altfel. Rămăsese orfan la unsprezece ani, iar taică-său nu se recăsătorise. Adriana se gîndi o clipă la părinţii ei. Desigur, ţineau unul la altul, dar, în principiu, se ignorau cu amabilitate. Într-o zi (era una din desele ei îndrăzneli), îl întrebase pe tatăl său: „...Mi-a spus mama că în perioada logodnei îi făceai în fiecare zi cîte o poezie. Acum de ce ai renunţat?" Avocatul Nicolau, profesionist asaltat de clienţi, probleme şi succes, o privise căpiat: „Hm, comentase aiurit, o să-mi trec chestia asta în agenda mea de lucru."

— Bine că n-ai să fii avocat, conchise Adriana scotocind localul cu aceeaşi privire, constant, temperamental neliniştită.

Era slăbuţă şi mult prea măruntă în peisajul contemporanelor ei. Părul lins, lucios îl purta cu breton şi vîrfurile cădeau pe umeri uşor răsucite. O fată urîţică dar, din cauza vioiciunii şi a farmecului deosebit, nu se observa.

Dintr-odată, privirea i se concentră şi Dan o întrebă neliniştit:

— Ce s-a întîmplat?

Adriana îşi supse buzele şi se apropie de tînăr cu un aer conspirativ:

— Fii atent la masa de lîngă fereastră.

— Ăia trei?... Da... Ce-i cu ei?

— Acolo se întîmplă ceva, şopti Adriana. Ceva îngrozitor. Simt... Sînt convinsă că-i aşa!

Dan surîse:

— Cîtă imaginaţie ai tu, iubita mea!

— Îţi spun eu că aşa e... Eu ştiu să văd... Am moştenit chestia asta de la tata... Uită-te mai discret...

La masă se aflau doi bărbaţi, unul la vreo cincizeci de ani, celălalt mult mai tînăr, împreună cu o fată cam de aceeaşi vîrstă. Privit atent, chipul quinquagenarului punea într-adevăr pe gînduri, neliniştea. O faţă brutală, pătrată. Din spatele ochelarilor de mare miop, ochii, două gămălii, prizoniere între cercuri concentrice, străpungeau.

— Ţi se face frig numai cînd te uiţi la ei, şopti Adriana.

Bizarul din înfăţişarea bărbatului izbea. Capul puternic se înşuruba pe un trup destul de firav şi aveai impresia dezagreabilă că s-a comis o greşeală, ca şi cum dezarticulînd mai multe manechine ai fi cuplat ulterior greşit fragmentele. Adriana simţea „anormalul", intuia climatul de primejdie care emana din individ, dar nu-şi putea defini sentimentul

Tînărul avea aspectul banal al bişniţarilor lipsiţi de anvergură: blugi, tricou cu cifre, maxilare în perpetuum mobile (oare ăştia cînd sărută o fată scuipă chewinggum-ul? se întrebase odată Adriana), din inventar mai făcînd parte fluieratul şi tropăitul picioarelor la scenele „tari" din filmele western. Se uita cu admiraţie tîmpă la bărbatul cu ochelari, îi sorbea literalmente cuvintele. Acesta vorbea continuu, cu glas scăzut, adresîndu-se mai tot timpul fetei, o figură spălăcită cu bărbie ştearsă şi privire speriată.

Adriana rosti cu ciudă:

— Aş da orice să aud ce-şi spun!

— Ce pot să-şi spună?

— Tu chiar nu observi nimic?... Nu vezi? Bătrînul încearcă din răsputeri s-o convingă... Să facă ceva pe care ea nu vrea să-l facă. Nu poate...

Dan ridică din umeri:

— N-are decît să le zică au revoir, băieţi, scrieţi-mi la post-restant.

— Ţţ! Ea îl iubeşte pe tînăr, tînărul se uită în gura boşorogului şi amîndoi o împing să facă ceva îngrozitor... Simt eu că-i aşa... Uită-te la ea! Abia se stăpîneşte să nu plîngă... Brr! ce tip oribil, parcă ar fi un şarpe!

Ca să-i facă plăcere, Dan încercă să-şi concentreze atenţia. Într-adevăr, fata părea la înghesuială, nehotărîtă, rezistînd greu, cu ultimele puteri „şarpelui" care încerca s-o strivească sub o avalanşă de argumente. În cele din urmă, păru că cedează. Se ridică anevoie şi se îndreptă spre ieşire. Bătrînul îi făcu semn celuilalt s-o urmeze şi rămase singur la masă.

Adriana gîfîia de emoţie:

— Ia-te după ei!

— Cum să te las...

— Ia-te după ei!... N-au plecat... A lăsat geanta aici.

La masa cealaltă, bărbatul cu ochelari deschise portmoneul:

— Ospătar! Nota!

„Ce glas îngrozitor"! se zgribuli Adriana montată căci vocea necunoscutului era de fapt agreabilă, bine pozată. Tresări: „Vor să plece! Cine ştie ce se poate întîmpla..." Se şi auzea relatînd aferată incidentul acasă: „Înţelegi, Pa?... M-am simit obligată, o-bli-ga-tă să-i sar fetei în ajutor. Presimţeam cu fiecare fibră că i se va întîmpla o nenorocire... Şi atunci..."

Opri ospătăriţa cu o voce timidă:

— Dacă vreţi... faceţi-ne şi nouă nota.

Femeia, cu inele multe pe ambele mîini, o cîntări cu ochi de geambaş: „Bine am ajuns! Plătesc fetele..."

— Ce faci? întrebă Dan roşu pînă în vîrful urechilor.

— Las'că ştiu eu. Aşteptă să se îndepărteze ospătăriţa şi explică precipitat: Vor să plece... Şarpele a plătit... N-am mai fi avut timp... Ce-au făcut?

— Ea a dat un telefon. Tipul a stat în spatele ei, nu m-am putut apropia.

— N-ai auzit nimic?

— Nimic. A vorbit încet şi foarte puţin...

Adriana pufni înciudată. Bleg mai e şi Dănuţ ăsta! Ea, era convinsă, ar fi şiut să se descurce.

— Uite-i! suflă Dan.

Fata plîngea încercînd zadarnic să se stăpînească. Şarpele aruncă o privire scurtă spre tînăr. Cu acelaşi zîmbet tîmp acesta dădu afirmativ din cap.

— Perfect. Atunci putem pleca.

Se ridică primul şi apucă fata de braţ de parcă i-ar fi fost teamă să nu fugă. Adriana prinse mîna lui Dan.

— Mergem după ei.

Începuse să bureze şi vîntul, subţire ca o lamă, le pătrundea sub canadiene. Dan îşi trase fermoarul pînă sub bărbie.

— Nu zău, Adriana, ai uneori nişte idei...

— Totdeauna bune! Ai să te convingi!... Uită-te la ea cum merge. Practic, o tîrăsc.

Cei trei dădură colţul şi se opriră lîngă o maşină parcată în porţiunea cea mai întunecată a străzii. Şarpele deschise portiera şi se adresă fetei:

— Urcă!

— Nu... Nu...

Încercă din răsputeri să se smulgă din mîinile bărbaţilor. Plîngea în hohote şi bătrînul privi îngrijorat în jur.

— Urcă!

— Nu... Nu vreau... Lăsaţi-mă!

Două palme răsunară în liniştea străzii. Tînărul, luat şi el prin surprindere, se dădu un pas înapoi.

— Imbecilule! şuieră bătrînul, ce te uiţi la mine? Dă-i brînci!

Adriana şi Dan se priviră îngroziţi.

Peste cîteva secunde maşina dispăru în beznă.

Cîndva celebră în lumea şcolară a Bucureştilor, Minerva Tutovan*, profesoară de matematică, constituise spaima şi coşmarul multor generaţii de elevi. Supranumită Samuraiul, devenise legendară datorită unui stil pedagogic extrem de personal, numărului impresionant de corigenţi şi de cereri solicitînd transferuri disperate la alte licee. Ceea ce recunoşteau însă pînă şi vrăjmaşii ei cei mai înverşunaţi — care jurau adesea răzbunări crîncene în dimineţi splendide de vară cînd, în loc să fie la ştrand, toceau în spatele obloanelor trase teoreme şi formule — era faptul că Samuraiul nu putea fi dus în nici un caz (te prindea copiind şi legată la ochi) şi că cel mai slab elev al ei poate reuşi la politehnică, fluierînd Dunărea albastră sau (pentru amuzicali) dînd doar bună-ziua clădirii din Polizu.

Circumstanţe speciale, meandrele destinului, dar mai probabil vocaţia, o făcuseră să părăsească învăţămîntul acordînd preferinţă activităţii de anchetă penală. Maiorul Minerva Tutovan făcea desigur parte din categoria aceea specială de indivizi care indiferent de epocă, mediu sau profesie se remarcă detaşîndu-se cu cel puţin un cap peste ceilalţi, fac să se vorbească despre ei. Minerva era ofiţerul de securitate cel mai cunoscut din lumea infractorilor, anchetatorul cel mai excentric din minister şi care solicita cel mai puţin serviciile laboratorului. „Dacă ar fi după Tutovanca, apreciau colegii specialişti, noi am şoma. Metoda ei de lucru se baza în primul rînd pe logică fermă, investigaţie psihologică şi colaborare strînsă cu subalternii pe care — deformaţie din anii petrecuţi în învăţămînt — îi trata didactic şi ţinînd seama de considerente pedagogice foarte personale.

În biroul colonelului Ionaş era cald, mirosea a tutun şi a seară de toamnă, umedă şi întunecată. Minerva îşi trecu degetele prin părul aspru. Încă de pe băncile liceului se fixase asupra coafurii: tunsă scurt, cu un breton lucios de sub care nasul ţîşnea lung, nervos de parcă ar fi vrut s-o ia la goană. Nu se farda niciodată, iar vestimentaţia preferată o constituia costumul taior croit bărbăteşte. În anotimpul rece, la scurta îmblănită asorta un basc cu paratrăznet. Ionaş se întreba uneori dacă Minerva se uită în oglindă de trei ori pe an şi, în general, dacă ştie ce-i aia oglindă. O privi gînditor:

— Oare acest personaj există cu adevărat? Oare nu l-am inventat noi înşine? Oare n-am construit singuri o legendă? Apare, dispare, primeşte mesaje, dar nimeni nu l-a văzut, nu l-a auzit, nu i-a simţit respiraţia.

Minerva începu să se joace cu pixul lung, bătîndu-se peste degete. Zgomotul, mişcarea îi sugerară colonelului un ţambal.

— Ar mai fi o variantă, zîmbi Minerva.

— Care?

— Legenda şi-or fi construit-o „amicii" noştri. Ne sugerează existenţa unui personaj imaginar tocmai pentru a ne deruta, camuflînd pe altul sau alţii în spatele manechinului. Convingerea mea este că acest domn Parker există.

— Parker... surîse pe gînduri colonelul. Aveam în liceu unul verde cu peniţă de aur.

— Da, erau stilouri bune dar dificile. Dacă nu foloseai cerneală Pelikan se stricau... Da, Parker există şi pe undeva mă aşteptam, mai devreme sau mai tîrziu, să auzim de el. Să se manifeste. Cînd a fost interceptat mesajul?

— Alaltăieri, la 2,35. Semnează Erika.

— Ştiu. Începu să rîdă: Nu-i caraghios? Un stilou şi o maşină de scris... Textul însă nu-mi place de loc. „Fii gata!" Asta presupune urgenţă.

Colonelul îşi încrucişă mîinile sub bărbie.

— Ascultă, admiţînd că tipul există, ce hram crezi că poartă? E conservă sau vine din cînd în cînd în delegaţie?

— Spion-conservă... M-am gîndit şi eu la ipoteza asta. Dacă-i aşa, înseamnă că individul este de o abilitate excepţională. Felul în care sîntem organizaţi din punct de vedere administrativ exclude posibilitatea ca un agent să poată supravieţui ani de zile nedepistat. Aceasta ca teorie. Şi, totuşi, ţin seama de varianta conservă în primul rînd.

— De ce?

— Dacă-ţi găseşti un cotlon sigur, e mai prudent să stai la umbră şi să acţionezi din cînd în cînd decît să te baladezi periodic pe sub nasul grănicerilor şi al vameşilor. Nu mai zic că indiferent sub ce formă ar evolua la noi, turist, om de afaceri sau maimuţa Peggy venită în turneu, trebuie să tragă la hotel, ceea ce nu constituie o reşedinţă ideală pentru un agent.

— Corect. Începu să rîdă: Nu-i faci portretul?

Şi azi, după ani mulţi de colaborare, continua să-l amuze improvizaţiile de investigaţii în necunoscut ale Minervei, acrobaţii de logică şi fantezie, confirmate aproape totdeauna de realitate.

— Să încerc, făcu Minerva găurindu-şi fruntea cu degetul. Ca vîrstă l-aş situa între cincizeci şi şaizeci de ani, cincizeci şi cinci, să zicem. După şaizeci, nu mai e vesel să faci pe Bau-Bau, te frămîntă alte probleme: tensiune, reumatism, o proteză care să nu clănţăne.

— Poate că-i mai tînăr.

— Ţţ! Într-unul din mesaje a solicitat să i se expedieze cinci flacoane de Catalin. E un medicament de ultimă oră împotriva cataractei, un necaz care blagosloveşte numai după o anumită vîrstă. În consecinţă, persoana poartă şi ochelari deşi nu-i chiar obligatoriu.

— Şi dacă solicită medicamentul pentru altcineva?

— Îl vedeţi pe ăsta ţinîndu-l şalele de grija mătuşii Evdochia sau a lui madam Matilda, o vecină extrem de cumsecade? De altfel, nu cred că are rude în ţară.

— De unde ştii?

— Pentru că tipu' nu-i român.

Colonelul Ionaş se lăsă pe spate şi începu să rîdă.

— Eşti sigură că nu l-ai cunoscut?

— Sînt. Toate mesajele expediate de el, în fine, pe care am izbutit să le interceptăm, au aceeaşi caracteristică: sintaxa folosită e neromânească. Textul desăvîrşit, corect sună a traducere din altă limbă. Adjectivele preced de obicei substantivele, verbul e mutat cu doi centimetri mai la dreapta sau mai la stînga decît ar trebui.

— În cazul acesta, dispunem de un semnalment

---

* *Vezi*: Omul de la capătul firului; Spionaj la Mînăstire; Minerva se dezlănţuie: Plan diabolic; Panică la căsuţa cu zorele; Nopţi albe pentru Minerva *(n.a.)*

prețios: o limbă stîngace și, mai mult ca sigur, un accent străin.

Minerva clătină din cap:

— Asta rămîne de văzut. Accentul poate fi impecabil, ca și textul vorbit. În scris însă, foarte puțini oameni, folosind o limbă străină se pot debarasa de caracteristicile, repet sintactice, ale propriei limbi. Nu vedeți, chiar și în formulare cînd se completează rubricile legate de limbi străine se fac defalcări: vorbit; scris; citit.

— Așa e, surîse Ionaș. Știi, încep să-l văd...

— Adăugați că preferă culoarea gri...

— Măi să fie!

— Se poartă iar spionul cenușiu. Într-o vreme, dacă vă amintiți, fusese pus în circulație agentul flash: alură de star, vestimentație, atitudine, prezență, rîs — toate gălăgioase. S-a renunțat, revenindu-se, în materie, la șoriciu. E totuși mai sigur, persoana se strecoară mai ușor și în special beneficiază de un atu statistic: cei mai mulți oameni au o înfățișare nesingularizată. N-ați observat cît de rar folosim superlativele absolute: foarte frumos sau foarte urît... Or ca să-i suspectezi pe toți indivizii care n-au nasul în cheie de sol și trec neobservați, e aberant.

Ionaș începu să rîdă:

— Bag de seamă că începi să mă confunzi cu Dobrescu.

— Scuzați-mă. În realitate, cînd îmi dezvolt un punct de vedere, și o comit totdeauna cu exces de explicații, o fac în primul rînd pentru mine. Intru, mă adîncesc în problema respectivă sau, cum e cazul acum, încep să simt persoana.

— Știu, Minerva. La ce acoperire crezi că a recurs?

— La una idem: cît se poate de cenușie. Un post inofensiv care să-i asigure statutul de om al muncii, dar fără să solicite excese birocratice. Paznic de noapte, de pildă, sau salariat la deratizare.

— Ce propui? Cum îl depistăm?

— Program non-stop pentru stațiile noastre goniometrice, o raită pe la toate institutele de cercetare unde sînt pe cale de pus la punct lucrări deosebit de importante — pe „amici" îi interesează o noutate pe cale de a fi finalizată — și la întreprinderile unde aceasta se află eventual în fază de experimentare.

— Doamne sfinte! Îți dai seama ce volum de muncă presupune chestia asta?

— N-avem altă soluție. Iar cînd individul va începe să acționeze, în caz că noi am reușit să-i reperăm obiectivul, va fi așteptat cu flori în gară... Ah!... Să nu uit!

— Ce?

— Ultima tușă la portretul domnului Parker: Detestă sezonul cald.

Colonelul o cercetă uimit:

— De unde ai mai născocit și drăcovenia asta?

Pe buzele Minervei alunecă un surîs malițios:

— Cu permisiunea d-voastră, am să v-o spun altă dată.

— Tată! exclamă impetuoasă Adriana, atît de impetuoasă încît avocatul Nicolau tresări și scăpă furculița din mînă.

Se gîndea concentrat la un proces de delapidare, iar dosarele care presupuneau în general subtilități de ordin contabil — pledoaria în sine constînd mai ales în înșiruire de cifre și demonstrații aride, mai mult tehnice — îl plictiseau. Ca mai toți avocații, avea nostalgia pledoariilor pompoase, durînd cîte cinci-șase ore, cu trimiteri savante și sofisticate în psihologie, sociologie, criminalistică, „uite ce cult sînt eu!", unde frazele se rostogolesc, frumoase, perfect rotunde ca niște portocale; pledoarii care storc lacrimi și unde duelul acuzator-apărător e plin de suspans, urmărit cu emoție de asistență (Vezi Ionel Teodoreanu cîndva, sau uriașii baroului francez de acum două-trei decenii à la maître Floriot sau maître Garçon).

— Tată!

— Am auzit! Ce e?

— După ce terminăm masa, declară Adriana apăsînd cu tîlc pe silabe, trebuie să discutăm în birou.

Acest „să discutăm în birou" avea o rezonanță specială în casa Nicolau. Era încăperea unde de regulă se hotărau chestiunile importante, dar mai ales unde aveau loc răfuielile dintre avocat și fiică-sa. Doamna Nicolau, cu oroare de scandal, clădită din toate punctele de vedere după tipare orientale — s-ar fi încadrat perfect în viața de harem de dinaintea lui Kemal Atatürk — de o mare comoditate sufletească, evita certurile cu Adriana, observațiile dure, își monta bărbatul în culise după care afișa un aer serafic, de totală ignoranță și superioară detașare.

— Ascultă, Adriana, am mult de lucru.

— Este o problemă foarte serioasă.

Doamna Nicolau zîmbi cu condescendență și mai luă o bucățică de brînză ca să-și poată isprăvi mărul. Era o blondă planturoasă, cu figura încă drăgălașă. Cîndva fusese splendidă, dar cu vîrsta, formele i se îngreunaseră, iar nasul foarte cîrn, delicios odinioară, acum părea caraghios alături de dubla bărbie și celelalte umilințe ale vîrstei, dîndu-i un aer de păpușă coaptă. Adora rochiile de casă elegante, filmele unde putea plînge abundent și era încredințată că în ea murise o mare actriță. În liceu îi adorase pe Gérard Philippe și pe Vania Lanovoi — văzuse de cincisprezece ori „Examen de maturitate", păstra chipurile lor rupte de pe afișe de film, căci prin anii '50 și ceva fotografiile de actori nu circulau încă pe la noi — și se căsătorise cu Grigore Nicolau, care nu semăna cu nici unul din cei doi frumoși ai ecranului. Era spătos, viril, emana o siguranță prozaică — te jenai instinctiv să pomenești în fața lui de lună — cercul de aur, dansul de fluturași al fulgilor de nea ori albă fecioară de vis — și semăna exact cu ceea ce era de fapt: un excelent profesionist, cu o minte bine organizată și un puternic simț al realității.

Se uită la Adriana. Nu-și făcea mari iluzii în legătură cu ea. O găsea prea aiurită, prea aeriană și desprinsă de viață: cu mult mai mult decît i-o îngăduia vîrsta.

„Cînd o fi să se mărite, gîndea în sinea lui, i-ar trebui un bărbat serios, cu bun simț și experiență care să știe s-o piloteze. Dar, de regulă, ăștia nu se încurcă cu zăpăcite... Important e că eu sînt lucid, așa că prostii prea mari n-o să facă."

Avocatul aparținea acelei categorii de părinți care, în mod naiv, își închipuie că dețin cuvîntul decisiv, au drept de veto, că ei își căsătoresc copiii.

— Dacă vă deranjez, spuse cu o voce caldă doamna Nicolau, eu pot să mă retrag. În fond, am isprăvit.

Adriana se foi în scaun și se privi instinctiv în oglinda venețiană care atîrna deasupra bufetului cu sculptură complicată. Praful care se depunea strecurîndu-se șerpește printre bucle, volute,

flori şi nasuri de personaje mitologice constituia un motiv de exasperare diurnă pentru doamna Nicolau.

— Nu-i vorba despre asta. Vreau să spun doar că e ceva extrem de serios. Făcu o pauză, apoi declară pe un ton teribil: Astă-seară, am fost martora unei tragedii.

Avocatul Nicolau oftă şi îşi trecu degetele prin părul des, abia încărunţit. Pe buzele nevesti-si stăruia acelaşi surîs incert. Bătea uşor cu unghiile în cafetiera de argint.

— Eram cu Dan... Dan Dumitriu, sublinie.

— Cunoaştem persoana, mormăi sarcastic avocatul. Treci mai departe.

„Alt mameluc, comentă în gînd, şi care se uită în gura ăsteia de parcă ar chema-o miss Larousse..."

— Ne aflam în restaurantul Bucureşti...

— Ia te uită! De unde aveţi voi bani de „Bucureşti"?

Doamna Nicolau interveni:

— Eşti teribil, Grig, cu întreruperile tale.

— Cum teribil, doamnă? Ai idee cît costă la „Bucureşti" o bere? O singură bere?

— Nu, surîse nevastă-sa, de vreme ce nu m-ai condus niciodată acolo. Tu, însă, eşti desigur bine informat.

Adriana sări pe tonul prea bătăios al defensivei agresive.

— Dănuţ e bursier...

— A! Atunci se explică.

— ...are cinci sute de lei pe lună de la taică-său şi dă şi meditaţii.

— Un nabab! Zii mai deoparte... Jeana, dacă eşti drăguţă, se adresă nevesti-si, toarnă-mi cafeaua.

Adriana începu să relateze înfierbîntată întîmplarea de la restaurant. Ca totdeauna cînd era tulburată, nu putea sta locului şi se învîrtea printre mobile, de la servantă la bufet, pentru ca peste o clipă să fie lîngă vitrină, din nou pe scaun sau la combina muzicală. Stilul febril al relatării îl agasa pe avocat, sugerîndu-i itinerarul unui bondar năuc. O asculta încercînd să păstreze un calm ironic şi, pe nesimţite, gîndurile i se întoarseră la dosarul care-l aştepta pe masa de lucru. Nevastă-sa, în schimb, se antrenase, aşteptînd finalul gîfîind de emoţie. Îşi plezni palmele grăsulii cu unghii lungi, frumoase şi bine îngrijîte. Sprîncenele săriră concomitent spre rădăcina părului, două arcuri desenate de o mînă expertă, cu un dermatograf Max Factor.

— Dar e de-a dreptul extraordinar! Ce întîmplare! Dumnezeule, cînd te gîndeşti cîte drame sfîşietoare şi necunoscute se petrec într-un mare oraş!...

— Da, zise avocatul. E adînc! Zici că era şi nătăfleaţă ăla cu tine?

— În fond, sesiză doamna Nicolau, mai prezentă ca niciodată la discuţie, nu înţeleg de ce ofensezi băiatul?

— Lasă chestia asta! Spune, Adriana, şi el a văzut — accentuă — ceea ce ai văzut tu?

— Păi n-auzi că am fost împreună?

— Vreau să zic, a văzut la fel ca tine sau l-ai făcut tu să vadă aşa?

— Habar n-am ce vrei să spui.

— Uite, fetiţo, eu îmi cunosc firma şi produsele. Tu ai imaginaţie, eşti o fantastă ca şi maică-ta, îţi place să fii remarcată, cum s-ar zice ţinută în faruri şi născoceşti în fiecare zi altceva ca să ţi se dea importanţă. Teribilismul vîrstei, de acord, dar tu şi exagerezi. Eşti în toate o excesivă necenzurată.

Adrianei îi dădură lacrimile şi se ridică.

— Dacă asta-i tot ce ai înţeles tu, mulţumesc.

— Stai jos, încă n-am încheiat audienţa. Te-am întrebat ce a văzut Dan pentru că el se uită doar în gura ta, iar tu le interpretezi... ăăă... acrobatic.

Jeana Nicolau începu să plimbe aspiratorul de mînă ocolind farfuriile şi paharele:

— Eşti prea dur. Şi eu sînt convinsă că acolo s-a întîmplat ceva.

— De acord! exclamă avocatul enervat. Ce vrei să fac? Du-te tu la miliţie şi povesteşte-le că ai văzut un moş cîrpind o tînără şi vîrînd-o în maşină. Poate era taică-său, bunicu-său sau naşul Costică din Chitila şi o corija că iese cu derbedei în oraş. Şi pe urmă ce punct de reper le dai? Aţi luat baremi numărul maşinii?

— N... nu, făcu nesigură Adriana.

— Şi vă mai jucaţi de-a detectivii!

— Era prea întuneric.

— Ce să mai discutăm! făcu Nicolau ridicîndu-se de la masă. Îmi mîncaţi timpul cu fleacuri!

— I-aş putea recunoaşte oricînd, pe toţi trei, avînd de ales dintre un milion de oameni.

— Caută-i atunci, Bucureştiul are doar două milioane şi jumătate. Vezi-ţi de carte, fetiţo, şi spune-i şi lui Armand Duval al tău să-şi vadă de logaritmi sau ce alte gîngănii mîzgăleşte el acolo, că sesiunea bate la uşă şi voi vă ţineţi de studii criminalistice prin birturi.

În realitate, se monta singur. Îşi amintise din nou că dincolo, în birou, îl aşteptau circa o sută de file acoperite cu cifre şi simţea că-i pocneşte capul.

Adriana replică ţîfnoasă:

— Las'că ştim noi mai bine ce avem de făcut.

Ţîrîitul telefonului puse capăt discuţiei. Adriana sări la aparat:

— Da... Eu, Dane... Fantastic!... Unde l-ai văzut? Eşti grozav!...

Avocatul Nicolau ridică din umeri „hm!" şi se retrase în birou anunţînd categoric:

— Să nu fiu deranjat!

„Grig devine imposibil, gîndi Jeana Nicolau. Didactic şi despotic... Totuşi, poate are dreptate... S-ar putea să fie o chestiune ridicolă sau prea primejdioasă pentru nişte copii. La experienţa lui, e firesc să fie circumspect".

— Mamă!

Adriana o fixa cu ochi strălucitori:

— Auzi, mamă? Dan l-a întîlnit acum jumătate de oră pe tînărul ăla de la restaurant. L-a urmărit şi a văzut unde a intrat...

•

Bătrîna Matilda Manta locuia pe strada Rîul Doamnei, într-o casă veche cu marchiză şi ferestre înalte, înconjurată de o grădină sălbatică, nestrunită de foarfeci, cu potecă năpădită de buruieni în locul chiflelor de piatră nevăruită. În serile calde, prin geamurile larg deschise şi dantela istovită de ani a perdelelor, răzbăteau acordurile unui pian Beckstein însăilînd melodii delicate de Mozart, Sully, dar mai ales Chopin. Mîna o simţeai uşoara, cu tuşeu delicat, şi trecătorul avizat care se oprea pentru cîteva clipe s-o asculte şi-ar fi închipuit-o lesne dezmierdînd o harfă sau clapele unui clavecin. Aici, între mobile vechi, amintiri, fotografii ale unor fiinţe de care azi nu-şi mai aducea aminte nimeni, trăia doamna Manta, fostă profesoară de pian la conservator şi care se lăuda oricui se simţea dispus s-o asculte că e probabil unica persoană din Bucureşti care nu şi-a schimbat niciodată adresa în optzeci de ani. Într-adevăr, în casa aceasta (constituise o parte din zestrea mamei sale) se născuse şi mai apoi se căsătorise cu un fin violonist. Acesta însă murise — erau patruzeci de ani de atunci — şi bătrîna, cînd îşi aducea aminte de Manta, filozofa totdeauna cu aceleaşi cuvinte: „Uite că şi morţii îmbătrînesc!" Nu şi-l mai amintea de loc ca fiinţă vie şi avea în faţa ochilor doar fotografiile înşirate pe pian. Lungii ani de văduvie, tot aici şi-i petrecuse şi, uneori, Matilda Manta se întreba neliniştită ce avea să se întîmple cu toate lucrurile înghesuite de cîteva generaţii în cele cinci odăi pe hol, pod să întorci o căruţă şi pivniţă. N-avea rude, nici prieteni, Matilda Manta făcînd parte din fericita categorie de bătrîni care nu trăiesc de loc sentimentul inutilului şi al singurătăţii. Ca să-şi treacă timpul, de exemplu, ar fi putut da lecţii de pian sau franceză şi în atîţia ani ar fi reuşit desigur să-şi facă un cerc de prieteni. Matilda respinsese delicat, dar cu obstinaţie, orice tentativă de apropiere. Nu dispreţuia pe nimeni, era o fire tolerantă şi generoasă, dar pur şi simplu nu-i lipsea nimeni. Bătrîna nu trăia un sentiment de singurătate, ci de izolare. Avea impresia că oamenii interesanţi pentru ea, putînd realiza un schimb de idei, închiseseră de mult ochii, iar felul de a fi, de a se comporta, de a vorbi al tinerilor de azi o neliniştea pînă la panică. Simţea că nu înţelege nimic din ceea ce spun, problemele lor nu semănau cu nimic din ceea ce auzise ea vreodată. Încercase aceeaşi senzaţie şi ca profesoară, dar atunci exista limbajul comun infailibil — muzica. În rest, trecea surdă şi cu ochii închişi pe culoarele Conservatorului.

Nu avea televizor iar radioul îl deschidea doar miercurea şi vinerea la nouă seara cînd se transmiteau concertele filarmonicilor din Salzburg şi, respectiv, Paris. Zilele doamnei Manta se scurgeau toate la fel, croşetate din aceeaşi lînă cenuşie. Se scula pe la ora zece. Toaleta minuţioasă îi lua un ceas. Era extrem de îngrijită, mereu în negru la care asorta mici fantezii în alb: manşete, un jabou, gulere, o broderie mai deosebită. Altă oră i-o lua ştersul prafului după care respira uşurată. Ziua întreagă era a ei. Ceasurile petrecute la pian alternau cu altele de lectură sau visare. Din cînd în cînd, răsfoia albumele vechi de fotografii şi încerca să reconstituie din memorie biografiile răposaţilor: „oare cine-şi mai aminteşte azi de domnişoara Hrisanta Bota? Rămăsese fată bătrînă şi se fălea pretutindeni că arta ei a împiedicat-o să se căsătorească. Picta tablouri mici 15 pe 20 de cm cu flori şi colţuri de natură cochet regizate, în stilul bine cunoscut administrat elevelor de pension din anii '80—'90 şi le oferea cu generozitate rudelor şi prietenilor cu ocazia diferitelor aniversări. Aceştia erau exasperaţi căci, la prima vizită, domnişoara Hrisanta se interesa alarmată: „dar unde ai pus violetele de pădure pe care ţi le-am dat de Sfîntul Ion? Nu-ţi place tabloul? Mie mi se pare foarte reuşit..."

Matilda Manta se hotărîse greu acum un an să

închirieze odaia din față. Se obișnuise singură și o înspăimînta ideea unei „cooperări" cît de comode. O convinsese în cele din urmă o fostă colegă, Elvira Doga, tot profesoară, care pedalase pe avantajele unui asemenea aranjament!

„Gîndește-te, draga mea... E dezagreabil ce spun, dar avem totuși o vîrstă — biata Elvira se prăpădise doar la cîteva luni după această conversație — și un bărbat în casă contează enorm. Te îmbolnăvești, are cine să-ți cumpere o pîine ori o aspirină sau, mai grav, să anunțe Salvarea. Stai ca un șoarece aici. Te prăpădești, Doamne ferește, poți să zaci mult și bine, neîntoarsă... Nu mai zic de treburile mărunte. Uite, n-am fost la tine de doi ani. Sfoara de la perdea e tot ruptă, în loc de un robinet acum plîng toate, cremona de la geamul ăsta tot nu funcționează..."

Matilda nu regreta că închiriase, dar nici nu exulta. Adevărat, Gorun n-o deranja, lipsea mult, era un bărbat liniștit, nu aducea femei dar... Dar! Din clipa în care acest om se mutase, Matilda nu se mai simțea la ea acasă, încerca un permanent sentiment de angoasă. În prezența lui, inima începea să-i bată și îi venea reflex s-o ia la fugă.

„Oare să mă fi sălbăticit chiar în halul ăsta sau personajul are ceva particular? Mă avertizează instinctul?... M-am sclerozat?"

Nici chiria, substanțială, n-o determina să fie mai entuziastă. Se descurca perfect cu pensia. În ciuda fragilității aparente, avea o sănătate de invidiat astfel încît bugetul ei — atît de afectat la bătrîni de medici și medicamente — era liber de asemenea servituți. Nici mesele — mai mult pretext cu biscuiți, un pahar de lapte, salate și eventual un dulce — nu constituiau o problemă, iar cît privește vestimentația, în afară de ciorapi, nu-și cumpărase o ață de peste douăzeci de ani.

În adîncul sufletului, ar fi vrut să se debaraseze de Gorun, dar era o femeie prea delicată ca să-i poată declara răspicat: „domnule, nu-ți reproșez nimic, dar pur și simplu nu-mi placi, caută-ți altă gazdă!" În afară de aceasta, individul lipsea perioade lungi — trei și patru luni —, răstimp în care temerile bătrînei slăbeau, își uita neliniștea și se gîndea la altele.

De obicei, se întorcea inopinat, fără telefon prealabil, așa cum se întîmplase și acum trei zile. Probabil Matilda Manta își făcea siesta căci nu auzise ușa. Intrase intempestiv în camera chiriașului, vrînd să stingă gazul de la sobă. Gorun se afla în mijlocul odăii, lîngă masă, cu spatele întors spre ușă. Simțindu-i prezența, se răsucise ca mușcat de șarpe, ducînd mîna reflex la buzunarul drept. Bătrîna, încremenită de spaimă, deschise gura fără să poată articula un singur cuvînt. Gorun, redresat, încercase să zîmbească:

— Bună seara... Aveți nevoie de ceva?

Matilda Manta nu-și putea dezlipi ochii de buzunarul lui Gorun.

— Vă rog să mă scuzați... N-am știut că v-ați întors... Nu... Nimic...

Dispăruse ca o nălucă și se încuiase în odaia ei. Inima îi bătea nebunește și pentru prima oară în viață luă zece picături de valeriană dintr-un flacon rămas de la răposatul Manta.

Găsi biletul rezemat de glastra din mijlocul mesei.

„Stimate domnule Gorun,

Datorită unor împrejurări deosebite, nu mai sînt în măsură să vă închiriez odaia. Vă rog foarte mult s-o eliberați cît de curînd. În plicul alăturat veți găsi chiria pe ultimele trei luni. V-o restitui căci, practic, n-ați folosit odaia. Vă mulțumesc..."

Bărbatul mototoli hîrtia rînjind:

„S-o crezi tu, frumoasa mea!"

În camera ei, Matilda Manta își auzea inima. I-o strîngeau în clește presimțiri sumbre. Aveau să se împlinească.

Nave

(urmare din pag. 67)

practică marinărească (n. școală), așezare și întreținere cabluri submarine (n. cablier), asigurare de navigație (n. far), reparații navale (n. atelier), manevrare greutăți (macarale plutitoare), asigurare de navigație în zone cu ghețuri (spărgătoare de gheață), tranzit de mărfuri (elevatoare plutitoare, n. depozit), transport cărbuni (n. carboniere), colectare material pescuit (n. colectoare), plimbări pe apă (n. de agrement), transport mărfuri generale (cargouri), pescuit (n. pescadoare), curățirea bazinelor portuare (n. de salubritate), stingerea incendiilor (n. pompier), transport gaz metan (metaniere), transport țiței și produse petroliere (n. petroliere), transport minereuri (mineraliere), observații meteo (n. meteorologice), transport de vehicule pe roți (n. RO-RO), transport containere sau barje (n. port-container, n. port-barje), exploatare noduli polimetalici (n. miner), sondare scoarță subacvatică (n. de foraj marin), lucrări portuare (n. tehnice/ dragi, șalande, sonete, deroșeze), transport stuf (pletine), transport mărfuri în vrac – grîu, îngrășăminte chimice etc. (vrachiere), transporturi ocazionale de mărfuri (n. tramp) etc.

Navele sînt considerate militare cînd se încadrează în cel puțin una din următoarele situații: aparțin Marinei militare (Amiralității); poartă semne exterioare specifice navelor militare; comandantul se află în serviciul unui stat și pe lista ofițerilor din Marina militară; echipajul este supus jurisdicției militare. Acțiunile specifice pe care le desfășoară și caracteristicile de construcție ale navelor militare sînt dezvăluite de denumirile acestora: portavioane, portelicoptere, n. de linie, crucișătoare, distrugătoare, cuirasate, fregate, n. purtătoare de rachete, n. antisubmarine, n. purtătoare de artilerie, dragoare, vedete torpiloare, n. de degazare și dezactivare, n. de desant (n. de debarcare), n. logistice, n.O (n. capcană) etc.

O categorie aparte o formează n. care contravin normelor de drept maritim internațional, jefuind, capturînd sau scufundînd alte n. Acestea sînt considerate n. pirat, iar dacă folosesc armament – n. corsar.

Modul de realizare a propulsiei sau sustentației este un alt criteriu de clasificare, potrivit căruia există n. propulsate și nepropulsate, n. cu motor (motonave), n. cu pînze (veliere), n. cu propulsie atomică (n. atomice), n. cu aburi, n. cu aripi portante, n. cu pernă de aer, n. cu zbaturi etc.

Așadar: nave, echipaje, rosturi specifice, nume fel de fel, pe care chiar și numai rostindu-le parcă vezi nemărginirea apei și auzi eternele spuse ale lui Homer despre argonauții de odinioară: „Fericit acela care ca Ulise..."

AFACEREA „MAESTRULUI FLAMAND"

După ce deducţiile mele ingenioase au ajutat poliţia să rezolve celebrul caz F., un inspector de la Scotland Yard mi-a spus că dacă aş consacra comportamentului oamenilor tot atîta atenţie cît şi cailor aş fi un detectiv excelent. Cu toată lipsa mea de interes pentru meseria de poliţist trebuie să mărturisesc că nu mă descurc prea rău ca detectiv amator şi ca să exemplific această afirmaţie vă voi povesti afacerea pictorului flamand.

Galeria Dechter, situată pe o stradă centrală, aparţine acelei categorii de muzee nu de primă importanţă, care există la Londra în număr destul de mare şi care nu apar în ghiduri decît dacă celelalte manifestări artistice îi lasă puţin loc. E de altfel destul de sărac înzestrată şi prezintă o colecţie anodină de pictori din şcoala flamandă. Iată pe scurt ce ştiam de la domnul Krompton, un colecţionar care vine din cînd în cînd la mine să parieze cîteva lire pe cîte un cal.

Galeria a fost fondată acum un secol şi te întrebi cum a reuşit să reziste în ultimii ani, cînd preţurile au crescut atît de mult. Explicaţia ar consta în faptul că ea posedă un Vermeer valoros, care îi făcea pe iubitorii de artă să viziteze totuşi galeria. Cred că la valoarea acestui tablou s-a gîndit şi individul care, într-o noapte de noiembrie, l-a scos cu grijă din ramă şi a plecat cu el. De altfel, sala nu era suficient de bine păzită, uşile şi ferestrele erau slab protejate, iar sistemul de alarmă destul de rudimentar. Fără îndoială că cel care a dat lovitura era acelaşi care furase, în ultimele şase săptămîni, opt splendide tablouri flamande de la Galeria Naţională şi din două colecţii particulare. Cu toate eforturile depuse, inspectorii de la Scotland Yard şi experţii în artă consultaţi nu aflaseră nimic nou care să ajute la identificarea hoţului. Aşa se face că, în urma ultimului furt comis la Galeria Dechter, neliniştea cuprinsese pe directorii de muzee, societăţile de asigurare, pe colecţionarii particulari care cereau poliţiei să ia măsuri urgente şi mai ales eficiente.

Dacă în joia care a urmat furtului tabloului lui Vermeer mi s-ar fi spus că voi fi amestecat personal în această afacere aş fi rîs sau aş fi fost mirat. Dar, la prînz, Richard, funcţionarul care lucra la agenţia mea de pariuri, bagă capul pe uşa biroului meu şi mă anunţă că un domn de la Scotland Yard dorea să-mi vorbească. Nu ştiu de ce, dar inima începu să-mi bată cu putere. Un vechi reflex poate, deoarece, cu ani în urmă, nu toate activităţile mele erau întru totul de acord cu legile. Dar de atunci conduceam o agenţie, cu acte în regulă şi eram foarte atent ca să respect întru totul dispoziţiunile legale. Din momentul în care Richard mi-a anunţat vizita şi pînă la intrarea inspectorului Elston în biroul meu, mi-am trecut în revistă ultimele mele activităţi ca să-mi dau seama cărui fapt datoram vizita sa. Negăsindu-mi nici o vină, mi-am zis „fie ce-o fi".

— Gotfrey Botkins?

Vocea aparţinea unui tip înalt, blond, cu un aer tineresc şi simpatic, îmbrăcat într-o haină gri, cu gulerul ridicat.

— Da, eu sînt, am răspuns, sau dacă preferaţi Odds, cum îmi spun prietenii, adăugai eu cu cel mai amabil surîs.

— Peter Elston, de la criminalistică, dar nu vă neliniştiţi, am venit doar să vă rog să mă ajutaţi într-o problemă.

— Îmi face întotdeauna plăcere să-mi ajut prietenii de la Yard, spusei eu, respirînd uşurat.

— Perfect. Aţi auzit vorbindu-se de ultimele furturi?

— Da, puţin. În „Expresul" de aseară era un articol despre asta. Nu era prea blînd în ceea ce vă priveşte, mai ales că faceţi tot ceea ce vă stă în putinţă, nu-i aşa?

— Puteţi să vă închipuiţi, dar sîntem presaţi din toate părţile.

— Aş fi mulţumit dacă aş putea să vă fiu de folos cu ceva, dar din păcate nu ştiu nimic.

— Nu pentru asta am venit, domnule Botkins. Vedeţi dumneavoastră, în dilema în care ne găsim fiecare dinte noi am făcut tot felul de supoziţii, dintre care unele mai năstruşnice, pentru a putea ajunge la o soluţie. Unul dintre noi a propus chiar să ne adresăm unei agenţii de pariuri şi atunci a fost pronunţat numele dumneavoastră.

— E adevărat că am ajutat recent Yard-ul să rezolve un caz dificil, am spus eu cu nonşalanţă, dar şi cu o oarecare mîndrie. Bănuiesc că pentru asta v-aţi gîndit la mine.

— Exact. Credem că „Maestrul flamand", aşa cum l-a denumit Express-ul, n-a putut încă să negocieze tablourile şi trebuie să fie în mare lipsă de bani. Unul dintre noi a sugerat atunci să facem apel la o agenţie, care să lanseze un pariu că hoţul

va fi prins în maximum zece zile. Astfél, dumneavoastră îi veţi putea observa pe cei care vor paria contra, deci pe cei care cred că hoţul nu va fi prins în acest răstimp. Este foarte posibil ca hoţul sau complicele său să primească pariul, cu speranţa de a cîştiga o sumă importantă, sau cel puţin suficientă, pentru a se descurca pînă cînd se mai calmează spiritele.

— Foarte ingenios, am spus eu admirativ. Şi eu să vă anunţ cînd cineva va face un pariu mai însemnat, iar dumneavoastră să-l urmăriţi.

— Exact, văd că m-aţi înţeles.

Inspectorul Elston se ridică şi zîmbi. Era clar că planul fusese imaginat de el şi că vedea deja momentul în care va fi felicitat de şefii săi, pentru că întinsese o capcană atît de ingenioasă „Maestrului flamand".

Tot răsuceam în cap planul căutînd o fisură. Un gînd îmi trecu fulgerător prin minte.

— Şi dacă hoţul crede că ştiu prea multe şi se hotărăşte să... mi-am dus degetul la tîmplă, mimînd că zbor spre o lume mai bună, imitînd zgomotul unei împuşcături.

Inspectorul Elston clătină din cap.

— E foarte puţin probabil. Atît dumneavoastră, cît şi agenţia vor fi sub supravegherea noastră permanentă.

— Sper. Şi mai e ceva. Ce se întîmplă dacă după zece zile omul nostru nu apare? Trebuie să plătesc pariurile din buzunarul meu?

— Ne-am gîndit şi la asta şi n-aveţi de ce să vă neliniştiţi. O parte din banii pe care societăţile de asigurare i-au avansat pentru recompensă vor fi alocaţi planului nostru şi ca atare veţi primi banii imediat. Dacă vom reuşi să prindem hoţul, cu ajutorul dumneavoastră, veţi primi o recompensă substanţială.

— În afară de cîştigurile mele, dacă-l prindem pînă în zece zile.

— Bineînţeles. N-aveţi nimic de pierdut, ci numai de cîştigat. Bănuiesc că acest gen de pariuri trebuie să atragă mulţi amatori.

— Da, fără îndoială, răspunsei eu.

— Atunci putem conta pe dumneavoastră.

— Fără grijă. Voi lansa pariul, zece la unu, pentru a atrage cît mai mulţi amatori.

— Aşa e bine. Voi căuta să apară în ziarele de mîine un anunţ. Apoi mă voi instala într-un apartament chiar în faţa agenţiei dumneavoastră şi cum apare un client care face un pariu mai mare de cincizeci de lire vă rog să-mi telefonaţi. Îl pun imediat sub urmărire.

Dimineaţa următoare, într-o pagină cu informaţii asupra afacerii „Maestrului flamand", apăru şi un anunţ prin care Godfrey Botkins făcu cunoscut publicului că primeşte orice pariu, la miza de zece la unu, în ipoteza că hoţul va fi prins într-un răstimp de zece zile. Pariurile vor fi acceptate timp de cinci zile. Dacă hoţul nu va fi prins pînă la orele 17 a zilei a zecea de la apariţia anunţului, agenţia va avea plăcerea să plătească pe toţi cîştigătorii.

Eram totuşi neliniştit. Dacă oferta mea ar fi atras o mulţime de amatori şi nici unul dintre ei n-ar fi fost hoţul sau un complice care ne-ar fi dus la el?

Inspectorul Elston mă chemă a doua zi dimineaţa să-mi comunice numărul de telefon al apartamentului de vizavi. I-am comunicat temerile mele, dar el mă linişti, spunînd că majoritatea oamenilor vor gîndi că dacă o agenţie de pariuri lansează un pariu atît de mare, înseamnă că e sigură de el, deci probabil că amatorii nu vor paria contra.

Intuiţia lui se dovedi justă. Am fost copleşit de telefoane, de vizite ale ziariştilor, ale confraţilor şi clienţilor, toţi dornici să ştie de ce eram atît de sigur de prinderea „Maestrului flamand". Dar nimeni nu fu atît de interesat ca să joace mai mult decît cîţiva şilingi pariind contra. Vizita cea mai interesantă a fost a unui domn, care se prezentă a fi inspectorul Fedwall, din Scotland Yard. Era destul de ciudat că nu era la curent cu ce se întîmpla în propria lui casă şi felul lui de a fi evaziv m-a făcut să devin bănuitor. Nu i-am spus nimic. Cum a plecat, însă, am telefonat la poliţie, ca să capăt confirmarea identităţii sale. Şi, într-adevăr, mi s-a spus că o persoană cu acest nume figura printre inspectorii lor. Am tras concluzia că e vorba de unul din acele cazuri în care mîna dreaptă nu ştie ce face stînga. Totuşi, ceva nu mi-a plăcut şi am continuat să fiu precaut.

În următoarele două zile s-au mai făcut cîteva pariuri, care nu depăşeau însă una sau două lire. Nu s-a întîmplat nimic din ceea ce spera inspectorul Elston. Poate că „Maestrul flamand" mirosise capcana.

A treia zi a venit la agenţie un bărbat îmbrăcat cu un impermeabil demodat şi murdar, care mi-a atras imediat atenţia. Individul privi de cîteva ori în spate, înainte ca să se apropie de biroul meu. Apoi îmi vorbi cu o voce înceată:

— Dumneavoastră sînteţi cel care oferiţi cota de zece la unu pentru povestea cu furtul tabloului?

I-am confirmat că eu eram acela.

— Ce vă face să fiţi aşa de sigur că „Maestrul flamand" va fi prins?

— Depuneţi banii şi o să aflaţi imediat, i-am răspuns.

Interlocutorul meu ridică din umeri şi scoase din buzunar un teanc de bancnote.

— Pariez pe cinci sute de lire că nu va fi prins.

— De acord, am spus eu, privindu-l drept în faţă.

Individul a spus că se numeşte Taggard şi şi-a dat o adresă în Chelsea. Am bănuit că ambele date erau false. Imediat ce a ieşit vizitatorul meu am telefonat inspectorului Elston, care m-a asigurat că Taggard va fi supravegheat de doi agenţi în civil.

Cîteva ore mai tîrziu, inspectorul Elston m-a sunat şi el la telefon.

— Noi îl supraveghem, dar sînt aproape sigur că nu el este hoţul. Cel mult un complice. „Maestrul flamand" se ascunde probabil pînă ce pariul va fi cîştigat. Cînd se va întîlni cu Taggard, ca să încaseze cîştigul, punem mîna pe el.

A trecut şi a cincea zi şi, la ora închiderii, am pus afară un afiş că nu mai primesc nici un pariu. Acum nu mai aveam altceva de făcut decît să aştept. Cel mult încă cinci zile. În afara pariului lui Taggard, toate celelalte erau mici. Totul îl indica drept vinovat, dar eu nu eram încă ferm convins. Amorul meu propriu era jignit gîndidu-mă la faptul că voi pierde pariul dacă „Maestrul flamand" nu va fi prins pînă într-a zecea zi. Mai era şi chestia cu aşa-zisul inspector de poliţie Fedwall, care mă obseda. Atunci m-am hotărît să fac o vizită la Scotland Yard, unde am aflat mai multe decît mă aşteptam.

În seara zilei a noua, inspectorul Elston îmi telefonă:

— Taggard n-a mişcat încă. Va trebui să aşteptăm să ia banii mîine seară, aşa cum bănuiam. Sînt sigur că în orele următoare ne va conduce la omul nostru.

— Perfect, inspectore. Păcat că nu l-aţi putut aresta în timpul prevăzut.

— Da, păcat. Dar important este să-l prindem şi, bineînţeles, dumneata nu pierzi nimic.

— Apropo, începui eu, ezitînd. Pentru că tot vorbim de banii pe care trebuie să-i dau mîine.

Elston mă opri şi mă asigură încă o dată:

— V-am spus că toate cheltuielile vă vor fi rambursate.

— Da, mă gîndeam însă că aţi putea să-mi avansaţi un cec, e o problemă de principiu, mă înţelegeţi, nu?

— Bineînţeles, o să vi-l aduc mîine, înainte de ora 17. Dar la cît se ridică suma?

Aveam cifra pregătită, i-am spus că am avut pariuri de 575 de lire, ceea ce făcea, la cota de zece contra unu, suma de 5750. I-am comunicat aceste cifre lui Elston.

— O să vă aduc cecul, dar vă rog să-mi scrieţi în detaliu fiecare pariu, ca să pot deconta la contabilitate.

Toată după-amiaza de vineri am fost încordat ca un arc. Pe la orele 16,30 biroul meu începu să se umple de oameni, căci cei care veneau să-şi primească banii pentru pariurile făcute pentru prinderea „Maestrului flamand" se alăturau obişnuiţilor clienţi de pariuri de curse de cai.

Acele pendulului meu vechi păreau că nu se mai mişcă. Se făcuseră orele 17 fără 5 minute şi nici Elston nu venise cu cecul, nici Taggard. Un minut mai tîrziu, Elston apăru surîzător, fluturînd un plic. El se apropie de ghişeu, cînd pe uşă intră Taggard. Elston l-a zărit şi s-a retras repede, ca să nu fie văzut. Taggard salută şi se apropie de mine. Mă uitai la Elston, care îmi făcu un semn discret să-l plătesc pe individ.

În momentul acela a intrat inspectorul Fedwall şi — înainte ca cineva să se dumirească ce se întîmplă — el şi agenţii care îl însoţeau i-au prins repede pe Elston şi pe Taggard de braţe. M-am uitat la ceas şi am zîmbit:

— Regret, dragii mei, am spus pariorilor dezolaţi, dar mi-e teamă că aţi pierdut. Mai sînt două minute şi „Maestrul flamand" a fost arestat sub ochii voştri. Iată-l, şi l-am arătat pe Elston, care se zbătea, scrîşnind din dinţi.

Am luat plicul care trebuia să conţină cecul meu şi, aşa cum îmi închipuisem, era gol. Elston nu a avut niciodată intenţia să-mi ramburseze suma cheltuită. El şi complicele lui Taggard îşi cronometraseră astfel intrarea în biroul meu încît să fiu obligat să-i plătesc pariul lui Taggard înainte ca Elston să-mi fi dat plicul. Elston ar fi ieşit atunci iute din birou, chipurile să-l urmărească pe Taggard şi amîndoi ar fi dispărut. Era un plan complicat, dar ingenios, şi ar fi reuşit, poate, dacă inspectorul Fedwall nu ar fi venit la mine încă din prima zi să mă întrebe ce ştiu. Aşa cum am mai amintit, mi s-a părut, atunci, ciudat că Fedwall nu fusese informat de proprii lui colegi de capcana pe care o întindeau, împreună cu mine, „Maestrului flamand". Dar n-aveam dreptul să mă îndoiesc de Fedwall. În ciuda aspectului său, care nu era cîtuşi de puţin cel al unui funcţionar al Scotland Yard-ului, el era totuşi inspector de poliţie. Faptul că nu ştia iniţial de proiectul nostru era explicabil, căci el nici nu exista în mod oficial. Numai eu am crezut în el, din pricina lui Elston, dar cînd m-am dus la Scotland Yard, în a cincea zi, am aflat trei lucruri uimitoare: în primul rînd, că sub numele de Elston nu figura nimeni la poliţie, apoi că Fedwall era într-adevăr inspector şi, în sfîrşit, că nimeni la Scotland Yard nu era la curent cu capcana întinsă „Maestrului flamand". La sugestia lui Fedwall am întins o altă cursă, cu ajutorul căreia a fost prins adevăratul hoţ care, în aceeaşi seară, a indicat locul unde ascunsese tablourile furate.

Nu mai e nevoie să adaug că povestea cu rambursarea cheltuielilor de către o companie de asigurare era pură invenţie. Totuşi Scotland Yard-ul mi-a acordat o gratificaţie pentru activitatea mea de detectiv amator. Am ajuns la concluzia că dacă m-aş gîndi tot atît de mult la cai cît la oameni, i-aş cunoaşte mai bine şi aş deveni un organizator de pariuri bogat.

ROY WIGKERS **Traducere: RADU VAIDA**

SPIONUL

CARE N-A EXISTAT NICIODATĂ

PAUL ŞTEFĂNESCU

Este îndeobşte cunoscut că memorialistica ce se referă la serviciile secrete conţine o mare fantezie, fapt explicabil, pe de o parte datorită dificultăţii de verificare a celor relatate, urmare a scurgerii unei perioade de timp mari de la cele întîmplate, ca o condiţie absolută ce se impune, timp în care multe urme dispar, iar pe de altă parte datorită tendinţei de exagerare specifică firii omeneşti. Pe lîngă toate acesteă, istoria spionajului conţine şi episoade mult deformate; lucru făcut în mod intenţionat, urmărindu-se un scop propagandistic sau de dezinformare.

Ca truditor şi istoric al unui domeniu atît de interesant şi dificil, propunîndu-mi să fiu cît mai riguros în cele relatate cititorilor din ţara noastră, uneori am reuşit cu mari eforturi să descifrez evenimente a căror descriere nu corespunde cîtuşi de puţin realităţii. Faptul este şi mai greu de înţeles atunci cînd autori ce se bucură de prestigiu în materie preiau fără nici un control şi discernămînt relatarea unor întîmplări pe care apoi le redau, la rîndul lor, perpetuîndu-se şi amplificîndu-se astfel evenimente care nu au existat! Se fac apoi legături, ipoteze şi se ajunge în final la concluzii neaşteptate, avansîndu-se posibile scenarii ale evoluţiei unor evenimente şi în final chiar ale omenirii... Fără a polemiza cu cineva, departe de noi această intenţie, ci din singura şi sincera dorinţă de a sluji adevărul, vom prezenta cititorilor un episod din duelul nevăzut al serviciilor secrete din timpul celui de al doilea război mondial şi care în realitate a avut un cu totul alt curs decît acela ce a fost relatat pînă acum în literatură.

Este vorba de o afacere veche, foarte cunoscută şi care, ca să fiu sincer, m-a fascinat mult timp. Eroul aventurii era un modest ceasornicar din Orcades, pe nume Wahring, alias Oertel, spion german, căruia, după cum s-a spus, i se datoreşte dezastrul înregistrat de britanici în octombrie 1939, la Scapa Flow.

După cum se ştie, în zorii zilei de 1 septembrie 1939 trupele Wehrmachtului nazist au invadat teritoriul Poloniei. A doua mare conflagraţie a secolului a început. La 3 septembrie, în semn de solidaritate cu Polonia, Anglia şi Franţa au declarat război Reichului nazist. Timp de 45 de zile pe frontul din Vest armatele inamice se tatonau reciproc, fără a se întreprinde din ambele părţi decît acţiuni de recunoaştere. A fost perioada pe care, după cum se cunoaşte, istoricii au numit-o a „războiului ciudat". Fără să mai ezite, iniţiativa avea s-o ia Hitler, acesta hotărînd să aplice cîteva lovituri mortale adversarilor săi.

În ciuda unui trecut glorios, Anglia nu mai era „regina mărilor", căci acum Germania dispunea de o flotă de război de temut, în care submarinele, faimoasele „U-boote", semănau distrugerea. Hitler îşi pregătise cu minuţiozitate mişcările şi conta pe un război fulger, bazat pe lovituri nimicitoare aplicate adversarilor săi. Astfel, mai înainte chiar de a fi lansat directiva de atacare a Poloniei, a ordonat — pe data de 21 august 1939 — deplasarea în Atlantic a unui convoi de vase, avînd în frunte nava corsar „Admiral Graf von Spee". Distrugătorul era însoţit de mai multe submarine moderne, înzestrate cu lansatoare de torpile perfecţionate, capabile să-şi atingă cu precizie ţinta de la o foarte mare distanţă.

La 8 octombrie 1939, submarinul U-47, comandat de locotenentul de vas Günther Prien, ce-şi avea baza în portul militar Kiel de la Marea Baltică, a primit misiunea să iasă în larg. Cînd a ajuns într-un punct anume, aşa cum specifica ordinul amiralităţii, a deschis plicul încredinţat. Misiunea ce-i revenea era strict secretă şi urma să fie înfăptuită după un orar ce trebuia respectat cu precizie milimetrică la o anumită dată: în noaptea de 13/14 octombrie, cînd nu era lună şi marea era în perioada de flux. Pe scurt, misiunea consta în următoarele: submarinul trebuia să pătrundă în rada golfului de la Scapa Flow şi să-şi lanseze torpilele asupra navelor ancorate, alegîndu-le pe cele mai importante.

Pentru cititorii noştri, amintim că cel care pregătise misiunea echipajului submarinului U-47 era contra-amiralul Karl Doenitz şi la acea dată nu se bucura încă de o faimă deosebită. Deocamdată el îndeplinea funcţia de comandant al flotei germane de sumbarine.

Imediat după masa de prînz, locotenentul Prien şi-a adunat echipajul în spaţiul strîmt al camerei hărţilor şi le-a împărtăşit obiectivul misiunii de

luptă. Era primul contact cu inamicul şi şansele de reuşită se anunţau îndoielnice şi pline de risc. Au trecut toţi la posturi iar încordarea sporea pe fiece moment. O cheie scăpată din neatenţie de un mecanic s-a transformat într-un zgomot asurzitor, sporind şi mai mult încordarea servanţilor.

Prien urmărea traseul pe hartă, verificînd în permanenţă coordonatele, conducîndu-şi nava spre obiectivul vizat. Era aproape miezul nopţii şi submarinul se apropia, navigînd la mică adîncime, de intrarea în golful în care erau ancorate numeroase vase militare inamice. Pentru a pătrunde în radă erau mai multe culoare invizibile: doar unul singur era practicabil, celelalte fiind minate. Aşadar trebuia ca submarinul să aleagă doar una din căile de acces. Vasul s-a strecurat cu prudenţă în strîmtoarea adîncă de 7 metri, pentru a nu intra în vreo plasă antisubmarină ori pentru a nu fi depistat de vreun post de pază de pe ţărm. Totul a decurs în ordine şi U-47 a reuşit să pătrundă neobservat în radă fără ca inamicul să se sesizeze de prezenţa sa. Prien a scos periscopul şi a aruncat o privire cercetătoare în jur; era ora 0,58. La dana cea mai apropiată se afla ancorată o navă. I-a comparat silueta cu planşele ce le avea înşirate pe pereţii cabinei: după toate aparenţele era vorba de nava „Repulse". Ordinul de atac sună scurt: lansarea a trei torpile de tipul „G—7"! Se produce o explozie formidabilă, dar paza aflată la ţărm, considerînd probabil că este vorba de un accident banal, nu-i acordă o atenţie prea mare. Ulterior, avea să se constate că Prien se înşelase în privinţa identităţii vasului inamic spre care ţintise: nu era „Repulse" ci „Pegasus". U—47 se îndreptă imediat spre o altă navă, un cuirasat, pe care-l torpilează la ora 1 şi 16 minute. Lovitura nimereşte în plin: nava se rupe în două şi se scufundă rapid, cu aproape întreg echipajul aflat la bord. Era „Royal Oak", construit în 1914, cu un deplasament de 29 150 tone; avea la bord 24 de ofiţeri şi 809 marinari. Precaut, Prien se mulţumeşte cu această victorie şi ordonă retragerea. Submarinul face cale întoarsă şi la orele 2 şi 15 minute iese din strîmtoarea ce proteja golful. Se dă alarma şi sînt aprinse proiectoarele de pe ţărm. Totul e luminat ca ziua iar cerul este brăzdat de rachete.

A doua zi, la orele 11,00 dimineaţa, BBC-ul îşi începe comunicatul cu ştirea că submarinele germane au pătruns în interiorul bazei britanice de la Scapa Flow şi scufundaseră cuirasatul „Royal Oak". După trei zile, la rîndul lor, germanii făceau cunoscut că submarinul U—47 a scufundat crucişătorul „Repulse". Era vorba de confuzia pe care am menţionat-o. De fapt, „Repulse" va ajunge pe fundul mării în decembrie 1941, fiind scufundat de japonezi.

Propaganda germană a făcut mare vîlvă în jurul succesului repurtat de submarinul U—47 pentru a ambiţiona şi alte echipaje care să-i urmeze pilda. Comandantul submersibilului, Günther Prien, a fost promovat căpitan de vas şi, împreună cu unii membri ai echipajului său, a fost invitat de Hitler la Cancelaria Reichului din Berlin. Führerul personal i-a prins pe piept Crucea de fier, Prien fiind primul marinar şi al cincilea militar german care de la începutul războiului a primit această înaltă distincţie nazistă.

În anul următor, Prien şi-a publicat peripeţiile expediţiei sale în cartea „Drumul meu spre Scapa Flow" *(Gunther Prien: Mein Weg nach Scapa Flow, Berlin, Deutscher Verlag, 1940, 192 pagini şi 64 ilustraţii).*

Pentru Amiralitatea britanică şi în general pentru Anglia, dezastrul de la Scapa Flow a constituit o surpriză dureroasă, zdruncinînd serios moralul combatanţilor şi mai ales al populaţiei, mitul de mare putere navală şi invincibilitatea flotei engleze fiind pînă atunci ceva de necontestat. Ce putea fi mai surprinzător pentru britanici decît pătrunderea, fără a fi descoperit, a unui vas inamic în principala lor bază navală, unde acesta a acţionat nestingherit, provocînd pagube considerabile în vieţi omeneşti şi material de luptă? „Royal Oak" era un cuirasat de temut şi urma să joace un rol important în războiul naval.

Amiralitatea britanică, analizînd cele întîmplate, a decis imediat, pentru a nu fi supusă şi la alte surprize asemănătoare, dispersarea şi mutarea temporară a lui „Home Fleet" (Flota militară) de la Scapa Flow, din insulele Orkney, situate în vecinătatea ţărmului nordic al Scoţiei, în trei porturi considerate mai puţin accesibile atacurilor navelor de război germane; este vorba de Firth of Forth, Firth of Clyde şi Loch Ewe.

Pe de altă parte, toate serviciile de securitate britanice au fost mobilizate pentru a regăsi pe omul a cărui intervenţie a făcut posibilă lovitura submarinului german; toate tentativele însă au eşuat, neducînd la nici un rezultat.

Dar pe măsură ce lucrurile tindeau să ia amploare, un fel de fobie faţă de spioni se contura tot mai mult, desprinzîndu-se în cele din urmă silueta unui agent fantomă incognito. La început, ca şi încarnarea omului invizibil al lui H.G. Wells, au putut fi observate doar urmele sale, apoi, progresiv un personaj în carne şi oase, posedînd un nume, chiar şi un altul de acoperire, o profesie şi o activitate au completat, în cele din urmă, imaginea sa.

Căpitanul Prien şi camarazii săi de pe submarinul U—47, îmbătaţi de succes, şi-au continuat incursiunile în apele inamice, provocînd numeroase distrugeri, pînă cînd, în zorii zilei de 10 martie 1941, angajîndu-se în luptă cu distrugătorul britanic „Wolverine" şi terminîndu-şi torpilele ce-şi greşiseră ţinta, a fost scufundat de o lovitură de tun de mare calibru trasă în plin. Majoritatea membrilor echipajului a pierit în valurile oceanului.

Arătam că succesul comandantului de vas Günther Prien a făcut, în timpul războiului, obiectul unei campanii propagandistice intense, destinate să aţîţe spiritul combatant al soldaţilor şi ofiţerilor nazişti. Brusc însă, în primii ani ce au urmat încetării marii conflagraţii, aureola lui Prien a început să fie disputată de un oarecare Wahring — sau Wehring, după unii — nici mai mult nici mai puţin decît un spion german care, de fapt, ar fi ghidat din umbră drumul submarinului U—47 prin culoarele presărate cu mine de la intrarea în rada portului Scapa Flow.

Prima dată, şi vom reveni asupra acestui lucru, a fost prezentat publicului datorită unui articol scris de Curt Riess, apărut într-un număr din „Saturday Evening Post", din primăvara lui 1942. Legenda creată în jurul lui Alfred Wahring este cît se poate de neobişnuită, prin lipsa de senzaţional şi modestia cu care este înconjurat protagonistul.

Se spunea că Wahring ar fi servit în flota lui Wilhelm al II-lea, urcînd treptele ierarhiei militare pînă la rangul de căpitan de vas. În această calitate a fost martor la sabordajul Marii Flote germane, petrecut la Scapa Flow în primul război mondial, pentru a nu cădea în mîinile Aliaţilor ce

învinseseră Germania. Evenimentul i-ar fi provocat un puternic resentiment, marcîndu-l pentru restul zilelor şi a jurat să răzbune cele petrecute atunci.

În acest scop, imediat după încetarea ostilităţilor, a solicitat să fie înrolat în „Nachrichtendienst", serviciul de spionaj militar german, condus pe atunci de colonelul Walter Nikolai (transformat apoi în Abwehr). De atunci, a continuat să lucreze pentru serviciile secrete germane, primind misiunea să-şi găsească o acoperire. Ca voiajor comercial al unei firme germane de ceasuri, în 1924 a plecat în Elveţia, unde s-a stabilit pentru o vreme, deprinzînd meseria de ceasornicar şi, în acelaşi timp, a obţinut şi un paşaport pe numele de Albert Oertel.

În 1927, la ordinul Abwehr-ului, Albert Oertel, care era de acum un ceasornicar foarte priceput, a plecat în Anglia, unde a hotărît să se stabilească definitiv, naturalizîndu-se în 1932 şi deschizînd un magazin de bijuterii şi ceasornicărie în localitatea Kirkwall, din insulele Orkney, reşedinţa arhipelagului Orcades, situat în nordul Scoţiei. Odată instalat, el a urmărit mişcările flotei britanice, documentîndu-se totodată şi asupra barajelor antisubmarine ce protejau rada de la Scapa Flow. Rapoartele sale detaliate le trimitea cu regularitate serviciului secret militar din capitala Reichului, condus de acum de amiralul Wilhelm Canaris, fost ofiţer de marină ca şi Wahring.

Cînd Marea Britanie a declarat război Reichului lui Hitler în 1939, Alfred Wahring, alias Albert Oertel, a întrevăzut posibilitatea de a răzbuna sabordajul flotei germane din primul război mondial. În vara anului 1939, Wahring a constatat că rada bazei navale a lui Home Fleet nu era protejată în mod corespunzător. Astfel, dacă o serie de culoare de acces, cum ar fi Hoxa Sound, Switha Sound şi Clesstrom Sound erau minate şi făceau imposibil accesul, în schimb intrarea răsăriteană în Scapa Flow, denumită Kirk Sound, era insuficient protejată, lipsind complet plasele antisubmarine dotate cu mine. Mai mult, într-un loc se aflau două vase scufundate între care rămăsese suficient spaţiu pentru trecerea lejeră a unui submarin. Wahring, cunoscător experimentat, şi-a dat seama imediat de carenţele existente şi a informat Centrala Abwehr-ului. Datele transmise mai departe au ajuns la O.K.W., însoţite de o hartă, pe care erau însemnate de către specialiştii Kriegsmarinei, căile de acces. Aceste date au fost coroborate cu altele culese în cursul unor observaţii aeriene, precum şi cu cele parvenite de la recunoaşterile submarinelor U—16. Doenitz, după cum am menţionat, a condus personal planul de atac al escadrei britanice. Astfel submarinul U—47, comandat de Prien, primeşte misiunea să pătrundă prin Kirk Soud la Scapa Flow, adică exact pe calea indicată de Wahring, ca fiind cea mai potrivită.

În noaptea de 13/14 octombrie 1939, U—47, în drumul său la Scapa Flow, a urmat întocmai acest traseu. Astfel, s-a născut legenda după care, mulţumită lui Wahring, agentul modest şi anonim, traseul ales s-a dovedit nefast pentru Home Fleet şi favorabil pentru U—47, înlesnind echipajului lui Prien să ducă la bun sfîrşit una din operaţiunile care prin îndrăzneala şi precizia (după cum menţionează *Gh. Buzatu: Războiul secret, Editura Junimea Iaşi 1973*) a stîrnit mare vîlvă şi emoţie la începutul războiului şi a rămas consemnată în istoria spionajului.

După o altă versiune, bijutierul în persoană a fost cel care a ghidat, cu ajutorul farurilor automobilului său, pe locotenentul Günther Prien, comandantul submarinului german, mergînd cu mare viteză la volanul maşinii pe faleza de la Scapa Flow. Au existat chiar şi afirmaţii după care Wahring ar fi urcat la bordul submarinului şi de acolo a ghidat întreaga operaţiune, după care s-a retras

în patrie satisfăcut că luase sfîrşit lungul său exil. S-a mai zvonit că acest episod s-a aflat la originea demisiei neaşteptate a lui sir Vernon Kell, care timp de 30 ani a fost şeful lui M.I.5, serviciul britanic de contra-spionaj şi deci şeful vînătorilor de spioni de pe solul Marii Britanii.

Evenimentul de la Scapa Flow a trezit interesul a doi istorici: unul american, Ladislas Farago *(„La guerre des grands espions", Ed. Stock, Paris, 1971)* şi altul britanic, Fitzroy Maclean *(„II etait 9 espions..." Ed. Tallandier, Paris, 1979)*, care fiecare, din cîte se afirmă în lucrările citate, au întreprins anchete personale pentru a elucida, eventual, unele aspecte ale episodului şi a evidenţia rolul jucat de Alfred Wahring.

Vom prezenta cititorilor, pe scurt, rezultatele la care au ajuns cei doi autori.

Ladislas Farago, examinînd mai întîi registrele marinei germane, a constatat că nu există menţionat nici un Alfred Wahring, căpitan sau fie simplu marinar, şi nici în cadrul Abwehr-ului. Nici un document aparţinînd serviciilor de informaţii ale marinei din timpul celor două războaie mondiale nu menţionează numele lui „Albert Oertel". „În extrem de voluminoasele arhive — afirmă Farago — nu am descoperit nici cea mai mică indicaţie care să dovedească că Abwehr-ul sau oricare alt serviciu secret german ar fi avut un agent figurînd pe statele de plată timp de zece ani, nici la Kirkwall şi nici altundeva în insulele Orcades". În interviurile luate foştilor conducători ai Abwehr-ului, nici unul nu a fost în măsură să confirme existenţa unui asemenea agent.

La Kirkwall nimeni nu auzise vorbindu-se de un „Albert Oertel" şi nici de vreun personaj care să corespundă descrierii sale, care să fi posedat un magazin de reparat ceasuri, în oraş sau în împrejurimi.

Convins că spionul de la Scapa Flow nu era decît o fantomă, Ladislas Farago, împins de scrupulozitatea istoricului, şi-a propus să răspundă la trei întrebări:

1. Unde şi cînd a luat naştere legenda lui Wahring?

2. De ce sursă de informaţii s-a servit Doenitz pentru a se decide să atace şi să-şi pregătească planul operaţiunilor sale privitor la Scapa Flow?

3. Pentru ce britanicii au acceptat o astfel de mistificare grosolană şi au persistat în ea pînă în anul 1963, afirmînd că versiunea incidentului de la Scapa Flow corespundea realităţii?

„Am studiat această afacere timp de ani — continuă Ladislas Farago — şi am urmat surse în R.F. Germania şi în Marea Britanie, am intervievat persoane competente şi am beneficiat de cercetări obiective, dar nu concludente, consultîndu-l chiar pe Juergen Thorwald *(despre obiectivitatea profesională, în general, a lui Juergen Thorwald ne rezervăm dreptul să avem reţineri – P.S.)*. În prezent, sînt în măsură să afirm că misterul spionului de la Scapa Flow a fost definitiv elucidat.

La prima întrebare, pot să răspund cu uşurinţă, cu toate că o fac cu regret, căci această parte a soluţiei enigmei proiectează o lumină defavorabilă asupra profesiei de ziarist *(Ladislas Farago este de profesie ziarist, n.a.)*. Wahring-Wehring-Oertel şi aventura sa au fost în întregime inventate de un... ziarist din Europa centrală stabilit la New York. Acest personaj care cunoscuse în ţara sa o reuşită profesională strălucită, a întîmpinat dificultăţi serioase cînd a încercat să-şi repractice meseria de scriitor în Statele Unite, a cărei limbă îi era puţin familiară. Bucurîndu-se de reputaţia oferită de trecutul său în Europa, i-a fost uşor să-şi comercializeze poveştile de senzaţie agenţiilor de informaţii americane, unor magazine şi chiar unor confraţi care, ca şi Riess, căutau cu aviditate noutăţi senzaţionale privind frontul din Europa, căci articolele asupra acestui subiect erau solicitate foarte mult la vremea respectivă pe piaţa literară.

Astfel, a luat naştere Wahring-Wehring-Oertel şi aventura sa a apărut în „Saturday Evening Post", în care autorităţile britanice l-au descoperit. Pentru a verifica cele relatate, M.I.5 s-a mulţumit (?) să trimită un agent la New York şi să-l interogheze pe autorul articolului, crezîndu-l pe cuvînt asupra celor relatate.

Cel de al doilea istoric, Fitzroy Maclean, menţionează, la rîndul său, în cartea pe care a publicat-o opt ani mai tîrziu, că, intrigat de episodul spionului de la Scapa Flow, a întreprins o anchetă personală pentru a elucida unele aspecte ale episodului şi a evidenţia rolul jucat de Oertel. Nedumerirea[1] i-a fost de nedescris atunci cînd surprizele au început să se ţină lanţ. „Îmi imaginam — menţionează Maclean — cînd m-am deplasat în micul orăşel Kirkwall, că voi avea curînd în faţa ochilor un Wahring alias Oertel octogenar, aflat la pensie, ducînd o viaţă liniştită. Mă gîndeam cum să-l abordez şi cum îmi va descrie participarea sa la tragedia de la Scapa Flow, pregătită cu atîta minuţiozitate. Am căutat adresa la care îl puteam găsi. De fapt, descrierea aventurii de la Scapa Flow făcuse obiectul relatării mai multor autori, care participaseră, mai mult sau mai puţin direct, la ea. Spre exemplu, Allen Dulles *(„Les grandes histoires d'espionage", Ed. Stock, Paris, 1969)* s-a referit, cu prilejul unui curs ţinut agenţilor C.I.A., la Wahring."

Graţie acestor descrieri,a spionului şi a misiunii sale, fantoma de la Scapa Flow începuse de acum să facă parte din istoria propriu-zisă a spionajului. Şi Wahring a devenit cu atît mai real, mai ales că Schellenberg, care îi succedase lui Canaris, a relatat incidentul în memoriile sale de după război *(Walter Schellenberg: Le chef du contre-espionage nazi parle – 1933–1945, Editions René Julliard, Paris, 1957)*, cu scopul de a arăta „cum pregătiri de lungă durată, inteligent organizate, au putut deveni importante şi în cele din urmă fructuoase" Realitatea acestor întîmplări a mai fost, de asemenea, recunoscută chiar şi de către cele mai înalte autorităţi britanice, mai ales dacă ţinem seama de faptul că în 1963 John Buloch în cartea sa privind

[1]. *Oare Maclean, fost general de brigadă şi subsecretar de Stat la Ministerul Apărării pe timpul lui Churchill şi Eden, diplomat de carieră, cînd s-a documentat nu a avut cunoştinţă de cartea lui Ladislas Farago...? Iată o enigmă care se adaugă şi lasă pe cititori s-o judece.*

„Originea și istoria serviciilor de contra-spionaj britanice", care conține o excelentă biografie a generalului Kell, șeful lui M.I.5, menționează referitor la afacerea de la Scapa Flow: „Era evident că germanii primiseră informații din partea unui spion. Și cum aceștia nu efectuaseră nici-o recunoaștere aeriană (?) înainte de intrarea în radă a submarinului U—47, era nu mai puțin evident că acest spion expediase în Germania un mesaj semnalînd prezența lui „Royal Oak" în acele zile acolo... Fapt care a constituit un eșec formidabil pentru securitatea britanică".

Unii istorici făceau scurte mențiuni la Oertel sau Wahring, dar absolut toți își bazau afirmațiile avînd ca sursă fie pe Schellenberg fie pe Riess. Fapt incredibil, dar la rîndul său Maclean nu a găsit nici el vreo urmă despre Wahring, Wehring sau Oertel, în ciuda studierii cu minuțiozitate a arhivelor Kriegsmarinei și Abwehr-ului. Istoricul, transformat în detectiv amator, și-a continuat cercetările și surpriza i-a fost și mai mare cînd a început să cerceteze locurile pe unde s-ar fi peregrinat Wahring, în insulele Orcades. Acolo nu a reușit să reqăsească nici cel mai slab indiciu de existența sau eventual de trecerea unui ceasornicar elvețian sau german. Singurul ceasornicar cunoscut în insulă era originar dintr-o veche familie de orcadieni, ceasornicari din tată în fiu de șapte generații. Mai mult, cînd a întrebat pe diverși localnici dacă erau la curent cu întîmplarea din timpul războiului, aceștia au dezmințit cu vehemență și au manifestat o mare indignare la auzul celor ce se spuneau. Și, în ciuda tuturor acestor fapte evidente, Amiralitatea britanică a înclinat să dea crezare faimoasei legende a spionului Wahring, cel puțin pentru o bună bucată de vreme.

Ce concluzii se puteau trage din această situație neprevăzută? După lungi consultări cu Amiralitatea britanică, s-a ajuns la concluzia certă că toată afacerea Wahring sau Oertel fusese pur și simplu creată de serviciile secrete naziste și pasată Statelor Unite, după intrarea în război a acesteia, pentru a da americanilor impresia că aliații lor britanici sînt neputincioși și incapabili (să nu uităm că americanii apelaseră la britanici pentru organizarea propriilor lor servicii!). În acest scop, pentru a da mai multă veridicitate, germanii s-au folosit de numele unui emigrant oarecare ce trecuse din Germania în Elveția și își dormea somnul de veci într-un cimitir obscur dintr-un sat de munte. Acesta fusese punctul de plecare, pe care apoi legenda se țesuse ca pe o canava, ajungînd în insulele Orcades.

Dar să examinăm și un alt aspect nu mai puțin semnificativ: din ce motiv Serviciile secrete britanice ale Marinei s-au lăsat antrenate în această versiune a cauzei dezastrului de la Scapa Flow? Probabil datorită raționamentului că germanii știau efectiv că nu se afla nici o plasă de protecție antisubmarină la intrarea în golful de la Scapa Flow. Această informație nu le-a putut fi furnizată de o recunoaștere aeriană și faptul a incitat Marina britanică să creadă că neapărat cineva trebuia să le fi furnizat prețioasa informație și în mințile ofițerilor de la Amiralitate; acel cineva a făcut-o, evident, în acele zile. În fapt, totul pleda să crezi că torpilarea lui „Royal Oak" nu putea fi opera unui singur spion, ci rezultatul unei operații minuțios executată cu mult înainte de începutul ostilităților, de către Serviciile secrete ale Marinei germane, mai concret al Secției S.K.L.3 din Înaltul comandament al Marinei.

În „memoriile" sale de război (*„Dix ans et vingt jours", Librairie Plon, Paris, 1963*), fostul amiral Doenitz dezvăluie că dispunea de informația că accesul prin partea de Nord—Est către Scapa Flow nu era închis de nici o plasă și de nici un baraj antisubmarin și bazîndu-se pe această mărturie afirmă că de la început a prevăzut un raid contra navelor britanice ancorate în rada golfului.

„Pe la începutul lui octombrie 1939, menționează Schellenberg, Wahring ne-a semnalat deficiențele privitor la securitatea radei. Primind această informație, amiralul Doenitz a ordonat locotenentului Prien să intre în port și să atace navele de război britanice. A fost fixată o întîlnire; Wahring trebuia să aștepte la intrarea în golf sosirea lui U—47, într-un punct situat la extremitatea lui Kirk Sound și să-i facă de pe uscat semnale luminoase; el va întîlni apoi submarinul utilizînd o barcă pneumatică și va pilota vasul folosind hărțile pe care le pregătise bazîndu-se pe informațiile obținute de la prietenii săi, marinarii prea vorbăreți. În ziua de 13 octombrie totul a decurs așa cum fusese prevăzut; Prien a reperat farurile automobilului ce staționa pe țărm, ce se aprindeau și se stingeau, transmițînd semnalul convenit. Wahring a urcat în barcă și de aici la bordul submarinului. El l-a ghidat pe pilot; astfel la orele zero 27,U—47 era în Scapa Flow, dar dana principală era pustie și doar două nave de război și cîteva distrugătoare se aflau ancorate. La orele 1 și 16 minute, submarinul a deschis focul și 20 minute mai tîrziu a început să se retragă atît cît îi permiteau de repede cele două motoare ale sale, în ciuda mareei joase și a curenților potrivnici. Wahring a pilotat în mod desăvîrșit submarinul, căci la orele 2,15 el se afla în plină mare, în deplină siguranță.

Se mai spune că în dimineața zilei de 14 octombrie, magazinul lui Wahring a rămas cu obloanele trase, iar apartamentul său era gol; mult mai tîrziu, automobilul care-i aparținea a fost găsit abandonat pe drumul spre Kirk Sound.

Albert Oertel nu mai exista, căpitanul Wahring își reluase identitatea și se afla în drum spre țara sa natală.

Doenitz elucidează el însuși o parte din misterul spionului de la Scapa Flow. „Încă de la începutul războiului proiectasem o acțiune de anvergură contra lui Scapa Flow, lucru perfect explicabil întrucît una dintre caracteristicile acestui ofițer excesiv de ambițios era de a reuși acolo unde alții au dat greș și mai ales că două tentative asemănătoare se soldaseră cu un eșec în primul război mondial."

La 6 septembrie, deci la trei zile după începerea ostilităților, Doenitz a căutat să se documenteze asupra problemei și a cerut lui S.K.L.III Serviciul de informații al înaltului său comandament, un raport asupra lui Scapa Flow, care a și fost întocmit pe baza unor informații cunoscute; acesta

i-a parvenit pe data de 9, dar s-a dovedit a fi descurajator, căci enumera o listă lungă de obstacole de netrecut şi de care S.K.L.III era absolut convins că se aflau plasate înaintea intrărilor.

Fără să se descurajeze cîtuşi de puţin, Doenitz a cerut atunci Flotei II aeriene a Luftwaffei să organizeze un zbor de recunoaştere deasupra regiunii, fapt care a avut loc pe data de 10, dar nu s-a putut obţine decît o singură fotografie clară, pe care figura navele ancorate în port şi nici urmă de apărare antisubmarină.

Entuziasmul lui Doenitz îşi găsise confirmare şi optimismul său părea a fi justificat, căci între timp începuseră să se adune pe biroul său şi alte informaţii mult mai încurajatoare. La sfîrşitul lui septembrie, comandantul Wellner s-a reîntors în Germania cu submarinul său după ce străbătuse în lung şi-n lat apele ce înconjurau insulele Orcades. Cum în perioada respectivă Hitler mai spera în încheierea unei păci cu Anglia şi interzisese orice atac al submarinelor în această regiune, Wellner îşi petrecuse timpul făcînd recunoaşteri şi observînd cu atenţie mişcările navelor britanice. Mai mult, el se aventurase chiar pînă în imediata apropiere a intrărilor din partea de sud a lui Howa şi Switha, pe care le-a găsit mai mult sau mai puţin blocate. Dar, la Holm Sound situaţia i s-a părut diferită. A descoperit epavele a trei nave de mărfuri zăcînd în Kirk Sound şi a reperat deasemenea o trecere strîmtă de circa 50 picioare lărgime ce ducea pînă la Lamb Holm, pe care a considerat-o relativ accesibilă şi jenată doar de cîteva epave risipite ici, colo.

La întoarcerea sa la bază, comandantul Wellner i-a înmînat lui Doenitz un raport foarte interesant privind nu numai aceste descoperiri pe care le făcuse, dar şi principalele puncte de reper şi obstacolele din această regiune.

În acel moment, cu toate că Doenitz nu se referă la el, Abwehr-ul a intervenit la rîndul său, furnizîndu-i de asemenea un raport. Acesta era bazat pe informaţii provenind din surse veridice, aşa cum toate serviciile de informaţii şi le procură în mod deschis, precum şi pe baza mărturiei unui agent sosit în timpul ultimei săptămîni din luna august. Nu era, bine înţeles, vorba nicidecum de Wahring, ci de un veritabil spion care lucra pentru căpitanul Menzel, aparţinînd Diviziei marine de la cartierul general al Abwehr-ului. Spionul era unul dintre cei mai buni agenţi, un ofiţer de marină comercială, căpitanul Horst Kahle, comandantul cargoului „Theseus", aparţinînd liniei maritime „Neptun"

El a făcut o descriere destul de completă a ambelor coaste ale lui Lamb Holm, pe care îl califica — „practic nelocuit". A mai semnalat, de asemenea, că nu există nici-o baterie antiaeriană pe coasta de sud, dar că reperase la vest trei grupe de tunuri grele. A mai spus lui Menzel că la Kirkwall, întreg oraşul nu vorbea altceva decît de starea precară a apărării Scapei Flow, că plasele anti-submarine se aflau în curs de reparaţie sau nici nu existau, cum era cazul căilor de acces dinspre Nord—Est.

La 25 septembrie, Doenitz a cerut flotei a II-a aeriene să efectueze o altă misiune pentru a-i aduce fotografii cît se poate de precise ale tuturor obstacolelor ce apără diversele căi de acces de la Scapa Flow. Două zile mai tîrziu, a primit o serie de fotografii excepţionale şi a cerut ca Luftwaffe să-şi înceteze orice activitate în zonă, pentru a evita să atragă atenţia britanicilor.

Înarmat cu aceste informaţii, Doenitz a conchis că ar fi posibil să se pătrundă în Scapa Flow, trecînd prin Kirk Sound, noaptea, în momentul cînd marea era în perioada de flux. El a pregătit planul operaţiunii şi l-a încredinţat spre execuţie lui Prien.

Cu toate cele arătate mai sus, mai dăinuie un mister inexplicabil: acela al automobilistului care cu ajutorul farurilor a ghidat submarinul în noaptea de 13/14 octombrie 1939, în ciuda măsurilor de camuflaj ce se ordonaseră. Acest incident, extrem de curios, a fost totuşi real, deşi nici o urmă de existenţa lui Oertel sau Wahring nu a putut fi regăsită. Există dovezi incontestabile despre prezenţa unui automobil care staţionase cu farurile mari aprinse, pe drumul situat pe ţărmul de la Kirk Sound în dimineaţa de 14 octombrie la orele 1 şi 20 de minute, adică exact în momentul cînd submarinul comandat de Prien se apropia de golf. S-a mai dovedit că automobilul respectiv a plecat brusc în mare viteză în direcţia Scapa Flow. Incidentul a fost semnalat pe de o parte de către Serviciile secrete ale Marinei britanice şi pe de altă parte de însuşi căpitanul Prien, care l-a descris cît se poate de detailat în cartea sa. „Cred, scrie el referindu-se la acesta, că eram privit de şoferul automobilului ce staţiona în faţa noastră şi care a demarat cu viteză în direcţia Scapa Flow".

Cine era acest şofer noctambul? Ce căuta el acolo la această oră neobişnuită din noapte? Putea să fie foarte bine un orcadian neglijent, aflat din motive profesionale sau într-o plimbare nocturnă... galantă şi pe care prezenţa unui submarin inamic nu-l interesa cîtuşi de puţin. Richard Deacon (*„A History of the British Secret Service"*, London, Frederik Muller, Ltd., 1969), un reputat specialist în domeniul istoriei spionajului, a emis ipoteza, analizînd cele întîmplate, că acest automobilist putea fi foarte bine un agent secret nazist trimis de către Abwehr să-l întîmpine pe căpitanul Prien sau de către Serviciul de informaţii al Marinei germane, pentru a controla acţiunea comandantului de submarin sau chiar, din motive necunoscute, să-i contracareze acţiunea!

Dacă naziştii ar fi exploatat imediat informaţiile de care dispuneau, aceştia ar fi putut scufunda nu numai o singură navă de război britanică, cum a fost cazul, ci toate cele trei bastimente de mare tonaj ancorate la Scapa Flow. Pentru ce nu a acţionat cu rapiditate? Poate pentru că, aşa cum se întîmplă de obicei, aveau îndoieli în privinţa autenticităţii informaţiilor ce le parveniseră, estimînd că această absenţă a oricăror măsuri de securitate a britanicilor era un bluf. Se mai poate lua în consideraţie, şi înclinăm să credem în aceasta, că Prien, lipsit de experienţă şi aflat la prima sa misiune de război, a preferat să părăsească cît mai repde teatrul de luptă surprins de prezenţa farurilor automobilului, considerînd că acesta îl reperase şi putea da alarma, atunci cînd a luat-o la goană.

În încheiere, se impune concluzia că Wahring sau Oertel nu a existat niciodată, el fiind produsul imaginaţiei colective a acelora care au căzut în plasa unei capcane ţesută cu rafinament în departamentele Abwehr-ului lui Canaris.

Aceasta este povestea spionului care n-a existat, un episod insolit din istoria serviciilor secrete...

PE LOC REPAUS!

UMOR • REBUS • CURIOZITĂȚI • CARICATURI

CA TRENE ÎN UNIFORMĂ

INFANTERISTUL

Că, pe jos, el merge, ci-că!
Asta-i vorbă într-o doară
Căci, cînd e la o adică,
Merge el pe jos, dar zboară.

ARTILERIA

Artileria dotată
Azi, atlet e, în armată.
Și secretul ei vi-l spun:
„Este sănătoasă tun!"

CAVALERIA

Cavaleria faimoasă
Azi, la pensie e scoasă.
Că-n armata nouă, vere,
Călărim pe cai putere.

AVIAȚIA

Orice turbo-reactor,
Pe-ntelesul tuturor
Are, clară, misiunea:
Turbură, reacțiunea.

MARINARUL

Numai el, în meserie,
Are nevoie, să se știe,
Fără să provoace sile
Să lucreze cu... torpile.

TANCHISTUL

O! Ce armă minunată!
Cînd ostașul e în tanc
Doar c-o virgulă schimbată
A și tras din tanc la țanc!

GENISTUL

E știut de un mileniu
Că-n armată ca și-n artă
De-opotriv-o facem fiartă
Fără și un pic de... geniu.

Teodor Mateescu

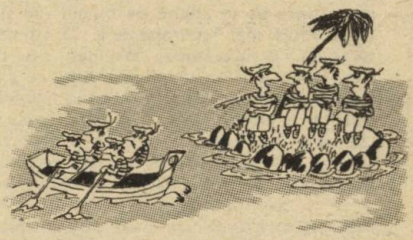

O statuie de dimensiuni gigantice, înfățișîndu-l pe Darius I, făcînd parte dintr-un ansamblu decorativ ce încadra una din porțile monumentale ale palatului său, a fost descoperită la Susa (Iran). Potrivit experților Oficiului național de conservare a monumentelor istorice din Iran și ai misiunii arheologice franceze de la Susa, este vorba „de una dintre descoperirile cele mai importante din ultimii ani, care va ajuta la cunoașterea artei, arhitecturii, istoriei și gîndirii din epoca ahemenizilor". Statuia, îngropată la cîțiva metri sub pămînt, este lipsită de cap. Regele, purtînd un costum persan, este prezentat într-o atitudine caracteristică statuilor egiptene, cu piciorul drept puțin în față. Pe poalele veșmintelor și pe soclul statuii se află zece inscripții în caractere cuneiforme și hieroglifice, redactate în patru limbi — persana veche, elamita, babiloniana și egipteana.

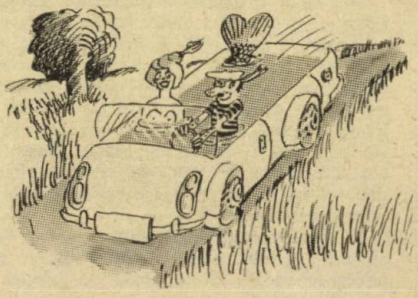

CURIOZITĂȚI DIN LUMEA ȘAHULUI

● În 1938, Botvinnik, viitorul campion mondial, a participat la turneul internațional de la Rotterdam. În partida cu Capablanca a ajuns într-o poziție deosebit de interesantă din care a făcut o combinație de 12 mutări și a cîștigat. Mare a fost surpriza lui Botvinnik cînd, în 1954, aflîndu-se la Amsterdam, cu ocazia Olimpiadei de șah, în vitrina unei cofetării a văzut un tort pe suprafața căruia, din zahăr de diferite culori, era desenată o tablă de șah cu diferite figuri de șah. Uitîndu-se mai atent, imediat și-a dat seama că este poziția din care în urmă cu 16 ani a pornit combinația cu care l-a învins pe Capablanca.

● Un poet arab din secolul al XI-lea — Ib El Mutaz — într-una din poeziile sale a preamărit practicarea jocului de șah, arătînd că este „un mijloc de alinare a unei dragoste neîmplinite", „un mijloc eficient împotriva beției", „un sfătuitor înțelept în arta militară" și „un prieten de nădejde în singurătate".

● Nu de mult, o cunoscută firmă americană de casete video a pus în vînzare o casetă avînd înregistrate lecții de șah pentru începători, cu o durată de două ore. Lecțiile sînt redactate și explicate de marii maeștri Seyrawan și Kristianssen. Surpriza acestei casete constă în faptul că în finalul ei este înregistrată și legenda șahului povestită de renumitul actor Orson Welles, fiul nu mai puțin renumitului scriitor de povestiri științifico-fantastice Herbert Welles.

● Unul dintre primele ziare care a început să publice rubrică de șah, încă din 1813, a fost „Liverpool Mercury". Cititorilor le venea însă greu să urmărească diagramele cu diferite poziții pe care le publica (pe atunci nu erau însemne tipografice cu figuri de șah), întrucît nu aveau cîmpuri negre și albe, damele erau reprezentate de un cap de femeie, iar pionii de puncte albe și negre.

● Califul Haddi (secolul al VIII-lea), adresîndu-se cîndva locuitorilor orașului sfînt Mecca, i-a blestemat pe cei care jucau șah, spunînd că ei perturbă obiceiurile și ordinea socială întrucît folosirea, în finalurile partidelor, a cuvintelor „șah-mat" înseamnă „stăpînul a murit".

ANGHEL VRABIE

(continuare în pag. 234)

ȘAHUL ȘI... MATEMATICA

S-a scris și s-a comentat mult despre faptul că șahul ar fi înrudit cu matematica, iar matematica, la rîndul ei, s-ar inspira din șah. Desigur, în aceste cîteva rînduri nu dorim să pledăm pentru una sau pentru cealaltă din... variante. Realitatea este că geometria tablei de șah, regulile de mutare a pieselor de șah, nenumăratele variante posibile la fiecare nouă poziție care apare pe tabla de șah, calculul mutărilor etc. etc dau o „notă" de logică în gîndirea șahistului, cum este și cea din matematică. Nu întîmplător șahiștii și în special cei fruntași sînt buni matematicieni și invers. Aceasta, desigur, cu mici excepții, nu înseamnă că pentru a juca bine șah trebuie să fii și un foarte bun matematician. Cum, de fapt, nici un foarte bun matematician, în mod obligatoriu, trebuie să ajungă un mare maestru la șah. Sînt, totuși, multe exemple de șahiști fruntași care au fost sau sînt foarte buni matematicieni: astfel, foștii campioni mondiali Emanuel Lasker și Max Euwe erau doctori în științele matematice, iar primul chiar savant cu lucrări de înaltă ținută științifică. Fostul campion mondial Mihail Botvinnik este doctor în științele tehnice cu lucrări valoroase în domeniul ciberneticii. Marele maestru J. Nuun din echipa olimpică a Marii Britanii, de curînd, a susținut lucrarea sa de doctorat mult apreciată de specialiștii în matematică. Marii maeștri români Mihai Șubă și Marina Pogorevici au terminat facultatea de matematică, primul avînd chiar unele reflecții deosebit de interesante și moderne asupra legăturii dintre șah și matematică.

Calculul neîncetat de variante pe care un șahist este nevoit să-l realizeze, după fiecare mutare a adversarului, are un alt specific decît gîndirea de calcul a matematicianului. Dar, pentru că vorbim despre șah, trebuie să recunoaștem că, în anumite momente și în anumite poziții, intervin elemente de matematică, cu care un bun șahist trebuie să se familiarizeze și pe care trebuie să le cunoască. Proprietatea geometrică neobișnuită a celor 64 de cîmpuri ale tablei de șah are o importanță deosebită în special în teoria finalurilor. Dar, pentru a fi mai expliciți, să dăm cîteva exemple:

Diagrama nr. 1. După cum observați, regele alb în încercarea sa de a ajunge pionul negru, în linie dreaptă, n-o să-l poată împiedica să se transforme în damă (1.Rh7 h4 2.Rh6 h3 ș.a.m.d.). În mod surprinzător însă, albul, printr-o manevră ingenioasă, reușește totuși să ajungă acest pion înaintat al negrului. Cum? Încercați și dv.

În **diagrama nr. 2** un singur pion izolat al albului reușește să facă remiză contra a trei pioni liberi legați ai negrului. Reușiți și dv.?

(Răspunsurile la cele 2 poziții le găsiți la pag. 238)

Panseuri

● În fața adevărului, omul cu mai multe fețe nu face față.

● Unii nu-și fac procese de conștiință din lipsă de martori.

● Flatăm persoana căreia îi zicem că muncește ca o albină. Dar cum lăudăm albina?

● De cînd a dat cinstea pe rușine, afirmă că munca nu-i o cinste...

● Știința nu înlătură întunericul. Îl explică.

Dialog în miez de noapte

Soldatul Stan, deşi are ceas (fosforescent), priveşte spre Cloşca cu pui: e miezul nopţii. Şi ce linişte! Să-ţi auzi gîndurile. Şi cîte gînduri îl mai năpădesc pe soldatul Stan, acum în post de santinelă... Iacă, de pildă, un gînd ce nu-i dă pace de cîteva zile: de ce a fost criticat aşa de aspru la ultima şedinţă UTC? Fiindcă, uite-aşa... Îşi alungă gîndul cu mîna. Dar gîndul revine... Ce naiba cauţi, tăntălăule, m-au muştruluit ăia la şedinţă, acu mă freci şi tu?! Dar gîndul rămîne ca un avion la bază. Fără zgomot. Ba da, se aude un foşnet în tufiş. Soldatul Stan tresare. Ia să fiu vigilent, c-apoi iară...

— Stai! Cine-i?

— Ce, măi ţîcă, nu mă mai cunoşti?!

— Stai că trag!

— Tragi ponoase... Măi flăcăiaş, nu-ţi fă păcate cu mine, femeie bătrînă. Ia te uită mai acătării. Nu ne-am mai întîlnit? Ce zici?

— Nu se vede, dar mă uit... Parcă, parcă... Dacă faci un pas te-am ras.

— Stăm de atîta vreme împreună şi te faci că m-ai uitat!

— Mătuşă, cu mine nu-ţi merge, eu sînt vigilent şi disciplinat!

— Zău? Bat-o s-o bată de tuse, că m-apucă din senin. Ce spui? Să vin mai aproape că nu prea aud.

— Stai! Las' că ştim noi cine umblă cu şmecherii din astea. Dacă-ai fi vreun spion mascat?

— Ai haz. Pe cuvîntul meu de femeie bătrînă că nu-s.

— Atunci te cred. Ce vrei, mătuşică?

— Să stăm de vorbă... Am auzit că matale, la trageri... pe-alături. Aşa-i?

— Mătuşă, dacă mă tragi de limbă, trag. Ştim noi unde baţi: din vorbă în vorbă să ajungem la tunuri. La alea noi, zece! Da-s prost? Unii, limbuţi...

— Muşca-şi-ar limba, tăntălăii. Matale, mut.

— Păi? Am fost dat exemplu.

— Pozitiv sau negativ?

— Nu-mi aduc aminte... Ascultă, mătuşă, vezi-ţi de treburile matale.

— Şi cu disciplina stai prost, dar prost de tot.

— Ei, am întîrziat şi eu două minute...

— Ore... Nu se cade, flăcăiaş.

— Stai! Sus mîinile! Acu să-mi spui cine eşti şi ce pofteşti, că am glonţ pe ţavă.

— Stau... Dar chiar nu mă recunoşti?

— Nuu!

— Sînt conştiinţa ta.

— Aoleu! Ce mult ai îmbătrînit! Cum să te mai recunosc? Hei, mătuşă, nu pleca. Stai! stai!

... Trompetul sună tare, parcă a răzbunare, chiar sub fereastra dormitorului. Stan sare din pat ca ars. Unde-i ghereta? Unde-i arma? Unde-i mătuşa? Lumina albă a zorilor trece prin fereastră şi se plimbă pe fruntea lui Stan. O simte ca pe-o mîngîiere de fată. Şi rîde. Ce bine că n-a fost decît un vis... Numai gîndul ăla iar revine... Nu se poate, trebuie neapărat să mai stau de vorbă cu... mătuşa.

JEAN GHELIUC

ÎNTRECERE

de A. CIURUNGA

Arma şi cureaua unui brav soldat
într-un miez de noapte s-au chemat
la o-ntrecere cinstită, de durată:
care să se poarte mai curată,
care mai frumos să strălucească,
onorînd ţinuta ostăşească.

Numai că ostaşul ce dormea pe-o coastă
n-a aflat nici pînă azi de-această
foarte de folos iniţiativă...

Şi-au pierdut, desigur, învoiala,
arma şi cureaua, deopotrivă —

iar soldatul a pierdut MORALA!

Din lumea şahului

(urmare din pag. 233)

● In staţiunea de odihnă Tihi din Polonia, a fost înfiinţat un club de şah în aer liber. Oamenii veniţi la odihnă, în această staţiune, au posibilitatea să joace şah în aer liber, pe nişte table de şah de dimensiuni destul de mari: un cîmp are un metru patrat, deci 8 x 8 m. Piesele au înălţimea între 30 şi 50 cm şi sînt confecţionate din ciment, avînd fiecare în jurul a 22 kg. Medicul şef al staţiunii este de părere că această îmbinare a gimnasticii minţii cu efortul fizic constituie un „medicament" deosebit de preţios atît pentru spirit, cît şi pentru trup.

● Criticul literar englez Laslly Stewen (1832—1904) compara personajele romanului satiric „Călătoriile lui Guliver" cu figurile de şah, întrucît acţiunile personajelor respective sînt condiţionate nu de trăsăturile lor de caracter, ci de „regulile jocului" stabilite dinainte.

● Filozofului englez Mortimer Collins, din secolul al XIX-lea, îi aparţine aforismul „Există două categorii de oameni: unii se supun împrejurărilor, iar alţii tind să supună împrejurările voinţei lor. Primii preferă să joace wist, ceilalţi — şah".

● La 19 septembrie 1902 a murit subit, în urma unui infarct, regina Belgiei, Marie Henriétte Anna. A rămas mărturisirea legendară a damei de companie a reginei consemnată de presa vremii: „Aseară, în jurul orei 19,30, maiestatea sa m-a invitat să jucăm o partidă de şah. După cîteva mutări a pierdut dama. Imediat după aceasta s-a ridicat de la masa de joc spunînd că nu se simte bine şi a căzut murind pe loc".

● În urmă cu cîţiva ani, un american în vîrstă de 95 de ani a reuşit, după o aşteptare de 65 de ani, să obţină mîna alesei inimii sale în vîrstă de... 93 de ani. Inima iubitei sale a tresărit numai după ce dragul său a cîştigat premiul I la un concurs de dezlegări de probleme de şah organizat de ziarul local.

Din lumea şahului

OSTAȘI ÎN LITERATURĂ

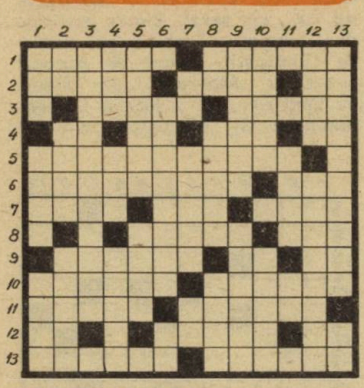

ORIZONTAL: 1. După cum ne relatează în faimosul lui roman de factură picarescă, tatăl eroului **Gil Blas de Santillana** „a slujit multă vreme în oastea monarhiei spaniole". ● Din volumul său **„Cîntece de vitejie"**, cu instantanee în versuri ale Războiului de Independență, am ales poeziile **„Dorobanțul"** și **„Povestea căprarului"**. 2. Anumit furnizor de arme pentru ostașii străvechilor voievozi ● În antologica lui lucrare **„Precursorii"**, **Aurel Vlaicu** ne este înfățișat ca **„primul sol al unui vis milenar, întîiul soldat căzut pe cîmpul de bătălie, cel dintîi sînge vărsat pentru trecerea Carpaților"** ● În fruntea tovarășilor! 3. Din volumele acestui cunoscut scriitor militar, amintesc **„Marinar de frunte"**, **„Cuvîntul de soldat"** și **„Am fost cu toții soldați"** (Ion) ● După cum istorisește **„căprarul Nicolae"** într-**„O scrisoare de la Muselim-Selo"** (cu ajutorul penei măiestre a lui G. Coșbuc), l-au prins acolo și pe acest nebiruit „împărat" al harapilor, **„că-l împușcase-ntr-un picior și-așa i-a fost sfîrșitul"**. 4. Crucea Roșie ● Ordin de transport ● „Cel Bun", supranume al unui rege gal ● Nichita Stănescu. 5. **„Divinul Brit"** care, în dramele sale de evocare istorică, a inclus o mulțime de ostași, spre a le spori veridicitatea. 6. În volumul său **„Cîștigătorul nu ia nimic"** se află și nuvela **„Soldatul s-a întors acasă"** (Ernest) ● Renumită stațiune balneară din Belgia. 7. **„Cîinele soldatului"** dintr-o cunoscută poezie a lui Grigore Alexandrescu ● Cuptor (reg.) ● Localitate în Costa Rica. 8. Semn exterior de respect obligatoriu pentru toți militarii ● Atenție! 9. Apărare... care folosește contraatacuri ● Exprimă durere ● Cu cîntec, înainte! 10. A scris povestirea **„Fuga"** (Aurel) ● În romanul său **„Noaptea așteptărilor"**, facem cunoștință printre alții și cu frunțașul-sanitar **Ilieș** (Nicolae). 11. Logodnica lui **Gheorghieș**, din nuvela **„Așteptarea"** de Ion Istrati, cu care se mărită în ajunul recrutării acestuia ● În genial-inspirata lui dramă **„Tobe în noapte"** ne relatează cazul soldatului Kragler, întors la vatră în timpul revoluției din 1918 (Bertolt). 12. Radu Oprea ● Bravul soldat ceh ale cărui peripeții în primul război mondial ni le-a expus cu mult umor și grotesc Jaroslav Hašek ● Oricare soldat! 13. **„... noștri"**, remarcabil ciclu de versuri ale „Bardului de la Mircești", din care amintesc poeziile **„Sergentul"** și **„Peneș Curcanul"** (neart.) ● Curcanul, la propriu!

VERTICAL: 1. A evocat eroismul ostașilor noștri în **„Epopeea Transfăgărășanului"** (Romulus) ● Din opera acestui mare dramaturg englez am ales piesele **„Armele și omul"**, **„Convertirea căpitanului Brassbound"** și **„Maiorul Barbara"** ● Cognomenul poetului roman Vergiliu, autorul celebrei epopei **„Eneida"**, în care ne relatează faptele de arme și peripețiile troienilor pribegi, pînă la stabilirea lor definitivă pe pămîntul italic. 2. Emil Racoviță ● Răzor (reg.) ● Munte în insula grecească Cefalonia. 3. Pseudonimul lui Tiberio Fiorelli, actor italian din sec. 17 care a creat un personaj pe jumătate soldat, pe jumătate arlechin, de mare succes în epocă. 4. Rîu în Elveția ● **„... lanulea"**, povestire fantastică a lui I.L. Caragiale, printre personajele căreia întîlnim pe **„Grănicerul ladului"** și **„Căpitanul Manoli"** ● **„Luptele din Munții..."**, tablou realizat de Ion Țarălungă și Adalbert Kromer. 5. Ne așteaptă în stadion ● Abuz. 6. **„Dansul sergentului..."**, cea mai apreciată dintre piesele dramaturgului englez John Arden ● Sieste! 7. De la stînga spre dreapta! ● Oraș în Birmania ● Bogdan Vasilescu. 8. Cap de coloană! ● Mănăstire unde se află înmormîntat capul lui **Mihai Viteazul** ● Cauciuc natural pentru tălpi. 9. Fiu și urmaș al lui Genghis-han. ● Localitate în NV Siberiei (U.R.S.S). 10. Sat în jud. Maramureș ● **„Soldatul..."**, una din piesele scriitorului american Albert Maltz. 11. Dintre stăvechile-i fabule amintesc **„Trîmbițașul și ostașii"** ● Sava Henția. 12. Una din poeziile acestui remarcabil poet român este intitulată **„Recruții"** (Tiberiu) ● În 1927, a pus în scenă la Berlin, cu mare succes, **„Aventurile bravului soldat Švejk"**, adaptare de B. Brecht după romanul lui J. Hašek (Erwin). 13. În romanul său **„La miezul nopții va cădea o stea"** remarcăm abilitatea cu care caporalul-cercetaș Mihai Ulea demască un grup de spioni naziști, care se străduia să afle secretul cifrului de comandament al regimentului „Moldova" (Theodor) ● Mereu în frunte!

Dicționar: DDA, REL, MOIN, CHEZ, AINOS, AAR, PWELA, OGODAY, TAREJA.

Dr. NICOLAE ANDREI

Anecdote

PE STRADĂ

Militarul — Păpușico, nu vrei să ne plimbăm puțin împreună?
Fata — Numai dacă ești din batalionul 3 artilerie!
Militarul — O, ce noroc! Chiar de acolo sînt! Dar de ce neapărat de acolo?...
Fata — Deoarece comandantul batalionului este tatăl meu...
Militarul — ...?!?

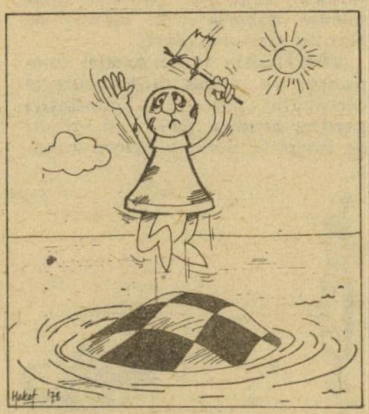

SENSIBILITATE

— Tovarășe sergent, știți că și o menghină poate trezi sentimente?
— Cum așa?
— Da... L-am văzut pe Pandele plîngînd cu degetele prinse-n ea!

RECORD

— Auzi, eu într-o oră, alergînd continuu am parcurs 15 km!
— Asta nu-i nimic! Eu într-o oră, alergînd încontinuu am reușit să scot 47 de minute!

ANANIE GAGNIUC

Glume

● — Alo, dragule! Cum te chinuieşti tu la instrucţie, prin ploaie, prin vînt şi soare! Cînd vii în permisie?
— Mîine!
— Aoleu, aşa de repede?!

● — Hans, de ce tragi fără oprire? Nu mai e nici un duşman în faţa noastră.
— Ai uitat că s-a dat ordin să luptăm pînă la ultimul cartuş?

● — Ascultă ostaş, de ce gloanţele tale nu lovesc ţinta?
— Nu ştiu, eu ţintesc bine, dar gloanţele iau o traiectorie curbă şi o ocolesc.

● — Am auzit, sergent Johann, că soldaţii tăi au fugit de pe cîmpul de luptă!
— Nu, domnule maior, greşisem startul şi ne-am întors să-l luăm din nou.

● — Ai trece prin foc pentru mine, Ionele?
— Uite ce e, dacă-ţi trebuia asemenea bărbat mai bine te măritai cu un pompier, nu cu un marinar.

● Un soldat dintr-o unitate de vînători căzu de pe o stîncă şi leşină. Cînd se trezi, sanitarul îi apropie bidonul de buze:
— Bea puţină apă, să-ţi revii, ai căzut de la zece metri!
— Şi, mă rog, de la cîţi metri ar trebui să cad, ca în loc de apă să-mi daţi whisky?

● — Care este datoria ta de planton?
— Să fiu vigilent.
— Şi ai fost?
— Desigur, şi prin somn am auzit cînd a venit sergentul în control.

● — Puştiule, spune-mi dacă este vreun pod peste rîul acela.
— Este.
— Pot trece tancurile pe el?
— Pot.
— Dar infanteria poate să treacă?
— Nu, pentru că lîngă pod este un cîine mare, negru şi rău.

● — De ce-i important să nu-ţi pierzi capul pe cîmpul de luptă?
— Pentru că n-aş mai avea pe ce să-mi pun casca.

M. B.

CU CÎNTEC, ÎNAINTE MARŞ !

ORIZONTAL: 1) Talentat poet militar, care şi-a potrivit inspiratele-i versuri pe portativul cîntecelor patriotice **„Partid al vrerii noastre“**, de Gheorghe Bazavan şi **„Aripi sub tricolor“**, de Mircea Neagu (Adrian) ● Ştefan Bănică. 2) Autorul marşului **„Zborul tricolorilor“**, pe versuri de Nicolae Nasta (Ştefan) ● Formaţie bărbătească, devenită celebră, a **Ansamblului „Doina“ al Armatei,** care a interpretat multe din cîntecele premiate la **Festivalul cîntecului ostăşesc „Te apăr şi te cînt, patria mea!“**. 3) Pseudonimul poetei Maria Cunţan, autoarea poeziei **„Pe sub fereastră“**, devenită cunoscută romanţă, datorită compozitorului Vespasian Vasilescu ● Autorul cîntecelor patriotice **„Tricolorul la Carei“**, pe versuri de Jean Gheliuc şi **„Vatră milenară“**, pe versuri de Nicolae T. Nicolae (Ion). 4) A jertfi ● Ovidiu Varga. 5) Două oraşe din China antică ● Tudor Jarda ● Partea către care curge un rîu. 6) Autorul cîntecului **„Ţară, doină“**, pe versuri de Nicolae T. Nicolae (Marcel). 7) Autorul cîntecului **„Dulce-i viaţa-n cătănie“**, pe versuri de Andreea Andrei (Ionel) ● **Autorul cîntecului „Scump pămînt al ţării mele“**, pe versurile lui Harry Negrin. 8) Cunoscut compozitor şi dirijor militar, autorul cîntecului patriotic **„Apărăm columne de lumină“**, pe versuri de Jean Gheliuc (Sergiu) ● În cîntec! ● Augustin Bena. 9) Horă românească ● **„Se-ntorc...“**, cîntec de Alfonso Castaldi. 10) Casa Centrală a Armatei (siglă) ● Autorul marşului **„Aviatori cutezători“**, pe versurile poetului de la 1 orizontal (Temistocle) ● **„... şi argint“**, vals de Johann Strauss. 11) Semnal feroviar ● Autorul cîntecului evocare **„Horia, Cloşca şi Crişan“** (Cătălin) ● Autorul cîntecului patriotic **„Suprema datorie“**, pe versuri de Nicolae Gastone (Karl).

VERTICAL: 1) Remarcabil compozitor de muzică uşoară, autorul cîntecului premiat **„Trandafiri pentru armata ţării“**, pe versuri de Angel Grigoriu şi Romeo Iorgulescu (două cuvinte). 2) **„Bărbatului cu... cît ţara“**, cîntec patriotic de Constantin Costoiu, pe versuri de Constantin Avram ● Autorul cîntecului **„Metroul“**, pe versuri de Emil Almăşan şi Marius C. Nica (Emilian). 3) A compus cîntecul

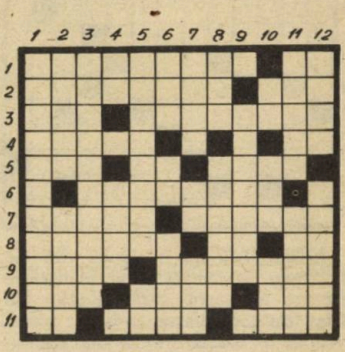

„Tinereţe, tinereţe“, pe versuri de Aristide Mircea (două cuvinte). 4) Părere! ● Operă de Jules Michelet. 5) Vîslaşi ● Prici! 6) E! ● Jean Grigorescu ● Veche monedă portugheză. 7) Prenumele lui 7 orizontal (2) ● Ovidiu Dumitru ● Haltă de c.f. în jud. Sălaj. 8) Cupă cîştigată în mai 1986 de echipa de fotbal „Steaua“ (siglă) ● Poem pastoral de Torquato Tasso. 9) A compus cîntecul patriotic **„Comandantul suprem“** pe versurile lui Mircea Block (Constantin). 10) Crucea Roşie ● Arie! ● Jaleş (Bot., reg.). 11) A scris versurile marşului **„Neclintiţi la datorie“**, de Iovan Miclea (Ion) ● Nume roman. 12) **„...ostaşi ai României“**, marş de Dan Beizadea, pe versurile lui Viorel Gh. Cozma (sing.) ● **„Supremele...“**, cîntec de Teodor Moisescu, pe versurile lui Emil Almăşan şi Marius C. Nica.

Dicţionar: RIM, UAN, IUDA, AVOS, IPU, JAI, CAIUS.

Dr. NICOLAE ANDREI

Fără cuvinte

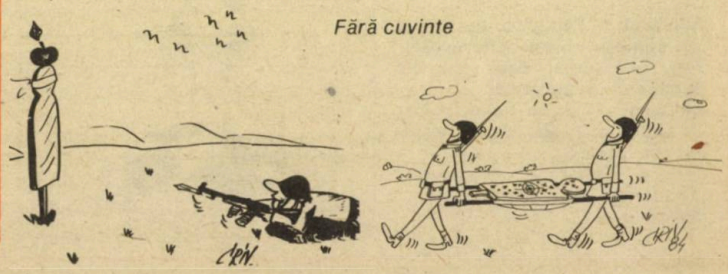

PE SCURT

● Motoarele avioanelor turboreactoare consumă într-o oră o cantitate de combustibil care ar fi suficientă unui automobil obişnuit pentru a efectua înconjurul globului pe linia Ecuatorului.

● Bătîndu-şi joc de tradiţia seculară care atribuia regelui, la încoronare, darul de a... vindeca scrofuloza prin simpla atingere cu mîna, Henric, în bătălia de la Ivry, rostea de fiecare dată cînd se rănea vreun soldat „Regele te-a atins, Dumnezeu să te vindece". Şi doar numai întîmplarea făcea ca unii răniţi să se vindece, şi nu mîna regală.

● Termenul sanscrit „vimana vidya" înseamnă ştiinţa de a construi şi de a pilota nave aeriene. Expresia aceasta fiind descoperită într-un text scris într-o limbă extrem de veche nu se poate referi decît la fapte concrete, ceea ce este, să recunoaştem, extrem de ciudat.

● Aruncătoarele de flăcări de astăzi s-au născut, de fapt, acum 1300 de ani şi se numeau focuri greceşti: un amestec de smoală, pucioasă şi salpetru dizolvate în petrol şi fierte împreună cu alte substanţe, era aruncat asupra inamicului, în special asupra navelor, prin nişte tuburi de metal. Incendiul provocat în acest fel era foarte primejdios şi nu putea fi stins decît cu oţet, nisip sau vin. Istoricii notează că, pentru a obţine mai mult vin, echipajele unor nave dădeau alarme false.

● Războiul de o sută de ani nu a fost cel mai lung război din istoria omenirii. Mult mai lungă a fost perioada în care spaniolii s-au luptat cu indienii araucani, care populau teritoriul Republicii Chile de astăzi. Războiul din Chile a durat fără întrerupere din 1535 pînă în 1722, adică 187 de ani! Pînă la urmă, araucanii au fost nevoiţi să capituleze.

● Se presupune că, pentru ultima oară în Europa, săgeata a fost folosită ca armă în renumita „bătălie a naţiunilor" de lîngă Leipzig, în 1813, cînd englezii au opus lui Napoleon un detaşament de arcaşi. Arcaşii trăgeau în medie 12 săgeţi pe minut, iar raza de acţiune eficace depăşea 200 de metri.

● În bătălia de la Waterloo, în timp ce mareşalul Ney citea statului său major ordinul primit de la Napoleon, un glonte i-a găurit hîrtia pe care o ţinea în mînă. Netulburat, Ney se scuză că este nevoit să sară peste un cuvînt şi-şi continuă lectura.

● Primul zbor supersonic a fost realizat la 14 octombrie 1947 de către Charles C. Yeager, la baza aeriană Edwards din California, cu un avion U.S. Bell YS-1 (Glamorus Glennis), cu o viteză de 1,015 Mach la o altitudine de 12 800 metri.

● Inginerul sovietic D. Poliakov, care de ani în şir se ocupă cu probleme de navigaţie aeriană şi aerostatică, a ajuns la concluzia că Napoleon Bonaparte a avut intenţia să lanseze asupra Angliei trupe aeropurtate! Operaţia urma să aibă loc cu ajutorul unor aerostate umplute cu hidrogen.

● La Muzeul Armatei din Londra se află, pe un piedestal de granit, statuia din bronz a unui cîine şi amprentele în gips ale labelor sale. În timpul unui bombardament, balonul de observaţie pilotat de sergentul Donavon a fost atins şi se apropia vertiginos de pămînt. Sergentul, grav rănit, nu a mai avut putere să-şi deschidă paraşuta. Atunci, cîinele care se lansase de multe ori cu stăpînul său a tras cu dinţii de maneta care forţa deschiderea paraşutei. Din cauza şocului puternic cîinele a murit, dar viaţa sergentului a fost salvată. Cîinelui i s-au făcut şi onoruri militare.

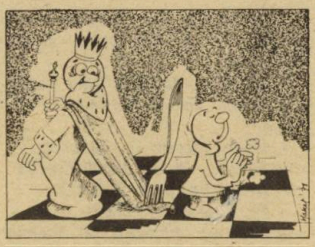

Culese de MIHAI BURDUJA

Fără cuvinte

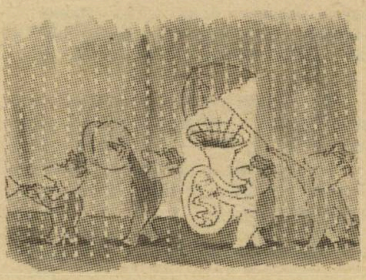

Caricaturi de locotenent-colonel Octavian Covaci şi locotenent Cristi Vecerdea

TRAGERI... LA POLIGON

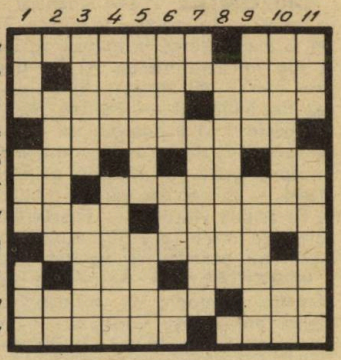

ORIZONTAL: 1) Trăgător de forţă ● Ies primii din concurs. 2) Disciplină indispensabilă pentru poligoane. 3) Sport al trăgătorilor... mascaţi! ● Poligon. 4) Poligoane. 5) A trage ● Centigram ● Le vezi prin lunetă! 6) Capăt de şurub! ● Poligon. 7) Gură de foc ● La coteţele pescăreşti (reg.). 8) Alt poligon cu semnificaţie militară! 9) În toiul tragerii! ● Urare (reg.). 10) Poligon ● Strop din strop! 11) Rezultatul unor trageri eficiente asupra ţintei ● Loc marcat în care se trage cu arma.

VERTICAL: 1) Încărcătură pentru trăgător ● Ţintă pentru anumite bombe ● Poezie eroică. 2) Vînat... trecut prin foc şi sabie! ● Trase din ţevi! 3) A privi cu ochi buni ● Toc de armă. 4) Prieten al lui Hercule (mit.) ● Adăpost pentru 1 orizontal (1). 5) Ghiulele... înroşite în cuptor ● Băutură etiopiană. 6) Plantă medicinală ● Început de practică! ● Ne dau de furcă. 7) Ochire la bază! ● Poligon. 8) Se antrenează la poligon. 9) Pumnul l-a consacrat ● Gîşte din vremuri străvechi. 10) Părintele comisarului Maigret ● Armă... la comandă! 11) Tragi... de jos în sus! ● Poligon.

Dicţionar: ROTINE, ORSAG, CEIX, TEGI, OMAG.

Dr. NICOLAE ANDREI

ESTIVALĂ

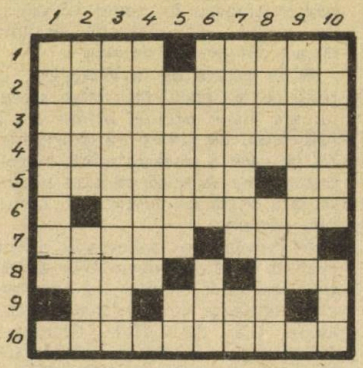

ORIZONTAL: 1) Loc amenajat... în mare! — La mare şi la munte. 2) De la mare pleacă la munte. 3) De la dig înfruntă marea. 4) Te duc prin munţii cei abrupţi. 5) Ca marea de înfuriată! — Pentru peştii din peşteri! 6) Îi poartă... cu vorba pe turişti. 7) A pătrunde... în mare! — Spre mare. 8) Muchie primejdioasă — Îşi petrece vara la munte. 9) Pe aripile vîntului! — Foarte departe de mare (pl.) 10) Ajunsă în mare, nu permite să fie depăşită!

VERTICAL: 1) Activitate cu transfer periodic la munte. 2) Pleacă din Munţii Căpăţînii — Te duc peste munţi de apă. 3) Din decorul peşterilor (sing.). 4) Şi-a petrecut ultimii ani în insula Capri. 5) Cu tulburări grave digestive (pl.) (med.) — Cap la mare! 6) Dezlănţuie taurii din arenă (pl.) — Îl întîlneşti la mare şi la munte. 7) Se îndrepta către Saturn, Venus, Jupiter sau Neptun (od.) — Ce depune... 8) Peşti din Marea Neagră, din familia nisetrului — Na greul pămîntului!... 9) Pici... în mare! 10) Cît vezi cu ochii... — ...cuprinsul mării!

Dicţionar: MULETE.

Dr. NICOLAE ANDREI

De vorbă cu un suporter

– De ce ţineţi cu această echipă?

– Pentru că ea este Steaua vieţii mele.

– Cu ce vă duceţi la meciuri?

– Cu dorinţa să cîştige ea mereu. Şi, cum este Stea, vreau s-o facă la un scor astronomic.

– În ce rînd staţi în tribună?

– În rîndul suporterilor.

– Cum vedeţi pe actualii ei jucători?

– Cu ochi buni, mai ales că nu port ochelari.

– Toţi sînt foarte tineri.

– Da! De aceea, la început, echipa semăna cu o emisiune de la televizor...

– Care?

– Steaua fără nume.

– Şi acum?

– A ajuns Steaua cu renume. Şi s-ar putea numi „Galaxia".

– De ce?

– A ajuns un conglomerat de stele.

– Ce aşteptaţi de la actuala echipă?

– Să nu fie Stea rătăcitoare în clasament, ci, ca orice astru, să se afle mereu sus.

– Adică o doriţi o Stea fixă?

– Exact. Fixă ca formă, nu ca formaţie.

– Unde locuiţi în Bucureşti?

– Fireşte, în cartierul Steaua.

– Aveţi un poet favorit?

– Pe Dumitru Stelaru.

– Pe cine admiraţi pe scenă?

– Pe cele două Stele.

– Nu înţeleg...

– Stela Popescu şi Stela Enache.

– Unde mergeţi vara în concediu?

– La Venus sau Neptun, unde, seara, privesc pe cer stelele.

– Ce îi doriţi echipei favorite?

– Să cîştige campionatul, cupa şi ce s-o mai nimeri.

– Vreau să vă mai întreb...

– Gata. Vine în staţie troleibuzul şi n-o să... Stea!

V.D. POPA

DEZLEGĂRI CUVINTE ÎNCRUCIŞATE

OSTAŞI ÎN LITERATURĂ: Lesage — Coşbuc — Arcar — Goga — To — Aramă — Osman — Cr — Du — Oda — NS — Shakespeare — Hemingway — Spa — Azor — Rel — Moin — Salut — Pst — Activa — Ah — Ci — Mihale — Crişan — Aneta — Brecht — Ro — Svejk — Om — Ostaşi — Pasăre

CU CÎNTEC, ÎNAINTE MARŞ!: Mierluşcă — Sb — Andronic — Cor — Rim — Pelearcă — Imola — Ov — Uan — Tj — Aval — Dragomir — Tudor — Dinicu — Eremia — Nt — Ab — Iuda — Viteiii — CCA — Popa — Aur — Uu — Ursu — Fisi

TRAGERI... LA POLIGON!: Tractor — Aşi — Geometrie — Scrimă — Romb — Hexagoane — Bea — Cg — Ne — Ub — Heptagon — Tata — Rotine — Pentagon — Aqe — Orşag — Decagon — Tro — Avarii — Semn

ESTIVALĂ: Post — Masiv — Altitudine — Stabilopod — Teleferice — Uţarită — Ei — Cicerone — Intui — Est — Tăiş — Mia — Vt — Mici — Geamandura

RĂSPUNSURILE ŞI SOLUŢIILE PROBLEMELOR PUBLICATE LA RUBRICA „ŞAHUL ŞI MATEMATICA"

Diagrama nr. 1: 1.Rg7 h4 2.Rf6 Rb6 (la 2... h3 3.Re7 h2 4.c7 Rb7 5.Rd7 şi ambii pioni se transformă concomitent în damă şi remiză) 3.Re5 h3 4.Rd6 h2 5.c7 şi din nou remiză. Nu se schimbă situaţia nici cu mutarea 3...Rb 4.Rf4 h3 5.Rg3 h2 6.R:h2 şi regele alb ajunge pionul negru. După cum se vede, albul se salvează cu ajutorul unei simple idei geometrice, adică drumul cel mai scurt pe o tablă de şah nu este, în mod obligatoriu, cel drept. În exemplul nostru drumul regelui alb de la h8 la h2 are şase mutări atît în linie dreaptă cît şi în zigzag. Totuşi, după cum puteţi observa din soluţia problemei, negrul este nevoit să piardă doi timpi pentru a împiedica pionul alb de pe coloana „c" să se transforme şi în acest fel albul reuşeşte să ajungă pionul negru de pe coloana „h". Manifestarea finităţii dintre distanţe este proprie nu numai tablei de şah. În matematică sînt studiate nenumărate corpuri geometrice cu distanţe neobişnuite între ele (aşa-numita metrică euclidiană)

Diagrama nr. 2: 1.Rg6 Rbb 2.R:g7 h5 (2... f5 3.Rf6 f4 4.Re5 f3 5.Rd6 şi remiză) 3.R:f6 h4 4.Re5 şi mai departe ca în finalul din diagrama nr. 1. 1... h5 2.R:g7 h4 3.R:f6 ş.a.m.d. 1... f5 2.R:g7 f4 3.Rf6 f3 (3... Rb6 4.Re5 şi remiză) 4.Re7 (e6) şi remiză.

Precizare. Şi ei au fost ostaşi Îi recunoaşteţi? — Da! Ei sînt: 1. Costache Antoniu; 2. Mircea Diaconu; 3. Ion Manolescu; 4. Horaţiu Mălăiele; 5. Ovidiu Iuliu Moldovan; 6. Constantin Tănase.

„AVANCRONICA"

SPORTIVĂ...

STELELE DE LA STEAUA

în viziunea caricaturistului Al. Clenciu

ION ALEXANDRESCU

EMERICH JENEI

ANGHEL IORDĂNESCU

TUDOREL STOICA

HELMUTH DUCKADAM

DUMITRU STÎNGACIU

ILIE BĂRBULESCU

ADRIAN BUMBESCU

MIODRAG BELODEDICI

ȘTEFAN IOVAN

LADISLAU BÖLÖNI

„AVANCRONICA" SPORTIVĂ...

MIHAI MAJEARU

LUCIAN BĂLAN

GAVRILĂ BALINT

ANTON WEISSENBACHER

MARIUS LĂCĂTUȘ

VICTOR PIȚURCĂ

MARIN RADU II

STELELE DE LA STEAUA

Dr. MARCEL GEORGESCU

MARIN NEAGU

PANĂ TĂNASE

DRUMUL EUROPEAN AL „STELEI" PÎNĂ LA MAREA FINALĂ DE LA SEVILLA

VEJLE— HONVED— KUUSYSI— ANDERLECHT

VEJLE,
16 SEPTEMBRIE 1985.

Steaua își începe „campania europeană" întîlnind pe Vejle Boldklub — campioana Danemarcei. Țara de origine a prințului Hamlet este cunoscută din poveștile populare ca o țară a vikingilor înalți, musculoși, bărboși. Fotbaliștii danezi, în majoritate, sînt masivi, atletici, adevărate forțe ale naturii. Și totuși unul dintre cei mai buni jucători danezi din toate timpurile măsoară 1,65 m și cîntărește 59 kg! Se numește Allan Simonsen și a plecat în 1972 de la Vejle pentru a juca 7 ani în Bundesliga vest-germană și apoi 3 ani în Spania. Întors acasă în 1983, Simonsen a reușit, datorită experienței căpătate și clarviziunii sale din teren, să pună în valoare calitățile fizice și tehnice ale tinerilor de la Vejle, ducînd echipa alb-roșilor la victorie în campionatul 1983—1984.

În primul meci contra lui Steaua, această formație viguroasă, disciplinată tactic, dornică de afirmare a fost ținută „în șah" de jucătorii pregătiți de Emerich Jenei și Anghel Iordănescu: 1—1.

BUCUREȘTI,
2 OCTOMBRIE 1985.

Partida retur a fost un adevărat recital dat în fața unui stadion arhiplin, Steaua cîștigînd clar cu 4—1, arătînd că a făcut progrese evidente, atît sub aspectul eficacității, cît și al fotbalului spectacol, cum tot atît de bine publicul de pe Ghencea a căpătat o identitate anume prin maniera de a se manifesta.

Primul examen internațional al sezonului 1985—1986 a fost astfel trecut cu brio, atît de „cei 11", cît și de cel de-al „12-lea jucător" — suporterii.

BUDAPESTA,
23 OCTOMBRIE 1985.

Steaua întîlneşte în turul II pe campioana Ungariei — Honved, fiind întrecută la limită (0—1) pe un stadion unde concurenţa televiziunii, care avea în program două meciuri, a făcut ca în tribune să nu se afle decît vreo 10 000 de spectatori. Ne temeam de presiunea publicului. N-a fost. Ne temeam de prestigiul lui Honved. Ai noştri l-au dejucat cu inteligenţă, pasînd repede şi precis în propria jumătate de teren. Auzisem că gazdele încep meciul în forţă. Primele ocazii, chiar mari ocazii de gol, le-am avut noi prin Piţurcă şi Lăcătuş. Steaua a controlat jocul în prima repriză, a fost ca un arc grupat în jurul lui Stoica şi Bölöni, dar de cîte ori s-a „întins" lansîndu-şi „săgeţile" n-a găsit, din păcate, ţinta.

Aşa cum se întîmplă deseori la fotbal, cînd unii ratează... O singură dată s-au „rarefiat" roş-albaştrii în prima repriză şi, pornind de la o intercepţie, contraatacul „honvezilor" s-a declanşat prompt pe traseul Cseh-Dajka-Bodonyi-Detari şi cu toate că Duckadam a fost cum se spune „pe minge", 1—0 împotriva cursului jocului.

Repriza secundă a avut un alt aspect. S-a intrat într-un joc de contre, periculos pentru ambele echipe. Putea fi, la un moment dat, 1—2 la şuturile precise ale lui Majearu şi Balint, dar putea fi şi 3—0 la acţiunile lui Bodonyi şi Detari, jucători de mare tehnicitate.

Steaua a făcut, minus finalizarea, unul dintre cele mai bune meciuri internaţionale ale sale în deplasare. Compartimentul forte a fost apărarea (gazdele au avut mai puţine ocazii de gol decît oaspeţii!), iar mijlocaşii şi-au îndeplinit, în mare parte, sarcinile de joc. O singură dată l-a scăpat Balint pe Detari...

BUCUREŞTI,
6 NOIEMBRIE 1985.

Pe stadionul Steaua, roş-albaştrii au reuşit o victorie mare: 4—1! A doua zi, în ziarul „Sportul" se scria: *„Am aşteptat o victorie la puncte – cum se spune în box –, dar am asistat la o victorie prin k.o., după ce Honved a fost numărat în picioare nu numai de patru ori, cum ar sugera scorul. A fost un k.o. total, un k.o. care, pe un ring, s-ar fi soldat cu aruncarea prosopului, într-atît de netă a fost superioritatea steliştilor la 2–0 şi apoi la 3–0, perioade în care campioana Ungariei încerca zadarnic să închidă culoarele (...)"* Cum a reuşit Steaua această victorie categorică? Există o cheie pe care antrenorul ungur Imre Komora, fost internaţional, a anticipat-o în seara din ajun a meciului, cînd a spus: *„Steaua este o echipă de valoare internaţională datorită mijlocului pe care îl are. Aici se va decide meciul"*. Nimic mai exact decît această anticipaţie. „Mijlocul" Stelei a avut o zi euforică. Semnalul l-a dat Stoica, ştafeta a preluat-o Balint, Majearu nu s-a lăsat mai prejos, iar Bölöni, „metronomul", a asigurat tempoul general al celor trei sprinteri. Aşa se face că Detari, care a produs o puternică impresie la Budapesta, a fost un jucător anonim. Verva celor patru a „tăiat" încercările oaspeţilor de a lega jocul. Bineînţeles că această mişcare permanentă a mijlocaşilor nu ar fi putut rezolva problemele jocului fără siguranţa deosebită a lui Bumbescu, fără furia de buldozer a lui Bărbulescu, fără „înşurubările" derutante ale lui Piţurcă şi chiar fără oportunităţile lui Lăcătuş (...). Acest 4—1, realizat în trombă, în dauna unei formaţii care avea şi avantajul unui fotbal cu palmares net favorabil în disputa cu echipele noastre, reprezintă un frumos succes în acest al doilea tur al Cupei Campionilor, un succes care obligă şi mai mult echipa lui... iată că nu putem găsi un nume, pentru că victoria este realmente a ECHIPEI.

BUCUREŞTI,
5 MARTIE 1986.

În faţa unei redute finlandeze numită Kuusysi Lahti, deşi a avut ocazii de gol cît în trei meciuri, Steaua nu a reuşit să înscrie: 0—0 în prima partidă din sferturile de finală. La cîteva zile după această întîlnire, ne exprimam convingerea că Steaua de la Helsinki nu va fi, cu siguranţă Steaua de la Bucureşti. Argumente: cunoaşterea adversarului, faptul că jocul retur va „curge" altfel cînd spaţiile de manevră sînt mai mari, reintrarea lui Lăcătuş — prototipul jucătorului de contraatac (absent la Bucureşti pentru cumul de cartonaşe) şi marea ambiţie a steliştilor de a demonstra că sînt mai buni decît elevii lui Voutilainen. Anticipam, de asemenea, că nici Kuusysi de la Helsinki nu va fi Kuusysi de la Bucureşti. Din simplul motiv că, pentru a se califica, finlandezii trebuie să marcheze şi, vrînd să înscrie, nu mai pot sta în defensivă cu două linii de cîte patru jucători. Şi aşa a fost la...

HELSINKI,
LA 19 MARTIE 1986.

Evoluînd excelent pe Stadio-olimpic străjuit de statuia legendarului atlet Paavo Nurmi, Steaua a cîştigat cu 1—0 în faţa campioanei Finlandei. Roş-albaştrii au dominat partida, impunîndu-se prin tehnică, viteză şi combinaţii spectaculoase. Golul a venit tîrziu, cu 5 minute înainte de sfîrşitul meciului, un gol pe care l-am aşteptat cu sufletul la gură, el fiind echivalentul unei calificări! Jucătorii noştri au luptat extraordinar (partida s-a încheiat cu o fază de atac a steliştilor); crezînd tot timpul în victorie au construit cu calm fiecare atac şi s-au apărat grupat, în faţa unei echipe surprinse de jocul nostru metodic. La

Helsinki, Steaua a arătat, o dată în plus, că este o echipă de valoare europeană, capabilă să atace culmile performanței. Să nu uităm că finlandezii de la Kuusysi Lahti sînt învingătorii a două formații de marcă în Europa: F.C. Sarajevo și Zenit Leningrad. Un succes al fotbaliștilor militari care a însemnat multă muncă, dorință de victorie și atașament față de culorile clubului.

BRUXELLES,
2 APRILIE 1986:

Anderlecht—Steaua 1—0. Să dăm „cuvîntul" presei belgiene de a doua zi. *Les Sports:* „Noi v-am prevenit: campionii României nu trebuiau priviți de sus! Chiar dacă nu au, deocamdată, un nume strălucitor pe firmamentul fotbalului european cum este cel al lui Bayern München, ei au făcut exact ceea ce trebuiau să facă pe stadionul din Parcul Astrid: și-au „adormit" adversarii cu un admirabil joc de pase, le-au închis toate unghiurile, au impus ritmul convenabil lor și toate acestea într-un spirit de joc pozitiv, fără panică, fără brutalități, fără complexe. Și publicul s-a lăsat hipnotizat!" *La Libre Belgique:* „În fața unei formații atît de dotate tehnic, foarte bine organizată, iute pe contraatac și cu capacitatea de a se regrupa rapid în defensivă cu 7 sau 8 jucători în fața unui portar excelent, Anderlecht n-a reușit decît o victorie la limită. Presingul românilor a fost necruțător. Dacă nu era golul lui Scifo, alb-violeții plecau fără nici o șansă la București". *Le Soir:* „A fost nevoie de o oră și un sfert de luptă dificilă pentru ca Anderlecht să marcheze un gol care îi dă o rază de speranță în tentativa de a ajunge prima oară în finala Cupei Campionilor. În fața unui adversar care, printr-un remarcabil joc colectiv, parcă i-a „cloroformizat", alb-violeții au avut numeroase dificultăți și nu vor pleca cu mari șanse la București". În *Sports Derniere*, antrenorul secund Martin Lippens conchide: „Adversarii noștri au fost totdeauna 4 sau 5 în jurul mingii. Ce pregătire fizică! În fața unui asemenea „presing" ne-a fost imposibil să ne facem jocul. Ținînd seama de aceste circumstanțe, 1—0 este bun. Important este că nu am primit gol. La București va fi mai ușor și cred că vom putea marca". Dar la...

BUCUREȘTI,
LA 16 APRILIE 1986,

Anderlecht nu a reușit să marcheze, primind în schimb 3 goluri unul mai frumos decît celălalt! Punînd mult suflet în comentariul său din „România liberă", Constantin Vrînceanu a încheiat astfel: *„Sîntem încă emoționați de superbele momente pe care le-am trăit pe stadionul Steaua, oferite de acești minunați fotbaliști care au luptat cu abnegație, cu totală dăruire pentru culorile sportive ale clubului lor, pentru prestigiul sportului românesc. Îi felicităm din toată inima pe toți cei care au jucat ieri și au obținut această înaltă performanță, îi felicităm pe antrenorii Emerich Jenei și Anghel Iordănescu care și-au dovedit și de această dată competența profesională, pregătind cu maximă atenție și pricepere partida decisivă cu Anderlecht. Se cuvin, de asemenea, felicitări conducerii clubului Steaua, în mod deosebit fostului internațional Ion Alexandrescu care, de ani buni, se ocupă cu competență de activitatea fotbalistică a clubului Steaua. După cum, adresăm felicitări tuturor acelora care, într-un fel sau altul, s-au ocupat și se ocupă cu pasiune, pricepere și dragoste pentru club de echipa Steaua, contribuind la afirmarea ei în arena internațională. Sîntem convinși că toți acești factori, oameni de bine, vor pregăti cu aceeași competență și pasiune marea finală de la Sevilla.*

Încă o dată, bravo, Steaua, mult succes, Steaua în tentativa de a cîștiga prestigiosul trofeu. Iubitorii fotbalului sînt alături de tine, așa cum au fost de-a lungul strălucitei tale cariere europene!"

Continuăm această rememorare a parcursului steliștilor spre marea finală cu cele afirmate în programul meciului Steaua—Anderlecht: *„Acum, cînt această echipă matură, echilibrată, cu jucători talentați, a reușit o performanță de mare prestigiu, poate cel mai important cîștig este că în această „campanie europeană" s-a născut o echipă care a învățat să joace*

pentru cei ce o iubesc şi care îl iubeşte pe cei ce o iubesc ...". Citind coechipierilor săi telegramele primite după calificarea în semifinale, căpitanul steliştilor, Tudorel Stoica, spunea: „*Este impresionantă dragostea acestor oameni. Ea ne dă forţă, elan, putere şi voinţă sportivă, menţinîndu-ne trează convingerea în izbîndă. Umăr la umăr, cum se spune, sîntem gata să luptăm pentru statornicii noştri susţinători. Cea mai mare bucurie a noastră este să le dăruim, lor şi nouă, victoria. Dar dacă nu o obţinem întotdeauna, suporterii nu trebuie să uite că nu jucăm singuri, că există şi neşansă şi neprevăzut, că în fond aceasta este lupta sportivă*".

Şi a venit ziua marei finale: **7 MAI 1986.** Partida de la **SEVILLA** nu a necesitat o supramotivaţie. A ajunge în ultimul act al „Cupei Campionilor Europeni" era visul fotbaliştilor militari. El nu s-a transformat în coşmar fiindcă nimeni nu le-a amintit, direct sau indirect, cît de important este acest meci pentru ei, pentru Steaua şi pentru fotbalul românesc.

Sarcina „victoriei obligatorii" i-a crispat pe barcelonezi, le-a frînat imaginaţia şi în unele faze le-a paralizat iniţiativa. În loc să înaripeze, să dea curaj, o mobilizare de genul „cîştigăm sau murim!" (cum a apărut într-un ziar spaniol în preziua meciului) i-a copleşit cu o răspundere excesivă care la loviturile de la 11 metri s-a transformat în teama paralizantă a unui eşec posibil. Unui jucător i se poate cere tot ce poate, însă nu şi victoria fără altă alternativă. Îndemnuri de tipul „Trebuie să cîştigăm!" cum s-au auzit frecvent la Sevilla, îl transformă pe fotbalist într-un „kamikaze" care, incapabil să lupte cu calcularea unui risc raţional, acceptabil, depăşindu-l pe adversar prin aptitudini, foloseşte supremul sacrificiu ca mijloc de luptă, acţionînd de regulă orbeşte, mai mult efectiv, decît afectiv-raţional.

Ai noştri au abordat finala cu îndrăzneală, cu un curaj dîrz şi prudent izvorît din încrederea celui ce ştie că poartă în sine şi cu sine o forţă interioară, autentică, reală, care se impune în faţa oricărei slăbiciuni a adversarului. Această în-

credere nu a apărut însă peste noapte, ea a fost rodul unei neobosite rîvne, adunate bob cu bob, fertilizate de renunțări și sacrificii conștiente, disciplinate și fără pauze.

Steaua a cîștigat finala în primul rînd pe plan psihologic — au apreciat majoritatea comentatorilor prezenți la fața locului, „duelul" Duckadam — „Barca" constituind apogeul unei seri incandescente. Lumea sportivă a fost în unanimitate de acord că pe stadionul „Sanchez Pizjuan", numele portarului echipei Steaua a intrat în istoria fotbalului prin cele patru penaltiuri consecutive apărate. Dacă în seara evenimentului, în orele ce au urmat fluierului final, cînd încărcați de o bucurie fără margini, ne-am refuzat somnul ore la rînd reducînd întreaga „poveste" la metaforica: „Și pămîntul i-a șoptit de patru ori la rînd pe ce parte să se culce", acum, după ce am revăzut de mai multe ori filmul întîlnirii, știm cu certitudine că nimic din ce s-a petrecut acolo, la Sevilla, n-a fost întîmplător, fiind rezultatul condensat a mii și mii de ore de antrenament, fotbalul ajuns la unul din momentele sale de răscruce.

Marile elogii sînt mute. De aceea nu vom mai rememora cerbicia și calmul lui Iovan, eroismul omniprezent al lui Bumbescu, luciditatea și asprimea lui Belodedici, meseria de înaltă clasă a lui Bărbulescu, abnegația lui Bălan, suflul și travaliul lui Balint, tehnica dezarmantă a lui Majearu, lupta epuizantă în avanposturi a lui Lăcătuș, Pițurcă și Radu II și nu în ultimul rînd extraordinarul efort al lui Bölöni care a ajuns prin forța lucrurilor să joace și la Steaua ca și la națională pentru o întreagă linie de mijloc. Și să nu-l uităm pe Tudorel Stoica, marele absent de la Sevilla, inima și plămînul, căpitanul acestei frumoase echipe.

Problema care se pune e dacă pentru noul suflu al fotbalului românesc avem nevoie de menținerea acestei echipe puternice. N-am vedea un alt răspuns decît cel afirmativ, căci efectul asupra ridicării cotei celorlalte echipe puternice ale noastre, ca și asupra națională, nu poate fi decît pozitiv. Altfel, riscul de a face din această atît de violent inedită ardere un meteor e real.

CRISTIAN ȚOPESCU

Dintre miile de gînduri

Cu riscul de a ni se imputa o anumită tendinţă de exagerare sentimentală afirmăm că aproape nimic din ceea ce s-a scris (şi s-a scris enorm) nu ne-a impresionat mai mult ca sutele de scrisori, telegrame, note telefonice, desene şi picturi trimise pe adresa Ministerului Apărării Naţionale, Clubului sportiv al armatei „Steaua"; redacţiei revistei „Viaţa militară"; personal jucătorilor sau antrenorilor echipei de fotbal **Steaua,** imediat după memorabilul meci de la Sevilla, care a făcut să tresalte de bucurie inimile a milioane de iubitori ai sportului românesc.

În cîteva cuvinte lapidare sau lungi epistole încărcate de superlative - atîtea şi atîtea gînduri bune, atîtea felicitări şi urări de noi succese pentru bravii noştri „vitezişti".

Cine sînt autorii?

Mai întîi suporterii, aceşti magnifici inimoşi ai stadioanelor, prezenţi mereu, pe ploaie, soare sau ger, acolo, în tribună, lîngă echipa favorită. Apoi, ceilalţi iubitori ai fotbalului, indiferent de... apartenenţa sportiv-sentimentală. Tineri sau vîrstnici. Cu preocupări dintre cele mai diferite: militari, elevi şi studenţi, muncitori, ingineri, profesori, echipaje de nave aflate undeva pe mările lumii, gospodine, primari ai unor comune, antrenori, preşedinţi de asociaţii şi cluburi sportive...

Şi nu numai scrisori din ţară, ci şi din R.F. Germania, Iugoslavia, Italia, Irak, Israel, Polonia, Turcia, Ungaria, U.R.S.S....

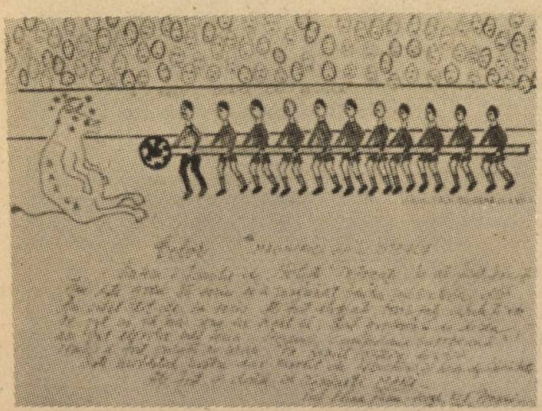

Impresionante manifestări de admiraţie şi preţuire: *„Calde felicitări şi mulţumiri pentru succesul obţinut"; „Bravo, Duckadam! Eşti un diavol sfînt!", „Bravo, Steaua, ne-ai încălzit inimile"; „Vă felicit în numele sportivilor şi cetăţenilor din comuna Bragadiru, judeţul Brăila"; „O, stea strălucitoare, ai făcut Barca s-o doară..."; „Un micuţ suporter de 10 ani, cu lacrimi pe obraz a fost alături de dv. în seara victoriei"; „Alese felicitări pentru strălucita victorie a echipei de fotbal din partea locuitorilor oraşului Brad, judeţul Hunedoara"; „Bravo Steaua, visul a devenit realitate"; „Vă mulţumim bravi eroi ai fotbalului românesc"; „M-aţi întinerit cu 20 de ani"; „Sînteţi în tradiţia armatei române şi asta trebuie să se ştie"; „Felicitări, voievozi ai fotbalului românesc"; „Bravo, Emmy, lordănescu şi întreaga echipă. Vă îmbrăţişează mult Năstase"; „Calde felicitări pentru senzaţionala performanţă. Centrala sportivă „Hapoel"; „Felicitări din toată inima şi aşteptăm cupa la Bucureşti, secretar club Beirut, Liban"; „Felicitări pentru cucerirea cupei europene 1986. A.E.K. Atena"; „Colectivul de oameni ai muncii de la Întreprinderea materialelor de construcţii Doaga, judeţul Vrancea*

Acuarele executate de elevi ai Şcolii nr. 8 din Focşani

propune a se face o statuie la intrarea în stadionul Ghencea pentru portarul Duckadam. Dacă se poate şi pentru ceilalţi jucători de la Steaua. În stînga statuii să se scrie „pe aici nu se trece!"; „Celor 15 stele mulţumiri din inimă"; „Felicitări echipei de fotbal Steaua pentru succesul repurtat şi pentru mesajul şi mîndria patriotică demonstrate"; „Bravo, campioni ai României şi ai bătrînului nostru continent"; „Consideraţia noastră"; „Cîştigînd cupa, pentru ţara noastră a mai răsărit o stea"; „Sînteţi lumina cea mai strălucitoare din constelaţia fotbalului românesc"; „Sticlarii turdeni vă transmit calde felicitări"; „În numele Ministerului Educaţiei şi Învăţămîntului, al tuturor elevilor, studenţilor şi cadrelor didactice vă transmitem cele mai calde felicitări"; „Personalul unităţii noastre militare, plin de entuziasm şi bucurie, felicită din inimă prima echipă română cîştigătoare a celui mai preţios trofeu european"; „Împreună cu milioanele de iubitori ai sportului din ţara noastră şi militarii din marea noastră unitate au trăit cu emoţie, racordaţi la cea mai înaltă tensiune în miercurea fotbalului românesc"; „Cel mai aprig suporter al Craiovei salută din toată inima echipa Steaua şi conducerea pentru succesul repurtat la Sevilla. Bravo Iordănescu, Craiova şi Dinamo au fost răzbunate"; „Vînătorii de munte vă transmit calde felicitări"; „Bravo, Steaua. Nu există cuvinte pentru a vă mulţumi destul"; „Militarii constructori aflaţi pe platforme industriale sau la irigaţii, pe întinsele cîmpuri ale Bărăganului, au trăit sentimente de adîncă emoţie şi înaltă mîndrie patriotică"; „Garnizoana noastră este în extaz"; „Vă mulţumim pentru bucurie, echipajul navei „Teleajen"... „Vedem în acest succes fără precedent în fotbalul românesc grija permanentă şi atenţia deosebită acordate de conducerea de partid şi de stat, de conducerea Ministerului Apărării Naţionale pentru asigurarea condiţiilor bune de pregătire";

enhorabuena por merecida y brillante conquista de
la copa de europa por el equipo steaua de bucarest.
juan antonio samaranch
presidente c.i.o.

Ambassade
de la République Algérienne
Démocratique et Populaire
Bucarest

pesident of steaua
calea plevnei 114
bucuresti

i congratulate to you and to your football team to the excellent
results in the european cup matches i wish you a olt success
for the final match and all the best in the future
president of hungarian football federation

Bucureşti
clubul de fotbal
„Steaua"

...Şi ce păcat că spaţiul nu ne permite să reproducem toate gîndurile pentru **„Steaua"** noastră.

Grupaj realizat de
JEAN GHELIUC

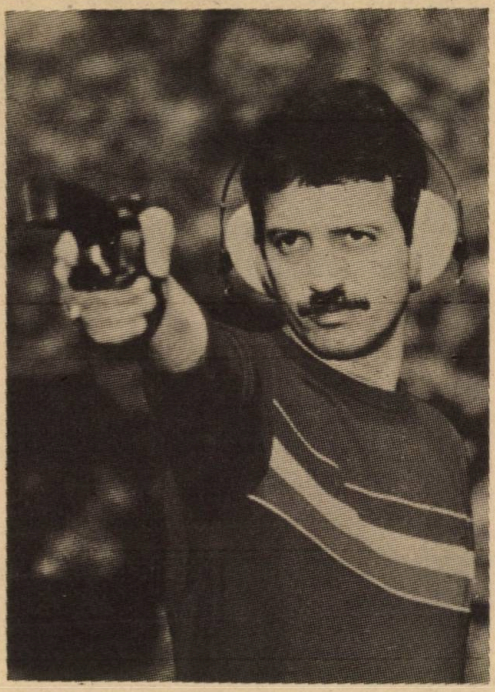

ION CORNELIU

Băiatul cu nervii de oţel

CORNELIU ION. Născut la 27 iunie 1951 la Focşani. Din 1969 este legitimat la Clubul **Steaua** fiind antrenat de Teodor Coldea.

Palmares: campion olimpic în 1980; medalie de bronz cu echipa la mondialele din 1974 şi vicecampion cu echipa în 1982; locul I cu echipa şi II la individual la campionatul european din 1975; campion european în 1977; vicecampion în 1981 (individual) şi 1983 (cu echipa); vicecampion olimpic individual în 1984.

Strălucit reprezentant al şcolii româneşti de pistol viteză, Corneliu Ion este unul dintre cei mai buni ţintaşi ai lumii din ultimul deceniu. Intrat definitiv în istoria sportului mondial se remarcă prin constanţa evoluţiilor sale, dovedind o stăpînire de sine uluitoare, calitate ce i-a adus multe victorii în concursuri cu participare valoroasă. Maniera în care a obţinut titlul olimpic la Moscova, în 1980, după un baraj antologic, a determinat multe agenţii de presă din lume să-l eticheteze drept „campionul cu nervii de oţel". Corneliu Ion exprimă modelul de perfecţiune în sport şi dorinţa de victorie. Un bărbat cu alură de actor „abonat" permanent la podiumul de premiere.

AUREL MACARENCU

O canoe mereu victorioasă

AUREL MACARENCU. Născut la 26 mai 1963. Palmares: dublu medaliat cu bronz la Campionatul mondial din 1985; două medalii de aur şi una de argint la ediţia din acest an a mondialelor. Descoperit şi antrenat şi astăzi de Serghei Filip.

Un nume nou s-a impus în sportul nautic şi bucuria noastră este amplificată de faptul că acest sportiv face parte din Clubul sportiv al armatei **„Steaua"**. *Aurel Macarencu este cel mai proaspăt campion mondial al canoei, învingător spectaculos la recentele Campionate mondiale de caiac-canoe desfăşurate la Montreal. Dublu medaliat cu aur, în probele de 1 000 m şi 10 000 m, sportivul militar s-a impus cu autoritate fiind portdrapelul flotilei româneşti la această competiţie. Dovedind o rezistenţă im-*

presionantă, dublată de o mare dorinţă de victorie, Aurel Macarencu a reuşit să „schimbe" în aur bronzul de la ediţia trecută a mondialelor. Cursa de 1 000 m canoe simplu a fost dramatică, lupta pentru primul loc angajînd alături de sportivul nostru pe sovieticul Ivan Klemtiev, cunoscut pentru forţa şi finişul său. Aurel nu s-a lăsat impresionat şi a trecut, în aplauzele celor prezenţi, primul linia de sosire. „Cele două medalii de aur mă obligă foarte mult – ne-a spus campionul mondial – şi mă voi strădui să-mi onorez cartea de vizită gîndindu-mă să repet „isprava" şi la Olimpiada din 1988".

Să-i dorim succes tînărului sportiv militar şi cît mai multe victorii pe pistele de apă!

performanţe

NICU VLAD

Haltera de aur

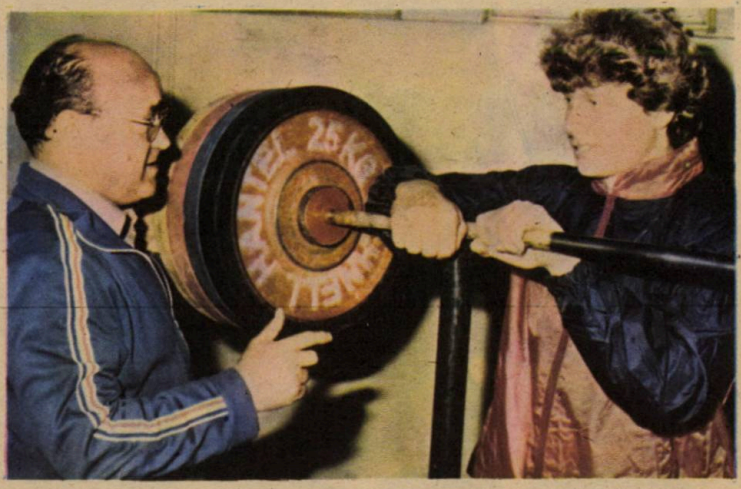

NICU VLAD. Născut la 1 noiembrie 1963 în comuna Piscu, judeţul Galaţi. Component al secţiei de haltere a Clubului sportiv al armatei **Steaua**, unde este antrenat de Ştefan Achim. **Palmares:** 3 medalii de bronz (smuls, aruncat şi total) la campionatele europene de juniori din 1982; medalie de argint (smuls) şi 2 de bronz (aruncat şi total) la campionatele de juniori din 1983; locul IV la campionatele europene de seniori din 1984; campion olimpic în 1984. Laureat al multor concursuri internaţionale în anii 1985 şi 1986; clasat printre cei mai buni halterofili ai lumii la categoria semigrea.

Între eroii Olimpiadei californiene, desfăşurată la Los Angeles, s-a aflat, spre cinstea sportului românesc, şi reprezentantul clubului **Steaua**, Nicu Vlad, care s-a impus într-o manieră categorică, „jucîndu-se" pur şi simplu cu haltera pe care a ridicat-o în triumf, uimind întreaga asistenţă. Cariera de excepţie a tînărului Nicu Vlad continuă spre meritul acestui Hercule timid şi cu privire uimită de copil. Îi dorim mult succes!

ŞTEFAN NEGRIŞAN

Tenacitate şi eleganţă

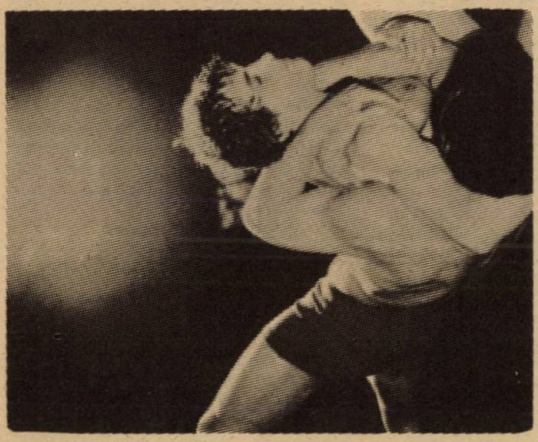

ŞTEFAN NEGRIŞAN. Născut la 9 septembrie 1958 în comuna Pecineaga, judeţul Tulcea. La **Steaua** *este antrenat de Gheorghe Şuteu. Palmares: medaliat cu bronz la campionatele mondiale din 1982; vicecampion european în 1982 şi 1984; campion mondial în 1985.*

La campionatele mondiale de lupte greco-romane desfăşurate în localitatea norvegiană Kolbotn, evoluînd excelent la categoria 68 kg, într-o companie valoroasă, reprezentantul Clubului sportiv al armatei **Steaua**, *Ştefan Negrişan a reuşit să răstoarne toate pronosticurile, învingînd detaşat principalii favoriţi, impunîndu-se clar în finala desfăşurată în compania sportivului sovietic Mihail Prokudin (6–0)! Agenţiile de presă au comentat pe larg această victorie, insistînd asupra calităţilor noului campion mondial: tenacitate, rapiditate, eleganţa stilului. Munca şi ambiţia l-au dus în vîrful piramidei pe Ştefan Negrişan la o vîrstă la care mulţi au renunţat să se mai gîndească la marea performanţă. Pentru reuşitele sale bravul sportiv militar merită cele mai sincere felicitări şi urări de noi succese!*

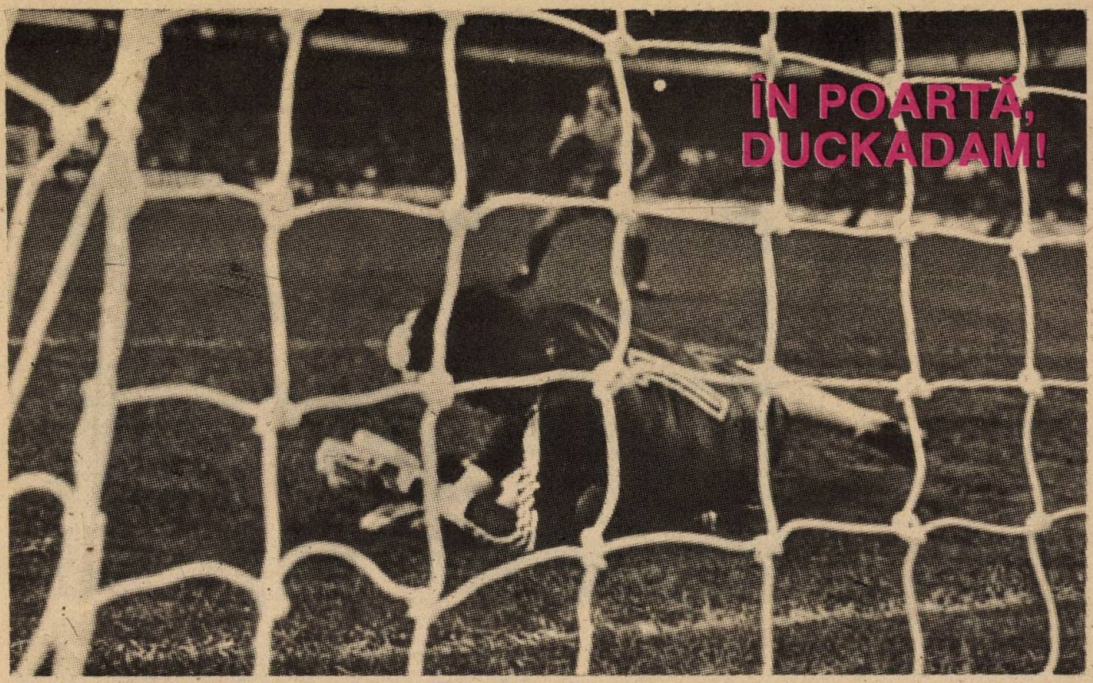

ÎN POARTĂ, DUCKADAM!

Ecourile finalei Cupei Campionilor Europeni, disputată la Sevilla pe stadionul „Sanchez Pizjuan" între Steaua Bucureşti şi F.C. Barcelona, nu s-au stins încă, comentariile continuă în jurul acestei dramatice dispute care a dat cîştig de cauză fotbaliştilor antrenaţi de Emerich Jenei şi Anghel Iordănescu. Această partidă memorabilă a intrat în istoria fotbalului mondial prin deznodămîntul care l-a avut, cînd la executarea loviturilor de la 11 metri portarul Stelei *Helmuth Duckadam* a apărat patru lovituri consecutive trase de cei mai valoroşi jucători spanioli. Această senzaţională performanţă a intrat şi ea în cartea recordurilor împreună cu autorul ei. Am invitat în paginile almanahului pe eroul de la Sevilla pentru a prezenta detaliat cititorilor acest ultim moment al finalei, „penaltiurile infarctului", cum le-au denumit agenţiile internaţionale de presă.

– *Te rog să „refacem" cele 9 minute de la Sevilla, în faţa unui stadion arhiplin care aştepta cu speranţe victoria favoriţilor.*

— Lucrul acesta l-am făcut pînă acum de cîteva sute de ori. Ce să-ţi spun? Echipa noastră jucase bine în cele 120 de minute regulamentare, dar nu reuşise golul victoriei, deşi l-ar fi meritat. Cînd arbitrul Michel Vautrot a fluierat sfîrşitul prelungirilor mi-am dat seama că singurele speranţe pentru succes rămăseseră în mine şi ca atare mi-am păstrat calmul pentru a face totul să transez în favoarea noastră disputa. L-am privit pe portarul spaniol, puţin cam agitat, şi atunci mi-am întărit convingerea că puteam cîştiga marele trofeu european. Toţi coechipierii mi-au urat succes şi, sincer să fiu, drumul pînă la poartă mi s-a părut cel mai greu. Cînd am ajuns în spaţiul dintre bare m-am liniştit.

– *Linişte care ţi-a fost probabil zdruncinată după ratarea primului penalti de către Majearu.*

— Ai să rîzi, dar n-a fost aşa! Pe mine mă interesa să apăr loviturile, de marcat eram sigur că au grijă băieţii!

– *Deci, execută prima lovitură pentru jucătorii spanioli Alesanco, căpitanul echipei...*

— Da, se apropie de balon, într-o fracţiune de secundă îi văd pendularea şi sînt sigur că va trage în dreapta, mă duc în partea aceea şi resping...

– *Urmează Pedraza...*

— Uff! Cel mai greu penalti. Bine tras, jos în dreapta, la unghiul barei, dar reflexul meu l-a anihilat. O clipă mi-a fost frică că după acest penalti m-am lovit la umăr dar n-a fost aşa şi i-am aşteptat la întîlnire pe Alonso şi Marcos.

– *Cărora le-ai apărat loviturile.*

— După ce a marcat Balint mi-am aruncat privirea spre centrul terenului unde era aşezată cupa şi mai mult ca oricînd am crezut în victorie. Lovitura executată de Marcos în stînga, la semiînălţime m-a solicitat cel mai mult pentru că era cea dinaintea unei mari izbînzi.

– *Crezi că dacă continua seria de penaltiuri ai mai fi apărat şi alte lovituri?*

— Greu de spus! Le-am apărat pe cele care trebuiau şi Cupa Campionilor Europeni se află acum la Bucureşti.

– *Comentariile de după finală te aşază, pe bună dreptate, în primele rînduri. Cum vezi tu isprava lui Helmuth Duckadam?*

— Îl felicit şi mă bucur că miile de ore de antrenament şi-au găsit încununarea cu prilejul unui mare moment fotbalistic. În fotbal, portarul poate foarte uşor să fie erou sau ţap ispăşitor, să nu uităm însă că şi el este un om, singur, acolo, între barele alea albe, care uneori îl ajută să treacă de la agonie la extaz...

– *Finala a trecut, urmează...*

— Pentru Helmuth Duckadam ar trebui să vină titularizarea în echipa reprezentativă, care în toamnă începe campania europeană. Dar lucrul acesta nu depinde numai de el. Oricum, eu am aruncat mănuşa pentru Lung şi Moraru. Aştept data „duelului"...

– *Succes, mult succes!*

ŞERBAN IONESCU

P.S. *La cîteva zile după dialogul nostru, Helmuth Duckadam a suferit o intervenţie chirurgicală. Operaţia a reuşit în totalitate şi eroul de la Sevilla îşi va relua în primăvară antrenamentele. Sîntem alături de tine, Helmi, şi te aşteptăm să vii între buturi!*

PERFORMANȚĂ ȘI PERSPECTIVĂ

Echipa de fotbal tineret-speranțe a Clubului Sportiv al Armatei „Steaua" a cîștigat, pentru a doua oară consecutiv, titlul de campioană națională, impunîndu-se clar într-o competiție la care au luat parte mulți jucători divizionari A. Jucătorii pregătiți de fostul internațional Radu Troi și-au trecut, așadar, în palmares un nou succes urmînd, evident, exemplul seniorilor, campioni ai Europei. Privind clasamentul, ne edificăm asupra valorii și competitivității tinerilor fotbaliști militari, care au făcut un adevărat galop de sănătate: 27 de victorii, 2 meciuri nule, 5 meciuri pierdute, golaveraj 102—20! Nu, nu am greșit cu nimic, elevii lui Radu Troi au înscris 102 goluri, stabilind un record al eficacității care, cu siguranță, va fi greu de egalat. Schimbul de mîine este asigurat pentru echipa din Ghencea, șapte dintre actualii titulari ai formației de tineret debutînd în prima Divizie. Antrenorul Radu Troi, căruia îi revin multe merite în alcătuirea acestei valoroase grupări sportive, echilibrat, sobru, bun profesionist, este invitat în paginile almanahului pentru un dialog despre fotbal, performanță și perspectivă.

– *Așadar, în patru ani de antrenorat ai cîștigat două titluri de campioană națională cu echipa de tineret-speranțe a Stelei, o performață notabilă avînd în vedere că îți desfășori activitatea la un club care are drept obiectiv permanent... marea performanță.*

— Este adevărat, un club fanion al sportului românesc cum este *Steaua* nu poate avea obiective minore și, ca atare, și noi la echipa de tineret ne-am străduit să fim la înălțimea așteptărilor și, drept vorbind, campioana Europei trebuie să aibă și un schimb de nădejde. Seriozitatea și ambiția cu care se muncește la secția de fotbal sînt de fapt argumentele succesului nostru care a fost posibil, în primul rînd, datorită condițiilor excelente de pregătire pe care le avem aici, în Ghencea.

– *Două vorbe despre „galopul" jucătorilor pregătiți de tine...*

— Clasamentul final cred că este edificator, scutindu-mă de orice comentariu. Am cîștigat cu 10 puncte avans față de a doua clasată, F.C. Argeș, noi 83 de puncte, ei 73 și cu 15 puncte față de ocupanta locului 3, Universitatea Craiova. Toți jucătorii au manifestat o poftă deosebită de gol și drept urmare am depășit suta.

– *Care a fost formația de bază?*

— Popa–Dan Petrescu, Stanciu, Petcu, Bolea (Dinu); Alexandru Marian, Breniuc, Ceaușilă (Manea); Goran, Florea Sorin, Craiu (Chircă).

– *Șapte dintre aceștia au debutat în Divizia națională A.*

— Da. Este vorba de Goran, Florea Sorin, Breniuc, Dan Petrescu, Stanciu, Ceaușilă și Petcu.

Cu siguranță și alți jucători din formația antrenată de Radu Troi vor debuta, în curînd, în Divizia națională A, sub culorile roș-albastre. Îi așteptăm cu încredere și îi felicităm pe toți pentru titlul de campioană națională, ediția 1985—1986. Succes și promitem să revenim în vara lui 1987 pentru comentarea celei... de-a treia victorii!

ȘERBAN IONESCU

N.R. Echipa de tineret-speranțe a Stelei se află în fruntea clasamentului și în noul campionat, o dovadă în plus că, în Ghencea, școala tinerilor fotbaliști merge bine

„EL MUNDIALUL" lui Maradona putea fi și al nostru

Desigur, este greu să desprinzi într-un spațiu restrîns cele mai semnificative momente ale Mundialului mexican. Se cunosc prea bine echipele clasate pe primele locuri, ba și copiii de școală au auzit de emblema sa Armando Diego Maradona, un jucător din cea mai bună rasă a sudamericanilor, contestat pînă la El Mundial '86, dar declarat în unanimitate, de astă dată, drept numărul unu mondial • Dacă finala a însemnat pentru specialiști și statisticieni o mină de aur sau o veritabilă încleștare de forțe între superba echipă a lui Carlos Bilardo, contestatul și el antrenor al argentinienilor, și mașina de fotbal vest-germană „dreasă și unsă" de Franz Beckenbauer, noi o vom considera o superbă manifestare pentru pace, dedicată Anului Internațional al Păcii și-i vom închina o însemnare în cadrul acestui grupaj • Să consemnăm două opinii care nu seamănă deloc, urmînd ca dumneavoastră, stimați cititori, să apreciați în care se găsește adevărul. La întrebarea lui Octavian Știreanu, în buletinul Fotbal '86, editat de Sportul studențesc, prin care directorului tehnic Mircea Lucescu i se reamintea un repros, rostit mai mult sau mai puțin răspicat, cum că n-a văzut cum în campionatul nostru „răsărea" Steaua, acesta răspundea printre altele: „Nu ducem lipsă de rivalități interne. Întotdeauna s-a zis să iau ba pe Craiova, ba pe Dinamo ca nucleu al naționalei." Nu precizează, actualul antrenor al lui Dinamo, cine i-o fi spus așa ceva. În schimb — chiar în vremea preliminariilor C.M. pe Steaua o recomandau jocul, poziția în clasament, ascensiunea ei, lucru confirmat și de extraordinara performanță și prin cîștigarea Cupei campionilor europeni. Tot în acel interviu, Mircea Lucescu ne mai învață: „A fost în creștere Craiova, apoi Dinamo, acum e Steaua — națională trebuia însă să aibă o activitate continuă și nedependentă total de mersul unei echipe sau alteia. Numai așa ne putem planifica pe o perioadă mai lungă de timp atît forma sportivă, cît și apogeul în planul performanței." Cum stăm cu planificările s-a văzut. Aici are dreptate spusa sa din titlu: „Ești tot atît de bun cît propriul tău rezultat". Și dacă ne gîndim numai la meciul cu Irlanda de Nord, unde a închis ușa blocului stelist, e limpede ce adevăr grăia • Abia la meciul cu Austria, disputat pe Ghencea și încheiat cu acel dătător de speranțe 4—0 și-o fi dat omul Mircea Lucescu seama unde și cînd a greșit • A doua opinie îi aparține lui Dumitru Constantin și a apărut în revista „Săptămîna" în vremea El Mundialului '86. Acesta susține că în mod nemeritat echipa națională a României a lipsit dintre participantele din Mexic, unde ar fi făcut o figură frumoasă din moment ce nu mai puțin de 25! jucători din formațiile învinse de Steaua se aflau pe înălțimile mexicane. E vorba de jucători de la Vejle Bold Club, Honved și Barcelona, prezenți cu naționalele lor. De aceea sînt false acele voci care și-au dat cu presupusul în presa de specialitate ajungînd la concluzia că dacă am fi jucat în Mexic în locul Irlandei de Nord nu am fi realizat mai mult de un punct. Dar cel care susține că ne-am fi calificat în faza superioară cu ce poate fi contrazis? • Am amintit toate astea nu dintr-o dorință de polemică, ci pentru a nu fi uitate așa curînd, nutrind convingerea fermă că tricolorii meritau și trebuiau să fie în Mexic! • Dar dacă mulți antrenori și-au dus echipele în Mexic, fiind obligați după aceea să-și dea demisiile, în mod cu totul neobișnuit cei care au stat acasă au fost mai liniștiți • Revenind, să notăm că o anchetă realizată printre ziariștii acreditați la Mundial a dat următoarea formație ideală: **Schumacher** (R.F.G.) — **Josimar** (Brazilia), **Bossis** (Franța), **Cesar** (Brazilia), **Amoros** (Franța) — **Fernandez** (Franța), **Maradona** (Argentina), **Ceulemans** (Belgia), **Careca** (Brazilia) — **Belanov** (U.R.S.S.), **Laudrup** (Danemarca). Alături de Maradona a întrunit unanimitate de voturi și fundașul francez Amoros. Numeroase voturi au mai primit de asemenea Burruchaga, Ptaff, Dasaev, Lineker, Butragueno și Altobelli • Curios, față de alte ediții, cea mai bună apărare a avut-o Brazilia, cu un singur gol primit în cinci partide • Cel mai bun atac a fost al Argentinei cu 14 goluri înscrise în șapte meciuri • Englezul Lineker, cu șase goluri, a cîștigat titlul de golgeter • Ordinea primelor trei clasate: ARGENTINA, R.F. Germania, Franța.

O FINALĂ pentru pacea mondială

Despre desfășurarea actualului campionat mondial, comentatorii nu vor înceta să scrie încă multă vreme. Cît a fost de ridicat nivelul tehnic și care dintre școlile de fotbal a fost mai puternică — școala europeană sau cea sudamericană —, chiar dacă titlul l-a luat Argentina lui Don Diego Maradona, iată numai două dintre întrebările care vor face să curgă fluvii de cerneală. Dar ceea ce cred că deosebește actualul Mundial de toate celelalte mi se pare a fi minunatul public mexican. Acest public extraordinar. Cald, entuziast chiar cu echipele ce înfruntau Mexicul. Să ai tăria să scandezi Mexico! Mexico! după ce echipa cu acest nume fusese eliminată mi se pare uluitor. Uluitor și pulduitor! Oare cum vor arăta de acum încolo stadioanele viitoarelor campionate mondiale fără mexicani?

EL MUNDIAL '86,

ARGENTINA

De altfel, agenţiile internaţionale de presă au transmis ştirea că preşedintele F.I.F.A. Joao Havelange, a remis unui reprezentant al guvernului mexican „Premiul pentru fair-play", atribuit pe merit fascinantului public mexican „pentru conduita sa exemplară în tribunele stadioanelor". Stadioane care arătau precum nişte temple ale fotbalului. Desigur, cu înţelepciunea pe care i-o dau cei 75 de ani ai săi, Joao Havelange s-a ferit să facă vreun comentariu despre atitudinea nu tocmai ortodoxă a suporterilor mexicani în afara arenelor.

Oricum, după tragedia petrecută anul trecut pe stadionul belgian Heysel, este încurajator ca la o competiţie grandioasă precum El Mundialul '86, cu cei mai diverşi suporteri: englezi, nord irlandezi, uruguayeni şi paraguayeni — i-am citat pe cei mai puţin cuminţi dintre ei — să nu existe „evenimente". Cu atît mai mult, cu cît actuala ediţie a „Cupei Mondiale" a bătut toate recordurile în ceea ce priveşte numărul spectatorilor. La cele 52 de meciuri disputate timp de 30 de zile au asistat 2,5 milioane de iubitori ai fotbalului. O cifră formidabilă dacă ne gîndim că cu patru ani în urmă, în Spania, cînd s-a trecut la formula de 24 de echipe, s-au înregistrat cu 700 000 de spectatori mai puţin.

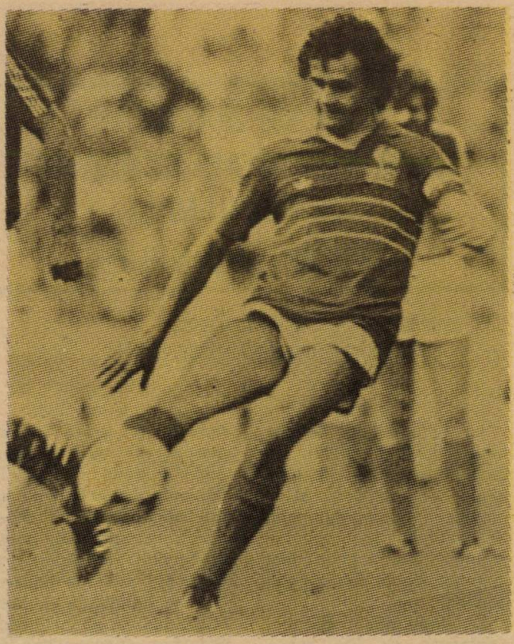

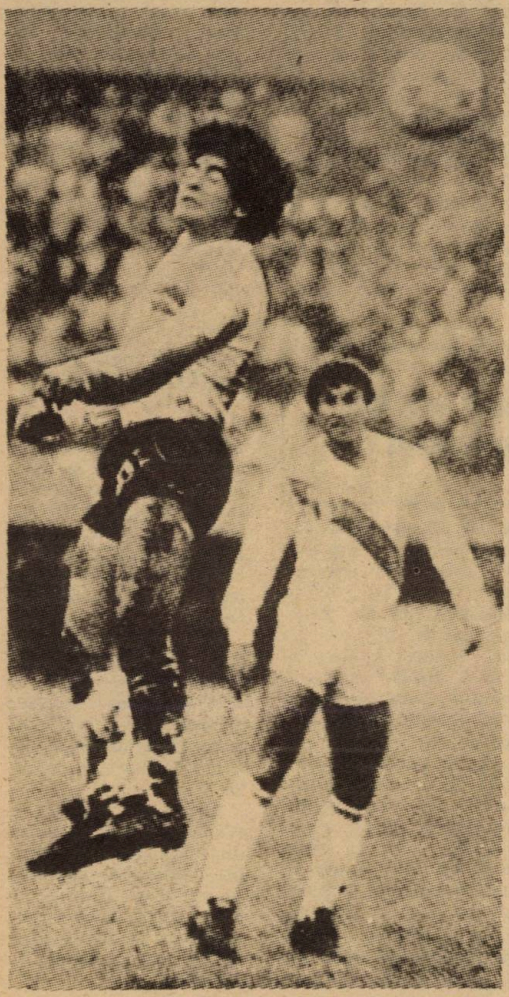

Şi pentru ca El Mundialul '86 să se încheie superb, organizatorii mexicani au adresat din vreme spectatorilor prezenţi la finala Argentina — R.F. Germania rugămintea să se îmbrace în alb, în semn de manifestare a dorinţei de pace a tuturor. Şi astfel finala s-a înscris ca o originală şi elocventă sărbătoare a „Păcii mondiale". Ce sublime momente într-o mare finală desfăşurată pe celebrul „Azteca", într-un fair-play desăvîrşit. Porumbei albi zburau în linişte şi pace peste un stadion îmbrăcat sărbătoreşte în alb. Porumbei care simbolic au poposit şi pe gazonul verde, acolo unde se poate juca şi fără patimă. Iar în locul obositoarelor panouri publicitare — din pricina cărora antrenorul argentinian Cesare Menotti declara că nu se mai văd golurile — să apară o paletă bogată de inspirate simboluri ale păcii. Încît putem zice că finala mare în care a triumfat Maradona în faţa lui Rummenigge a fost o adevărată încîntare — o finală pentru „Pacea Mondială".

Marea finală a trecut de acum în amintire prin aceşti albi porumbei şi curgerea din înaltul cerului a milioanelor de confetti şi papelittos, mai strălucitoare decît oricînd. Mexicanii — popor de ginte latină — merită cu prisosinţă, pentru această mare sărbătoare a „Păcii mondiale" oferită întregii lumi, în Anul Internaţional al Păcii, stima şi admiraţia noastră. Întreaga manifestare mi se pare acum, cînd şi copiii cunosc echipa învingătoare şi pe starul ei Diego Amando Maradona — mult mai importantă decît partida în sine. O adevărată finală pentru pacea mondială.

ION PREDOŞANU

SĂREAM MAI MULT DACĂ NU AVEAM SENZAŢIA CĂ VOI DEPĂŞI GROAPA CU NISIP!

De vorbă cu Bob Beamon, la 11 ani după incredibilul 8,90

La 11 ani după fantasticul 8,90, realizat în proba de săritură în lungime de celebrul atlet american Bob Beamon, am avut prilejul să-l întîlnesc pe campionul olimpic de la Ciudad de Mexico pe acelaşi stadion unde obţinuse performanţa sa cu rezonanţe extraordinare. Dialogul nostru s-a legat repede, mai ales din momentul în care „marele Bob" a aflat că sînt compatriotul Vioricăi Viscopoleanu, campioană şi recordmenă în aceeaşi probă, la aceeaşi ediţie '68 a J.O. ● *Cum regăsiţi scena olimpică a anului 1968?* ● Pentru mine, oricum ar arăta, continuă să rămînă un „templu"! ● *Adică?* ● Ceva în faţa căruia îmi vine să mă înclin. De altfel, chiar acum, în condiţiile atrăgătoarelor întreceri ale Universiadei, privirea mea se îndreaptă — nostalgic, de ce să nu recunosc?! — spre groapa de sărituri. Şi, de fiecare dată, simt o accelerare a respiraţiei, ca şi cînd m-aş pregăti pentru elan. ● *Deşi au trecut 11 ani, recordul de 8,90 m, pe care-l deţineţi, nu a fost nici bătut şi nici măcar... ameninţat!* ● Sincer să fiu, nu mă aşteptam la o viaţă atît de lungă pentru el! Cel puţin înaintea J.O. de la Montreal, eram sigur că va fi ameliorat. ● *Dar nici... Bob Beamon nu l-a mai ameninţat!* ● Cu atît mai puţin eu, asta şi pentru că am trăit mai mult decît alţii momentul marii victorii. ● *Sau poate că această probă e predestinată să aibă recordurile cu cea mai mare longevitate. Mă gîndesc la acel 8,03 al lui Jesse Owens, care a rezistat din 1936 pînă în 1960, cînd a fost depăşit de Boston...* ● Aşa se pare. Dar, în orice caz, dacă el va fi bătut — şi sînt convins de asta — lucrurile se vor petrece tot aici, în Mexic, unde aerul rarefiat oferă condiţii favorabile. ● *Cum v-a plăcut campionul român Ilie Floroiu, pe care l-aţi aplaudat cu căldură?* ● N-am crezut că o să reziste pînă la sfîrşit, mai ales că a plecat de unul singur. Dacă a învins, a făcut-o pentru simplul, dar importantul motiv, că este un atlet veritabil, iar lucrul acesta m-a făcut să-l aplaud. ● *Sînteţi autorul unuia dintre cele mai mari recorduri. Ce credeţi că e mai important: un record sau o ... victorie?* ● Ideal e să obţii victoria, marea victorie, printr-un record, dar ultimii ani demonstrează că tinerii atleţi visează mai mult la recorduri decît la victorii, ceea ce mi se pare greşit. Important e, în primul rînd, să cîştigi, victoria însemnînd gîndire tactică şi o pregătire fundamentată ştiinţific. Apoi, să nu vă mire, dar timpul a demonstrat că e mult mai uşor să devii un recordman, decît un mare campion. ● *V-aţi considerat o excepţie?* ● O singură dată, la J.O. din 1968, cînd, dacă n-aş fi avut senzaţia că voi depăşi... groapa cu nisip, săream mai mult! Dar ce rost avea? ... mă gîndesc acum! Spuneţi-mi, Viorica a mai sărit peste cei 6,82 m? ● *Nu! A abandonat, ca şi dumneavoastră, activitatea de performanţă, devenind antrenoare.* ● Vedeţi? Performanţele de excepţie sînt rareori depăşite de autorii lor, una dintre puţinele excepţii fiind tot o compatrioată de-a dumneavoastră, Iolanda Balaş.

Interviuri consemnate de
OCTAVIAN VINTILĂ

Bikila Abebe:

„Timpul" era cu mult mai bun cînd alergam desculţ

Bikila Abebe. Am avut bucuria de a-l cunoaşte în septembrie 1972, cu ocazia Jocurilor Olimpice de la München, cînd acesta nu mai era concurent, ci venise aici ca invitat de onoare al Comitetului de organizare. Şi acceptase invitaţia, deşi marele campion al ediţiilor de la Roma — 1960 şi Tokyo — 1964 se afla atunci într-un cărucior cu rotile acţionate electric, care-l deplasa pe cel care alergase cu atîta succes maratonul şi care, din 1969, în urma unui accident de automobil, paralizase.

Îl privesc şi-mi vine greu să cred că el este cel ce a triumfat ca nimeni altul în două maratoane rămase celebre. Zeci de microfoane se află în faţa sa. Răspunde întrebărilor ca şi cînd el ar fi azi, 10 septembrie 1972, învingătorul unei probe olimpice.

„Da, sînt exact 12 ani de cînd învingeam la Roma. A fost victoria care a surprins dar pe care eu o pregătisem de cînd eram mic. Alergam, copil fiind, ducîndu-mă la şcoală, cîte 24 kilometri zilnic. La 19 ani am plecat în armată unde am continuat să alerg distanţe mai mari. În 1957 l-am întîlnit pe antrenorul Niskanen cu care m-am pregătit, în jurul oraşului Debre Zeit, la 2 000 m altitudine, pe un traseu aproximativ ca acela pe care trebuia să alerg la Roma. Primul maraton adevărat l-am alergat în 1959 şi l-am parcurs în 2 ore şi 36'.

De ce am alergat desculţ? În primul rînd pentru că atîţia ani alergasem astfel. Odată cu antrenarea mea de către Niskanen, am început să folosesc pantoful de tenis, iar mai apoi pe cei speciali, de maraton. Nu aş putea spune că eram deranjat în alergare de pantofi, însă nu mă simţeam, cum se spune, în apele mele. Am cronometrat cursele pe care le făceam încălţat şi cele în care alergam desculţ. De fiecare dată timpul era cu mult mai bun cînd eram desculţ.

Ce a însemnat atletismul, sportul pentru mine? Aş spune că totul. Am învăţat în primul rînd să mă autodepăşesc, să trec peste toate durităţile antrenamentelor sau curselor."

Acesta a fost Bikila Abebe — al cărui nume înseamnă, de fapt, „floarea care creşte", alergătorul etiopian care va rămîne întotdeauna o personalitate a atletismului, o legendă a sportului mondial.

VICTORII PENTRU SPORTUL ROMÂNESC

SECȚII FRUNTAȘE ALE CLUBULUI „STEAUA"

Secție înființată în anul 1948. *Palmares intern:* 15 titluri de campioană națională; 2 Cupe ale României; 4 titluri de campioană națională la juniori I și II.

Palmares internațional: Cupa Campionilor Europeni - sferturi de finală, 1961; Cupa Cupelor - sferturi de finală, 1973, 1974, 1977. Concursul sportiv al armatelor prietene - 1 medalie de bronz, 1978; Campionatul balcanic: 16 medalii. Echipa de baschet a Clubului sportiv al armatei „Steaua" este una dintre cele mai valoroase, ea impunîndu-se mereu cu autoritate în competiții, oferind spectatorilor momente de neuitat. Au îmbrăcat tricoul roș-albastru jucători de mare valoare ca: Folbert, Fodor, Nedef, Dimancea, Alin Savu, îndrumați de „mîna de aur" a antrenorului emerit Constantin Herold. Schimbul de generație s-a făcut din mers astfel încît tradiția a fost păstrată și îmbogățită de alți valoroși sportivi care și astăzi domină scena competițională internă. Antrenorii Mircea Cîmpeanu și Nicolae Pîrșu speră să obțină cît de curînd și mult dorita consacrare internațională. Costel Cernat, Florian Ermurache, Viorel Ion, Roman Opșitaru și ceilalți componenți ai echipei pot aduce marile bucurii ale victoriilor. Le dorim succes!

SECȚII FRUNTAȘE ALE CLUBULUI „STEAUA"

Secție înființată în anul 1947. *Palmares intern:* 11 titluri de campioană națională; *Palmares internațional:* Cupa Campionilor Europeni: 2 medalii de argint în 1969 și 1979; Cupa Cupelor: 3 medalii de argint, 1977, 1981, 1986; 12 medalii la campionatele balcanice; 6 medalii la Concursul sportiv al armatelor prietene și Spartachiada militară de vară.

După o perioadă în care a obținut o serie de succese interne și internaționale, grație valorii jucătorilor săi (Bartha, Crețu, Pop, Stamate, Enescu, Rauh), *Steaua* a cunoscut un reflux, timp în care și-a construit cu calm și răbdare o formație tînără, capabilă să atace marea performanță, așa cum a făcut-o în 1986 la turneul final de la Atena al Cupei Cupelor, unde a cucerit medaliile de argint într-o companie de mare valoare. O serie de jucători militari sînt oameni de bază ai echipei reprezentative: Pompiliu Dascălu, Cornel Șoica, Ady Pralea, Mihai Pădureț. Antrenorii Gyula Bartha și Virgil Dumitrescu conduc cu competență și autoritate pregătirea acestei echipe urcată acum în „înalta societate a voleiului european", formație a cărei evoluție este mereu apreciată de specialiști și presa internațională.

SECȚII FRUNTAȘE ALE CLUBULUI „STEAUA"

Înființată în anul 1950. *Palmares intern:* 27 titluri de echipă campioană; 343 titluri de campioni republicani individuali. *Palmares internațional:* 4 medalii de aur la Olimpiadă; 27 medalii la campionatele mondiale; 24 medalii la campionatele europene, 107 medalii la campionatele balcanice. Rezultatele de mare valoare obținute de sportivii militari în ultima vreme au făcut să se rostească cu respect și prețuire numele clubului din Calea Plevnei. Într-un trecut nu prea îndepărtat, Zoro Fiat, Fitzi Balazs și Lazăr Baroga obțineau succese meritorii care anunțau o consacrare internațională a halterelor românești, consacrare ce s-a lăsat cam mult așteptată pînă cînd, tot un stelist, Virgil Dociu, a urcat pe podiumul mondialelor. A venit apoi Olimpiada de la Los Angeles, cînd alți doi sportivi de la *Steaua*, Petre Becheru și Nicu Vlad, au cucerit titlul olimpic. Mereu în lupta cu... greutățile, acești minunați voinici sînt permanent abonați la locul din frunte al marilor competiții. Este meritul lor, al antrenorului emerit Ștefan Achim care șlefuiește noi talente pentru onorarea cărții de vizită a secției.

Secție înființară în anul 1948. *Palmares intern:* 19 titluri de campioană națională. *Palmares internațional:* Cupa Campionilor Europeni: 2 medalii de aur în 1968 și 1977, 1 medalie de argint în 1971; Concursul sportiv al armatelor prietene: 6 medalii; Spartachiada militară de vară: 4 medalii; campionatele balcanice: 3 medalii de aur. Este echipa cea mai „productivă" în rezultate de mare valoare, de la ea recrutîndu-se și jucătorii de bază ai reprezentativei României, triplă campioană mondială. Pe semicercul de aur al handbalului au evoluat Cornel Oțelea, Gabriel Kicsid, inegalabilul Cristian Gațu, „vrăjitorul", Ștefan Birtalan, Radu Voina, sportivi care nu de puține ori au fost clasificați drept cei mai buni din lume. Formația actuală, antrenată de Radu Voina și Ștefan Birtalan, îmbină tinerețea cu experiența, numărînd în rîndurile ei jucători cu o prestație de excepție. Vasile Stîngă, Cezar Drăgăniță, Nicolae Munteanu, Marian Dumitru, Dumitru Berbece și ceilalți echipieri „trag" să urce din nou în vîrful ierarhiei europene. Un obiectiv care stă în putința roș-albaștrilor. Mult succes!

Secție înființată în anul 1948. *Palmares intern:* 16 titluri de campioană națională. *Palmares internațional:* 6 medalii la Campionatul european; a cucerit Cupa „Citta di Parma" în 1962 și Cupa „Trofeo din Napoli" în 1965. XV-le militar s-a aflat mereu printre cele mai bune din țară, oferind iubitorilor cu balonul oval adevărate spectacole rugbistice. Echipa actuală, mult întinerită, luptă pentru redobîndirea titlului de campioană națională, mulți dintre jucători fiind și componenți ai reprezentativei, contribuind la succesele obținute de tricolori. Valoarea sportivilor de la *Steaua* trebuie confirmată și în întîlnirile internaționale și așteptăm cu încredere victoriile lor. Antrenorul Theodor Rădulescu, împreună cu lotul pe care îl are la dispoziție, doresc realizarea acestui obiectiv. Le dorim mult succes!

Secții înființate în anul 1949. Caiac-canoe. *Palmares intern:* 245 titluri de campioni naționali; *Palmares internațional:* 91 medalii la campionatele mondiale; 15 medalii la Jocurile Olimpice. Canotaj. *Palmares intern:* 222 titluri naționale. *Palmares internațional:* 24 medalii la campionatele mondiale; 5 medalii la Jocurile Olimpice. Flotila militară și-a făcut întotdeauna datoria, culegînd o salbă de medalii la marile competiții internaționale. Ani de-a rîndul aici au activat sportivi de mare valoare, campioni care s-au impus cu autoritate pe pistele de apă, făcînd o foarte bună propagandă sportului românesc. Ștafeta victoriilor este purtată astăzi de Elena Florea, Tecla Borcănea, Agafia Constantin, Aurel Macarencu, Angelin Velea, Daniel Stoian și alți purtători ai tricoului roș-albastru. O generație care adaugă noi carate prestigiului deja cîștigat.

Înființată în anul 1949. *Palmares intern:* 30 titluri în campionatul republican pe echipe; 280 titluri de campioni republicani individuali. *Palmares internațional:* 11 medalii la Jocurile Olimpice; 23 medalii la campionatele mondiale; 9 medalii la campionatele mondiale universitare; 38 medalii la campionatele europene; 86 medalii la campionatele balcanice; 68 medalii la Concursurile sportive ale armatelor prietene. Acest sport, al celor puternici, a avut întotdeauna la *Steaua* o foarte bună reprezentare, mulți dintre marii campioni ai lumii îmbrăcînd tricoul roș-albastru. Alături de campionii olimpici Dumitru Pîrvulescu, Gheorghe Berceanu și Vasile Andrei și-au înscris numele pe tabloul marilor succese Ion Baciu, Simion Popescu, Petru Coman, Constantin Alexandru, Vasile Pușcașu, Ștefan Negrișan, ultimul campion mondial en titre. Colectivul de tehnicieni condus cu competență de antrenorul emerit Gheorghe Șuteu și-a propus ca și în continuare să contribuie la sporirea prestigiului sportului românesc, pregătind noi campioni. Tradiția obligă, tradiția continuă...

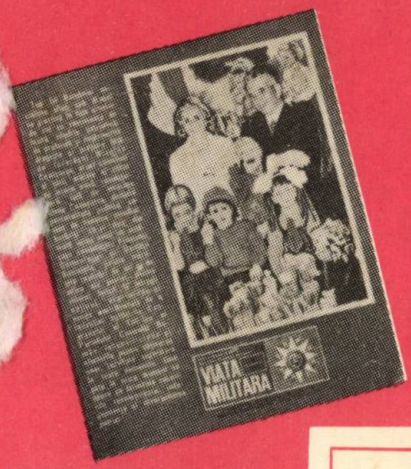

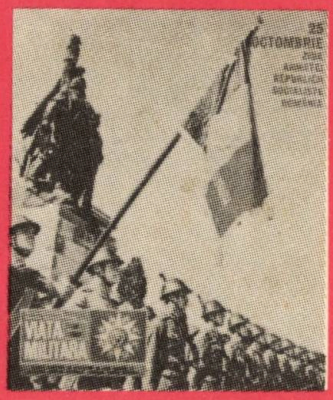

STIMAȚI CITITORI,

Publicațiile editate de redacția „VIAȚA MILITARĂ" vă oferă întotdeauna o lectură plăcută și instructivă

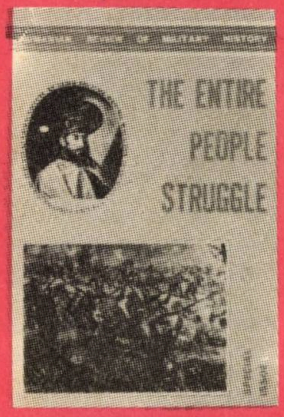

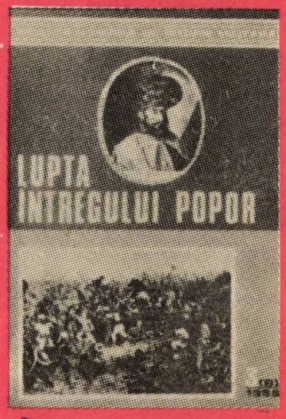

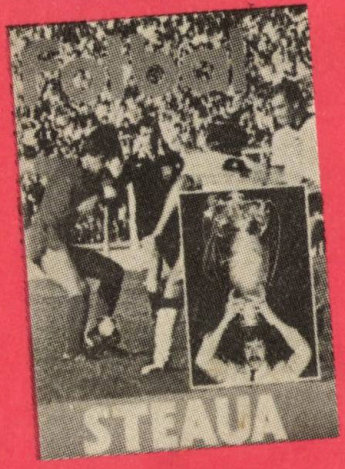

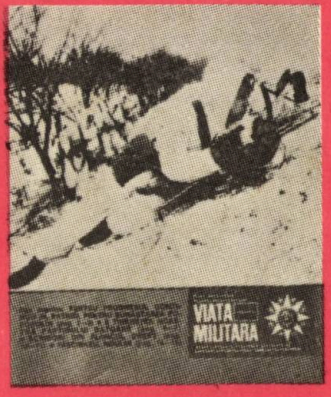

ALMANAHUL OȘTIRII '87 apare sub îngrijirea „Vieții militare", revistă ilustrată de literatură și artă a Ministerului Apărării Naționale, Consiliul Politic Superior

ION JIANU (redactor șef), **ADRIAN MIERLUȘCĂ** (redactor șef adjunct), **JEAN GHELIUC** (redactor responsabil), **CONST. STRUNĂ, ILIE MANOLE, LIVIU VIȘAN, ȘERBAN IONESCU**

Prezentarea artistică: **CONSTANTIN DUMITRESCU**

Macheta: **Cornel Speriatu**

Desene: **Victor Ilie, Florin Creangă**

Fotografii: **Iulian Marinof, Virgil Ulieru, Gheorghe Chiru**

Lei 25

PENTRU ALBUMUL DUMNEAVOASTRĂ